

آن شیر کج و آن من البیان لیسرا

نارزه کلامی که عند لیسان خوش الحان سخوری و بلیک ان نواسنج
معنی گسری تبر نم آن مایه از سستنداعنی

اوردستی آبسام ثوج نسام طبع کرامی و اسنان سرای کلماتان
خوش کلامی حضرت ملا عبد الرحمن جامی قدس سوره الشامی

در مطبع می نشیند و به کاپور مرتبه طبع
در مطبع می نشیند و به کاپور مرتبه طبع

اطلاع۔ اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب کا ذخیرہ سلسلہ وار فروخت کے لیے موجود ہے جسکی فہرست مطول ہر ایک شائع کو چھاپہ خانہ سے مل سکتی ہے جسکے معاینہ اور ملاحظہ سے شائقانِ اصل حالات کتب معلوم فرما سکتے ہیں قیمت بھی ارزان ہے اس کتاب کے ٹیبل پیج کے تین صفحہ جو سادہ ہیں انہیں بعض کتب و دوائیں و قصائد وغیرہ درج کرتے ہیں تاکہ جس فن کی یہ کتاب ہے اس فن کی اور بھی کتب موجودہ کا قدر و انون کو آگاہی کا ذریعہ حاصل ہو

کلیات وادین قصائد	کیاب ہر اس مطبع میں بخشی ہو کر مع حل معانی اشعار عربی و	و بدائع۔ و خواہم و غزلیات و حکیم و مقطعات۔ و صاحبات۔ و
کلیات خزین یہ مجموعہ نو اور روزگار و حسین چند رسائل میں	جلد ۱۔ چھپا ہے۔	تغویات و قطعات۔ و رباعیات و مفردات و نہرلیات از تاج
۱۔ سوانح عمری حضرت مصنف۔ ۲۔ تواریخ سلاطین۔ ۳۔	کلیات مرزا بیدل۔ حسین چارگاہ میں ہیں۔	طبع حضرت مصلح الدین سیدی شیرازی قول فصیل۔ بہت عمدہ سلاطین
قصائد نعتیہ یہ انہما علیہم السلام ۴۔ دیوان مصنف۔ ۵۔ تنویات	۱۔ دیوان بیدل۔ ۲۔ سب ردیفون کی۔ ۳۔ رقصات۔	کلیات نظم غالب۔ انتخاب کلیات عناصر و
صغیر دل و حین انجمن۔ ۶۔ تنویات خرابات۔ ۷۔ تنویات	۴۔ رقصات بیدل۔ ۵۔ نکات بیدل۔ ۶۔ نکتہ نگار	اسمین چار دیوان ہیں۔ ۱۔ دیوان تحفہ الصغر۔ صغیر سن کا
۸۔ تذکرۃ عاشقین مصنف۔ شاعر عظیم الفیہ و حید العصر	نخراشوار مرزا عبد القادر بیدل کلیات سعدی شیرازی	کلام ہے۔ ۲۔ دیوان وسط اعیات۔
شیخ محمد علی خزین۔ کلیات خاقانی۔ حسین قصائد	حسین رسائل ذیل ہیں۔ ۱۔ دیباچہ کلیات گریبا بخشی	عنوان شباب کا کلام عمدہ اور بانداق ہے۔
عربی فارسی و غزلیات و رباعیات کا پورہ ذخیرہ ہے۔ ایسا کلیات	بوستان۔ قصائد غریبہ و فارسیہ و مرثیہ و ترجیحات۔ طبعیات۔	۳۔ دیوان غوث الکمال ہو چالیس برس کی عمر میں فرمایا

الان في حكاية وان من البيان سحرا

مازه كلامي كه عند ليدان خوش الحان سخوري و بليكان نوا سنج
معنى سترى تير نم آن ما به اندوز بلند ناسم هستند اعنى

كلمات جامي

از بردسى اقباسم تموج نسام طبع كرامى داستان سراى گلستان
خوش كلامى حضرت ملا عبد الرحمن جامى قدس سوره السامى

مطبع نامى نونى كوشه و ايه كالور مطبعه طبع
در مطبع مى نونى كوشه و ايه كالور مطبعه طبع

بسم الله الرحمن الرحيم

موزون ترین کلامی که غزل سرایان نجم‌النس و محبت و قافیه‌نجان شمیم‌نشین
و مودت‌آبادی آن زبان بکشایند حمد و ثنای و انانیت که نظم سلسله آفرینش
از مطلع و مقطع آریسته صنایع قدرت و بدائع حکمت اوست علت کلمه کماله
و جلت عظمت جلاله و شیرین ترین مقالی که طوطیان شکرستان شعر و صناعت
و بلبلان بهارستان فضل و بلاغت به بیان آن ترنم نمایند تحیت در و دراهه‌های
که انتظام سلک جمعیت ارباب آتش و منیش از بسده نامنتی باز بسته بشرط اشتراک
و رد الباطر قیادت دست صلوات الله و سلامه علیه و علی آله و علیهم السلام در و
میشود که خالص ترین فضیله و فاضلترین خاصیه که افراد نوع انسانی از انبای
جنس خود آن ممتازند خاصیت نطق است و فضیلت کلام و آن با کثرت انواع
تعدد اقسام در و دو قسم منشور و منطوم محصور و منقبت از من شعر حکمت و

ان من البیان لیسر از قسم دوم مقصود آنچه ازین قسم تجب طبعهای سلیم و مستغنی
 و نههای مستقیم است بلوب غزلست چه اکثر وقوع آن در بیان منازل عشق محبت
 و ذکر مقامات توحید و معرفت میباشد و چون این بنده قلیل البصاعت و کمین عیدیم الا
 عدیم الاستطاعت را ازین مقول نظمی چند دست داده بود و تسوید و رقی چند اتفاق
 افتاده و جمهورانام از خواص و عوام آنرا بسع رضا تسلیم نمودند و بحسن انصاف
 میفرمودند مناسب بلکه وجیب چنان نمود که قلمت قبولش بطراز عرض بر جناب شهریار
 مطر شود و خطه کمالش بخت و نام محبت فرجام حضرت سلطنت شعاری مشرق و مغرب گردد

ز آنکه گفت سخن درین بازار	گر چه باشد چو ز تمام عیار
نزد و بچو گفتد های روان	تا نباشد بر دز سکه نشان
سکه آن اگر نیز آگاه	نیست الا قبول حضرت شاه
شاه روشن ضمیر فی دل	حائے حق و حائے طہل
بنیع فضل و معدن انصاف	مخزن عدل و مجمع الطاف
شاه سلطان الیوسیع که هست	آسمان پیش قصر قریش پست
پشت بر پشت شاه و شاه نشان	چاه شاننش ز جاد شاه و شان
داد و نشان نا جور با بخش	خان خانان کشید هار بخش
دست جو دش چو ز نشان گردد	کیسه پر د از جسد و کان گردد
تبع نفرش چو در مصاف شود	ز هر قهر و دلان شکاف شود

مخفی تیرش چو آسمان گیرد
 نخل محش چو بار بر آرد
 هر طرف کرده رود سکنه دار
 اهل غیبتش منتهای امید
 فیض عاقلش ز عالم جبروت
 کرده نص حق ز عدل رافت آو
 من چو گویم کزین جمال و جلال
 هر چه اندیشه را بر دست است
 نتوان گفت بیع ازین شیش
 حق بود همچو شخص و او سایه
 هر چه در ذات شخص موجود است
 روز نظر کن در آن دخت بلند
 هر چه بینی ز شاخ و برگ و برش
 همچنین هر چه ایزد متعال
 پرتو طویل او بود پیدا
 گریز از طناب ترسم و تطویل
 لیکن آنجا که فکر صافی است

در دل دشمن آشیان گیرد
 باز خصم از میان بردارد
 بوده فتح ازین طفل زیار
 داده در موطن مثال نوید
 بوده تسخیر ملک تا ملکوت
 همچو داود بر خلافت او
 باشد اندیشه گنگ و ناطقه لال
 پیش قدر بلند او پست است
 که خدا خواند سایه خویشش
 سایه از شخص میبرد و مایه
 بے تفاوت ز شخص میشود دست
 گر چه بر خاک پست سایه فکند
 همه در سایه ظاهرت اثرش
 دارد از معنی جلال و جمال
 از دل و دست خسر و والا
 کنم آن رایگان یگان تفصیل
 این اشارت که میر و دکانی است

<p>تاب اشراق آفتاب قدم گشت نازل شکل سایه وظل کند از سایه تنهاضت نور آفتاب سپهر حشمت و جاه خلق در مانده در معاد و معاش که جهان را جهان پناه بود تا قیامت صلاح پذیرد سایه و آفتاب را هستی آفتاب سپهر شاهی را بر سپهر مخلوق در روشن دار</p>	<p>چون نیاورد و شکست می دم شد ز اشراق نور خود نازل تا که قفاش از بهارت دور کیمت سایه شد ستاره پناه کیمت خفاش فاش گویم فاش گر ز ظلمت طلیس شاه بود دین و دنیا همه خلل گیرد تا بود در طلبندی و پستی یارب این سایه انهر را بر سریر بقا مکن دار</p>
<p>مامل از شمول کرم انگی و مستول از عموم نعم نامتناهی آنست که جلوه جمال این مخدره را بر مجلس هایون حضرت پادشاهی در روزگار روز افزون جناب خلافت پناهی فرخنده و میمون گرداند و بر دیوان عمل و صیغه خسا و خلل پای شکسته را دیته خمول و گناهی عبدالرحمن بن احمد الجامی که لسان حاش بدین کلمه حکمست و زبان مقالش بدین تراژدی مترجم رباعیه</p>	
<p>سایه و سی زره بدون آفتاب ده در نیچ پنجه هم کنون فستاده</p>	<p>آده بودم بیه زبون فستاده در جهل دهنه داده چهل سال زده</p>

فصل رحمت و غفران زند و رقم مغفرت و رضوان کشد ز باب عیسی

دیوان عمل سیه چو دیوان غزل	یارب کردم حکیم دیوان ازل
ناشته باب عفو دیوان عمل	دیوان غزل چه سود خالی زخل

ایضا

راهبیت ز حق مخلوق بس دشمنی است	راهبیت ز خلق سوی حق بس کم و کاست
هر کس که از ان ز منش رساند رسید	و آنکس که درین منش فکند نخواست

ایضا

در صورت آب و گل عیان غیر تو کیت	در خلوت جان و دل نمان غیر تو کیت
گفتی که ز غیر من بپرداز دولت	ای جان جهان در دو جهان غیر تو کیت

ایضا

یارب بر یانیم ز حرمان چه شود	راهی دهیم بکوی عرفان چه شود
بس گبر که از کرم مسلمان کردی	یک گبر دگر گنه مسلمان چه شود

و انکر داعی

بسم الله الرحمن الرحیم	اعظم اسماء عظیم حکیم
------------------------	----------------------

محبت مدان حسد هم آنس را
 نوزده حرف است که هزده هزار
 بسم سه حرف است که گوید بسم
 بیش که کم نیست زود بین و کون
 آره سینش سه دندان کرد
 چشمه نیمش ز زلال حیات
 شاید معنی چوز لا مش نه ساد
 با شطه نامه ز تشدید ساخت
 باش که بابای هویت یکیت
 هست دوری دوری و هر یک دور
 غنچه عایش نه کشاده دبان
 بر تونون دامن رحمن گرفت
 یاش که عشرت در و عرش و شرع
 از برکات و حرکاتش رود
 رسم سکون از سکناش برود
 نجم بدست گشت همه نقطه اش

تازه حدیثی ست ز عذرت مدیم
 عالم از ویافت فیض عیم
 حرز تو دور و طه امید و بیم
 نقطه صفت در کف او تقسیم
 فرق عد و بر از یاست و دویم
 سیکند حیا عظام رسم
 طره مشرب نگار و پوسیم
 شانه آن طره غنچه شمیم
 فهم دوسه انبیه فیما بینیم
 حقه آن در دل عشرت عظیم
 با تو کند حد ریاض نفیم
 میطلبه رحمت و منیض حریم
 دید و عیان دیده عتس سلیم
 سالک ره بر پنج مستقیم
 هر که شود نرم بدست از اندیم
 هر یک از این را جسم دیویم

الحامی اگر خستم به هر وقت است

بهر چه شد خاتمہ بر آن حسیم

سبحان من تحیتہ فی ذواتہ سواہ
 از مایا س ساخت قدشش بود چنانکہ
 بر وحدتش صحیفہ لاریب محبت ست
 عمرے خرد چو چشمہ با چشمہا کشاد
 لیکن کشید ماقتش و رد و دیدہ میل
 هوئی کہ بہشت روضہ پراز شلخ و برگ آتو
 شبہاے تار و در لکن نقرہ کوب چرخ
 قہار بے منازع و عفار بے ملال
 بر غیر او اضافت شاہی بود چنانکہ
 آنرا کہ ست فراز کند از کلاہفتہ
 و آنرا کہ قامت از کشش و شود کمان
 بر یاد اوست عیش جو انان میکہد
 تر امید بر دبار می او پشت ماچو کود
جامی کہ نامہ علمش را نیامدہ
 موی سیاہ را بہ ہوس میکند سفید
 مالش تبخالت و آہ نہت است

فہم حسد و بکنہ کمالش خبر در اہ
 سوری کند مساحت گردون قعر چاہ
 اینک نوشتہ از شہدائش بر ان گواہ
 مایہر کمال کنتہ آہ انگند نگاہ
 شکل الف کہ حرف نخست ست از آہ
 بہت از ریاض کزتش دستہ گیاہ
 روشن کند ز مشعل خورشید شمع ماہ
 دیان بے معا دن سلطان بیہ سپاہ
 بر یکد و چوب پارہ شطرنج نام شاہ
 از فرق سر کشان جهان در کشد کلاہ
 صد صیئہ دولت انگند از یک خدنگ آہ
 وز شوق دوست نعرہ پیران خانقاہ
 وز خوف بی نیازی آوردی ماچو گاہ
 بعنوان بغیر مظلمہ مضمون مجبہ گناہ
 روے سفید را از گنہ میکند سیاہ
 ہرگز نبودہ حال کسے انہین تباہ

گاهی که یک بر غل خود کنند خلق با او بفضل کار کن ای بفضل کریم	او را باد بزرگست پیچ تکبیر گاه که عدل تو بفضل تو می آورد و نپاه
ز نسیان که نعل او ست ندارد زبان عذر ز انجا که لطف او ست تو خود عذر او بخواه	
ای ذات تو از صفات پاک هم از تو منیر شمع انجم آدم بموشد مکرتم از نه از بهر تو هر سفیده دم خورج پرورده ابر رحمت تست در صیغه گدلا در انت را بهیست پر از خطر ره عشق بے بدرقه عنایت تو یارب بکمال آنکه دارو که جام صفا و حشم وحدت	گنم تو بدون زعد و دراک هم از تو بلند قصه اطلاق پدیدست مقام ذره خاک در آینه نیلگون زند چاک همچون گل ولاله خار و خاک از دوح قدس شکار زنت اک آنجا همه ره زناں نتوان شد ازین ره خطرناک پر کسوت جان طراز و لاک در بزم مجروران چالاک
آن باده حواله کن به جامی که در صمت بهتیشش کند پاک	
ای خاک ره تو عرش را تاج یک پای ز قدر تست مسراج	

<p> بود ز بهت چو درة التاج + آورد به برق برورت باج + نور تو شد سراج و باج + چون شبگون خط ز صفحه غاج با جو دگفت تو بجه مو آج در زیر قدم حیر و دی باج شد حشر من طاعتش بتاراج </p>	<p> تو در تیسیم و ترا جاس فخر تو بقت و تاج داران در تیره شب هلال و خذلان آیات تو در زمانه روشن بر روی زده گفت خجالت مشتاق ره ترا معینان جامی که ز تنه باد عصیان </p>
---	--

اکنون رو معذرت گرفت

مسکین شفاعت تو محتاج

<p> مقرر مت بر بجز دست تو گشته شوق صبح اذ آن نفس لیل اذ غسق شد سرخ روی در همه آفاق چون شفق زیرا که بود گوهر پاکت ز تور حق + با منطق تو ناطقه را که رسد نطق در مبطخ نوال تو افلاک نه طبق در مصحف کمال تو انجیل یک ورق بر عکس این زمانه که بگیرد ز گل عرق </p>	<p> ای برده ز آفتاب بوج حسن سبقت تابی ز عکس طلعت و تاری ز طرہ آت بر هر که یافت پر تو انوار مهر تو جیمت نهشت سایه و الحق چنین بنزد ز نسیان که شد کلام تو دیباچه کمال در بزم احتشام تو سیاره هفت جام بر دست بر جلال تو تورت یک قسم گلزار زمانه از ورق عارضت گرفت </p>
---	--

جامی کہا وقت تو را با بکک شوق بر لوح صدق ز درستی کین ما اتفق		
ما و معین صیت خاک پای محمد خلقت عالم برائے نوع بشر شد سودہ شد قدسیان ربیبین ارادت عردہ و ثقیہ بست دین و دل را جان گرامی و ریع نیست ز عشقش جان محمد درون خلوت جانست حد ثنائیش بجز خدا کہ شناسد	جل متین ربقہ و لاسی محمد خلقت نوع بشر برای محمد بر خعلین عرش سامی محمد ریشہ از گوشتہ روای محمد جان من و صد چمن فدای محمد نیت مراد گیری بجای محمد من کہ و اندیشہ شنای محمد	
لیس کلامی یفہ نبعث کمالہ صل الہی علیٰ انسبی و اہلہ		
نور بقا آمد آفتاب محمد بست نقابے ز خاک و آب و گرنہ چشم خدا بین بجز خدا می نہ بیند ہسر کونین گشت کاف بعمرک چون شب اسری کشید سرہ زارغ دولت فردا بیسج باب نیامد	پردہ آن نور خاک آب محمد رتبت اہکان زندشت تاب محمد چون ز میان برفد نقاب محمد از شرف دولت خطاب محمد نقش سوی کی شود مجاہب محمد ہر کہ شد شد امرو زرد باب محمد	

منتخب باشد از کتاب محمد	پرچ بود و درج در صیفه هستی
صلی اللهی علی النبی وآله	لیس کلامی یقی نبغت کماله
خلق بیوزد ز نور ذات محمد هر که درین عرصه نیست مات محمد پرتو اکسیر التفات محمد سته باقی ز باقیات محمد آفت عیان از همه جهات محمد کوه نخل مانده از ثبات محمد عاجزیم از شرح معجزات محمد	گر نبود پرده صفات محمد شاه مخوانش که کج دست چو قرین ساخته چون ز زباب نابوده مسط سته او از شراب ساقی باقی سایه نهان شد چو آفتاب حقیقت در صحنه همجا بوقت صولت اعدا من که زخم در سخنوری دم مجاز
صلی اللهی علی النبی وآله	لیس کلامی یقی نبغت کماله
هست جایی ز بحر وجود محمد نیست سر دوسه از درود محمد با همه رفعت بود قدر د محمد نامه در دیده شهود محمد سوخسته بادا تن حسود محمد عادت بوجلیسان جود محمد نوق صعود فلک صعود محمد	چرخ که خم شد پی بسود محمد مطرب دستان سرای بزم صفارا پایه قدر معتد بان لا انگ جز لغات جمال اقدم اقدس بولب آساز آتش تب تبیت شیوه حد یقین و فاد محبت بهر شقوق درک سبوط مخالف

صلی الله علیه و آله	لیس کلامی فی نبوت کمال
از همه بالا گرفت کار محمد کرد و روان تیره شب شمار محمد لیک بخته آمد افتخار محمد غیرانی بگزیدار عنار محمد برد در آن غار پرده دار محمد فار و خسی آرد و از دیار محمد جا کنم آزار بیا و کار محمد	حق شب اسرمی چو داد بار محمد گوهر سر از ذات و مخزن ابرار خوابگی کائنات داده خدایش بعد حق اندم که کس نبود بصورت شد دوست تارمی که عنکبوت مندش گرچه ارباب شوق باد بهار منی همچو مژه برود دیده تا دم مشر
صلی الله علیه و آله	لیس کلامی فی نبوت کمال
از آدم و عالم مکن قیاس محمد بار و گرسزد و آید محمد مهر که شد ابرو ز حق تناس محمد دین تویم قومی آسای محمد منهزم از هیبت و مراس محمد داشته از پاس خصم پاس محمد حق نکلند رد و التماس محمد	اے شده تاج ز فیض کاس محمد وحدت دستور در مطادی کثرت یکسر مواز حقش جدا شناسد تا بقیامت مصون بود ز تنزل جیش عدو گشته با و فور جلاوت حفظ حق اندر لباس نسخ عناکب هر چه کند التماس و در حق امت
صلی الله علیه و آله	لیس کلامی فی نبوت کمال

<p>ماہ بود عکسی از جمال محمد و در چین قاشق قدم نه سادہ حرف شناسان نقش کلک قدم را یافت چور و می تبان ز جمال معبر چند شینی درین سراچه ظلمت روزنه بکشا که تافت بر ہمہ عالم دست بد امان آل زن کر نباشد</p>	<p>مشک خمیہ ز زلفت فانی محمد سرور وانی باعثد ال محمد خدمد و آید ز میم و دال محمد دین بدی ز نیت از بلال محمد مجتبت از نیت کمال محمد پر تو خورشید بی زوال محمد جہنم محمد آل محمد</p>
--	--

ایس کلامی نیے نبعت کمال	صلی الہی علی النبی وآلہ
-------------------------	-------------------------

<p>حرز زبان بیت نعت ذمام محمد بہرہ نیابی ز ذوق باہمہ مستان چرخ برین باہمہ مدایح نعت پیک نسیم شمال اسی شدہ محرم بہر خدا چون بغر عرض رسانے تسبیح کئی فقار و عجز رہے را بزرگ در ایم بدین وسیلہ دولت</p>	<p>صلی علی سید الانام محمد مانہ چشی حبرہ عزہ جام محمد بہت کسین پایہ از مقام محمد در حرم جاہ و احترام محمد از قبل بید لان سلام محمد با کرم خاص و لطف عام محمد در کف ظل اہتمام محمد</p>
--	---

ایس کلامی نیے نبعت کمال	صلی الہی علی النبی وآلہ
-------------------------	-------------------------

مہبط وے خداست جان محمد	کاشف سترہ اسے بیان محمد
------------------------	-------------------------

شاہ نشانان بارگاہ جلالند	خاک نشینان آستان محمد
گشت نشان مند ہر نبی نشانی	مخونشان ہا بود نشان محمد
ہست بہمان سرا ی نعمت ہستی	عالم و آدم طفیل خان محمد
باہمہ اشجار حسیست روضہ ہنون	چند نہالی زبوستان محمد
گر بر اصل زعرش دارش علی	نیت فلو در غلو شان محمد
شد صد گوش ہوش عامی و عاز	پر گہ از لعل در نشان محمد
لیس کلامے یفہ نبوت کمال	صلی اللہ علی النبی وآلہ
صبح ہدی یافت از جہن محمد	عرصہ دنیا گرفت دین محمد
گشت یفجو اسی مار میت ہویدا	سرید اللہ زستین محمد
از پس از پیش ہر چہ بود و باشد	دیدہ عیان چشم تیرہین محمد
طوق نہ کردن سران جہانست	حلقہ دگیسوی عبیرین محمد
نقد ہمہ کائنات آمدہ قاصر	از ثمن گوہر شمسین محمد
تخت نشینان تلج بخش کشیدہ	با جگہ ایان رہ نشین محمد
غیر حبان آفرین کسی نشاند	در دو جہان عدہ آفرین محمد
لیس کلامے یفہ نبوت کمال	صلی اللہ علی النبی وآلہ
ہر کہ نہ بود آدر دہراد محمد	کے بودش راہ در پناہ محمد
کو کہ حسن آفتاب شکست	شعشعہ طلعت چو باہ محمد

<p>هست برون از دو کون اگر چه بظاهر داد ز خیل مسوین بدش حق چون که دعوت کشاد زبان بدعوی باکنه همچو کوه چشم شفاعت من در من شور و شد تمام بشر را</p>	<p>خاک بدین است تکیه گاه محمد ضعف چو شد لاحق سپاه محمد بود مجرب تا شجر گواه محمد باشد من از عفو کوه کاه محمد نیم تر برین ز برق آه محمد</p>
<p>لیس کلامی یفیه نعت کماله</p>	<p>صل آتھی علی النبی وآله</p>

<p>مطلع صبح صفاست روی محمد سلسله کائنات را سببی نیست با صبا اے رسول شیرب و لطیف بر زخم از خون دل دور دروان مین چشم رمد دیده بر رست کرم کن مرهم راحت جراحت و گرانرا دولت جامی بس این که میگذرانند</p>	<p>بنوع احسان و لطف خوی محمد جز مشکین زلف مشکبوی محمد خیز و قدم نه بخت دجوی محمد تحفه رسان این رود سوی محمد کحل جلانی ز خاک گوی محمد جان من داغ آرزوی محمد عمر گرامی بگفت و گوی محمد</p>
--	--

<p>لیس کلامی یفیه نعت کماله</p>	<p>صل آتھی علی النبی وآله</p>
---------------------------------	-------------------------------

الیه

<p>میکشد هر دم بر دیم قطره ای خون طار زودتر آهنگ ره کن کار ز روی او مرا</p>	<p>برده است از سینه صبر ز دیده خواب و آزار</p>
--	--

قطع این اودی تبرک اختیار خود توان	مینم در قبضه حکمت ز مام خستیار
آتش مستم که بخود میسر دم در ادا داد	نیست در بینی مرا جز رشته مهرش مهر
پای کوبان میسر و شوق جمال و مرا	زیر پایم چون حریر دگل بود غار ادا
هر کسی بزناقه بستر تحفه باری میند	بار من ناز است و من زین تحفه مستم زیرا
به نشان پاک می بینم زناقه در رهش	ینماید چهره مقصود را آینه وار

محل مشتب و یرمی جنبه حدی آغاز کن
بی نوایان را نوایی دیگر از فضا ز کن

یک طرف بانگ حدی یک جانب و از درای	از گراخانی بود آنرا که ماند دل بجای
ناقه چون ذکر صیب و منزل و بشنود	گر چه باشد در گرانی کوه گردد با پای
لیل اندر می چو گل بکشا دگونی پیر من	کز نسیم نجد می آید نسیم جانفزای
حال و وجد من فرود از بوی جان افزای	سوی نجد می ای صبا بهر خدا را بی نهای
منزل جانان و کان لطف حسان است نجد	آب و خوشنایک و دلکش و ایش و گلشای
لا اله الا الله او بر چهره گل داغ نه	سبزه اطلال او بر عهد بنیل مشکسای
وایه آن دارم که نیم نجد را ما وای خوش	اگر نیایم دایه خود وای من صمدار وای

نجد میگویم و زان قصدم زمین شیر است
کافتاب بود و خورشید گرم را مغرب است

بر کنار دجله ام افتاده دور از خان مان	وزر و دیده دجله خون رکنار من و ان
---------------------------------------	-----------------------------------

پایه و ن کی کردی بر ناک بغداد از کباب	گر پیچیدی هوای شیر بهم آنسوستان
حبّه اشرب که تا یکدم کنسم آنجا وطن	عمر با ترک اقامت از وطن کردن تو ان
منم جان را آشیان صلیبت آن ای خدا	ز بهما این مرغ را روزی سوسای آشیان
خوابگاه حضرتی آمد که بودی بفرض	مرقد پاکش چو مہر علیّه اندر آسمان
فرض بودی بر همه بهر زیارت کردنش	صرف کردن عمر را در جستجوی نزد بان
مرقد او در زمین پیدای هر حرمان کن	پایه سر تا کرده نشینم ز طوقش کنز بان

کی بود یارب دل از فکر دو عالم کرده صاف
گرد آن خرم حرم گویم خروشان طواف

استلام ای قیمتی تر گوهر و ریای جود	استلام ای تازه تر گلبرگ صحرای جود
استلام ای آنکه تا از جبهه دم منافات	استلام ای نور پاکش کس نبرد از قدسیان و راه جود
استلام ای آنکه زنگ ظلمت کفر و نفاق	صیقل تیغ تو از آینه گیتی زدود
استلام ای آنکه نامد در همه کون مکان	یز بنیان را بحسن نور تو در چشم شهود
استلام ای آنکه به فرشت ایت یافت دهر	اطلسی را کش ز شب کردند تا از روز بود
استلام ای آنکه ابواب شفاعت و زحشر	جز کلید لطف تو بر خلق نتواند گشود
استلام ای آنکه تا بودم درین محنت سحر	در سرم سودای در جانم تمنائی تو بود

صد سلامت میفرستم به دم ای محب کرام
بو که آید یک علیکم در جواب صد سلام

آشفیع المذنبین بارگناه آورده ام	بر دست این بار بایستاده آواره آورده ام
چشم رحمت بر کشاموی سفید من بگر	گرچه از شر مندی روی سیاه آورده ام
آن نیکگویم که بودم سالسا در راه تو	هستم آن گره که اکنون دبراه آورده ام
عجز و بی خوشی دور دیشی و دلریشی دور	این همه بر دعوی عشقت گواه آورده ام
دیوره زن در کین نفس هوا اعدای من	زین همه با سایه لطف پناه آورده ام
گرچه روی معذرت گذاشت گشامی مرا	کرده گشامی زبان عذر خواه آورده ام
بسته ام بر یکدگر نخسته از خارستان طبع	سوی فردوس برین شستی گیاه آورده ام

دولتم این بس که بعد از محنت بیخ دراز
بر حریم آستان می نهم روی نیاز

یا رسول الله نیکگویم که مهمان تو ام	بافتی بر طعمه جوی از ریزه خوان تو ام
پر لب فاده زبان گر گیسو تشنه جان	آرزو مند نمی از بحر احسان تو ام
گرنه دارم فیر شاهی بمر این بیکه هست	گردن تسلیم زیر طوق فرمان تو ام
مسند عزت نهم بر صدر ایوان قبول	گر نیاید سنگ رود از دست دربان تو ام
شد گلستان از خوی خسار تو خاک جوار	من بوی گشته خرسند از گلستان تو ام
و اربان از گفت و گوی زار طبعانم کهن	عند لب مع گو مرغ ثنا خوان تو ام
دفتری دارم سیاه از مصیبت چاره من	گر شفاعت نامه ناید ز دیوان تو ام
چون بود غنای رعای بس منع	آل و محال بر پیش قدمی آورم شفع

حق آنانی که عمری در هواست بوده اند	دین زلمان در ساخت قرب خوش آسوده اند
حق آنانی که راهی را که خود پیموده اند	پای از سر ساخته ایشان همان پیوده اند
حق آنانی که از راه خلافت خلق را	بجز بصورت شارع شرع توره نمودند اند
کز گدائی بی نوا حجامی عنایت دایم	کش عنان دل ز کف نفس هوا بر بوده اند
از سحاب فیض لطف جام خود شمع بریز	بر دل و جانش که از لوث گناه آلوده اند
کحل بنیایش درین در که عمری زین بوس	مردمان چشم او خون جگر پالوده اند
کن قبول در طفیل آن کسان که جستجری	هم تن هم جان بر اوست سوده و آسوده اند

باشد ازین قبولت فارغ از خلد و بیم
بر صراط سنت و شرع توامد مستقیم

ایضا

با یک جیل از قافله بخت خیرای ساربان	ختم نبه بر راحله آهنگ رعلت کن دوان
بندش نه زانو بر کشا بهر حدی برکش نوا	ساز از نوای جانفز ابروی سبک بارگران
ناقد زاکان عرب آسوده از پنج تعب	ملی میکند با صد طرب کیروزه ره در کیزان
جز قصه سلی مگو تازه شود از ذکر او	کوته که آمد پیش و بیدای ناپید اکران
تبی بغایت پر خطر خالی ز راه در راه	نی در روی از جنتی اثرنی در روی از نشتان
هست از سراب تو تو بجزی شگرف و سوسو	صد گشتی از ناله در دجانی شده بی بادبان
بسته بهر یک محلی نبسته در روی مقبله	وزنی حدی کن بیدلی خوش لمحبه و شیرین بان

من هم بقدر وفا خوش در خیل ایشان پاکش	تا که کش آقا و دش باشد بدست دل عثمان
نی بیج با منزل مرانی دل کس با مل مرا	من تا که راودل مرا سوی حریم دلکشان

یارب مدینه است این حرم که تا کش آید بوی جان
یا ساعت باغ ارم یا عرصه روض الحبان

باوش نسیم مشکسا آتش زلال جانفزا	فاکش بود و کل جلا در دیده اهل عیان
چون کعبه آمد قبله که بر طائفان بکشاود	هر سنگ زد و سنگ سپهر گنج با مش ناودان
جانها قدم کرده ز سر بهر طوافش ره سپر	فرش مطافش کرده پر برغان عرشی ایشان
خرم از ان باران نم کاید ز صحرای قدم	روایت از خاک و نرم گلهای حسن جاودان
گلهای حسن معنوی عشق کس از ان نوی	گر شمع زان شبنوی چون لیل آبی در فغان
حسنی که بر مه تافته مجیب خود بشگافند	در حجت از وی یافته سرمایه خیرات جهان
مشرقیه آن حسن اگر خواهی که یابی زودتر	تا روضه خیر بشهر مرکب ز بهت کن روان
سلطان اقلیم و فاشاه سر صیطفنا	سر دفتر صدق و صفای سرایه ان امان
دریای مکان و قدم بودند و طغیان بهم	او در میان ایشان از کرم شد بربخ لایعنان
بحرست جان نورش ساحل لبان پرورش	باشد طفیل گوهرش محصول کان کنفکان
قرآن که با آبی و سورا در اعجازش اثر	انزل آن عاجز شمر فکر همه اهل بیان
هر حرف از ان خوش تر مزمه شد بهتر لفظین همه	سیر ازل را ترجمه را ز ابد را ترجمان
از رشک آن گسینجه بر خاک خدایان ریخته	قطعه که بود آونخته در کعبه بهر امتحان

میساخت و شن آرد او دعوت گمان بدخواه
 روزی که با خلق و غاشد لطف او برهان
 خانه آمد و چنین از فرقت آن نازنین
 اشجار را بهر کف آرد او از هر طرف
 شد پیش اعدا اگر کم زد پیش او از حال سهم
 شد بر در خار محن بهر عناک پرده تن
 بر زعم بدخواهان این شد پیش تریو تیغ کین
 با فرق از دین بری در معنی منیس
 میشد بوفی رامی او در ره کین موالای او
 کف بر زری کشت از کبرستان نبود از شیر تر
 ز اندک طعامی در رمی اطعام کرده عالمی
 صد شنبی آب رو بود اگر کف او آب جو
 میفت یا زش تیره شب داشت کف چوبی عجب
 سایه نبودش همچو خور دین طرفه ترکاند سفر
 در حرب خصم بد نهاد این دپای دفع فساد
 هر که نهاده پا بردن از تنگنای چند چون
 آن شب که میزد از حرم بر مسجد آهسته علم

شکست قرص ماه را بر گوشه این گرد خوان
 الزام محبت را حشا شد در کفش تبسم خوان
 اندم که غم منبر نشین بر سامعان مهر نشان
 پیشش دندازد و صفت شد در قفا صفها
 بزغال مسوم دم کردوی نیالاید و بان
 تا از حسود پختن بر جان دناید زیان
 چون بهیهای آهین بصر عاشق با لبان
 چون دم از دعوی گری شد در لب نشا هدران
 در سجده پیش پای او نهاده سر شیر زیان
 مالید و شد پیش تر پستانش از میش جوان
 دان طمعی پیش و کمی باقی بجایش نهان
 از فرط انگشت او شد آب جوشان حشریان
 شد چوب شمع بی لب یا خود چراغ بی دهان
 از تاب خور بالای سر بود از سهاش سایان
 از مار پیش تر داور آقاب تو سینش گمان
 یک کام او بوده فروزان در عرصه کون مکان
 میراند مالک قدم کمران همت زیران

نی جان بین و منج تن اسیر خانان دانی بفکر و نظر گویای بی کام زبان گزینده آن فخره پی پائی شفاعت در میان ما طاعت خورشید و شش نماید از بر دیوان ظاهر کند آثار جده از معجزات اودمان عاشاک در عمر ابد ظاهر شود این آستان زین کتبه جامی بس مکن آتای اری توان	میشد قرین جان تن بارگاه ذوالمنن گفتش بکوشش موش و بر سر مرغی سرب براست گستاخ وی گردد بساط لطف طے از رنگاری خفته خوش کی شتر گردد پرده کش هر خرق عادت کاویا بر خلق عالم درلا اوصاف او پیش خرد بیرون بود از حد و عد نمود درین دیر کهن از لغت و خوشتر سخن
---	--

نقش ز بس فرخندگی جان و بد پائیندگی
هست آن لال از مکی میانش از اطلال لسان

منزل سلمی و اطلالش نمایان شد ز دور بر عبیر و مشک فدا دست پنداری عبور انیک نیک ز لیل طرف لامع هزاران برق نور منزل جانان در شکل توان بودن عبور نیست جز غیبت ز خود سر مایه ذوق حضور پیش آن ریای شیرین قطره چند آب شور	ابشر و اذلاح من بخند مقامات اسرور با آن ربع و من خوش میکند جان را مشام گوشه برقع ز طرف طلعت رخشان کشید زود تر آنجا رسانیدم که چون نزدیک شد غائب از خود نماند و چون پیشام حاضر شوم شک زیران میروم اما کجا یاید رواج
---	---

برورش جامی چه خرسندی و دیگر طوف
تا تسلی نهاد و لطف اے یوم النشور

سلامم عليك ای بنی مکرم	مکرم ترا از آدم و نسل آدم
سلامم عليك ای ز آبای علوی	بصورت موخر بمن من مقدم
سلامم عليك ای ز آبای فطرت	لطیف وجود تو احب باد عالم
سلامم عليك ای ز اسامی حسنی	جمال تو آینه اسم اعظم
سلامم عليك ای ملک رسل	ترا خاتم المرسلین نقش خاتم
سلامم عليك ای شناسا بصدور	که روح الایمن بر یکی نیست محرم
سلامم عليك ای ز ابر نوالت	هر گشت ز ابر ایل بنو و خرم
هزاران تحت ز حق باد فاضل	بر روح تو دال و محب تو هر دم
بخصیص آنان که هستند با تو	یکجا ز جنسیت تمام منضم
اگر فیض نورت بنودی نمودی	یکلی ملت کفر و اسلام با هم
و گر اذ غلذ از تور دشمن گشتی	که رستی ز ظلمات قهر بنم
ز سعی تو شد فتح ابواب معلوق	ز نطق تو شد کشف اسرار مبهم
جزاک الذی عسم جود او دبرا	و از ضاک عنا دسل و سلم
تویی یا رسول الله آن بحر حیرت	که باشد محیط از عطای تو یک نم
جگر تشنگانیم از ره رسیدن	ترحم علینا ابا و ترحم
در و نهان نگاریم و دلها بجزا	ز لطف تو داریم امید بر هم
کشادیم بار سفر در دیارت	چو جامی ز بار گنه پشته خام

که این بار با گرد و از پشتما کم	رجا و ائق آمد بفضل تو مارا
گشائی تجلیص بالب که آمد ترانسخ باب شفاعت سلم	
<p>مطح نور رخ آن مہ تابان بودست جای آمد شد آن سر و خرامان بودست پیش ازین سہ بجایش گل در جان بودست انکہ صد دست تماش بدایای بودست کہ نصیب نضر از چشمہ میوان بودست ہر کجا اعل لب او شکر افشان بودست اگر بصورت گلشن از خاک خراسان بودست</p>	<p>این زمینیت کہ سہ منزل جان بودست این زمینیت کہ ہر شب فرازی کہ دورست این زمینیت کہ ہر شب فرازی کہ دورست و امن باز کشان رفتہ بہر جانب ازو میدہ خاک رہش خاصیت آن آبم باید نشان از ہر نوک مژہ خون جبکہ جان جامی بحقیقت زمین آب ہواست</p>
ایضا	ایضا
<p>بہر نما مقدم تو نقد جان کہفت روی امید سومی تو باشد ہر طرف در دیدہ اشک غدر ز تقصیر ماسلف فرش حریم قبر تو باشد ز مے شرف باشد کہنم تلافی عمرے کہ شد تلف تا گیریم ز حادثہ و ہر ور کہفت</p>	<p>اصحت زائر الک یا شمعہ النجف تو قبلہ دعائے و اہل نیا ز را می بوسم آستانہ قصہ حلال تو گر پردہای چشم مرصع ز گوہر م خوش خالم از تلافی خدام روضات رو کردہ ام ز جملہ اکثاف سوے تو</p>

دارم توقع این که مثال رجای من
 مہ بنی کلفت ندید و کسی دین عجب کہ هست
 بر روی عارفان تو مفتاح گشته است
 جز گوهر و لالے ترا در شش نداد
 خصم تو سوخت در تب تببت چو بولمب
 نسبت کنندگان کف جو دو تو بخیر
 رفت از جهان کسی کہ نی پی بر پی تو رفت
 اوصاف آدمی نبود در مخالفت
 زان پایہ برتری تو کہ کئے کمال تو
 نامجنس را چه حد کہ زند لان حبت تو
 جنسیت است عشق و موالات ر سلب
 مشکل شود ز خوان نوالت نوالیاب
 بر کشف ستر لو کشف آنرا کیاست دست
 تجامی بر آستان تو کا نجا پی بسجود

یاد ز کلف فضل تو تو وسیع لا خفت
 خورشید و ارمہ جمال تو بے کلفت
 ابواب کنت کنز بفتح من عرف
 ہر کس کہ با صفای درون او چون صند
 نا دیده از زبانہ قہر ت ہنوز کنت
 از بحر جو دو نوشتنا سند غیر کف
 لب پر نفیر یا اسفا دل پر از اسف
 ستر پردہ کہ یافت ز فرزند نا خلف
 داند شدن سهام خیالات را بدت
 او را بود بجانب موہوم خود شغف
 عاشاکہ جنس گوہر رخشان بود خزن
 جز سیرتے کہ دیدہ بر آب ست و بر علف
 کز پوست پا بردن نہاد ست چون کشف
 ہر صبح ہوشام بہر صفای کشند صف

گردی بدیدہ رفت و بحیب جہانہفت

اندھی الے احبۃ اشرف التحف

کہ شاہ شد از ان مشہد انوار علی

قد بر مشہد مولای اینخواجہ علی

رویش آن منظر صافیت که در صورت وصل زنده عشق نه مردست و نیر و هرگز در جهان نیست تناعی که ندارد بد لے چشم از دیدن رویت بنجد ایما شد چون ترا چاشنی شهت محبت نرسید	آتشکار است از و عکس جمال از لے لایزال بود این زندگی دلم یز لے خاصه عشق بود منقبت بے بد لے جائے آن دار و اگر کور شود معتزلے از شہ نخل چه حاصل ز لباس عسلے
---	--

جامی از قافله سالار و عشق ترا
گر پیر سند که آن کمیت علی گوی علی

کردم ز دیده پایی سومی شمشدین خدا مرقه دش سبرم گر نهند پائے از قاف تا بقاف پرست از کراتش آنرا که بر غدار بود جعد مشکبار کعبه بگرد و روضه او میکند طواف	هست این سفر بذبب عشاق فرض عین حقا که بگذر سرم از فرق فرق دین آن به که حیلہ جوئی کند ترک شید و شین از موی مستعار چه حاجت بزیب زین ارکب الحیح این تر و خون این این
---	--

جامی گدای حضرت ادب باش تا شود
بإراحت وصال مبدل عذاب بین

سلام علی آل طاه و یاسین سلام علی روضه حل فیها ایام بحق شاه مطلق که آمد	سلام علی آل خیر النبین ایام یابی به الملك الدین حریم درش قبله گاه سلاطین
--	--

<p>شہ کاخ غریبان گل شاخ حسان علی ابن موسیٰ رضا گز خدائش ز فضل و شرف نبی اور اجهانے پی عطر و بند حورانِ حبت اگر خواہی آرمی کہت دامن او</p>	<p>در درج امکان مہ بخت مکیں رضا شد لقب چون رضا شد امین اگر بود تیرہ چشم جهان بین غبار و یارش بگیسوئے مشکین بر دامن از ہر چہ جزا دست دیرین</p>
---	---

چو جامی خشد لذت تیغ تہرش
چہ غم گر مخالف کشد شہسکین

<p>چو پیونید بادوست می خواہی ایدل مکن شہیر عرش پرواز خود را ترا زردہ اوج عزت نشیمن ز آمیزش جسم آویزشش او کہ جانرا بصد فکرت از تن ندانی کمالات دہمی در احاطت حسے بودنہیں فاحش اگر مانع آید بر اطراف گلشن کشتے جام روشن مغور قند الفت کہ در کام عیشیت بنظارہ روی شاہد کشائے</p>	<p>پر چیزی کہ جزا دست پیونید گیسل درین دشت آبادالودہ از گل تو خوش کردہ در مرکز خاک نزل چنان گشتی از گوہر خویش غافل زہے فکر قاصر زہے جہل کامل بیان تو و مقصد افتاد عامل زلزلات آبل ترا خط عامل بسجع قمارے و صوت عنادل وہ عاقبت تلخے زہر و اتل نظر کاین بود مہر وہ را متائل</p>
---	---

یکی پوست در خلط و خون کشیده
 گنجی عیش خود تلخ در جُست جویش
 ز زلف خم اندر خم چرخ پیش
 نیندانه آیا که آگاه بینی
 گراول پری بود آسنه نماید
 گنجی کسب فضل و هنر تا فصولی
 چه دیر در فضلی که محروم دارد
 گرا ز شعر و اشعار دار می شعری
 گنجی مدخلی رانمی نام حاتم
 و گرافامه در دست گیری ز خامی
 گنجی نامه خود سیه چون لیثمان
 قلم بادوشی که از جنبش او
 گرانمایه عمر تو شد صرف تا که
 گمو حال بهنی که هرگز نبوده
 چه جوی ز افعال خود رسم صحبت
 ز خردان ز نیکوست لاف لاغت
 گرفتار کند در بیان معانی

بر و صبر از جان آرامت از دل
 که شکرد و دانست و شیرین شمائل
 نهی پای دوست خرد را سلاسل
 از و گشته آن خوبی و لطف زائل
 به چشم تو چون پیکر دیو باطل
 ترا از فضولی کند نام مهمل
 ترا از شناسای فضل مفضل
 بود و کسیر از حلیه صدق عامل
 گنجی حاتم را گنجی وصف مدخل
 نویسه سر اسر سخنها بے نازل
 بهج ادا نده دو صف از نازل
 بود بهر همد و غرض نامل
 نشینی ز تصرف ایام ذائل
 یک خط به موجب امر عامل
 چو در حد مقل بود جمله داخل
 مکن بوالفضولانه ذکر فضائل
 کلام بدیع تو نسخ و سائل

بود و حیرت میان کم از تراثر با شمس	نه آخر بیزان دوران دوران
نگشتی باطل خود از فرع و اصل	اصول و فروخت مسلم شد اما
حدیث او احسن کلام او اهل	نشد کارگر بر تو از نبرد با غفلت
ولی نیست داب تو جز منع سائل	ز آداب اهل کرم بحث کرده
بجز بدم اوضاع و اعضا لانا مل	ترا در طریق جدل نیست کار
نشد حل تراشکال و هیچ مشکل	ز منطق مکن نطق کا نذر دو گیتی
نه اجناس عالی نه انواع سافل	ببین نگشت از حد و دور سوش
ز روی آئینه ترا گشت شافع	ز حکمت نبود این که میل طبعی
از تحصیل علم ریاضی چه حاصل	چون نفس ترا نیست رو در ریاضت
بخوش گنج بازل و گاه آفل	بین نبات چرخ گردان که باشد
قمر را چه پرنس شماره نازل	فلک را چه گیری حساب ماریج
جز آیات فاطر عنوان من میاک	خلیل الله آسات بای فطرت
بین نور فاعل عیان تو اهل	اگر قابله فعل خود یک طرف نه
بهم بر شکن دام و بند شواغل	بیرومی همت بزن دست و پا
بصوب اعلای گرامی از سافل	ز اجرام و جسام سفلی چه جوئے
بین عرش را قدسیان گشته مال	بر آور سر از جیب گردون گردان
گر دے مسیح گر دے محفل	زهر سوتاده صفوف ملائک

یکی فوج در اوج قربت شمس	نذات جلیل و صفات جلال
یکی جوق در طوق عزت مکرم	در ایصال فضائل و ارباب سائل
چومی گشت تیره حوادث از انجا	بلک قدم ران بیک حلقه محل
دران تسلزم نور شوخ طوط زدن	فرو شوی از خویش تن ظلمت ظل
ز قعر محیط قدم نسبت بین	بودی امکان هزاران جد اول
بود بحر و جدول یکی فی الحقیقت	دوئی خاست از احوالان و احوال
یکی خوان یکی دان یکی گوئی که جو	سوی اقتد و الله زور و باطل

بهر حقیقت کشف شده چای

فی اخیار قول و یا شمر قائل

معلم کیست عشق و کنج خاموشی و بتانش	سبق نادانی و دانا دم طفل سبق خویش
زهر کس ناید این استاد شاگردی نه هر کوی	بدخشان باشد و هر شک پاره لعل رخسارش
زبان خبری زبانی نیست این نادر معلم را	در یفا در همه عالم ندانم کس نه بانیش
کجا و جمع نادانان تواند کسب جمعیت	کسی که فکر دانا بود خاطر پریشانیش
دل کو ذوق نادانی چسب هر دفتر دانش	که بند و نقش ملک عقل شود آب نیایش
طویل لذیل و وارایت شرح علم نادانے	که در عمر ابد نتوان رسانیدن بیایش
شهود الحق فی الکونین یک نکته ز مضمونش	سواد الموجه فی الدارین یک نقطه ز عنوانش
تصور کی توان کرد از کسی تصدیق این معنی	اگر نبود معرفت کشف محبت ذوق دودش

ز خاک تعذر کوی ارادت ساقی کاخی
 نیابی ساحت درگاه جزمیدان سلا مش
 درون ای از دور و دلیز طی کن با حیان شیشه
 در اندر کاخ و بتان نیست سراسر گل فریان
 ز هر جانب و ختی شاخها پر میوه حکمت
 چنان بانیست وی ره که بر دیوارها چین
 بیابان نیست باطل کعبه مقصود را در ره
 اگر آری رود در آن کعبه چرخ گرم زیر پا
 شود هر خار قلبانی بقصد جذب جان ترن
 نشاید بارگی این راه را جز ناله شوق
 رستی از شیر این ناله سوی مقصد ولی توج
 خدنگ محنتی کز سست فقر آید نهال آسا
 که دانه عاقبت گردد و ختی بار و زنیان
 چو صوفی دهن بهت کشد و نظام و حدت
 و گرد و جستجو به قربت آرد و گریبان
 تنی کس نیست رجا نیش و می جادوی دل
 بود هر در و در و دران مجبیه ردیت بی در و

که کم گونی و کم خواری و کم خویشی را کانش
 نبینی صفی و لب خیزد و ان پانش
 ز بام در وزن اندر تافته خورشید خشتانش
 رضای دل گل خندان لب خلق برایش
 خروشان ز نوای شکوه مرغان خجانش
 نهاد از خرافت بالکار و دست و پانش
 که بل قطع امید از خود بریدن نیست بکانش
 پشردن بادت صد گونه آتش و ریابانش
 اگر دلخشا یلین نهد زیر میفلاش
 که باشد او حسرت پامی و کوه در و کوهانش
 گریابی ز حقا صفا و الله داغ برانش
 کین سینه بزخم ناخن اندوه و نیشانش
 که پیرامون خود جاوید یابی میوه آتشانش
 گریابی کند و دوش فلک ز عطف و آتش
 قد زه بر کان قلب توسین از گریبانش
 که داده نقش بر پو از طبیعت شکل و نیشانش
 که نهاد و خرد و در حقهای چرخ درانش

و شاخ لا شود در کف غل گردن پاک
 میان لادالایک الف فرق ست در بود
 خواهر چون گس که دند خو غا بر دل ازهر
 چه امکان جاشنی زان شهید پنج گس در
 زرد کوری نمی بود واقعی نفست او
 چو خواهی در عرفان دلش جا کن که غوص
 چو باشد پشت خم گشته چو چوگان بر کوع اودا
 چو زش متش چو لان کند این توده غمرا
 خطا گفتم کی انگیزد که جو لان غبار آنکس
 نیایی سر فقر از جوانمردی که دست دل
 میر این رشته گر خواهی زرد و کپیر زالی جو
 ز جانان لعن عاشق باز گون نعلیت تا آگه
 چو در مشهور خود فانی شود محر دم از آن دل
 بعضیان طعن بر آدم ز رندی قدسیان دل
 کجا آدم شدی مرآت کامل گزینم زودی +
 گوی هر ساده را عارف که شکل گوهر افشاند
 مستبید و صاحب دل چه بیم از فوت آسایش

چو کشانید در آلا بوحده چشم عرفایش
 در آلا ان الف بالاشمار و عقل کیانش
 چو گفتار لب از شهد شهادت ساخت نهان
 گشته آستین صولت پیران گس رانش
 زرد نیست جز خضری که با خضرت پیانش
 که دارد در طلب نبود گزیر از غوص عانش
 نماید فلک رگشته کوی پیش چو گانش
 بود مشتق غبار انگیزنده در وقت جو لانش
 که باشد شهید روح القدس بار و بیدانش
 بود کاه نثار محال کونین لرزانش
 که باشد کمنه چرخ پیش از نوحه گروانش
 بگرد و پیرده دیده حجاب قرب جانش
 شود دیده غبار و گرد آسباب جانش
 ولی آخر همان آمد بر ایشان رسم رجانش
 جمال عن مسجدی ز حال ذل عیانش
 بخار بارگی هر چند خوانی بر نیانش
 زور یا زشته نیل و فرجیم از خط بارانش

رسد صد تیرگی از بار تو نشه مرد این دورا
 حریفان از بهر یک لبان نهاده کوه غم بر دل
 مخور خون بهر طبع از کلاغی کم نه کورا
 زمان بهره کی باید که طبعی که از زمان
 چه بچسبیم کینج تمامه انهی و حبیب از آن ترسم
 ز پناه طبع بالا کی رود زور دوست که هر سو
 ز حرص گنج گنج حرص شد دنیا پرست انیک
 چه ز خواهی بدر یوزه گره بست از در آکس
 زیر زمانه طینت ترا گنجیست پنهانی
 مزن از رشتها های دل آزار شتهای گل
 نشاید رخ پیش هر جوان ستار خوان کین دن
 خور و آب از خم چشم میان میوه باغش
 چنان بست خلعت راه عبرت بر دل خواج
 بخله های جاو و مال غیب خوشیتن پوشد
 بگفتیش مزن کافور بر کتان که زباند
 بسیمین با عد شاهد میر دست هوس خندین
 نظر کشا بچشم او بباد اموی افزونے

اگر خود قرص مهر و نه بند گردون را بانش
 چه مال گفت و گوار قانعان کوه لبانش
 تو کل چون دست آمد بر آمد یام شانش
 اگر نه نام نامان باشد کی آمد از زمین شانش
 که یابی ماری اندر حبیب خود بر خوش چمانش
 سوی بستن کسان محکم میان بگزیده میانش
 بگرد گنج حلقه کرده میان همچو ثعبانش
 که از زینست نکشاید گره ز ابروی در بانش
 که بر کرده ز کان کنت کنز افضل زیدانش
 که ناید مال گنجت بگفت اگر ده ویرانش
 ز مرغ و میوه بر خوان گر چه هست الواع الوانش
 چکد خون دل بویه زبان ز مرغ بر پانش
 که هر گز دل بزرگ خود ز رفت از مرگ برانش
 ز بهی سوالی آن ساعت که سازد مرگ عرانش
 ز گرمای قیامت هرگز این کافور و کانش
 که ترسیم عید آخر پنجه عقل تو دستانش
 و در چشم خیالت از خیال موسی مرگانش

بی کم جز سبب نمیب و کا خزان دل
 پاک کور باشد چه چو چشم عاقبت میت
 و لم گر گوید از مهرت سپندانیت بر آتش
 جمال دل طلب کن بجای گل گر چون
 نماند است لاجاودان آینه هست
 نبشت از بایت از نفس و در عالم دل کن
 چرا از خوشی تن بیرون و دعای تاشا را
 ز زنگنه گاه معنی هر که آرد روی و صورت
 درخت علم کم نه از جهالت نام آن دین
 بدین اری بساط افکنده هر جا دین بر انداز
 چه داند رخنه اسلام بستن نامسلمانی
 در خلوت سرادر ویش بر سلطان از ان بند
 اگر پاپر موای خود نهد ره رازان خوشتر
 امیر نفس باشد بنده و در ویش را بنده
 شد آتش دان آتش گیره این مستی عوان خس
 حذر کن ای عوان از نوحه مظلوم و شک و
 ترس از نادک آنکه که بسیند و بلا بر تو

هزاران قطره خون بینی کرده اند از پستانش
 ز شهوت کو گشته پر خدر باش از زخم دانش
 مشو غره که صندل درج باشد در سپندش
 جمال ل شود با بان شوند آفاق حیرانش
 و زان اندک نموداری بهشت عور و فووش
 که دوزخ نفس است خویهای شست نیرانش
 شکفته در درون از خنجر دل صد گلستانش
 بود آب روان نجیر و صحن باغ زندانش
 کتیخ و تیره باشد در غلاف اوراق و غصانش
 که از دین دیانت بهره کم دامت نیرانش
 که آفتد رخنه در اسلام اگر خوانی مسلمانش
 که مرغ انس می پر دزمای دهبوی سلطانش
 که باشد در هوا زیر قدم تخت سلیمانش
 اگر خود بنده فرمان بود ایران تورانش
 که بهر خان مانها سوختن باشد اعوانش
 که میترسم کند کار دعای نوح و طوفانش
 کند غریب چرخ خیبری راز خم پیکانش

رود نقب و عامی ظلم کش با ظلم خود
 شاه از شک که دارد کوشش از خوانی چه سود دارد
 زهر سوکادمی کسری در ایوان ساختی منزل
 چون بود چشم نصرت بی رمد شاه سپه کش را
 جهان چون مزل بست ز روشش سنگ تنجا
 مجوبی فاقه کام دل که محنت دید که کنعان
 فلک آینه رنگ آمد کن عیسان که تیر سم
 ستر شک افشان که از بهر تار مجلس است
 بود سفلد سفای خشک مشکل رنگ یاید
 چو حکم کل سر باوزالائین میدا سنے
 کس از کتمان راز خود پشیمان کم شود لیکن
 ترا هست نام هواری نه خود غنیمت آن
 مکن زهر نفس نفاس خود ضائع که هر گوهر
 ترش و باش یا بدخود شیرین لب که صغری
 هنوز آزار مردم خوی تو ناگشته زان گسل
 چو دار و فاسق نادار خسر دین و عقیقه
 کمونی کن که از راه ضعیفان گر کسی شکست

بود خندق محیط چرخ و قلعه اوج کیوانش
 که خواهد دست مرگ خرنه دادن بر غلات خویش
 بیا کامر و کسری بنی از هر سودر ایوانش
 بود گرد سپاهی خوشتر از گل سپاهانش
 که از کون خزان صد بار پیش آورد شیطانش
 جمال یوسفی روزی نشد بی قحط کنعانش
 نماید صورت عصیان تو ناگاه غضبانش
 بچشم خویش بنی عاقبت در پای غلطانش
 و گر سازی ز علم و معرفت بر آب حیوانش
 پیاد بر لب سری که ناچار است کمالش
 بود بسیار که ز افشای آن بنی پشیمانش
 درشتیهای دور چرخ را کان هست سواش
 که باشد میتی جز بخود نفوذ شد از رانش
 به از سبب صفاهانی بود از رخ گیلانش
 چو بیخ خار حکم گشت توان کندن آسایش
 بود خسر مینی چون کند اثبات خسراش
 نهد کی شود و فردا اگر دان آن سنگ نیزانش

برای خلق باشد طاعت زاهد نه بهر حق
 چه پاک آنرا که از آب نمود پاشگان افتد
 دل دانا میان سخت ردیان جهان آمد
 کمان شد نشیبت تو ای پیر و هرگز خود نمی آفتی
 که این ماند از درواخل نقد روان آنرا
 بحق کی ره بر روان خود پست انسان که راه دل
 شکم پر بودنی بارکش کل نهاد آری
 حسود از چرب و شیرین گفت چشم خروده بین کشتا
 چه قرآن حفظ قاری کرد از هر ناپسندیده
 خیال زیر کی با خود تبر پیش خدا و امان
 چون حکم عقل نافذ نیست نی آزادگی باشد
 هر عقل ست و پای شرع در روز معضد عوی
 قلم نه سوده انگشتش ولی بر لوح خیمیت
 دکان شرع را آمد دکان دار احمد مرسل
 از شد عقل کل دانا ز می می ناخواندا
 شیرب کن طلب سر مشید حکمت که شد غرقه
 چو القاصم بود پای که باشد بو معنی بارے

چو بینی در بردن چالاک نه ز خانه گسلانش
 که باشد جویباری هر تنگانی از بحر طفرانش
 چو آن شیشه که باشد بامیان شکستندش
 که خواهند از ادیم خاک روزی ساخت قرانش
 که باشد زخمها در شهر پر تن زندانش
 زند اکنون ن فرزند و اخور و دل دانش
 کم افتد خور که ناید توبه خوش تر زیلا نش
 که باشد خروده الماس یوزینه پنهانش
 پسندیده کی اقتدیش ندان حفظ قرانش
 نه بد و بازیریه هر که باشد عزم کردانش
 که داری چون علایمان غل گردن طبع فرانش
 کند هر عقل ازین معنی بسرکش خط بطلانش
 خطی باشد محقق از برای نسخ او دانش
 که باشد عقل تا سازد دکان با لاد کانش
 که خوانند ابجد ابراهیم و آدم در دبستانش
 ز موج غیرت افلاطون یونانی و یونانش
 که از هر خلاص خویش جوید راه طبعانش

مشوقید نجات او که مدخولست قافونش
 گذر بر بوستان شرع و دین کن باهر گامی
 قدم در غار زاردانش خود رستگان کم نه
 چه گوهر بخش دریا نیست طبع دور غورین
 بود از خوان حکمت نامه شعر من آن لقمه
 چو دنیا نیست از نقش تکلف ساده نظم من
 خوش آید در سخن صنعت ز شاعر یک چندان
 خیال خاص باشد خیال رومی شاید من
 و گر گیر در بسیار که همه رخسار شاد را
 سخن آن بود که اول نهاد نهاد فاقانی
 چو در سیر معانی یافت خسر و سو آن خوان
 گرام و زار و این فادم ز بحر شعر تر آید
 بخاقانی از آن بحر از رسد شمع بر آگیزد
 و گر خسر و سفاک اند نمی یابد از آن چشمه
 بشکرین چو طوطی روح او شکر شکن گردد
 اگر چه نام مرآت الصفا شد گفته او را
 بجلاء الروح کردم نام این چنین سچ مرآت

کش رنج شفا فی او که معلولست بر هانش
 گلی چون شافعی بالاله بنی چه نمایش
 که باشد سر زده در هر قدم صد فایده اش
 که لفظ و معنی پاکست و ز گین در و مزانش
 که چید است به رفوت با نهادست لقمانش
 چه عم کز سادگی خواند فلانی نقش بهمانش
 که ارد در کمال معنی مقصود نقصانش
 چو خال اندک قد بر رخ و ده حسن فراداش
 میان ساده رخسار آن سیه رو رسد زانش
 بهمان خانه گیتی و دانشوران خوشش
 ملامت های او افکند شوری در مکدانش
 پی دست و دهان شستن از آنها چیست تا او
 چو سوسن تن زبان تحسین کنان از خاک سر دوش
 شود سیراب فیض عین جان جان عطشانش
 چو بقرستم بند این تنگ شک از خراسانش
 چو بود انوار خورشید صفا از چهره بابانش
 نزارد از چلا چاره جو سازد تیر و درانش

مضوی میکنم که ترا طبعا ن قدران دارد	که آرد در مقابل کشت با سم سمبک نش
چرا از شعر لافد کس خصوصاً قالیچه شعر	که در قالیچه باشد از دم روح الایمن نش
خدا را ریز بر جامی ز ابر فیض بارانی	که از بهر چه آن نه نیست ساز و پاک دیش

ایضاً

نگار ایوان شه که ز کلخ کیوان بر ترست	رخنه اوان کیش بدیوار چهار دین دست
چون سلامت یابد از تاراج نقد این چهار	پاسان رخواب بر هر رخت دومی دیگرست
چیت ز رناب نگین گشته خاک ز آفتاب	هر که کرد افسر ز رناب خاکش بر بهرست
گر ندارد و سیم زردا نامنه نامش گدا	در برش دل بجز دانش اوشه بجز دست
زن نه امروزی کونج دست کرم بکشا که زر	مرد را بهر کرم زن را برای زیورست
کیسه خالی باش بهر نعت یوم الحساب	صفر چون خالیست ز ارقام عد و بالارست
عاشق همیان شدی لاغرمیانش کن بل	حسن معشوقان عناد میان لاعزت
نیست سترخ از هل کو هرنگه زر گوئی	بهرداغ نخل کیشان کرده سترخ از آفت
زربود و جیب ل و میل او در جان بال	عل آتش رنگ و رکف لعل در دل انگر
بگذر از دیرانه گیتے سلامت گرمیست	گنجا درومی که بر هر یک طلسمی نمکست
هر کجا بینی در گنج و پر در علف	علقه مار حلقه کرده در دهان زهرست
حرص کار مور باشد در روی با آن گوی	خشمور خوشی تن بیته که مور بهرست
شد دهان حرص سحر پولی از خاک	این سخن بشنود که مردی از دهان سحرست

<p>ز قبال کرد زرد و ترک دنیا بود دست دید باشی قفل ز را ز بهر قبح استرست بهر ابراهیم ز ز تعلیم پایی آزرست میوه کی آرد دخت خشک کن باران ترست در خور دندان انجم کرده ماه و خورست قانعان را خنده بر شاه و وزیر کشورست تقهقه بر کوه و بر در شیده کبک ترست خوش گس آنی است لیکن در خور کون است بهر ماهواری نفس و غل سوبان گزست وقت آنکس خوش که بهت یافته زین سببست فاغت آنکس که قوت او زمان ستمت خود بفهم خرده دانا نیم خردل بهم حست میخ را در دیده توان کوفتن از زرت در کف طامع بقصد مال مردم محضت شب دراز و ناخنان افتاده عصا پر گزست بی عصا مگر ز که در راه تو صد جوی و جرت کرده محکم در زمین عمر و زیم مهرست</p>	<p>مغنی در ترک بودی مقبل که بر دبو ز برده و ز فحش اولاد از نارالب بیند گر چه باشد ز خوش ابراکن ز گیرست تاج از ریاضیه مجو مات که جو دش عارضت لب نیا لایند اهل بهت از خوان خسان طامعان از بهر طمع پیش هر خس مهر نهند ماکیان از بهر طمع می برد سر زیر گاه نفع عامه عامه را اولیست آری دم خر مرد کاسب که مشقت میکند کف را درت ساغر راحت بود از کسب پر کف آبله فرج را بنده از گلو کن که زن نان ستمت هر که آخر ساخت شهوت نیم خردل کو قتل سفله را منظور توان یافتن گنج خوب روست شاهدان ز طلب امارض بر خط و فال روزگار تیره و دست خالی و دل پر پیس دست ده بارستان در قطع بستنهای طبع باش در دین ثابت از ترسی ز قهر حق که پاک</p>
---	--

نیکی آموز از همه از کم ز خود آخر چه عیب
 نیست قدر عالی و دودن جز بقدر ار نه
 حکمت اندر پنج تن تهذیب عقل و جان است
 کامل و ناتهی نه یکسانند در قطع امور
 چون کنند اهل مسد طوفان طریق علم گیر
 با حسودان لطف خوش باشد ولی نتوان با
 گز نه همکار بایگان ز هم نامه چه سود
 خوی نیکان گیر دآن کز نیک یا بد تربیت
 فعل نیک از نیکو یان جو که در تصرف دهر
 خار خار شک در دین جان بود دل را چو کر
 هست مرد تیره دل در صورت اهل صفا
 هر خلل کاندل عمل عیب ز نقصان است
 نفس ظلمت رو بجمل الله ز جنبش باز ماند
 بگناهی را بجرم دیگر از وی جمل
 کرم را کش میتوان عین کرم خواندن عیب
 هر چه می یابی ز دی آن خاصیت کش ممکن است
 نیست که ده از بهر مهربانی که گوی مزین است

راستی در جدول زر گر ز چوین مسطر است
 قصر شه را پاسبان بر بام و دوزبان بر در
 قصد و عطا ز جبر اصحاب لکد بر منبر است
 آنچه از شمشیر می آید نه کار خنجر است
 کاه موج آرام گشته راز نقل لنگر است
 کشتن آن آتش که اندر شگ آتش مهر است
 یک مسیح ابرای که کرد و دیگر اخوت
 شیر حکمت نوشد آن کام الکاتبش با دست
 مشق اندر صورت و معنی بوفوق مصد است
 معنی این کز برای شک بود زانو و کمر است
 آن آن جادو که از جنس سفید شرجی درست
 رخنه کاندل قصر یابی از قصور قیصر است
 رشته خورشید بنده بال مرغ شب پرست
 سر ز نش که دن رسم عالیه دانشور است
 گر بر غم مردش ام ایجا نشت و حتر است
 طعن او بر نقد هزانه گشته مستنکر است
 نیست شر از بهر مهربانی که گوی ابحر است

سقلا گر خجلیت کشد ز آثار فعل خود کشد
 گوش حکمت کس طلبی دیده صورت پرست
 چون قند ز آهنگ صحت مار گ بر عود تن
 نقش هلو نسو تفصیل رنج شب بیدست
 خوش بود خوش چون به صورت که باشد خوش
 کوس ناموس از زنی از چرخ انجم بر گذر
 سوی مهنی بر دو که گرامد بصورت با سپید
 کم نشین امثال خود ایمین که باشد در دم
 طعن از کس خوش نباشد که چه شیرین گو بود
 کندن بنیاد دولت را بود سیل عظیم
 گر عروج نفس خواهی بال همت بر کشا
 نیست از مردی مجوز دهر را کشتن زبون
 راه غلت جوی و خرم زمی که چندین مقدمه
 حبس نیل گندی از گریه میشود غرق آب
 منکر از ادوات مار فان بود قبول
 فقره فقره از کلام شیر مردان گوش گمن
 بکتهای پست کامل هست طالب را بلند

گلشن رار و سیاه از دو دیا خاکستر است
 خطا کور از شاہد ان خوش فخر ایشان گریست
 زخم بهر ساز آن آهنگ زخم نشتر است
 جامه چاک را که تا صبح از حصیرش بستر است
 کس لبهوار غافل تصحیف خواند بستر است
 چون دف رسوائت این بر جلال حسرت
 کی کند دفع گزند آن نقطه کاند مجرب است
 مثل خنجر خنجر اما بهر قطع خنجر است
 زخم فی بر دیده سختت از همه نیکتر است
 رشمه کلک عوامان گر چه بس مستحضر است
 کاکه در روز دارد اعتبار اول پرست
 زن که فائق گشت بر شوهر یعنی شوهر است
 کبک از آن مرد که دور از فلق در کوه در
 شب چو مرغی کاشانش غنچه نیلوفر است
 کافران را معجزات انبیاء که با درست
 زانکه بر بوجمل حمل آن ان الفار حیدر است
 بکتهای یای حیدر تراج قاف قبر است

خاک یا مان شو که پشت بگرینیت شکند
 لشکر انعام نادیده باگی تفرقه است
 ناپسندی گرسد از یار روشن دل چه پاک
 دل پر در بهر فیض نوبو که غل خشک
 کافری دان نفس سرکش که لازم بایش
 با غم مشرت مزین با زن که گرسست سخت
 سهره از غنایت افزاید که چون رفصل
 دل مکن بازنده پوشان بد که با سوسن
 چار و دفع خواطر صحبت پیرست و بس
 جان پشرد ده ز فیض پیراید زندگه
 بومی درویشان نداری خرقه بشمین سبزه
 ناز پرورد و هوا بالنفس تواند غمزا
 در جوانی سسی کن گریه خلل خواهی عمل
 عالم عالی مقام از بهر خود خواهد علو
 مفتی تر دامن از هستی تو از دهمچون
 غله را چون اکثرش آید سفید پس کل آن
 فلسفه از گنج حکمت چون فیلسفه رو نیافت

کمال غیر حتم نصرت را بخوار لشکرست
 دفتر شیراز و نا کرده بیاد می است برست
 نیست عیبی آب صافی را که غاشاک درست
 میخورد و خرمای ترمیم که عیسے پر درست
 سرکشے چون سرکشے کافی که اندر کاخست
 راز دار متر عفت آن خراز ساغر غمست
 مهر عریان باشد از وی خطو عریان دوست
 بهر با سوسیت شه کاندرباس جا کرست
 رخته بریا جوج بستن غاصه اسکندرست
 خضر از ان خضرست کز وی سبزه مشک خضر
 چند پیچی اشک در زانده که مشک ذرست
 زن که باشد لائق معجزه چه مرد مغفرت
 میوه بی نقصان بود چون از درخت تربت
 چون علاکش معنی ستعلاد کار او جرت
 دفتر خود را دف تر دامن آری دف ترست
 هم سفا باشد که دار و حکم کل آنچه اکثرست
 می ندانم دیگرے را سومی آن چون بهرست

حکیم حال منطقی خواهد بود ز حال فلسفی
 آن مجسم کش بد اختر گفته چون هرات
 اختیار بی نیست و را اختیار از وی میگیر
 چرخ و اجهم حین هر دم هر یک اینجا مضطر
 نور توحید است در دل مشعور و را کی حق
 معنی مشعر معیت با شرم از آن سبب
 حکمت یونانیان پیغام نفیست و هوا
 نامه کش عنوان قال لندیا قال البیست
 نیست غریب بوی نبی سوی خدا بر میر ترا
 دست بگسل از شفا می او که دستور شفاست
 صاحب علم لدنی را چه حاجت خط و لفظ
 جامی هست این شعرا و عنوان و قضا
 در سواد خط آن انوار حکمت مخفی است
 همچو فکر مکر خسر و زاده است از لطف طمع
 ای بسا خواهر که با خواهر چو گرد و جلوه گر
 حبه الابرار اگر سازم لقب ترا منراست
 حبه الابرار اگر هم ضم کنم با آن روانست

کن قیاس آنرا که اصغر مندیج در اکبر است
 پیش و مندا با ختر شد خدایش اختر است
 اختیار جمله گم در اختیار داور است
 اختیار جمله پیش من بحیب المضطر است
 مشعر اختر پریشان را کجا آن مشعر است
 نیست ندین معنی کسی بی رگر و مشعر است
 حکمت ایان من موده پیغمبر است
 حاصل مضمون آن خسران در مشعر است
 از علی جو جو که بوی بود علی مستقدر است
 پامی کیسونه ز قانونش که کانون شهر است
 صفه دل مصفحت آنرا که قرآن از بر است
 کاندرو هر حرف ظریفی از شراب کوثر است
 هر شب تاریک آبتین بجمع انور است
 در کمال خوبی این یک خواهر آن یک خواهر است
 در جمال اکبر بود هر چند در سال صنعت است
 زانکه از ابرار دین مجری لبالب گوهر است
 زانکه بر مطلوب هر آزاد و حاجت گستر است

مروید پناه و چون آمد و مرا بیات آن	در صفا و محکم شاید که گویم مر مرست
سال تا رخسار اگر فرخ نویسم دور نیست	ز آنکه سال از دولت تاریخ افرخ فرست

ایضا

سفید شد چو دخت شگوفه دارم	دزین رخت همین میوه نعمت بزم
بهم شگوفه دیوه که دیدم ز کفن	شگوفه را گرم بردخت دیوه خوم
شگوفه دیر نباید شکفت از ان دام	که دم بدم ز زمانه شگوفه ناک ترم
ز شیر مادر و دهرم ضرر رسیده نفع	کنون شگوفه کنان به رفیع آن فرم
ز بسکه آئینه ام عیب شیب موسی بگو	بروی داشت نخواهم کردی از گم
چگونه بنیش آن حسرت که گاه دیدن	بیاض گیر و کیر سیاه بصرم
بیاض موسی بود آفت بصر عیب	اگر بود ز نظر در بیاض مود زرم
اگر چه نیست مراد تصور دهر نظر	کنون ز دهر بود صد تصور ز نظر
تلاوتی که شب کردی بر پر تو ماه	بر دزدی ندید دست در فروغ خوم
و چشم کرده ام از شیشه زنگ چهار	هنوز بس نبود در تلمات سوم
برفت گوهر بنیش ز چشم و طفل صفت	و بدترین شبیه سپهر عشوه گرم
فتانندی چو گهر حرف را ز منج آن	چو بودی و دو گوهر نهان بحدودم
گهر فتانیم امروز مشکل است که دام	بخاسه مرغ تاراج حق که گم
ز تیر کوشه بودم چنانکه از ره سمع	حدیث نفس کسان استی بدل گذرم

ز دست فتنه کنون گوش بی تبارت و
 ره جو اس اگر چید بسته شد ماسا
 چه صبیح باید او حسن چو راه نمود
 نخواهم از تی ز بنور کام دل بشیرین
 نمیده گشت قدم همچو لام و ماچولف
 چو لای نفی بود این دو حرف دانستم
 ز ضعف تن شد دم آنجا که گزینش
 اگر ز دست شود یار پای ممکن نیست
 چو بجه ساخت مرا حلقه دهر و گر خواهم
 بهم بود سر و پا حلقه را از ان بهر خود
 بدایم گویم کسشم چهره خود از زانو
 اگر چو حلقه شد م آن گمان بهر زنا
 چو حلقه بر در علوت مرا می نشینم
 محیط کون نماید که حلقه بقلابت
 فراز کنگر وحدت نشسته آن مرغم
 چو در هوای قدم پر زخم رود بعد
 اگر ز خورشید پر دین دهند دانه مرا

نیشود ز مقالات همدان خبرم
 که در صفای بیت از ان شود گذرم
 عروس معنی بیرون ز مجرای صورم
 چو با حلاوت خود رسته همچو نیشکرم
 عصا گیرم دستت پای ره سپرم
 که نفی میشود از تحت بقا اترم
 گر ان شود شرم از خواب بشکند کرم
 که زبشتن بر خاستن بود ظفرم
 ز پشت حلقه شده مهره مهره بر شرم
 نهاده بر سر زانو ز شام تا سحرم
 که ببت هر دو بهم از تراوش جگرم
 که همچو حلقه بود بر درون رنقم
 بسان حلقه باند فلک برون رنم
 بجنب عرصه هست مقبر و محقرم
 که باز رسته ز دام طبیعت بشرم
 بنهار عالم بیکان زیاد بال دیرم
 و گر ز خورشید نورشید باشد آب و خورم

من آن نیم کہ کنم بال شست ذرا و بلند
 بقصد کسب غنا گنج زر طلب چکنم
 فروغ یافته سنگیست ز زتابش خور
 مجوزہ است جہان سحر سازد فتنوگر
 نتیجہ مذہب جز خسارت ارچہ شود
 چو ماکیان پے دانہ زبون و چہ شوم
 چو تیغ تہمت و تیر ہیا خورم ز شود
 ببین کہ مہبط خیر و کمال شد دل
 پرست گوش من از سحر ملک چو مسیح
 شد از حقائق عرفان و لم خزینہ راز
 پر فرشتہ گسار ان من شود چو نہند
 بنجر شمع اگر فکر من شود و خواص
 باغ نثرہ اگر کلک من کند مینش
 بوستان راوت اگر بود شجرے
 ولی چہ سود کہ در کام ذوق تیرہ دل
 خوش کنم کہ بد عوی کشید شوق کلام
 چو نیست لاف نہر خرب و لیل پے نہری
 سوی حقیض کزین آب دانہ بہرہ دہم
 چو با تو انگری دل غمی ز گنج زرم
 اگر بسنگ کنم روے عابد الحجرم
 کہ ساخت سحر دی از سر کار کور و کر
 قضا بفرض محال از زفاف او و طرم
 برو چو تہقہ نہن و زو شب چو کبک نیم
 بست ترک خودی خود بہ نیستی سپر
 چہ منقصت سدا ز طعن اہل شور و شرم
 کجا مشوش خاطر شود نہیق خرم
 گزان فلسفیان کی بہ نیم فلس خرم
 ز خون علم لدنی جو خضر حاضر م
 بہاے یک گہر آید خراج بحر و برم
 ز نخل خشک و بہ بار میو ہاے ترم
 کہ آور دہم معرفت من آن شجرم
 ہمیشہ پاشنے تلخ نیسہ بد شرم
 بغیر معنی خود نہیت معنی د گرم
 چرا دلیل اقامت کنم کہ بی بہرم

زبان زبانیه آمد برمش در نه چو کرد بدلم ابواب فیض ایسا بزرگوار خدا یا بجزست نه حق گرم روانی که پای کرده ز سر که باش یاد رسن تانیر دی است زهی نای که چون جامی از فیض جو دران سفر فطری جز خیال مستی نیست	کشد زهره در آئی بجانب سفرم چه سود از ان که کند در سخنوری م که دل نفیر کش آید ز شوق آن نفرم طریق پیروی پیر و ان شان سیرم لباس مستی موهوم خوشی تن بدرم قد فصحی استیم نیت سفرم بفضل شامل خود دور طاران خطرم
---	--

الیت

قاصد رسید و ساخت معطر شام من آن ناف نیست بلکه پی تحفه باغبان هرگز ندیده ز گس چشیده باغ وهر نکشفه غنچه ایست چو پیچیده بینش تختیست خوش ز عاج که صفت صفت نشاند اینها کانیست بگویم سخن صدیح اقبال نامه ایست با خلاص بشیه شاهی که مد من نبود مدش آخیان چون قاصد است کلک ز بانم ز مدش	در چین نامه داشت گزافه سخن چید از چین نقیضه و پیچیده و سخن زمینان و مید و سبیل نسرین ز شرن همچون دبان غنچه دبانان پر از سخن بروی باز مند یگان بر هست تن وز چهره یقین بکشایم نقاب طن از لیت بن غضنفر یعقوب بن حسن گو خود بعدل وجود کند مدع خوشی تن آن که چون دوات نهم مهر بر دهن
---	---

پاکیزہ گوہرانی گوش تو سفتہ اند
 آویزہ ایست در خور تو دارم آفتد
 تو یوسفی بلک جلال نہادہ تخت
 یعقوب داشت بیت حزن بہر خود کی
 داوت عطیہ ملک دلا بلکہ چند ملک
 بایزبان مال و مقال تو روز شب
 تو بر درختی از چمن عدل و باغ ملک
 باش از شکوفہ کرم و عدل زیب باغ
 تا از ان شکوفہ روح فرازند شیخ شباب
 آن گونہ زری کہ رشتہ آمال را بود
 از انصاف ملک را طرب آباد کن چنان
 عالم کہ نور عسل نشانہ کن ستوار
 بے نور علم او شود او تیر گے جہل
 آنرا شناس صاحب علم و عمل کہ ہست
 نے آن سفید را کہ ز تلبیس مکر دیو
 ہر کج قلم کند خویش غمیش ابران
 دشتش بی تیغ ساز قلم مار قم کنند

در ہائے شاہوار بہ از لولوعہ
 چشم از تو مردمی کہ نہی گوش بر سخن
 من غائب از جناب تو یعقوب محسن
 من دارم از برای تو صد بیت بے حزن
 بے منت سپاہ و چشم فضل و المثنی
 باشد شکر گوی این فضل مرہن
 تیشہ مکن بظلم و بان بیخ خود مکن
 باش از تمار جود و عطار و نوت چمن
 تا زین شمار کام بیایند مرد و زن
 عدلت گرہ کشامی نہ ظلمت گرہ فلکن
 کاغذ غیب را رود از دل غم وطن
 پائیش بزرگو شمع کش از در کتے لکن
 ز انیسان جہان کہ در شب ظلمانی انجمن
 تران مفتی شرایع دوزین محیی سنن
 تہانہ باہے حرص و ہوار است بر سخن
 آرد بدست مال فقیرے بکرو فن
 آثار عدل و داد تو بر صفحہ زمین

<p>از مرده شوی پیرهن از مردگان کفن کار ز مرده مردنش به از آسوده بستن از بهر دست لبش این بهترین سن چندان طراوتی ندهد سبزه دمن بالا پرند مرغان استانه تابرن آنرا عمارت دل ویرانه بو دشمن یمن سیل شد سند دولت یمن قرن او یس شد سبب دولت قرن خود کار من دعاست چه در سر چه در عین گاه مفیض رحمت و گاه مضر محن بر خصم تو سهام دبر اجاب تو نمین جز آنکه چشمه خیره چو در عیش بود بدن</p>	<p>در جامه خانه رده آزار که می کند آزار جوی را کن آسوده ز اینی بدگوی را بکش بگ جان از بدن هست مشغوف آن مشو که ز پاکست اصل و عالی شود ولیم ولیکن ز چون کریم معمور خانه ایست دشمن سر می خلد یک خلق خوش نه هر که به بینی پسند کن یک لحظه هر که نیک شود و مقتدر شمار چون شد دشمن در از کنم ختم بر دعا تا باشد آن دعا که رود سوی آسمان باد از اهل صدق دعا که مستجاب بر خصم تو مباد پی آن سهام درع</p>
---	---

باد آینهان بمن که رساند بجان خصم
 ز اجاب تو چو صرف کند ناوک فن

<p>جاءت خوانم نه کامل چون با هست کام کشن بود روی از لیس و ایما بر پای عام چون اجل کوته کند باقی نماند غیر نام</p>	<p>جاء داری باطل سادر سر کامل ام نام خاص خویش عالم کردی اما عامی عمر صرف کسب نام نیک کن کان نامی را</p>
---	---

کابلے بگذر روی مہمت خود از ہمہ
 اگر تمام است اہتمام دین نکرد دعایت
 ظالم نفس غلامست از پریشانی خویش
 بندہ فرمان شو کہ گردد خام گاہ بندگے
 گردید بیانی اندر باد یہ صبرے بکن
 از کلامت غیر لا در کم نشد حرف و گر
 خوست باشد کمال دل ترا بمحون خویش
 یاد میکن از اہل فرات انقلابا بد کہ است
 عاقبت از ہمدان بندہ بچشم خود ہمان
 ظلم کشان خصم دیندار توان آن قوم
 نام حیدر خواہی آزادی طلب چون مصطفی
 چند بہر خوان زان گوشہ گیری شام و پیا
 روز مردان مجبور و جودامی فقر از آنکہ
 فقرے و فقر نیست جز قاف نفاق
 آنکہ میخوانی اقارب جز عمارت نیستند
 آنکہ خود را در اخوت بخت گوید چون دلش
 رو بہای ز خال و غم چون خال و غم با ہم

آورد اتمام امر دین کہ نیست اہتمام
 آہ ماند حاصلت زان اہتمام نام تمام
 در دل شب آہ دل باشد شہاب آن غلام
 چون بجای غل کلاہ خوابگی منید غلام
 مادر ہرام حریم کعبہ یا بے احترام
 از تو تامل تھی زین حرف کم باشد کلام
 چند داری چشم دایم لیلمان چون عجم
 انقلابش مرد تو سن نفس را بر سر جام
 خون ایشان را کہ میریزی بر تیغ ہتھام
 جمع سازد بر نیکی گانین بود دین تو ام
 در میان نشین چون حیدر سخت است ہتھام
 طعم طعام از شاست کی چشی طعم طعام
 عود و شفاست ہر تازی از آن انصاف
 بچو سیمخ از عمان کوہ را کم کن مقام
 خاصہ کز زرد شان بود فرق تاج ہتھام
 بر سر مانست لزدان با تو خاشاکوی خام
 غم بر دے آفتاب جان ماہ دل غلام

دیده دل گوشتیادار شام از بهر عدل
از شاه پیر جهان گر شاه رفت و میر ماند
بهمنی دارد از صورت دل عارف فرغ
حال کرم آتش جدا نماید هر دوروی
هست در کوی فنا هر بازستان مجعی
ز اول صبح ازل تا آخر شام آید
صد کرم کرده ریای بیش و ترک ریای
نی از نهنگانه گیتے رود از یک جمع
مفضل دریا نامل هر کجا بکشد دست
مدی را سازد انقاس صلاح آموز دوست
چون بود همسایه را دیوار کوته عیب ان
صورت ابر باشد خشن هست اهل معنی رکن
فرق غدر را چو دریا بست باشد تاج زر
چمیت عاقل را فضیلت جمع گوهرهای فضل
بند اگبسته است از هم دوات فضل را
این قصیده چیست قید دل را بر زودی
از معانی دقیق این عقده بے عدد و رو

کز ستون عدل برپایند این نیلی خیم
میر را هم نام وی آید ز حق روزی پیام
گرچه نامل نماید از گون ساری لبام
صوفی از آرام گیر و باشد از وی آن حرام
هر که بگذشت از سر و پا زان مجامع یافت جام
دل زیاده غیر بخت است بر قصد صیام
گر بران حرفه دو افراید شود صدر کرام
گر نندیک اهل دل بیرون زان نهنگام
زان انا نامل بر کنار لجه خود نه انا نام
مارا اگر داند افسون نسون پر دوز نام
دیده با عاقبت بین دشمن بر طرف با
می نیفتد رخنه از دندان سین در حرام
وامق مفلس ضرورت پامی دارد ویر دام
نیست جز غافل چو باید آن گهر با تقیام
دولت باشد عجب گراید آخرت سیام
دل ز خاصان یافته در سلک ان قید نظام
هست دام و جلد و لها سید افتاده بدام

کرده دل زغن و تخمین منظم ارکان نظم	جامی از سازن دل در خود بود معجز نظام
شعر بود چشم عقل از جمل در سر و ختن	چشم عقل از جایی در سر بود و زری بر دهم

آفت از خوشیست بس باشد درین غربت سحر
گوشه بیخوشی و کنج سلامت و اسلام

مرحبات قاصد ملک معانی محبا نامه سر بسته داری کز نسیم نامه اش غنچه نشگفته است از گلبن فضل و هنر لقمه پیمیده است از خوان لقمان آمده بود مونس را عصای پیش ازین کف کنون گشته بر انواع سحر این نامرئی گویا که هست لف او را اگر کنی نشر از بدیع نظم و نثر از بیاض مشرب بین السطور او بود سوی معراج حقایق عقل و جان بر است سلمت اما در و خیر تنزل نیست داب پایه پایه عقل از ان سلم چو می آید فرو نظم و نثرش بین که پنداری و پیر حریخ کرد یا خود افتاد دست مخزومات گنج پر گهر	اصلا کز جان دل نزل تو کردم اصلا هر شگافی بر مشام جان زند بوی وفا در بهارستان دانش یافته نشود نما تا شود جان دل حکمت شناسان اعتدا سحرهای سحران چون شد معجز از دما بر کف دانشوران یک سر با نذران عصا پرز صفت یا پیش از ابتدا آراست نهر سیمین راز هر جا خاسته شکست شکل ترتیب سطورش کاده سلم ناما طرفه مالی کان تنزل هست عین اقل مے نهد کوئے زهر پایه فراز عرش پا نقد پروین را در آشنای نبات لبش جا بر با طاعن بعضی متصل بعضی جدا
---	---

فقر باشد شتر او توت و دشت مهر
 خوشترم گیرم دوات آن سیاه از طلا
 تا کنم انشا جواب و دیر حیرت گفت
 ز آسمان جو و چون خشنده گرد آفتاب
 در ریاض و هر چون بالا کشد سر و پی
 در سخن آنجا که باشد طبع سحر و سحر
 در ضرورت باشد این معنی طریق شعر گیر
 چون دیر عقل زد و بهر بن این منجمد و رک
 جز تو نبود قاصدی بی قاصد آنرا اسی صبا
 عرضه ده آنجا سلامی از سلامت شمع
 سینش از دندانه پایوسته دندان کرد و تیر
 لام بار دل زود نادیده و خم گشته پشت
 دان لاف و آل مده در وی که پانها و یام
 حلقه همیشه بود شاهد بران معنی که کرد
 بعد تبلیغ سلام ازینده جامی عفو کن
 کار زوی من بیدارت بسے کامل است
 تشنه را و را بدیر روزی که باشد از سموم

کتباے نظم او و شکر تیغ و کا
 خامه از تیر و بیاض از تحت شمس لطفی
 بردار از چهره اندیشه جلیاب حیا
 در مقابل سهوا باشد غشش نور از سها
 از نبشته نیست لایق جلوه با پشت دو ما
 کی پسند و عاقل از طیان که گرد و ذرات خا
 تار و اسی غیر شاعر هست شاعر اراد
 سرزد از خاطر بوفق رایش این مطلع را
 خیر و بگذر سوی آن مقصود جانها قاصدا
 بلکه چون اسم سلام فایان را ملتجا
 تا کشاید از رگ جان عقده رنج و عنا
 تا به پشت خم کشد او را بسره حد او
 بے لوامی استقامت در ره عشق و دلا
 ستر اخلاص و محبت حلقه در گوش ما
 اگر مجال گفت و گو باشد دوران حضرت ترا
 زار زوی عاشق مفلس بوصول کیمیا
 گرم چون انگیز زمین سوزنده چون آتش هوا

میل لانی چه سان باشه سوی آبان
 غرق بحر شوقم ارسویت نویسم شرح آن
 نیست در شهر ترا از بهر منع ز ایران
 از گران جانی نیارم سویت آمد و ریمست
 هست جنبانیدن از جا کوه آهن با محال
 شد فضای ملک هستی بر دلم چون نامی تنگ
 بر جبین داغ نفاق از یک طرف شسته غل
 دوستان این دشمنان آن می ندانم در میان
 چند گروم گرد شهر و روستا دور و اگر نیست
 در دشمنانی گریبان گیر من شد تا بود
 پاکبازانی تن بر ساحل حسد وجود
 مستقر چون قطره در دریا اگر باید گذر
 گم شود چون قطره در دریا اگر باید گذر
 از نوازشهای شیرین ز نصیحتهای نرم
 ساج و تحت سلطنت را خواب بنیند و خیال
 یک نفس اوقات شان عیش مغلدر سبب
 روی شان در دفع ظلمتها مصایح از ظلم

شوق من افزون بود سو تو ای بحر عطا
 نیست آن جز جنبش دست بقصد آشنا
 شهر بے در را چه سان دلبست بر رویم قضا
 مذب شوق از پیش روی و دفع ضداد از قضا
 گر چه گرد و صحر شوق خست آهن ربا
 میرسد هر دم نفیرم بر فلک زین تنگنا
 بر زبان لاف وفاق از یک طرف ممی قفا
 تا یک باشم مذذب لاله و لاله و لاله
 هم زمانی یافتی در شهر و نل و روستا
 دهر انخوان از کف و امان خوان نصفا
 لیک سر جان شان مستغرق موج فنا
 مر تقاوی همت ایشان حریم کبریا
 بر دل ایشان اوج عشق تحت انشرا
 حشنگان را همهم و آزر و گان امویا
 شب چو آسانیده سر خشت حق بر بوریا
 یک گمزه نفاس شان ملک موبد را بها
 رای شان در حل مشکها مفاتیح الهدی

مانده زایشان در در صبا صورت کرده لیک با جمیع برون از کسوت نوع بشر فیض ایشان چون سیدست از قلم بویا وحشیان حرف را که هم گزینان آمدند پوست پوشانی فرو بسته لب ز گفتار لیک آن یکے از جمله برتر در علم و مرتبه وان دگر از بهر دور افتادگان و اولی آن یکے ز اسرار قرآن برقع شبه کشاکش	نیتار گوشه تجسید و کنج انزوا عقد صحبت بسته ام هم در خلا هم در ملا مانده محفوظند لوح آساز نقش هر خطا قید کردند در مشکین سلاسل عمر با بر طلبکاران بتایند سطره مشکل کشا چون پیس بر باطن او مبطوحی خدا پر خبر با صیغ از بارگاه مصطفی وان دگر از ایستاد سنت ظلام تنگ و
--	--

آن یکے از جنبش مشایان روی اثر
وان دگر از تابش اشراقیان بر کویضا

آن یکے دوشیزگان سر وحدت راز رخ وان دگر تشنید خاطر بانهاد و در میان از فرنگی شیشه چشم خود می کرده چار گر شود و بر شامت بر رخ معنی حجاب پای از سر سازم و کرسی ز زانو نشنم سر ز حیب تن بر آرم و دیده جان فکنم لکه از نور و ظلم برتر که هر کجا رسد	بر گرفت در حضور بالغان ستر خفا گاه شرع و لغزب دگاه نظمی جانفزا کرده رود روی ایشان نم نشسته دانا یا بر دگر و طلال از دیده فکر جلا پای بر کرسی لکه ارقی الی روض العلا بر جان پیمو صحرا بے ابل بے منتها گفت ایس مندر بے لاصباح لا مسا
--	--

نے در و بغض و عداوت نے در و حرص و اہل

نے در و کبر و دعوت نے در و رزق و ریا

<p>آہوی دشت دی از ریحان حیرت و چرا خواندہ لای لالہ اش لڑا تھے ماسوی قید آب و گل کشد بازم درین محنت سرا بہر قوت جمعی از خوان تعلق ناشنا میکند از من و سلو امیل سر و گندنا کوی عنبر گرنہ پیش کجا بوید کجا جز دہان بستن دوات آسانی بنیم و دا</p>	<p>لالہ باغ دی از بازان صفوت و نلو داوہ ہوی آہوش جانرا نشان از کعب شاہبا نعل ہنوز اندر ہوا شہنچ زمان زان شکار تلافی ہزاران صید معنی آدم لیک غرق حیرتم من گین ہوی تیران نیست مقبول جمل جزا پتہ خود گرا و رد محرم چون نیست پیدا از انچہ دارم و ضمیر</p>
---	---

در شوم مضطر ز غامہ بوتر اشم محرمے

در زیان وے کنم در نامہ عرض ماجرا

<p>بہر ہنم بہر و فرستم سوے خدام شما راز دار من و رایے گفت یا گفت الورا نلت سر الفکہ لکن تحت ستار الفنا دار داز آدای زان خان طوطی طعم ابا حبیبیت و اب نشان تلعین القاب و کنا کم عیار آید بمعیار قبول اذکیا</p>	<p>سہر چپانم بخوناب جگر و ز داغ دل از جوانمردان کہم معرض از اغیار نیست ہم جہان را خواجہ ہسم فقر را دیبا چہ مدح تو خواہم نہ ہمچون شاعران و نشان چیت کار شاعران تنسیق و صدا و نعوت دین تکلف و رچہ زردہ وہی باشد بغرض</p>
---	--

<p>وز مدح گرفتار ان صورت بر ترا در بود بر تر ز گردون پای مدح و ثنا نیست بیش از بزرگی از نیلو فرین نیل و طلا</p>	<p>خود نامی خویش کن یعنی سوی معنی گرای پای جانی نه که دون پای قدرت بود غرق شود رنج بجزی کش فاده بروی</p>
	<p>قطره پیش از بحر گنجد در انا کن چو شد متحد با بحر تاب دے کجا آرد انا</p>
<p>مدح گور را اقتضای اولی نماید بر دعا باد از ان سرمایہ حاصل شود تو گنج بقا کش ترقی متنع باشد پس ز کشف عطا</p>	<p>آنچنین مدحی که گفتم چون نه مدح نیست تا بود سرمایہ صوفی فنا از بود خویش تیز بین باد را چشم یقین تا غایتی</p>
ایضا	
<p>همیشه قائم از بار دل جو طاق و دامن است بخانه که پی انهدام کرده نباست که هر نظر که نه از روی اعتبار خطاست رخام و مرمرش آئینهای داده جلالت</p>	<p>دیرین سراچه که چرخش کینه طاق است چگونہ شاد زید آ که بهر مردن او باعتبار دیرین کاخ ز رنگارنگ پی مشاہدہ راز باے پنهانی</p>
	<p>چرا چونک اساسش بپستی مانده که بر تر از دور و دیوار یا رنج و غناست</p>
<p>دری کشادہ بیرونیت ز عالم بالاست فتد زلزله حادثات در کم و کاست</p>	<p>عروج ده دل خود را که روزن باش بغیر هر که سرافراخت همچو کنگره اش</p>

زگردن آب گذشته دشمنی میدرد	بله چنین بود آنرا که علت تنگناست
عصای رمح وی اعجاز موسوی دارد	که روزی که در چشم خصم آرد و راست

بدین نشیمن فقیر دنیا ز کس نگرود	
چنین که همت او در مقام تنگناست	

تندلیت ز اوج جلال و جاه ترا	که منزل تو درین خاک تو ده غیر است
قیاس ملک جهان با حریم عزت تو	حدیث خانه چند و نشیمن عنقا است
تو بر زمین تبواضع نشسته ای لیکن	رواق قدر تو بر تراز گنبد خضر است
درین حسد امانت ما عمارت کس	غرض نه خط خود آسودگی خلق نیست
که تاباید دیوار تو سپاه آرند	که چرخ کینه در روزگار نهادن است
بجنب نو نهضت تو آفتاب بود	چنان حقیر که در جنب آفتاب است
ز خسروان تو کس را قیاس نتوان کرد	درین قضیه که گفتم دلیل تنگناست
بود دل همه مشغوف مشرت امروز	بجز دل تو که مشغوف دولت فرد است
بله ز دولت باقی امید بیرون	برای عشرت فانی نشیوه دانا است
عنان بارگی خود کشیده میداری	ز هر رهی که شریعت بان را نه است
فروغ رامی تو آثار شمع روشن کرد	ظلام توره بر غوز راه دین برکاست
مهارت تو سجدیست در دقیقه فقط	که میدعات نصیر توحیرت الفقهاست
نفاذ عدل تو بر دشت از میان خلق	رسوم کج که نابا حکم شرع باشد است

نشان نماند ز تعابیف آرن داغی	که در درون طغیاچه از غم قفاست
اگر چه شوق سخن بر سیاق حکمت و نپد	نه ذبب شعرا بل وظیفه حکماست
درین قصیده سپردم خلاف نذیب شعر	بوفق امر تو کارانفا و حکم قفاست

و گرنه همچو منی را به مجلسی که رود
هزار نکته حکمت زبان پند کجاست

سخن نه برنج احتضار رفت آن به	که طلی کنم و گراین نام را که وقت دماست
همیشه تا ز فلک و انداین قدر دانا	که هر عمارت او را خرابی ز قفاست

مباد شغل تو را آلا عمارت و لها
که در عمارت و لها عمارت و دست

الین

این مقام خوش که می بخشد نسیم و فصل را	خیر دار حل فیها خیر باب الدیار
فرخ آن محفل که شامی را بود و روی شست	روشن آن منزل که ماهی را قند بردی گشت
میزاران را به یه آید قرار دل از د	جای آن دار که باشد نام وی دار القرا
از فرخ آفتاب شمس و ذره را	دید هاعی تواند دید در شبهای تا
نقش دیوارش اگر صورت گرین بنگرد	رو به یوار آورد از صورت خود و شمسه را
از نسبت نقشها دیوار و نقش فصلی	همچو صحن باغ ز الوان نبات از بهار
بین نگارین خطه ترطاس مقطع کرداد	نیست مکن مثل آن قطعا ز کلک حاکم

<p>باغدار هر رنگ خط بر کاغذ آهنگ بین بکس چون ل صوفی در ویدیت صوژتهای بی</p>	<p>کرده از کاغذ خطی بر لوح زمینی آشکار بسکه مصقولست دیوار و درش آئینه دار</p>
	<p>که بود هر چوب باب آنکه وی را در شود کو درین آرزو طوبی بر دے خود بر آ</p>
<p>تا در آید آفتاب دولتش روزی زور گنبد غنچه است در باغ جهان آرامی هر کاغذین خانه است چون فانوس تا در وی نید با من عیش است چون فردوس تا در وی کشد</p>	<p>تا بدان را مانده بر در چشمهای انتظار کز در قهاسے تلوان باشدش سقف جدا شمع ملک امین ز باد حادثات روزگار نوع و دس ملک در بر شاه همیشه قهار</p>
	<p>خسرو غازی معز ملک و دین سلطان حسین شهر یار کامیاب کام بخش و کامگار</p>
<p>آسمان عذر رفعت آفتاب قدر و جاه مع او چون شاعران خواهیم که گویم لکینیت نکته که ظرف زبان خیر و نشاید بهر مع دست آن باشد که از محتاجاتش بخش کند بلکه از یس و نهار آندم که نبودیم نشان خیر و از عدلش رحمت میوه امید بر شیر و باشد عادل چه کس بآن نشایدش</p>	<p>بهر چه بود کرمست کان سخا کوه و قار پیش از باب ذکا و فطنت آنرا اعتبار مهره سفتن از خزن خوش نیست بهر گوشوار عدل وجود خود رقم بر صفحه لیل و نهار باشد آنرا جادوان منشور عز و افتخار روید از جودش نهال دولت جاوید با روز حشر از راستی عدل گرد و دستگار</p>

در نباشد عادل و خوانند خلقی عاقل
 امی بسا دیوان مع شهریاران که کرد
 یک چشم اعتبار امر و زازان بر دست
 شهریارا کار میکنم پیش تو عرض
 سعی در تعمیر صورت پیش ازین نهاک است

در شمار دم بر آید مع شان روز شمار
 ثبت بر لوح زمانه شاعر حدیث شعار
 عقل عبرت بین چنان گشتال از تقویم پاک
 چند نکته بر زبان نیکو است گوشه دار
 پیش معماران دارا ملک معنی عیب عا

خانه دل در منزل خانه گل مهر بلند

خانه دین در منزل خانه طین ستود

کار طفلانست کردن نقش بر دیوار و در
 شاهباز همت خود بر پرانین خاک که ان
 نصحت منزل اگر بودی ز کار ارباب دل
 تنگ بودی چون لیل جهالت تیر تیر

بالغان را زینهار از کار طفلان زینهار
 با کند بر شاخ سدره طائر قدسی شکار
 کی ازین فیروزایوان سر بر آوردی بجا
 خلوت لقمان که بود از خوان حکمت لقمه خوا

خمره اش یک نیمه ماند می خشک نمی ترشد می

چون فراز کلبه او ابر گشتی قطره بار

بهر قیلوله دران پیغوله چون خفتی بنجا
 کس نیارستی قیامش فرق کردن از کوه
 بسکه در وقت سجودش سر بر دیوار آمدی
 بولفضولی گفتش آن بکر بپه آسودگی

پیش ساینه بودی فروغ خورشید
 چون دران کاشانه بخت شدی طلعت
 تارک آن سر بسز آسب آن بود فگار
 منزلی با نعت و نترهت نمائی اختیار

	گفت آنکس را که باید بار بستن زمین سرک نسبت خانه ازین افزون نمی آید بکار	
مست همتا کی پیش آمدن مامور و مال نقد انجم میکنند زمین شیوه و پایت شمار	راحت خانه چه سود اینها چو خواهد عاقبت پای هست زمین مفاک تنگ بالانه که چرخ	
	تو غفلت غفقت مست و هر شب از بهر پاس چشم بر تو دید و بان را ازین نیلے حصار	
کز وجودت باد استغفار بگیرد بخار خوش کسی کز آرزوی این جهان گیرد کنار بر دعا خواهم سخن بعد ازین کرد مختار چون هزارش سال در عالم بقا با صد هزار بر حصول دولت قبال فانی مختار بر بقایش باد ملک دین ملت را مدار	از غبار تن بفتیان من جان پیش از ان در کنار کس چونند آرزوی این جهان ترسم از اطناب طبع شاه را گیر و ملال نے دعائی کز خدا خواهم محالے بهر او نے دعائے کز حضور هست اندر وی کم بلکه میگویم خدایا آبقا مسکن بود	
	دولتے بادش قرین مسند شاهے کران پایۂ او نے نسید تحت ملک پا مدار	
<p>بسم القضايد بعون الله ومن توفيقه وتيولوه الغزليات ونسال الله ان يرتقا بجميع السعادات بحق محمد خير من نطق باصح الكلمات</p>		

کتاب غزلیات

<p>یا من بدامبالک فے کل ابدا مے نالم از جدائے تو دم بدم چوئے عشقت بس کہ در دو جهان جلوہ کند یک صوت بر دو گونه ہے آیدت گوش بر نیز ساقیا بکرم حسرتہ بر نیز زان جام خاص کہ خودیم چون ہر خلا</p>	<p>باو ہزار جان مست س ترا فدا وین طرفہ ترک از تو نیم یک نفس جدا گاہ از لباس شادو گہ از کسوت رگدا گاہ ہے ندائے ہمیش نام و گہ صدا بر عاشقان غم زوہ لان جام غم زدا در دیدہ شہود نساند بحبہ خدا</p>
---	--

جامی روہ می بند اغیر عشق نیست
 گفتم دلہام علی مایع المدی

<p>ما عزائمہ و ما اعلى گنج پنهان و نام از و پیدا ہمہ اشیا منطامہ را سہا موشد نام غیر نقش سوئے این ہو این انت این انا سر وحدت شد از ہمہ یکتا تشکیبہ چو با ہے از دریا</p>	<p>حسرت جانہاست نام دلبر ما نام او گنج نامہ لاہوت ہمہ اسما مطاہر ذاتہ لا ارے فی الوجود الا ہو ہستے مطلق است وحدت صرف من واد و تو از میان برخاست جان جامی ز نکتہ وحدت</p>
---	--

القصه

مندی خیر و با آن جوان رخسار را گرشهای غزالان مست می‌نخستند چو سودنند کسان چن بپروزم و لم شمار سینه مجنون ز آتش لیسلی سجود خاک ریت چو دم تسل بود بریده سوی تو ایم که از سر پاگان که از با تدبیر انده سر ز ما را فرغت از دو جهان عاشقان شیدا را هوای قد و لارا و روی زیبا را کباب ساخت همه آهوان صحرا را خاک بپیرم امروز این تنسار را برگذاشت تو جانست بر زمین پاره را

پاک جامی و نکته خوست آن کار است

بشکل و شیوه سواران سر و با لارا

نیچخت بود که ناگه بر رسید مرا رسیده بود دل ز هوش و صبر شکر خدا فتاده مرده تن بودم از جمال تو دور کشم بریده بی منت از نسیم صبا گل مراد بر آورد در ریاض امید همه ولایت عشقم بود بنیر انگین که داده مرده وصل تو هر که دید مرا که آن رسیده بدیدارت از میدان مرا بیک نفس لب تو روح در دید مرا که کحل دیده ز خاک ریت کشید مرا بدل ز عجب تو جانے کسے خلید مرا ز قطره قطره خون کز جگر یکید مرا

ز عشق تو به نه نقد و رمن بود جامی

خدا چو بر نه سین کار آمدید مرا

کلمات جائے

تجلی المراح من کل مصفی الروح فاقبلها	کرمی بخشہ صفائی میفرود غلوت لہا
آگنی جبرئہ منہا ار حنہ ساعۃ عتہ	کہاند از ظلمت ہستی درون پرودہ مشکما
بجان شو ساکن کعبہ بیابان چند پائی	چون بود قرب روحانی چو سود از قطع منزلہا
بر آرای بجز بے پایان جو دیکران موجب	کہ خلقی تشبہ لب مردند بر اطراف ساحلہا
مرآئہ نظارہ محل ز سلے باز میدارد	چہ باشد برق سہنغا زند آتش محلہا
تو سلطان فلک قدری چو باشی با گد طبع	تو خورشید جہان نابی چہ کردی شمع غفلہا

صفائی جام می جامی بہ دنگ غم از خاطر
اذا ما تلق من ہم فحاد لہا و ناد لہا

کیست آن سحر کہ در آمد بر غلوت ما	کہ شد از عکس رخس نور ہمہ خلوت ما
آفتابیت در خشنده کہ از طلعت او	رفت بر چرخ برین کو کبیہ دولت ما
می سر شستم گل محنت از آب مرہ شکر	کہ بر آمد گل راحت ز گل محنت ما
بجان ز کف رفت چہ سازیم شمار قد مش	کہ پس از مرگ فرآمد بسر تربت ما
سگ او خواند ترقیب از سر خواری بار	این لقب در دو جهان بس سبب عزت ما
جانفشازیم سناک قد مش لیک چہ بود	کو نیفتاد قبول کر مش خدمت ما

نایت ہمت او صل می آمد جامی
ہمتی و اہر کہ کارے کہتہ ہمت ما

رزم مرثدہ کو کب بے ماہ رخت سنجہا	تاریک شبے دارم با این ہمہ کو کبہا
----------------------------------	-----------------------------------

چون از دل گرم من گزشت فزنگ تو	از بوسے پیکانش شد آبله ام لبها
از بسکه گرفتاران مردند بکوسے تو	بادش مہر جان باشد خاکش مہر قاصد
از تاب و تب ہجران گفتم سخن فصاحت	یو و این بدیان آری خاصیت آن تبها
آدست بر آوردی زان غمزدہ بخونریزی	بر چرخ رو دہر و دم از دست تو یار ہما
شد نسخ خط یا قوت کنون ہمد رعایان	تعلیم خط از لعلت کس نہ ملکیت ہما

<p>تجاشی کہ پے مذہب اطراف جهان گشتے با مذہب عشق تو گشت از پے مذہب ما</p>	
<p>اے باتوز گل شہراغ مارا در باغ گل از تو میرد بوسے دار دشب ہجر شعلہ آہ دل رفت و نشان نہ ہر کہ پرسم کہنے وز مفاسد خیالت بایم و صفیر عند لیبان</p>	<p>گل بے توبینہ داغ مارا بوسے تو برد و مباح مارا در عشق تو برد چہرہ داغ مارا سوے تو دہر و دم سہراغ مارا با ساختہ در داغ مارا خوش نیست نیر ز داغ مارا</p>

<p>مشتولے عشق داو جا سنے از شعل جہان شہراغ مارا</p>	
--	--

<p>تیسم الجمع زرنے ربا نجد و قبلہا چو کرد و سوز وصل افزون پے طعن اگر چون</p>	<p>کہ بوی دوست می آید از ان پاکیزہ منزہا بوی ہویج لیلے فتد و بال محملہا</p>
---	--

دل من پر ز مهر یار واد فارغ نبودست رسید اینک ز روی و من انصاف تن نیا مرزای ای ابروید و آب حسرت بر سر زش مرا از هجر او در دل گره می بود و مشکل	که میگویند را بهی هست و لهارا سوی دلها فخذ یا صلح روحی تنه من و اقبلها که دوزاوی سم پیش ز آسیب چنین گلهها چو دیدم مشکل و فی الحال عاقله مشکلهها
--	--

ز جور دور غم فرجام قحطی تقدیر دارد
ولکن خوف املال الذی لم یطویر لها

آهن شوقا الی دنیا رقیقت فیها جمال بود ای غم منم فدا و زام فکرت ز دست ترهی جمال تو قبل جان حریم کوی تو کعبه در عشق تو بود ساکن زبان را با شمع قی بکت عیونی علی شعیونی فسا حالی و لا ابالی اگر بجورم بر آوری جان گریه غم تنگی بناز گفته فلان کجانی چه بود مال دین جهان	که میرساند از آن نوحی نو یطی بجانب نه بخت یا در نه عقل بر شیر تر از آنه دل شکبا فان سجده الیک نسجد و ان عینیا الیک نسعی ز بی زبانی غم نهانی چنانکه دانی شد آشکارا که دایم آخر طبیب مصلحت مریض خود را کند مرا قسم بجانب که بر ندادم سر را در دست خاک آن مرضت شوقا دست هجر اعلیت شکو الیک شکوا
--	--

بر آستانت کمین قحطی جمال بودن یار از آن
بکنج فرقت شسته مخزون بکوی محنت گرفته ما و ا

کار ما جسته فکر مردن نیست دور از یار ما روی در دیوار غم شبها بسر بردن چه سود	دو که یار ما ندارد هیچ منکر کار ما اگر آن سه بر زندگی شب بسر از دیوار ما
---	---

میکنند پاک از سر شکسرخ ز روی آبر گر چه شد سر حلقه اہل معرفت را شیخ شہر چند خود را پیش با قیمت نہی آیار سا طرہ کن کو گوشہ و ستار خود را بہر کہ شد	وز حسد ویدن نیار دزدگ بر رخسار ما سر نہی آرد ہر دن از حلقہ زنتار ما خود فروشی را ردای نیست در بازار ما در دپالای حرفیان گوشہ و ستار ما
---	---

گفتم از بوی تو شد باد صبا عطا گفت
حاجی از انفاس خورشید کنون توئی عطا

ای بر درخت رونق گھلا و نسمنہا گر سر دہ چون قد تو باشد نتوان برد صحرا می عدم لالستان شد چون شید مشکل کہ بود روی خلاصی دل مارا بالذات آوار گے لذت عشقت	دار و دہن تنگ تو در غنچہ سخنها چون آب برنجیہ مرا سوی چمنہا باداغ تو فرستد بخون غرق کفنها از زلف تو باین ہمہ خنما و شکنها غربت زدگان را نشود میل و طنہا
--	--

چون خامہ بر رخ او خشک و دماند
حاجی کہ شد انگشت نادر ہمہ فنها

یارب انصافی بدہ آن شیخ و عویدارا شرع را آزار اہل دل تصور کردہ است طبع بر گنج حقیقت قفل و شرع آکلید ہر کہ جنباند کلید شرع را بر وفق طبع	تا بخواری نگر در زندان روی خوار را زان گرفتہ پیشہ خود شیوہ آزار را آودہ آن گنج بیہر دن گوہر ہزار را طبع بکشاید بر دلش جز در ادبار را
---	---

<p>ایست جز جمل مہجلی موجبین انکار را جز سلیمانی نشاید فهم این گفتار را</p>	<p>منکر اہل طریقت را ز عرفان بہرہست سر وحدت مطلق الطیرست جامی لبند</p>
<p>بوی عشق از گفتہ عطار عالم را گرفت خواجہ مزکو مست از ان شکر بود عطار را</p>	
<p>روی از کوی غمت سنوی عدم قاطعہا از سر زلف تو آدینختہ با سلسلہا ہم گر پیر معان حل کند این سلسلہا کہ کین گاہ حوادث بود این مرحلہا بادہ درودہ کہ نداد و سر این مشعلہا کہ مشباز دست تو ہم پیش تو از مگملہا</p>	<p>ہر شب افروختہ از آتش من ل مشعلہا دل از پرتو خورشید رخت قدیلیست شج اسرار خرابات نداند بہ کس در رہ فقر و قنایہ مدد عشق مرد گفت و گوی خرد از حد بگذشت ای ساقی ساعتی گوش رضا سوی من دل شدہ نہ</p>
<p>واقعہ از سر خرابات جبران مست شدہ کہ بہیمانہ بر آورد چو جامے چلہا</p>	
<p>سبحان قدیر جلال اللیل لباسا اے خواجہ بیاسا غریب گیر و بیاسا با خصم مدارا کن و بادوست مواسا لا یکن ان یدرکھا العقل قیاسا جز پیر معان نیست و رین راہ شناسا</p>	<p>شد برقع روی چو مت زلف شباسا تا کہ ز غم سود و زیان رنجہ توان بود دینے نہ ستا عیست کہ از رو خیراے اسرار نے از فہم کنے جملہ سماعست راہیست نہانے ز تو تا دیر معانے</p>

خواہی کہ درین راه خدا پاس تو دار
رخساره بنجاک رہ بر بے سر و پاسا

ما صاف نشد جامی از اوصاف من و ما
ما صاف من راح مصافا کت کا سا

شرف کعبہ بود کوئے ترا ترا از کوئے تو از کعبہ گذشت ساخت همچون منو نوا شد پیر سرم غرقه بخون افتادست بے تو با جان و گرم باقی نیست هر کجا در دو دانی سز بود	زاد با الله تعالی شرفا سرم کوئے تو کجا کعبہ کجا سپیل ابروی تو ام پشت و دوتا ما افتادست ز تیغ توحید جان اگر رفت ترا باد بقا جو تو بے درد افتادی چه دوا
--	--

دشت در بیت مرثی جامی جا
جا زانک بشیر فنی

هر چه بناب جمالت رخ خوب ترا بعد عمرے کشت گفتم و من میرم بس که زاهد بر یا سوجا صد دانه شمر گر تیغ توحید شد سرم از تن چکب خو اشم خواهم از ان لب بد عادت نا طلب بوسه از ان لب نبود حد کس	مهر بر وجه کمال ست کما لای خفا هر دم از عنتم که مبادا کند عمر و قفا در همه شهر بین شیوه شد انگشت نا غم آنست که از تیغ تو افتاد جدا حاجت من چو رد انگشت چه حاجت بجا در سر ما هست دلی زان کف پای
--	---

	<p>جامی آخر لب زلف تو زو دست است خصه الله تعالی بزیاد الزلفی</p>	
<p>کی شمارم بخت و صنع زاهدان خام را بهر مراد خویش یابم گردش ایام را گم شدم در شاد و غم بر تنایم نام را در لباس خاص ظاهر شد فریب علم را شایبازی کو که از بهم بر دروین نام را میسر دزین فعل منکر رونق سلام را</p>	<p>نکته خدمت کرده ام زندان ردا شام را تا شدم فارغ با تنغمای عشق از بهر مراد زنده و صوفی عارف عامی میخوانیدم که شیخ شهرت جوی رعنا تا شاکن که چون میکشد دایمی پے صیغه کس چرخ عینکبوت محتسب رنج می از حد تجاوز می کند</p>	
	<p>هر کس از اقسام فطرت قسمت خود یافتند ز بهر در زان جامه سالوس جامی جام را</p>	
<p>فرخ آن ساعت که یابم دولت دیدم را ز آنکه بایادش فرخ امش که دوام ایثار را نامرزش تعویذ جان ملی که دم این طمع مار را نادهم بیرون بشیخ دوری آن آزار را درج در گفتار کم در دل بسیار را خدمتی زین به دعای گویان خدمتکار را بهر مراد او مدار این گنبد و دوار را</p>	<p>چند بوسه دست و پایک دیار یار را یار اگر طعن فراموش کاریم زود در نیست نخواند می طوار غم بے ادولی چون شد مرا دیده ام آزار از آن رخ دور میخواند مرا یک نازک باشد آن خاطر ندانم چون کنم بنده جامی او دعای او که بر نامزد دست چون مراد نامراد آن مدا و موار و باد</p>	

ایک

دو ہفتہ شد کہ ندیم مدد ہفتہ خود را	کجا روم کہ گویم غم ہفتہ خود را
ور از خواب خوش ای بخت بد گر کشایم	بروی بچو ہمیش چشم شب تہفتہ خود را
تدایر اکمل ای باغبان مضائقہ چند	کہ یک نظارہ کنم باغ نوشگفتہ خود را
مرزا شکستہ من ای چشم خون گرفتہ کہ خواہم	کنم نثار برش این دُر نسفتہ خود را
رہید دل ز من از زلف دامن نہ کہ نخواہم	بجز شکار تو مرغ ہوا اگر گشتہ خود را
نہر چہ غیر تو خالیست دل بیاد باریا	حریم منزلم از گرد غیسر رفتہ خود را

ہمین بس است با دامنہ چایا کہ نویسے
بخون ل برش این در دناک گفتہ خود را

ترا اسی نازین ہر سوز و ہوا صد سہ بادا	بہر جا بگری صد جان پاک خاک ہا دا
ہے ترسم شود آذر دوان تن زہ نیک گفتم	ترا ہر شب رون دیدہ من جاگہ بادا
ترکم عقل مے بخشد فراغت عشق تو را	ہمیشہ عشق تو در کشور دل بادشہ بادا
سیر و خواندیم دامن موجب سرخ روی شد	سر سوی اگر گویم خطار ویم سیہ بادا
لطیف دیگران باشد کہ یا ہم لذت تغیت	ہمیشہ خوی تو خوریزی ہر بے گنہ بادا
کلیج کردہ یتازی ستمد و خلق میگویند	خدا ہوار و یار این سوار کج کھ بادا

دل چامی کہ شد تہانہ از مہر بے چون تو
نہ دور وے فکر مسجد نہ ہوائے خانقہ بادا

<p>آتش انس من جانب طوزنارا میسر و شعله آن رنگ شب یلدارا از مرده و جلای بغداد کنسم بطهار تا صبا شانه زد آن طره عنبر سارا بجدیته بکشا آن لب شکر خارا لالها غرقه بخون میدان صحرارا</p>	<p>شد سحر قاید اقبال من شیدا ای خوش آن آتش رخساره کز آینه صبح گر نیایم ز سر کوی تو در کعبه نشان نگمت عنبر سارا همه عالم گرفت طولی ناطقه را قوت حدیث لبست بسکه رفتند شهیدان غمت سکو عدم</p>
---	--

جامی از عرض سخن حسیت ندانم غنمت
چون درین دور کس کم خرد این کالارا

<p>وز فراموشان بیداد آن فراموش کار را مرهم وصلی که از دل چند آن آزار را حق گزاری چون کنم این دیده خوبار را دیده کولالت نباشد دوست دیدار را شد چنان امسال کاند خاک جویم یار را چون پسندم بر شعار دولتش این غار را</p>	<p>کیست کز عشاق پیغامی رساند یار را شد دلم آزرده ز خم غم هجران کجاست شک خونین سرخ رویهاست پیش مردم خون از آن گرمیم بجز او که در خون غرقه یار گفت آن مبرایم با تو خوش سال دگر بهر خود نام سگ آن در نموا هم عاریت</p>
--	---

سر بیالین خدائی دید جامی را طبیب
گفت جز مردن علامی نیست این یار را

<p>یا طاقتی و صبر این پیر ناتوان را آورد و زیر ندرمان هم پیر و هم جوان را پیر مردگی بباد آن تاز و ارغوان را سرو می نشست بر لب این چشمه روان را عاشق گرفته قبله آن طاق ابر روان را کز آب چشم ما شد ره بسته کاروان را</p>	<p>رحمے بد خدا یا آن نگدل جوان را بنجم جوان و عقلم پیرست یک عشقش گوزر د شد گیاهی در خشک سال حیران خون میرود ز چشم آن بخت کو که بنیم زاهد که بکنج محراب آورده رو بطاعت محل منبدا و زای ساربان جانان</p>
---	--

حامی ز عشق جان اگر گفت تو به کردم
این نکته بشنو از من ز نهارشنو آن را

<p>منم ز جان شده بند و یگانہ خود را قدم بجانه ام آن سرو قانہا دهر دم زاد دست جز اینم که زینم زد و دیده کجو تر حرم او بشاخ سدره و طوبی گرفت قصه در دم درازی غم حیران</p>	<p>که ساخت جلوہ که ناز بندہ خانه خود را ہزار بوسہ ز منم خاک آستانہ خود را بپای آن صنم این اشک اندہ دایہ خود را نمیدہ د خس و فاشاک آشیانہ خود را کجاست یار کہ کوتہ کنم فسانہ خود را</p>
---	--

چو پیش یار گفتند شرح عشق تو بجای
رسان بمرض وی این شعر عاشقانہ خود را

<p>ای مہر گوشتین از رخ بر انگن پرور را گر کجورستان مشتاقان سوارہ گذری</p>	<p>شاد کن آخر گئے دلہای غم پرور را جان دید و در تن صدای سم سیت مرور را</p>
---	--

شربت هجران چشیدم فکر جان کنده گر بخون غلطم چه پاک و پاک طفل خرد سال چون لب لب در ده ام لب لبم نه یک نفس بے طلب متوان صالت یافت آری کی رسد	چون امید ز نیست باشد زهر قاتل خورده رقص انداخته طرب مرغ لبیل کرده را تا تو بسیارم اینجان بلب آورده دولت کعبه بجز ریخ بیابان برده را
--	--

جامی اما که دو تو به نیست تا بر یاد دوست
جام می گیریم ز عسم زاهد فسرده را

اگر هر دم زنی صد تیغ بر ما جفا با خواهمت فرمود گفتن بود بانی خیالت خانه چشم بگوشت میبرد سر زلف مشکین منه بے مغر زاهد را توان کرد پرم با آه دل زان لب خیالی بقبل جامی ای منه رنج گشته	بریدن از تو توانیم قطع خدا را ما من اینها مفرما بر دم گفته ام این نکته صد جا و گر زانده بیرون میندیا برابر کند و حسا شاد کلا بله بے دو و نتوان بخت علوا کرم کردی چراک الله خیرا
--	---

الهیات

از نار خار عشق تو در سینه دارم خار را از بس فغان و شیونم چلیست خم گشته تنه را از جانب بستان فکر کن ز شوق تو گل درین هر دم شگفته بود زخم زان خار با گلزار را اشک آمده تا دامنم از هر مرده چون تار را صد چاک کرده پیر من شسته بخون خسار را

تاسوی باغ آرمی گزر سرود و صنوبر را نگر	عمری پئے نظارہ سر بر کردہ از دیوار بار
ز اہل مسجد پر وہ پی حاجی بیابان کردہ	اسجا کہ کار نقل و سہ بیکاریت لین گار
ہر دم فرو شتم جان ترا بوسہ شام و دینا	دیوانہ ام باشد مرا با خود بیسے بازار بار

تو دادہ بار ہر حصے من مردہ از غیرت بے
یکبار میر و ہر کسے بیچارہ جامی بار

سیمین و قناسنگد لاسا وہ عذارا	خوش کن نگاہے دل عنم پر و رنار
این قالب فرسودہ گرا ز کوی تو دوست	القلب علی بابک لیسلا و تھارا
آزردہ مبادا کہ شود آن تن نازک	از بہر خدا چست مکن بند قبارا
چون برگدزم از سر کوی تو کہ آنجا	یار اے گذشتن نبود با و صبارا
خوش آن کہ ز مے مست شوی بیخبر افتے	پنہا ز تو من بوسہ زخم آن کف پارا
گر بہت چو بزم نفسم گرم عجب نیست	از تہک قد او قد نے قتلے مارا

جامی نکند جز ہوس بزم تو لیکن
در حضرت سلطان کہ وہدراہ گدارا

چند سوی چین ایم ہوایت چو صبا	یکرہ امی سر دسہی قاست خود را ہما
بتہ کرتی نیلے سوی بستان بگرام	اگل از شوق کند خر قہ پیر وزہ قبا
باغبان کاش کند سون گل فرش بہت	زا کہ پر روی زمین حیف بود آن کف پا
ہچو لبسل ہوا ی گل رویت نالم	نیست این مالہ و فریاد من از باد ہوا

<p>استدالت و تفاوت تو کجا مسرود کجا گر چه روانی همه جوان تواند اهل صفا</p>	<p>مهر و را حالب جویت و ترا گوشه چشم ز آب صافی فکر آن روی چو گل تابان</p>
<p>با تو جامی هوس گشت گلستان دارد لیک چون مهری سر و کند شلخ گیا</p>	
<p>گوش کردن کی تو نم قول نیک اندیش در نه هرگز کس چنین سوا نخواهد خویش یا نیکوید کس حال من در ویش از کدام ستاد سنگین دل گرفت آن کیش ز آنکه جز داغ تو نبود سود و سدا در ویش با که گویم یارب این غمهای پیش از ویش</p>	<p>سنگه جا کردم بد آن کافر بد کیش تا صفا سودای بد خوئی چنین بیدار دم رسم و لجوئی نذار در چه آن سلطان حسن کیش بر تیر جفا دار و کین بدلان دل نکارتست کار او مفیکن با طیب در دو پیش از حد و غمهای تو از در ویش</p>
<p>سینه جامی که شد پیش از تو توان پیش ز آنکه آه سوزناکش میگذازد ویش را</p>	<p>من</p>
<p>جام می بستان و شکن شیشه ناموس را بود نقش کاسه ز این سخن کاوس را زیب و فرآری بر رخ بود و طاوس را بر فروزا ز نو چراغی این کس ناموس را نیست دت بر مریض عشق جا لیسوس را</p>	<p>بر کیش ای صوفی ز سر این خرقة سالوس کاسه می خور که خواهد کاسه سر خاک خورد حسن رعایان ز جعد غبریه جلوه یافت رنج بی حاصل بین و رنج عاشق ای طیب رنج بی حاصل بین و رنج عاشق ای طیب</p>

<p>سیت محبت کی نہان نہ کہ چون داینام بر سر بازار ستوالی زودیم این کوس ہما</p>	<p>دست بوس دست جامی بر لبی آید ز دست پاسے در راہ طلب نہ دولت پا بوس</p>
<p>پامال خویش کن سہراہل نیاز را گیدند کیمیا نطنہ پاکباز را سازم ہبائے بہر سجدے نماز را محمود ساخت شہرہ عالم ایاز را پیش کہ گویم این الم جانگداز را بگذار شہسوار من این ترک تار را</p>	<p>بخرام و باز جلوہ وہ آن سرو ناز را بگذار یک نظارہ دوران و کہ اہل دل خوش آنکہ تو نشینی دین پیش روی تو حقن ترا از عشق من آوازہ شد بلند از شرح سوز و درد من ای جان گداز جولان مردہ سمند بہر عقل و دین ما</p>
<p>جامی گرفت خاطر آن مہر ز شرح مہر کو تہ کن این فسانہ دور و دراز را</p>	<p>کاش ویران شود اریل فنا خانہ ما چرخ فیروزہ کہ بینے شفق گلگونش ما و پیمان مے اسی زاہد پیانہ شکن طرفہ مالے کہ بیک حرف زبان بکشادیم شیوہ زہر بردان چہ فرد شیم کہ نیست سایہ رمتے اسی شمع پوگل کا فادست</p>
<p>ما کشد گنج بقارخت بہ ویرانہ ما در دالودہ سفالیت ز مہن زما دور باد آفت زہد تو ز پیانہ ما قاف تا قاف جہان پر شد از افسانہ ما نخ یک جرعہ مے سچہ صد دانہ ما بال پر سوختہ در پاسے تو پر دانہ ما</p>	<p>کاش ویران شود اریل فنا خانہ ما چرخ فیروزہ کہ بینے شفق گلگونش ما و پیمان مے اسی زاہد پیانہ شکن طرفہ مالے کہ بیک حرف زبان بکشادیم شیوہ زہر بردان چہ فرد شیم کہ نیست سایہ رمتے اسی شمع پوگل کا فادست</p>

جامی این نامة كشافی نرکه آموخت
كه معطر شد از انعام تو كاشانه ما

هر دم افروزی چو گل رخسار آتشناک را	شعله در جرم زنی منشی خس و خاشاک را
مغفل را روشن شود با بیت حسنت اگر	پرده حیرت ببندد دیده او دراک را
جان پاک است آن تن در زیر پیرهن تن	صد هزاران آفرین جان آفرین پاک را
جامه جان چاک شد تار می زیر پیرهن تن	کر نچنان رشته توان بپوید کرد این چاک را
و امن خرگه بر انگن ای مه خرگه نشین	ورنه خواهد سوخت آهیم خرگه انگن را
کترین صید تو ام پیش سگان خجنگن	گر نیم لائق که آلائی بمن فتراک را

خاک شد بر رکذارت جامی و هرگز نیافت
آن شرف که سایه سر و تو باشد خاک را

هر کجا جلوه کند آن بت چالاک اینجا	خواهم از شوق کنم جامه جان بیاک اینجا
مزن آتش بمن ای ماه درای کوی میل	و دود خیزد ز سر این جس و خاشاک اینجا
میتریم ز سر را من اگر میسرم زار	بگذارد خدایا که شوم خاک اینجا
شدم آذره شهری بگر فاری دل	که ز خونریز غریبان بنود پاک اینجا
پای جانی که نهد کاش گذارد اول	که بیگان ز خس و خار کنم پاک اینجا
دور از آن مه گذارم ز فلک و کلاه	آچنان میگذاند دل غمناک اینجا
جامی از خون خود آلوده مکن صیدش	که نه بندد چنین صید نفتراک اینجا

خوش است ناز تو ای سر و کفۀ امارا بگو بطرف چمن جلوه ریا صین بین ز کشت باغ چه خیزد ز گل چه بکشد ز جام لعل لبست جرعه کرم فدا بگو هر چه کنم اختیار ده که نماند کنند زلف تو ام بنده میند بر پاک	نیاز پرور عشقتم نیاز دار مرا ولم اسیر تو باد گیران چه کار مرا درون جان تو صد گونه خار دار مرا که کشت ز گس مست تو در خار مرا به پیش حکم تو یار ای اختیار مرا و گرنه عزم رحلت ازین دیار مرا
---	--

بدر د و غصه داند و از ان خوشم جامی
که صاف عیش و طرب نیست خوشگوار مرا

مطرب شب ساز کن زباله من خنک را بسکه نالیدم ز درد دوری آن شکر دل و درم از یار و یارم سوی و رفتن چو خاک و ده که رازم فاش خواهد شد چنان بستم نخل هست آسیب بت از آزار جان بیدلان بهتر است جنگ و آرد جان دل اطفی نا	آتش دیگر فروز این سوزناک آتش را دل بد آرزو و ناله من سنگ را ساخت دریا گرد من فرسنگ در فرسنگ را چهره زرد و سرشک از غوانی از رنگ را اندکی آهسته تر بند آن قبایلی تنگ را تیر دیگر سوی جان انداز و نشان جنگ را
---	---

تجایا طغرای دولت خواهی از سلطان عشق
خطر سوانی یکبش منشور نام و رنگ را

ساقی بجدل مل نہ شود مسئلہ ما	می وہ کہ ز حد میگزد و مشغلہ ما
در راه طلب بادیه کعبہ چه باشد	صد بادیه کعبہ و یک مسئلہ ما
در راه در آئید ہمہ ہرزہ درایان	گر با بگ درائی رسد از قافلہ ما
پیشینہ سیاه از سبب لطف تو کردیم	در خرقہ بزلت تو رسد سلسلہ ما
زد از دل ما شعلہ بر افروغ فلک آتش	شد نور دہ شمع فلک مشعلہ ما
مارا گلہ از غمی تو نیست کہ ہر چند	کردیم گلہ گوش نکرد می گلہ ما

جامی مطلب دولت و دلش کہ بز دست
تحصیل چنین منزلت از حوصلہ ما

بسکہ می آیم کبوت شرم می آید مرا	چون کنم جایی و گر خاطر نیاید مرا
از سر کبوت من بی صبر و دل ہر جا دم	گر چه باغ غلہ باشد دل فرو ناید مرا
ہر طرف صد خوف و در جلاوہ از نزدیک	از ہمہ نظارہ روی تو می باید مرا
وہ چه گفتیم من کہ بنیم گاہ گاہ روی تو	دیگری را خوب رو گفتن نیشاید مرا
بیخودی من از عشقت گر چه از حد در گذشت	ہر کہ بنید روی تو معذور فرماید مرا
گر ترا باشد دمی پردہ بی غم فرسودگان	نیست غم گر جان دل از غم بفرماید مرا

گفتہ جامی سبب از خاک پای ما بے

ازین تفاخر شاید از سر بر فلک ساید مرا

گذشت از حد خروش و گریہ بر نو بہاران را	کیا دانست یارب باغ دور و دلفکاران را
--	--------------------------------------

<p>مبارای ابر روز گشت آن چاک سو آخر ازین عشق جگر خوار و چه دارم ختم پیوده ز جام نیم خور داد کجا یک جرعه تابینه چنین گزاده عشرت خواب مستی شبها منه دزدی کسی چون من غنائی دستی سجد</p>	<p>کر ویدہ دورہ دست از ویرگہ امید داران کر بردادہ باد نیستی چون من ہزاران چو عہد من شکستہ تو بہ پر ہیز گاران چہ دانی محنت بخوابی شب بندہ داران تجے کو بہتہ فتر اک بنید شہر یاران</p>
--	--

سمند ناز جولان دہرہ کو گشتہ شو جامی
اگر ضایع شود موری چہ نقصان شہسواران

<p>عشق باید کردہ عالم فرد ساز و مرد را مجدد غم میدہد بار و زندان این قدر ہر کجا گرد و زردیش مستی ہنگام گرم لایمی سسغ وینے زرد وید از گلم بخود افتادہم چو خوردہم شربت ہوان ہے اگر چہ گشتم خاک راہ او بعد از شد کہ باد</p>	<p>در و این معنی نباشد مردم بی درد کاین نوید عیش باشد جان غم پر درد اگر و گشتن کے رسد خورشید عالم گرد چون برم با خاک شکستہ رخ در وی زرد جز چنان خوابی کجا لائق بود این خورد از سر راہش سوی دیگر نہر دین گرد</p>
---	--

برو چامی را بکوش میل غم آتا چہ سود
در چنان بستان چنین خاشاک آب زرد

<p>ای منت ختم شاد ماینہا کر دہ ام گم کبوی عشق تو دل</p>	<p>وصل تو ہسل کار اینہا بروی از دافع تو نشا اینہا</p>
--	--

<p>زورت میبهرم گراینها کرده مرغان بلند خوانینها ساده بودن ز کتک دانهها لیس فی الکائنات ثانیها</p>	<p>میبهرم کوهای عشم بر دل بهوای قد تو از سر سر و مکتبه جویان عشق را شتر طا است بقعه خیر است گوشه دیر</p>	
	<p>عیش جهانی در دمد ام خوش است طیب الله عیشش باینها</p>	
<p>که نیست هیچ انزگره سیاهی زار مرا بدین طرف برسان نازنین سوار مرا خنجر برید ز من یار غمگسار مرا بود که جانب گویش برد عیار مرا ز تیر سخت تر آمد دل فگار مرا بحد عافیت آسوده روزگار مرا</p>	<p>چپ سود گر نه خون چشم شکبار مرا بر گنذر چو خاکم فدا ده بانای غبت نمی برم ز غم این بار جان برای خدا گم که خاک شوم قالمم بیا و دید به پیش زخم خدنگ تو ذکر مرهم رفت بهین خرابیم از عشق اسی که داری یا</p>	
	<p>میار باد که حاسی خار خود بشکن که بنز شراب بت نشکند خار مرا</p>	
<p>سایا خیز که پر بهیز حرام است اینجا من و میخانه که این حال بد است اینجا که لب لعل تو یاباده کد است اینجا</p>	<p>طرف باغ دل بهی دل با مست اینجا شیخ و رصود گر مست شد از ذوق سماع لب نهادی لب جام و ذائقه من مست</p>	

بسته حلقه زلف تو تناد دل است	هر کجا مرغ دلی بسته دامت اینجا
می کشی تیغ که سازی دل مارا بدو نیم	تیغ بگذر که یک غمزه تامت اینجا
پیش ارباب خرد شرح مکن مشکل عشق	کلمه خاص نگو مجلس عام مست اینجا

جامی از بوی تو شد مست ز می دیده نه جام
 بزم غشقت چو جامی می و جامست اینجا

لب لعل تو کام اهل وفا	لعل لعل لعل لعل لعل لعل
در و نوشان جام در دو تواند	صف نشینان بارگاه صف
کی بروی تو خوش توانم زیست	همچو موی تو فتنه ز قفا
یارے کس نخواهم اندر عشق	جی الله وحده و کف
گر چو یوسف شوی ز ما غائب	همچو یعقوب ما دایا اسف
بجفا داغ دیگران میسند	چند میسوزیم بد داغ جفا

جرم جامی هوای خوابست
 غم الله و نبه و عفت

ساقی بیا که دور فلک شد بکام ما	خورشید را فروغ ده از عکس جام ما
گلگون می در آرمید ان کنون کجاست	رخش سپهر و تو سن ایام رام ما
آن ترک را بیکه و قبح مست کن خیا	کز گردش زمانه کشد انتقام ما
آورد آب رفته بجو باغ حسن را	سر و بلند قامت طوبی احسن رام ما

طاووس دار طوطی جان بلوه میکند	از فرید این هاس که آمد بدام ما
گاہی شبانه دگه باد صبح	بگر و طیف سحر و در و شام ما

جامی بوصف آن لب شیرین شکر شکست	
خامش مباد طوطی شکر کلام ما	

عمری زلفت بودم با خاطر خوش جان	ذو عت و او دعت فی الناطر اشجانا
دام مهر زلفت را که خال بود و اند	صید تو شود دام صدمع دل دانا
گفتم که بهر از دل شوق تو شود زایل	فی الهجر مضمی عری و الشوق کماکانا
شد در قبح صبا عکس ز رخت پیدا	قد اشرقت الدیامن کاس حمیرانا
از مدرسه برگشته بر میگردد بگذشته	شد در گرد باد و در اعلم مولا نا
صد گشته هجر احیا یا بدیده هر جا	کر گلشن وصل تو بوی رسد اجمانا

آن سر و سبی قدرا شد خاک قدم جامی	
بار فیه و تدراما اعظمه شانانا	

صبر از دل و دل زمین و من از وطن جدا	سملست اگر نباشم از ان ستین جدا
ساز و ز غصه بمجو قبا حیب خویش چاک	گر یک زمان کند بیت پیر بن جدا
در بیستون ز ناله من گرسه افتد	تالذ و در د کوه جدا کو کهن جدا
هر صبح دم ز شوق قدت ای گل سخن	مرغ چین جدا کند افغان و من جدا
زارم بکش گوی کزین آستان برو	مردن بر تو به که ز تو زیستن جدا

زبان حالها که پیش من آمد جدا از تو	اکنون فسانه ایست بهر احسن جدا
	دانی که چیست جامی از این ستاره دور آشفته بلبل ز سر سیم چین جدا
گر بانی قیمت یکتا به منوی خویش را آمدی باروی چون گل تازه تر شوم خواب تا نگردد گل ز شکم زین بر دل کز زبان با جهان در چشم من عکس رخ و زلف تو دید خاطر من ز آلالیش زهریانی شد ملول ای که گوی خوی از ان بت میتوانی باز کرد	کی دوی بر باد زلفت مشکبوی خویش را تا زده کردی در دل من ز روی خویش را میر بانی فرش سنگ انداز گوی خویش را لا و سبیل نشاند اطراف جوی خویش را یکد و کاسه در دوا خواهم شست شوی خویش را رو که من بی شناسم از تو خوی خویش را
	میدهم گفتم بهای خاک کویت آبروی گفت روح جامی نگهدار آب وی خویش را
من ز تنها خواهم این خوابان شهر آشوب را ویری جنبه بشیر امی با دیر کعبان گذر ول نهادم بر جفا تا دیدم آن قد بلند گو کمن در دودل من کاتب نذر نامه و بج چون صفت دلها سکته زین کمن خوش جفا خواب ناید چشمم تر را بے تو شبها غلبه	کیست در شهر آنکه خوابان میت وی خواب مرد و پیر این یوسف بیهیقتوب را بر درخت آن به که بنیدم و عاقل چوب را طاقت این بار نبود حامل مکتوب را شرط نبود رفتن از پی لشکر مغلوب را گر چه باشد خواب غالب بر دم مطلوب را

دی بجاک پاش با صد ذوق میو دم مژده
گفت جامی گردش آهسته زن چاروب

<p>ز رشک خوشین عظم میان خاک خون سبا همی خوانند طفلان قصه احسنت کیتها به بیداری کجا آیند دیگر سوے قابها للاک راعلط و رسیجہ از عوفاسے یارها خدا را می ابل رحمی که با هم سوزان تنها سعادتمندی روزی ازین سیارہ کوبا</p>	<p>ز شک خوشین عظم میان خاک خون سبا شدی مشهور آسان همچون سحر سحر بنواب ز برورت یابد جاجانهای ششمان ز توهر شب بس یار بود بر آسان فتنه تم راز آتش دل هر دم افزایدت گیر شدم بدبخت ز شک خود نشد آری مرا کبر</p>
---	--

ز هفا و دولت کرد جامی رو بچشوت تو
بے عاشق نزار و ندیده جز ترک ندهنها

<p>چه غم از ناله خود خونین جگر است اورا منصب شایسته زرین کمر است اورا صدف سینه صاحب نظر است اورا نظر لطف جمال دگر است اورا وہ کہ خاصیت عمر گذرانست اورا چشم جان جانب لیلی نگرانست اورا</p>	<p>آنکہ از حلقہ زر گوش گرانست اورا گوکہ بر شکن از ناز کہ در مند حسن ویدہ در یاست مرزان گہراک کہ جا شد مرا مال دگر از غم آن شوخ و سخته دی گذشت از من بد روز و دگر بارگشت خاک شد دیدہ غم دیدہ همچون دہنوز</p>
<p>ز آنکہ دل در کف شیرین سپر است اورا</p>	<p>پند پیران در دل جامی گرفت</p>

<p>کو تاه ز دامن تو دست بوس سرتاسر آفاق صدای جرس این گلشن نیلوفری آمد نقش آتش زده در خرمن خاشاک خس از پیر معان نیست جز این بلبل دامد ملائک پر پر خود گس</p>	<p>ای مهر تو از صبح از دل منفس ما قافله کعبه عشقیم که رفت ست آن بلبل مستیم که دور از گل ویت از دود دل اندر ای شعله شوق خوایم بیک جرعه می از خولیش جلا در پامی آلوده لب از می چو پیستم</p>	
	<p>جامی بدرت جان گفت دست رسیدت یعنی که همین تحفه بود دست رس</p>	
<p>دز آری بهر کالاسی شکافد خانه را پیش ازین ضائع کن در سنگ خار ادا بسکه دلما شده گره راه گذشته را میکشایم روزنی سوی تو این دیرانه را ز آتش پیش تو قدر افزون بود بیگانه را در نه شمع آتش چرا زده چو خود پر دانه را</p>	<p>رخنه کردی بقصد جان من دیوانه را تخم مهر مال و در دل منگی ای رقیب خیز کو مشاطه کاند زلف مشکیت ماند نیکم سینه با خن کرده و در کوی تو عاقبت خواهم ز تو بیگانه گشتن خون کنم عشق بگزینی تقاضا میکند این دشمن است</p>	
	<p>جامی از خود رفت زان بت قصه گوی رفیق مستع در خواب شد کوتاه کن افسانه را</p>	

<p>چو آن غریب که ماند ز کاروان تنها که سنان نشانشد میهمان تنها تو در خیال من آنی از ان میان تنها گرفت از همه روز و پاسبان تنها که شرح شوق تو توان بیک زبان تنها هزار روزنامه در هر استخوان تنها</p>	<p>برفت عقل و دل و دین برفت جان تنها چو خوان در و نهادی خیال را برست مدیث سومی میانان چو در میان آید ز زلف و خال و خطت چون بسم جلال عقل بسان خامه و بودی زبان من گوی ش چو نه چگونه ناله که شد زنا و ک تو</p>
---	--

مرو عجله برین بے خیال و جامی
که لذتے ندر گشت بوستان تنها

<p>یکشے بر صفحہ امید حرف بیم را کی نہادی ز آفتاب مہ رقم تقویم را علقہ خدمت سرافرازان ہفت اقلیم را بافروستان ز عدیرون تبرعظیم را آتش نرد و گلزار آمد ابرہیم را کو معلم بر شکن ہنگامہ تعلیم را</p>	<p>یفرانی خط مشکین عارض چون سیم را رومی تو در حسن التقویم اگر دیدی حکیم را کشور خوبے مسلم شد ترا در گوش کس عاشقان را خاک پای خود کنی ہر دم خطا گر سود از فتنہ آتش زوہار اباکشت حکمت آموز دل پاکت سر و رخسار بس</p>
--	--

تیغ میرانی کہ جامی نقد بان تسلیم
ہر چہ فرانی بجان ستادہ ام تسلیم را

یا آفت جان است اینہا

خال و خط جانفر است اینہا

صبر و خرد از دلم چه جوئے	دور دور تو خود گریست اینها
چشم تو ہزارفتہ اینک نیست	ای شوخ چه فتنہاست اینها
نرخ تو دو کون چون نہد عقل	یک موی ترا بہاست اینها
از جور و جفاے تو منالم	کز ہجو توئے دناست اینها
کوئے تو زود و آو پر شد	یار بزدل کناست اینها
گوئی کہ دوست قتل جاعے	
و انگہ نکشتے دوست اینها	
بامیران نظری نیست ترا	بر غریبان گذری نیست ترا
چون نیاری و گرم پیش منظم	گر نطفہ بادگری نیست ترا
قول دشمن بشنو و حق من	گر ز من دوست تری نیست ترا
خون دل پر شہام بیت جگر	چند گوئی جگرے نیست ترا
در دلت نالہ مار پہ اثر	از وفا چون اثرے نیست ترا
سرم از خاک ورت دو کمن	گر ز من دور و سہرے نیست ترا
جامی از عشق بتان عاقدار	
غیر ازین چون ہنرے نیست ترا	
ز دربار خوش قدت روم	رفع القدرت در و ابد
تو ہمای و نیست طہل ہماے	جز دوزخ طہل ہماے

گر کند غنچه با تو دعویٰ لطف دیدہ ہر دیدہ ایم جا دروے تو بلائے خدائے و حلقے آئینہ از تو رخ نمے تابد	بر دہانش زندسیم صبا آز روی تو مانده اند جسد بدعا خواهد این بلا ز خدا تو دارند روی اہل صف
---	---

ہر کہ در ہای نظم جامی دید گفت نقد در ناظمین
--

گاہ در دل ساز و گہ در دیدہ جا طلوبے آمدت تو وقت خرام تا بہر شپے ز رامت سر مہ برد من نگویم بندہ خویشم شمار خواہم از دل بر کشم پیکان تو پردہ کشا چون نمودی آن رخ ہر دو جانے تست یا بدر الدجا گر خرامے سوے ماطو بالسا چشم من وار و عیارے از صبا نیست حکے بندہ برابر پادشاہ لیکن از دل برے آید مرا آرخت بنیم بعد از عمر با

گر سر جامی جدا سازی تبیع ہر کہ سازے زیستان خود جدا

تعلیم کو مدہ تعلیم بیدا آن پری رورا مرچشم نکوئی بود از ان بدخود استم رقیبا چون بر ہی بنیم افتادہ می کن کہ جز خوبی نکو لائق نباشد روی نکورا کہ خواہد گوش کردن حق من ال بدگورا یکی ز نیو نرمان بگذران آن دوجورا
--

اگر پایی سگش میبوسم ای ناصح مزین طبعه	که من و زمی بکوی آشنائی دیده ام اورا
بجای هر سه مو بر تن من باد شد شتر	اگر خواهم زور و دوست خالی بکسیر مورا
نیفتادی میان خاک و خون دم اگر بودی	براهش وی افتادن بر شکم بره دورا

چنین آشفته در سوا بکوی او مرد و تاجی
مبادا که تو عمارت آید سگان آن سر کورا

بکعبه گرنمائی جمال خود مارا	ز خون دیده کنم لعل یک بطمارا
بدور حسن تو از مهره و فایر خست	مشعبه فلک این جقه های عیارا
ز شوق طوق سگان در تو گردانید	سبحان فلک بسجده ثریا را
تبرک عشرت امروزی چون کنم که کس	ضمان نیش و از من حیات فردا را
مریض آن لبم اسی ناله چون بی فلک	پیرس شرح مراد ای من میسجارا
کناره کن جهان تا بی با من عشق	بکوه قاف طلب آشیان عفتارا

حریم میکده چای مقام پاکانست
ز دلغ زرق بشو مشرقه مصلارا

با تو یکدم نجات بدو هم نیسازد مرا	در حریم وصل تو محرم نیسازد مرا
دیگران اشاد و ادای دل بوصل خود کن	عاشق غمخواره ام جز غم نیسازد مرا
نیست هنوز عشق را جز صبر چیزی سازگار	آزمودم بارها آن هم نیسازد مرا
بهر تسکین دل نگار من بسکین طیب	ساخت صدمه هم ولی مرهم نیسازد مرا

<p>حنا طرشا و دول مستم نیسا ز درما بالا نکرده ام این دم نیسا ز درما</p>	<p>با غنم مجوری و اندیشہ دوری خوشم ہر نفس جامی ادم برین فسون عافیت</p>
<p>خواہم اندر عالم دیگر ز ہجرت خانہ ساخت دیگر آب و خاک این عالم نیسا ز درما</p>	
<p>ما اعظمہ شاناما اور فعت صدر در قید تعلق کس ازواج حیرت در مینہ در قم ہستی این لوح زربدر ہر لحظہ ازین غصہ خواہم کم بشم خود را یک تیغ از غمزہ خون زید ز من صدر چون شکر گزارد و کس این دولت سر در</p>	<p>شد خاک قدم طوبی آن سر دہی قدر ای پیکر و عانی از زلف بندہ امی من نقش خط بستم روزی کہ قلم با خود من زندہ و تو خبری خون گران ریز مپسند ز قتل من آزار بران ساعد در دست زازل آید تار و زاپہ باید</p>
<p>در وصف خطش جامی آہن سخن نو کرد دو دقے دگرست آرمی اشعار محبہ در</p>	
<p>خون ہے گریم اگر کیدم نے بیہم ترا چون بانی دوستی محکم نے بیہم ترا کا ذریں خلوت سرا محرم نے بیہم ترا چون بخت مار سید آن ہم نے بیہم ترا جنس آب و خاک این عالم ہے بیہم ترا</p>	<p>گرچہ ہر روزی ز صدر کم بیہم ترا ہر بنا محکم ز سنگست امی دل چون سنگست عشق شد در دل مقیم امی عقل در دست بہر قتل عاشقان میدیدمت زین مش غم طینت پاک تو گزینی ز آب خاک دیگرست</p>

از چشم محراب ابرویش مانا غافلے ایک ہرگز پشت طاعت تم نے بینم ترا

از تو ہر مو بر تن جامی غمی دار و بیدا
وز عنہم او کیسہ مو عنہم نے بینم ترا

بام بہادری و جہاد و وہ ماہ تمام خویش را	سطلع آفتاب کن گوشہ بام خویش را
شد بطلائے در ست صفت جو انیمہ	ہر قد افتقدے پیر غلام خویش را
بامہ میر سہ نعمت قسمت بند وہم بدہ	خاصہ دیگران کن رحمت مام خویش را
برو متاع بستیش زود کیشور عدم	ہر کہ بست عشق تو داد ز مام خویش را
ورور تھے کہ کردہ ام نام سگات را	زیر ترک نوشتہ ام از ہنہ نام خویش را
بر من خستہ دل مہن نام نہ کنون	حید کسی دیگر محوان نامی ام خویش را
بر تو سلام میکنم گرچہ نہ رو دیا قسم	با شرف جواب تو قدر سلام خویش را
پختہ زلف غم دلم نام ہستوز کار بن	پیش تو عرضہ میکنم غمتہ خام خویش را

جامی تشنہ لب کہ شد خاک نشوق لعل

بادہ خور برد فشان جبرجہ جام خویش را

ای و برابر و گرہ انگندہ پہ ماست	گو سے از صحبت اجاب ماست ترا
موسب حسن تو تہانہ خطا و خال فاو	عشق مایہ ز اسباب ماست ترا
آتشگان را بدنی آب تفقد می کن	ای کہ منزل لب آب ماست ترا
بر دل از غصہ مرا رخ ولایت عظیم	تا ہر سفلہ سر غنج و ولایت ترا

<p>هرگز این نکته ات آخر چه خیالست ترا مشکین بال و پر هم را که دباست ترا</p>	<p>بے تو گشتم چو خیال و بنماطر گزشت نیست ره سوی تو ام خبر و بال آید</p>
<p>جامی اندیشه سامل مکن از بوجو عشق که برون رستن ازین در طعنه است ترا</p>	
<p>شاخ شاخ انگزره بر گل سنبل سیراب پشت سوی قبله رود روی خود مجرب دل تنگ آمد ازین معنی اولوالباب گردانم دولت بیدار خود این خواب کی ملالت خیزد از خون ریختن قصاب بروی از پیکان روی یکشامی فتح باب</p>	<p>زلف تو بر سر پریشان کرد مشکین باب را از در سجد و آیان و ابروی به بین پسته را نازان بان لب رسانیدی بکام بادشها خاک پایت زیر سر خواهم حرام نیست از قتل محبان غمزه ات هرگز ملول ورنه آید و لم راراحتی از هیچ باب</p>
<p>نیست دلکش تر سرودی جامی از نظم خوش وقت خوش میکن برین دلکش سرود حباب</p>	
<p>تا ز خون دیگران سولی بزدنگ خویش را شست و آب نمالت آب زنگ خویش را میفرزم کلبه تا یک تنگ خویش را مهربان دل هست چو سنگ خویش را به تزاری بے نوا پس زنگ خویش را</p>	<p>زان همی رزم مشکین لاله رنگ خویش را می چنین گلرنگ و گلبویست یا گل خویش را میگذارم مجوز در بوبه بس کن آه گرم سیم را در سنگ جا باشد تو چون جاکره ساخته مقدم چو خنگ آن طره از دشتمش</p>

آن جیف در صلح زود جنگ خویش را	زود رفت ویر آمد صبر ای دل یاکن
یا بکلیه کپور نه نام و تنگ خویش را	عشق رسوائست جامی یا بنوبان دل

باب لب

<p>آشوب ترک و شور عجم فتنه عرب امی در کمال حسن عجبتر ز هر عجب زین بزنگاه فتنه جگر رفت و خشک لب داللیل و الضمی است مراد و درویش صد خار خار در جگر افتاده زان طب ما عاشقیم دست نیاید ز ما ادب کاین موجب شرف بود آن بایه طب</p>	<p>روحی فدا کی می صنم اعلی لب کس نیست در جهان که ز حسن عجب ناز هر کس نیافت جبره از جام وصل تو آزلعل تو شب و رخت آفتاب تو کامی ز لب بخش که عشاق خست را رفتن بسر طریق ادب نیست رست دل با و منزل غم و سر فراک مست</p>
--	--

مطلوب جامی از طلبیم گفته که چسیت

مطلوب او همین که در میان درین طلب

<p>مے تو نیز بگوش تو میسر سد یارب پدید نیست بغیر از شرک من کو کب کجاست تو باد فلک بچار ده شب که در رست شود آرزو از نسیم مرکب</p>	<p>بگوش سر رسد آواز یار هم هر شب ز بهر روی تو روزم شبست و این شب رخت بچار ده سال این جمال خوبی یافت سرم چه لائق فراق سبتن است این بس</p>
---	---

کجاست تاب برستی چنان لطیفه را	بیان خویش که آهسته بر زبان سہوی لب
بہنض مبتن من ای طیب دست میا	کہ آن نمی کہ تو دیدی گدخت ز آتش تب

بزریر بر سر جامی نغال در وی مرد

کہ نیست در خور او جام صاف عیش و طرب

چند اسی معلّم ہر روز تائب	باشد غنہ الم محبوب مکتب
شد فرش و بیا از سبزہ صحر	از سہل معاتیر تع و لیعب
تعلیم آداب اورا چہ حاجت	کو خود ز آغاز آمد مو داب
ہر باخر آمد ہمسرد و عاش	خیزد ز جانتا فریاد یارب
در دور لعلش منع از شرب ہم	ای خواجہ دورست از لطف شرب
ومی ترک عشقش زہب گرفتہ	چون دیدم آن رخ گشتم ز زہب

جامی ازان لب ہچون صراے

دار دورونی از خون لبالب

لے روی تو اختر جہا ن تاب	شد تیرہ ششم ز ہجر در یارب
من تاب نیارم از تو تو بہ	من تاب من العجب ما طاب
عمریت کہ برد تو ام من	کیا بر سر من علی الباب
خواب اجل از تو غائبم برد	من غاب کما یقال قد غاب
چون چشم تو خواب ناک مستی	صاحب نظران ندیدہ در خواب

زاید بخمال آن دو ابروے	اسر برده و سر و بچ مخرب
<p>در وصف رخت ز نظم جامی</p> <p>از یک ترست می یکد آب</p>	
<p>میز نشست بر ویم که مبین سخی صیب</p> <p>گر نهاد دست به نبض من محرو زند</p> <p>هر که را عشق تو آداب من در بهم زد</p> <p>روز آدینه مقصود در آما خواهر</p> <p>بر چمن گر گذرد نگهت از سیر منت</p> <p>هر که با صورت شیرین سپران عشق نبات</p>	<p>همچو کس نیست چون مشکلی از دست قیب</p> <p>شعله چون شمع ز آب نیم گشت طیب</p> <p>نیست ممکن که مودب شود از پند اویب</p> <p>خطبه سلطنت حسن بنام تو خطیب</p> <p>پر شود و امن و حبیب من و غنچه طیب</p> <p>نیست از معنی پیران شش هیچ نصیب</p>
<p>جامی آن به بغریان نهند گوش کن</p> <p>بیش ازین در سخن انگیز خیالات غریب</p>	
<p>بر زبان اهل دل نام تو محبوب القلوب</p> <p>مصریان از شهر خود کردند پذیرد نش و خوب</p> <p>خانه را اول ز گرد هستی خود گوهر و ب</p> <p>لیس یدرے سر قلعے غیر غلام لغوب</p> <p>تبلی مولی مایل العفو غفار الذنوب</p> <p>توبه آامن هوا لیلے خانه لا اتوب</p>	<p>اسی تراقه خوب و ابر و خوب زلف چهره خوب</p> <p>باب شیرین تو ز دلاف شیرینی نبات</p> <p>بگو هر کس را هوا ہے دولت نهان گیت</p> <p>با دانت در میان ار و دلم مصری نیان</p> <p>گفت با مبنون کسی کاسی در گناه عشق ذوق</p> <p>گفت مبنون که هوا می لیلے می کنم</p>

جامی اشب دوستان رقص عشقند و سماع
زعم زاید را تو هم دستے زن پامی بکوب

حال خود شروع گفتم وقت لطف انی
حقه بکشاد کراست کن شفای غریب
گرچه از بدترم عاشقا که مانم فی نصیب
ز اسانت چون دم چون هم پی پی هم
باغریان لطف و رحمت نیست از خویشت
لا بمانے بعدہ بملو ولا عیشے بطیب

زروندم عاجزم بیا ز تنہا و غریب
ہر شفا و رفقہ لعل سنت آن روست نیست
چو شش دریا می فصلت نیک بدر اشا
عاشق بیا را وصل حبیب آمد علاج
باتو دست آویز تنہائی و غربت نیست
عمر شیرین عیش خوش از دولت وصل تو بود

بندہ جامی را بسکینان این در گاہ بخش
استجب ہذا الدعا نے شاید یا مستجب

زہے عشق مستولی و شوق غالب
در خشد چو بر آسمان خیم شاقب
عبار دیار شش بشکین فوائب
خیال رخسارست در جان معاصب
بقطع الفیائے و طے الساسب
کز نیست یکدم دل خستہ غائب
ازین بیش صرف زمام نبای

بد ابرق بطحا والد مع ساکب
خوش آن برق رخشان کہ از کوی جان
نکارے کہ روند حوران جنت
و طم سوخت از شوق او گرچہ گویم
و یا جائے الیس ابعد شمر
از ان منزل خوش و زان بج و لکش
الکج حبیبہ اللہ از مہبت و انے

سلام من اللہ مولی العوارف علی روضۃ مل فیہا حبیب لمیج کہ جمع ست در بزم مجلس نصیبی کہ در حبت و ج لعلش	سلام من اللہ معطی الموابہ رفیع المعارج نبی المراتب قنون مقاصد صنوف بآرب رموز نواد ز نکات غرائب
--	---

باقبال در دو عیش رست جامے
زمیل مرادات و نیل مطالب

ولا بطرف مہین جام تو خشکوار طلب لطیف صحبت یارست نقل و بادہ و جام زموج حادثہ کز اوج آسمان بگذشت سمن ز صفوت صوفی و ز ہزار ہا چند فلک برشتہ امیدت از زندگر ہے بہر دیار کہ روزی گذشت محل دوست	صرفیت سر و قد و یار کلفہ از طلب چو برگ عیش بازمی نخت یا طلب بکشتہ می گلگون رہ کنش یا طلب صفای صفوت رندان و خواہ طلب کشادان گاہ از زلف مشکبار طلب دل رسیدہ مارا دران و یا طلب
--	---

ز جام مے چو ترا دقت خوش شود حامی
مزید خست شاہ جسم اقدار طلب

چون نصیب باشد وصل صیب در دوری زان ز من برس و بس اگر چہ از نزدیک خوبست آن تو رخ	ما دور دے نصیب یا نصیب محنت غمت نداند جز غریب دو بہتر باشد از چشم رقیب
--	--

<p>ترک این باخولیا کن ای طیب گردن و اعطابشیر خطیب کاش بودی این سعادت عقیب</p>	<p>کی توان بود ای عاشق را علاج شمنه را گرد و دین بودی زوی روی خود بنایت گفتی ز دور</p>
<p>نالہ جامی ز شوق دور نیست ز آنکه تو برگ گلے او عند لب</p>	
<p>حسن طالع بین دیدم آن رخ چون آفتاب دم بدم چشم ترے زند نقشے بر آب عمر گزشت و ندیدم ہرگز این دولت خوبا ست رفت از دست دارد چنان ق شراب دو دو زن میدہد آگاہی از سوز کیا ب خانہ ام خواهد شد آخر در سری چون جباب</p>	<p>آفتاب حسن طالع شد چو انگندی نقاب در خیال خط بشکین تو با عارض ہم خاک آن وزیر سر شہا غنودن دست میکند ہر دم دل بہوش آن لبہا ہوس دوغ دل را آہ ہا می آتشین باشد نشان منکہ در میخانہ باد روی کشان ہمانہ ام</p>
<p>گفتہ جامی نگیر و چون زر خالص دلچ جسز با کیر قبول طبع شاہ کامیاب</p>	
<p>بیدلان از رشتہ جان ساختہ آرزو طاب نیمہ ہا در دین مرموم نماید چون جباب پیش پیش خیل و پاشم زار دیدہ آب دست او گیر و عنان یا پای او بوسد رکاب</p>	<p>ہر گہ باز دخیم چون ماہ سپر آن آفتاب بسکہ در ہر منزلی آمد ز چشم سیل اشک تا نشاغم گرد را ہش ہر طرف تابہ عنان او دہد جولان سمند و من در آن غم گر چہ رو</p>

پیش ازین کو آفتابین من از کس سو	ورنه می بر کشم از دل که سوز و آفتاب
ز آفتابان رخ چسان پوشد کسی گزناش	تاب می نازد که بروی سایه اندازد آفتاب

جامی از عزم مرد چون تاخیر قلش کردیار
آه که ز محبت دی این تاخیر شد عین شباب

هر صبح که آفتاب بخت مرز نذر حبیب	گر من چه صبح چاک زخم حبیبان چرب
چون گشت ساتی آن لب بیگون چه جایی	گر طبلسان ز صد به صد باد به حبیب
پیران سرمه هوای جوانی ز ره فلکند	آنجا که حکیم عشق چه جای شباب شیب
بر مار و تم ز عشق زو آن دم که ساز کرد	ای باب جلوه شاد و خلوت سرا به غیب
شک من از عقیق من میداد نشان	ندخست سعاد علی امین العذیب
سیراب کن ز بحر یقین جان تشنه را	زین بیش خشک لب بنشین بر سر آب

جامی بزی خرقه خود یافت دوست را
زان رو کشید پای بد امان و سر حبیب

بهر من که رساند که من دل شده شرب	ز عزم مجرسانم به فلک نقره یارب
توان بوسه زو آن لب کنم اما بوس آن	که بوسم لب جامی که رسد گاه آن لب
سرمه من اگر چه نشاید که به فراق به بند	چه شود اگر گزاردی که نهم برسم مرکب
چو مرا زده ب دولت همه شد در سر و کارت	چه زخم کاف ز ملت چه کنم دعوی بدب
سخن ظلم تو گفتن بر سلطان که توان	که در آنحضرت عالی چو تو کس نیست مقرب

نه اگر دشت معلّم هوس کشتن خلق	تو این ناز و کرشمه ز چه آموخت بکبت
نشود مهر تو از دل بجای پای	ز دوسوز تو از جان بدعای مجرب
تب بجران تو یارب چه بگر سوز تبی شد	که طیب از تو نباشی بزبان کس ازین تب

بشراب ز نفروشم سر و دستار چو جامی
 بکنم در صف زندان پس ازین دعوی شرب

ای در هوای مهر تو ذرات کائنات	واقف نه از کما ہے ذات تو هیچ ذات
شد چشم عقل خیره چو در مبداء ازل	حسنت نمود جلوه در آینه صفات
هر خشتی از کشت شود کعبه دگر	گر پر تو جمال تو هست دیو منات
هر جا که تافت پر تو انوار عزت	عزمی ندید عز و قدری ندید لات
در بحر کبرای تو آنکس که شد فنا	چون خضر برده راه بسر چشمه حیات
هر کس بکعبه طلبت روند نخست	از کل کائنات کند قطع التفات

جامی بخش جامی لب تشنه را بطلعت
 زان باد که درت درت جلیش دهد نبات

ای صفات تو نهان ز تنق و حد ذات	جلوه گرد ذات تو از پرده سما و صفات
ما گرفتار حبت از تو تنان چون یابیم	ای سر پرده اجلال تو بیرون ز نبات
از ندای تو درافت و صدای بجرم	خوشت صد نعره لبیک اهل عرفات
ماند ازیم مشامی که تو اینم شبنم	ورنه هر دم وز دواز گلشن و صلت نفحات

آن کی کلمحِ اجاج آمد و این غلبات	نزدبِ عشق کجا جاشنِ عشق کجا
کہ در بعد وفات از گل من بوی وفات	باوفائی تو در آسخت چنان آب و گل

مرد جامی بسر تربت او بنویسد

ہذہ روضۃ من صُلِّ بہ العشق فمات

واللیل نقابِ عنبریت	اے واضح و الصغی اجینیت
یس عسلی بر آستینت	طہ رتسی ز داستان
دوزخ شرری زلف کینت	جنت اثرے ز فیض مہرت
ویدہ نطنِ خداے بینت	اسرار وجود را کما ہے
عالم ہمس روی بزیمینت	پیش تو پہر چون زمین ست
اعیان رسل قراۃ صینت	تو صاحب کان کنت کنزاً

چون بر توحشِ آفرین گفت

جامی چه شکر آفرینیت

یونج الیل فی الزار نوشت	یا رخطے کہ بر عذار نوشت
سورۃ اللیل بر کنار نوشت	والصغی را کہ دامنش رخ تست
سبزہ بر طرفِ لالہ زار نوشت	بخطِ سبز و صفتِ خطِ رخت
مرہم سینہ و گار نوشت	لب او پر شکر ز مشکِ گلاب
قصہ در دوا تظار نوشت	بر بیا من ز حنمِ محررِ مشک

قصه شهرت بنود جامی را	کاینکه منظم آید در نوشت
بهر حساب بر صیقل و حس	نکته چند یادگار نوشت
<p>حریم منزل جانان بر دین عالم است ز بار عزم قدما حلقه گشت چون خاتم جد از سر و قدان فرش سبز را در باغ مزن خسته دلان را بجز غم تو نساخت در از بے شب مارا اگر نمی دانے طیّب ریش مرا دید و گفت در بگریه</p>	<p>خوشا کیسکه دین گفت دگویی محرم است بفرق سنگ ملاست نگیں خاتم است بساط عیش ملوکان پلاس ماتم است علاج ما بعنم اولی اگر ترا غم است ز ناله پرس که آدقت صبح بدم است که ز غم عشق کند جا چه جای بر هم است</p>
بزم ما سخن از بام بزم گو جامی	سفال میکده بام و گدای او جم است
<p>بیا که چرخ مشعبه نزار شعبده ساخت اگر چه قاعده و چرخ کار سازی نیست من و امید و شهادت بتبع آن شاید بصیر کوش و لار و زبیر فائده نیست بدور آن لب میگون نشانده شهر بجنگبوی چشمت خوشم که می باید</p>	<p>که باز کار بگر خستگان غمزه ساخت بر غم اختر من بر خلاف قاعده ساخت که قوت جان شهید خوا از مشاهد ساخت طیّب شربت تلخ از برای فائده ساخت حریم صومعه را آگ و دوقفن میکده ساخت حریف مردم بدست را بعبودیت ساخت</p>

ز انسان که گل از خار و دود و دل بجا
گلهای وفا میداد از خار جنایت

روی خود را گویا شریک به است	در گونی که لا شریک نه است
نارسیده بچارده سالست	رویت افزون ماه چارده است
ملک هستی تمام طے کردم	تا بوصلت هنوز نمیده است
تا تو بستی نقاب تو بر تو	بر زخم خون لبه تیره است
کے پذیرد ز شمع مشعل نور	هر که اشب زد و دود دل سیاه است
جانب عاشقان نگه میدار	حشمت بادشاه از سپه است

خانقہ سیکده است جامے را
بادہ کهنه پیر خانقہ است

غزالی چون تو در صحرا می چینی نیست	چو جامی چین که در روی زمین نیست
نه بنیم لاله رخساری وین باغ	که دلغ عشقت اورا بر چین نیست
بنفشه رست چون زلف گوشت رست	چنین رسته ز طرب یا سین نیست
نرف از جان تناسی لب تو	گس به آرزوی انگبین نیست
چه سودای زاهد دلخامع	چو از عشقت علم بر آسین نیست
دلمت را وجودی خروده بیان	نصو کرده اند اما یقین نیست
شدی بر زعم جامی یا راغبار	کن جانا که شرط یاری این نیست

پیش بل دل میل دامن پاک نیست کاین چنین را آب و زنگ از چشم نماند نیست آری این آتش لبند از خار و فغان پاک نیست انچه در کام کسان زهرست تر پاک نیست کشته عشقم من دین شگما خاک نیست یادگار از ناوک بدخوی بی پاک نیست	هر نشان کز خون دل بر دهن پاک نیست دبدم ای غنچه رخ نمند از گریه ام عشقت را گرفت بالا تا دل جانم سوخت چاشتنه شربت مرگم به انداز دغ و هجر شد تنم فرسوده زیر شک بید او تیان ترک مریم گو بپیمان کاین جراحت بر دم
---	--

گفتش بر دی ز جامی دل زلف خوش بند
گفت هر صید کجا لائق نقره اک نیست

دیرانه مار دشته از پر تو مه و است آن بخت کجا شد که دل خانه سیه داشت خود را نتوانم دگر از گریه نگه داشت باشمت نهایی که نه سلطان سپه داشت از هر طرفی چشم بران طرف کله داشت گویند فلان گلچینی اندیشه شده داشت	شب یازد زلف و در دل بران دره داشت دل دشت بران زلف سیه خانه ازین پیش سیل شر و بر بود مرا همچو خس از باغ وی جلوه کنان میشدی از وصف خوابان طرف کله از از شکسته و جبان افا و مرا با تو همان قصه که مردم
---	--

جامی که شبیر بستم ریختیش خون
جز دعوای عشق تو ندانم چه گنه داشت

در داک یا ربان مارانگه نداشت	آئین مهر و رسم و فارانگه نداشت
------------------------------	--------------------------------

شد خاک پای و راد و صد قد اشک سهم حواشش مرسا و ارچه غمزه اش هر جا که شد مقیم درت مرتے نیافت در غیر تم ز باد که از چشم مردمان صوفی صفای دل بغم غیر نرود سخت	فارغ گذشت و راه خدا را نگه داشت از سینه ام خدنگ جفا را نگه داشت چون در صف سگان تو بار را نگه داشت چون سر مرده خاک آن کف پا را نگه داشت آئینه خداے نسا را نگه داشت
---	---

جامی پس از دعای وصال تہجیر سخت
فہوس ازین دعا کہ بلار اگہ داشت

آنکہ بر گل گره از بعد سن بوی تو بست طعنہ بر طوطے طبعم مزین از کم سخن لہ الحمد کہ جان متکلف حضرت تست بیچ شب دیدہ نہ بندم من غم دیدہ خواب خانہ صبر من آن روز بر اندخت فلک نافہ از خون جگر پرورش آہوی چین	رشتہ جان مراد شکن موی تو بست کہ برد راہ سخن لعل سخن گوی تو بست گر چه تن بار اقامت ز سر کوی تو بست چون کتم خواب مرا ز گس جادوی تو بست کہ بدین خانہ طاق غم ابروی تو بست در دلش خون گره از کمیت گیسوی تو بست
---	--

مید بزریت باز از سخن جامی را
نخل نعلی کہ بوصف قد و بھوی تو بست

صلای بادہ زویر خرابات من دستی و ذوق بی پرستی	بیاساقی کہ فی التاخیر آفات چہ کار آید مرا کشف و کرامات
---	---

مئی و نکلت در و من شبی روز جهان مرآت حسن شاہد باست سلوک راہ عشق از خود را نیست سعادت خواہی از عادت گذر کن	بنام ایزد زبے اوراد و اوقات نشاہد وجہ فی کل ذرات قطع منزل و طے مقامات اک ترک عادتست اصل سعادت
--	--

نزن بہیودہ لاف عشق جامی
فان العاشقین لیسیم علامات

بر درت با کنند اہل نجات گر تو خواہی زکات خوبے داد ہر کہ دارد وقوف این سہ کو تا تو شوئے ز مے لب چو شکر خطبہ سبز تو زیر سایہ زلف مردم از لعل تو بطلع من	رفع اللہ قدر ہم در بات ما فقیریم و مستحق زکات لا یرید الوقت فی العزقات آب شد قد و کوزہ گشت نبات خضر مسام حولہ لطافات خاصیت بین کہ دادا بحیات
--	---

تو بہ کردی شراب خور جامے
اتبع الہیات بالحنات

خطت گرد لب آن مشکین نبات بہر کس دارد آن چشم التفات براہ کعبہ و عقلت دو چشم کہ رستہ برب آب حیاتست بحال ما چرا بے التفاتست یکے چون و جلد و دیگر فزاتست	خطت گرد لب آن مشکین نبات بہر کس دارد آن چشم التفات براہ کعبہ و عقلت دو چشم کہ رستہ برب آب حیاتست بحال ما چرا بے التفاتست یکے چون و جلد و دیگر فزاتست
---	---

زکات لب بدہ امی ناسلمان	کہ یک رکن از مسلمانان زکات است
بقول من براتی دار و از شک	زخست کز وی ز ایمان نجات
لبت آمدن گین غسل کر منط	سید کردہ پے مہر برات است

از سست نیست تا جامی جزین فرق
کہ کیشہ سب می طیبات است

چشت ز غم ز تیغ و ز ترکان جنگ است	با عاشقان غمزدہ بنیاد جنگ ساخت
بر من ز جورت این ہمہ سختی کہ سید	می بایدم تنے چو دل تو ز جنگ ساخت
پے چون شہر وصل برد بار گے صبر	کش سنگ لاخ مرطہ ہجر لنگ ساخت
یہسم کن چو تنگی دل چون غمت فرو	بتا و فطرت از ازلین غایتک ساخت
مجموعہ ایست ہر ورق گل ز حسن تو	منع چین حیا بہین بوی وزنگ ساخت
سنگ جفای عشق تو در یکدگر شکست	ہر چند عقل شیشہ با موس و سنگ ساخت

جامی گسست رشتہ تبیج و زہد را
خواہد بہرم و در دکان تار خنک ساخت

قدم بطرف چین نہ کہ سبزہ نو خیز است	شکوہ در قدم دوستان روم ریز است
مدہ بباد گر انہای عمر بے بادہ	کنون کہ بادہ فرج بخش و باد گلہیز است
سر و مجلس تو صوت غنایب است	بانگ چنگ محو می کہ محتسب نیز است
بگفت پیالہ العلیست لالہ را یعنی	پیالہ گیر کہ از مے نہ وقت پرہیز است

چه جای مسند میشد و تخت پرویز دست	گدای عشق تو گیر و بصد مصطفی با
بدست زهره جبینان عجب لاویزست	بهواسی مطرب گلپه کن گیسوی خنگ
که شیل خیر حوادث که دورت انگیزست	بخور شراب غرور از صفای مسند عیش
که بزع و محنت عشاق راحت آید نیست	مبین چشم ترشم سجالم ای خواب

و لطف گفته جامی همه خراسان را
 زد گرفت سخن در عراق و تبریزست

ز کعبه تا سر کعبه هزار فرسنگ است	مقیم کوی ترافت حرم تنگ است
که شیشه نازک و هر جا که میرود شکست	دلیم ضعیف و زهر سوماتی چکنم
که گوش مجلیان پر بریشم خاکست	گو جلقه ما ذکر نشسته تسبیح
دلی که غنچه و شل از بحر گلرخی تنگ است	بعوضه چین و صحن باغ نمک شاید
ز با کسم سر صلح و ز با کسم جنگ است	و صلح و جنگ کیانم غم تو فارغ است
درین کاینه مانفت در رنگ است	بقدر آینه حسن تومی نماید روی

مبین دورنگی رخسار و اشک جامی را
 که در طریق محبت همیشه یک رنگ است

که باغ حسن را نازک نهالیت	دلیم بر آینه رخسار و سالیست
بهر ای خشن هر جا غوا لیست	شکار آهوی شیر افکن دست
همه عالم بچشم من خیالیست	خیالش تا چشم جامی گریست

<p>برویش هر کجا افتاده خالیست خوشا آن مرغ کوراپرو بالیست برویش غم فرخنده خالیست</p>	<p>تقانی از شتر اسینه ماست ز کیهان بزرگست ایوان و صلیش بهر سپلو که گرد دل چوست</p>
<p>نه شترست انیکه جامی می سزاید گرفتاران دل را حسب البیست</p>	
<p>بیک خنده صد گشته را زنده ساخت در آن زلف باوش پراگنده ساخت که عشق تو صد شاه را بنده ساخت پس مآثران عسیر پانیده ساخت جز آن زنده دل را که با زنده ساخت بنواجم لبست ووش شتر منده ساخت</p>	<p>لبت قوت جان از شکر خنده ساخت دل پاره پاره مرا حبس بود چه روی مناسی بود بنده را ز یک تاره سویت که تا پا رسید بر ازنده بود قبا لبست بنو دم بیک بوسه شتر منده است</p>
<p>لبت دید جامی که بخشید جان بله مست را با ده بخشند ساخت</p>	
<p>شعله آهیم بر دهانه ملک را پر بخت نماند از آتش قتل با هم و بخت آه این آتش که چون و شعله تشنگ بر بخت خواهمش و زنی ز برق و با منبر بخت</p>	<p>بر فلک و شل زخوش من لاف بخت روشنم شد که چه رو فرما دجا و رنگ بخت زاهد از سوز غمت لب تشنگ صوفی و بخت و اعطای افسرده سوز عاشقان را بخت</p>

<p>هر که را دل سوختی تنه‌اند او را سوختی خواب چون آید شب بچران چنین که چشم و دل</p>	<p>بلکه از سوز دلش صید بیدل دیگر سوخت شد مرا بالین سخن آغشته و بستر سوخت</p>
	<p>حامی از در و جدالی حسابی می نوشت از قلم آتش علم بیرون زد و دفتر سوخت</p>
<p>با خیال آن دابر دهر گم خواب دست هر کجا حال شب بخوابی خود گفته ام ره تو میدستب که بر عقل از رخت گز ترا جنس دنیا بیهوش عشق چوب بسکه وقت از دل گرمم با لطف سخن خانه مار اجواه مشب پیراغ عاریت</p>	<p>خوابگاه من چو چیت طاق محراب دست زان فیانه غلغله را رم و ترا خواب دست چون زلفت بسته زنجیر اسباب دست کان تساع اندر دیار حسن نایاب دست از نیم آن سبزه زار چرخ سیراب دست کز در و دیوار این ویرانه مهتاب دست</p>
	<p>هر که افشرد دست جامی دلش ترومان خویش حامی آب از دامن او با دونه نایاب دست</p>
<p>موش در وجود الایکی نیست و لے جز زیر کان این را ندانند جمال دست تابان در نه بردن زخم خویض و ساغریم که بے فیض عطای عشق بسیارست دروا</p>	<p>درین حرف غلغله هلاکتی نیست و ریا زیر گردون زیر کی نیست دل از مردان دل هر کوه کی نیست بهیمنانه بزرگ و کوهی نیست کزان بسیار مارا اندکی نیست</p>

	بار بابِ عمامہ سے فقر	۱۰. جو کاین تبلیح بر ہر تار کے نیست
	کچھ می نیتے جاتے سرور و	کہ سالک را ازین پس لکلی نیست
	بار فغانِ مدیثِ من میگفت نکتہ چند در چین میگفت وصفِ آن دی با من میگفت گاہ از ان بوی پیر ہن میگفت گرچہ بادِ گران سخن میگفت ہر چہ آن شوخ غمزہ زن میگفت	دی کہ آن نازین سخن میگفت صبح دم باد از ان شامل خوب لطفِ آن قدر سردی پر سید پیش گل گاہ از ان لطافت تن سوی من بود اشارتِ غمزہ تمک ز فیش و لنگاران بود
	مالِ شہمای خوش میگفت	بہر ترغانِ صبح جامی نیند
	گوئے از جان مرثیہ شد بہت من کہ مردم ز بوی پیر نہت در لطافتِ نیرسد بہت از ہمہ بہ گرفتہ ام ذقت نکتہ از لبِ شکر شکنت ذوقِ آواز و لذتِ سمحت	بوی جان یافتہم ز پیر نہت آہ اگر نازین تن بہت برگ گل گرچہ نازک ست و لطیف پیوہ ہا می بہت اگرچہ خوشست ای خوش آن دم کہ گوشِ مکرم ہرگز از گوشِ من نخواہد رفت
	بیج کامی ندیدہ از وہنت	داد جامی تبلیح کامی جان

<p>سایہ بر برگ گل و گرده شاخ سبیلست آتش افروخته از بهر دماغ لبلبست لاله با برکتش از آن فاد و گل گلست جوک کرده تهری دان کنسفر لالیش گلست آمد و بر سر زغبان چین چون گل گلست از صراحی نیست آن قفل که گرا قفلست</p>	<p>شاید بیتان که چشمش ز کس در ویش گلست مجموعه فیه دانه هر غنچه را که گل دران کوہ و صحرایبکه سے خور وند از جام سحاب بسکه از سبز زمینا سبز شد هر پشته را طره شمشاد کش بسته گره دست صبا تا کند لبلب بزم گل کز قول خویش</p>
---	---

از سماع شعر جامی بسکه در و جند و حال
در چین افاده از آواز مرغان غفلست

<p>دین نادر که جنت دلم را پشت کیست آن مرغ آشیان و ناپای سبب کیست توتی را بین بگراکان ز دست کیست کاین خانه خراب مقام نشست کیست کاین مهر چو خاک گشته درین آه کیست از محبت تیره هندوی آتش پرست کیست</p>	<p>باز این خمار در سرم از چشم کیست دل شد ز دست و باز نمی آید ای صبا راحت شمر ز دست و لازم تنغ را در دل خیال دست وطن باخت بگریه عمری سرم فاده در آن کوی و گفت آتشکده است سینه جگومیم که دل درو</p>
--	---

مست است جامی از غم عشق تان و لے
کس پے نے برد ز حریفان که مست کیست

<p>نمشور دولتم که ز عشقت میسرست</p>	<p>طغرائیش آن خطیست که برد و ساغرست</p>
-------------------------------------	---

<p>با من ز سعد و محسن زنم که خطا جام بودی بخواب خوش که رسید از حرمم گفت ای پسر دینج بود نقد زندگه برخیز و باده خور که ترا خوابگاه عیش ساقی بیا که غشوه گیتی ز ره ببرد در ده زلال خضر که رفت آگه گفتمی جامی مشو رفیق کاین حرم کوزه پشت</p>	<p>مرزا نامم از خط چرخ و اختر ست پیری که رشوه قدحش رشک کوثر ست در دست آن حرفت که مرگش مراد ست بیرون ز مهد پدر و چار مادر ست آنرا که نشئه می لعل تو در سر ست نه مرا اساس چو سبک سکنر ست چون حلقه از شیمن آقبال بر دست</p>
---	--

در ظل او گریز که عفاست همتش +
 بر بازوی جنان فلک سایه گستر ست

<p>تو حور حبتی اما ز چشم فغانست سحر بایغ گذشته کشا و غنچه دہان چو دست طوق تو سازم ز صفت نشاند شد آفریده لبت زان زلال بحیات ز شاخ وصل تو چون بر خورم که گردن کش ز اشک نیازم بعبث و دامن باز</p>	<p>ز بسکه خاست بلا نذر خوست صنوبرت که بوسه بر باید ز لعل خندانست که هست بازوی من پازره گریبانست که بر لب آمده است از چرخ خندانست ز نیزه های بلا خار بست بستانست که دست شعله آه منست و دامنست</p>
---	---

حدیث عشق و غم درد جامی انیمه صیت
 اگر ز دست احوال باست دیوانست

طاعت صحبت نداشت خانه بهمان گذشت	بان تن فرسوده را با غم بجران گذشت
دل بعدم رو نهاد جای بی پیکان گذشت	تیر تو آمدند و سینہ بسے تنگ بود
راطله وز او را زیر معینان گذشت	کعبه رو را کشید جذب خاک و دلت
آتش بید انشا بد سوزش نهان گذشت	گریه چرا غم بکشت گریه دل پنهان
برو بشارت پیر پاک سکر که ایمان گذشت	ترک دل آشوب من کرد خرد صبر پاک
هر قدمی صد چو من و اله و حیران گذشت	طرف کله بر شکست رخس جفا کند راند

جامی بید نیافت داد از خوابان بستر
 راه سفر برگرفت شهر با ایشان گذشت

ز آنچه بودی خوشتر می نمیت	باز بر شکل و گریه میمنت
چون گل اکنون پرده دوری نمیت	پیش ازین بودی چو غنچه پردگی
زان میان کاندرا گریه میمنت	جز کر چیزے نہ بینم در میان
بمحو عمر اندر گذرے میمنت	چون نمی آئی چو جان اندر برم
همچنان پیش نظرے میمنت	رفته از پیش نظر عمرے و من
سینه پاکان سپرے میمنت	تیر آہے گر رسد سویت پیر پاک

جامی از جام که خوردی می که باز
 از دو عالم بے خبرے میمنت

چنین رخی که تو داری حکایت گل چیست . فغان من چو شندی حدیث بلبل چیست

هنوز از خطا بیز نبوده هیچ اثر به شکسته دلی می کنی با طفت نگاه بلا می جبر گذشت از مد و نسیه انم بهامی بوسه ترا میدهم نفت وجود ز روی دزلت تو نیست عقل خرد و نال	ندانم این همه آتش کسب حسیست نجبت ماه چو رسید اینمه تعافل حسیست که پاره غیث کیبانی و تحت حسیست درین معالیه عمل ترا تعافل حسیست که ستر و در چو دینے تسلسل حسیست
---	---

شینه ام که بخوریز جامی آسوده
بیاد تنع نکبش موجب تامل حسیست

بر سر کوی که روزی سر و ناز من گذشت قا مشش اسجد بر دم چون بهان یافتم سوخت شمع از آتش انداز سر تا پای تو چشم گریان من خاک کف پای سگی بود پیش از حد نیازم با گان ادو له شاه عزیزین جان بید از غم و میگفت نیست	در زمین بوسی همه عمر دراز من گذشت ومی چو مست ناز از پیش ناز من گذشت چون مسجد قصه سوز و گداز من گذشت کو شبی از کوی یاد و نواز من گذشت ناز آن بدخوی با من نیاز من گذشت عمر من جز آنچه در وصل نیاز من گذشت
---	--

جامیام در حقیقت بین معنی بر و راه
هر کجا افسانه عشق مجازے من گذشت

یاز نازک دل که میو جنت من زار داشت داشتم بسیار در دو حسرت آزار ازو	عمری از تیغ تعافل خاطر م افکار داشت با من آزارش نیدانم چرا بسیار داشت
---	--

کار او آن بود کار و عاشقا ز اول دست دید و بخت من از نادیدن او تیره اند آنکه از بیداری شبهای من دانی کیست میگذشت آن سر دمی مردم ز غیرت گر چو	چون مرا افتاد با او کار دست از کار داشت روشن آن چشمی که بنیائی از آن خسار داشت آنکه بے روی چنان با منی شبی بیدار داشت با وجود چشم من بر خاک ره رفتار داشت
--	--

بود جامی با گاشتن یار یک ن شکل

گر گمے گرا بقایا تے داشت با عیار داشت

خوبان هزار از همه مقصود من کیست خوابم بهر هر قدمش تحفه و گد شتم چنان ضعیف که بی ناله و فغان ناموس و نام ماتو شکستی ز نیکوان خوش محبتی است انجمن و لیران لے آجا که لعل دلکش شیرین دهد فروغ	صد پاره گر کنند به تیغ من کیست لیکن مقصودم که جان و بدن کیست ظاهر نشود که درین پیر من کیست آری ز صد غلیل مہین بت شکن کیست با منی که دست رونق آن انجمن کیست یا قوت و سنگ در نظر کو کهن کیست
--	---

جامی درین مین من از گفت و گو بربند

کاخا نوامی بلبل و صوت ز غن کیست

مرا عشق عزیزی خوار کرد دست نیایا ز دل بے عشق کارے بروز وصل پس آن سان بود عشق	چگویم عشق ازین بسیار کرد دست مرا این نکته در دل کار کرد دست شب بمرش چنین دشوار کرد دست
--	--

بے جنبہ رقیب ازین سب کو	رو عشاق را دیوار کرد دست
در آغوش خودت در خواب بیدم	فلک بخت مرا بیدار کرد دست
عیادت می کنی بیمار خود را	مرا این آرزو بیمار کرد دست

گدای است جامی لیکن از تو

همین در یوزه دیدار کرد دست

ای ترک شوخ اینهمه از و عتاب چیست	با دل شکستگان بستم به حساب چیست
دارم قطلے تو آهسته ران سمند	ای سنگدل بر غم منت این شتاب چیست
گفتم شبے خواب تو ایم دل چو سود	چون من بجز خویش ندیدم که خواب چیست
از مدرسه کعبه زوم یا بیکده	ای پیر و بگویی طریق صواب چیست
کر من نه عرق آتش و آیم ز عشق تو	این سینه پر آتش و چشم پر آب چیست
بے تو ز صفت قوت جنبیدم نم نماند	در حیرتم که در دلم این اضطراب چیست

جامی چه لاف میزنی از پاکد امنی

بر خرقه تو اینهمه دغ شراب چیست

باز هوای چشتم آرزو دست	جلوه سر و دسمسم آرزو دست
نکست گل را چه کنم اے نسیم	بوی از ان پیرمسم آرزو دست
تو بزمی کردم و آمد بهار	ساقی تو بشکستم آرزو دست
من کیم و بزم تو لیکن ز دور	دیدن آن انجمسم آرزو دست

<p>ز لپیتم بے تو میسر سبا و پیش کو جامی از ان لب سخن</p>	<p>بے تو اگر لیتم آرزو دست کاین سخنان ان مہم آرزو دست</p>
<p>پریش اگر نیست گونا سزا کز دہشت یک ستم آرزو دست</p>	
<p>توئی کہ در دہشت یار ناگزیر نیست ہمین سعادت من پس کہ چون مرا بینے ز خون دل چہ نویسم بلوح خاطر خوش کشم بہ پیش تو جان یک چون شاہی را چو نمود بکہ خورم گوشمال غم ہر شب بچار و خس کہ در ان کوی شب نہم ہلو</p>	<p>جفا و ہر چہ رسد از تو دل پذیر نیست بخطرت گذر دکاین گدا اسیر نیست چو نیست از تو بنان آنچه در ضمیر نیست چہ التفات بدین تحفہ حقیر نیست سر و وزم فلک بالہ و نفیر نیست چنان خوشم کہ مگر بسر حریر نیست</p>
<p>اگر ز پای فادم چو جامی از غم عشق چہ پاک چون کرم و دست و شکو نیست</p>	
<p>صبحدم عزم مہین کن کہ ہو اعتدل است تختہ خاک ز بس گل کہ دیدست بگل ابر گو سایہ میند از کہ گرد لب جوئے بستہ در شاخ کلی خرم و عقد ان لہ بر لب کشت چہ اسخ پر آمد لاله</p>	<p>از غم نیم شبے را نہ کرد نہ گل است لوح صورت گری نامہ زمان چکل است سایہ نارون و بید بہم متصل است ہر کہ چون غمہ دین فضل ارباب است گر نہ در دور گل ز ساغر خالی مہل است</p>

بوستان دلکش دمی بخش دیار آن سرخوش جامی از زخم خود دامن روز عجب متعطل است

معتب گزیند بر خیم می سنگ سبتم
هر جفا می که کند در حق مستان بجلست

مرا کار از غم عشق تو زار است
اگر از سینه پیر می در و ناک است
تو گشته از قرار خویش لیکن
بعد از عشق و ابرق را خنک است
مهر گرد از رخ زرد من ای شک
ورون صد خار خار از محنت بجز
دلم نیست در جان تو دیگ راست
و گرازد وید و گویم آشکار است
مرا آن بقراری به قرار است
که عذر از خود بیله بر عذر است
کز آن چایک سوار یادگار است
که پر و اس گلشت بهار است

بدر دور و غم خوش باش جامی
که صاف عیش مارا ناگوار است

ساقی شراب لعل بگردان بیا به چیت
مرغان آشیان خرابات عشق را
گر بنی بر کشته چو صحرای ز گوش هوش
گر پیرانه دوش نمان جرم از دست
ای خواجہ چند نقل کرامت شیخ شہ
اول همه تو بودی و آخر همه توئی
تا گویت که حاصل من کار خایه چیت
مرغوب تر ز باد و نقل آب و دایه چیت
دانی که سحر ناله چنگ و چنان چیت
در ز گش خمار شراب شبانه چیت
نقدی ز وقت خویش بیا این شبانه چیت
این لاف هست و گران میانه چیت

جامی اگر ز منم تو دار دیت از گے
این خون تازه رفته بدین آتش چسبیت

چو یار دور چه سود از بهار نزدیک است	جد از صحبت او گل بنجار نزدیک است
دیارم آن سر کویت دیار آن سر کو	خوشا کی که به یار و دیار نزدیک است
خدای راز سرم سایه دور و آراست	که روزم از تو به شبهای تار نزدیک است
تا ندیده دلم موعده وصال رسید	تنگست گشتیم اما کنار نزدیک است
بسوخت ز آتش دوری و دلم ولی دارم	باین خیال تل که یار نزدیک است
بکار شاگرد و شغل جو و لا و مترس	ز شیخ شهر که او هم بکار نزدیک است

رسد نظم تو حاتم بکوش یار آرس
بکوش شاه و در شاهوار نزدیک است

دوش بر باد تو چشمم و بدم خون میگرفت	سوز من میدید شمع و از من افزون میگرفت
گریه تلخ صراحتی نیز به چیزه نبود	غالباً از شوق آن لبهای سگون میگرفت
صبحدم یارب کو اکب بود و زبان ز سپهر	یا نه بر و دول من چشم گردون میگرفت
چون فسون گردید در دهن برید از من	در نه بهیو جب چرا هنگام فسون میگرفت
آن ز باران بود گرد کو به لیل بهر بهار	روزگار شگدل بر حال منون میگرفت
و آن دان نامزل شیرین نه جوی شیر بود	بلکه بر فرهاد مسکین کوه هامون میگرفت
شد خیال جامی ضعیف از محنت جو اگر کرد	سپید شک ز خانه میر و دشمن چون میگرفت

عاشق تو شهید پیغ بلاست	سر کو بے تور و فتنه الشهید است
جان پاکان شارب مقدم تست	دور است جان پاک خاک است
هست از نیست گفت گوی محال	آن زمان نیست یک نیست است
بیانت که ستر غیب آمد	نیست و انا کس خدا داناست
بے تو عشاق را وجودی نیست	ذره بے آفتاب ناپید است
عاشق تو بکس نگیرد انس	در میان هزار کس تنهاست

نظم جامی از شوق سر و قدت

وحی نازل از عالم بالا است

کش شیوه آن لبیر چالاک ندانست	خونخواری آنکافیر بے پاک ندانست
زان کس که مراد وخت گریبان پر کشاید	چون دو ختن این جگر چاک ندانست
آن سر و که پاک ست چو گل در امن خنیش	فسوس که قدر خط سیر پاک ندانست
هر در و غمی که دازین صبح جفا کشش	منزل بحر این سینہ غمناک ندانست
افتاده سرم در ره خونخوار سوارے	کز سرکشش لائق قتر آنک ندانست
چون سایه پناک افگند آن سر و نه برین	اگر قدر مراست ترا از خاک ندانست

جامی که خویزی آن شوخ دعا لے

جز سلک الله و ابقا ک ندانست

بجانب سفر آن ترک ندخوفت ست	خبر دهید مرا که کدام سورت ست
----------------------------	------------------------------

گشت باغ معنوی باغبان ماین پیش ترا دوکش خبر از عمر رفت خویشم ہزار دل کند از شہر صبر آوارہ چہ آب و در جگر م باشد اینچنین کہ مرا	کشم دیدہ بخار رے کہ اورفت ست کہ بی جالی از باغ رنگ برفت ست اگر چہ عمر عزیزم محبت و جوفت ست بہر دیار کہ با آن رخ نکورفت ست ہم آب دیدہ ز پیرش ہم آب و رفت ست
--	--

بروز شکر گرسہ بر آور و حامے
چنین کہ از غم ہجران بخود فرو رفت ست

بے تو مرا خانہ جز گوشہ ویرانہ نیست مخ ہوائی تراوانہ در دست قوت گر ز شد کشد خنجر بیداد شمع خرقہ پیشین برے بلے سیم وزر عاجی و سنگ سیاہ زانکہ مرابوسہ گاہ عرصہ زندان مکن واقع این شیخ شہر	خانہ چہ کار آیدم یار چو محبت نہ نیست حوصلہ سورا قوت این دانہ نیست روی و غامق عادت پردانہ نیست کسوت مردان چہ سود کار چو مردانہ نیست جز لب معشوق مست یا لب پیانہ نیست محبت صاحب دلان مجلس افسانہ نیست
---	--

چند دیوانکے طغہ حامے زدن
از غم تو امی پری کیست کہ دیوانہ نیست

مہ شمع شبافروز درخت نور تجلیست نما کس آن روی و در آئینہ نظر کن	اورا بجمال تو کجا ز بہرہ و عولست زان رو کہ تماشای رخت ہم توادولست
---	--

<p>رخسوان بهوایِ قدرِ عنایِ توایِ سر هر جانفشی بگیرد و زان لب شیرین گفته پس عمرت تسلی و هم از وصل هر گل که بر آید ز گل تربت مجنون</p>	<p>باوید وطن ساخته در سایه طوبی است انجا چه مجال دم جان پرور عیسی است عمریت که مارا بهین وعدہ قسلی است بوی خوش آمیخته با گشت لیلی است</p>
--	--

در کسوت رندی قدح آشامی جامی

به زان میل و زرق که در خرقه صوفی است

<p>عید شد کیدل نمی بینم که اکنون دنیا نیست که تو انم بهر عیدے با تو گستاخی نمود چون کنم قصد سخن با هم تو آید بر زبان ای فلک ندو شیرین بر دل خسرو من گرم می بینم بهر خود دل آن مرد دل گر رسد صد زخم از در جان لافغان کن</p>	<p>جز دل من کاینان هم از غمت آزاد نیست چون مرا پیش تو یارای مبارک باد نیست چون کنم جانان که جز نام تو بهیم یاد نیست کاین بضاعست خریداری به از فرهاد نیست مهر خوبان احوال بهر عاشقان بنیاد نیست ز آنکه خوی نازکش را طاقت زیاد نیست</p>
---	--

بر سر راهش فدا دم دی که داد من بدو

گفت جامی خیز کاندوین بخان ادنیست

<p>باز در بزم غمت نعره نوشا نوش است کسوت خوابگی و خلعت شایه چه کند بر سر بستر اندوه و هم جان آمنه</p>	<p>عقل حیران خرد و اله جان هوش است هر کراغاشیه بند گیت بردوش است چون مرا شاه مقصودند و آغوش است</p>
---	---

<p>عمر باشد که مراد است آن در گوش است بسکه از آتش سوزان لعل من در خوش است گرچه جام لب لعل تو لبالب نوش است</p>	<p>میگذشت و بنمود زمره می کردی شک گرم از تهن خون لم آمد در چشم نرسد تشنه لبان را از تو جز نیش حب</p>
<p>قله عشق تو حامی ز کسان چون پوشید چهره گویاست اگر چه زبان خاموش است</p>	
<p>عشق در آب و گلیم تخم ثنای تو گشت طیبت پاکت نه ز آب گلن جان ل شربت طاعت اندیشان مسجدت پرستان گشت بر در و دیوار کویت شرح شوق باز گشت بهر گور گشتگان خاک من سازد گشت چون بساط عمر آخر خراج در خوابد گشت</p>	<p>پیش زان و زیکه گردون خاک دم می شست پای تو سر حلقه گوی استاد ازل روی بنام آبطاق ابرویت آرد روی ایم باد ز نادت هر چند چشم خوفشان کز گشت گشته تو کاش باری بعد مرگ خیز و خونم ریز و فرش لعل گستر زیر پای</p>
<p>در بهشت نسیه نعلی بسته دل لیکن به نقد هر کجا دیدار هست آنجاست جامی رایت</p>	
<p>رگیش از خون دل تشنه لبان سیراب است شده در سایه هر خار نیش در خواب است قوت ز انان همه از مغز اولوالباب است جذب جان از تن خسته دلان قلاب است</p>	<p>دادی عشق که خود تشنه در و نایاب است خواب مرگ است در آن بیدار و لے سرنی یاسر خود گیر که این دادی را خار باخم شد ویر شاخ میلمان هر سو</p>

<p>جمع خواہی دولت سیاب جان تفریق کن صوت ابوات فتوح مست صد کوچک در فرد بند زبگانه که از دور سماع</p>	<p>مجم جمعیت دل تفرقه اسباب ست کوچک که دلم طالب فتح الباب ست دور به هر که از دایره صحاب ست</p>
<p>منع جامی کن از پاشنه شرب عشق که گیس وار فرورفته درین جلاب ست</p>	
<p>هر جا سرست خاک ره باد پای نیست هر سو هزار سوخته دل در دعای نیست سرای حیات امید بقای نیست شد در رهت خیار و هنوز من ای نیست باری دگر خند که جان هم برای نیست آب و کلم سرشته بهر وفا نیست</p>	<p>ای شمسوار حسن که جانم فدای نیست خوش بلبل ده سمند که بهر گزند را مشتاق وصل را که ز هجران پلب رسید بیچاره عاشق تو که با در و تهنار یک خنده کردی و دل باشد از آن تو دل چون تو انم از تو بریدن که در ازل</p>
<p>جامی گر آن صنم ز تو بگانه شد مرغ این بخت بس ترا که سگش آشنای نیست</p>	<p>جامی گر آن صنم ز تو بگانه شد مرغ این بخت بس ترا که سگش آشنای نیست</p>
<p>که بحر فقر و میطفا خراسان ست که قطب زندان لایق ندانسان ست شاده خرقه بکف بهر لباسان ست که عشق ورپے آزارنا سپاسان ست</p>	<p>ولم ز هجر خراسان از ان هر اسان ست نخست گوهر از ان شاد بطلامیست کفش لباس عونت که شیخ خرقانے گو سپاس همین عارفی که در منته است</p>

<p>که شکلات طریق از بیانش آسان است نهاده باده بدست شکسته کاسان است</p>	<p>آبگوش جان شبنم کیدامی پیر هرات چو کاس خویش شکسته بیا که ساقی جام</p>
<p>گدائی در شان پیشه کرده جامی بجز تو کیست گدائی که باوشا سان است</p>	
<p>خوش بایر چشم من نشین که روشن منطریست کاین برق در حساب دل روشن دان فتریت در گمان افتد مردم کاین منم یاد گیریت هر گل آتش پاره و هر لاله سوزان فخریت و وزخی در دل این عشق بهشتی بکیریت شراب آب که ماند سلبیل و کوثریت</p>	<p>سینه تنگم نه جانی چون تو زیاده دلبریت بر رخ زردم بین عطای خونین شریت هر شب چندان ز درد و بجز گذارم که روز بے رخت در باغ و صحرای برون جان من دوست داران سوخت با تم تا کی دارم نهان من که دوا دی جنت کز سنگان گوی تو</p>
<p>نارید از لعل می گوت بکام خویش جام ویده جامی ز رشک آن پراز خون باغیت</p>	
<p>گرفته برگ سمن را بر که پیر من است رو و باب تعالی الله انچه لطف من است گذشت عمری و آن شکل پیش چشم من است مرا هزار شکایت جان خویش من است که شرم دارم از آفرین لب و دهن من است</p>	<p>تافته سیم زیر قبا که این بدن است اگر کند بگل نازنین تنش نسبت که شکسته کمر لبه برگذشت از من چو در نظاره آن می توان مردن چو گفتش سخن تلخ چند گفت بنان</p>

ببین ز پیردین اندام ناز کسنگی نگر | در آب گشته عیان عکس لاله و سمن است

اگر کبوی تو جامی کند فغان ای سرو
گیر خرده که او منسوب این چنین است

از کوی زهد ساخت میخانه خوشتر است | یک دانه نقل ز کف رندان دوش
تاکه میان انجمن نشای سر عشق
پیمان زهد اگر شکست متب به می
دیوانه چه خوش سخن گفت کرد غمش
بیگانه وار ایم ازین پس کبوسه تو
وز در دصبح نعره مستانه خوشتر است
در دست باز سحره صد دانه خوشتر است
این گفتگو گوشت کاشانه خوشتر است
پیش من از شکستن پانه خوشتر است
دیوانه شو که عشق ز دیوانه خوشتر است
کز آشنای پیش تو بیگانه خوشتر است

جامی غمت به سینه صد پاک خود هفت
یعنی مقام گنج پورانه خوشتر است

ناز آتش تب شمع رخت تاب گرفتست | بیمار تو شد دل ز لب پاشنه نبخش
در دیده و اگر خواب خیال است که بنیم
هر سجده که در عمر خود آرد همه سهوست
کو شمع بجای نبش کز رخت امشب
هر باز لطافت سخن رفته دانت
بس شعله کزان رول حباب گرفتست
کش آرزوی شربت عباب گرفتست
ز میان که خیال تو ره خواب گرفتست
عابد که جز ابروی تو حباب گرفتست
کاشانه مارا همه متاب گرفتست
بس نکته که بر فنج سیراب گرفتست

	جامی که هست جام می ناب گرفته ساده دست ترک می ناب گرفتست	
<p>جان میدهم بهر چنین عید عمر است پروای عید و ذوق تماشای دلکاست هرگز نیکی نهال بدین نازکی نخوست بر ناگیر کاین گنه از جانب صباست علش سبزه ان گفت که باز این چه ماجراست کز غم حواله بدلم این دهنها چراست</p>	<p>قربان شدن تیغ جنای تو عید است آزاکه دید شکل خوش با دوا عید صد جان فدای قد تو کز جو بار حسن در دیده خاکپای تو گزاکه هست حیف شب داستان بجز فروخت شک من جامی دلم غنچه صفت نگدل مباش</p>	
	تا بر فروختست رخ آن شمع دل فروز در هر که بنگری بهمین داغ تبلاست	
<p>دلم را تاب جامم را تاب خوت که این گوهر قشانی زبان آب خوت خوشا آن ابرو کاین من آب خوت که این سیر از کد این گوشت خوت باده وز بهره آه و یارب آب خوت که یار این حرف پیش از کت آب خوت از آندم کز لبست این مشرب آب خوت</p>	<p>نمست روز مرا رسم شب آب خوت مکن در گریه هر دم عیب چشمم ندیدم هیچ مذهب خوشتر از عشق ستادن نیست اشکم را چه گویم دلم دور از رخ تا صبی دم و دل فرو شوی ای معلم لوح بیداد نجوید جز شراب لعل جامی</p>	

در صورت تو سیر مایه که مجمل است هرگز حدیث زلف تو کویت نمی شود حسن تو از تصرف مشاطه فارغ است کحل بصر ز خاک و رت بیدای کشید بهر تو پای بر سر عالم نهاده ایم لب بر لیم نبه که سخن مختصر کنم +	در خط و خال و عارض و زلفت مفصل این گفت و گو می آفتاب است مسلسل مرآت آفتاب چه محتاج صیقل است کش چشم و دل به کحل بصیرت کمال است وز شاه را و عشق تو این گام اول است کافسانه تطاول همچو ان مطول است
---	--

حامی سواد شعبد تو کامد ز بور عشق
مشتغی از تکلف تدبیب و جدول است

در همه شهر دلی کو که نه خون کرده است پرده برداشتی از از من ای چرخ فلک حرص ز گیسو گرامی غنچه که با آن رویم از نسیم و گل و من دین و دلم رفت باده شکر فیض تو چین چون کند ای ابرها دل زمرگان تو پیش دست و تن از غمزه فلک	یا در و نه که از زخم غم آزرده است آه ازین بوی عجب بیا که پسین بوی است روز و شب چشم تو ان دوخته و زخوره آخرامی باد صبا این همه آورده است که اگر خانه و گر گل همه پرورده است هر کرامی نگرم تیر خا خورده است
---	--

گر رسد ناوک آیه ز دل سوخته
حامی سوخته دل سینه سپر کرده است

پرتو شمع رخت نکس بر افلاک انداخت	قرص خورشید شد و سایه برین خاک انداخت
----------------------------------	--------------------------------------

برقے از شمع طلعت رخشان تو حبت خوش بران رخس که عشقت فلک سرکش می خوراییدی وارواح قدس می گفتند ذوقستان صبحی زده بزم تو دیده طوطی ناطقه راسته خط و عارض تو	شعله درخیزن مشتق من عاشاک انداخت طوق در گردن از ان حلقه فقر اک بدخت ای خوش آن پاک سرورده این پاک انداخت صبح دراطلس فریژه خود چاک انداخت زنگ تشویر در آینه ادراک انداخت
--	--

جامی اہلیت اندیشہ عشق تو نہ داشت
ہمیشہ رخت و رین موج خطرناک انداخت

ساقی بیا و بادہ دہ اکنون کہ فرصت چشم برومی شاید و گو شمع با بگ تنگ جان مرا زمرہم راحت نشان پیر پیکان آبدار کہ آید ز دست دوست ہر سئلہ پے گنج قناعت کجا برد ز ابیانی و ہر وقت کسی خوش نمی شود	مطرب بزن ترانہ کہ فرصت نیست ای نپد گو برد کہ نہ جاسے نصیحت نیست کز عاشقے نصیبہ او داغ محنت نیست بر عاشقان سوخته باران رحمت نیست این نقد در خزانہ ارباب ہمت نیست خوشوقت آنکہ متکلف کج عزت نیست
--	--

جامی محبت جو نتوان وصل دوست یافت
موقوف وقت باش کہ این کار دولت است

بر دول شونی زمین یا نخواہم گفت کیست	گر برد از تن سرم قطعاً نخواہم گفت کیست
-------------------------------------	--

اگر مارا اور جدائی سوخت سرتاپا چو شمع	اگر مارا سوزند سرتاپا چو اہم گفت کیست
گرچہ دریا شد کنار از اشک این ہر جاریہ	گوہر مقصود ازین دریا چو اہم گفت کیست
و بدم پیش رقیبان کیست گوی در دست	ترک ینہا گو کہ من اینچا چو اہم گفت کیست
سکوان بسیار در چشم من آید دروند	اگر دار و در دل جان چو اہم گفت کیست
سر و بالا یان بسے بنیم اما اگر نیست	کس چنین لطف از دبا لا چو اہم گفت کیست

یار گوید بہست جامی مویا و سنگدل
 باز پیدا رکہ من اینچا چو اہم گفت کیست

روز مید است ترک شہسوار من کجاست	چشم ہر کس بر رخ یار است یا بر من کجاست
عاشقان ہر یک بروی یار خود خندان	من چنین غمگین چرا غم نگار من کجاست
تا برند از جلوہ خوابان خجالت نکوان	نیم جولانی ز سر و گلہزار من کجاست
چند کردم بقرار و صبر ہر سوا غمبین	آن شکیبائی موز جان بقرار من کجاست
داد کردم را غمش بر باد آن بد خو گفت	اگر عمری بو خاک رہے ز من کجاست
نیست خوش برداشن پاکش غبار چون	بیدے کر گریہ نشاند غبار من کجاست

ماند جامی دور از ان ر دوہ باشد گر کہ
 باز پرسد کان غیب خاکسار من کجاست

بیا کہ روی تو خورشید عالم افز و زست	شہم ز روی تو چون وزد و زغیر و زست
بتیغ غمزہ اگر پاک مے کنے بس گرم	چہ غم چو نادرک مرغان تو مگر و زست

<p>شد از جمال تو فیروز روز من آن روز ششم ز شعله اشع و چراغ مستغنیست چنین که عشق تو ز راه پیروانشند رنج چنین خوش و آگاه خوشی بدعاشان</p>	<p>که خواستم شب روز از خدای امروزست چنین که شعله آه من شب افروزست چه جای طعن جوانان نشان افروزست معلم تو اگر گفت لطمه بر آموزست</p>
--	--

تو مرد عاقبت جامی از زبان گسل
که عشق شیوه رندان طایف سوزست

<p>چرخ را جام نگون آن کمی عشرت نیست مرد باطل چاه گیت رالقب و لست نند از بقا گردون قبائی بر قید یک تن بدوست نیست شاخ میوه دار این نه سنگ گمان راه بس باریک و شب تاریک ز دوان در کین خوش بر با قطع دوصل باغبان همچون نبال</p>	<p>باده از جام نگون مستی نشان المیست همچنان که اسب بنید طفل و گوید فریبست خلعتی بس فاخر آمد همیشهش کوتهیست خوش تهیدستی که آواز ده چون صهیست بے دلیل عزم رو کردن دلیل المیست اگر از این باغ پر آسیب امید صهیست</p>
--	--

هر که چون جامی درین ره شدند او من مبعی
اگر بصورت مبتدی باشد بجنه منتیست

<p>در بر همین دل گریخت ترا از سنگ نیست از خروش دل خراش مطلب کن بهر عشق انده اشک با چه خرد و گل قیاس گداز هرگزت رمی چرا بر عاشق و لنگ نیست زانکه این سرور صدای خود و صوت خنک نیست در ره عشق تو را غیر ازین فرنگ نیست</p>
--

از نوای بلبلان ہگل چہ مایل خون باغ	جام گلگون درین عندلیب ہنگ نیست
بے سہرے سرگشتہ با خاک و خون آغشتہ	دریا بان غمت یک سنگ یک فزنگ نیست
چون بنام از تو یک نامہ نامہ مسدود	اگر از نامہ نامہ از نامہ مانگ نیست

بے لبش یک دم تھے پسند جامی جام
از سر شک لعل پر کن گرمی گلنگ نیست

آن سفر کرد و کش از مادل گرفت	جان فدایش مسہ کجا منزل گرفت
جان کہ باتے جو دیارب از چہ رو	رفت و نحوے مسہ متبعی گرفت
تن فدا و از پای چون محسب بر بند	جان برید از تن پئے محل گرفت
تا دلش نماید برد از حال ما	خویش را انحال ما غافل گرفت
گرد و اور باشد از سیل ہر شک	یار از ان در بارہ ساعل گرفت
سن قیتل یارم و خوش آن قیتل	کو تواند دامن تاتل گرفت

کے تواند جائے از پے رفتنش
چون ز گریہ پاسے او در گل گرفت

گر آن بے وفا عبد یاری شکست	خدا یار او باد ہر جا کہ هست
نیزین شہر بارہ سفر بست و رفت	کہ از کوی مہر و وفارخت بست
مزن بر دلم ز منم و ہر ہم منم	کہ پیوند نتوان چو شیشہ شکست
رہ غمزہ تعلیم چسبان بخون	مدہ تیغ و در دست ترکان بست

<p>خضر بر لب آب پیوان نشست که شد خانه من ازین سیل است</p>	<p>فراترین لبست سبزه خط دیدم میفتان بر شکلی می شود و بدم</p>
<p>ببین لعل میگویش ای پارسا که جامی از ان جام شده است پرست</p>	
<p>که کوه های بلار گیسوان بیابان است که سایه بان زرو ماندگان معیان است که پیش مرغ هوا کوه دوست یکسان است چه پاک که ازین حسرتش بیابان است که برق منزل لیلی قوی درخشان است متاع عشق چو در کاروان کنعان است</p>	<p>گو که قطع بیابان عشق آسان است حدیث حیرت مع بیت فله گوئی فراز و شیب روز به روان گرم می رس زنا چون کشیدی کعبه دامن وصل بند دیده گرت نیست قوت مجنون چه سودت فله محسن بر یفت را</p>
<p>براه عشق تو جامی زنا بس نکند زبان او چو درای از برای فغان است</p>	
<p>به که باشد روزی بر جان خست از بهشت چون بهشت ای حور و شفاک درت بمن بهشت ده که چرخ تیز گرد این رشته را کواهشت گر ز شمع رویت افروزند قندل کنشت خانه ویران شد ز باران تا که خرم گشت گشت</p>	<p>گر بود در خاک پیش ویم از کوی تو خست گیسو اندر پاکشان دمی برون آنا شود رشته عمر است ایوان وصال کند بست پرستان را ز دل مهر بزند نور یقین چشمم از غم کور شد ادر تو تخم مهر است</p>

بستم آن خط نقش در دل طبعی کنی طواعتش | چون نوشتم نامه را ناما یاد را بد نوشت

نامه شوق است از جامی بجان این عجل
نام خود اینک بخون دیده در پائین نوشت

آن کیت سوار که بلای دل و دین است	سعد خانه بر انداخته در خانه زمین است
ماهیت درخنده چو پر پشت سمنه است	سرویت خرامنده چو بر روی زمین است
آشوب جهان است اگر سپ سوار است	آسایش جانست اگر بر زمین نشین است
در آتش و آبه ز دل و دیده چو دیدیم	کافروخته رخسار و عرق کرد جبین است
بر تافت زمین روگره انگشت در ابرو	اینک سر و شمشیر اگر بر سر کمر است
گر قصه خود عرضه رایش نتوان کرد	صد شکر خدا گوهمه دان و همه بین است

گفتم ز سخن رانے جامی ز لب است
از پسته شکر رحمت که آرمی سخن این است

گر چه چشمت ز تو در دام افتاد است	هیچکس را فساد آنچه مرا افتاد است
دل از جانتم از پاسته افتاد است	که مرا در غم عشق تو چپا افتاد است
همه جابرق جمال تو درخشید و لے	شعله آن مهر در سینه من با افتاد است
هر کجا در چین از شوق تو آه زده ایم	بال و پر سوخته مرغی ز هوا افتاد است
زخم تو بر گران آمد و من مرده ز رشک	این عجب تیر کجا صید کجا افتاد است
حال پاک جگر ریش چه داند شونے	کش همین چاک بر امان قبا افتاد است

گفته جامی منت زده بے ما چون ست
چون بود حال کسی گز تو خدایا خدا دست

کس از خوابان و فاهر گز ندید ست کنند نا دیده آن بد خوشتانم جدازان سه چنانم دان که تن دل از آن چشم باد و شیوه با دید تراش دل بگویم کان گل اندام نیاید جز کس را دجله در چشم	جز آئین بجا هر گز ندید ست که پنداری مرا هر گز ندید ست کسی بے جان بجا هر گز ندید ست کز آهوی خطا هر گز ندید ست ز خار آزار پا هر گز ندید ست که آب چشم مرا هر گز ندید ست
---	---

بلا باشد عظم خوابان و جانے
خلاصه زمین بلا هر گز ندیده ست

این همه خوابا به کاندر چشم گریان نیست قاصدی کاید جانان بهر قتل و گریان پرده از راز دلم چون غنچه بر خواهد گرفت میشوم خاک رست ای باد گردن چ خواب دیدم دوش کالین میگرم اینک منو هر شب از تبسج خود فوج ملک مانند باز از بکر جامی کباب در خون دل شراب	گشاید از جراحت های پنهان نیست قاصد جانان گو گو قاصد جانان نیست چاکا گز شوق و مهر گریان نیست هر کجا جو لاکه سر و خرامان نیست در لیش مانده نشان زخم دندان نیست بسکه براوج فلک فراید و افغان نیست کاشب آن خونخواره پست محان نیست
--	---

<p>دور از رخ تو چنانم ای دوست صبر از منبیکه ان توانم خواهم که بروز وصل پیشیت پیش تو هنوز نارسیده گفته ز غم من دل تو چو نیست دامن نشان من که خواهم</p>	<p>کز هستی خود بچانم ای دوست لیک از تو نیتوانم ای دوست غم نامه جو خوانم ای دوست از کار رفتن زبانم ای دوست دل پیش تو من چه دانم ای دوست جان در قدمت نشانم ای دوست</p>
<p>جامی سرخود نهاد بر در پایه سنگ تانم ای دوست</p>	
<p>از ان درج گوهر تکلم خوشست چو مورم کن پائمال جفا چه بجوی از من نشان ریب نخواهم جدا از سگان درت منه کو فلک بالش ز کشم بر دو غم از عشق خوش میزیم</p>	<p>وز ان خمچه تر بستم خوشست که بر زیر دستان تر مم خوشست نشان قیاب از جهان گم خوشست جهان را که دینی بمرم خوشست سر من بخت میر خم خوشست چو اسباب باشد تنم خوشست</p>
<p>کن بار خش جامی از ناله بس که بر گل زلیل تر تم خوشست</p>	
<p>این چه رخسار و چه خطا دین چیست</p>	<p>دین چه چشم خوش و خال محبت</p>

نقطه خال تو بالای لبست بندہ را غایت حسن طلبست که ز نوشتن لبست آنرا طلبست روز بامین که سید ترش بخت از لب عشق سر اسرار و بخت	زیر لب نقطه بود رسم چرا طلب حسن عنایت ز رخست تعلل بالای تو شیرین بخت بے تو تنہا شب است سیاہ آید از بے او بان شیوہ عشق
--	---

سب این در رنگون شد جامی
عمر باشد کہ ہمیش لبست

ز شادی جانم دل گرفتست کہ عقل این عقدہ را مشکل گرفتست کزین در پارہ ساعل گرفتست سر شکم راہ بر محل گرفتست کہ میاوش بیسبیل گرفتست کہ راہ زہد بے مایل گرفتست	نمست تا در دلم منزل گرفتست میسر از من شمار عقد آن گرفت تو دریائی و زاهد خشک از آن گرفت بند ای ساربان محل کاغذ گرفت دلم با چشم تو ز تو صید بست بکوی عشق از آن کس حاصل بست
--	---

ز جامت جرعه ناخوردہ جامے
چو خود را مست لایقش گرفتست

خال مشکین تو بر رخ و اندازین زمر بست نقش خالش چون سیاهی اندو در چشم بست	آتش اندر زمرین باز و دخت دین و دشت آن رخ نازک چو آب از ویدہ رفت آہنو
--	---

تو مرا چشمی و تاب بام در وزن آمدی	چشم من که بر کنار بام و گدازدن است
گرچه می پوشد ز ما لطف تبت زایر من	کی توان پوشید آن لطفی که در پیر من است
شب بهائی رخ پایت سوده ام اینک نشان	قطره ای خون تشنگ من ابرو دامن است
دل سیر دام و جان مرغ حرمیم آیم	داغ حرمان و غم بحرمان مهر بر تن است

بے رخت گفتم نگویید منم دامن تشنگ

گفت جامی کار نیکو کردن از پر کردن است

مرا که خالی لبست تخم مزروع امل است	خیال خط تو ختم مصیقه عمل است
اگر نه رفته قتل من آرد از تو رسول	رسول قاصد جان قعه نامه اجل است
زکات آن لب میگون بی پرستان	قبول خیر محال است اگر نه در محل است
مے شبانه خار سحر نه از زد	خوش آن حریف که ست صبومی از دل است
بغیر آنکه که تهنی شد ز خود نه بسیم	درین زمانه حریفی که خالی از فعل است
حریف باد و گسار و ندیم نکسته گزار	صراحی می ناب و سفینه غزل است

بوصفت آن گل عارض مدام جامی

چو غنچه و فتر زنگین نفقه و رطل است

باز چشم در نشان از لعل گوهر بار کیست	تشنگ من ز نیاید ز گلگون آن گل خسار کیست
زیر دیوار تو هر شب از نالم و تاسم	بر لب بام آشی کاین الهامی زار کیست
چشم میدارد ز غلغلی دیدن دیت بخواب	تا خود این دولت نصیب دید و بیدار کیست

من نیکویم تو کردی پاکدار جان من	هر که بیند جان من داند که اینها کار کیست
گویی تو صد جابجونی غش شد آخر پس	کاین همه از سینه زیش و دل افکار کیست
گشته ام بیا چون خشت چه باشد گر گئی	گوشه چشم انگلی سویم که این بیا کیست

نام جامی طی کن این مطرب خدارازین غزل
ترسم آن نه نشود گردانند این گفتار کیست

که هرگز نشود زلف بخت با ما رست	کار ما رست شود چون تو کنی بالا رست
مانتا بیم ز رو به تو نطند گر چه شود	از مرثه چشم تو صد تیر جفا بر ما رست
قلعت لطف بقدر تو بر بندای سرور	ناید این جامه بقدر دگری قطعا رست
رستم با تو علی زعم همه کج نظران	گر چه فرقی نبود پیش تو از کج تار است
می نیارد بزبان خامه بخود وصف قدرت	راستان را بزبان کی گذرد و الا رست
دیدم رست سزد جای خرام چو تویی	رنجه فرما قدم امی سر و که کردم جا رست

خوشت جامی که رسد بدول و ناوک تو

لقد الحمد که آورد حسد آزار است

ابروی خوش که ماو عیست	انگشت نامی اهل دیدست
از روی تو عید عاشقان را	صبحی به بار که دیدست
مسار یکمست عید روزم	مارا همه روزه از تو عیست
شد عید من از رخ عیست	زین عیبت تر که دیدست

عیش ز تو امم بهین سستید بر قامت و لکشت بریدست	گفتی ز نکت بجان رساتم نیاطر ز مانه خلعت لطف
بے وده و وصل مشو و عید بر جامے خسته دل و میست	
ترک متلع خانه متلع سزا بست پهلو منقش از اثر بوریا بست ز منم کیو دیلے غم بر قفا بست از اشتران قافله باگ در ایا بست آزاکه باد پا ندید دست پا بست مار قبول اهل نظر کیما بست	درویش راسد اسر کوئی قفا بست گوهر گزم ز منبش منقش سبب وزنگ گر روی ز زمانه از جام عیش سرخ گر حنا زن خرم ز نفع سده در آبی توان نشستن از تنگ بود در طریق عشق عمر حصص در طلب کیما گذشت
جامی ملک و مال چو هر سفله دل مند کنج فراغ و کنج قناعت ترا بست	
سرشک از دید پر خم فرورخت دل صد بیدل ز هر خم فرورخت چو فیض عشق بر آدم فرورخت که بر جان و دلم محرم فرورخت چو ریشه دان کران هم فرورخت	دلم چون دستان غم فرورخت صبا آن لعل پر خم را بر افشاند للاک را چو سود از حسن طاعت ز محرومان نیای ذوق آن درد دل پاکم کرد پیکانت فستاد

ز دردم هر که دم زد شرح آزا	سر شک لعل من دردم فروخت
اساس عشق محکم باد قافی	اگر بسپارد زاهد از هم فروخت
<p>من پس نه انوی غم تیار همز انوی کیست من نشسته روی بر آینه ز انوی خوش میرسد هر لحظه مشک نیز باد صبح خیر سوی محرابم خوان ای شیخ بنگر کاین مان گر ز شب در خواب آن مهر دروان دیده ام ای که قانع گوئیم زان سنگدل باری بین</p>	<p>خاطر من سوی او تا خاطر اد سوی کیست تا کنون آن ماه چون آینه همز انوی کیست گر ز بر شکین غن اهل من گذشت این بوی کیست نقش لبه در دلم شکل خم ابروی کیست مانده در چشم خیال قامت و لجوی کیست کاشم با خوشیشتن تار و ز گف دگویی کیست</p>
شد سگ کوی تو قافی چون نش داغ کن	تا بداند هر که بنید کز سگان کوی کیست
<p>بهر منزل که جان من آنجاست من از دردم مجد الله که بارے مگر نیست جابر طرب با مش در ان کشور مسلمانان مجوید بتیغ آن مدد دلم را میکند خاک چه حاجت ما تا بان در و بارے</p>	<p>انتم اینجا دلے جان من آنجاست دل به صبر و سامان من آنجاست خوشم کا و از احزان من آنجاست که شوخ نامسلان من آنجاست بانه آنکه پیکان من آنجاست که خورشید در خشان من آنجاست</p>

<p>خوان جامی جز آنجا گفته خویش که محبوب سخن دان من آنجاست</p>	
<p>یا قوت لب تو قوت جانست زلف تو بر آفتاب تابان + بسته لباس کج کلان راندے لب شکر دہانان در حسراتے توئی بشانے ہر چند ہر زبان عشقت</p>	<p>وصل تو حیات باد نہست از شوشیہ سایہ بانست بر موی کمر کہ این میانست دریچ سخن کہ این دہانست ما اعظم شاک این چہ شانست ہر لحظہ ہر اردا ستانست</p>
<p>زان دم کہ ترا شناخت جامی نہر خمیش بر زبان ست</p>	
<p>ای درت کعبہ از باب نجات بر سر کوے تو نا کردہ وقوف رفتہ آوازہ قند تو بہر غم عشاق تو آہ نہ نشود گر عبارت کند از میم دہانت می کشی ہر طرف آن حلقہ زلف جامی از درد تو جان داد و گفت</p>	<p>قبلتے وجہک فی کل ملمات عاجیان اچہ وقوف از عرفات کوزہ خود زودہ بر سنگ نبات انزل اللہ علیہم برکات آید از چشمہ میم آب حیات بس کن اسی باد صبا زین جکات فہو من کستم العشق قیات</p>

مر از دور تو بر سینۀ داغ نیست گو دیگر نخواستم سوخت جانست من و دیرانه بجز آن خوش آنکس اینان می عند لب عسبر دیده	که با آن داغ از مرهم فراغ نیست بدان خوشی تن کاین نبرد اغیست که چون تو گله بر طرف باغیست که باغ وصل عشره نگاه ز غیست
---	--

مکن جامی ز آو آتشین بس
که شهبائی غمت را خوش چه غیست

یار رفت از چشم لکین و زو شب خاطر است عاشق اندر ظاهر و باطن بنید غیر دوست در حضور و دست هر جانب نظر کردن خطا عظاظم خوش نیست هرگز جز بر بار عشق عاشق در ویش تا دانست فوق عشق یا آن بان را ترغیب الغیب آن که شرح آن	که بصورت عجب است اما بجه خاطر است پیش اهل باطن این معنی که گفته ظاهر است یک زمان حاضر نشین اید که با آن حاضر است پیش عاشق هر چه جز عشق است باز خاطر است بر جفا های تو صابر و زبلا با شاکر است هم اشارت باندۀ عاجز هم عبارت وافر است
---	--

آن پری رخ را با فسون سخن تسخیر کرد
ز آن سبب گویند ساحر نیست عالمی شاعر

گذر فدا و به سر وقت کشتگان غمت نگذد سر و قدت بر من از گرم سایه بیک نگاه تو رستم ز تنگ پیشی خوش	هزار جان گرامی فدای هر قدمت بباد از مرمن دور سایه گرمست خوش آنکه سوی وی افتد نگاه دبست
--	--

نیا بد از تو ستم در ستم کنی بمشکل	از دست و گران خوشتر آیدم ستمت
مگر خجسته لبه اندک کج کلکسان	شکست شوکت شاهان ز خشم جشمت
حریم سدره شدست آشیان مرغ دلم	هنوز رشک بر دیر کبوتر حسرت

بنامه و بچ مکن شرح شوق خود جامی

مباد شعله ز نذر آتش از ناله قلعت

صدف از جهای تو در پای دل شکست	در گلشن وصال تو ناله گلجست
پرواز گاه مرغ دلم شاخ سدره بود	از شوق دانه تو درین واکه نشست
هر کس که هست جرعه کش جام لعلت	گر شیخ پارساست و گر ند می پرست
ترا وراق فضل و دفتر دانش دلم گرفت	خواهم نهاد برین می لعل هر چه هست
دارست می پرست بیک جرعه می ز خود	پیاره خود پرست که هرگز ز خود فرست
ماز آستان میسکه گشتیم سر بسند	یارب ز معوج فتنه مبادش اساس پست

جامی بیای حشم چو بسوسه بنه که چرخ

خواید بنگ حادثه دین کاسه را شکست

در گنج غم نشستم خرسند با خیالت	خوشوقت تا که بنید هر ساعت
این بسکه سوزیم جان بر دم بدایع حیران	من کیستم که باشم شالیه و صامت
آیغم بفرق راندی در فرقه رها ندی	جان بادوست مزوت تن بادایا کالت
دور از لب تو مردم لبشند جان سپردم	هرگز نخوردم آب از چشمه زلالیت

<p>بزرگم با تو باشم وز من بود ملالت هم جان خود فدایت هم خون خود ملالت</p>	<p>بودن بیخ فرقت با صد ملال و حسرت تیسے بگیر و ہر دم ز حسے زن کر دم</p>
	<p>جامی نموش کم شوا ز گفت و گو چو شد نو ذوق غزل سراں از شوق آن غزلت</p>
<p>موی سفید کردم باروب آستان مشکین کمان کشیدہ من چون کشم کمان آب گرہ نیار و از ناز کے میانت بنشین دے کہ بادا جاتم فدای جانت یار خدا بخشد جبرمی بدین زیانت کاشم خلد یہ سینہ خاری ز بوتانت خود لطف کن و گرنہ بشانم از ضمانت لوح صوری از دل رخسار خوشچکانت</p>	<p>پیرانہ سر کشیدم سرور و رگانت لے از لال ابرو بر آفتاب تابان کم زن گرہ میان را بر قصد من کہ ترسم لعل تو جان من ہم دارم رسیدہ جا سو دم جبین براہت گفتے مجوزیانم من کہیتم کہ چہ نیم بر گے ز گلبن تو یک بوسہ وعدہ کردی لعل بیت ضمان خونی پاک کن خدا را از رخ کہ شست را</p>
	<p>دشنامی از زبانت باشد مراد جامی یا از زبان آنکس کو گوید از زبانت</p>
<p>خون ریزم از دودیدہ کہ خونم گردنت تشریف دہ کہ جامی کنم چشم زشت دردا کہ نیست یک ہر مورحم بر منت</p>	<p>تا کے زویر آمدن وز دور بقنت بابے تو نیست سینہ تاریک و تنگ من دارم ز تو ہر سیر موسی ہزار درد</p>

<p>ہر شعلہ کہے جہد از نعل تو سفت تا کہ دہ فرشتہ او ز سوری و سوسنت کز تار و پود پیر من از رده شد تنست</p>	<p>آہستہ ران کہ میزند آتش سحان من کو باغبان مخوان بتماشای گل ترا می یادت ز رشتہ جان جامہ بافتن</p>
<p>دامن کشان بہ جامی اگر گذرے شود چون گل ز خون دیدہ او سرخ دامنست</p>	
<p>اگلبانگ نمان مرغ چمن مطرب گویاست بے سعی من و تو ہمہ حساب میاست ز گس ہمہ تن چشم شدہ بہر تماشاست خاری کہ شکستہ ز غم اندر جگر یاست پیرامن خورشید عیان عقد ثریاست کز ہر سویش انگشت چوسیم آمد و پیداست از جیب بدون کردہ چوموسی ید نبیاست کز سبزہ زیروتدش سبزہ مصلاست پر گوہر و درگشتہ ہمہ دامن صحر است شاہ از پے بخشش زودہ بر طارم میناست</p>	<p>لالہ قلع بادہ و گل شاہد رعناست بنجر ام سوسوی باغ کہ شادی و طرب را تا گل تنق غنچہ زرخشا رکشا دست سبزہ کشد از سوزن رنگار گرفتہ بر صورت ز گس بکشا چشم کہ گوئے یار گفت سیمن بدنے جام ز رست آن بہر قیے ز آتش گل شاخ شکوفہ سر کردہ فرو خرقہ کہ بود لیست نبفشہ این ابر بہارست کہ در سایہ جودش نے نے غلظم بلکہ سہرا پردہ عشرت</p>
<p>جامی کہ از تورقہم شعر ہبارے از برگ گیا ہے چمن مدح نہ آراست</p>	

تراصب امت ترک و فصاحت عربست	لماحتی که میان عجم چنان عجبست
صمیمه ایست وجود تو پر لطیفه حسن	که از اصول صفات کمال شمعست
مست پدر شد و خورشید بد تعالی است	ترامیان تبان این چهره رفعت و نسبت
کجارسد تو کس چون ترا بدره سولے	هزار خوبه موروث و لطف مکتبست
تو آن زلال حیاتے که داد و جان ز شوق	بودی طلبست صد هزار تشنه لبست
نه ایم باسگ تو در مقام ترک و ب	اگر چه ترک ادب پیش وستان دبست

ز شوق لعل تو صد جام و خم راجاعی
زباده ساخت تپے و هنوز در طلبست

مرا چو قبله نکرد و بعید گهر ویت	ز عید که کنم آهنگ کعبه کویت
تو عید خلق و قربانت آنکه مردم را	کشد بغیر خونریز چشم جاد ویت
اگر چه نیست درین عید رسم دین	نیرود ز ضمیر خیال ابر ویت
گذشتم از هوس کعبه و طواف حرم	همین بسبب مراجع که بگذرم سوت
ز تاب هجر تو می سوختم مجد الله	که سایه بر سرم انداخت سر و دلجویت
بفضیلت ملک و لبر یکتا دمی دست	دعای خسته دلان باد و جز بازویت

بدون خرام و ترس از گزند کز هر سو
هزار بنده چو جامی بود دعا گویت

لاله بی روی تو مرغ دل است داغ تو لاله باغ دل ماست

دوغ خون این همه برداشن	ریخ خوانا به داغ دل ماست
طاق محراب حسیم ابرویت	سینه از دو چسراغ دل ماست
چون بسوزد جگر از شعله شوق	بوی آن عطر و باغ دل ماست
دل با خاک درت گشته عنیم	در بدر گرد سراغ دل ماست
و اعطای لاف بلاغت چه زنی	و عطا تو لایه دلاغ دل ماست

طعن مشغول جهان جامی چند

شغل او به فراغ دل ماست

و ده که باز از کف من دامن مقصود بر رفت	یار ویر آمده از پیش نظر زود بر رفت
تن که آزرده تیغ ستمش بود و نماند	جان که آزرده بند کمرش بود و بر رفت
و ده میگرد که دیگرم زوم راه فراق	تا چه کردم که زبر موجب هو خود بر رفت
دل که از خون خنم اندوده بردگو که خوشتم	که باز از عنیم آن قلب را اندود بر رفت
بود خشنودیش آن کر خنم او جان بدیم	لقد الحمد کرین عنیم زده خوشنود بر رفت
خبر فرقت او داد شد آوار در قیاب	زد و بیرانه ما آتش چون و دوبر رفت

عکری شد رخ جامی که ز عنیم کای بود

بس کش از دیده رشک جگر آلود بر رفت

بمداشته که بازم دیده روشن شد بیدارت	کز فتم قوت جان از مقله لعل شکر بارت
غمبار آلوده می آبی و پرخ این از دودا	کز آب چشمه خورشید شوی گرد خسارت

کلاه دلبری کج نه سمنه ناز جولان و کند چشمم در خم گرایان افکنی منیم چه حاجت پاسبان گردد در و بام تو گردین اگر چون افتابم نیست ره در روزت این	که باشد هست نیکان ز چشمم بگمدا رت همه گردن کشان ملک را آخر گرفتارت چو روز و شنت از شعله آیم شب تارت اگر روزی سایه دار از یاد افکنم بر دیوارت
--	---

چو مرغان خزان دیده خمش بود از سخن جامی
دل در گفت و گو آورد بازش بوی گلزارت

صبح دولت را فروغ از آفتاب می تست ردی نیکو از من بدر روز پوشید و لے دم بدم عرضه ده خوبان شهر آشوب را از همه سیمین بردی بزور پنجه دست لب گزنی چون گویت از ارجان من محو دل بعد شاخ است در بستان صنوبر را چون یک زمان پهلوی ایک لحظه پهلوی ریب	قبله زندان مقبل گوشه ابروی تست چشم نیکویی منورم از رخ نیکوی تست کز همه عالم همین میل دل من می تست نا توانی را چه تاب ساعد و بازوی تست جان من از ارجان جستن همانوی تست گو یا دلداده سر و قد دل جوی تست راحت در نمی که مارا هست از پهلوی تست
--	--

نیست جامی را سرودی جز نوای عشق تو
نیکل نورسته اور بلبل خوشگویی تست

ردی خوب تو هوش افتادست چشمم بدوزحت مال بر رخ تو	حال مشکین بده خوش افتادست چون پسندی بر آتش افتادست
--	---

چهره زور از شکر آشک مشنوای پند گوشتوش سا	ورقے بس نقش افادست حال با خود مشتوش افادست
	هر که در سے فتا و جام کشید بند و حامی سبککش افادست
سودای عشقت از دو جهانم گیانست شمشاد را ز زلف تو کوتاه بود دست از خانه کمان تو هر مرغ تیر پر گر کاغذ عیش ساخت شد از خشت زلفستان چون سوخت شمع سوز دلم شمع ز ازبان آه چو برستم از عقب آن سوار شین	داند و گاه گاه مرا جادو انداخت دشمنش مباد آنکه از ان چوب شان ساخت کامد درون سینه من آشیان ساخت خواهیم بایخته ازین آستان ساخت از بهر آن زبان گراز تو زان ساخت بیوده بهر توسن خود تا زیان ساخت
	جامی شکسته بال حمایت کسین سپهر از جام عشق و نقل بلا آب و انداخت
ما عشق تو ام زبون گرفتست دل را بنبشته نیست آن حسن از شمشاد روزگار مسارا در دور لب تو ساقی بزم زان سان که بود سکون لعل را	دل قاعده و جنون گرفتست کز خط رخت کنون گرفتست لعل تو خطی بنون گرفتست دست از منی لاله گون گرفتست در جان قد تو سکون گرفتست

آتش بهت درون گرفتست	چون لاله از دغ عشقت
تاروی تو خافند و دحایم از مهر و همش نزدون گرفتست	
مجر را بر وصل بگزیدیم و رفت از همه بر خود پسندیدیم و رفت گرد کوی دوست گردیدیم و رفت روی خود بر خاک بالیدیم و رفت پاسبان را پایم بوسیدیم و رفت آن درو دیوار را دیدیم و رفت	ما امیدم دوست بر دیدیم و رفت دغ بے یاری و در و بیگ شب همه شب که به پیلو که به سر چون ندیدیم آب روی خوش را پایم بوس دست بر نامزد دوست دولت دیدار چون روزی نشد
شد گریبان گیر جامی در عشق دامن از وی نیز و رسیدیم و رفت	
تخیل خیال اکس ازین خوشتر نیست از دو دآد راه نفس بر سحر نیست آن مرغ زلفها شده را بال و پر نیست صوفی که جز عمامه تقوی بسر نیست بر سالکان کریم در لطف و رز نیست بے زاد راه قافلہ بار سفر نیست	چشم خیال قدر تو جز تخیل تر نیست نگذشت در غم تو شبے کاتش دلم برداشت وصلت از سر ماسایه ده غمت دار و بدر لعل تو بر سر بوی می لعلت چو دید شک من از خنده نسک جز با غمت زلفت ز تن جان بیدلان

	جامی که بسته بود کرد طریق زهد مانند اسیر عشق تو دیگر گزین بست	
<p> از آتش دل سرفیلکت ده علم بین زوقی رسد از نامه اور و ز فراقم ناجسته و دیر معان باد و بزدان اگر وقت نمانی گذری سوی خودن </p>	<p> عشقت که بود کعبه ارباب سلامت شهری که نه بامی تو دور و خانه گیرم از آتش دل سرفیلکت ده علم بین زوقی رسد از نامه اور و ز فراقم ناجسته و دیر معان باد و بزدان اگر وقت نمانی گذری سوی خودن </p>	<p> یک حرمش نیست بجز سنگ سلامت در بادیه کس ابنو و جامی اقامت بر خاک شهید غمت نیست علامت اگر نامه طاعت نرسد روز قیامت با معقده ان میکند اظهار کرم قد قامت و پست شود از ان وقامت </p>
	<p> هر نقش که جامی نه بسو دای خط است شست آینه چشم ترش از اشک بند است </p>	
<p> یارب چه رهنمایی عجب در قلم اوست این عیش که امروز مرا در قدم اوست هر ول که نه در خط و تیغ و خیم اوست جان طوف کنان گرد و حرم اوست میخواری مایه زینت بر کرم اوست خوشوقت حریفی که شناسای دم اوست </p>	<p> نقاش ازل کان خط مشکین رقم اوست خاک قدیم دوست شدم نیست کسی را بیرون بود از سلسله اهل ارادت تن گر چه بعد مراد و درست ز کعبه آن از کرمش بود که میخانه بنا کرد جامی دم تو حید زینت همه و بخت </p>	<p> یارب چه رهنمایی عجب در قلم اوست این عیش که امروز مرا در قدم اوست هر ول که نه در خط و تیغ و خیم اوست جان طوف کنان گرد و حرم اوست میخواری مایه زینت بر کرم اوست خوشوقت حریفی که شناسای دم اوست </p>
<p> با کثرت اطوار که در زیر دهم اوست </p>	<p> آواز خوشش بخت حدت خوشت </p>	

دل خست از روشنی مگفت	سخن روستی موجه گفت
هر که دریافت نکته دهنست	عقلش از سیر غیب آگه گفت
پیش سر و بلند تو طوبی	سخن سدره گفت گوته گفت
گوشه ابروی ترا شب عید	هر که دید الالمال والله گفت
و عده یک بوسه بود و ده دشنام	بست آن یک نداد و این ده گفت
فیست مشتاق کعبه صوفی شهر	سخن کعبه گزیده در ره گفت

دوش جامی حدیث زلف درخت
زا دل شام تا سحر که گفت

کینست آن شوخ که همان تهیدستانست	کز تر تا بقدم شعبده و دستانست
مجلس از رشک خش و اغنه گلزارست	خانه از سر و قدش طعنه زن بستانست
تا لبش چاشنی در متح باد و فکند	رفته بر چرخ برین زمره مستانست
عیش را داد و بده کام دل از می بستان	که ز هر گوشه سلامی بده دبستانست
بگسلم طفل و ش از دایه لطفش هر چند	که سیه کرده ز بخت سیاه بستانست
خضر سر خشمه اومی طلبی خیز و بجوے	آن خطایز و لب لعل که گریه است نیست

جامی از خاک خراسان چه کنی قصد مجاز
چون ترا کعبه مقصود به ترکستانست

لطافتی که زخت را ز جعد خم نجمست	هزار عاشق اگر باشدت هنوز کمست
---------------------------------	-------------------------------

بیا کہ عمر عزیز و حیات مفتسم است
 خاد و روی کنون و ولایت عدم است
 مرست غم کہ جدایم ز تو ترا چنم است
 نصیب عاشق بسکین جراحت الم است
 ز در عجب چو تو شیرین زبان در عجب است

زلفت عمر لبها حیات اہل دے
 دلم یافت نشان ان بان بک وجود
 ز محبت تم تو ملوے عظیم و عاشاق
 ہزار مرہم راحت اگر بود حاصل
 بت لطف عبارت ز عالمی دل برد

مردیم خاک و رت را میم شد حیا
 زن بتیر جفایش کہ آہوی حرم است

طرہ افشاندی کہ زیر گرد مشک ناب رعیت
 بوی گل بر باد رفت زنگ و در آب رعیت
 گو سفندی را کہ خوش خنجر قصاب رعیت
 با خیال طاق ابروی تو در محراب رعیت
 سیم با پولاد دریک قالب این فلک رعیت
 وقت آگس خوش کہ در جام من این فلک رعیت

لب کشودی تا سخن گوئی در سیراب رعیت
 باد گلبدادہ گلگونست یا از رشک تو
 گرم راکشتہ چہ غم کی باشد امکان رعیت
 نیست جامی سجدہ عابد را ز بس کہ دیدہ خو
 در تن پاکت دل سخت از سپہر یویاست
 وقت من از پاشنی شربت دردت خوش است

کلک جامی نخل مریم شد کہ چون جنبش نمود
 تازہ و تر میوہ با پیرامن احباب رعیت

بر بیاض صفحہ خورشید مشک ناب رعیت
 دفتر گل را صبا بر ہم زد و در آب رعیت

خط تو در دامن گل سنبل سیراب رعیت
 یک ورق ادراک مسنت خواند بلبل دہرین

کز کف ز باد صاحب سبزه در محراب ریخت قطره های خون بود کز کشته بر قصاب ریخت نقل بزم شب لعلی او لولا لایب ریخت با و صبح خار باد در بستر شهاب ریخت	خاله لایت در غم ابرو چو شگون نه است اشکها کز چشم خونبارم بر امانت یکسید پسته و بادام سوی لب سیرکان چشمست خفته بودم بر حسن غار و رت ز اطلاق گل
---	--

بود پر جام دل جامی از حب لایب طرب
عشق تو بر جام اوز و سنگ آن جلایب ریخت

گر زانکه گیر دولت از ما عجبی نیست کافاده چوسن غرقه بخون تشنه لبی نیست سویت کشش خاطرانی سببی نیست کامال درین باغ نوامی طری نیست کاین دولت بیدار شبی هست و شبی نیست اگر از طریق دست نهان طلبی نیست	خومی تو بیه نازک و مارا ادبی نیست نبود قدمی در رهت اسی چشمه حیوان هر تار ز زلفت سبب جذبه عشقست از نغمه غم بس مکن ای مرغ سحر سینه سر بر در تو خواب غنیمت بود و شب پیدا است چه خیزد ز طلبگاری عاشق
---	---

کردی لقب جامی بیدل سگ این کو
در مجمع یاران به از نیش لقبی نیست

ظاهر ز زلفت و خال و خط کثرت صفات شرح بطون ذات و ظهور تعینات تفسیر آیت خلق الموت و الحیات	ای آفتاب روی تو عکس فروغ ذات زیر نقاب حبس مسلسل رخ تو کرد چشم بزمزه لب بشکر خنده می کند
--	---

زبان تیغ غمزه می برم از جان دل امید کردم نماز در حنم محراب او برویت زبان خار با که بر دل من کشتی از جفا	درویش اچہ چارہ ز قطع تعلقات فرت نبور و جهک عیناے فی الصلات خواہ گل وفات و میدان پس از وفات
---	--

در دام طره های تو جامے اسیر شد
مشکل که افکند پس ازین دام ترهات

ابر نیسان سایه بان بر طارم گردون برآورد شاد بر عناست لاله کرده گلگون نیزین فی خطا گفتم ز زیر خاک بعد از مدتی که ده یا قوت طبعتم از تر تاب پر بر حریر نیلگون آب حیرانم که باد گرچه عکس سبز بر جو رنگ بر آینه است بتراب خور فلند ابر و زبر سرهای شاخ چون رسد بر لاله زاله آیدم زان سنگ یا	لاله چیر لعل بر فرش زمره گون دست یادم قتل مجبان امن اندر خون دست آتش داغ شهید نش علم بیرون دست گو یا ضحاک کل برگنج او دیون دست معدن اراک نقش بیدست بی فسون دست زنگ غم را صیقل از صد خاطر مخزون دست شب سگوفه یادری کز قرص صابون دست اگر تکلف لیلش بر کاسه مجنون دست
--	---

گفته جامی بود بنجیده در میزان لطیف
ماسد از طعنه ز دست از طبع ناموزون دست

گفتش اسی سنگدل عهد تو ست از دست گفتش در عاشق مارند و بے باکم دست	گفت تا کی گوئیم در روی خدین دست گفت در عاشق کشی بانیز ما لاکیم دست
---	---

گفت زین تخم وزمین خردانه هست برست	گفتش در خاک محنت دانه می پشم ز شک
گفت عاشق نیست آن کز دوست گاه خوشتر	گفتش غم نیست میجویم ز علت کام دل
گفت کز خون دل غمچو ز شکم مهره شست	گفتش گل را با بلغم این سرخرونی از گشت
گفت این برشته گرا دل در دست	گفتش برشته خواهم بگفت سویت کشان

گفتش سنگ جفایت خاطر حامی شکست
گفت چون بر شیشه آید سنگ کی ماند درست

بے تو آگه نیم از خویش خدا آگاه هست	ای که جان دل آگاه ترا همراه هست
آه ازین عمر گر انایه که بس کوتاه هست	بدت صحبت تو عمر گر انایه است
رست است آنکه زولهای سودلما هست	غم تو از دل مادر همه دلساره کرد
شاهد حال من این واقعه ناگاه هست	و افعالیست من غمزد و ترکس بجهان
دور ایام نه بر قاعده دلخوا هست	دل نمیخوایست جدائی ز تو اما چکنم
روی بنا که فراق تو قوی با کاه هست	رفت بر باد و چو کاو از غم تو عبس بریز

قیامی از دست بشد کار ز تاثیر قضا
چاره کار صفا بقضا الله است

عمر با جان کند تا باورد و هجران خو گرفت	دل که روزی چند بادید از خوابان خو گرفت
تا از آن پردکان باز غم بیکان خو گرفت	یا در هم بر دل من سخت می آید جو تیر
آسوار شوخ من باگوی مچوگان خو گرفت	تا متم چوگان مرگ گویند آیدان عشق

بی رخ لیلی منوان مجنون حیران بحر خوفه در خون دلم از چشم مناکم چپاک بچو جامی در دسر بنید ز بالین جریر	ز آنکه او سر گشته در کوه و بیابان خو گرفت فکر باران کی کند آنکو بطوفان خو گرفت هر که اسیر بدست با سنگ زبان خو گرفت
--	--

نیست میل ز بیم وصل ز کلبه بهرم که چنند
کم رود سومی عمارت چون بویان خون گرفت

بغای تو که بے خوشتر از وفای من است و خاک با همه کس می کنی نه خواهم چو قدر دولت وصل تر اندازم گم کنی کین زنی دست ده که بوسه زخم خوش آنکه رحم کنان با رقیب می گفتی مرا بهتر تو آهست روی سایه صفت	همه عنایت لطف است چون بجای من است من و بجای تو کان خاصه ز برای من است بدان پیر که میوزیم منرا می منست که دستبوس تو آن بخط خونهای منست مرا نش از سر این کو که بتلا می منست رقیب رو سیاه فاده در قفای منست
---	---

گو که شیوه بیگانگان ست جامی را
که غمراست سگ کویت آشنای منست

خوش آنکه وقت گل لب جوئی گرفته است از جنگ و آشتی کسان می رود دلم بعد نبشته را که مین مشکبواز دست کس راه عند لب نزد در میان باغ	در پای سر و دست بسوی گرفته است تا خو جنگ عریده جوئی گرفته است بر بوی زلف غالیه بوی گرفته است جز گل که از تورنگی و بوی گرفته است
--	--

جان را محبت باد بشهر عدم منور	کز طلعت تو فال نکوی گرفته است
چون تا بم از توروی که بر من بیا عشق	راه خلاص از همه سوئی گرفته است

حاجی چه مرد کوشه عزت خمپین کرباز
از دست داده دل سر کوی گرفته است

آن سنگدل که پیش اسیران غم نشست	یار ب سبب چه بود که بسیار کم نشست
خواهم نشست با تو شبی گفت یک دور و	اکنون که کرد و عهد و نایک دم نشست
گرفت در گفتم گل از روضه حرم	آن بسکه خار بادیه ام در قدم نشست
گرفت زیر ریگ بیابان تنش چه پاک	آن که مرغ روح بیابان جرم نشست
شد بر دلم محال طعید غلیم تنگ	در سینه بسکه تیر تو پهلوی هم نشست
میل هر شک من نردوز آستان تو	چون سیلی که بر در اهل کرم نشست

حاجی بروی خود چو در وصل بسته دید
در کج صبر و کس بدیوار غم نشست

غرض از عشق تو ام چاشنی درد و غم هست	در نه زیر فلک اسباب تنعم چه کم هست
هست برانده حسن نسیه نعمت و ناز	قوت عاشق ز میان همه رنج و الم هست
می زیم شاد و می با تو دمی بایات	حاصل عمر گر انایه همین یکدوم هست
دعده لطف و کرم را کن ابدی دست خلافت	کز کربان نسر و آنچه خلافت کرم هست
خوش بود و دست وصل تو چه بسیار و چه کم	سلطنت گر هر یک نقطه بود و غم هست

قدم گز غم عشق تو غم شد چه عجب | باز عشقت کز وفاست افلاک خست

پاکبازان همه در میکرده محرم گشتند
غیر جامی که بفتوی درع مشتم است

پیش از آن دم که دهم جان من بل نیست
قدمی کن که من تشنه جگر می میرم
خوش بر آن خوش که در جلوه گهر شمع ناز
چون شوم پیش تو محرم من محروم نیست
هر چه خواهی کن اید دست که می یابم
نامہ رحمت جاوید من این بس که مرا
قدمی نه که شوم حناک زیر قدمت
چشم بر شمع آبی ز حساب کرم است
بادشای تو دو جوان همه خیل و شمت
با در از بهر احرام حریم حسرت
لذت چاشنی لطف و کرم از حشمت
دو سه حرف رسد از خامه مشکین رقت

رقمی میکش از حال دل خود حای
جای آن ارد اگر خون بچکد از غلقت

آن سرو از برب بام ایستاده کیست
گنبد از ذکر حور و حدیث قصور را
گویند دل برای چه دادی به برادر
هر جا گئی پیاده کند گشت و گاه سوار
ای شیخ شهر چینه ملاست کنی مرا
ناویده اند جام لبش اهل صومعه
بر طوق آفتاب گل کج نهاده کیست
بالای قصر آمده آن حور زاده کیست
آنکس که بید شکل وی و دل نهاده کیست
آنجا گل سواره و سر و پیاده کیست
بی ذوق جام داده و مشوق سادگیست
آنکو که در قه خود رهن داده کیست

از یافتن جامی دان شوخ سنگدل
برگزین گفت بر سر این کوفتاد و کیت

<p>چو شمع روی تو ماه آفتاب بر تو نیست بیا که مرهم آن جز جراحت تو نیست بخش خط تو ماهی درین قلم رو نیست بجست بوی تو چون من کسی دوست تا که جز من او در حساب یک جو نیست ولا بین دشمنش ز وجود خود شو نیست</p>	<p>بخوبی حسم ابروی تو مه نو نیست بهر از حسم کهن در دلم تیغ تو هست قلم به نسخ خط مهرشان کبش کمر و ز دو دم بر او غمت که ز غبار غیر نیست چو شد که سر زده بر من تو روی گندم گون چو روی او توان با حجاب هستی دید</p>
--	---

نکتهای حسن جامی این کلمات پس
که ساز نظم ترا جز نوانی خسر نیست

<p>نقد و کون در دریا رگانه باخت خوش آنکه هر چه داشت درین کارخانه باخت تبع و غرقه در دریا چنگ چنان باخت بیچاره مرغ جان تمنای دانه باخت این نقش بین که با من بیدارانه باخت مسکین کسیکه سر نه درین آستانه باخت</p>	<p>صاحب که ز دو فغان شفا نه باخت کوی فنا و فقر عیب کارخانه ایت بر بود شیخ صومعه را لذت سمع دل ز آرزوی خال تو در دام قصه مر شد زان غدار ساد و نقش زخم خون با خاک آستان تو عشاق را نیست</p>
<p>سطح باغ تو از ان فایانه باخت</p>	<p>چون بر بساط وصل تو جامی نیافت</p>

دلہ از غم فاجا ہم مصفا زودہ است	برہم سنگ برین ساغر مینازودہ است
نقد عرفان ز مقلد مطلب کان سکین	دست در آرزوی نیلہ فروزودہ است
ز رویی کہ بران خواجہ نظر و ختمہ است	مشت خاکست کہ بر دیدہ مینازودہ است
بر نشان تبیب کہ خار قدم تحریر است	نیم سوزن کہ سر از جیب میسمازودہ است
دوست را باش و بساط عمل خود ملی کن	بس مصلی کہ بر پیش نقش مصلی زودہ است
بے غبار می بحر م کعبہ روی پی بردست	کاب را و حسرم از آلبہ پازودہ است

گرچه تنگست بسی حنائی صورت جامی

کم کسے خمیہ ازین حنائی بصر ازودہ است

ترک گل چہرہ سن خمیہ بصر ازودہ است	در دل لاله رخس آتش سودا زودہ است
شد چنان پایہ آہ من از ان ماہ بلند	کہ سر پرودہ برین طارم مینازودہ است
تہشیل کہ کمر بست ندانم کہ مرا	یکشد گوشہ دامنش کہ بالازودہ است
جانم آسود ز بوسیدن خاک قدش	خرم آنکس کہ گیسے بوسہ بران پازودہ است
ہر غم کہ صنم خستہ دلے خورد فرو	ہمہ سر از دل جان من شیدازودہ است
میدہ خاک رش غایت آب حیات	بسکہ ہر نوش لبے بوسہ بران پازودہ است

جامی افتادہ ز پازیر لکد کوب جفت

سنا فقر اک تہجہ دست تمنا زودہ است

بیا کہ شاہد لبان ز رخ نقاب اندخت	نسیم در سوز زلفت نمفتہ تاب اندخت
----------------------------------	----------------------------------

<p>مبا شیم گل دلبوی یار گلرخ داد پی نثار قدم گل از شکوفه نسیم ز شبنم سحر غنچه باده او بگناه توان برابری خردشده طعنه زد و سخنون درون ساغر لاله چرست مشک لود</p>	<p>ترا در مرغ چین را در فطرب انداخت بصحن باغ درهای سیم ناب انداخت کشاد پیر من از هم بر آفتاب انداخت زنگ تراله که بر شیشه جواب انداخت اگر نه مشک طیب در شراب انداخت</p>
--	--

<p>چکیده نسیم ز هوا یا ز نسیم تو حاسی بگوش شاه گل دلبوی خوشاب انداخت</p>

<p>در مانده سبک قضا از بلا گرخت چون از قضا گریز تو اندکس که بود بس اهل معرفت که زیگانه آفت گرفت از سبب به سبب الیها و ایاب چون نظام فعل مستب اند ای پیری فروش که در در تو کرد</p>	<p>ز دطفه جایی که فلان از قضا گرخت دست قضا جان کش او هر کجا گرخت حیا س که دور کف آشنا گرخت خیر البشر ز که به شرب چو اگر گرخت هر کس گرخت هم ز خدا و ز خدا گرخت هر کس که از که درت خود در صفا گرخت</p>
--	---

<p>جامی گرخت در تو ز عجب ریای خویش زان عجب هم که در تو ز عجب دیدار گرخت</p>
--

<p>گردل از عشق تو ام پاک شود باکی نیست گسل زمین که درین باغ گل شکفت ست</p>	<p>نیست یکدل که عشق تو در دجای نیست که بدان می آیدینه خانای نیست</p>
---	---

<p>شوق فتر اک تو ام گشت ملی رخش ترا خوب رویان همه در پردن ل چالاک اند شد نم خاک و تو از عار بران پانہ نے در شہر کے خانہ نہ ہمیں کہ دراد</p>	<p>بے سری بوزمنے حلقہ نہش کی نیست در میان ہسکین چو تو چالاکی نیست خوار تر برہ کوئی تو ز من خاک کے نیست سر زانو می غم از دست تو غمناکی نیست</p>
--	---

اہل دراک ہمہ بستہ فتر اک تو اند
 جامی دل شدہ ہم خالی از اورا کی نیست

<p>در بزم ماکہ میرود از قتل و جام بحث زان زلف و رخ کہ بحث و در شلسلست منعم کنے زرع کہ گو ترک بحث وصل بازادہ فسرده گوشہ شرح سر عشق زان ماجرا کہ بادہ فردغیت از لبست از لعل تست این ہمہ غوغاے ابلے</p>	<p>اسی محتسب کن ز حلال و حرام بحث باشد میان اہل نظر صبح و شام بحث سامع وار دست نگر و دمسام بحث از کشتہ ہامی خاص کن پیش عام بحث ہر دم رد و میان مرامی و جام بحث از مے رود مجلس مستان مدام بحث</p>
---	---

جامی حدیث لعل لبش کو اگر گند

نامنطق تو طوطے شیرین کلام بحث

<p>عیدین خراب کش ہسبر گنج غصہ و رنج بکشت و کار جهان تیغ یار کا تیر کار بقصر عشرت دیوان پادشاہان مین</p>	<p>چو نقد وقت نوشہ فقر خاک بر سر گنج ز بکشت مات شود شاہ عمدہ شطرنج کہ زناغ لغو سر اگشتہ چغد قافیہ رنج</p>
---	---

که هست چاره کارت بدون این شش پنج	گر زیر یکدوسه روزی از حبس حق و محبت
که آن شکنج و بندست مرد را نه شکنج	شکنج طره خوابان گیر و عشق مخز
که لاله بس کند از لال و غنچه ز غنچ	بے نماز که آید خندان حسد و زکر

ز محبت تیره خود بخ می کشی جامی	
ز جنبش فلک دگر دشش زان مرغ	

بر آن رخسار و عارض با و نمی رست نمی کن	سبز زلفت که هست از باد می راست نمی کن
شود چون تاب گل زیاد نمی رست نمی کن	چو درستی خرامی قدت از خاصیت باد
که میخواند امام او را دینی رست نمی کن	خیال قامت محراب بروی تومی بند
که چون می پردرد دشمنش دینی رست نمی کن	وران بالا و زلفت از باغبان صنع حیرانم
بجاشن مژده بیداد نمی رست نمی کن	رقیب کج نهادت با دترم امشب کار و
شوم بر عادت زاهدی رست نمی کن	نماز من نیاز آمد چه حاصل ز آنکه در مسجد

خیال قد و زلفت بست جامی در سخن زان	
رویت شعرا و افاد نمی راست نمی کن	

روزی باشد بچرخ آتسیاج	نیست شب وصل تو مراد و اج
از ده دیران چه ستانی خراج	زین تن لاغر چه بری نقد جان
دایم بدانی نه پذیرد علاج	در دمنیاد طبیبی که گفت
سخت ولی همچو تو نازک مزاج	رنج شدی ز آه و فغانم که دید

داد فراغ از هوس تخت و تاج
خوش نه نماید ز کریان لجاج

خاک و درونک بجای توام
چند کن بر سر یک بوسه بحث

عکس است از دل بجای نمود
چون می زنگین ز درون لجاج

بات مفتاحاً لا بواب الفتوح
ام بوق البرق ام بدر یلوح
ام شمیم الروح ام مسک لیوح
انت رومی کیست ارضی تروح
من بتوبه توبه دارم نصوح
چند خوانی قصه طوفان نوح

آتیا الساعی ادر کاس العنوح
پر تو جامست یا عکس مدام
نگفت گل یا نسیم سنبلیست
رفتی گفتی به بجران ده رضا
منح از من توبه فرماید دله
گریه مابین عیس بر دراز

جان فدای دوست کن جامی گشت
کمترین کاری ورین ره بدل روح

کرده چشت هزار خون سیح
بر به نیکوان ترا ترسیح
گل شسته من الملیح یسیح
دام کرده ز دایه بسیح
گل فصل من القلیح قبیح

ای ز لعل تو زنده جام سیح
بنیم از خط سبز و خال سیاه
از لب شور ما خوشبخت آری
زاد شهر ما عجب مرغ نیست
کار نیک از رقیب چون آید

خبر وصل که نمود او رسول + خوش حدیث است که چو نیست صبح	
خون جانی چو عنم که خورد لب باده باشد حلال نزد مسیح	
دارم از پیر معان نقل که در دین هیچ تشفه لائق جانان گفت آراسی زاهد شیوه علم ظن و رز که علم حسن بیش لعل تو نیم لب لب جام آری آن دیوان کیم مویست ز لطف تو هست هر کجا شوخ طبع است دلم کشته اوست	<p>باده چون نقل مباحست زهی نقل صحیح تو سبت دست نگیرد بقیامت بسبح شکر فکر خرد باش که الجمل بسبح بشارت طلب بوسه بوسه به ز صریح کیم موی برابر همه خوبان تر بسبح خامنه چشم خوش و آن لب جان بخش طبع</p>
دارد صبح ز صوفی طلب و در صبح جایم و جام صبح از کف ساقی صبح	
زایوان و کف یکده آمد علی الصبح مضمونش آن که هر که می را حلال شست سرمایه ظلم جاشد شراب لعل صدر وصف فعال باشد بزم عشق اقداح سراج راحت روح تو که شود خالی نه ایم از تو صبح در روح هم	<p>مزعی گرفته نامه قبال در جناب خونش بود لب تو پیر معان مباح با معشره الا حبه حیوان علی الفلاح از هر که خواست ساقی ما کرد فیتاح این لم تگن تناد لها من ید الملاح ای هم صبح باز تو فرخنده هم روح</p>

جامی بہ زہم اہل صفایہ میرونی نخست

دل پاک کن زد سوسہ توبہ و صلاح

نیست از شہ طرہ آسودن زمین سود و کاخ
گوش جان اردو لم بر دوزن کاخ صاخ
سخت دشوار است بارشیشہ درہ سنگلاخ
بہر سوہ میخورد از دست مشت سفلہ شاخ
میرد و بچہ چین ہر لحظہ برباد آخ
بستہ ام با فقر عمدہ میستحل لافساخ

خست بہت مند و ملک فقر را میدان فراخ
بہر آوازی ز کوس خستہ را آوازہ
شیوہ نازک دلاں نبود سلوک را و فقر
بہر چہ داری چون شکوہ بر نشان بر اکسنگ
ہر دم از عمر گرامے بہت گنجی بے بدل
نیست ممکن ترک فقر از من کہ در عہد ازل

آنکدامی شہ صورت نیست جامی جامی تو

سوی معنی زد کہ بہت آن ملک را میدان فراخ

در کام جام بے می لعلت شراب تلخ
شد در مذاق عیش مرا خورد و خواب تلخ
ترسم کہ آید تہ بہان این کتاب تلخ
کہ دست چون توئی نہ بود ز ہر تاب تلخ
بود طریق لطف کہ گوئی جواب تلخ
ہرگز گلے نہ از زینسان گلاب تلخ

ای بی لب تو ام بہان قند ناب تلخ
را ندیم کہ دہر ز ہر سراق تو ام خشانہ
از دل کہ سوخت ز آتش غم چاشنی گیر
شیرین کن نقل و ہانم جوئے وہے
کہ دم سوال ہو بہ بشیرینے از لب
و دیت گلست و گریہ تلخ از د کلاب

آری نیاید از لب شیرین عتاب تلخ

می یابد از عتاب تو جامی حلاوت

پیش از آن روز که این طاق مفرس کردند رخت آن مشعل نورست که اندر شب طور دردنوشان غمت خرقه پشمینه بدوش پیش ازین شیوه پشیمان تو خویز می بود زاده اجاک مکن خرقه که مستم زمش فیض عامش نگرای شاہ گل خردگیر	تجلا ام زان حسم ابروی مقشس کردند روشن از آتش داوی مقدس کردند بسکه تعظیم برین طارم اطلس کردند دور ما اندازین شیوه چرا بس کردند ز آنکه این جامه نه بر قامت هر کس کردند که ورین باغ چرا پرورش خمس کردند
---	---

جامی از دامن آن گرم روان دست برد
که بهر مرحله صد قافله واپس کردند

ننگسته دل ز رهبر کے از دیده خون رود از گشتگان بکوی تو شد خون و آن سب هرگز زلف سلسله بر طرف نه می آن گرم رو بعبق مزه که کمال شوق ماند بنگ در اثر آه کو بسکن طفالان زه نشسته بامیدی شیر	از شیشه تادرست بود باد و چون رود میسند پیش ازین که بکوی تو خون رود بس عقل زد و نمون که بقید جنون رود پروانه و ش آتش سوزان درون رود کز خود نشان تیشه اسن از بیتون رود عارف بحسب و جوی می لاله گون رود
--	---

جامی حدیث شوق لبست گفت عاقبت
آرے چو جام پر شود از سر بدون رود

بشم در ماتم هم بران و بر دور خیال آمد	بسینه هر کجا ناخن زدم شکل بلال آمد
---------------------------------------	------------------------------------

پس از مرگ می بایون ز باغ افکن ستونم را	در آن صحرای قفق بوی آن مشکین قرآل آمد
روم در سایه دیوار آن خورشید رخ میرم	چو خواهد آفتاب عمر از روزی زوال آمد
نشان علمای مرکبش جوید سرشک من	بله سائل همیشه مائل صف نعل آمد
نیاید جز بنحو ناب جگر در بر خندگ او	که باغ سینه دبستان جان را چون نبال آمد
ترشمت شاید از پایش نیاید بر زمین ز میسان	که سرهای عزیزان در رو او پامال آمد

بوصف آن بان تنگ گفت اکثر سخن حاجی
از آن رو عاشقان تنگدل را حسب حال آمد

گر نازد آن غنچه لب با من جان خدا که بود	شدم از شوق لعلش گریه صد چندان که بود
ای رفیق کوی زهد از من سر و سامان بگو	خاک شد در راه خوابان هر سر و سامان که بود
شب افغانم ز جرح اگر بگذرد معذوردا	چون بضعف تن بماند آن قوت فغان که بود
چند سوز و جان من آتش دل کباب خست	یا دگر تیر او در سینه هر پیکان که بود
گر شد ایمانم بکفر زلف شبنم گش بدل	ظلمت این کفر از نور آن ایمان که بود
عاجز آمد آخر از درد دلم مسکین طیب	اگر چه کرد از مرمت تدبیر هر درمان که بود

آه جامی زد دلم چون چاک کردی سینه اش
عاقبت شد آشکارا آتش نهان که بود

سما که از بجز تو باغم بهشتین خواهم بود	با سرشک گرم دآه آتشین خواهم بود
تو حرف دیگران ما ز غمت جامه دران	تا تو باشی آنچنان یا آنچنین خواهم بود

در کمان ابرویت بنید نهان هر کج نظر	بعد ازین هر جا که باشی در کین خواهیم بود
سبیل زلف تو چون خرمن بند بر گل مشک	گرد آن خرمن گدای خوشه چین خواهیم بود
تا قدم ببردن نمن بر آستان عمر با	ایستاده نقد جان در آستین خواهیم بود
چون تو از اندوه ما شادی مخور غم را که ما	از تو دامنم بادل ندوده گین خواهیم بود

اسی نشانه بر بساط عیش خلقی تا بکس

ما بکوی غم جو جامی بر زمین خواهیم بود

در آن کو میر دم هر خط باشد یا پیش آید	ز به دولت زهر صد بار اگر کبار پیش آید
نیاید هرگز پیش آن بلای جان و دست آن	که میگونی عاشق را بلا بسیار پیش آید
بوصف حال خود صد داستان بر یکدگر بنم	همه از هم فردی ز چو آن خونخوار پیش آید
چنان بخود شوم هر که نه هم سر بر در کوشش	که از دریا ز نشاسم اگر دیوار پیش آید
دلم بر کار عشق از کار دار دلیک میدم	ز خوی او که صدره دیگرش آن کار پیش آید
در آن کج از فغان دماله غمدیدگان هر کس	که پیش آید مرا بادیده خونبار پیش آید

طریق عشق جانان جامی اول نمود آن

چه دانستم که آخر این همه دشوار پیش آید

دی چون آن سحر از راه گردیدن چه بود	وان در آن بگذشتن آنکه باز پس دیدن چه بود
باریقان گریه رمزی داشت از من میان	آن ایشارت کردن پنهان خندیدن چه بود
بیدار میگفت می کان ماه را خانه کجاست	من ز غیرت سوختم کان خانه پرسیدن چه بود

من نیا سو دم ز ناله دوش و آن بد گفت	شب بر شب بر سر این کوی نالیدن چه بود
بر نشان پای او سازم بهانه سجده را	تا گوید کس که رخ بر خاک مالیدن چه بود
گر نه آخر درکش جا کرد قول مدعی	بے گناه از عاشق بیچاره رنجیدن چه بود

جامی آخر زان جوان بازیچه طفلان شد

خود بگو پیرانه سر این عشق در زمین چه بود

لبسم از خاک گنبدات میگوید	تشنه ز آب حیات میگوید
هر که محراب ابر دان تو دید	مجلو ابا الصلوات نیگوید
عقد زلف پیچ پیچ ترا	خرد از مشکلات میگوید
زائر کعبه را مقیم درت	کافر سونات میگوید
زاهد از در خویش می نازد	صوفی از در ادوات میگوید
مست عشق تو در دو دار و را	حیل و ترعات میگوید

جامی از ترهات لبته و بان

سخن از طرعات میگوید

جز سر کوشش من آواره را بسکین مباد	بلبل بے خانان را جامی جز گلشن مباد
بر درش شبها بگان را بار و من محروم از آن	و ده چه روز است اینکه دارم سنگ دوز من مباد
گر چه مردم خاک و دور در پیش صد جان با	همچو زین ره گذر دی بران دامن مباد
صد بلا گیش پیش آید بهر گانه مرا	هر گز نم از کوی عشقش راه برگشتن مباد

<p>گر گانش را غلہ خاری بپا از بهر آن دیگران را وید و دشمن گرچه از مردم بود</p>	<p>غیر نوک شتر مرغان من سوزن مباد جز بزدی آن پری رو چشم من دشمن مباد</p>
<p>گر بود روزی معاذ الله که نتوان دیدش جامی بچاره را آن روز جان در تن مباد</p>	
<p>قدسیان کاین پرده های سبز گردون بسته اند آن فسون خوانان که در تنها با فسون جان بسته اند تو عروس حسن لیلی را بخلوت گاماز پیمت دانی غنچه های ناشگفته در چین در دل از پیکان وری بکشا که را وید و را از خیال آن دو ابرو مردمان چشم ما</p>	<p>مهد عیش عاشقان آن پرده بیرون بسته اند پیش آن محل فسون خوانان از با فسون بسته اند گوشتوار از دانه های اشک مجنون بسته اند لبلان رشاق گل دلمای پر خون بسته اند بر خیالت مردم از اشک جگرگون بسته اند طاقتا بهر گذر بر روی جیمون بسته اند</p>
<p>کس خیال محل بالایت به از جامی به بست دیگران نخل سخن را گرچه موزون بسته اند</p>	
<p>ای کسانیکه در آن کوی گذاری دارید ناگهان گرسوی آن ماه گذاری بکنید سر بر قصه غمناکے مرایا و دهمید میر دم سوی عدم جان بر ایستایید تن فرسوده من بر سر پیش بکنید</p>	<p>اینچنین در منم داند و مرا مگذارید بر شما باد که از حالت مایا دآرید یک بیک محنت داند و مرا بشمارید یا دگارسے به سگان دراد بسیارید چه شود یک خس و خاشاک و گرانکارید</p>

بعد برگ از من محروم کی یاد کنسید جز گیاهِ غم و حسرت ندم از گل من باغ غلدار شودم بجایِ هنوزم باشد	شکر آن را که نه محروم از آن دیدارید ہر چہ تار و زار بر سرِ خاکم کارید بر شمار شک کہ در سایہ آن دیوارید
--	--

رفت آغشته بخون جامی از آن کوی بجاگ
شاید از بر سرش از دیدہ دل خون بارید

تو طفلِ خرد سالی و پاپیرِ ساخورد چشمِ سیاهِ سُرخ چہ سازی بخون ما بکشای بند زلف کہ افتاد صد گرہ نقشے نکو تر از خطِ نگارِ ریتِ زیست چندین چہ سود گرے و عطا چو ستم تعویذِ عمر زلف چو طومارِ تو بس است	با بپین کہ عشق تو پیرانہ سر چہ کرد موی سفید من نگر ای جان در دوزد بر رشتہ امید من از چرخ تیز کرد کلبِ قضا کہ زد و قسم این لوحِ لا جورد افسرد از شنیدن این نکتہ ہائے سرود کونا مہِ سعادت من سخت در نورود
---	--

زلف تو دید جامے دوستی بران نیافت
عمر در از یافت دے هیچ بر نخورد

چنین کانِ تن کہ عاشق کس خوشی نمی نازد ہمہ خوبانِ بچوگان با خشن یاربِ چراہرگز ز جامِ نیستی ریزی اہل یک جرعه در کاسِ غم رہ و رفتار اگر نیست لطفِ قد و بالا این	بزد کز غایتِ حشمتِ جمالِ پندارزد لے آید برون ما و من و چوگان نمی بازد کہ بیادِ محرابِ انجمنِ شربتِ نیستارزد نشايد سر در او گیر کہ درستان سرافرازد
---	--

بر آتش خاکم ای دید و بن بر آتشم آید	که ترسم تو سمنش از آتش من نعل بگذارد
عجب تندست خشن که گردش در نمی یابد	دل من هر چند از پی مرکب اندیشه می تازد

کیم من جامیا کو آشکارم پیش خود خواند
نہائے یک نظر اے کاشکے سوی من اندازد

یار بچه شد امروز که آن ماه نیامد	جان سوخت ز غم آن بت و لخواه نیامد
از خاک درش بود مرا چشم غبارے	این لطف جز از باد و سحر گاه نیامد
از لذت تیغیت چه خبر مرده دلانرا	چون ز حسم تو جز بر دل آگاه نیامد
صد قصه پر غصه من ظلم رسیده	بر دم بسیر راه دلی شاه نیامد
هرگز بسیر راه شهیدان نگذشتم	کز خاک شهید عسم تو آه نیامد
از حسن و لطافت دل من خلعت و صفی	کم دوخت که بر قد تو کوتاه نیامد

جامی من و جام من و قلاتی و مستی
چون زبده و صلاح از من گمراه نیامد

بغرم گشت چو آن نازنین سوار شود	هزار خسته دلش خاک بر گداز شود
رسید جان طلب دوم نے تو انهم زد	که تر عشق می ترسم آشکار شود
جناک پات گزینستان نخواهم رفت	اگر چه قالب فرسوده ام غبار شود
بیاد روی تو هر که بوستان گذرم	ز گریه دید من ابرو ببار شود
چنان بفکر زخشن نازک ست خاطر من	که یاد غمزه او چون کنم فگار شود

پے شکار چورانے برون دود آہو	بہ پیش سیر تو از دور تا شکار شود
ز جام شوق تو باشد مدام جامی است	بیاد آنکہ ازین بلده ہوشیار شود
<p>ز خاکم چو خونین گیا ہے بر آید چو آتش مشتوند و سرکش مبادا ہو می تو از جام جہم مست میخورد نکو گوش کن کاننم گرد کویت روم پیش چون شکستہ حال تو پریم طبیعی کیے دفتر خویش یکشا</p>	<p>زہر شاخ و برگے تو اے بر آید کہ دود از دل بستلے بر آید زہر سو کہ آواز پائے بر آید چو شہما فغان گدائے بر آید ز کوی تو چون آشنائی بر آید بود در و مارا دوا لے بر آید</p>
بے باید از دیدہ خون بخت جائے	کہ کام دل ز دلربائے بر آید
<p>خاطر خوبان بید اہل دل مائل نماند در دیار خبر و یان در ربائی یافت نیست عشق را باطل شمار ذرا بد حق ناشناس ماند صد شکل درین دہ از ہر شکل تر آنکہ جام صافی دیگران خوردند و محفل شکست قصہ کوتہ جملہ غرق بحر ستغنا شدند</p>	<p>یاد دل بے محال با عشق را قابل نماند یا بشہر عشقا زان مسیح صاحب دل نماند دانست آموزی کہ شناسد حق از باطل نماند کامل العقل کہ داند حال یک شکل نماند کاسہ درومی نصیب از ان محفل نماند آنکہ داند راہ و رسم ہر رسانا نماند</p>
باز کش جامی ز جام دل نقش آید گل	بہ یکس را تا قیامت پاد دل رگل نماند

<p>دلم در حلقه زلف تو شد بند بران لب خالها بس خط میفرست چم سود از پند گویان بیدل را بخند متکا رس سر و بلندت زنده لاف عشقت گرگن هست ز دست من کشی هر دم سر زلف</p>	<p>زمن گسل که محکم گشت پیوند بلا بر جان من زین بیش میسند که گیر و عالی از حال او پند میان صد جا که رسته نه قند گناه از بنده و عفو از خداوند ز پا افتادم ای جان سر کشته چند</p>
---	---

زنگ کمتر می مقدار بجای

دلی هست او بدین مقدار خرسند

<p>کس کو شب ببالین من بیا میگرد برغم من خور خدا را بشیر زان دم که گویدت زخت بجا که بر من جان پیر دم در دم آخر خوش آن دزدی که گفتی با حرفیان چون دید آبل پس نیست گوی بهر خوزیر دل افکاران به مقصود من از مطلع دیدار نماید بکویت خاک شد عاشق دل با صد غم نمیت</p>	<p>دلش از ناله های زار من افکار میگرد فلان دیوانه گشته گرد و هر باز میگرد ز محرومی دیدار این چنین دشوار میگرد که این مسکین بکوی ما چرا بسیار میگرد که با آن دغ هجران تو اکنون یار میگرد بر غم من چنین کاین مرغ کج رفتار میگرد هنوزش جان گردان رود دیوار میگرد</p>
---	---

تو خوشی بسند راحت بخواب بازی و جامی

بگرد و کوب تا تو بصددم بیدار میگرد

چہ شد یارب کہ آن سر و خرامان بر می آید	سوار چاکب من سوی میدان بر می آید
ز هر سولی سپاهی از پرید و یان سدا آ	چہ حاصل داد و خواہان از چو سلطان بر می آید
ز جانم یک برق ماندم تیغش آرزو دارم	قبس من دین آن ناسلمان بر می آید
نمیدانم چہ شد کہ ترکش آن ک عاشق کش	بجانم تیر ز ہر آلود پیکان دیر می آید
بر دای ز ابد خود بین محبوبان گرازا	کہ رسوا گشتہ خوبان بسا مان بر می آید
سموم ہجر عالم سوز و ابر و لطف ادبی نم	در یفا گشت باشد شک باران بر می آید

چو صبح وصل و خواہد میدان عاقبت جا
مخور غم گرش ہجران بپایان بر می آید

چلست میدانی صدای خنک عود	انت جسی انت کافے یا و دود
نیت ز ہر دگان شوق سماع	ورنہ عالم را گرفتست این سرود
آہ ازین مطرب کہ از یک نغمہ اش	آمدہ در رقص ذرات وجود
جای ز ابد ساحل ہم و خیال	جان عاشق غرقہ بہر شہود
ہستے صورت جناب قدس عشق	لیک در ہر صورتے خود را نمود
در لباس حسن لیلی جلو کرد	صبر و آرام از دل مجنون بود
پیش روی خود ز عذر پردہ بست	ضد و غم بہ رخ دامن کشود
و حقیقت خود بخود میبخت عشق	دامق و مجنون بجز نامے نبود
عکس ساقی دید جامی زان فنا	چون مہر می پیش جام اندر سجود

ای آرزوی جان من از گفتگو بسند	بر عاشقان خسته و بر آرزو بسند
خارستیز در قدم اهل دل مرز	بر طالبان وصل و بهجتو بسند
در زلف تو محال گذر نیست شانه را	چندین دل شکسته بهر تار مو بسند
گردن ندارد و از غنچه برین مکش	بر آفتاب سلسله مشکبو بسند
جزئیته نشان ندهد و در میان کمر	بهر خدا که تمست هستی برو بسند
جان شد ز رنگ بوی میم تازه ای حریف	روی قلع پوشش دهان بهو بسند

لبیل گفته اند غنیمت دل محب بر دلسر
جامی چو غنچه با دل خون دم در بسند

اگر از و زرب چشم شوخت این چنین ماند	عجب گریه یکس را در جهان دل بلکه دین ماند
نخستین تیر کا نازی فلک بر سینه رشیم	که ذوق آن مراد رسیده تار و ز پسین ماند
کفن در آرزو خم ای پاکه این اشک خونین	که ترسم و اغمای خون ترا بر استیتن ماند
بدین در گر چو باد صبح راز اهدا گذار افتد	که با در خاطرش اندیشه خلد برین ماند
خطا مشکین تو بر لب صفت پنداره	که ناگه وقت رفتن پای شان بر انگین ماند
گم گاه سوار روی خود و الم بره نشاید	که از خاک سیم سپ تو گردی بر جبین ماند

اگر جامی بر دوز قبله روی ترا سجده
از ان شرمندگی تا حشر رویش بر زمین ماند

چو ترک سر خوشم از خواب ناز بر خیزد
بهر از خسته زهر گوشه بر انگیزد

بغون غیر درغیت میفش آلوده	ایجاد آنکه بجز خون عاتقان ریزد
میان صید گمش زارم افاده مگر	طیلس صید بفرآک خویشم آید
فلک ز جام طرب جرعه بمن ندهد	که از سخت زهر غمش نیامیزد
چنانکه بخت بدو یار نیک خصم من اند	ز خنک غصه دل من چگونه بگریزد
گویی که یار دهم کام بخت نه گذارد	گویی که بخت شود درام یار بستیزد

اگر چه دعوای تقوی میکند جامی
بدور عسل تو شکل زباده پرنهیند

چون سواران خسر و خوبان برای بگذرد	دای از جانهای مشتاقان سیاهی بگذرد
یا دآن شکل و شامل جان دل سوز مرا	هر کجا پاک سوار سبک کلاه بگذرد
ماند نامش بر زبانم ده چه خوش باشد اگر	تمام من هم بر زبانش گوگای بگذرد
شکل آ باد آن شود در هر دلی کان گذشت	دای بر نیلگی که ظالم پادشاه بگذرد
دم بدم هجران غموزیم کشد تیغ ستم	و ده چه باشد گر چه خون بگیا بگذرد
شک از یک روز هجران انجین زخم زد دست	دای بر جان من از سالی دما بگذرد

هر طرف کان شوخ راند جامی بے صبر و دل
از طلب افغان کنان چون داد خواست بگذرد

بمع مردم سوی خوبان فاکیش کشد	عاطر من بستان ستم اندیش کشد
هر کرا سر کشته دشوخته و بد کشته میش	خون گرفته دل من جانب بد میش کشد

یکستم صفه جان پیش چنان شکده	که بقلم زهره تیغ جفا بیش کشد
مهرم خلوت وصل اندمده محبتشان	محنت مجربین عاشق درویش کشد
مریخ بخش ز پیکان جگریش مرا	تاکی از دست طبعیان الم نیش کشد
زخم ترکان تو بر دوز دل من ریخ فراق	ای خوش آن نیش که آزار از آن نیش کشد

جامی از آتش دل فصل سیم رخسار سوخت
ناز سر و رخ جفایت تیغ خویش کشد

پناه دوست کزین سو سوار میگذرید	ز روی لطف بسوی فادگان نگرید
سوی شکار شد آن ماه و من برده ماند	خدا می را عنیم حال من شکسته خورید
بخواریم گذارید برده افتاده	که پیش چشم من از جان دل غریزید
قلاوه گد کویش بگردنم ننگسید	کشان کشان ز پیش تا شکار گاه برید
گرم کنید دستانید نیم جان مرا	بجاک سیم سمنده سوار من سپرید
اگر شمار غنیل سگان خویش کند	مرا بسو هم از سلک آن سگان شمرد

مگر در دل تان جای ناله قافیه
دین کز منم ارباب درد و غمبیدی

بگلگشت بهارین خاطر ناشاد کشاید	ز گل بے روی تو جز ناله و فریاد کشاید
چه سود از روضه جنت اگر شیرین معاد کشاید	ز کوی خود درمی در روضه فریاد کشاید
در آید هر کراپینه زوریاری و غمخواری	در محنت سراسی عاشقان جز باد کشاید

مخوان زین پس بجایم همدم از گوی	که شکلمای عشق از خدمت استاؤ نکشاید
گروه شد در دلم زلفت چه کردم گردت نهاد	چو دانم این گروه از طره شمشاد نکشاید
اگر مقصود نه آزادی سر و قدت باشد	بباید از زبان سوسن آزاد نکشاید

لگو جامی بان که ز غم عشقم رها کنی دو
خلاص مرغ دامن افتاده از میان نکشاید

گر زیار از زلف برقع پیش روی خود کشد	جله دلسار ابدام آرزوئی خود کشد
من ز سر گوی ترا شیدم ز بهر گشتگی	گر سوار من جنم چو گان ز گوی خود کشد
خاک کویش بر تنم باشد ز رخت خلتی	بعد قلم غرق خون چون گرد گوی خود کشد
عشقبازی خون شد و خونین دلم شد با بان	این همه پیدا بد بخوان خوشی خود کشد
چون تو میخوانم دلی از سنگ لیک آهن با	تا تو چون تیر نگی پیکان بسوی خود کشد
چون مسدود بر آید تشنه لعلت ز سر	همچنان از بهر یک جرعه گوی خود کشد

لب فرو بند از سخن جامی که طوطی این همه
بے نوا می در قفس از گفت و گوی خود کشد

میرسد باد صبا و از یار یادم میسد	زان خرامان سر و خوشتر قار یادم میسد
شاید گل میناید از نقاب غنچه روی	نازکی آن گل خسار یادم میسد
می کشاید ز گیس منمور چشم از خواب ناز	شیوه آن ز گیس بجای آدم میسد
میشود و ز پرده هر دم گل بباد عند لب	بخت محرومی دیدار یادم میسد

<p>باز بآبان گریه های زار یادم میسد چند از آن شوخ فراموش کار یادم میسد</p>	<p>سوی بستان میر و دم کز گریه آسایم ولی شعله زود آتش جهان و ده کاین بفرغ شکدل</p>
<p>نغم خود گویند جامی صفت کردی در سخن چون کنم پیش وی این گفتار یادم میسد</p>	
<p>بر منند از ترک تند خوئی من رسید ز آنچه در شبهای تنهایی بزوی من رسید کرد محبت بدو دکان بر سوئی من رسید ایک آن یوانه ز تولید سوئی من رسید جان گریه تمام کان بر گلوئی من رسید گر نه از صحرای مشکبوی من رسید</p>	<p>خاست هر سوخته گونی فتنه جوی من رسید پیک خونین ریخ زرد دم نشانی شبنم نیست ز آسمان هر سنگ بدادی که آید بر زمین ای خوش آن ساعت که گفتی چون میاید تیغ او را داده اند آید ز زغال زنده گسکه باد جبر بر چو پاشد گردش کیس بر جیست</p>
<p>همچو جامی سر به چشم جهان بین ساختم هر عبادی که نسیم سپید سوئی من رسید</p>	
<p>کمان آفتاب سایه بنامم فلک بود خورشید بی باغ غمت به نامم سبزه بود کایام وصل یار چو برق جنبه بود خنده خنده غمخیز در چین و جایی خنده بود این جام بر تنی که بنام زبانه بود</p>	<p>ای دولتیم مسامحه و قبایل بنده بود سر و قدش فلک نپسندید در برم بارنده همچو ابر از آن گشت چشم من بر شاخ گل که پیش قدرت لاف لطف زد وصلش مجبور اطلس شاهای که سوخت شبت</p>

آخر خون دیده روان ساخت کوکهن | آن جوی سنگ را که پئے شیر کند بود

جامی سب با خوشی عیش عسر گزرا اند

خوش داشت خویش را دوسه روزی که زنده بود

چشم از گریه چو در ورطه خون می افتد	راز پنهان دل از پرده بردن می افتد
گذر دیده شد آغشته بخون دل زان	پاره های جگر آلوده بخون می افتد
خلق گویند بکن صبر و لب از آه بنید	چون کرم صبر که آتش بدون می افتد
شعله آه من ایشان که ز گردن گذرد	عوش را دم بدم آتش بستون می افتد
بے تو کم شد اثرم و ز عینم تو در عینم	که بسر وقت من دل شد و چون می افتد
بختم آن لب نگوست مرا در عشق	هر چه می افتد از آن زلف گویا می افتد

جامی این نوع که سرشته با مقصود است

آخر الامر بنجیه بخون می افتد

دل ز خوابان نکشد جز سوزی آن مهر و لبند	و ده که خون شد جگر مریز دل و شوار پند
ریح بیفانده چندین کشتای خود را به حکیم	که بود مرهم دواغ تو مرا فایده مند
خنده غم بود وقت گل از گریه ابر	گریه من گمراسته غمچه سیراب خنده
هر درختی که دلم در حین عیش نشانده	تند باد عمت آمد همه از بیج کبند
خطبش رنگ تو در دیت که آتش بر غایت	چون پئے چشمه روان خیال سیه سوخت پند
من نسیم آ که کشم از خطرسو دای تو سر	گر چه سازند جبهه چون طلم نبد ز بند

که رسد دست بشکین رسنت خاسی را
هفتش گرم بر اوج فلک نذخت کند

زخم بایع سر و خزان من نبود	وان نوشگفته عجب نعمت ان من نبود
چون ابر نو بهار به سر سوگرستم	کان سر و پیش دیده گریان من نبود
از جیب غنچه کاتب لطافت همی چکید	بر خون دل چکید و بر امان من نبود
میچ پهن گرفت سر خود قحان کنان	کش طاقت شنیدن افغان من نبود
کشتاد دل ز لاله مرا ز اگر بے خوش	داغ می نمود که بر جان من نبود
هر جانم و جسد و تن بر سمنه ناز	جانم ز رشک سوخت که جانان من نبود

جامی بگو بهر چه ماندی ز دوست باز
من چون کنم که غمت بفرمان من نبود

شکم از دیده چوبی آن رخ گلگون بکشد	لاله با بر دم از خاک دزان خون بکشد
جز گیاه عنسم و اندیشه ایسے اند	دانه شک که از دیده مجنون بکشد
چون شود گرم ز رخسار تو نگار حسن	خوی خجلت و جبین میگردون بکشد
بنیال در دندان تو گویم چه عجب	که ز نوک شتره ام دلولی کمون بکشد
در درون مایه غم گردد اگر خانه کند	دربرون سبزه اندوه دم چون بکشد
دارم از شک بگرگون بگری غرقه خون	خواه ماند بدرون خواه زیر دوان بکشد

خون با حیثیت چون غمزه کشد بجا	نقره می که ترا ز لب میگون بکشد
-------------------------------	--------------------------------

پوترک سرکش من پایی در کباب کند من از تصویر نادیدنش می میرم فراز خانه زین جان کرده گرم هنوز چگونه لذت تیغش چشم که در دم قتل خراب شیوه آن تند خوس بر کیشتم بیاده بر حرفان چو مجلس آرایه	گر شمع بر مه و جولان بر آفتاب کند نمود با لاله اگر روی در نقاب کند هزار خانه صبر و حسد و خراب کند از خلق تشنه گداز تیز تر ز آب کند که گاه عشوه دگر باز دگر عتاب کند نخست ز آتش غیرت دلم کباب کند
--	---

اگر تبه جامی بسخ جام رسد
کجا بد در لبش توبه از شراب کند

دردا که عشق یار بدیوانگه کشید ایزد چو شمع حسن دی افروخت در ازل ای من غلام نیت آن زند پاکباز نه نهند جز بگوشه ویران کنج عشق هر کو بکوی عاشق از خانان گذشت جا کن درون پاک ضمیری که عاقبت	خطا جنون بدست فرزند انگه کشید بر مار قم به منصب پروانگه کشید کو در دودل غم عشق ببردانگه کشید معمور خاطر که به بیدارنگه کشید با او حبیب زحمت بهمخانگه کشید زین شیوه کار قطره نردانگه کشید
---	---

جامی در آشنای و یارے نمود
چند آنکه طبع یار به بگاینگه کشید

وقت گل ز انگونه کز گل سنبل تر میسد
کشته آن عمره را از خاک فشر میسد

بیدار از آن دوجای برگ نمبر میدم	بسیز تیغ قدرت در باغ با سرور سے
آری آن در بیان ازین ویرانه کتر میدم	کس نیابد بوی راحت از دل غمت کتر
کز خیال آن شره خارش زبستر میدم	مردم چشم خیال خواب چون بنیدر
کش ز یک جامی کفم صد جامی دیگر میدم	کے شود پاک از گیاه غم مرا کشت امید
بر دل من میدم گوی در را غلبر میدم	از نسون جوان شد فزون ز من آندها کاد

زنده شو جامی که جانب از آن تیغ بجز را
از فروغ روی جانان صبح محشر میدم

آشنا نگشته از عقل و خرد بگانه کرد	وده که آن ترک پری پیکر مراد یوانه کرد
پشت در محراب سجده روی در تجمانه کرد	هر سلیمان که شکل آن بت بدکیش بود
چون که دید احوال مار ترک آن افسانه کرد	آنکه هر با قصه مجنون و لیل خوانده
با حریفان هر چه کرد آن ز گس مستانه کرد	اینهمه مستی و مبهوشی نه حد با ده بود
آچنان گنجی کجا منزل درین ویرانه کرد	عشق گنج آمد دل بے خانان میرانه
مخ مائل به پستی ذوق آب و دانه کرد	جان ز شوق عارض و فالش فرو دامن

جامی باد روی جام بلا میسباش خوش
چون ترا ساقی عشق این با ده در پمانه کرد

تا سر نهادند بر ابست شستند	آن قوم که احرام سیر کوی تو بستند
همواره ز شوق لب میگون تو مستند	هر چند که هرگز و میخوار ندیدند

خوشحال شهیدان فراق تو که باری	رقند و ازین دین جگر سوز برستند
زینسان که ترا دست گرفته مجبان	ترسم که ازین پس بجا نیست پرستند
از دامن علایق منم عشق توان جبت	خوشوقت گسائی که ازین دامن عبتند
منبر شکنان را چه ترقی شود و از عطا	زینسان که فردا نذرین پایستند

چون جام تنگ بود دل نازک جامی
کز سنگ بستم سیرانش شکستند

پیش تو جانمیتوانم کرد	وز تو خود را نمیتوانم کرد
میتوانم ز خویش قطع امید	وز تو قطعاً نمیتوانم کرد
سوختم ز آتش نهان هنوز	اشکارا نمیتوانم کرد
سرد خواندم قد ترا در شرم	سرد بالا نمیتوانم کرد
بے تو گفتم که صبر پیشه کنم	گفتم با نمیتوانم کرد
خود کرم کن بوسه موعود	که لقا خانیست توانم کرد

جامی از من تکیب و صبر محو
که من اینها نمیتوانم کرد

با آنکه اهل دل ز علایق مجستردند	در ادم زلف سلسله مویان میقدند
مرگشگان کوی تبان را توئی مراد	مقصود کیمیت کعبه ر و از اگر صدند
پیش من اسی حقیه بر نیکیان مگو	جان و دل من اند اگر نیک گردند

کو داغ مهر و راستی عهدشان نباش	این شیوه بسکه لاله عذار دسے قد نہ
چون غنچہ در قباہدہ روح مجسم نہ	با پرہیز چو گل مجہ جان مجسم نہ
توے کہ کام دل طلبند از شکر زبان	شک نیست عاشقہ دے عاشق خود نہ

حاجی حدیث بنر خلان کو کہ اہل شوق
ہنسادہ گوش بر سخنان مجسم نہ

از یار کمن نمیکنی یاد	این پیشہ نو مبارکت باد
فریاد کسے نمیکنی گوش	پیش کہ کنسیم از تو فریاد
آن سوختہ یافت لذت عشق	کز وصل نشان ندید و جان داد
بادول بند گیت استیم	از خواجگے دو عالم آزاد
شاید کہ ترا فرشتہ خوانند	کاین لطف نہ ارد آدمی زاد
از بشکر جانفزا می شیرین	پرویز یافت ذوق فریاد

مخ چمن و فاست جانی

در دام غم و بلا چہ افتاد

مرا بکوی تو باید کہ حنائہ باشد	برای آمدن آنجا بہانہ باشد
من آن نیم کہ حنان گیریت تو انم کرد	مرا دم از تو ہمین تا زیانہ باشد
حکایت تو بہر جا کہ در میان آمد	حدیث تو بخت مصری فسانہ باشد
چہم ز آتش و زنج کہ گفت و مہاشہر	کہ آن ز شعلہ شوق زبانیہ باشد

گذاشتم دل بعد پاره رانجاکت	که پیش تیر تو از من نشانه باشد
پسوش عارض و خال ز دل میدهد	که مرغ زنده بایه و دانه باشد

سکیت جامی و جایش همیشه خاک درت
آن سنگ که بس استانه باشد

لب نه از شعله دل البه پر خون زد	بهر پای بوس تو جان خمیه ز تن بیرون زد
مر جابے که ز خونا به چشم بر غاست	دل بزم غم از ان جام می گلگون زد
جوهری را لب دندان تو آمد بخیاں	تقل معیوت چو در درج در کمون زد
چون رود نقش خطا بر تو از خاطر ما	کاین رقم بر ورق ما قلم همچون زد
سیر یایا دم از خاک بریزر قدے	که براد تو ز مایک دو قدم افزون زد
رگ رگ که ماز تو مالان بود آن کسیت کج	کونه در خنک غمت ناله بدین قانون زد

جامی حسنت که در نظم عجم نو کردے
آن نوار که در شعرا غیب مجنون زد

نپیکے که از پایا مش برد	نباد می که روز سلا مش برد
مرا طاق دیدن او کجاست	که بخود شوم هر که نامش برد
بود سر من ز دیده آن خاک راه	که مردم بصد اہتمامش برد
چونیکوست بودن گرفتار او	خوش آن کورہ بد اش برد
چو آن نہ کند جلوہ از طرف با	ظلم شک از طرف با مش برد

مرا سوی سر دہی چون صبا	ہو ای تقد خوش خراش برود
بہمانہ جاسے بخود چون رود	گر بہت شیخ جاشش برود
مہر جالش از دل دیوانہ کے شود این دل کہ رنہ رنہ شد از غم نہ جاسی او شد سوی گشت آن مرد من ساکن ریش آنجا کہ مے بیاد لب او کنند نوش وہ را وہ گزہ جاشش باشد از لبش دل را بر آں گشتہ جز بجال او	سود مہی صبح از سر پردانہ کے شود شہما ز قد من ساکن ویرانہ کے شود در انتظار طاف خانہ کے شود بے ہای وہوے نعرہ ستانہ کے شود پیمان زہد در سر پانہ کے شود او مرغ زیرک ست بہر دانہ کے شود
سہامی اگر شامل ایسے نہ بندش	مہر و ہفت بعاشقے افسانہ کے شود
وہ کہ از سلطان بلو ما گاہی ہم نکرد ہرگز آن بد خو گزہ بر خاک اہی ہم نکرد نور و صد زخم بلا بر جان اہی ہم نکرد آد کز سن اعتبار برگ کا ہے ہم نکرد کے تو اند صبر از د سالہی ہم نکرد مائل مالی نہ شد سودای جابہی ہم نکرد	ہرگز از سہامی بہ ہوش سالہا بودیم خاک کے نہ عاشق بیدی کز تیر بازان جفا برہر و دیوار خد گشت سائیم روی دل کہ میند و لای صبر از ماہ و دیش سالہا ہر کہ باروی چو ز گشت از گدایان رش

امی ندامت از پشید جامی چنین بے آبرو ہے
گر چه از وی نامدا حصانے گناہے ہم نکرد

چو ترکش شبہ از راه آن سوز نازنین آید چو از توسن ہے آہے فرد بر چشم من پا کئے کا یہ چنین خندان خوش خلقی شود شہ بہر نادک کہ سوی بیدلان اندازی از غم نہانی با تورازی داشتہ اکنون کہ فرصت بلا گویند می آید ز بالا راست است آری	مرا تیرہ بلا بر سینہ اندوہ گین آید دیوے آید مرا کان پای نازک بر زمین آید معاذ اللہ اگر گاہ بر آہنگ کین آید مرا صد رخنہ در جان صد خلل رکاردین آید چہ می آید رقیبے دسیہ یارب ہمین آید بلا ی جان من نیست کہ بالای زمین آید
--	--

ز بے خوابی شبہا چنین کا دبجان جامے

چہ خوش باشد کہ آن ہر روز را خوب آپسین آید

تراہرگز گذر بر جانب گلشن نے فست چنین کز سینہ برق آہر گردون و شبہا چہ حاصل گر مرا از غم پیکان سینہ روزن چنان مست می نازست آن ترک حفا پیشہ رسم دور از دست باریت برگردن اگر تغیت لب لب جام دیس در وہ کہ عیشتم مشو تیرہ آہو نسبت آن ترکس جا دو کن جامی	کہ از شوق تو گل را چاک و من بے افتد عجب دارم کہ مہرا شعلہ در خرمن بے افتد کہ ہرگز پر تو می زان درین روزن بے افتد کہ صدرہ میکشم افغان بجال من بے افتد نیاید در میان این بارم نگر دن بے افتد اگر عکسے ز علت بر می روشن بے افتد کہ آہو چنین خونریز و مرد کلن بے افتد
--	---

چو در شکون لباس آن بخت شب برون آید	دل از قید عیار از در قید حسنون آید
ز بس خون غریبان بخت آن ترک جفا پیشه	بنهار می کز سر آن کوی خیزد بوی خون آید
بر زبانی دیده خون آن سبزه آن غم بیکانش	شد آب ز تب آب روت با آن بختون آید
چنان گونی که در دل شست با در غم شستن	صدائی تا اکنون سوزد گر بستان آید
غم چون لاله نگین جابیه می شاخ گل نازک	ز بس که دیده بی روی تو شکم لاله گون آید
جفا می کرد از من و از تو گلو حاشا	تو خود لطف ز سر پای می اینها از تو چون آید

خدا را چون بعزم عیش نبستی بگو کرد
طفیل دیگران بیچاره جامی هم درون آید

میل غم ابروی تو ام شست و تو نکرد	در شهب چو ماه تو هم انگشت نکرد
از موی میان تو جدا بس که کشم رنج	نتوان تن بد بکوب من از موی جدا کرد
با دیده غم دیده من اشک دام	آن کرد که با خانه تن سیل فنا کرد
دوران ز گل دلای می و خشت سر غم	بس خانه عشرت که درین دیر بنا کرد
جان زبست و شست غم دام گردن	از گردن او تیغ تو آن دام ادا کرد
تا شد قعبا سر و قد ناز تو مائل	گل اطلس فیر دزد ز رفت قبا کرد

جامی که شد از سنگ ستم بر تو ثنا کرد
مرغیت که از برگ گل آهنگ نوا کرد

مرا بهر زمین گردیده اشک لاله گون آید	و دزدان گل حسرت زان گل بوی خون آید
--------------------------------------	------------------------------------

کسی را که چنان دور ماند خواب چون آید	شبی خواهم خواب آید مرا آن مهر و لکین
صدای ناله بس فراد را که بے ستون آید	نوائی ساز عشرت بزم خسرو با بولایت
ز نسیان برده خوابم گمان تبعوذ و فسون آید	خدا را ای فسون خوان در دهر کم و ده که بجز
نه هر دم گریه در دم از غم مجنون فزون آید	اگر مجنون بهم سجد غم مجنون در دامن
که تا آن قامت عجبایان دل درون آید	خرامان میرسد و ز شوق خواهم سینه بشکافم

میخارجامی از خاک درت آوار گے جوید
که نجت خوابناک اورا بدینهار ہسمون آید

رام گریه دامن و آرام جان من شود	ہیچکے بینم کہ آن مہربان من شود
جای آن دارو کہ باز از کف عنان من شود	استخوانی شدتم از لاغری و ان ہم خوشست
جای آن دارو کہ باز از کف عنان من شود	اینچنین جولان کنان کان شمسو آید بر دلا
باشد آن مہ واقف سوز نہان من شود	آتش افکن در من ای آہ وز ستر پایا بسوز
تاقیامت آن سخن در زبان من شود	زان لب شیرین تکلم یک سخن گرفتہ نوم
شیر گردون خواہد از کتر سگان من شود	گر سگ خود خواندم آن آہوی مردم را

گفتش بجامی بیا بوس سگات کے رسد
گفتہ آن روز می کہ خاک آستان من شود

کام ہر خستہ در ان حقہ نہان ساختہ اند	حقہ لعل تواز جو ہر جان ساختہ اند
ہمہ در صورت خوب تو عیان ساختہ اند	ہر لطافت کہ نہان بود پس پردہ غیب

<p>شکل مطبوع تو زیبا تر از ان ساخته اند فتنه عالم و آشوب جهان ساخته اند بتماشا که عشاق روان ساخته اند درمند ان فراق بهمان ساخته اند کعبه وصل تو بے نام و نشان ساخته اند</p>	<p>ہر چہ بر صفہ اندیشہ کشد کل خیال شوخی و ناز کرشمہ ہمہ آورد ہم آن نہ بالاست نہ نیست کہ از روضہ قدس محنت ہجر و بد چاشنی شربت شوق آبر او قدمت بے طلبان پی نہ برند</p>
---	--

بسکہ جامی صفت حسن تو نیکو گوید
عشقا زان سخنش در زبان ساخته اند

<p>چہ فتنہ کز پئے تاراج عقل و دین خیزد بہر زمین کہ رسد سر دیا سیمین خیزد تہال مہر نشانم درخت کین خیزد بضعف تن نتوانست کز زمین خیزد چو لالہ دیغ جفاے تو بر جبین خیزد بتے کہ در تن محروم از انگبین خیزد</p>	<p>ترا چہ شک تر از برگ یاسمین خیزد اگر در آب قتد عکس قد و عارض تو ز بلغ وصل چہ سان بر خورم کہ گدبا مرض عشق بکوی تو ہما جبار نہ شد اگر چہ عرقہ بخون فت عاشق تو نجاک ز شوق لعل لبست خواست دل گرم</p>
---	--

بزم گل چو سہرا نیند نظم جاسے را
ز بلبلان ہمہ کلبانگ آفرین خیزد

<p>ما دلی چون غنچہ خون کجہر دگر خار خود عید من آن کان ہر رو نہادیم دیدار خود</p>	<p>عیدت و چون گل کہی خندان بربار خود خلقے شدہ در حبت جو ہر سو کہ ماہ عید کو</p>
--	---

آچند خون دل خورم کو سانی جان بدم	تاز آتش می آورم آبی بروی کار خود
بهر کس بکنج غلوتے با مطربے در عشرتے	عشاق را ہم حالتے با الہامی زار خود
بے روی آن بہر دروان نہ ہر گلی تثن جان	کاشم ندادی باغبان رہ جانب گزار خود
چون گل در انم پیرہن یارب کجارت انگہ	بودی بگلشت مہین دامن کشان بایا

جامے نزار دھرتے کر غم بر آساید دے
 ہر لحظہ گوید غم سے ہم بادل افکار خود

گرا پیراہنت بونی بطرف گلستان آید	زند گل جا رہ خود چاک و بلبل در فغان آید
بران اندام نازک چون پسندم با پیرہن	کہ بروی سایہ گلبرگ ہم دانم گران آید
بملق تشنہ آب زندگی دانی چه خوش باشد	مذاہق جفایت بر گلو خوشتر از ان آید
چونے ہر استخوانم شد ز پیکان تور و زہنا	کنون گردم ز نم صد نال از ہر استخوان آید
مکن خورشید من از تیغ بیم خاکسار خود	کہ بر تابد زمین گر صد بلا از آسمان آید
و ہانت غنچہ عارض گل بر تن سرخ خط سبزہ	مبادا کاین بہار حسن را ہرگز خزان آید

ہمیں بس دولت جامی کہ خاک آستان شد
 کران عزت نے آید کہ در سلک سگان آید

حاوے کہ بہر ناقہ سلے حد اکنہ	باید ز شرح فاقہ ما ابد اکنہ
دانے براہ باد یہ بانگ ورامی صیت	گم گشتگان قافلہ جور اند اکنہ
بانسہ طبیب چه کار آن مریض را	کہ خون دیدہ شربت از غم غذا اکنہ

آزار رسد زیر معان خلعت قبول	کزر و شیخ شطیر از رو کنند
صاحب دل کجاست کبر و غم ز ابدان	میخائے به نیت زندان بپای کنند
دل یافت نقد وصل جو جان داد و غم خرید	تاجر همیشه سود زیغ و شتر اکند

جامی چو نیست کار تو غیر از جفا کشته
بارے جفا به آن که کشیدن کرا کنند

بهر که خواهد سوی آن ترک سنگر گذرد	واجب آنست که اول قدم از سر گذرد
کاین جان بگسلد از تن که مگر مهر و باد	که گئے جانب آن سر و سنبه گذرد
آه از آن شوخ که بر سر سر راهی کردم	بهر مردی من از ره دیگر گذرد
ناگهان گر گذرش سوی من افتد روزی	تا نه بینم رخ او پیش روان بر گذرد
در چمن چون هوای قد او گریه کنم	آب چشمم همه بر سر و دهنو بر گذرد
همیشنا نفسی پیش نظر حاصل شو	طاقت نیست که آن مرز برابر گذرد

او گفت تیغ که جامی از سر خود بگذرد
من درین غم که مباد از سرم در گذرد

پاکبازان همه نظاره آن روی کنند	راستان میل بآن قامت دلجوی کنند
غزداران کن انگیز پئے غارت دین	کافرانند مبادا که بدین خوی کنند
چون شوم خاک سرم بر سر کوش فلکنید	باشد این کاسه سفال سنگان گوی کنند
سالکان بکشتش دوست بجای نرسند	سالها گر چه درین راه تنگ و پوی کنند

<p>من که از قبله جو با خاک برندم ز بهار چون خطبه تو نازک نتواند نوشت</p>	<p>هر کجا منزل در وی من آن سوی کند خوشنویسان بشل گز قلم از موی کنند</p>
	<p>وصف آن روی چو گل کو گلستان جامی لبلان چند مدیث گل خود در دے کنند</p>
<p>حرم دل آنها که بنیانه نشستند چون جامه یارده تقوی بدیدند غم یار و بلا مونس اندوه نیست بر بکده بگذر که زلف کاشاده مستان چه عجب گزین جبه نشاند پیش تو چه گویم سخن سدره دلو بگ</p>	<p>از دسوسه فائقه و مدرسه رستند چون تو به ما خانه تقوی شکستند ای دل تو کجائی که حریفان مستند تا روی تو بینند و در گیت پرستند خون دل با جرحه و چشمان مستند نخراهم که با قدر بلندت همه پستند</p>
	<p>جامی حرم کعبه مقام همه کس نیست این بسکه در دیر بر وی تو نیستند</p>
<p>جان بخش از کشته را و آنکه بخون مانده حاکم پس فرسودگی ریزید و رسیدان جانم فدای سانی کو آشکارا می خورد گر سایه بر خارا افکند بر سینه گلغله و غم بر تیرکان شوخ افکند بر سینه با صد ذوق</p>	<p>خونخواری آن شوخ بین که به کشتن جان باشد سینه خویش را و دزی بران جان آنکه که در مار سد خونا به پنهان آن غاشخ گل شود بر غنچه چندان کاهش چو جان در بر کشد که بوسه بر پیکان</p>

چون هست نزد وصل و دور از قیاب تند خو
آن بکه عاشق خویش را خوبا غم بمران بد

گروی شد سدر اهش زیان در چشم جامی این بان
آرد بد اینها گهر از دیده تا آوان و صد

سحر سیم صبا شود جیب آورد
بعید نیست که صد جان شمرده بتاند
گذشت باو بدان پیرین که سوی من
بلاست تیغ فراق و جیب میداند
طریق عشق چگویم که بخت تیره مرا
غریب شهر تو جامی ز دشت دشت رست
نوید مقدم گل سوسه عند لب آورد
بدین بشارت دولت که غم قریب آورد
بر امن سخن و جیب غنچه طیب آورد
که این بلا بر من همه رقیب آورد
ز قسمت ازل ندوده و غم نصیب آورد
جز آنکه پیش تو این گفته غریب آورد

بهرزه در دسر خویش و او در نج طیب
کیکه بر سر بیمار دل طیب آورد

آنچه در آتش غم با دل غمناک رود
بنده ام پاک روی را که درین دگرگون
زیر هر شک فداست سیر سر خشک
سرفرازان جهان گردن تسلیم نهند
دیدم تا فرش نسازم بر زمین و محرام
لذت تیغ غمت با دبران گشته محرام
گر بر آرم و دم از آن دو بر افلاک رود
تا زید پاک زید چون برود پاک رود
پردلی کو که درین راه خطرناک رود
هر کجا قفله آن حلقه فیراک رود
حیف باشد ز چنین پایی بر خاک رود
که با عهد دست و کفن پاک رود

	<p>جامی از خط خوشش پاک مکن فوج ضمیر کاین نه خو نیست که بر صفه ادراک رود</p>	
<p>صبح بشیند هاندم نفس سر کشید که بیخانه مرا هست آن مرد کشید خورده اوز چه رود من ازین گرد کشید گرد خورشید خط غالیه پرورد کشید رستم محسن چرا بر مذهب بگرد کشید کاین همه جد دل خونین رخ زرد کشید</p>		<p>شب دل سوخته آید ز سر درد کشید من و جام می و شکر کرم پیر معان دارم از دوست بخاری که چو من گرد کشید ماه در خط شود از رشک تو زنیان که خست روز بازار رخ خوب تو چون دید فلک مژده خواهد که کند قصه هجران تقریر</p>
	<p>جامی دل بغم دور و نه اندر در عشق کنشد مرد دره آن کس که ازین در کشید</p>	
<p>بهر اهی او صد کاروان جان برون آید که بر سچارگان رجمی کند پنهان برون آید نقشاید کار و نانی را که در باران برون آید مرا هر قطره خون کز دیده گریان برون آید خوشت از صابحه خانه که با همان برون آید ز خاکم جای سبزه لاله در میان برون آید</p>		<p>چو محل بست بر غم سفر جان برون آید تدار و هیچکس تاب و دوا و گویندش بهند آن ماه کو محل که میگردد صد بیدل چو گرم بر گرفتاران دل سیل بلا گردد ز سینه با خیالش رفت جان آری که رفت من بیدل چو از شوق خط رسا را دمیرم</p>
<p>برای آن بود که روی مهین افغان آید</p>		<p>اندازد جرفان جامی ز بانفش چمن جرس آید</p>

عاشق بسینه بر تو پیکان فرو خورد میهم مکن که جیب صبورے فرو درم بند دور و نغمچه همه تو تو گر ه سازی عرق بدامن زان چهره پاک حیف خواهد چو چشم اشک نشان چشمه سار شد باشد عقیق لعل لبست سنگ پاره	مانند ریگ تشنه که باران فرو خورد تا که کسے بدل غنیمت بجران فرو خورد خونابه کزان لب خندان فرو خورد زان رشحه حیات که دامان فرو خورد از بسکه فاند ام شرم مرگان فرو خورد زان خون کز انفعال لبست کان فرو خورد
---	---

شبهای بجز بربخ جامی نهد سر شک

خونے که روز وصل تو پنهان فر خورد

خاک کولیش را پس از مردن خونم گل کنید خون بریزد خون من این بسین کز بعد قتل میفت باشد خون من در گردنش بر خدا من ندارم طاقت دیدار او تاب نظر تن اگر ببار شد بر سر میاریدم طبیب نیست پیش این دل دوری از بید روی تبر	خانه سازید و جانم را در آن منزل کنید گاه گاه به نسبت خونم بدان قاتل کنید پیش از اندم که گوشت خنجر را بسمل کنید پیش رویش پرده بر خدا حاصل کنید ای عزیزان کار تن سبیلست فکر دل کنید چند تبیر و دوا در دله حاصل کنید
--	--

چند دور که شد جامی ز گفت گوی عقل

ای حرفیان بارش از یک بعد لایق کنید

هر آه بجا بسوز که از سینه بر آمد نزدیک بدون رسد از بسکه طپد دل	دود سیست که ز دبوے کباب جگر آید چون شکل تو از دور مراد نظر آید
---	---

من بند و روی تو که هر بار که بینم	در چشم من از بار و گر خوبتر آید
از خون جگر ره گزیده بینم	زبان روزی که غیبی لال تو در آید
بگذر بزم عمر کس تا فکنم سر	در پای تو زان پیش که عمرم بسر آید
پیوسته دمای تو کنم چون کنم نیست	کاری که دست من در ویش بر آید

جز ناله کن کار در جامی ازین پس
باشد که ز صند ناله سبک کار گر آید

بازم کند شوق بسوی تو می کشد	خاطر خجسته سبک گوی تو می کشد
دل کو دوا سپه از غم جانان می کشد	عشقش عیان گزیده بسوی تو می کشد
از بعد حلقه حلقه سنبل مرا چو سود	چون خاطر م حلقه موسی تو می کشد
پس پر خرقه پوش که در دور لعل تو	از سر نهاده زهد و بسوی تو می کشد
بوی تو یافت از گل نرسته باغبان	چندین جنای غایب بوی تو می کشد
تهمت چه بر زمانه نهد دل مجور کین	کاینها همه ز تشنه می خوی تو می کشد

آشفته بلبلیست جدا از بهار و باغ
جامی که ناله بے گل روی تو می کشد

کدام سر که برین آستانه خاک نشد	کدام دل که بیخ نعمت هلاک نشد
کدام پیر من نادر و دخت شاد گل	که در هوا سے تو چون حبیب غنچه چاک نشد
گذشت نادرکت از جان عمر با گذشت	هنوز لذتش جان و روانک نشد

بجرم عشق مرا غم هزار بار به سوخت برات حسن جزا که شود قتیله را خورامی پاک دل شو که ست ذوق شوی	محبته آنکه گناهم هنوز پاک نشد که حرف مهر تو اشقشش لوح خاک نشد که آب بادو نشد تا خورامی تا که نشد
--	--

نرفت بجه مهر ریت شبی که جامی را
شریک تابیه که ناله آساک نشد

ساقی بیا که یکده رانستع باب شد دوره مشرب آب تاب که جان دل مسود از باده خوش بر آ که بخت نیست غیر باده همری و عامی باده و جمال تو گفته ایم مهر افروغ عاریتے ناپدید گشت بهر خانه طرب که بتا کرد دمی	پر کن قلع که دور و دوشه کامیاب شد از زیم عنتم بر آتش عجران کباب شد آنرا که جام عیش تھے چون جباب شد منصفندایا که همه مستجاب شد وقت طلوع کو کب له آفتاب شد سیلاب غم رسید و بیکدم خراب شد
---	---

جامی بگوش شاه رساندن مدست
اگر خورز لطف نظم تو در خوشاب شد

دل با خیال آب لب میگون دست توان بکنج صبر شستن چنین که یار از طرف باغ ناله بلبل نیرسد آن بت نمود عکس رخ خود در آینه	ای ماطلان کناره که دیوایه هست نشد بر خاست و باز فتنه اهل نشست شد سیکین مگر برام گلی پائے بست شد من بت پرست گشتم و او خود پرست شد
---	---

بگذرد و لاف بکند و دانش ز بود خویش	چون نیستی ست عاقبت هر که هست شد
از تاج سلطنت سحر ماگر نشد لبند	این بسکه زیر پای تو چون خاک پست شد

جامی شکست شیشه تقوای دکاراد
در عاشقی درست همه زان شکست شد

کسے کش نیست طاقت که قبا پیر هست بنید	کجا آب آورد که پیر من نازگشت بنید
جفای تو همه بر خویش خواهد عاشق بید	نیخواهد که فردا دست کس بر دانت بنید
نه بنید سر حسنت را کسے زینسان که منیم	مگر چون مردم چشم من از چشم منت بنید
نیار و گشت گرد شمع رویت دل چور داند	ز بسج و داز جان عاشقان بر آهنت بنید
گر آهوشیوه چشم تو بنید از خد خواهد	که خود را گشته پیش غمزه صید افگشت بنید
نیاید آشکارا خنده بر لب غنچه را دیگر	اگر دزدیده زیر لب تبسم کردنت بنید

بپای روزنت جامی چه آید بهر نظاره
چون بود زهره اش که دور سوی روزنت بنید

تبسم چون دل ز تاب تب بسوزد	ز آهیم بر خاک کوکب بسوزد
چنان از سوز دل شد قالم گرم	که ترسم جامه از قالب بسوزد
لبت هست آتشین بعلی که هرگاه	خیال بوسه بندم لب بسوزد
بر دوزخ بر ازان ترسم که باشد	چراغ از بهر آن تا شب بسوزد
بهر خاک ترسم از راهش ای باد	مبادش زان سم مرکب بسوزد

زیار بهامی مایار بسوزد	ریب خام هست از نیت کی دور
چو بر جامی شود سوزد تو غالب متاع هستیش اغلب بسوزد	
سره تیر کنار سترن می پرورد زان گل وریحان که بر طرف چمن می پرورد دشمن خود را بخون خوشتن می پرورد عشق تو آنرا آب چشم من می پرورد گردش گردون بخون کوهن می پرورد و ده که مسکین طعمه زراغ و زغن می پرورد	سر و من در سایه سبل من می پرورد باغبان گرنید آن رخسار و خطا ندخل مایه بخش اشک غماز آمد از خواب دل هر گداه غم که سر بر زرد خاک محنت از پی گلگشت شیرین لاله را در میوتون توت مجنون غم بود در وادی لالی و بس
گوشت کن گفتار جامی را که در وصف لبست میگذارد جان شیرین و سخن می پرورد	
آه که دید که دل شیران خسین برد بر پاره دل که آه و بچسب برین برد پیش لبست که نام می و انگین برد کاین قصه را براه خلوت نشین برد ترسم که خاک پای توام از جبین برد گر نیم شعله از جگر آتشین برد	آه می چشم تو دل شیران دین برد گرد ز تاب مهر تو رخساره اختر می و اعطا که وصف غله می کرد شرم داشت نزد نیم حرم بعد ساله ز بد کیست تا هم لیس از سحر دست وی از صبا آتش بهفت جرخ زند تیر آه من

	جامی خیال خال تو با خود بختاک برد چون مورد اند یافت بریز زین نبرد
شب همه شب مونس جانم خیال یار بود ایقدر زین بخت خواب آلودم بسیار بود الله الله آن چه لبهای شکر گفتار بود در برابر چشم من از گریه گوهر یار بود گرچه کار من همه شب تا سحر تکرار بود ای خوش آن دلی که چشم من را خوار بود	دوش چشم من خواب بخت من بدار بود دیدمش در خواب چون بیدار شد بخت اند لذت شیرین گفتار او در جان من ماند علل او در خنده بهر باری که شکر از گشت ده که رفت از خاطر در خواب این گفتم روز در چشم تیره است بی رخسار او
	خواب خوش بادت جلالی دیده چون چاه خواب دیده ام شب نخه عمی بر آن بیدار بود
جویای آب نشسته لب اندر سراب سرد خون بگر بکسید جو دمان خود نشود بر تن رگه که هست مرا میتوان شمرد در ویش خند می که توانست پیش رود دور از لب تو جام می لال لال گون سپرد که می جو جام از نفس نبرد من نشود	وصلت یافت دل بخیال تو مایه پیر یاری که پاک کرد بد اس بر خیم ز شک لا غم چون خجک چنان که برون پوست عاشق نهاده جان بکفت آمد پیش تو می چون خورم که دوش چاقی بست من که جام می جو دل گرم من که خست
حرف که بر زو فای تو از سینه می برد	جامی که کند سینه با غن سبب چه بود

فرد اگر دوست کشته خود را نداند کند	خیزد ز خاک و بار و گر جان فدا کند
شد روی و دست قبله اگو با هم شهر	دور نماز خویش با اقتدا کند
بس چیر سال خورده که چون طفل خرد سال	در کتب تو لوح محبت جمعا کند
ماشاکه من لباس سلامت کثم بدوش	گر عشقم از پلاس سلامت واکند
سبکین فقیه نیکند از کار وید دوست	با او گو که وید جان را جلا کند
تو در میان بیچ نه بر چه هست است	هم خود است گوید و هم خود بلا کند

جامی بگرد و غنیم یاری که بهر او
گر صد هزار باز بمیسی گرا کند

چو هست من ز غمار شبانه بر خیزد	هزارفتنه دشوار از زمانه بر خیزد
نشان من بخمال میسان و کم باد	بود خیال دوی از میانه بر خیزد
زلفت خون دلم بس که میرد و بالا	کیا غنیمت از بام خانه بر خیزد
بود بهانه منع نظاره برقع زلفت	خوش آن زمان که پیش این بهانه بر خیزد
چو تیر بوزند بر کمان ز میدان اش	هزار کشته ز بهر نشانه بر خیزد
اثر ناز ز من زان نشسته شعله آه	ز عشق چو سوخته شد که زبانه بر خیزد

گمان مبر و چو گرد و دود چو جامی خاک
بهم باد و ازین آستانه بر خیزد

دوستان باز هم عجب کاره فدا	دل به ام عشق خو خواره فدا
----------------------------	---------------------------

جان رسید از تن بگویش آری بید	از نفس مرغی به گزارے فتاد
بابا خواجهیسم و زاهد عافیت	پیر تپائی را حسد یاری فتاد
در حسدیم وصل محرم شد رقیب	و امن گل در کف خارے فتاد
عقل شد خنثون مشکین طر و اش	ساده دور دام طراست فتاد
چشم پوشیدم ز غش و یدم بخواب	خفته را بخت بیداری فتاد

عمر جامی و فادرزید و محمد
کارش آخرا جفا کارے فتاد

جان زان لبها حکایت میکند	طولی از شکر روایت میکند
هر که نیگوید حدیث سلبیل	زان لب فحشین کزایت میکند
دور از ان لب جان کجا نالان نیست	بشنو از نه چون حکایت میکند
زان لب همچون شکرانده جدا	از جدا ایها شکایت میکند
از رقیبان میکند ملبوس تھے	جانب ارار عایت میکند
چشم شو غش میکند تیغ جفا	اصل جان غش حایت میکند

قتل جامی را چه حاجت زغم تیغ
غمزه اورا کفایت میکند

بکه چشمان تو خون خلق عالم رختند	پشته پشته گشته در کوی برهم رختند
صد هزاران صورت اندر قالب حسن و جمال	رختند آماز تو مطبوع ترکم رختند

هر چه در عالم می بینم نیامد به تو نقش بندان کاه تصویر لب و دندان تو بے لب بعل تو سرستان شراب با سینه ریشان فراق از خاک پایت ساختند	شکل تو کوئی نه از ارکان عالم نختند در دمان غنچه تر عفت شب نیم نختند از قدح خور دند و از مرگان مادم نختند نخک دار ولی کبر بالای مرهم نختند
---	--

اندول جامی چه سان روید گیاه خرمی
چون دران ویرانه تخم محنت و غم نختند

دی که بودان کافر سرکش که تر کش بسته بود کیدل اندر بر نیسدیدم همه نظار و را فرس تقوی و صبر اهل دل سالم نخت رشته ما بود از برگ جانها تپا هر طرف شد دلم هر شاخ و باهر کیت پموند یافت او گذشت از ما و ما ندیم حیران چون کنیم	تیر مرگان در کمان ابروان پیوسته بود کش آن ابر و کمان از تیر مرگان خسته بود ز آتش کز نعل سم با وایشن بسته بود تو نقش را چون عیان از سر کشی بسته بود شاخ ریحان تش کز برگ نسرین بسته بود مکب او تند و ما را بار گه آهسته بود
---	--

دید جامی ناگهان آن شکل شهر آشوب رفت
آنکه روزی چند از سودای خوابان رسته بود

هر شب ز غمت بسکه دلم زار بنالد آواز دل سخت تو که کمره بکنی گوش اگر گویم از عشق بنالید عجیب نیست	از ناله زارم در دیوار بنالد اگر عاشق دل سوخته صد بار بنالد اگر کوه بود و الله ازین بار بنالد
---	--

<p>گازرود دلی درتہ دیوار بنا لہ چون نالہ مرغے کہ شب تار بنا لہ چون مرغ قفس کز غم گلزار بنا لہ</p>	<p>بر تھڑب خفتہ چہ آگاہی از انت افغان دلم آید از ان طرہ شبزنگ بے روی تو نالہ دل زمین سینہ صبا</p>
<p>جامی مکن از یار فغان گرتے کرد یار آن نبود کز ستم یار بنا لہ</p>	
<p>بر جگر صد حسرت یادگار او بماند از سیم مرکب نشان بر برگذار او بماند عمر ما چشم بر او انتظار او بماند عبر افتان گشت گردی بر بندار او بماند شاخ گل با آن لطافت شرمسار او بماند زخم بیکان بس کہ بر جان نگار او بماند</p>	<p>یار رفت از چشم و در دل خار او بماند روی گرد آلود و بر خاک سودم ہر کجا گرچہ برگشتن ز عمر رفتہ توان داشت چشم گرد خارش نہ خطست آنکہ چون نفس زیاد سردن بگذشت جہڑن چمن اس کشان ذوق مرہم نیست مجروح فکدنگ دست</p>
<p>دور از ان لبہای میگون اند جامی تلخ کام راحت مے رفت و تشویش خار او بماند</p>	
<p>کہ در وصفش عبارت کوتاہی کرد بمقداد کہ تنہا بار مے کرد چو جان دانست عزم مے کرد دلے برداشت از ساغر تے کرد</p>	<p>دلم میل کیے سرو سہی کرد اگر چہ بے رہی کردن ز حد برد دل سن ان بان دور عدم دہا صراحی باد جو و لعلش از مے</p>

ہو امی خلد کرو واپس کر دو	حریم آستانش دید زار
ازان سیب قن میل ہے کر دو	دولم خوش بود با بیماری خویش
بصرائے عدم زد خیم حاسے	
چو سودائے بتان خرگئے کر دو	
کج نہ گویم کہ راست مے گوید	دل قدرت را بلاست میگوید
دیدہ را تو تیاست مے گوید	ہر کراویدہ شد بخار و درت
ور و توبے و دوست مے گوید	ور و خود بے تو ہر کراگفتہ
لب من جا تفر است مے گوید	لب تو خطا فرود مے گویم
انچہ در دل مراست مے گوید	تیر من گفت در دلت حیست
قتل تو عار ماست مے گوید	قتل من کارست مے گویم
ہست ہر روز زلف او عمرے	
جائے این عمر است مے گوید	
شاخ طوبے را درخت داوی این کند	ہر شبے آہم حریم سدرہ را روشن کند
مہربانے کو کہ اکنون فکر حال من کند	شد پریشان حال من از فکر آن تہربان
کاش کہ نگہ برگ تر تیب پیرا ہن کند	شدنش ز اسیب تار و پود پیرا ہن نگار
گلخن بستہ ہم از خاکستہ گلخن کند	دل کہ از غم سوخت ہم در آتش غم نہا
نیکو ان راتن حیرا از سیم و دل ز این کند	گر نخواہد سختی حال گرفتار ان خداے

گر بر دوی از ذوق خاکسارانت لک	از آسمان آید فرو خاک درت مسکن کند
	<p>بر رخ جامی بود بے رویت از دوزخ در</p> <p>گر ز روضه خازن اندر قبر اوروزن کند</p>
<p>بر من از خمی تو هر چند که بیدار دود</p> <p>گره از طره مشکین کشتا پیش صبا</p> <p>تا بکے عاشق و محنت با مید وصال</p> <p>نقش شیرین رود از شکلی ممکن نیست</p> <p>خاک بادا سر من در ره آن سرور دان</p> <p>جز بپرازد غم جانکند مرغ و لم</p>	<p>چون رخ خوب تو بینم همه از یاد رود</p> <p>عمر صد دل شده میسند که بر باد رود</p> <p>شادمان سوی درت آید و نا شاد رود</p> <p>که خیال خرس از خاطر فر یاد رود</p> <p>که گرفتاری من بیند و آزاد رود</p> <p>چند از آن نیست که در منزل آباد رود</p>
	<p>دل بان غمزه خوریز شد جامے را</p> <p>صید رای چون اجل بد سوی صیاد رود</p>
<p>چون برید از تن گ جان آه دل آهسته شد</p> <p>بے رخ جانان تماشای جهان لطیفه نداشت</p> <p>بسکه چشم رخت در مجرخت باران شوق</p> <p>شد نگار از شکست اول جان چو رود</p> <p>که گنج دل بجانب محراب امید شست میل</p> <p>تا ز جبهه مشکبوش دور رخ بسته نقاب</p>	<p>چنگ افتاد از نو چون بار او گشته شد</p> <p>آبروی این کمن باغ آن گل فرشته شد</p> <p>عاقبت از لوح دل نقش صبوری شسته شد</p> <p>از خم تغیت مرهم جان من دل خسته شد</p> <p>تا نمودی آن دابر و میل و پیوسته شد</p> <p>بر رخ جامی در اقبال دولت بسته شد</p>

<p>باتو آنکس که زهر جانم میگوید زینچکس ستر دانت بحقیقت شناخت بر سر خاک شهیدان تو هر لاله جدا شمع را شعله زو آتش زبان بس که بسوزد وصف رخسار قدست اگر در حسنه من بنام تو خوشم ذکر زبان باد بفر</p>	<p>میفهم آمد که حدیث چو من میگوید هر که بهر دل خود من میگوید شرح دغ دل خونین گفته میگوید حال پروانه بهر آغوش میگوید بلبل قصه سرود من میگوید کس چو تسبیح بهر دم زدن میگوید</p>
---	--

گفته جامی ازان محو شکر تیر نیست
 که ز ذوق لب شیرین دهن میگوید

<p>باتوانان که حدیث چو من میگویند من نه آنم که کس پیش تو گوید سخنم عند لیبان سر سر و آواز بلند کشف خاطر من جز تو بهر پاکسان کوه غمهای ترا می کنم از پیشه صبر یا تو نازک بدن آنها که ز گل یاد کنند</p>	<p>همیش جان قصه فرسوده نمی گویند بهر تسکین دل من من میگویند ذکر بالای تو در هر چینه میگویند سخن عشوه گری غمزه زنی میگویند منم ابرو ز اگر کوه کنی میگویند پیش یوسف سخن بر من میگویند</p>
--	--

سوز جامی نشد ای شمع هنوزت روشن
 گر چه زرقه بهر آغوش میگویند

شه خیال آن خط از دل آن کج مهر با نماند
 دور زود از خانه بیرون رفت لیک آتش با نماند

تا خوشیها دیدم بنون از غم لیلی و لے	بهرار بابل از دسے قصهای خوش باند
مست میراندی میان شهر وی ابرش سوار	بس عزیزان را که سر زیر هم ابرش نامد
کرده بودی وعده تیری ده کزین بخت بزم	انچه با سیتے مراد و دل دران کش باند
در لطافت سرو بگذشت از سر فرازان باغ	لیک در رفتار خوش زان قامت دلکش نامد
پاک شد لوح دل از هر نقش لیکن با مچیان	ذوق یار ساده و جام مے بیغش باند

دشت جامی دین دینی زند و تقوی صبر و دلس
دولت عشق تو باقی باد کز هر شمش باند

جرم که رخت با بکریم فاشد	بست ز طاعتی که لعجب در یاکشد
هر شب ز بزم عیش نهم رو بر آه زب	بازم کند کیسوی چنگ از قفا کشد
کو جام صاف و دامن معشوق ساده گیر	آزاکه دل بصحبت اهل صفا کشد
بر سنگ امتحان نشود هم عیار زر	هر مرس که سر ز تربیت کیمیا کشد
زین گوته کز قصص و قدر در کشا کشم	در حیرتم که کار من آخر کجا کشد
بحرن پیچکس منه انگشت اعتراف من	آن نیست ملک صنع که خط خطا کشد

جامی ز خوان رزق جوانی کفایت ست
آزاد بار منت و دوان چرا کشد

ماه نو بر شکل جام آید نماز شام عید	یعنی از جام طلب خالی مباد آیام عید
کرد یکبار دیگر عید از منو جام دور	مے پرستان سرخوشند شب ز دور جام

خون کم غوران ماہ روزہ رابر داشتند	بادبانی مجلس رندان در و آشام عید
گشته بودم شک همچون ابدان مساک صوم	ساخت ساتے تازه ام از شوم انعام عید
عید بر هر کس کشاد از سیکده ابواب فیض	ز ابدام فرد محرومے ز فیض عام عید
میرساندے که ماہ روزہ صامت گشته بود	از لب مطرب بگوش عاشقان پیغام عید

وام کن جامی بزم عید و جہمی کہ هست
طوق حشمت گردن اہل کرم را وام عید

ساتے بہ شکل حجام زر آمد ہلال عید	مے وہ بفرد دولت سلطان ابو سعید
تھنے کہ روزہ برد عیش و نشاط از ر	شکل ہلال عید ز زر ساختش کلید
من بعد ما و عید دے لعل عیش نقد	نہ شادمان بوعده و نہ خائف از وعید
عید نوست و ماہ نوست و بہار نو	دار و زر ہر جدید و لم لذتے جدید
شد بر مزید دولت ما از وعامی شاہ	باوش ہمیشہ دولت و اقبال بر مزید
عید بعید شد کہ ز مے تو بہ کردہ ایم +	بنو و بعید نقض چنین عہد بالعید

جامے شکر لبان سمرقند را شدے
از جان مرید لیسرک اللہ مایہ

تا کی آن شوخ مرا بیند و نایدہ کند	بشنود نا از ارمن و بشیندہ کند
چون گریم براو فاش ز من نہانے	در رفیقان نگر و خندہ و زویدہ کند
وز زینے کہ شود دیدہ نشان قد منش	ہر کہ اہل نظر آنجا قدم از ویدہ کند

من ندارم گلزاران گلشانه زده	ہرچہ با من کند آن طره شود لیدہ کند
بزخراشیدہ دلم بر گدازانکہ مباد	کت خرامش دل من پایی خراشیدہ کند
پر وہ ز ابد سا لوس بر انداختہ باد	ایمان چندہ نظر بازی پوشیدہ کند

جامعی از یار پسندیدہ چہ رنجے ما شا
کان پسندیدہ بجز کار پسندیدہ کند

گر کار دل عاشق با کافر میں افتد	بز انکہ بید خوئے بے رحم چنین افتد
جائے کہ بود تا بان خورشید مکن جولان	حیف است کزان بالا سایہ زمیں یافتد
ہر جا کہ جہد بر تے از آتش عشق تو	صد دل شدہ را آتش در خرمن میں افتد
عشق تو میر و کین ہر چند کہ ز دقرعہ	مشکل کہ بنام من جز قرعہ گین افتد
محراب حضور آمد مار حشم ابرویت	درومی ز خطائی ما پسند کہ چین افتد
ہر خطہ زخم آہے باشد کہ ازین ناوک	سیارہ ادا بارم از چرخ برین افتد

جامعی چو سخن راند از لعل شکر ابرت
درد انش از دیدہ دہرہای شین افتد

ماختہ خاطریم و دل نگار و در دست	ز ان یار جنگبوسے دنگار جفا پسند
امی ناچشیدہ چاشنی در وید لان	از حال ما میرس و براحوال ما نمند
میکرد جان خاطر ما پسند پیش ازین	اکنون کہ بند عشق توی شدہ یہ جا پسند
ما را میان اہل وفا عشق بر کشید	ہر جا کہ میر ویم بعفتیم سر لبند

بستم بنجا کبوس درش رشتہ امید	بر کاغ عرش می کنند ہستم کند
بس نازک ست خاطر ندان و نوش	ای دای عطفہ فروہ دل برام تا بچند

جامی ز نقشہا سوئے بے نقش راورد	
خود را بنقش بست بران شاہ نقش بند	

آن کیست کہ شہری ہمہ دیوانہ اویند	مفتون شدہ ز کس ستانہ اویند
زان پیش کہ شمع رخسار فروختہ گردد	مرغان اولی ابوخرچ بردانہ اویند
زاندم کہ بہمان لبش چاشنی رحمت	جانہا گسان لب پیمانہ اویند
ہر کس کہ ز عشقش زودہ دم از ترہ خوابان	جاروب کشان درد و کاشانہ اویند
چشمان منش خانہ و من و نہ ز میرت	کاین مرد مکان ہرچہ ہمانہ اویند
زلف از کبسم مے نمہ کاش بخشد	موسی دوسہ گبستہ کہ در شانہ اویند

افسانہ جانی مشنوخو اجہ کہ حلقہ	
در خواب اہل رفتہ ز افسانہ اویند	

دل خچک غمت آہنگ سرودی کند	کہ روان بر زخم از ہر شہرودی کند
شکل محرابے نعل سیم رخسار تو براہ	بیج ولد ادہ نہ بیند کہ سجودی نکند
چون مرا سوختہ از غم کن اندیشہ راہ	کم فتنہ شعلہ بنجا شاک کہ دودی نکند
دہنت را کہ خرد جو ہر فروش خواند	جز بمطلق لبث اثبات وجودی نکند
بایت پیرہن از رشتہ جانہا کہ نت	صبر بر زحمت ہر تازی دیودی نکند

چند گوئی کہ عذر کن زرقیبان مسود	انچہ با من تو کئے هیچ مسود سے نکند
قدر جامی کہ بیان مہر تو در زو بشناس	پیش ازان دوزک بشناسے و سودی نکند
تیر توافتا دو در حسان من افکار کرد پیش رخت وقت گل لاله شکفتن خواست ابو چمن راز گل رو سے تو آید بیا د مہر کہ دیوار و در پر تو رویش گرفت بعل تو آمد هیچ کز لب جان بخش خویش طلعتہ بخوار می زن زاکہ عزیز جهان	برہن آمد و لے در دل من کار کرد سینہ زو از شوق چاک داغ خود اظہار کرد نفسہ بسیار زو گریہ بسیار کرد رو سے ترا دید جادو پس دیوار کرد داد شفا ہر کہ چشم تو میبار کرد بودم ازین پیشتر عشق تو ام خواہ کرد
جامی از آغاز نظم وصف جمال تو گفت	مطلع دیوان خویش مشرق انوار کرد
مطرب آہنگ تر تہا می شوق آگیز کرد در حریم بزم زندان پای تو اند نہاد کوہکن کو تیشہ بیاصل من چون درج تیرہ نو خاست گرد گل ترا از شکاب زلف مشکین ترا در باغ بر ہم زو صبا دشت ازانی خیالت و شت شریف قدم	دزد و مہر آتش صاحب دلا ز آہیز کرد جر حریفے کر سبوی بادہ دست او ز کرد بعل جان افزا می شیرین زنی پرور کرد با اسیران ہر چہ کرد آن سیرہ نو خیز کرد بعد سنبل را عبیر افشان و غنیر پر کرد مردم چشم منش از گریہ گوہر پر کرد

دھوی پر ہیز گاری نیست جز آلودگی
وقت حرامی خوش گزین آلودگی پر ہیز کرد

انطقت قوت از ان لعل خندان کشید	خضر چاشنی ز آب حیوان کشید
نجوم نوشت ست فرمان لب	خواہم سر از خط فرمان کشید
نیارست چشم دلم از تو دخت	اہل کز تنم رشتہ جان کشید
پے مقدم تو ز سبز صبا	بساط ز مرد بہستان کشید
ولاہ است این بلکہ خونین دے	بدل بہر تو دغ پنهان کشید
ز غمچہ است برگلبن آن بلکہ گل	ز شرم تو رود در گریبان کشید

ہمین حاصل جائے اندیس بس
کہ میکدہ پا بدامن کشید *

آمد خزان عمر و مرا گو نہ زرد کرد	بہ خاطر مہوای گل و لالہ سر و کرد
اسود کے خواب نہ دید آنکہ کتب گاہ	از گرد باش فلک تینہ گرد کرد
غیر مشوک خواہ بہ نیکے ستایت	بد مردے زمانہ تیرا نیک مرد کرد
فردست یار و میل دلش بہت سو ہی فرد	خوش آنکہ خاطر از بہ غبار فرو کرد
زبان آفتاب ہیر و جزان گرم نہ نیست	کو بار کے زہمت گردون نور کرد
گر گرد خون دلم جز زبان از سخن نیست	با او کہ امثال سخن ہرچہ کرد کرد
جامی چو نیست منہ ز گین مسودہ	تر تین شعر خود ہیز و لاجورد کرد

بے تو عاشق چون نظر در قبح لاله کند	کز آب چشم دوم سر دش قلع ز لاله کند
کو کهن تیشہ چو بر کو دزد آن چه صدمت	آه جگر شک ز در دل اوزاله کند
ویدہ و بنال ثودل نیز خدا را پسند	که قیسم ز سر کو بے تو دنیال کند
مہ توان خواند بان خاطر زیبای ترا	گر فلک کردہ از عنبر تر بال کند
انچه باز نہ دلے کرد چو خضر آب حیات	بعل جان بخش تو با سزده صد سال کند
مشتق مے جلوہ مشتوق میتر نہ شود	عقل و دین کے بر د آن روحی نہ لاله کند

لاف ہر ناخلف از جانبہ و تیا مے را
 راہ موسے تر ز با نگ چو گو سال کند

بساط زرش شاہ ہے چہ نقش نا دارد	تن بہ بہتہ مال نقش نور یاد دارد
کبش ز قطع اہل یا کزین عمل عیسے	زگر بالش خورشید تھکا و دارد
بدست راحت و اقبال و ہر غورہ شو	کہ ز حشم سیلے او باز در قفا و دارد
بنگ سر نہ و آسودہ زمی کہ در دہرے	کہ ہر تاج گران شک پادشا دارد
مضور دل کہ شد از ملک مال مست نیا	بکین مصطبہ بے جست جو گدا دارد
کیکہ بر حکمت ہش بود ز روس	سک عیار چہ حاجت کیسیا دارد

ہر پشت پازد و حامے دو کون را و ہنوز
 ز فقر میثم خالت ہر پشت پادارد

اسی وزین کاغ امانی نغم و شادی بند
 بندہ نفس خودی و عوی ازادی چنہ

پیش و نامچه بود ملک همه دنیا بسج رشته سے قوی کن کہ رسیدن نجان عالی راز تو نپندست کہ در بند خودی لب بہر طمع میالامی کہ دندان شکند سنگ آزار مژن بر دل ارباب صفا	لاف دانش چه زنی ای کہ ہمچی خرسند بسر کنگره مقصود جو بگست کند تا بکے بہر خلاص و گران گوئی پند بر سر خوان فرمایہ ز پالوده وقتند کہ آسان شکن شیشہ و مشکل پیوند
---	---

تا پسندیدہ قند طور تو جامی ہمہ را
ہر چہ بہر خود پسندی و گران پسند

یاد آن مطرب کہ مارا بہر چہ بود از یاد برد عمر باور کوی دانش خانہ می ساخت عقل لذت غنہای عشقت ز مذاق جان گوش برافسانہ گردون بہنہ کاین کو ز پشت خواستم فریاد از دست تو ہمیش تو لیک بے گل لاسی می وحشت زخم کی توان	بادی اندر نغے دید اندیشمارا یاد برد سوح زوریای عشق و خانہ از بنیاد برد آرزوی شادی و عیش دل ز ناشاد برد سعل شیرین را با قسوں ز کف فریاد برد حیرت دیدارت از من قوت فریاد برد باطن معمور ازین دیر خراب آباد برد
---	---

جامی از شاگردی پیر معان شد می سرت
شد بہنہ در ہر کہ رنج خدمت استا دبرد

آن کج کلہ چو کاکل گلبوسے شانہ زد بتخانہ ایست بر لبم این آبلہ کہ بیان	از رشک شانہ آتش از دل زبانہ برد خیمہ زود و دواغ درون برکہ اندہ برد
---	---

شد در وفاتش دل باو چشم تو	از غمزه صد حدنگ و فابر شاه زو
اقبال پایوس تو این آستان یافت	بقبل کسیکه بوسه برین آستان زد
چشمست ولی از عسل و مهنر بر زمین بود	عیار پیشه بین که چه بر گنج حنا زد
ز دور سماع عشق تو مطرب ترانه	صد چرخ اشک گرم روم زان ترانه زد

جامی چو رونا دز تبریز در عراق
شونخه ز فارس راه دلش در میان زد

تو خوش آنکه دصال تو میر شده باشد	چشمم بجمال تو منور شده باشد
ز نیم زمره اشک دما دم که بشویم	گر غیسر جمال تو مصور شده باشد
با هیچ برابر نکشم آنکه سر من	در پای تو با خاک برابر شده باشد
زمین پیش مکن سر کشی ای ماه و بنیدش	زان لحظه که آهم بفلک بر شده باشد
شد قامت من حلقه دران فکر که دستم	در حلقه آن زلف معین شده باشد
هرگز بوفادگرے عهد نه بندم	گر خود ز جفا عهد تو دیگر شده باشد

جامی مکن اندیشه که تغییر نیابد
در حکم ازل هر چه مقدر شده باشد

چون بشیر غم تو خانه نسیم بر کاغذ	گرد و از اشک من و خانه بهم تر کاغذ
وصف ضعف تن و رنگ رخ من خست تره	خواست از موی قلم و ز ورق زر کاغذ
با خود آورد و دلم نامه شوق ز ازل	آینچنان که سفر دور کجوتر کاغذ

شاخ آبال من آورده شکوہ چو زلف	فاصدت کرد بدون بهر من از سر کاغذ
آه من سومی تو بماند بهم آدرست	ناد که کوپے رفتن بودش بر کاغذ
تست همت تواند که کند خرق مجاب	نماند ز ندانست گس را چو بود در کاغذ

کرد جامی صفت خط سیاه تو سواد
شد مغیرت سلم او و معطر کاغذ

روی تو آفتاب را ماند	بعل تو شهید تاب را ماند
چون کثانی دمان بندان لب	درج در خوشاب را ماند
ز گس تو ز خواب نیمه شده	ز گس نیم خواب را ماند
پار و پاره و لم ز آتش شوق	پار و پاره کباب را ماند
پیش لب تشنگان راه طلب	وعدایت سیراب را ماند
شد گلستان کتاب لطف درخت	زان کتاب انتخاب را ماند
خطبران لب خمشت گرد و قن	رستم ناصواب را ماند
نقد عشق تو در دل دیران	کنج کنج حشراب را ماند

لظنم پر دین چه روشن است بلند
شعر جامی جواب را ماند

خاک که زیر پامی خودان سر و سپرد	صد جان بهاستند اگر پامی بفشرد
شفاق کعبه راز بساط حریر به	ریگ حریم که در تپه پستو بکبشرد

موسیٰ شدہ ز فقر و فاقہ کو فلسفہ کو گرے جو مجلس و اعطاس بر من بر دوز بجز جان نیست منتی من آن نیم کہ سر کشم از حکم تیغ او	کاین موسیٰ بپای کئے تجسہ یہ بستر و گر باشد آتش از دم سر زشت بفسر ایام مرگ راحتہ د از عمر نشود صد بار اگر چو شمع شرم را از تن برو
--	---

جامی حریف اہل درین بزرگہ نیافت
بروے نگیر خسرو دہ اگرے نے خورد

میں کہ حسن رخسار بر تیان شکست آورد غلام فتاح صد اویم کہ یک سوارہ ز راہ کشاد طرہ و بر طرف ماہ سلسلہ بسب ہو اسی دانہ آن خال مرغ جان مرا نہ بے ولی وزن ای خواہد طعن من آن شکست آری کہ بہت بی دہ کہ خواہد آخر کار	دل مرا بدو انگشت خط بہت آورد رسید و بر دست اندوہ و غم شکست آورد ہزار نقش عجب زان کشاد بہت آورد ز شاخ سدرہ درین اسگاہ بہت آورد کہ دل ز عشوہ آن چشم نیم مست آورد ز ماہ رخسار تاراج ز پرست آورد
--	---

چرخ و شور کہ قیامے کشید پنج سال

کہ صید کام ز بحر طلب بہت آورد

از بکہ چشم دارم کان مزدور در آید رہیم سر شک گلگون باز خرمہ معانی گر ہم ز آتش دل زانہ ان کہ درین تب	از بجا جسم چو ناگہ آواز در بر آید آری روان شود خون از گ چو شتر آید پہلو نسیم بہ بستر دوم ز بستر آید
--	---

آن گاه که بویت کرد اختیار کرد	بے اختیار گشته صد بار دیگر آید
بالین خواب راحت سازم ز آستان	شهباز پادشاهت شگے که بر سر آید
از اوج ناز کم ده دامن کشتن که برکت	هر چند گل خوش آید بر بار خوش تر آید
هست آن ان نشانی از آب خضر کردی	لب تشنه باز گردد خود سکندر آید

بے فعل تو نشانی باشد ز مشک جامی	
خون کز دے صراحی در چشم ساغر آید	

دل باغیت آشنایم داد	وز صبر و خود بد ایتم داد
شب بزم مردم خیالت آید	وز چنگ اجل را ایتم داد
تا بدرد و دهنم آفتاب	تا داغ تور و شنا ایتم داد
با دهر زلف از رنگ بان	تعلیم گره کشایتم داد
کرد آینه رخسار تجلی	آیین حسن انسا ایتم داد
بدنامی عشق تو خلاص	از تهمت پارسایتم داد
در یوزه گوئی تو فراغت	از خشم پادشایتم داد
سنگ کز دے بے شکستم	خاصیت موسیایتم داد

شوق تو غزال جامی آسا	
آهنگ غمزدل سر ایتم داد	

خوش آنکه غم عشقت بایان می آمیزد	بر یاد تو بشیند و ز شوق تو بر خیزد
---------------------------------	------------------------------------

چون تہلہ تو درویش از سجده نیاساید	در جام دم لعلت از باد و نیریزد
دل بشکندم چہیت چون یزدوم از دید	ستست عجب نبود اگر بشکند و ریزد
گر سر و ولا دریت طرف چمن آید	کی خنجر دل پر خون از شاخ گل آید
شعریت سیر زلفت بر دلیست شعر آن خط	کش باد صبا بر گل آن شعریہ بیزد
چون صید کنی شکل حاجت بکنند افتد	در تیر زنی آہواز پیش تو گر نبرد

گر شعر خوش کنی لجامی

خاطر کہ مزین باشد کہ شعر ترا گیرد

نخ خود بخون نگارم چو نگار من نیامد	عنم او بکشت زارم ہزار من نیامد
کبار جو نہ دیدم چو قدش بیاف سروے	کہ از آب دیدہ جوئی کبار من نیامد
خط سبز کاہ از گل کہ ز پے رسید انیک	چکنم چو این بشارت ز بہار من نیامد
بکدام کاسہ سر خوش زخم از شراب بہت	بسر م چو زخم ستی ز سوار من نیامد
بہش چو خاک گشتم چہ بوقت بود گر	کہ بہشت پاش باری ز بہار من نیامد
چہ دہم باد دے را کہ خراب از دست گارم	بچہ کار آید اورا چو بکار من نیامد

ز چہرہ ساخت جامی زود دیدہ مسخ بیخ

کہ ز کار عشق نقس کبار من نیامد

چوب بکوزہ نمے کوزہ نبات شود	ز کوزہ قطرہ یکد چہرہ نبات شود
ز رشک آنکہ چو کوزہ لب نہد بہ لب	مراد و دیدہ زخم و جلد و فرات شود

از ان زلال بقا کابنیم خورد و نکست	چو خضر بر که خورد این از مسات شود
برضی مشق تو چون امل شفا گردد	اسیر قید تو کے طالب نجات شود
ز کعبه بود نشان و لم چه دانستم	که بر چون تو بے دیر سومات شود
نهاد و بعدم دل چو تخم مهر تو کشت	چو آن حریت که ناگز کشت مات شود

نهاد چشم بر او تو منتظر جا بے
که بگذرے سپر او خاک پات شود

نیخواهم که با من هیچ یارے منشن کرد	که می ترسم دلش ز اندوه من اندوگین کرد
چو اندوه دل مغزن من تسکین نیگیرد	چه حال آنکه چون من گیری راول زمین کرد
سواد وید و مردم تو بودی کی بود یار	که این دیر اندکی بار در مردم نشین کرد
پس از عمری که خوش گردید از دم بے تو	لب لب آمده در سینه آتشین کرد
از ان شیرین بان هوشب جدا روز میوزم	چو آن مومی که محروم از دمهال انگین کرد
بقدر هر که بر تو تیغ بجزان خلعت دردی	سروشک لعل من آنرا طراز آستین کرد

از ان گم گشته در زیر زمین جای کجای
نشان گرفی المثل گرد همه دزی زمین کرد

هر شب ز زلف تو حال من چنان بود	هر دم از لعل تو چشم کوهر افشان بود
اگر چه نتواند ز جاجبیده سر و جو مبار	بر قدرت از شاخه های دریاغ لرزان بود
گفتم یک بوسه خواهی یا دو و شام از لیم	هر چه کمتر جان من دانی که آسان بود

مهرت اندر جان جان دل اندر زینا	کردم دزین نیز میخواستیم که پنهان تر بود
چاره حیرانی خود زیر باغ عشق تو	هر که ایستختم ز من صد بار حیران تر بود
ز آتش دل پرین برین بسوزد خرقه هم	گر نه هر یک در برم از آب ترکان تر بود

بلبل خوشخوان بوصف گل سراپد و چین

گفته جامی که خواند هر که خوشخوان تر بود

آدام آن از گل زد دست برداشد	چون غنچه دلم تبه آغشته بخون شد
گفتم نه کنم میل جو امان چو شوم سپر	فریاد که چون پریدم مرصم خون شد
بکشاد صب آری از آن لعل مسلسل	صدخته جگر بته بزنجیر خون شد
از بس که مرا سوخت خط غالیه بوی	از دو دلم روی هوا غالیه کون شد
صد بار شد از عشق تو ام حال گرگون	یکبار نه گفته که فلان حال تو چون شد
جان سوخت غم عشق تو ام شاد ببادا	آکس که برین در طه مرا راهنمون شد

مخ دل جامی که ران شد می رام

در دام سر زلف تو افتاد و زبون شد

گر چه پیش تو مرا پیچ ره و روی نماند	روی من جز پیه قبیل تو بر سوئی نماند
خانه بود کبوی طرب از وصل تو ام	لحد خراب از غمت آن خانه و آن گری نماند
بکه از موسی بیان تو جدا نمیدم	تنم از موسی چو موسی شد و آن موسی نماند
چون که چشم ز خیال زنت آبادان بود	تا تو رفتی ز نظر آب درین جوی نماند

نماز دو تو ای کعبه مقصود جمال	که درین ره و گرم تاب تک دیوی نما
پیر گشتم من بدروز دولی در دل من	بر تنای جوانان نکور و س نساند

لب کشای گل رعنا سخن جامی	
که درین باغ جزا و بلیل خوشگویی نما	

مرزایه سودا امید سود نساند	کیار یا من شیدا چنانکه بودند
چو بافت عشق لباس از پلاس و بارم	چه غم کز اطللس اقبال تار و پود نماند
صدای تیغ تو آمد بجزم زنده دلان	که ام سر که درو ذوق این سر و دماند
مرید عشق تو نهد پا بنبیره عطا	چو شیخ شهر درین پای فرو نماند
نشان مجوز دل آتشیم آه و گر	کز آتشی که تو دیدی بغیر و دماند
از ان زمان که مرا قبله طاق لبروی	بقبله و گرم طاقت سحر و دماند

چنان بچشم عزیز تو خوا شد جامی	
که هیچ غصه از دل سود نماند	

آن ترک شوخ بین که چو پستانه میرود	شهری اسیر کرده سوئے خانه میرود
هر جانیه که جلوه کنان وی می نهد	با صد هزار عاشق بد دانه میرود
جانم ز تن رمیده بسودای حال تو	منخ از نقش بریده سوی دانه میرود
انصبر رفت پیش خمش میکنم گله	با آشتا حکایت بگاز میسرود
ما فاک شمع چهره فروز و میان جمع	گرواند آنکه بادل پروانه میرود

از ابد بجلد نائل و عاشق کجوی دوست | بلبل بباغ و چمند بوی را نه میرود

آجای ملول شد ز رفیقان کوی زید
پیشان شکست و بر سر میان میرود

صبح از غم تو شام به شام گزرد
ما زین طبع ترا از گلچون زنجارم
کیت آگاه ز حال دل در هم شدگان
لذت ز منم خدنگ تو نداند هرگز
جو یابین برخ افتاده من گریان را
کن افسانه ما گوش که این بایه منم
صبح و شام کنی از عشق چنین کم گزرد
هر چه کردی گذشت آنچه کنی هم گزرد
جز نیستی که دوران طره در هم گزرد
هر که در سینه اش اندیشه مرهم گزرد
بسکه از دیده بر وسیل و دامم گزرد
حیف باشد که بران خاطر غم گزرد

گر بود جای گذر که دورت قحطی را
مای آن دارد اگر از همه عالم گزرد

چرخ به صبح گز ان گل غم خبری رسد
تردم می بهوی او که مرا از خوان عظامی
بزالا و ملخ و از دلم نشانی است شوق
بخندگهای جفا می تهر پلاختم که هنوز از ان
همه را همیشه نظاره میسر است خوشا کس
نکشم قدم ز ره طلب من بیدار از چو
ز شیم بعد معبرش شام جان شری رسد
نه حواله ای رسد نه نواله بگری رسد
که مباد از آتش آه من تو پخت شمری رسد
ز دلم کرد و یکی گذر ز قحطی آن گری رسد
که گئی ز چشم عنایت تو بدولت نظری رسد
که بدست مفلس بی نوا چو تو می گری رسد

شب جامی از ظلمات بجز تو تیر و شد چه شود اگر
ز فروغ صبح و صالت این شب تیره را سحری بد

یار جستم که غم از خاطر غمگین بسزد دل سپردم به تبی تا شود آرام و لم بگنم گر یزد شوق چه کنم میترسم بگذر سوئے چمن تا ز لطافت رخ تو من در آن غم که دل از وی بچو فرم تبانم گر دهم خمی تو صد غصه دل تلخی آن سخن چین بر زلف تو مستور خوش است سیل شکم بر درنگ دلی ممکن نیست	نه که جان کا بد و دل خون کند و دین ببرد نه که تسکین و قرار از دل مسکین ببرد که غبار ریت از چشم جهان بن ببرد پرده گل بدر در وقت نسرين ببرد او در اندیشه که جان بسجده آئین ببرد لب لب تو بیک خنده شیرین ببرد آه اگر بوی ازین کتہ سخن چین ببرد که ترا نقشستم از دل سنگین ببرد
--	---

نقد جان در عوض خاک درت چیزی نیست

سود جامی ست اگر آن دهد این ببرد .

کو صبا تازه بسرد خوش خرام من ببرد و در بیان شوق او هر لحظه چون اوراق گل نامه من کے تواند برد قاصد پیش یار شد و لم چون نافه خونی آمد آن بود بام از خدا خواهم رسولی در دعا هر صبح و شام	که سلام اورساند که پیام من ببرد و فقر زنگین ز اشک لاله فام من ببرد چون نثار دهر گز آن یار که نام من ببرد و ای من گر عشوه و هرشن دایم من ببرد تا بیا ر من دعای صبح و شام من ببرد
---	---

شد ز جام عیش کام صبر من تلخ ای طلیح
شر تبی خرا که این تلخی ز کام من برد

ساقی ز بزم خیال آن لب آمد جسم کجاست

ما چو جامی جرعه عشرت ز جام من برد

حلقه گوش ترا هر که بدین لطف بدید

حلقه گوش ترا تا شده ام حلقه بگوش

حلقه سان کار مرا نیست سر و پای پدید

گوشت امی سیمبر از حلقه ز گشت گران

جامی آن دارد اگر ناله مار نشنید

ماند در حلقه گوش تو گرفتار دلم

گر چه بسیار از آن برون شد طلبید

ز رشد از حلقه گوش تو مرا چهره دلی

تو این گوهر وصل تو بدین وجه خرید

هر کجا حلقه زدند اهل ملاحظت چو دلم

حلقه گوش ترا دید آن حلقه رسید

گوش کن گوش که از بار غم فرقت تو

حلقه شد قامت جامی و بگوشت رسید

سر شک سرخ ز لعل تو ام داوادم

ز طاق ابروی تو پشت طاقتم خم شد

ز بسکه دیدم من اشک بخت بی نم شد

بوقت گریه ام اسی دل بخون بدو فر

عقیق شک بر دیم نگین خاتم شد

قدم چو حلقه خاتم خمیده بود ز غم

شکاف تیغ تو اورا بجای مرهم شد

هزار زخم کهن بود بر دلم زبستان

ز آنکه شوق لقای تو در دلم کم شد

ز بیم خوی تو سوخته تو گدازم بسیار

بشارت بر قیامان بدو که آن هم شد

سری بر او تو ام مانده بود نا شده خاک

<p>زرا از زہد و سلامت قدم بکش جہاں کہ طور عشق و ملاست ترا مسلم شد</p>	<p>بسیج شب بے تو دلم نالہ گر و دن نکشید کس حریف من میخوار شد بے لب تو</p>
<p>کہ بر دیم رستم از تنگ شفق گون نکشید کز کف ساق چشیم قدح خون نکشید پای از دوارہ عشق تو بیرون نکشید کوہن بار دل خویش با مون نکشید انچہ من میکشم از عشق تو چون نکشید نکشیدت ترا دل سوی من چون نکشید</p>	<p>دل چو پر کار شد از دست تو گشتہ و بے کوہہ را یافت ہم آواز خود از غم از ان جان کہ من میکشم از عشق تو فراد کند میکشد دل سوی دل کی دلم خبر سوئی</p>
<p>دے نکتہ بنجیدہ جہاں نکشید طبع موزون چو نبودش سو موزون نکشید</p>	<p></p>
<p>از لب خندید و گفتا بیش با دو کم مباد گفت کار کس چنین آشفته و در ہم مباد گفت یا رب ہرگز این بار کرم بے تم مباد گفت جز حرت و نایم نقش این خاتم مباد گفت بر جان بجان داغ این باتم مباد گفت یا رب بیکس را دور و بے مرہم مباد گفت جامی ہر کہ عاشق نیست در عالم مباد</p>	<p>گفتم از تو بردلم ہر دم کہ از صدم مباد گفتمش سر رشته کارم شد از عشق تو کم گفتمش ہر دمے ریزم ز مرگان در تنگ گفتمش شد قائم چون حلقہ شکم چون گفتمش از ہیر نبودتے دلسوز تر گفتمش دارم ولی پردہ دے مکان گفتمش از عشق عالی نیست در عالم کس</p>

<p> بہ چنگ خم دلم از ناتنگ مے آید بوی آشیت جان ہمیدم بہر خند ہجر عشق بستم ز کام دست امید تر شحیت ز خون دل آب دیدہ ام نیمبر نذر بار بساط قرب تو نام شدم ز سنگ لامت بزیر خاک و مہوز </p>	<p> کہ تار زلفت تو دیرم بہ چنگ می آید کز آشتے تو ام بویہ چنگ می آید چو کام سے بکام نہنگ مے آید کہ با خیال بست سرخ رنگ مے آید بے تو شاہیہ و ازات نہنگ می آید بناکم از کف اجباب سنگ مے آید </p>
---	--

برآمدست پراز خون چنان دل جامے

کہ غنچہ وار بر دجا رہ تنگ مے آید

<p> آن سرودی بقصد سلام قیام کرد جای جواب خوشترش جان ہم چو او بودم چو خاک بر سر راہش بے حقیر دل رفت و جان ہم از پی سرور دان یکدم نکرد در نظر من مقام لیک شکر خدا کہ از شکرین خندہ سعی تخت </p>	<p> شرط و فاد رسم تفتہ تمام کرد دست ادب بسینہ نہاد و سلام کرد خاک حقیر را ز کرم احترام کرد از پیش من چو بہر گزشتن خرام کرد ذوق سلام اید دل جان مقام کرد شیرین لبش بکام من تلخ کام کرد </p>
--	---

جامی بوصف آن لب لعل شکر شکن

طے حدیث طوطے شیرین کلام کرد

پسند جام را کہ ز صبا تھے شود

زان بیشتر کہ میکہ از ماتھے شود

<p>زان غم مخور که خانه زکالاته شود هر کسیه که پر کند آساخته شود تا یک دور و ز شهر ز غوغا تهنه شود صد بار حقماے داد آتیه شود کے تا بخت و امن صحرا تهنه شود</p>	<p>پر کن سب و بهر چه توان بهن باده ساخت خوش مصرفیت میکده کاین خرج صبر نه کلمات گفشت نشت خوان بستغ شود نتوان علاج عشق تو گر خود طبیب را زان شکما که کو کهن از غم بسینه کوفت</p>
---	--

جامی بخت نظم تو گر زانکه گوش سپرخ
 از گوشوار عفت دریافته شود

<p>صحرا و شهر بر دل آنگ میکند که ز گفشت و گوی نام منش ننگ میکند عنوان این صیغه بخون رنگ میکند زاده شسته پر شش فرنگ میکند چون می بریم نام صفا جنگ میکند منع سماع و باگ دف و چنگ میکند</p>	<p>آن سه بجانب سفر آهنگ میکند اسی نامه بر مجلس و نام من سیر شرح کمال شوق بهین پس چشم من عاشق نشان جان بره کعبه مراد صد جنگ میکشم بامید یک صف نشیده بسمع قبول در چه مقصد</p>
---	--

جامی کند سبخت دله بار را عتاب
 جامه تنگ مجاول با سنگ میکند

<p>کریم ناله در دل منتش اثر نکرد از سر کشته باز در آغبا گذر نکرد</p>	<p>گذشت دیار و سوی اسیران نظر نکرد خاک رهش شدیم که بوسیم پای او</p>
---	--

مارا چه سود اشک چو سیم و رخ چور تا در زخمش نظر کنم هرگز نم ندید بر خاک ره نشان کف پای نازکش میخوشت دل که همه جان ز پیش دو	چون هرگز التفات بدین سیم و رخ نکرد جای که روے خویش بجائے و گر نکرد روشن بے ندید که کحل نصب نکرد جان خود چنان برفت که دل بخیبر نکرد
--	---

شد خاک بر درش سر جامی دلی هنوز
سوداے پاس وے از سر بر نکرد

دو ش در بزم گد اشاد فرد آمده بود ناز نینه بصف خاک نشینان نیاز ز آسمان بر من محنت زده از رحمت و لطف عمر با هر زمین بوسه خیل و شمش کردم آه ز غمش آتش صد خرم شد گر چه شاهان بهوا خواهی خواسته اند	نور نازل شده و ماه فرد آمده بود از سر پر شرفت و جاہ فرد آمده بود آیت بود که ناگاه من و آمده بود خیل اشکم بر راه فرد آمده بود هر کجا ددی از ان آه و فرد آمده بود پیش در ویش هوا خواه فرد آمده بود
---	---

در چمن بے قد آن سر و سیم جائے را
خاطر از بهت کوتاه من و آمده بود

از صبح طرب از مطلع امید دید نامه لبه سر آمد مراد دل سن فتح تا کرده چو ناکه سر آن نامه هنوز	نفحات نظر از گلشن اقبال وزید ماہل نامه مرادے که دلم می طلبید بشام دل و جان را تحفی و مید
--	--

چون صدف شد همه تن گوشت که آن مژده شنید	هر کرا بود پر از گوهر اخلاص درون
آمد آهسته ز پس پرده تقدیر پدید	شد الحمد که آن نقش که خاطر خویش
خنجر گشت که حسرت در جگر او تخلید	خامه هر کس که بدخواه بر او نهند

دم بدم جامی از اخلاص کند هر باد
سوے تو فایده قاصد جواب مزید

بنا که خط آینه گان باغ رسید	ز بنره گرد لب جوی خط تازه دید
بهر دلی که ز دے خارهای غصه غلید	کشید بنر بزرگوار خورده سوزن خوش
ز بار منت او گردن بنفشه خمید	ز بسکه فیض عطار رحمت بر چین باران
اگر نه صبح به دندان شبنمش بگریزید	چراست گرد لب غنچه گشته غرقه خون
خوشا کیکه می عیش از ان پیاله کشید	زالا شد همه صحرا پر از پیاله لعل
گل از تو هم آن در شگاف غنچه خزید	چون شک حادثه بسیار شد زلاله باغ
هزار برودن آمد دیکه نمکبید	چون خون کشادگ از غوان به نشر برق
بسوے او چو نسیم قبول شاه دزدید	ز نوک خامه جامی هزار گل شکفت
گل ز باغ معانی بدست خویش نمید	کیک که نگین ز دفترش نوشت
بمآستان تو زود دیده جاسه خواهم کرد	شبه بسوے تو زود دیده پاسه خواهم کرد
برای دیده خود مهره ساسی خواهم کرد	برسم سجده جبین را بنماک مقدم تو
غمی که ز اورد آن سرا می خواهم کرد	درین سرافقت خو گرفته ام بفرست

بهر طرف که روشی در قفای ممل تو	بناله منفسی باد را سے خواہم کرد
فروز و غمخسرم از دل بدای غفرت تو	سزای این محنت قزای خواہم کرد
بہ بندہ بنوسے از ان لب حوالہ کن ورنہ	حوالہ لب تو با خدا سے خواہم کرد

در آب میکده جامی کہ حل شکل عشق
بجام بادہ مشکل کشا سے خواہم کرد

بوقت گل چوبے تو آرزوی گلشنم گیرد	ز فتنہ یک قدم خار سے زہر سودا سہم گیرد
چنان شبعلہ گرد و ز آتش دل خانہ ام شہما	کہ مہسایہ اگر خواہد چراغ از در زخم گیرد
بدل تیرم نزن من ناشدہ و نہ شک و غم	ز خاک دل مباد اشعلہ و پیرا سہم گیرد
بسوی من رہ آمد شد یار ان شود بستا	ز بس کہ گر یہ ہر شب آب گیر و بسکیم گیرد
ز آب چشم و دود دل نہ دیدار تو محروم	کہ گاہ این گاہ آن پیش و چشم رو سہم گیرد
عیانم بتدا ز کف عشق تو سن و رندی	کہ بنید ضعف عجز من عیان تو سہم گیرد

نہنداری ز بے درویش کم نالیدن جا
کہ اشک اندر گلو راہ فغان و شیونم گیرد

خندہ ز دہشت رشتہ دندان نبود	وزر گہ جان گرہ غصہ بہ زبان بکشد
ہست گوئی ز لطافت ہست و ز خوبان	کس درین عرصہ چو تو گوئی لطافت بود
جیب خانم کہ شد از دست غمت خاک و ز	تارے اندر شکن زلف تو انکار نبود
ہر کس کشد خود میدرد و بخت نگر	کہ دلم مہر و وفا گشت و غم دور و دور

هستم از مرد مک وید ه خود غرقه بخون	که برادوش در آغوش خیال تو نمود
رد و نیل است بدان سوی تو می مصر جان	چشم گرین که شد از رنگ جفائے تو کیود

بسکه جایی پی پاپوس هر حوی و وید
پایه ادر سود دلی بر کف پایے تو نه شود

ماه من تا که از موے میان نکشاید	بید لان را که از رسته جان نکشاید
چون نبشته ز قفا باد زبان سوسن را	گر به آزای آن سر و زبان نکشاید
گر به بنید صدق آن عقد گر چه فتنه	جای قطره گهر از ابرو دهان نکشاید
آن دل بهت دکان شکر از شهد خوش	بنید آزاد گرا از شرم دکان نکشاید
در گلو گر به گریه گشت بسوزد دل اگر	تیغ آن شوخ ره آه و دفغان نکشاید
تا ایشارت نکند از روی و صحن فلک	برو لم تیر جفائے ز کمان نکشاید

پیش افسر ده و لان عرض سخن جامی چند
و فخر خویش گل ایام خزان نکشاید

لشکر الحمد که آن مرز سعید باز آمد	نورم از آمدن او به صبر باز آمد
از نم دید ه صاحب نظران سوی چین	لااله و سنبیل او تاز و تر باز آمد
آن جگر گوشه که چون شک برفت از نظم	خون شد از عینم جگر ما بنظر باز آمد
بندم از جان که بنید گے او که بلطف	بهر خویشی من بسته گر باز آمد
ملک دلما بهم گرفت و زان لطف دراز	در پناه علم مستح و ظفر باز آمد

شد چو پروانه دل ز صبر و خرد ساخته پیر
اسوی آن شمع دلی سوخته پیر باز آمد

جایی افتاده بنزدان غم از شوق لبش
طوطی آری نقبش بر شکر باز آمد

بر رخ زردم نه شکست نیکه گلگون میرود
شد دلم ریش از غمت از ریش دل خون میرود
کرد دلم شد رخ از تیغ جفایت باک نیست
جانم از زردان غم زان خنجر بیرون میرود
بر تن ارم زین شد بے تو نگ ای کاش دست
میزند در دامن آه دیگر دون میرود
ایمان بارانده و تو با آسودگان
کوه کن در کوه و شیرین گشت بامون میرود
پوست بهر غیر پوشد ورنه لیلے واقف است
در حریم حبه بر شکلی که مجنون میرود
خواجه دامنم که بے جو میرود آب بهشت
لطف آن قدسین که بر کوزن چین میرود

چون سخن در دصفت آن ندان و دانا چاه لطف
نظر جائے را سخن دور در گلگون میرود

خیزا قی کر فروغ صبح شد خادر سفید
ز رخ شب ساخت گردون چرخ صبح
صبح کافورے سحاب از آسمان کافور بار
بقیة کافور را ماند زمین یکسر سفید
دی که کرد از دشت طی دیگستر بنهره زار
ساخت از سر کوه خارا پوشش اچادر سفید
چون کرمان بر گنج سیم در کشاد و ساخت
مفلسان را از شمار سیم بام و در سفید
چرخ حکاک است پنداری خاک نیا که شد
نطق خاک از سود گیاهای بلور تر سفید
بود از اوراق خزان لبان بلون ختری
چشم عبرت بین کشا بینی آن و تر سفید

بیکه آید آب و هلاک مردم از باران برین	بهر چوستان چمن را جامه شد و بر سفید
بهر روز آتش گل میفتد برف از هوا	باغ دی را این گل میخست آن گل میسفتد
جامی امروز آن می گزنگ خور کز عکس آن	لعل گردد گر چه باشد فی مثل ساغر سفید
لیک بر یاد شنشای که در باران جود	ساحت بر مشن بود ز افتادن گوهر سفید

شاه ابو الفازی که باز از فیض نور سر برده	
عزّه جاده و جبهه اش تا دم عشرت سفید	

این همه خون از لب لعل تو دل چمن میخورد	آگین تو ان چمن گردن و خون میخورد
شیخ شهر که بودی شهره در کم خوار گه	از همه درد و رعلت باده افزون میخورد
جز گل حسرت نیار و بار و داغ امید	خار تر گام که آب ز اشک گلگون میخورد
دل پرست از زخم شمشیر پلار و ذوق فراق	بچو آن پر دل که زخم اندر شبنون میخورد
ییل آشکم در نه آید بمشتم آن ماه را	گر چه شب موج آن بر آید گردن میخورد
میکنند هر دم زمین ز خود زخمیم بحر خون	آتش گوئی دم آید ز جیون میخورد

جور تو جز بر دل لیلے نے آید بے	
سنگ کز لیلے رسد بر جام مجنون میخورد	

هر شیم در سر خیال آن لب بیگون بود	دامن از شرگان و ترگان و دم پر خون بود
چون رسد بیکان تو بر سینہ انگه بگذرد	از رسیدن بر و گزشتن بے افزون بود
آن غزالی تو که از بهر شکایت عالمی	اگر ده اندکوه یا سر گشته در ماهون بود

باشم بگذار و شادی دیگران ده که من دودناید از آتش فکر دله دل در برم هر گیا ہے کہ حریم خیمہ لیلے وہ	عاشق غمخوارہ ام شمای غمخوارم چون بود آمد آن انگ که دودش فتنه برگردون بود خورده آب ز چشمه سار دیدہ مجنون بود
---	---

محبت تنگ ست جامی جان دلا با ش
عقل محرم نیست کو تا کی زمان بیرون بود

وقت آن شد که فلک رین حال گسلند ماہلین سیر دوری چون ہمہ سرگی چون نہ بر حسب ادا فتنه شایع را ظهور سلک نظم هستی آمد عاشقان سلسلہ کے تو اندزد دل اندزد امن مقصود خپک گرہ در قطرہ نوان تیز باشد تیغ مشق	رشته پیوند مہر از مہر گل گسلند زنگہای انجم از فیروزہ محل گسلند نسبت تاثیر فاعل راز قائل گسلند فتح آن ساعت کہ مجنونان سلاسل گسلند گرہ عقل و ہمہ خپک زد امن گسلند رہ روان امید از قطع منازل گسلند
---	--

بگذر و مرغ دل جامی ازین تبر تیان
گر زبان ممتش بند شود اعل گسلند

فرخندہ عیدگان جان از پشتین جوان گسلند رخش جفا انگینہ خون سیران یخندہ چون از دل غرقہ مجنون آید پیکانش بر جان زان گویند کہ بر چمن باشند گلہا خندہ زن	از غمزا خنجر زان عشاق را قربان کند ہر سو سری آوینہ جابر سر میدان کند ناله از چاک و رون از فرقت پیکان کند آن خمیازہ چشم من از شک خود خندہ ان کند
---	--

آن خاک را در یک نظر بر چشمه حیوان کند	گر خوی چکان آن شک بر شوره خاک گردد
سیل بلائے کو که این غمخانه را دیران کند	بر جان می آرد و کینم زمین را ندانم

ز نیسان که جامی خون نشان بر غزلت می آید
در پای خون دزی روان ز جودل زیوان کند

چشم از هر مژه خوانا به نشان خواهد شد	باز خون دلم از دیده روان خواهد شد
هر چه مقصود دل تست چنان خواهد شد	هست مقصود دولت آنکه بپریم ز غمت
همه صحرای عدم لایستان خواهد شد	بسکه خونین کفان داغ تو بر دل فرستند
فتنه عالم و آشوب جهان خواهد شد	وید در کو دیت پیری و گفت این روزی
در دلم ز اوک دور سینه سان خواهد شد	شکل بالاد نماگر چه شب تنهائے
کشته افتم همه را بر تو کمان خواهد شد	خون من جامی در گریز که چون در کویت

هر که دید از رخ تو خرم و خوش جامی را
گفت کاین پیر در گریه و جوان خواهد شد

خط ز سنبل تر بر بمن نقاب کشید	رخت ز محالیه خطا گرد آفتاب کشید
ز مشکنا بلبای بر آفتاب کشید	مصور ازل بر دی دلکشامی تو خواست
برشته مژه چشم در خوشاب کشید	سگ تو خواست بر امی قلاوه عقد گهر
بساط رزق بپای منم شراب کشید	پلاس میکده زاهد ز دلچسپین خواست
کرین دودیه نه دامن بخون ناب کشید	تسبی خیال تو دامن کشان با بگشت

از خواب ناز چو بکشاوه دید ز گسست چه نازاکه از ان چشم نیم خواب کشید

زور و عجب غذا بے ست ناله رحمت کن
که در فراق تو جامے بے عذاب کشید

رسیده قاصد و درجے ز شکناہ آورد
ز شب نوشته مثالے بگرد صفحے صبح
خراب بود ز ظلم فراق کشور دل
سخن درست بگویم کہ شاہ مسند ناز
غلام مقدم آنم کہ زان لب و غمزہ
تفاوت خانہ سر از شرح بھر و حیرانم
شب از فسانہ وصلت بر وزمے آم
گذشت پایہ نعلت ز آسان جامے
چہ جامی درج کہ درجے در خوشاب آورد
پیام در دہ سر گشتہ ز آفتاب آورد
نشان لطف سوے کشور خراب آورد
نیاز نامہ در و لیشن را جواب آورد
توید مرحت آلودہ عتاب آورد
کہ نامہ قصبہ مارا چگونہ آب آورد
اگر چہ بخت مرا این فسانہ خواب آورد
چو پے بجا کہ در شاہ کامیاب آورد

سینہ شے کہ چو راہ سفر گرفت طعنہ
بہم عنانے او پایے در رکاب آورد

ساقیا اطراف باغ از سبز تر آزارہ شد
گل بوجہ ساغر سے در میان آورد
بزم گلشن باز لالہ جام لعل آمدید
بلبلان جان بوی صحبت گل تازہ شد
جام می در وہ کہ روز عشرت از سبز تر آزارہ شد
در سر ز گس ہوای ساغر ز تازہ شد
افسہ گلزار از ترالہ عقدہ گوہر تازہ شد
تیربان رامیل دل سوکھنور تازہ شد

<p>سرور ابر طرف جو از فیض ابر و رشاق اند ریاض کرم است آمد نسیم رحمت نقد کوته جامی اهل فضل را گشت امید تشر و غازی معز ملک دین سلطان حسین</p>	<p>علاء بنز مرد دنگ در بر تازه شد جان عالم زان نسیم روح پرور تازه شد از سحاب لطیف شاه عدل گستر تازه شد آن حسن خلقی که زو آثار حمید تازه شد</p>
	<p>باو هر دم روز بایشن میروزی دیگر کرد رسم فیروزی درین فیروزه منظر تازه شد</p>
<p>اگر هر شب ز دلبسته زدم از چشمم نرم افتد چه در جانم زوی آتش بدون آن درخشم نشست اندر سرم سنگ جنایت گرم او خوابم کشتنت کوی ولی با آن لب غمزه چو بے تو میخوم ساعتی نگشته برگردد تبر از قدام از عشقت خطا بود آنکه سیغفر</p>	<p>ز چاک سینه چون آتش عهد در بستم افتد بها داد در حریم محبت خاکستم افتد فتد بهتر که ازین تلج کرامت از سرم افتد که خونخوارند و خونریز این سخن چن باورم افتد از قطره قطره خون که هر قطره در ساغوم افتد که عشق تو ز دیگر خوب و یان بهترم افتد</p>
	<p>بعد عافیت کردم هوای آن جان حامی چو دلبستم که در هر دم بلائی دیگرم افتد</p>
<p>لعل لب لبطف حکایت نمیکند صد بار پیش پیش تو گفتیم در دول دل باسگ تو شرح دهد غمزه رقیب</p>	<p>چشم خوش نش نظر معایت نمیکند ورد که در دل تو سرایت نمیکند از دوستان بغیر شکایت نمیکند</p>

با شیخ خرقه پوش چه کارم که کار من	جز پیکر فروتن کفایت نمیکند
از لوح فہم و اعطاف خوش بچہ محبوب	ہر گشت کہ ز لب تو روایت نمیکند
مستوق را رعایت عاشق محبت لیک	یا من این طریقہ رعایت نمیکند

حاجی بند لب کہ حریف سخن نبوش
ادراک رمز و فہم کنایت نمیکند

شب ماہ عید را از شفق حریج جلو داد او	برکت حریف لعل قبا جام زر نہاد
خونین دلے کہ بود جگر بستہ اشک او	ہر روی زرد یکسر تاخن جگر کشاد
نئے نئے کہ نعل زر بیاطے کہ یافت رنگ	از خون دشمنان رسم سپہ شہ فہاد
شاہے کہ در مقام غلامیش ماہ عید	غم کہ دہشت خویش فی پے خدمت ایستاد
جان رسیدگان بمواہید لطف او	چون طبع نار سیدہ با مید عید شاد
روزش بنود ہمیشہ ز بخت سعید عید	چشم ہزارانہ ز عیدش بسید باد

حاجی چو ماہ طلعت او دید عید کرد
حاشا کہ ہرگز آید شش ماہ عید باد

آتر اشکے بد نیسان ساختند	ہر مردم آفت جان ساختند
قدسیان تصویر قدرت خواستند	شاخ طوبی را خزان ساختند
زابر رحمت قطر نامی لطف بخت	گرد گرد آن خندان ساختند
تیر مرغانت ز جان چون گذرد	کش نوک غمزہ پیکان ساختند

<p>بہر غلطیدن بنجاک پای تست ہر کہا جولان کنان اندی سمنند دور آشکم را کہ غلطان ساختند عاشقان از دید و میدان ساختند</p>	
<p>خوست حامی کز زبان بند و نظر آن دو رخ بازش لشیان ساختند</p>	
<p>رشتہ بان را بہر موی تو پیوندے دگر ہر زمان دیوانہ میگردد خردمند دگر ہر غمے صد حلقہ و ہر حلقہ بندے دگر بر زمین ناید بخون چون تو فرزند دگر خوش نہی آید کہ دام گوش در بند دگر وہ کہ میباید شکستن باز سو گندی دگر</p>	<p>اسی ز مشکین طرہ ات در ہر گدندی دگر زلف تو یارب پر بنجیرست کز سودا دگر چون رہن گین دل زان جہنم و جہنم گدہ است گرد پر خورشید و مادر ماہ باشد فی لیل تا سماع قول طلب دوا و پند من حکیم محتسب سو گندم از می داد و دھند گل رسا</p>
<p>دل گرفت از بامہ حامی رہ میخانہ پرس تا پئے معشوق دے گیریم کچھ دے دگر</p>	
<p>بصد پارہ دے وار دھنوبہ تو آن شاخ گلی اسی شوخ دلبر کہ آرمیت آب ویدہ در بر چہ سنگین دل کسے اللہ اکبر شراب سلسبیل و آب کوثر</p>	<p>ز رشک قدرت اسی سر و سیمبر باغ غلہ اگر شاخ گلے ہست نہال حسنہ و ہاشم داریم مراکتے و تکبیری دگفتی کنایت زان لب بدیش عارف</p>

نخواهد رفتن پروانه را شمع	از آن در بزم خود میوزدش پر
---------------------------	----------------------------

خوشست از باد تو پیوسته جامی	دلے ایندم بید از تو خوشتر
-----------------------------	---------------------------

تجاشتم بیدلم غریب و اسیر	کارم از دست رفت و شتم گم
بابیاد تو زنده میمانیم	ورنه هجران نمیکند تقصیر
چه عجب کز تو ام گزیری نیست	نیست کس از جان خویش گزیر
آب جو یای سر و قامت تست	گر چه بادش کشیده در زنجیر
ایرومی و غمزه بس ترا پی صید	گوشه گیر از کمان بنیگن تیر
هر دم از اشک سرخ بر رخ زرد	شرح شوق تو میکنم تفسیر

تجاشم آشفته جوانی شد	سود که داردش نصیحت پیر
----------------------	------------------------

خونم گر کشتیغ ای ستمگر	نخواهد شد تنائی تو از سر
خرا مان بگذرم گفته بنماکت	خدا را سر و من زمین فکر گذر
مکن باقدش ای دل یاد طوبی	مشوهر لخط مرغ شاخ دیگر
برخ نقش خیال او کشیدی	زوی ای شک آخر سکه بزر
رقیب احوال در دم نیک دانم	سگ کویت از و صد بار بهتر

بنفشه گر دگل در خواب دیدم | معنی شد بد آن زلف معنبر

چه خوش باشد بزم عشق جاسی

منی اندر جام و دلبر در برابر

عیدست و در دهر کس عمر تماشا می دگر صد نوب پیش آید مرا خاطر نیا ساید مرا نمی رود مراد رخا نه جایی در کاشانه بگذاشت از غم جان تن چندین خوابم زین تن از من چه پرسی این دلیلی ای بخوان ای ای فاخته دل منی بر قامت سر و سیم	ما را نباشد غیر تو در دل پستی دگر ز اینها چه بکشد ای مرا چون عاقبت کار دگر هر لحظه چون دیوانه گردم بصورتی دگر می بین بر خست بسوسن امروز و فردای دگر محکوم فرمانم بجان بهود و زاری دگر گوئی نداری آگهی از قد و بالائی دگر
---	---

جامی نخواهد از تو دل زیرا که در صین و چکل

بچون تویی ای جان دل نبود دلا رانی دگر

ز دسحر طار قدسم ز مهر سدره صیفر قدسیان بهر تو آراسته عشرتگاه انس و دکان دار میان تو و مقصود هست بگسل از دل بر از جان گزینت از ان هیچ جانیت که عکس رخ پدید نیست غم دیرینه می پر نیست اے ساقی	که درین دایه حادثه آرام گیر تو درین عکده چون غمزدگان نازده اسیر خویش را بهر چه انداخته دور جویت دل بران شاید دل نیک از نیست گزیر جرم آئینه بود گردنود عکس پذیر هر دم غمضی دگر میرسد از باطن پیر
--	--

باد و فصل بر غصہ ایام زول	مدعی گریز و دگر بردار غصہ بپیر
زیر این بر دوز نگار کسے محرم نیست	پروہ بکش از رخ پروہ نشینان ضمیر

جامی آن را ز کہ در پرہ منغی نہفت	
نئے کلک تو ادا کرد بالمان سیفر	

روزہ چون میداری ای شیرین	کز دلب بینیم و ہانت پرشکر
ماہ روزہ گر خوری شکر چہ پاک	نہست روزہ ماہ من بر ماہ و خواہ
مردمان در روزہ و عشاق	ہر دم از ویدار تو عیدے دگہ
روزہ داران بین ہمہ مشتاق	من بوصلت از ہمہ مشتاق تر
آبدان بستم بر روزہ از خدا	خواہم آن حلوائی شبامہ سحر
روزہ داران را بیاہ ماہ عید	با وجود ابر و دانستہ در نظر

ہر ناز شام مجامے بے لیت	
یکشاید روزہ از خون جگر	

اسی ترا از گل سیراب تنے ناز کرتے	بر تن از برگ سمن پیر ہننے ناز کرتے
نہست ہر بیج بدن راست بدین لطف بقا	نہست و ہر بیج قبا زین بدینے ناز کرتے
ہر شہیدی کہ شمشیر تو خود داشتہ وای	گر نباشد ز خورشید کفے ناز کرتے
منہ از دست کمانی دل جانم سپر	کہ ز دم ز تو نواک بکفے ناز کرتے
زین مہمانانہ سلطان کہ بر آمدہ اند	نہست کس از تو سیب فتنے ناز کرتے

بنا کنند غنچه خیالات بگذر سو بے حسین
باب از ک از لب دهنی ناز کت

ماز گئے سخت وصف کند جامی بس
زا که گفتن توان زین سخن ناز کت

ز بے زرقنه ترا هر طرف سپاه دگر
ز ظلم چشم تو هر گوشه داد خواه دگر
کجا روم که ز دست نعمت کنسم فریاد
که نیست جز تو درین ملک یا د شاه دگر
خو جوان دهم ز حشم غیر خار نویسد
نروید از گل مایه لان گیاه دگر
گفتم که پر سر را تو منتظر باشم
کن بر حشم خدار اگر براه دگر
حدیث شوق تبار تو چون کنم روشن
که جز خدای ندام برین گواه دگر
اگر چنین زند از سینه شعله آتش آید
جهان بسوزد اگر بر کشم آه دگر

کش بیتغ تعافل کمینه جامی
چه سود از آنکه شود کشته بے گناه دگر

اقد اقد ز کجا میرسد آن غیرت حور
بمهر از سر برده ارجلال بطون
میکناید ز سر گنج گرانایه طلسم
تا و به حاصل آن گنج بهر مغلس حور
هر کجا سایه ز نقش همه دامنست و زب
هر کجا پر تور دلش همه عیشست و دهر
همه دل داده او نید چه بشمار و چه هست
همه دیوانه او نید چه نزدیک و چه دور
هر حیائی که کند صبر بر آسانست
شکل نیست که بگوید او توان بود بهر

	<p>بند به شوق رخس بر دوز خود حایمے را باد آسوده درین خواب گران تا دم صبح</p>
<p>که باد آفت چشم بد از مجال تو دور بگرد خاتم تو صفت کشیده لشکر مور بیکد و جرمه بنجشای بر من محسوس فلک بگرد زمین با هزار شعل نور ز ذوق دور دستان بهر مند مست غرور که خاک روی این در کند بگیسوی ز جام ساقی بزم صفا شراب ظهور سراسی عدل ز سمار عدل او معمور</p>	<p>خطیت بر گل رویت ز شک ترسور بلک حسن سلیمان توئی دلجنا تم غار چشم تو دارم ز جام لعل لب تو در میان دبرای توهر شب گردان مجوی شیوه زندان ز شیخ شهر کفایت حریم میکده خوش انیسیت کورضوان بدور عاطفت شاه میکشد حایمے سپهر مرتبه سلطان ابو سعید که شد</p>
	<p>صدای نوبت جامه و جلال او بادا درین مقرنس ز نگار خور تا دم صور</p>
<p>خنجر دارم هر دم از شوقت گریان بپاکتر نیست شوخی از تو در عاشق کسی چاکتر جمد آن دارم که باشم هر زمان نمناکتر گر مرا کشته چه پاک می از همه بے پاکتر چون شود از خون من آن حلقه فتر پاکتر</p>	<p>ای تیرا دامن ز گلبرگ بهاری پاک تر زینتی صدف بگن را خون که تیغ کس ندید تا دل از غمناک خود دشمنان و دیم ترا نیکوان نیست پاک از خون عاشق بختین شویم از آب حره سازم زلف سینه خشک</p>

<p>برو خاک آستان از جبار غیر پاک</p>	<p>شد زشت مسوی آب چشم کنون پاک</p>
<p>بخش بیرون ران که بهر پایوس مکت</p>	<p>شد جهان بر سر ره خاک و حامی خاک</p>
<p>شد هر صید از شفق چون بام زرباز اشک برج با قد گون سالی کشد دهن خون تخم مشرت ز آب می دروید بجاک میکده آتش لب و دیم ساقی جرعه برافشان شیشه صاف از نباشد کوسفان رد باش حال اور بزم زندان نمی و ساغر خوش</p>	<p>یعنی از آب شفق گون بام زرغالی در آشپه آرد چنین فرخنده ماسه در کنار ای که داری دست من نخه درین مزاج بگا خشک شد گشت ای سحاب لطف بارانی بیا رند در د آشام را با این تکلفا چه کار محبت بر خدای ارجاں خود گذار</p>
<p>سرفرد و بدن بدلق زهد جامی تابک</p>	<p>صید شد رویای غم گیر و بفرست سر برآ</p>
<p>ای دهانت لب لب و دهان شیرین تر نرسد بال تولاف سخن ملوط را دردن نگ بست همچو شکر شیر نیست کک تصویر اگر خود زنی قند جود نه شکر گریه ز سر تا قدم شیر نیست جامی از وصف لب که بشکیند عجب</p>	<p>مقد شیرین و سخن گفتن از ان شیرین تر گر چه هست از همه شیرین سخنان شیرین تر ایک در وید و خواب نشان شیرین تر صورتی از تو کشیدن تو ملای شیرین تر نیست از قد تو ای سرور و ان شیرین تر کک ناپیدا از آتش زبان شیرین تر</p>

از ان دار و زر کل منچولی پر بریدش باغبان کا کھر با کھر	کند گل چون رخت خود را تصور من آزاده را کشت از رخت سر
تران تلخ آید آری حق بود مر بدندان گیر و انگشت تیر	چکویم جرعه جاست حق است پرستم هر که بیند ساعد تو
که پس و پرچ و تابست از کسر نشانید از فرو و دستان تکبر	کش آن زلف را هر جانبی باد تواضع میکنم پیش سگانت

شدا از گریه تن چون موسی جامی

نہان در اشک همچون رشتہ دور

رب سہل علیہ کل عسر انچہ دارم من از قلیل و کثیر	شد بزلت دل شکستہ آہر صبر اندک غم فراوان ست
ستفیض ز فیض باطن ہر کندہ غایبم ز پیش خصمیر	پیر من جنم بادہ کہن است رشتے از چشم و حاضرست خدا
بر من خستہ کار تنگ گمیر تحمہ جان بلطف خود بپذیر	وعدہ ہوسہ بادہاں معشگن بندہ تجامے اگر شد پشت

نیست بر طبع نازک نہان

نکتہ تحفۃ الفقیر حقیقہ

بے نور ماند چشم جان بین کجاست بار	عسرت نور چشم جان بین است بار
-----------------------------------	------------------------------

نور شید اوج گنگره کبر است یار	بر خاک رو چو ساء فنا دیم و همیان
آب اریب هدم و از من جد است یار	هر دمی جد است هدم هر تار موسی من
با من ویرین مقام ندانم چراست یار	ایک جا کرد با من بے خان مان مقام
کز چهره صبح دولت اهل وفاست یار	چون تیره شد ز ظلمت پیران شبم بود
یاری نباشد این که بر نبرد زار است یار	گفتم بوعده رست نه زنده شد ز من

جامی تو وصل خواستی از یار و اد و فراق
اگر غایتی خواهی بجز آنکه خواستی یا

فانم چون خلقه شد زین رشک و زنا م جوهر	حلقه زرتا گوشت جای کرد ای سیر
بس دل من چین بر بسکین از انجاره بدر	بست زین عازات اده خلاص از هر طرف
از خیالش نیست خالی چشم ارباب نظر	انچنان که حلقه نبود گوش تو هرگز نسته
سیم کونامی کنن مین مشد لاف از حدیر	زر گرفت از خنک پیش نا گوش تو گوش
می نمی از علقهای خویش و اعنم بر جگر	دایغ بران سگان از حلقه باشد رسم تو
سیم بر بالای زر ریزم درام از چشم تو	تا ترا ز دیده ام از حلقه بر بالای سیم

نظم جامی را بوصف حلقه خود گوش کن
گر چه نبود در خور آن حلقه زین گهر

مل صدیر و جوان هست بعشق تو اسیر	گر چه طفلی و هنوزت شکر آلوده شیر
بن افتد نظرت چون نگری از پیر	بدت پیر خودم ساز که باری طفیل

بره زن ابل طریقت شدی ای تازه جوان	اوی گزند و کار شود هست پیر
گو کنم بر سر کوسے تو ز غار ابستر	نیز پیلوی من آن ز مثر آید ز حریر
جذب عشق تو ام طور خرد بر هم زد	اگر کنم بخودی بر من بیچاره گیر
چند گریم ز غمت گاه کزین رشتہ زد	اتوان نقش جفا شستنت از لوح ضمیر

جامی آمد بر کوی تو جان بر کف دست
گر چه این تحفه بود پیش سگان تو حقیر

گل خوش است عید خوش و زهر و غم و غم	خاصه بعد از محنت بجران در دستار
در بهاران غنچه را دل خرم و خندان	غنچه دل چون ل غنچه است از این بهار
میناید لاله زارم عشرت اسالم بچشم	داغهای محنت دوری که بر دل بود بار
آرزو دارم که گیرم در کنار کشت مے	ای خوش آن دم کار روی خویش گیرم در کنار
دامن افشان از غبار غم که از باران نماند	چون دل صفا بدامن صحرا غبار
آب صاف می کند در جوے کار آینه	شاید گل زبان کشاید رخ بطرف جویبار

آن سستہ قدر کند بر مشد جامی گذر
بهرای بوس وی از گل سهر بر آرد سبزه دلا

بر کنار دجله دور از یار و مهور از دیار	دارم از اشک جگر گون دجله چون رکنا
چون سواد دیده ام دریا کند بعد اورا	سیل چشم دجله بازم که شود باد جلیه یار
کیر روی آرزوی تیرجم از کف زام	کے فنادی بر خراب باد بعد ادم گذر

ایست جز ارباب دل را دل ز غار و کا	این نه باغ داد و غارتان ای دولت
تا کی باشد دل از فید او دایم زیر بار	وقت کوچ آمد میند اسی ساربان با سحر
بیکشد بر روی زرد دم قطره‌ای خون قطار	هر دم از شوق سفر چون شهران شمع مو

پشت خم گردد چو گردون ناقد را در بادیه

گر شود با یارهای دل بر دو جامی سوار

حقلم از سر بر بودی و دل دین بر سر	امی سے سرد ترا سنبل مشکین بر سر
آمده کاکلت از شاه ریاحین بر سر	هست سنبل بر چمن شاه ریاحین لیکن
بیکشتم پیش تو سر چشم جهان بین بر سر	تا ترا دیده ام از حسن جهانے نیاز
تخت جاہت و دہ افستر ملکین بر سر	شاه دوران اگر این شکل و شامل میند
تا سر مشعل از شعله بالین بر سر	هر شب آہم فکند شعله بالین و بود
کاید آن خوشترم از خواندن یاسین بر سر	سین دندان به تبسم بنار و زینین

جامی این نظم بخوان تا فلک ز بهر نثار

دانهارینزدت از رشته پر دین بر سر

بساط سبز زیر پا و چتر نارون بر سر	خوشا گل کا دست ز ناز میان چمن بر سر
چہ بیمار پر شش آمدہ سرد چمن بر سر	ز بیماری بیالین سر نہادہ برگس رعنا
کہ دار و شعلہ آتش میان انجمن بر سر	ہما نا لالہ شمع جمع نو خیزان باغ آمد
کش آرد دست شاخ گل بطبع خوشتر بر سر	معانیست پس مشکل کشای اندر چمن غنچہ

نفته سرنگندست و در زم بر طرف بگویند	پے قلش ستاده سوسن شمشیر زن بر سر
درخت گل بناربان سحر بر قلع نشان	نهاده صحنهای لعل پر در حدن بهر

توانی پنج مرغان گوشتش باشد در بستان
که جامی آمدست از جمله در لطف سخن بهر

تند آمد که بعد از سفر دور و دور از	میکنم بار دیگر دیده بدیدار تو باز
مژه بر هم زخم پیش تو آری نه خوش است	که ترا چهره بود باز و مرادیده فراز
آتش از عشق تو سر رشته کارم روشن	همچو شمع مهنری نیست بجز سوز و گداز
با وجود منم ابروی تو ام می خواند	ز ابرو بجز از عشق به محراب نساز
لیک در شرح و فانیت ناز می به ازان	که نهم روی ادب پیش تو بر خاک بناز
سپه توحید بر دال الف قامت تو	هر که ادراک حقیقت کند از حرف مجاز

جامی از شوق مقام تو توانی که زند

بهر عشاق ره راست بود سوسه حجاز

خطت فتنه است و لبها فتنه انگیز	دلم زان فتنه خون و دیده خونریز
دلی آونخته زلفت زیر مو	که ابا شد چنین زلف دلاویز
ز شکل قامت شد کشته خلق	ترا اگر میل قتل باست بر خیز
تو چشمی بود و دآفت چشم	زود و آه مشتاقان پیر بس
خوشم با محنت در و تو آری	بود هیچ محبت راحت آمیز

انشاید کرد در رویت نظرتین	الا ای ماه تبریزی که چون خور	
چو مولانا است جامی مست عشقت تو بار خاند رخشان شمس تبریز		
ماندن از کار و جان طالب جان هنوز کام طلب ز لب تنگ و دهن هنوز مویه کنان از غم موی میسان هنوز لب کشاده بان مشده رسانان هنوز کردی نایافته با دستان هنوز تشنه ز لیش مندی زبانان هنوز	پیر شمیم و بدل دغ جوانان هنوز رسته و ندان کشاد رخنه حرامان من تن شده موی و موگشته سفید و دلم مرد و صد ساله را مرده تو جان دهد فاک تو ام دست من بر کایت رسد لب ز سخن لبه ام غنچه و شاپا چو خار	
جامی اگر چه نماند نظم تر از وقت سخره طبع تو اند سحر بیان هوسوز		
یاد کن از برگ زیر عمر دمی در جام تیر ز ابر پر دیزن که گرد بر سر ز رسم بیز میکنند آهنگ یک از باغ آهنگ گریز خفگان باغ دارند انتظار استخیر مینند در راه شان امروز صد خلد ستیز با دهر سر و دهن کور و بیاد این یز و دیز	از خزان برگ زان زبان شمع ای گلچهره تیر شد ز افشان فرشتی رنگ میسازد سپهر باغ شد بے برگ و اکنون هم خوش آهنگان بنده موقوف بهار آمد زیر گل بلبل هر گل رحمت که گلشن دامنستان ابدست سر و ماند آزاد آید که گلزار رسید	

<p>زود خواهد بود کار و خار بہر اہل راز بہمچو جامی صد گل سخن برون از طبع تیز</p>	
<p>ولا ز قید مرغیان بے خرد بگریز قبول صحبت نیکان اگر نہ بارے بست زابعد عشق اسی پسر ترا این صفت گر نیتن ز حسد تا بکے ز اہل صفت مدہ بر امت فانی حیات باقی را چونیت غایتی در قبول درد کشان</p>	<p>تو مرغ زیر کے از دام دیو دود بگریز یکے بگوش ز ہمسبتان بد بگریز کہ ذکر ابکن از گفت و گوی جد بگریز اگر صفای دلے واری از حسد بگریز بہمخت دوسہ روز از عشم اب بگریز نہر قبول کن اقبال دے زر و گریز</p>
<p>خمیر مایہ ہر نیک و بد تو لے جامی خلاصے از مہمی بایت ز خود بگریز</p>	
<p>آمد بہار و گلخ من در سحر ہنوز شاخ شکوہ از خطروی عجبست لیک آمد بر درخت گل اما چہ فائدہ از سر و گل چہ بود خبر گفتنم کہ من بابا دیوی کیست چو آن نورسیدہ گل کشا نظر بہ لالہ و زر گس کہ غایب ہست خلعے بعیش خندہ زمان چمن چو گل</p>	<p>خندیدہ باغ و چشم من از گریہ تر ہنوز باشد ز آہ سر و منش صد خط ہنوز چون آن جمال تازہ نیامد سبر ہنوز زان سر و گلزارند ارم خنبر ہنوز دامن کشان نکرد بہستان گذر ہنوز چشم و چراغ مردم صاحب نظر ہنوز جامی چو لالہ غرق بخون بگر ہنوز</p>

یاد بادت کہ زمن یاد کردی ہرگز کردم آباد بعد خون جگر خانہ چشم گوشت امی سیمیر از حلقہ زنگشت گرن بارہا از لب خود عشو شیرین اوی یافتے بر سر من منصب شاہے لیکن حسن ارشاد مہین سکہ در اطوار سلوک	دل ناستاد مرا شاؤ کردے ہرگز جاو دین منزل آباد کردے ہرگز باتوہ گوشش نیرایہ کردے ہرگز فکر جان کندن فرماؤ کردے ہرگز کار بر قاعدہ داؤ کردے ہرگز جز بحسن خودم ارشاد کردے ہرگز
---	---

بندہ جامی نکند از تو جز این آزادے

کہ ز بند خودش آزاد کردے ہرگز

خرا مان بگذراے سر و سرا فراز بنازم چشم مست را کہ با من ز غم گفتے مسوزان مہمان ست رقیب کشتہ شد المومنین نسا زویے تو مار اسیح چارہ چو پر کشاد مرغ جان پر دیز	چو سایہ سرور از پاؤر انداز کند صد ناز پیش از بہر یک ناز کز آتش شمع را گویند بگذرا خوشت الحمد را بسمل ز آغاز بیا بیچارگان را چارہ ساز بیا ہم قصر شیرین کرد پردا
---	---

جد اماند تو جانے نہ لید

ز کشتہ بر نیاید ہرگز آواز

تیر مژہ تنہا بدل تنگ میسند از
زین پیش میان دل جان جنگ میند از

دست غم دور دست دل می بایه بستر	رو جانب این نمکد و تنگ میسنداز
سختی دل خویش گم پیش رفیقان	در حلقه طرغان حرم سنگ میسنداز
بر عارض چون سیم میفر خط مشکین	در آینه صاف دلان بنگ میسنداز
هر چند به قانون نبود ناله زارم	چنگ توام از چنگ خود این چنگ میندا
من شسته ام از آب منو دست خود ای شیخ	در کوزه دگر جز می گلزنگ میسنداز

جامی بقدرش شعر تراست شد آهنگ

این زمره شوق ز آهنگ میسنداز

رفته و من ملازم این منزلم هنوز	ز آب مره بکوس تو پا در گلم هنوز
را ندی چو برق محل خود گرم و من چو آب	در گریه و فغان ز پی محلم هنوز
گست چون زمام هر رشته حیات	دست از دوال محل تو بگم هنوز
ای کشته دل ز تیغ جفای توام دو نیم	با من و دل مباش که من یکدم هنوز
من مرغ نیم بسلم از شوق تیغ تو	تو تیغ آکسیده پی بسلم هنوز
فرسود جسم غرقه بخون زیر خاک من	مستغرق مشایده فدا لم هنوز

جامی نهاد چشم بلاق مزار خویش

یعنی بشکل ابدی تو مالکم هنوز

دیدم جز خاک درت خواب نه بنید هرگز	تشنه در واقع جز آب نه میسند هرگز
چشم قلاب تو بر کشش خاطر ما	چون نسیم زلف تو قلاب نه بنید هرگز

سیرمی از صحبت اجاب نہ بیند ہرگز راحت از بستر سنجاب نہ بیند ہرگز خانہ ام پر تو مہتاب نہ بیند ہرگز عابد شہر بحر اب نہ بیند ہرگز	ہر زمان لہلہ کوی تو شاق بست ہر کہ در کوی تو پہلو بپس فاک نہ دو دامن گریب زینان روزن بند نور طاعت کہ دل از سجدہ ابروی دہ
--	--

جامی آن صوئے صافیت کہ با اوست
خود جز رہن مے ناب نہ بیند ہرگز

زخیل عشق تو سلطان سپہ نیز کہ دار و داغ عشقت پادشہ نیز چو کشتن میوانی بی گندہ نیز نکردی سوئے مشتاقان نگہ نیز فدایش با دوسید خائفہ نیز خدا را بر شکن طرف کلامہ نیز	زہے مہر از رخت شرمندہ نیز ز دست عشق تو دوا دار کہ خویم کن بے سوچے مارا گنہگار گذشتے دی بعد ناز و کرشمہ چو خوش آن باد شد کوی خرابات کمر بستہ ہلاک جان من شد
---	---

قدم کے بینے پر چشمہ جاے
کہ کتر و اریشین از خاک روئیز

خریم عیتے منزل گہم بس دل ہشیار و جان آگہم بس و اما تو فیقے الا باللہم بس	درین رہ نصرت ہم ہم بس حریت کج غلو تمانہ فتر طراز آستین دلق تجرید
--	--

چرا منت کشم بهر چراغی	فروغ مجلس از شمع بهم بس
مرا گرد دولت شایسته نیست	فراغ از دولت شایسته بس
ز بیرون گر لباس تو بنویست	بگر بسته ز خون تو در تنم بس

چو جامی گزیده استیسم
زشت سینه دست کو تنم بس

عید شد هر کس یاری عیدنی دار و پیر	عید ما و عیدی ما دیدن وی تو بس
عید مردم دیدن ما عید ما دیدار تو	همچو عید ما مبارک نیست عید هیچکس
صدق با چون و شنت شد آخرامی رشید	همچو صبح از مهر دل با ابر آور کنفس
ما ایسر بهر و خلق محرم بزم وصال	ز غ با گل همدم و بلبل گزافا رقص
سوغت جان من اگر آه کشم معذور دا	دو دخیز و لا جرم هر جاننده آتش غم
پرده گفتی افکنم بس و ز عید از پیش رخ	عید شد آن و عذرا و دیگر نیلگون پیش بس

میرسد فریاد جامی بے رخت هر شب بسا
ای نه نامهربان روزی بفریادش برس

گرد وی بدم نمائے چه کند کس	در چشم ترسم نمائے چه کند کس
آئے برم آندم که شوی از همه فارغ	آن خطه اگر نیز نیائے چه کند کس
هر روز جدا از تو کشم محب و دروے	گرد یک شد در وجد آئے چه کند کس
چون زلف تو بردا من گل نماییه باید	از سنبل تر بگالیه سائے چه کند کس

ہوش از بربائے دُخ و صبر توان کرد	اگر صبر ہم از دل بربائے چه کند کس
جامی اگر آن شوخ نند ماندہ وصل	زان خوان کرم غیر گدائے چه کند کس

گفتے کہ حذر کن ز یلای چون تو بلا جو سے
سرتا قدم آشوب و بلائے چه کند کس

بام لعلش نگہ از بادہ گلرنگ پیرس	نالہ من شنو از زمزمہ چنگ پیرس
جلوہ شاہد گل بین سحر از حجلہ رناز	موجب نالہ مرغان شبانگ پیرس
تنگ و ستان ترا کام دل اندر غیبت	ستیر این نکتہ بکرازد ہن تنگ پیرس
عاشق کام طلب راز غم و درد گوی	مطرب بزم نشین راز صف جنگ پیرس
نام من مایہ تنگ ست بجائی کہ منم	قصہ نام گو قاعدہ تنگ پیرس
باد پایان نتواند رو عشق سپرد	قطع این مرغلہ از بار گے نگ پیرس

جامی امید وصال حرم ارہست ترا
راہے بین و قدم میزن فرنگ پیرس

رفت عقل صبر و ہوش ای دل کن از نالہ بس	کاروان حزن چن رودان شریطہ فریاد چل
تا بود جان ز تن از دمی عارض و حالت میو	چون زید بے آب و اندر مع نسکین در نفس
از دلم شوق تو خیزد و ز دولت مهر رقیب	از گل آرای گل مدد رنگ خار خار و خس
یک نفس خواہم بر آرم یکے تو چون کنم	تو مرا جانے و بے جان بنے آید نفس
چون تنم گو بودی اندر ضعیف و نرنگیوت	از ہش بگسیختہ باد پر و بال گس

گر تو فریاد من از ضعف نتواند رسید	ای همه فریاد من از قوت تو بفریاد من برس
بر درش حرفی نوشتی از کمال ضعف دل	گر بود در خانه کس جامی همین یک حرف لب
ای باد صبح آن گل سیراب را بپرس از ماکه کرده ایم چه دیوانه گریه چشم کو یک کنم مدیث ز زندان پاکباز اجواب را از فرقتش از دیده نورفت دل را بهین سحر و کمانش ابرویش جان کز تنم رسید ز نوشین لبش جوی	وان ماه شب فروز جهان تاب را بپرس آن در تاب و گوهر سیراب را بپرس یا بر دروغ و عده قلاب را بپرس آن نور بخش دیده را جواب را بپرس آن بت پرست گوشه عمر را بپرس از حال طوطی آن شکر تاب را بپرس
جامی خواب دید که در کنار دست	تعبیر خواب عاشق بخواب را بپرس
آن قریح را با حجاب آیات زیبای شناس مال پاک پند کاذب خرقه میدادم نهان پاس نفاس است میگویم طریق راه عشق منزع عمر مرا شنید گوئی وقت ورود گر نبائی توبه ویران شد مجد الله که هست لباس فقر نایز علت شناسی درست	خوبریان کرد و زنجار آیت حسن افتاس ماش مخم گفت ازین پس چند محم در لباس جان ندای راهبانی کاین نفس را داشت پاک کریالی برویت هم گشت پشت من چو دامن محکم از خشت بر غم قصر عیشم را اساس زشت باشد بامریه طلسم و نیکی پاس

که شغوا و از طاس فلک جامی که بود آن همه رسوائی کنفایان ز آواز طاس
--

گر دوش جام که زد صنع ازل پر کارش سرمه دور میخاست که از رفعت و قدر نیست وجه من منور جز این لعل کهن بند و پیر معانم که در اطوار سلوک خیرستان طلبد هر چه کند با دودش گسل کنفیس از صحبت پست نفعان طبع گویای من آن طوطی شکر شکست جامی شعار و لا و نه تو بنیست نفع	سرمه پدید خط این دایره زنگارش سایه بر بام فلک میگذرد و یوارش وای من گزشت اندک بگردنم و غارش کار یافت کشاد از گره زنگارش تر آن کارند نه تکیه کنان کارش نقد افلاس عزیزست غنیمت وارش که ز خوانای دل وصل بود و متعارش بود آن حسن و الطیف معانی تارش
---	--

همه قافله بند روان کن که رسد شرف مهر قبول از ملک التماسش

زنت که خط شکین شد زین صفو پیش فتا و اندر کشاکش از چشم و ابرو پیش تساع جان بخور ای ز من گر خود نمی آید بنجم حکم فتح اباب آشک بارسم نیز مگر گرد میانست که شود چون بیم خود غلقه	همانا در جفاکاری نوشته لوح تعلیمش تبع غمزه کن با ایسان هر دو تقسیمش تست از لب سلامی تا کنم فی الحال سلیمش روان شدیل خون از جوی مبد و کما تقویش بود آن حلقه درنگه فروزون از حلقه پیش
--	---

لبت مهر سلیمان است و بر روی اسم عظیم خط
اجازت ده خدایا بوسم بهر تقیض

نهادی پاکبوی عاشق جامی از سر گذر
زمر و سر که است آنکس که از کشتن بوش

نهادی لعل رخشان بر بنا گوش
در شکم شد از عکس لب لعل
ترا از هر طرف در گوش لعلیست
چه بودی کوه کن لعل تو دیه
ز لعلت گر کنم در یوزه کامه
مرا بر هر چه لعلیست آسا
سپیل و ماه را کردی بهم آغوش
منش در دیده جا کردم تو در گوش
چنان لعلی که از جان میبردش
که کردی لعل شیرین افرامش
بلولو لعل را گیری که خاموش
از آن خونی که در دل میزدش

ز لعلش چون نداری رنگ جامه
ز خون دل شراب لعل می نوش

روح نهد بلک دل عشق تو شاه سازش
دلکینه گشت خون از غم پای بوس تو
سوخت ز تاب خورشید کاش بریده جاوش
خواهم اگر دمی زخم بی تو بعشرت و طرب
چون بصفت خال تو از پیر سجده سر نهیم
از چه سیم اگر در خصلت آیم آن دمن
بر سر عقل و صبر و دین میر سپاه سازش
تا برسد بکام دل زمره راه سازش
آز سودا چشم خود چتر سپاه سازش
یا تو گذر و بدل مایه آه سازش
گفتم اگر بجز آنی افسر جاہ سازش
من رگ جان تن کشم رشته جاہ سازش

بر سرِ جامی از روی تیغ و شمشیر گشت
تیغ و گرز زن کہ تا عذر گناه سازمش

فغانِ اُلمی این خزان بی دم و گوش شوند هر دوسه روزی مریدان دانه زیر برون دے از لعلِ هدایت نور گمے کہ در سخن آید هوس کند ساع وگر خموش شود حاصل مراقبہ اش نگاہ از خدا یاد ام حای را	کہ جہش تیغ تراش آید و تیغ فروش بے ز دین و خرد خالی از بصیرت هوش نہ در زردن وی از شعله محبت جوش کہ کاش ازین ندیان زد و تیر شود خاموش ز بار سر نبود غیر در دگر دن و گوش ز شتر رزق ریا پیشگان از رزق پوش
---	--

بگوشتن پشیمان از حرمِ سیکدہ اش
صدای نعرہ مستان و باگ نوشانوش

شیخ خود بین کہ با سلام بر آمدنش خویش را واقف اسرار شناسدین جز قبول دل عاقل نبود کام دلی وام تر ویز نہادست خدا یا پسند بتدایر خرابات کہ در مجلس نفس اگر چه از حاصل خود دفتر بایام شبست ہر کہ بر نعمت او شکر گوید حای	نیست جز رزق و ریا قاعدہ سلامش باز آغاز و توقف و نہ از انجامش میکند رد دل خاص قبول عاقلش کہ فتد طائر فرخندہ اور و امش میرد روح قدس فیض حیات از جامش نام کس نیست بیرون از رزق قباش میشمارد خرد از دائرہ انعامش
---	--

خزان میرود آن شوخ و صیدیل بزبانش	بخون غلطان نادکهای چشم مست مالش
زمن من کشان بگذشت شبای صبا	بیشان گرد او با من از دامن اقبالش
چو موری کشته ام از ضعف کو آن قوت ختم	که نیم خوش را روزی طفیل مورپا مالش
شدم به اوز موی زار تر کو نامه بر مرغی	که بندم در میان نامه خود را بر پر دبالش
چو آن شوخ و خود کا مست باد و خویش در سر	کجا در دل کند جان پیران کن مالش
خطش نه رسته ریخته گد و چشمه حیوان	نشانده تخم آن ریحان بغیر از دانه مالش

بخون دیده صورت بست شرح حال خود جامی
که میگوید آن سلطان خوابان صورت مالش

هر دم آیم بر دلت بادیده خونبار خویش	ما طفیل دیگران بنایم دیدار خویش
تا که ازین محبت بے اقبال دیده خست	روی حرمان آورم در گوشه اوز خویش
دینت دشوار و نادیدن از آن دشوار	چون کنم پیش که گویم قصه دشوار خویش
بزم وصلت جا پا کاست من نه ایشان نیم	چون گانم جای ده در سایه دیوار خویش
ای ز سوز عاشقان حسن تر ابا زار گرم	تا کی سوزی برای گرمی باز از خویش
از خندگ خود چو نه سوراخها کن سینم ام	تا دم کیم بدون در دل نگار خویش

کار جامی عشق خوبانست و هر سو فاله
در پی انکار ادا و محبتان در کار خویش

ولا ملازم رنجان در و کش می باش	بهر چه میرسد از صاف در و خوش می باش
--------------------------------	-------------------------------------

<p>کین تعلق خاطر بعیش منور و مسر خواب سادو عذاران کج کلام من دو کون در نظر من یکے شد ای خواجہ مہ غم ز منقبت صورت اہل سخن را منم ز جامہ می اسی شیخ غرق آب حیات</p>	<p>بریدہ دار ہے زمی سادو دیش میباش روای اویت تو تشغلش دیش میباش تو در شمار سہ و یار پنج و شش میباش چو جان بر دم بود گوشت از پیش میباش تواندہ خشک زبان لب از عطش میباش</p>
---	---

<p>خلاصی از خود و از خلق بادت جامی ز جام پیر خرابات جرمہ کش میباش</p>

<p>بنامی رخ و رشک پری خانہ پین باش با مابل و جان کبری جان جان صلح پیوستہ جفا خوش نبو و بلکہ فانی چون من تو شدم بسکہ بدل نشن تو بستم مایم و ہمین عاشقے و لذت و یدار اسی سوختہ صدرہ دلم از داغ جدائی</p>	<p>باروی چنان مامہ روی زمین باش دل بروی و جان نیر کون رپی دین باش گم بر سر مہر ای و گمے در پے کین باش تو ہے تو جد اشوز من خواہ قمرین باش ز اہد تو برو در طلب خلد برین باش با عاشق دل سوختہ خود بہ ازین باش</p>
--	--

<p>جامی قدم از تحت جمہ و مسند ہمیشہ بہ نذر و در کوی بہان خاک نشین باش</p>

<p>تلاش و شہدیم ہی وقت آن تلاش خوش طوبی از قد خود و جمل ماندہ مینو بر پا بکل</p>	<p>کو باخت نقد دین و دل و معشوق آن تلاش خوش سروی بنایت معتدل بالا خوش و دنا خوش</p>
--	---

مستند بی جام و سبوست لب میگون او	صوفی و شان صفات خوصانی دلان ردکش
زان لب میان عاشقان آمدن و در بیان	ساقی ز کیسود او جان مطرب کیسود و غش
می بینم آن لعل و تار بطرف رویش خال	افاده در صین خطا سکین غمی از غش
خوش آنکه خواهم زان صنم بوسه تسکین غم	سن یک و تا داد از کرم بخشید چای و غش

جامی صلاسی بازده که هر چه گوئی با ده به

بر سر سبوست با ده تیرا چند ازین ستاروش

دلم که شوق لب و او شربت لبش	بمهر خطا تو شد مهر نام لبش
چسبای طعن دلم را بستی از لب تو	چو داد با ده ازین جام سا از لبش
که ام شیفته دل در کند زلف تو بست	که عقل خنده ز در و در از لبش
چونک بهاس جفا نمکست از آن دل	که جارسد ز نم چشم عاشقان خلش
خوشامرق صوفی که محتسب هر دم	کشید پایال ز حبیب و صراحی از لبش
اگر چه در همه عمرش بدل نیافته ام	بس ازیکه یافته ام همچو عمر بے لبش

چو راند جامی از آن چشم آهوانه سخن

سر و دوزم غزالان مست شد غزلش

زان میان گم کرده ام هر رشته تدبیر خویش	کاش مونی چشم از زلف چون بنجر خویش
و ده شیر نیست علت گویا آمیخته است	شیره جانهای شیرین ایات با شیر خویش
نقش تیر چمن که در بهانه صورت می نگاشت	پیش رویت بر زمین ز وفاء تصویر خویش

تیرت آمد بر دل و من نیم گشته منتظر	مانده ام باشد که آبی از قفای تیر خویش
همدم یاران تو خوش در عشرت آباد وصال	مانده من تنها درین غمنا و دلگیر خویش
خوایم عمر بگویم عذر تقصیر و فنا	همچنان شرمند و امیش از تقصیر خویش

منده جامی پر شد همچون غلامان بر دوش
 رومی اسی شاه جوانان بر غلام پر خویش

من بیدل چو خواهم داد جان دیده دیدار	مرد کن ای اجل زار میرم زیر دیوارش
ز دیده در دلش جا کرده و دل درون نهان	هنوز این نیم ترسم که بنید چشم اغیارش
چو دست آید لی الله که خواهم دیده دورا	کنم خاک و آن ساعت که بنیم لطف فغارش
نه دل دارم ببت اکنون وین مسکین مسلمان	که او با کافران شگدل افتد سر و کارش
نشد چون گل خوش لبکین بر لب جو آب بگریزد	که یابد روزی این دولت که شود بگرد خسارش
تو و گلزار خویش ای باغبان باد سر کوی	که آب وی صد گلزار می بخشد خوش و غارش

چو مرغ خان خزان دیده لبان سبب از سخن جایی
 کجا آن غنچه نمندان که باز آرد بگفتارش

دل من که بس مبتلا بسینمش	ز عشق تو در صد بلا بسینمش
شب تیره هر کس بگریه و من	دران غم که فردا کجا بسینمش
خوش آن مه که کیزد و خرسندیم	نباشد اگر سالها بسینمش
بره چند سایم رخ آباد بود	که روزی بران پشت پا بسینمش

<p>دل از روی گدازش من گشت ز کجای عجب و از با سیمش</p> <p>رقیبانم از وی خدا ساختند خدا یاکر ایشان جداستش</p>	
<p>از ان گشت بگانه جامی ز خویش که باد در عشق آشناستش</p>	
<p>هزار دل شده شده خاک و مهر گاش فروغ صبح دگر از صفای انداش</p> <p>بگرم خانه عرق بر عذار گل فاش گرفته کیسه بخت بهر فقره فاش</p> <p>چه جای آن که بود زیر ناخن آرایش شد این زینت و دیهای سنگ گاش</p>	<p>پسیده دم که شد از خانه عزم فاش چو کند جامه زتن جامه خانه را فروخت</p> <p>چو برگ گل که بود در گلاب غایتش تنش چو نقره خام و هزار مفلس و مور</p> <p>راست چشم و بردبانند نه چشم از دام نکاشت استره کیو بکام خود ز سرش</p>
<p>رقیب کو کننا ز که جامی بیدل ز چشم ابلک فشان داد سیم فاش</p>	
<p>کاش که بدم نمیدادی اول سکو خویش کس نینم در همه عالم تاب روی خویش</p> <p>خون ریزی و آمیزی بنجا که روی خویش کرده ام پیوسته دل را جای پهلوی خویش</p> <p>بریندم سر از آئینه از انوی خویش</p>	<p>چون بخواری خوشی را اندازم از گوی خویش آبرویم تا ز خاک پای تست امی سر فاش</p> <p>با تو وصل با همین باشد که از تیغ جفا چون بکشد از روی تست دشمنان پهلویم</p> <p>تا رفت را در صفا آینه میدارند حسن</p>

گر نه چون موی سیات باشد اندر لاغری | آبگسلانم تشنه جان از تن چون موی خوش

قتل جامی نمزد را قرا بست خود کمن
رحمت او دور و دراز ساعد و بانی خوش

چند فرد زم چرخ از علم آه خویش بهره از حد گدشتیغ سیاست کیش هر که بیم و دانت چشم کشاید چو به شیخ سحر خیز یافت ذوق شراب صبح ذکر قوت در پهن رفت بیانگ بلند دل ز بهود و درت مرتبه قرب یافت	بزم مراده فروغ از رخ چون آه خویش در دسرها شقان در کن از آه خویش میل کشم دیده اش از الف آه خویش ساخت دمای قدح در دسرها گاه خویش سر و خجالت کشید از قد کوتاه خویش بنده ز خدمت شود غاصکی شاد خویش
--	---

روی نکوی تو خواست جامی بیدل دلا
دور ازین خاک در روی نکو خواه خویش

تا کی کشم بصود جوان بهجت خویش بر فرق کرد در دسرها کدرت خوشم گل نسبت این ز شلخ در خان که آتسیت داریم بار شیشه و خوبان بهنگ ما تشریف خرقه زاهد بهجت را اوهند بنامی لب که صاحب بسج و طیلسان	خزم کیکه بر دسرها زخت خویش همیشه قلع او دسیلمان تحت خویش کشن باغبان ز رشک تو ز دور دخت خویش در بر گرفته سنگ ز دلمای سخت خویش روای عشق و پیرهن بخت بخت خویش در وجه قلع با دو کند زخت بخت خویش
---	---

جامی بشهر عشق مشور منهنج
ما از موده ایم درین شهر سخت خویش

<p>آرزو دارم گردم خاک راه تو نش آمد آن کافر برون شمشیر سبته دی سوا که بجهد اُسوی من بنید چو میدارد و دروغ خو اتم گویم لباس از برگ گل مبادش هر گشتن منیم قبا پوشیده بهیوش و فتنم ای صبا با او حدیث شعله آهیم گوی</p>	<p>لیک تیر سم زمین گردی رسد بر دامنش ای بسا خون سلیمان که شد در گردش گوشه پشته گرفته تا گمان سومی نش باز ترسیدم که آزار و از آن بازگشتش دای من دوزی که منیم با تیر پیرانش آشود سوز و درون رد مند ان روشش</p>
---	--

شاید آن بد خو کند می خدا را ای اجل
ریز خون جامی ویر خاک آن کو افکنش

<p>من خیال تو شبها دکنج خانه خویش بخون همی طپم از ناله های خود هر شب خیال خام تو بر دل من ضعیف بنجاک ز چشم سخت دلان و درد ارعاض خیال سخن بقاعده همت آید ای و اعط خوشم شعله این آه آتشین هر شب بر آستانه تو خاک شد سر بجای</p>	<p>سر و دین خودی داد عاشقانه خویش کسی نکرد چو من رقص بر ترائی خویش چنانکه دانه کشد مور سوی خانه خویش بسنگ خاره کن ضایع آب دانه خویش من رفیون محبت تو و فضا به خویش مرا چو شمع سوزی هست باز با خویش چو می کشی قدم از خاک آستانه خویش</p>
---	---

آن سفر کرده که جان رفت مراد ترش نازینے که کنون خواسته از مسند از	هست اهی که نیاورد بن کس خبرش چون بود طاقت پنج ره و تاب ترش
گر چه از رفتن او میرود دم صبر و شکیب میراے باو بد آنسو نفس سرد مرا	هر کجاست خدایا سلامت بر ترش که مباد ارسد آسیب بگلبرگ ترش
مانده و بسته گل بلبل غافل در باغ چون بهیرم سبزه راه ویم و فن کنسید	ماریت کاش تو انم شدن بال و پرش که چو آید بر خاک من افتد گذرش

شد چنان زار از غمهای جدائی بجائی

که مدیست کس هرگز ازین راز ترش

سرم کاش بودی خاک ریش بجان دادن اگر کردیم تقصیر	گر گشته لکد کوب سپاهش کنون بهیم از جان عذر خواهش
منه بزا بهی دل تهمت عشق هنوز از باد شب سرگرا نیست	که می بینم از نیاه بے گناش و گرنه چلیست خواب چاشتگاهش
ششم شد روشن از روشن انسان تشکل اولال خولش خواهم	که روزم تیره اولالک سپاهش رقیبان بر سکن طوف کاهش

چه شد کرد کرد جامے دعوی عشق

دو چشم خو نقشان اینک گواش

آن قبایلیگون میند و بر سین برش	همچو شلخ گل که باشد خلعت از نیل و ترش
--------------------------------	---------------------------------------

در کبودی فلک ز فیسان مے پیدا نشد	کایچنین باشد لباس آسمانی در خورش
جان فیدایت بادای دربان و قانع مشو	تا رخ پر گرد و خود سائیم بر خاک درش
یکر مش ویدیم عقل و دین دل بر باد شد	ای جان ما اگر بنیم بار دیگر شش
سو ختم شهابی چون شمع پیش و دله	همیچو سوز و درد من نیابد باد درش
عاشق ثابت قدم آکسن بود کز کوی دوست	روگرداند اگر شمشیر بار و بر سرش

سوخت جامی ز آتش مجر و بر آمد سالها
پنجان بوی و فامی آید از خاکسترش

شوخی که تاج و ایمان بوسند خاک ریش	سوی چو من گدائی مشکلی فتد بکا مش
من کیستی که خواهم پیلوی او شنیم	این بس مرا که بنیم از دور گاه و گاهش
فرسوده قالب من هموار خاک بادا	بر هر زمین که باشد آمد شد سیاهش
در گلستان خوبه برگ و فاموید	کز خون بے گناہان پرورده شد گاهش
هر کس بھر آن خطا مبر و رشده محشر	صد گونه مسخر و فی از نامہ سیاهش
من و خود چه خواهم زان که هرگز نشنیت	چون بادشاه ظالم پروای داد خواہش

جامی ز کوی هستی بر بست رخت کوئے
کز بیج سونامد دیگر فغان و آہش

نامہ کز جانان سد تعویذ جان میخوانش	وز همه غمهای دل خطا مان میخوانش
نقطه حرفے کے آید در ان نامہ بحشیم	نقش آن خال خطا بمنز فشان میخوانش

بر بیا من و دید من خوش و ان میخوانش گاه خواندن مرهم داغ نهان میخوانش یک زمان به جسم آنرا یک زمان میخوانش جای آن دارم اگر گریه کنان میخوانش	هر دمان هر دم بخون ل سوادش بکشد چون بپای آن نامه از مرهم بپای داغ نهان مونس جان دل من شدند از مر صبر از آن بیکه بوی از آن برگ بگل خندان مرا
---	--

دوستان گویند جامی نامه خواندن تا بکشد
در د جهان و در ز ایا نیست از آن میخوانش

ای ناخدای ترس ترس از خدای خویش اگر بنید ابروی تو نماند بجامی خویش از پردای دیده من خاک پای خویش یکتای مویش ز زلف دو تایی خویش بلبل چو گل ندید فاد از نوای خویش آودیه ام گمان ترا آشنای خویش	کشته مرا ز هم بربخ جا قزای خویش ترا هر که جا بگوشه محراب میکند سیف بست بر زمین گن پای تو فرشت کن کوته فاد رشته عمرم خدا بے را عده از رخ تو ماند دلم بے سر و عشق از خویش و آشنا همه بیکانه گشته ام
--	--

تو پادشاه منی و جامی گدا بے تو
اے بادشاه مرمتی بر گدا بے خویش

بدست شانه مد طره معبر خویش که پر کرده ام از خون دیده ساغر خویش نمود عاقبت آن ناشاخت گوهر خویش	مادر آینه را در صفا برابر خویش بهر ده ام بے عمل دست بی لب تو ز قیاس گفت ترا بد گهر شناخته ام
---	--

<p>بچار بالشی عزت چو راه نیست مرا گر آن پری گذرونی بشل بر دهنه قدس چو هست پایه واعظ چو هست اولست</p>	<p>آستان زلفت نهادم سر خویش دشته فرش کند زیر پای او پر خویش از ان چه سود که سازد بلند منبر خویش</p>
<p>بجویم عشق تو دیوانه ساخت جامی را نیکست کجک بر آتش نهاد و قهر خویش</p>	
<p>هر که روزی در نظر آن رسد گلنگ آیدش سینه پر شد عاشق دهنه را از درد و غم در ریش صد سیمتن شد بادل چون سنگ کج پهستان در گانسان غم خویش آن شوخ را</p>	<p>گلشن فردوس اگر خستند از تنگ آیدش آه اگر در دو گرد سینه تنگ آیدش کاش خنجر آمد مباد پای در سنگ آیدش اگر در دل هر زمان اندیشه جنگ آیدش</p>
<p>هر که آید چو جامی بچنگ رفیق عشق عاقبت سر رشته مقصود در چنگ آیدش</p>	
<p>کسی کافتد نظر بر شکل آن سر و قیاسش بلائی جان من شد یاد آن بد خوید انم ز دور آن لب سبزی میزد نزدیک شد کوی خیالش از دیده جای در دل سکینم شبها ز رشک ناله می میرم که من در گوشه تنها مرا ره نماند که در کوشش هم پیلو بدیاری</p>	<p>ز سینه صبر و دل طاقت از جان برداشش چه سازم چاره که ز خاطر کنم کیم فراوشش که گیرد سبزه نوره گره چشمه نوشش تو احم مردمان دیده را خفتن در آغوشش همسوزم بدایع خبر داد جا کرده در گوشش آیهان سیه دل خوش نشسته دوشش</p>

نمودی رخ کن منیع از سر و دشتوق جامی را
چو بلبل جلوه گل دید توان ساخت خاموشش

نہماز کجا میرے اسی سر و قبا پوشش من لذت دیدار چہ دانم کہ ہنوزت ہر چند بدن فیتے از خاطر تنگم در گوش تو یک کتہ ز بخت سیہ ما گویم سخنہ با تو اگر چہ نہ کہ گردد خواہی کہ خدا در دو جہان پاس تو دارد	دردا کہ تومی آئی و من میر دم از ہوش از در زیدہ فتم آشفہ و مد ہوش پیش آئی کہ چون جان کشمت تنگ در ہوش گفتن نتواند مگر آن حال بنا گوش بر طبع لطیف تو ہین لحظہ فراموش ز نہار تو در پاس دل خستہ دلان گوش
--	--

جامی از خرابات غرض بادہ عشقت
خواہے ز سب و درکش و خواہی ز قبح نوش

بیو فایا را چنین بے رحم و سنگین دل مباش اختر فرخندہ فالے ماہ ہر مجلس مشو پای بر جا پوچہ سر دم در ہو اسی متد تو دانہ حال تو ام برد و گندم گول بست ساربان چو محل لیلے زنی بیرون برد چندر وزنی بر درباریم اقامت آرزوست	درد مندان تویم از حال غافل مباش آفتاب بے زوالی شمع ہر محفل مباش ہر زمان چون شاخ گل سوزد گراں لب مباش گو مرا از خون منستی جو می حاصل مباش منع مجنون کہ تواند کا در پے محل مباش ای اجل سرعت کن بے عمر مستعمل مباش
--	--

بی ہر جان لجامی از حسن بیان	بیش ازین حیرانہ در نقش آب گل مباش
-----------------------------	-----------------------------------

پوخت نیست که ببارم و می بخلوت خاص و عای مردن خود می کنم گریه ترز قتل اسیر کند خویش چه پاک بجست بومی تو در خون نشست مردم چشم	بر آستان اراوت نیم سر اخلاص ز دوری تو نزدیکه رقیب بلاص شکار پیشه ندارد ز صید خون قهاص در آرزوی گهر غوطه میخورد و خواص
--	--

ز شوق ما ز رخس بس کن حاس
کزین سر و دوشود زهره بر فلک قاص

ساقی بدو زخم صفایکد و جام خاص باشد بقدر لطف سخن و در سخن لطیف بر خصم جو پیشه بکش تیغ از بقتام لطف عمیم دوست مرا خاص خویش خواند طی کن بکام صبر و توکل طریق فقر بر گوش شیخ نغزستان بود گران	ایا بیم از که درت خود یکد و دم خلاص از گفتنهای عام مجو نکتهای خاص در کیش عشق صفو ز قاتل به از قهاص ورنه مرا چه حد که زخم لاف خصاص خواص ازین معالیه شد قد و خواص لیت الزمان تفرغ فی اذنه الرصاص
--	---

بجای بقید علقه آن زلف مرینه
از لا خلاص منه بحال و لا مناص

ای کرده بر لاک من از اهل عشق نص بس دلکش است قصه خوان زبان میان رفتم معزم رخصت پا بوس دست گفت	جان در تنم ز شوق بوکایطیر فی لقصص تو یوسفی و قصه تو احسن لقصص یا صاحب الغزیه ایاک و الرخص
--	---

کس نیست بر در تراز و مطلقا احص در حکمت هیچ نوشته نه از قص	بجاست است بخت مسادات با سکت گر صاحب فصوص بدیدی لب ترا
	تبع تو بهر قتل کسان تعص قاطعت جامی چگونه سر کشد از مقتضای نص
لعل تو مقصود بالذات است جوهر بالعرض بلکه مسکین میدید تیر تر ا جان در عرض چون است تست جان من علاج این مرض زین سخن امید میدارم که من باشم عرض	کی کنم پاکان جوهر در ج لعلت را عرض نیست مردن آنکه افتد غرق خون تو صید تن مریض تیغ شوق تست بگذر پر سرش گفته خواهم اسیری را نشان تیر ساخت
	نیست بی جوهر عرض جامی مکان وجود لعل جانان جوهر آمد جان مشتاقان عین
بقول پیر معان محبت است از ادراک من مدام فیض رسان باد آن کف فیاض حکیم با همه بحث جوهر در اعراض اگر ز غصه سر شمع میبرد و هست در اض که عاجز است طیب از علاج این امر من ریاضت است جدا از تو فتنش بریاض	چون عرض تو بکنند بر تو زاهد بر تراض تمام فیض بود با ده خاصه از کف یار ز جوهری کیفیتش و قوت نیافت گرفت پیش رخت خویش اسیری چه عجب تو خود معالجه در دینه ایشان کن بطرف روضه رخاکی و در میقم درت
چو از مسوده میبرد این کربا من	نیال زلف درخت در بود جامی را

خال مشکین چسبت بربخ کرد لب راسته خط	بر غلاف عادت نهاد دست پیش از خط نقطه
زبان خط نیکو لبست در هر زبان خواهد قناده	موجب شهرت نشد یا قوت را بر حسن خط
خیر من خج اهی مکن عاجز میان جان من	جان من نشینده لایخیر الا فی الوفا
کز بعد ادم رسد پیغامست ای محل نشین	در دروازه بگذر دسوی تو شکست من شط

خوبست جامی خواند الحمدی بران رضی
چون کشادی پرده درسم الله انما و ش غلط

از لب بیگون تو پر نیز گاران چه خط	لذت می مست اندوهشیاران را چه خط
ای امید ما همه تو جو میسد بدل	غیر تو میدی ز تو امیدواران چه خط
یافت با نبل ز بعد مشک سایت شمه	ورنه از طوف چمن باد بهاران را چه خط
خاک پایت گر نباشد جای بالین زیر سر	بر سر کوئی تو شبها خاکساران را چه خط
گرچه هر سو بلبل چون من نمیدستان شوق	از بهار خوبه آخر گلغذاران را چه خط
من ز نعت خود لکد کوبم بر آه آن سوار	ورنه از آذر دوزخ حوران سواران چه خط

دید و بے خواب جامی گشت از آن رخ بهره مند
از فروغ مه بجز شب زنده داران را چه خط

یا قصد قتل من دار بدین تیغ انقطاع	هر کس از شام اجل رسد من این روز و دوایع
زین دوشم خون نشان فلور از دل بدون	آرمی آرمی گل سر جادو از لاشین شاع
بر همه مسایگان حال شب من و شست	بسکه بر روزن قناده از شعله آهیم شعاع

عوم میدان کنج زلف عنبرین چو کان بدو آمانید آن دہان کشف حجاب زلف کن بہر یکان تو جان بادل خصوصت میکند	کز نہر خود کردہ ام بہر تو کوئی اختراع جز بنور کشف نتوان یافت بر غیب طالع بر سر کالا چھ صیب بست از خریداران نزاع
---	---

دل بخون گردید جامی را چو کرد آغاز راہ بود صوفی گرم داز یک نغمہ آمد در سماع	
---	--

حدیث ماہ رخت شد تمام در مطلع بوصف روی تو یک بیت اگر ہم بندم مرا بس این کہ شوم منتفع ز مشرب عشق ببین چشم حقارت کہ پیر و بہقان گفت مرا از پیش بر افکن چو قصد جلوہ کنی گرفت زنج و من سیل تاب کے گریم	کشید قصہ زلفت دراز در مقطع + شود کشادہ ز رحمت درمی بہر مصرع فقیہ مدرسہ و کسب علم لایف ترست شایع گیا ہے بحث درین مزرع کہ نیست روی ترا جز وجود من برقع علیٰ لوامع برق من الحسے ملیح
--	--

کنج میکدہ نماز دست صف جامی بخواد معنی جمعیتے درین مجمع	
---	--

کی بدعوی تابان رو چو در و چراغ میرود با آہ آتشاک دل در زلف تو از شگاف سینہ بر دل مفتید زان رخ فروغ ساقی باخ نمود ای شمع بنشین گوشہ	باید اشب پایہ خود را نگہدار و چراغ ہمچو آن رو کہ در شب پیشہ دارد چراغ خانہ ویران بلے از نور سہ دارد چراغ ز انکہ این زہم از فروغ صبحکہ دارد چراغ
---	--

شمع رخسار ترا که گیرد بد عوی و دزدان	وز زبان فدا ده آتش زمین گنه دار چراغ
وقت پر مهر را خوش کن در شبهای ماه	از ناله روشن بکنج خانه دار و چراغ

شعلای آه جامی نیست جز آیام همسر
هر کس آری بهر شبهای سیه دار و چراغ

نخله چو گل شکفته و خندان بطرف باغ	ماد دلی ز بهر تو چون لاله در باغ داغ
در باغ اگر نه بوی تو یا بیم بهر گل	آه بر آرم از دل آتش زخم باغ
پوشیده در خنجر صفت پیرهن ز باد	تا بوی او چو گل نشود عطر هر داغ
عاجت مهر خانه مسایه اے رفیق	کاش شب شمر از سین من بس بود چراغ
در چاکه طریق تو در زند و نیکوان	لیکن خرامم کهک در نیست کار داغ
کے سایه بر سرم نگذارد آن های قدس	چون بر کلوخ می نشیند مرا کلاغ

فصل بهار و بستانه بستانه عشق و دل
جامی و در عشق و در عشق جان فراغ

بر شب از آتش رخسار تو سوزم چو چراغ	رد و از فکر سوزد تو دادم به داغ
سوزم از دشتک چو سوز کسی از داغ نخت	هر کس از داغ غم سوزد و من از غم داغ
سایه بر عارض گل رنگ تو اندخته زلف	بر گل و لاله ز پر چتر سیه رخته راغ
موسم گل در باغ غم چه کشاید بر دی	خون نیست دل من که کشاید در باغ
پای بر داشتیم از امن هر شعل که بود	آبیا و تو نشینم پس از انومی فراغ

بوی پیراهنت از باد صبا می خستم | اگر بیان گل و حبیب سمن و ادویه

جامی از لطف زبان است چو نشاء کس
بکته طوطی شکر شکری از لایع کلاغ

گفتم معبزم تو به هم جام می زلفت | سطر بز و این ترانه کمی نوش و لالتف
غالی زد و دستت بود هیچ پوسته | بر صدق این سخن و گوشت چنگ و دوت
آیا بود که صفت تعالی بنارسد | چون بر بساط وصل نه نذابل قریب
بشناس قدر خویش که پاکیزه تر ز تو | در می نداد پرورش این آنگون جود
عمر تو گنج و هر نفس از وی کی گهر | گنج چنین نفیس مکن رایگان تلف
پای تو بر زمین اثر لطف و رحمت است | آنرا که دیده فرشت رست شد ز به شرف

جامی چنین که میکش از دل خدنگاه
خواهد رسید عاقبت الامر برده

باد و صاف و محتب با باد و نشان صفا | یا غیاث استغیثین نجما عا نحاف
دم بر دم گر خون دل پالایم از خگان چوب | چون نوشد دست از من بجز مسمای صفا
شاهد منی و درون پرده غرت کیست | در لباس صورت افتادست چندین خلاف
دین عاشق است ای زاهد بهر هیوده پند | مابریک دین خود گفتن نخواهم از گزان
بیش ازین تاب بلامت نیست در عشقت مرا | روی خود و نهایی تا زاهد مراد ارد صفا
هرگز از سر میانم بکسر موی نه سرد | اگر آید عقل در عمل و قائل خوشگاف

	بازگشت از کعبه شیخ شہر و جامی ہمنیان جامی می در کف بکوی سیر و نشان طواف	
قل لہم ان یتہوا لغفر لہم ما قد سلف خاک آن بر خون ارباب ریادار و شرف گوہر مقصود را دلہای پاک آمد صدق چون بہرہم در و نشان جامی می گیر کہت لعل جان بخشش ہر نہان نوید لالتف آچو شکیں زلف او زان نقہ باشد ہر طرف		نقد عمر ز ابدان در توبہ از مے توفیق جرمہ اگر ساغر اہل صفار نیز دہناک نکتہ عرفان مجوز خاطر آلودگان عشوہ ساقی بہر داز کف عنان حقل و ہوش غمزہ خوزیرا و چون تیغ لا ماس کشد آمد آن رخ فقہ دور قمر امی دل کویش
	کے نظر باز سے تو اندا بیتان غمزہ زن ہر کہ چون جامی نشد سم حواش را ہذا	
در ہر دلی زما زہ گلت فارغار عشق مارا کہ جان رسید لب در خار عشق ہر کاروان عنصم کہ رسید از دیار عشق واللہ کہ کوہ پست شود زیر بار عشق باشد ہمای سدرہ فرو تر شکار عشق این خوش بعشق کار بود آن بکار عشق		لے خرم از ہوا می رخت نو بہار عشق ہر چند سر خوشے زبے حسن باد کن محل بسینہ ویران ماکشا د گر کہ کوہن زیامی در آید چہ جامی طعن ہر کہ خدنگ غمزہ کشائے زشت ناز وقتے میان ز ابد و عابد نہا وہ اند
حالی نقد خوش گذران روزگار عشق		جامی مدار رنجہ دل ز کار عاقبت

بود صیق سرشک که ریزم از غم عشق	بچشم اهل محبت نگین مناتم عشق
هنوز صبح وجود از شب عدم طالع	نگشته بود که بودم چو صبح بهدم عشق
مزن زگرینه مانند کاب وید و ما	ترشیمت زبان شوق و شبم عشق
بترک عشق خرد عهد میکند لیکن	بعهد او نشود بست عهد محکم عشق
سپاس بوش و خردا گرفته راه گریز	نگمان مبر که شود ملک دل سلم عشق
دل که جای ریا بود و زرق شکر خدا	که جلوه گاه بتان شد بمن مقدم عشق

جامی هست جامی مجسته فرغیت
کشاده پر بهوای فضای عالم عشق

ای سر عقل از خطت بر خط فرمان عشق	کوی دل ز طره ات دغم چو گمان عشق
نقشه هجران نوشت بهر ملاکم نشان	مهرزدوغ دل صاحب یوان عشق
رفت بهر دای از مرده ام سیل خون	آتش بنوتم هنوزم ریگ بیابان عشق
جور گشته بدورت ساخت مرا سربلند	آن فرق نیست لنگره ایوان عشق
باد که جنبید از دسلسله زلف تو	شد دل دیوانه را سلسله جنبان عشق
چاک مکن سینه ام ترسم ازین روزنه	بر همه روشن شود آتش نهان عشق

نامه که پیمیده شد گفته جامی در او
هست بے اهل دل لقمه از ان عشق

روزگار ساخت چون سبیره آن از فرقا	چند سوزیم از فرقا آه از فرقا
----------------------------------	------------------------------

<p>آگند از باه تا ماهی که هرب می رود وصل جانان بدم روزی شود پیش اصل محنت و دوری سپهر من ساکنان کجاست تا یکی سرگشته گردم در فراق می برقی دل روز وصل یار مارا غیرت بخیار گشت</p>	<p>آب چشم ابابای آه تا ماه از فراق یکدور روزی جان غمیده مانده از فراق از پرورد وصال آخر چه آگاه از فراق نوره یک لحظه تا بیرون برم راه از فراق چون صالین غصه آرد و لوحش فصلان برفت</p>
<p>در صبوری گرچه جامی بود پابر جا چه کوه گردش گردون بادش و او چون گاه از فراق</p>	
<p>هر خون که خورد بے تو دل ز ساق فراق به چون خوریم از تو که تخم امید وصل و رباع عشق سرودی اگر هست و سینه لا غنم بسند وصل تو چون رسد به خواست ز آب دیده اهر طرف جباب هر دم به بوعده نسیم که فارغست</p>	<p>بکشا و از گمره ام نشتر فراق در گشت زانند هر جزیر فراق آن ناوک بلا بود این خبر فراق این رشته هست و دخته در بستر فراق زخمیه در نواحه بالشکر فراق از نعمت وصال بلا پرور فراق</p>
<p>جامی ز دوست نامه وصل آرزو کن این سبک هست نام تو در دفتر فراق</p>	
<p>ره روی خوش سخن گفت بهر آن طریق طالب صحبت زندان شود و توفیق آید</p>	<p>کاولین شرط درین راه رفیق است رفیق از خدا خواهد که دانه دله التوفیق</p>

چون بنظاره ساحل گذری خنده زان چسبست آن شده که او نیست خود از خطا شمع	و من عاطفت خود کمش از دست غریق بیتے امی خور و برون ای ازین چاه عشق
بجز این نکته نشد حاصل از قوت فکر اصل سیراب تو خنده سبب نیست که داد	که بدان تیر میان ره نبرد هیچ دقیق گوهر افک مرا غاصبت لعل و عقیق

هر معاشره بر فیه دم یک سنگی زد
خامی و جام شفق گون که رفیقیت شفیق

ز بهر نجاک درت پیشم خوفشان مشتاق تو میر و سز جهان جهانان فارغ	لب تو بانی و من بنده بجان مشتاق ستاده بر سر راهت جهان جان مشتاق
بیایا که به شریف مقدت هستم پیام دلکش تو کار زوی جان نیست	تو میزبان تو اگر بهیمنان مشتاق دلچسپ و گوشت بود گوش چون جان مشتاق
برین شکسته افتاده که کنه سایه منم بنیاد خود غائب از سگان درت	های سدره نباشد با سخنان مشتاق سافری بلاقات و دوستان مشتاق

خوابگاه گمانت کشید جامی رخت
چو آن غریب که آید بنجان و ان مشتاق

مدتی شکل و متریت مغلوط حقیقت و امدت و وحدت او	که در کون مکان کس نیست جز حق بود مرد محقق بر محقق
ولیکن از اختلاف اعتبارات گفته باشد مقید گاه مطلق	

<p>مجزو باش ز اطلاق و تقید چوندی از انصاف بیخون چشم کند هر دم بیان این نکته را بشن</p>	<p>اگر بلباب هستی را کنی عشق ترا مصدر نباید عین شوق ولی عقلش نمیدارد و مصدق</p>
	<p>نخستند جان جامی را خلاصه ز قید عقل حبس جام مروق</p>
<p>چون تو در شهر می از من دل داد و چنان آنکه یار دمی نگردد و ترا پای عسدا گشتم از عشق تو بیا رگد ز کن بر من گو طبعیم ز عین عشق تو پر مهر مفر دل و جان بسته زلفت برخت مهر و دوزخ جیب جان بر سحر میبرد از مهر حالت</p>	<p>که ز باشم بر کوی تو آشفته عشق چه عجب گردد از عشق مرا منصب کاین فضل نتوان یافت طبعی چو تو صادق که مزاج من بیا ز عشق است موافق عشق را شمر نخستین چه بود قطع علاقت نیست جز صمیم درین قصه مرا شاه صادق</p>
	<p>جامی از صدق و وفاداری ده دل ز عرفان ریائی و فسقان منافق</p>
<p>دل خون جان نگار و جگرش سینه پاک بیا پر یس بکن ای یار مهربان آلوده گردد از خون دل مرثک عطر کفن ز خاک درشت کردم آرزو</p>	<p>هم خود گوی که چون کشم آه در دناک کافاده ام ز هجر تو در بستر هلاک دعاست که خاصیت این دوا عشق پاک آخر بین که میرم این آرزو بجا که</p>

بوت شنید غنچه گل ہم کہ میکنند گر پشود جهان همه از ماه منظران	این جامہ پاره پاره و آن خج قہ چاک چاک و اللہ لست انظر لوطاً لے سواک
---	--

گفتم کہ جامی از غم عشق تو مرد گفت
گر بچو او هزار بہ میر و مرا چہ چاک

ز ہجران بر لب آب جان غمناک بہر جمعیت وصل تو جویم نعیم خلد اگر گرد میسر کسان را مرد دل زودہ خیزد حنان غم ہر سونی کہ تابے شدم خاشاک و دہن کشید	الایلیت شعری ابن التاک لعل اللہ یجمعنی و آیاک لعمری لا یطیب العیش لو لاک و قلبے کان قبل العین ہیواک سوی قلب المیتہم لیس لاداک ز بن حن شاخ گل خاشاک خاشاک
---	---

بقصد قتل جامی میگشتہ تن
کرہا میگفت اللہ ایتاک

مراشد جامہ جان ز غمت چاک زفت از لوح دل نامت اگر چند بیک رفتار بروی صد دل نہد نہانے ہر شب ایم من بکویت لکھ از در در زیم خاک بہ سر	بیا ای آرزوی جان غمناک ز لوح آب و گل شد نفس من پاک تعالی اللہ عجیب ہستی و چالاک گریبانے دریدہ دانستہ چاک گئے از شوق مالم روی بر خاک
--	---

الایار پچ سلسلے این سلاک	زخمت باد و دیوار کوں
زجامے گر کشتے سر حلیت تدبیر تو شاخ ناز کے ادخار و خاشاک	
بر آگینہ ارباب ہمت آمد سنگ از ان نشسته نجا کند رستان جو فزنگ بکام میرسد آخر کو بکام ننگ کہ شب کین تو خواہد گرفت نقش لنگ بود چو دائرہ میسم بردن ماتنگ برون ز مسکن بانوس خود بعد فزنگ	درین مقوس ز نگار گون مینازنگ نہاد چرخ مقوس کجست ہچو کمان کیک گام درین بحرے نہدیئے کام مبین غزالہ اگر دون مہر او ہر صبح محیط دور افق گر چہ قاف آفاقست ز کس نے شنوم بوی نس کا ش منتہم
بشہر نیست نوال خوش آنکہ راست کند در ای محل جامی سوی حجاز آہنگ	
سہم خود جو نید از من کالہد یا مشترک سازی از مرگان جراحت یزی از لہنگ روی زرد و خود بران لہیم چون بد چوک تیر آہم میل چشم دیدہ بانان فلک در دوسر خیزد سیحار از تسبیح ملک زیر آن لب کتہ فرمای بہر دفع شک	چون ناوک فگنی سویم دل جان یک سو خستہ صد بار تا کے سینہ ریش مرا بہر ماگر تو بہر امتحان شکے زنی تا نہان آیم بطوف کوی تو ہر شب شود گر ددیو چرخ ذکر داناہے خال تو دہ وجود آن دہان ایدیم شک بہر خدا

<p>خاند جامی پیش آن غرضید شعری وقت صبح ساخت گردون نظم بر دین را به تیغ مهر ملک</p>	
<p>ایک چون غنچه دلی دارم از اندوه و تنگ جنگ من انیمه با بخت از آنست که تو سر زلف تو بدست و گران می بینم گر یی نقش خط سبز تو بزد از دل من عاقبت دادی بجز توبه پایان آید گر نه قیاد ازل خواست شکار دل ما</p>	<p>بچو گل چند دور و باشی و چون غنچه و وزنگ با همه صلح کنی با من دل سوخته جنگ دو که سر رشته اقبال برون رفت ز جنگ نشود پاک شستن ز رخ آینه ازنگ گر چه شد بارگه صبر درین بادیه تنگ چون کمان ساخت ابروی تو دوزخ و غمزدنگ</p>
<p>جامی دل شده را جام دل ز روز شکست که در آمد بر کوه تو اش پاشی بسنگ</p>	
<p>فلاح یح الصبا و صلح الیک جام روشن بیار تا بر هم نغمه را کم شود سر رشته پیش من دوستی چشم خود نیت جز تو ز دل کسی نمی بختد سر عشق و عیادت و اعط جامی از میراث توره که کرد</p>	<p>باد و وزده که صبح شد نزدیک یکدم از ظلمت شب تاریک چون رود در آن میان سخن باریک کسی میزدن زبون ترا از جیک صاحب ملک را چه باقی شریک معنی نازک است و نظار کین یاد آید با من تیر نیک</p>

چگونہ جان منش گشت جزو لایفک ہزار بار من آراشمرده ام یک یک ز غمزه کاش ہم دوزیش بیک ناوک ز روز نامہ عشقت حکایت ماحک گرم رسد پیش از تو تیغ بر تارک بشک ناب کہ احسن الملاحہ لک	چون تاثیر زیست آن دہان بے شک نہیست سیمہ زابد ز گوہر احشاک نعمت مباد ترشح کند ز سینه پاک بتیغ حادثہ گردون کہا تو اند کرد من آن نیم کہ شوم تارک سجدہ دور دیر صنع نوشت ست گرد ما رخص تو
---	---

بشوے دل ز تو این عقل و دین حاسے

کہ سر عشق بدینہا نئے شود مدرک

دامن عشق اگر آلاشے وار و چہ پاک دانش نہ ان پاک تر باشد کہ ماگوئم پاک گر بود براوج گردون بود بر سطح خاک بر سر آن کوی خواہم رفت مست با چاک کم نواری فی قباب القرحتی لازاک گرچہ آید بر سر من از تو صد تیغ بلاک	جان عاشق چون بود از آرزوی طبع پاک ماش شد چون رسد عشق ما دین کشان صفوت و پاکیزگی لازم بود خورشید را شوق غالب عشق مستولیت بر بدن آید بانگ خواہم زد کہ اسی در پردہ عزت ہم ز آستانہ سر تا ہم تانہ بینم دوسے تو
--	---

نالا کن جامی کہ دامن عاقبت کاری کند

در دل شکنین یا راین نالہا می در دناک

اہل یقین را افکنده در شک

سروہانت ناگشتہ مدرک

از روی وزلفت دارم ہمیشہ	صحبے ہمایون شامے مبارک
صد تیج زانے ماساکہ گردو	حرف و فایت از لوح دل حک
بر آب چشم میخندے آری	المن سیکے والور دیفتمک
طلعت و نادان لیکن تر بستہ	از دام عشقت پیران زیرک
وی با سگانت گفتسم کزین در	بار اقامت سے بندم انیک

دل شد مجاور آنجا کہ جامے
ہذا سراق بیسنے دینک

زہے اشک من و لعل تو کیزنگ	ز تو اندو من باکوہم سنگ
مراد رج گسارین بکہ دارم	ز پیکانہائے تو بر سینہ تنگ
ز تیغ چہرہ مقصود پیدا است	مباد از خون بی درد ان براننگ
خند زان چشم و مژگان تاکے آجر	دلیران چون گریزند از صف جنگ
قدم حسم شد چون چنگ و دارم امید	کہ آرم تارے از زلف تو در چنگ
رقیب از کشتن من ننگ دارد	ایک تیغم غلام سے دو ازین ننگ

آن قامت خوش است آننگ جامی
بنام یزد زہے مرغ خوش آننگ

ز دیکر خندہ علت بر دل رشیم نمک	باغزال الے باطلے الے ماغک
تاشی ظاہر بدین لطف جمال ابابین	مستحق گشتند در تفصیل انسان بر ملک

<p>چون پری پنهان تنه کنی تو بنیال بمل نقد اختار صل بر ایبر تار یا بے پاکو نوجوب تلکست اتم هزاره عشق سزا دل کیے وارم من و دلبر کیجی بن بخت کو</p>	<p>ازا کہ بروم راجو چلے چشم ما چون دکت گزنے صد ثوبت از سنگ بنایم بک کاش اتم را کند تیغ اجل زین لبریک آگ یوم نقد دل پیش و لبریک بیک</p>
	<p>از تلک خجانی چنانکہ کباب او هر چه کرد دور خورشید جالت کردنی و دیر تلک</p>
<p>بر اتم از عقب کوخ کرده خود بوک کجا بنجید که اورسد جز آن ره رو ز آفتاب رخس دور با زده ام شایم ز فنی ساختگی پای و ز نایج ز نفس لیلین عزیز لجه خوان غموش چون ماسے رکت مد و سر رشته اگر چیر زن داند</p>	<p>زند جازه سیم مجید گاهش چوک که کام زن چو جازست بارکش چون بوک اگر کیو دکنم جامه چون فلک من بوک ملوک بر سلوک ریش ملوک بلوک بهر لعل و زمان و اعجاز کناره چو نوک از دست گردن مرغ و ز مرغ جنبش دوک</p>
	<p>اکن سب نقد و شرح و مزل جانے بنا و تلک بر انون فرو چکد از نوک</p>
<p>با دو پاک سے دقج پاک و پیکان پاک بر اطلال من لبیر لغات را که بود رنگ نود کتنی تو مدهد که کسے تیغ نوح</p>	<p>عمر اگر در ده پاکان خودم صرف چه پاک ماحت مختل از دست عمارت پاک پودنے کو کہ کد پانی بیلان پاک</p>

گر نیا دینت در دامن گل خار غمت	تغیر پر آشفته بختاب گریبان زده چاک
رومی بجا که روم ذرہ صفت قص کنان	آب بر نزل غورشید ازین ویرن خاک
بهر بکشا ز لب خویش که یاران را	شریت از دست سیجا نصبت فائدہ ناک

سایہ بر تربت خاسے گلن ای سر دل بند	
نیست از سر و عجب گز گند سایہ بن خاک	

ولم شد جزو از تیغ بیداد تو دهر یک	بود پیوستہ اندوہ و غمت جزو لایفک
ز تو سر رشته کارم کسدر دوزی بحیرانی	درین معنی نذارم جز میرزا لغت تو مستک
ز بار یکے پیانت در کمر ترسیت لایضم	ز پنهانی دہانت زیر لب رزمیت لایدرک
چہ غم گرانک اندک شد غم بسیارم اندر دل	ہم فیض نوال تست اگر بسیارم گرانک
بجوش کیا بارگے بر مقلطہ نادانی ای خواب	کہ در کار جهان گویم و در عشق بیان برک
اگر بر تار کم سنگے رسد از پاسبان تو	بشد غنیمت و مرمت از شمع چن تار بترارک

قدش طوبے بود جامی اگر بر باد و فردا	
کنے در پاسے طوبے یا خطوبے شرم طوبی ملک	

جان میدہم یا دغمت میرم بن خاک	طوبے لسن بیوت دمنے قلبہ ہواک
پاکے تو دوزخ و دہشت تر اندوید	جز دیدہ امی پاک خوشادیدہ امی پاک
بہر شب بلیت دہوی خیال و کان نسیم	آب دو دہرہ تا سبک و تالہ تا بہاک
زادہ کہا و سوز دل کہ گدازد زرق	پیشینہ پاک کہ در دہلی آشوق سینہ پاک

دو پند اندر زلفش کو دکان چه پاک	نزدیشخ نارسید و ز عشق تو طعنه ام
بادا سعادت تو اگر من شوم هلاک	خاطر دار غم ز فکرم عبادتم

جامی که دوا جان بخت بهر اهل دوزخ
بگذاشت یادگار غمزه های دردناک

چرخ عیش و زودورین سراچه خاک	بجوهره رخشان که از زبانه پاک
زخوشه گهر و لعل تاج تارک تاک	بحسن صنعت مشاطه که آرا ید
کشاکش جسم گر کند گریبان خاک	که من ز دامن پر مغان ارم دست
زنگ بجزوان شیشه خانه افلاک	کمن مرا هست اهل دل که محو هست
توقع از حسن و خاشاک میکنی خاشاک	گل که بهر کسیم از دخت طور گفت
بدقت نظر اسرار عشق را ادراک	ز عشقم انقدر ادراک شد که توان کرد

قدم زودیکش جامی از ملامت غیر
که گر بدیدم سیدی ز طعن خیر چه پاک

ایارایت ای الهی کیست مدال	حق آفتاب جهان بچو سایه است ای دل
اگر چه پوش فرو باشد این سخن مشکل	وجود سایه و نورش دنی الحقیقه یک
چو از صرافت اشراق خود شود نازل	لقب نهند بجه آفتاب استاده
بیان شان چه کسی نیل شود مدال	فروغ مهر روی زمین بود سایه
مپاشن بچو دمی از غمزه های سخن غافل	میکشند و دم گفت سایه را میشد در

وجود قابل شرم و کمال ما نیست	و گرنه در او باشد بغیر مستحسن
قبول و فعل و منفذ باشد از ذاتی	که هست جمله شیون و صفات در اشغال
ز روی کثرت باطن چو مکنش لقیبت	بود همیشه قبول و تا ترش حاصل
ز روی وحدت ظاهر که مجلس صفت است	بود شمایه و ایمان مؤثر و فاعل

خدای دور و جهان هست جادو ان نحاسی	
و اسبوا و میال من حریف و باطل	

دیدم ترا در وقت دوست اختیار دل	آری ز دوست دیده خراب است کار دل
هر غل آرزو کن تا دم ز دست تو	در باغ جان نداد بر می غیر بار دل
ترکیبت چشم مست تو کز بروی مژه	تیر و کمان کشیده بقصد شکار دل
دل سوخت ذلتش غم و پیکان بسینه اند	هم یادگار تیر تو هم یادگار دل
دل و دوست که گریه و شن مقراره	از جور و روزگار شوئے همکار دل
تو همگسار ناشده بروی قرار زو	با تو چنین بنمود ز اول تیر دل

تجاسی پرده دل خود صافت جامی تو	
بچه و دون پرده تو گریه و دود دل	

سرویت تمامست تو ز بتای اعتدال	سیر مقدم طیف ترا چسبید خلیل
روح مستقر است که سلطان قتل غل	تشریف و بود و میخالت از عالم غالی
خفته و مستقر است که از توین بجزان	نبود و در حبیل ترین نظر غالی

آن نور پاک ظاہر و شہسوار منظر است	باشد میان ظاہر و باطن و دنی و محال
قرنہ بجز تفتید و اطلاق یافتن	نہ توان میان ظاہر و منظر هیچ حال
زانت برم سجد کہ آن نور لم یزل	لاح بود ز لوح جمال تو نہ ہاں

غیر از تو کیست مقصد جامی و مطلبش
یا مقصدے مسلم یا مطلبے تعال

کلانی الگون و ہم اد خیال	او عکوس فی المایا و اطلال
لاح فی ظل السوی شمس الہدی	لاکن حیران فی تہ اطلال
کیست آدم عکس نور لم یزل	چسیت عالم موج بحر لایزال
عین نور و مجردان این عکس و موج	چون دنی اینجا محال در محال
رہ روان عشق را بگر کہ چون	ہر یکے را بر دگر گوشت حال
آن دگر آئینہ برستے عیان	ویدہ منشورات اعیان بر جمال
آن کی بر جلد ذرات جہان	ویدہ قابان آفتاب بے زوال
غرم آن عاشق کہ با سلطان عشق	می خرد درد در نہایات التوصل
کھینے یا میسر اگر وہ درد	بالب شیرین آن شیرین مقال
وز ہلال زلت پنا شوہا و	گفت انا لست از حق یا ہلال
لب نہ نام گوہر ہرے کہ کرد	گوہر از مجلس سہی لب انتقال
عکس رائے باشد از نور انقطاع	موج با چون باشد از بحر انقطاع

نقطہ داتم مراد آمد ز حال حال می باید چه سود از قیل و قال	فلت کونم غرض باشد ز زلف گفتگو تا چند بجای لب بند
	گرد و ن سینه داری گوشت چون صدف در قعر نشین گنگ و لال
کس گرفتار مبادا بگرفتارے دل گوش بر سینه کمن نه شکر از زارے دل کہ دیدن واقعہ صعب کن دیارے دل جز جفا کارے دلہ از وفا دارے دل نیست مطلوب جز انیم ز طلبگارے دل	دوستان چند کتم نالہ زیارے دل اے کہ بزار می دل میکنے انکار بیا دست محبہ ز مد میگزد و صبر کجاست خواندہ ام قصہ عشاق بے نیست ران کہ بوصلت ز رسم در و طلب نیز خوش است
	عمر باشد کہ دل بجای ازین غم خوست کہ کند با تو دے شرح بگر خواہے دل
با خود از ان ہر دو مرا صد خیال چہرہ کشادی و کشیدہ انفعال تشنہ لبے پر لب آب زلال پیش تو گفستیم نکو وصف حال یا چنین صد بہت پایال شد نقبش طوطی شیرین مقال	چشم تو صاف دست و سر زلف و ال خوبت منظور کہ کشد نقش تو ہست دل سوختہ پیش لبست حال من از وصف جہالت نکوست گر مرا خاک بہت شد چہ پاک جای از ان لب سخن آواز کرد

یافت کمال سخنش تا گرفت
پاشنه از سمنان کمال

قتل من خواهد زد کیوغم زد دیگر سوا بل	پیش دستی کنی بود پیشین با بل
فیلسوف عقل را آداب بحث عشق نیست	خالی از حکمت بود یا دورین معنی بدل
قصدا بروی تست از سجد و در محرابها	گر نباشد نیت خالص چه حاصل از عمل
میکنم هر دم چو گل پیراهن جازا بقبا	آقا بار او دیدم آن اندام نازک و بغل
نیکو از اهرام از صدق و ارادت معتقد	کی قدر در اجتماع من زید گویان خلل
دل که شد جامی غم عشقت محل رحمت	ای ز سر تا پای رحمت رحمت کن در محل

یافت جامی دوش در سینه فیض از پیر جام
شده لعل از لب لعل تو در کاش عسل

دل بزین بوس درت شد شل	وقفه اندر فیض لعل
زان همه شادی که بل و آجا	شد غم دانه و تو نعم البدل
بوسه از لعل تو کردم سوا	چند لعل بعبه و عسل
بوسه گرفتم که نه حد نیست	یکدوسه و شام بدو اقل
با وضا حامت چل سالام	پیش رخت قبل هزار لعل
ناصر گنج غایت عاشقیت	عام کالای خام بود لعل
آهسته بامید سر ز لعل تو	کشتش آباک و طول لعل

<p>اگر کسم از زلف تو پیوندا شام میل که شود سودایان عشق را یک عقد میل بیدلان باغاست از دل نعره غم ابدل نیست مطرب را ردا قطعاً بقول و عمل کے بطوفان غم و سیل بلا یاد خلل بردرت ہر چندے جویم نے یا ہم عمل</p>	<p>اگر کہ ہر عارضت میوہ ہر زم از صبح ازل اگر بدست باد و جل و عقد زلف تو شد قیام دار و دہائش بک کویت گرفت مقرب قول و عمل از او گوید و لے در دلم ز نیان کہ محکم شد اساس عشق تو دل محل تست تا گم شد بخت و جوی تو</p>
---	--

ہست از وصف خست از گفتہ جامی مدام

گلزاران اغنیہ سان بگین در قفا در میل

<p>لیس قبلے الی سواک میل کو کند دید و دشمن از دوسہ میل نر دم از دورت بہیج سبیل لیک الصبر غمک غیر جمیل ہمہ ذرات کائنات و لیس کہ کم شمر ز خوان جنیل</p>	<p>گرچہ شتم بتیغ زہر قسیل نیست از کمل خاک راہ تو دور صدر ہر گز جلد نہائے ہمہ چیز بے بود و میل از تو آفتابے تو و برین و عوے اگر جالت ز قال سادہ فتاد</p>
--	--

دل بجایے صبر ز کس نسبت

اکل درہ من العلیل علیل

ہو ج کہست برین ناخیزین غلزال | اکش فادست و صد قافلہ جان و نبال

<p>همودج آنکه اگر بنگد طرب نقاب یا در دزنی که پئے حمل و میر فتم پیش رستم مغلط او ز کرم خنده زان گفتش سوختم از شوق تو بخیل کمن گفت جامی کشتا بال جهان سپیارا</p>	<p>کو دودادی شود از نور رخسار آمال بانگ زویر سگ و بنال ره خود که تعال گفت کاسی عاشق شوریده ما کیف الحال گر چه عمری بود عادت عمر استعجال آب این با من بماند بر سے فارغ بال</p>
---	---

در تراست آن نیست مجاور می باش
در کمن منزل ما گرد و من یا اطلال

<p>ای بوصف لب شیرین سخن ناطق پیش از باب کرم شرط ادب نیست طلب گر خوشم از تو بخواه و خیال چه مجب روشن آن دیده که در آئینه طلعت دوست صفت لطف تو گوئیم ز لطف سخن چون فتادیم بوصف نخت از فکر دبان</p>	<p>نغم سر دشت پیش خردا مرحال حاجت ما همه دانند چه حاجت بسوال عشرت و عیش جهان نیست بجز خو خیال پر تو حسن زل دیده نقش خط و حال سخن از حسن تو را نیم زب حسن مقال بس معانی که نمود از تن غیب جمال</p>
--	---

دیدم آن رخ کمن از آه و فغان جامی بس
ای فتنه وصل گلن ز بس شوریده مثال

<p>میرود آب روان تا سر نهد در پای گل آب ابد و روز و شبای لطف بر بالائی گل</p>	<p>میخورد سوسای بستان شاد بر غنای گل آفتاب از سیم شد سوزن ز زر ز غنای گل</p>
---	--

شید و گل را بود چیزی در آنگ بوی وقت گل کاغذ بگیر از دلبر راسته خط نرمستان را بار ای از گل ای سانی که شد بر لب جوی می و گل را بین بصر و عشوه مج	نیست بی چیز که لبیل شد چنین شید ای گل پیش از آن دزدی که بینی غار یا بر جای گل نرم باغ آریسته از روی نرم آری گل ای که چون آب روانی لب لب جویا گل
---	--

وصف گل تا چند جامی هرگز از آن لاله رخ
چون تو باشد داغ بر دل که کند پروا گل

آن مادر که چشم نیست و چراغ دل خاطر فکر غیر مجوزت غمش هر غمچه کان بسینه ز پیکان او مید عمدیت برگذار سیم عنایتیم گم گشت با نشانه داغش دل ز بزم تابسته ام خیال خط و عارضش مرا	دردا که خستم ز فراش به داغ دل عشرت کجا توان چون باشد فراغ دل اراشگفت صد گل راحت بی داغ دل باشد که بوی وصل رسد بر داغ دل آورد و ام بزلت می اکنون سراغ دل ریحان دلاله میدد از داغ و باغ دل
---	---

جامی بدان امید که آید خیال دوست
هر شب بکنج سینه فروزد چسراغ دل

لعل جان بخش تو لاله نخل فیا یال بعد عمری لب از دوده کاغذ و دهم قصد تو فایت جورست و جویا پرست	چشم خوریز تو لاله یال عا لیل غمزه شوق تو گوید ز کین لاله یال خیر نه یک یا غایت قصد نه اجل
--	---

<p>مصر عشق تو کرد آن ہمد را مستعل بمژرف از دہن سگ نشود مستعل قبلہ عشق ہمان ست کہ بود از اول</p>	<p>بود صد نخل ہوس بیخ زود و بدل مشراب عشق چو باشد پر غم از طعن مسود گرچہ ہر جا دلم آویزش و آمیزش کرد</p>
<p>در سخن کوش نہ در ہمت دیوان حاجی شعر ایچون نبود آب چہ سود اندر جد دل</p>	
<p>کہ حکام از لبش صحبت ہم صبر و بخشش و کردل بر وصال او غم فکریت بیماں کہ در دل ہر آن خواہد نمودن بہر منزل ز برق آوگر غم سوختہ ہم ناقہ ہم محل ز آب بیدہ دریا با میان ما و او حامل اتوای صبح من سنگ ملامت بار از مال</p>	<p>مسلمانان چہ از چارہ با آن شوخ نگین دل اگر تن و فراق او ہم عمریت بہودہ و دای عشق گویند از سفر تیرہ و دستم اگر نہ آب بر آتش زدی باران شک من بران دگر گرانایہ چہ گنہ ہمیزم چون شد شکستہ کشتہ امید در گروب غم مارا</p>
<p>شراب خوشدلی ارباب عشرت را دہ ای دوران کہ بہت از ساغر غم جامی اکنون است و لایق</p>	
<p>چو گویم کز غمت چون مے طہ دل بین کز دست تو چون مے طہ دل مراد زلفت افزون مے طہ دل از بیم وصل بیرون مے طہ دل</p>	<p>چو گویم کز غمت چون مے طہ دل زردی لطف دستے بر و لم نہ چو ترغے کا فتہ اندر دام صیاد چو آن ماہی کہ بیرون افتد از آب</p>

خستین غنیش	تا غنیش عشق	حرفیان راز انکون می طبع دل
------------	-------------	----------------------------

پے تسکین جاعے بوسه بخشش	که در دوش دیگر گون می طبع دل
-------------------------	------------------------------

شترابا بسند امروزمسل	مرا بارے چنین میسند بر دل
نیشاید کنون بار سفر بست	که شد راه از سر شک عاشقان گل
نی پامی رفتن و ندرای بودن	مبادا کار کس زمین گوی مشکل
جیسے راحل والقلب بایم	در دے ذهاب والدم سائل
تن از همراہی او ماند محروم	ولے جان میرود منزل بمنزل
الا ای بادشگیرے گذر کن	علی تک المنازل والماحل
گوباد لب بر محل شینم	که اسی نوشین لب شیرین شامل
زرنج رہ مبادت هیچ آسیب	بکامت هر چه خواهی باد حاصل
هنوزم قبل جان صورت تست	بصورت گر چه رفتی از مقابل
سمگر چون شود عزم رحلت	مباش از مال شکیبگیر غافل
بیا که در دو غم هستم فدا دم	بناک و خون چو مرغ نیم بسمل

توے نوشے بطرف دشت و جاعے	کینج منت و صنم زهر قاتل +
--------------------------	---------------------------

برون از نقاب غنچه اسی گل	که از شوق جالت سوخت بلبل
--------------------------	--------------------------

چو گرد و مود و دیدار نزدیک	باید دیگر از عاشق تحت مسل
گشت باغ رستم تابر آرم	و می چون لاله خوش با ساز دل
من از شوق تو کی یابند خندان	کشد پر خون ز شکم دامن گل +
ز بس نالیدن از فریاد مرغان +	ز اطراف چین افتاد و غفل
عبد از ان سر و قد و سنبل زلف	ندیدم قد و سر و دوزلف سنبل

چو مطرب لب بیت از نظم جامی

بر آمد از صحرای باغ قلع

زوشیخ شهر طاعت بهر اهل دل	المر لا یرال عس و لما میل
تکفیر کرد پیر معان را و گریه	بوی ز کفر او شود از دین خود غفل
محضر خون اهل صفایند رستم	این رقع بر جالت او بین و سجل
آئین صدق و رسم مودت ز کار او	از طبع منم مطلب فکر متدل
ساتی بیا که ذکر کرد و رت است	تا هست مهل با دود صافی ز کف مهل
آن جام می بیا که از لوح عتبا	سازد غبار هستی سو هو مضمحل
باشد که مرتفع شود از آفتاب می	هنا طاعتی که نسیاید ز طحل
جامی بزم پیر معان ابر خواست و ش	نگسته دل هنوز ز میوند آب و گل

شسته ز دین ترانه با دانه خنک و دوت

یا طالب الوصول تجر و لکه فصل

میرسی خدان میگوئے باپیم چشم مال از لال مجر تو شد چشم خونبارم چو جو سے پیش دیت خط لب گوئی ز تاب آفتاب کرده ام وره نشان پامی تو موز از سجود چون ششم از حزن سودا تو خالی کان و لبت شمع تجلیست دوش آتش زدن پروانه را	چشم الم مباد این مخ اب باشد یا خیال بر لب این جو دمی نشین بے دفع ملال سبز پوشان پا فرو کردند در آب لال سرنی یارم بر آردن دگر زین انفعال نقش لبه در سوا و دیده من چون دوال ساخت آن گیکر آن شعله مسکین بر دوال
---	---

اجامی از شیرین لبان دار سوال بوسه
لعل نوشین تو مید اند جواب این سوال

آمدی سوی من از شک خودم ماند مجمل خون شد از شک کلم دل نشین پیش و چشم میل سوئے خرد ام میکنی آهے باشد جاء و کین ترا هیچ گز ندے مراد جان از ان پاکتر آمد که بگیرد کردے ایقدر لطف لب از جانب لبی که گئے	که بره پای تو چون سرود شد آلوده به گل که بشویم کلت از پائے بخونا به دل طبع از باب کرم جانب سائل مل چون بسر وقت گدایان گذری مستعمل دانش را چه کند و رتن خاکی منزل بسر تربت مجنون گذر اند محمل
---	---

تا غلام تو شد لے خسرو خوبان جامی

قافیه عشق باز اوی او بیت سبل

سایا زین هنر و فضل ملویم ملول	ساخته ده که بشویم زول نقش مفضل
-------------------------------	--------------------------------

مشکل عشق چو حل نشود چند نیم سحر از کوه خرابات برآمده است	گوش اوزاک بر فسانه او با هم محمول لاح از ناصیه اش بر تو آوار محمول
گفتش عاشق در مانده چه تدبیر کند گفت این مسئله از پیر معان پرس که است	که کشد رخت از دوات بقایات محمول واقف جلوه مراتب چه فروع و چه اصل
در درخشت ادخاک شود دهمت خواه آشود غایت مامول تو مقرون بجهول	

شیخ شهرت طلب مستدشخ سلامه
حای وز ادویه نیسته و کنج محمول

زوز غنچه بار و گیر خمیه بر گلزار گل غنچه هر برگ طرب کر نشوکت می نمی نهفت	وادستان را بعشرت گاهستان گل کرد با باد بهاری یک بیک اظهار گل
بگل زردمان طرب پیگ که زمرغان باغ غنچه را خون شد دل ز کم عمری گل طرب پیگ	بر سر هر شاخ دارد مطرب طیار گل سیکند از خون دل گلگود رخسار گل
آب صافی شد مثنی شاخ گل پر کار واد ز امده او جو بطور ماردول ماند آب	شکلهای ستدیر انگشت زان پر کار گل گل درون جو بود و یا جبه طوار گل
رست باز است پنداری چنین رنگ و بو در شمال مانده در باغ زمر و گون زباد	شد در آن بازار هم صلیغ و هم صطار گل همچو حیرت سل سلطان ملک مقدار گل

خانه حای که شد در وصف گل چون غایت
فاست زان صد صفت رنگین چنان که خار گل

<p>که از رنگ قبا گاهی ز بوی پیرین میرم روم بر باد آورده سایه سر و چمن میرم که خواهد ماتم من داشتن روزی که من میرم زخم پیرین جان چاک و از ذوق کفن میرم از ان شیرین دمان باو غ و در و کوکب میرم مرا بگذار تا تنها درین بیت الحزن میرم</p>	<p>من و نکته پیرم بر آن تارک بدن میرم چو سایه از میرم برداشت کن سر و روان باری شهید عشق را جز من کسی ماتم نمیدارد گرا ز پیر هوش یک رشته چون کفن پیغم چنین که نشیبه غم سینه ام صد پاره شد آخر ردای محرم تو در پیرم طرب باد و ستارخ خوشی</p>
--	---

یکی دم نگسله جامی و لم زمان شوخ عاشق کس
 عجب گریه چنین دل من برگ خوشین میرم

<p>خواهم که باز گوید ناباز بشنوم* خواهم که بار دیگر از آغاز بشنوم قانون سحر و قاعده ناز بشنوم کما و از سم اسپ تو در ناد بشنوم باشد که چون سخن کنی آواز بشنوم تلمس کنون عقل دعا باز بشنوم آیم حدیث سر و سرافراز بشنوم</p>	<p>از سر که نامت ای بت غماز بشنوم صده حکایت تو بهایان اگر رسد تعلیم غمزه تو بود هر کجا که من صد بانگ ارغنون ندیده و دم آنچنان هر شب بیای روزی به تو جانسم خواهم نیز عشق تو فقه و دکن جنت هر صبحم ز شوق قدت سوی پستان</p>
--	--

جامی نهفته دار غمش سر و بدن جان
 منبذ کن زبان کس این را از بشنوم

از لبت تو بگو با جان خود پیوسته می بینم	دست بر رفته دید تو بگوشه می بینم
قدم را مستی بالیت الفان مست میدهم	بهر اکابران لایم و الفان پیوسته می بینم
ببیند زخم تیغ تا فراموش آید از مرهم	در شادی رحمت بر دل جان پیوسته می بینم
چنان شد گرم و گلگون شکست پیش او	براق برق حیر آورده است پیوسته می بینم
بیا ای مرهم راحت که انجم براق تو	بگر با پاک و لهارش و جانها خسته می بینم

کجا هستن توانی بجای از شوخی که ز نفس را
کنند گردن مردان از خود رسته می بینم

بنامن مسینه خود میخراشم	ز دل جز حرف عشقت نمیراشم
بجای گم نام تو بودم ز ذره	بدنیان مهر و دیت ساخت فاشم
نباشد عیش من جز باد آن روی	به بین ای پند گو حسن معاشم
دو عالم گفته اند زنده فتنه	چنین از زان منقطع تمامم
ز دیده کرده ام پر دامن از تو	بیا دور قدم با من تو باشم
فقد در ساکنان حدر و هر صبح	خوش ز ناله های دل خراشم

مرا گفتم گفتم باش جانم
چون تو گر باشم بس می باشم

ندارم وقت گل طاعت که در دی گل بستم	برو اما آن گل غنیمت و من و آن گل بستم
نشسته دوستان ز پا هر گل من بستم	که در پا من گل نباشد چمن ز بستم

پس از خواب بیدار بنی خاک ساز خشت بستم	بمیر و بیم بزرگان او تو باشد هوا خواهم
بجنا اندک بابا که من بسیار میکنم	زکات حسن خود گویند می بسکینان
خدا را دست رحمت بر کشا از بهر تسکینم	چو مرغ نیم بسمل می طعم از شوق تیغ تو
روای ز صبح قومی باش اینچنینی ای که من آنم	مرا جز عشق و طلاشی در سوانی نه یابد

مکوشش سر شک خود کن بهر غزل جامی
کزین خوابه و زوزنگ معینهای گریسم

یک بیک ابرو رحمت را تا مل میکنم	هر زمان پیش چشم خود تمییز میکنم
میشوم حیران که بی تو چون تحمل میکنم	چون بین خوبی که هست نقش می بندم ترا
گر حدیث سر دیا افسانه گل میکنم	نام تو گفتن نیارم فاش مقصودم تو نه
نه بر اے جان اگر ناگه تعلل میکنم	چون زنی تیغ که جان او به تیغ دیگر است
در صفت دردی کشان عرض تحمل میکنم	میروم و امن کشان بادی برادر شراب
فهم نمیخیزم ز گفت و گوی بلبل می کنم	سهر عشق از دوزخ گل خندانم و دوزخ نیست

گفتش جامی اسیرت گفتم آگه
یک بهر طعن بدخویان تعامل میکنم

کیا ریا دکن بد و انگشت کاغذم	ای دل ز دست برده بشکین خط خودم
روز می کنی عزیز یک لفظ مفروم	همیست من از تو مشتغول شود اگر
گر خط و کشتش تو را از دمی قدم	کردم بهر خواهر جهان از دست تو

<p>تشدید وار اگر چه نه آرد ام بفرق شستم کتاب عشق بدبیر عقل و باز دل زده خیال ز زلف اگر چه بخت</p>	<p>یابے در اتحاد چو حرف مشدوم خطا توے بر دلس در سنا بجدیم دیوار گرد سوسے تو راه شد آدم</p>
	<p>جامی عشق کوش که این شیوه قدیم تجدید یافت از سخنان محبت دوم</p>
<p>تا دیده رخت عمری سودای تو در دیدم تا ساخت مراد دل مهر رخ تو منزل هر جا که بزم می برخاست نوای من هر خار غمی که دل خواهم کشم ای گل رخ از ضعف شدم سوخته گشت دی برین تو کعبه مقصود می عیبی نبود برین</p>	<p>فان ز تو چون بستم اکنون که رخت دیدم دل از همه بر کندم مهر از همه بریدم دست از شدم بادی از شوق تو نالیدم زان خار کنم سوزن که خاک رست چیدم کز آتش عشق تو بر خویش چیدم اگر تو آوردم یا گرد تو گردیدم</p>
	<p>خودت در گشت و بار اشعار ترا جامی هرگز زنی گلک این زمزمه نشنیدم</p>
<p>تا آن ماه ندانم ز کناش پرسم صد سخن بر سر را بش کنم اندیشه دلی بر پرشس و پیغام منش یک صبا هرگز آن سر و چو سویم نخرامید لطف</p>	<p>در دلم ساخت مقام از که مقاش پرسم چون رسم ایچ ندانم ز کناش پرسم ای خوش آن روز که بی یکم یاش پرسم روم از سر و چو لطف نخرامش پرسم</p>

روہ بد آن دانه خال ابرو سرمه کاش و در دست کز خال دل نده بد امشن پرسم

کنده آغاز سخن زان لب بیکون جامی
من مخمور جو وصف دے دست جاش پرسم

بادے که گذارش بسر کے تو یابم جان باغ فدا بشن که از دوسے تو یابم
حنا کم بره هر که گذر سوے تو یابم بخون نیست ره آکه گذر سوے تو یابم
زیر قدمت باد سرم چون نده دست کشن بالش راحت سہر زانوے تو یابم
جز ضربت تیغ نستم و تیر جفا نیست کامے که من از ساعد و بازوے تو یابم
خوابم کنم از رشتہ جان بند قیامت آدم بد امشن بستہ پہلوے تو یابم
فیضی که بدل میر سدا ز ندره و طریقه در سایہ سہر و قد و لحوے تو یابم

جایے نبر و سجد و در جانب محراب
زینسان که دلش مائل بر دے تو یابم

هر جا که کنم خانه ہما خدایا دم ہر گنہ دم بائے کا خانہ ترا یابم
گر خواب کنم شبہا در خانہ دوم تنہا و خواب شدہ امینم در خانہ ترا یابم
در بزم قلع نوشاں و چشم و فاکو خان مشوقہ تو او انہم جانانہ ترا یابم
در صحبت ہر جے کا فروختہ شدہ شمعے گر دسر او گردان پروانہ ترا یابم
گر جانب بچاند آیم پے پیسانہ در دستے آشاں پیمانہ ترا یابم
از تیر کشم خرقة و در بحر شوم خرقة در ہر صدفے پہلان قد دانہ ترا یابم

از خود بگسل جانے میزن در کم نامے کافر متق عزت بیگانه ترا یا بم	
اگر چه پارہ شد از غم ہزار بارہ دلم چو شد بخون جگر بستہ روزن دیدہ ستارہ ایست سر شکم کہ در شب ہجران بدور ساغر لعلت درست کے ماند ہو اے وصل تو باز آردش اگر صدیا اگر شمار اسیران زلف خویش کنے	گرفت خود بفراق تو پارہ پارہ دلم ز پاک سینہ رخت را کند نظارہ دلم بر دیشتر عدم راہ ازان ستارہ دلم اگر بود چه دلت فی المثل زخارہ دلم خمد ز آتش عشق تو چون شزارہ دلم بیاد آنکہ بیاید در ان شزارہ دلم
گو کہ قطر خون در کنارہ حامی نیست چو دیدہ موج ز دافتا دہر کنارہ دلم	
ہر صبح خروشنے ز دل تنگ بر آریم ساتی گل مارا بن از جام می آبی مستے و خموشے نسو و مطرب ما کو چون صلح کنان بر صف یاران فگنی تیر ما آئینہ طلعت باریم شاید فراو دشائیم کہ گرفت لعلت	فراو ز مرغان شبانہنگ بر آریم تا روزنہ تمام و درہنگ بر آریم تا شور و فغانے زنے و جنگ بر آریم با بر سر یکان تو صد جنگ بر آریم کز ہمدنے تیرہ دلاں زنگ بر آریم صد گوہر کانے بود ازنگ بر آریم
بجای سوئی بخانہ کشاں چاہے ازرق	باشد کہ بآب سے گلزنگ بر آریم

منزل نکرده دل نواز و زخم نسیب	عشق تو در دلی و عشق جان عاشق دیرینه ام
وقت خطیب شهر را خوش گویم و غم مختب	یکسر و دانا پانی خرم در مسجد آومینه ام
از بسکه جرم بر سر من ریخته است	بستان از پلاس منکیده آلوده تر پیشینه ام
در گریه ام آمد سپردن شوق لعلت سینه ام	صد گنج گوهر رخسارم خالی نشد کجمنه ام

تجائی نوبیند چشم جان بر عکس ساقی ازل	
تا دوا و پیری فروش از جام می آئینه ام	

نیست چو آن دیار ترکی کو دلی مازنده ام	چشم ترک و لعل ترکی کوی ادا بنده ام
رزم از شیرین زبانی در سخن شکر دلی	پیش آن لب از زبان خوشتر شرمند ام
نیست این شکل بلالی ز غم ناخن بر تنم	نقش لعل تو سنش بر سینه خود کنده ام
خلفه افکنده سپر از سهم تیر او دمن	تا نگرود مانع تیرش سپر افکنده ام
گردید دستم که یادم دولت پایوس او	باشد این سم از ویل دولت پاینده ام
آتش شوقم ز آب دیده افزون نشود	ده کس می آید چو ابر از گریه خود خنده ام

یار اگر گیسست جامی کبوت خرم حرام	
مگر بود یک نجیبی پیوند او بر نژاده ام	

چو می آید از لعل لعل سگون خرم	حرمان لعل و من خون خرم
شدم نظار آن ز غمش من مان	خودم غم که دیگر غمش چون خرم
چو من سر خوش از جام غم چرا	می غمشت از غم گردون خرم

اگر مست لعل شوم و در غیبت	چو من با و از جام خون گزاف
گل در کف جام حاشی چو عیب	که در پاس گل جام گلگون خورم
بسکه تشبها و در از ان گل خاک بر سر میکنم در مین چشم عشق رخس در پای گل چون نمی بستم قدش را در چین با یاد او بسته ام با آنکه ز اهل طعم دل در تان ور در عشق ساخت رو خاکساران چو زر چون تو پیش فی زبان راوت تفر نیست چو بتره هبدم از خاک سر میکنم واسن گل را از خواب بگریز میکنم میردم نظار با سر و دهنو بر میکنم گرچه از خیل غلبم کار از سر میکنم یعنی اکسیر وجودم خاک و آذر میکنم گرچه هر دم صد سخن با خود مقرر میکنم	
سبک مشوه که جامی خاصه من ان توام	سادگی من کاین صنون از تو باور میکنم
بر سر کوسه جان بسج و این مرتبه ام گر کند همدست امی او مرا کوک بخت من چو زرنج عیارم بو نایت که مزان کس نبید پس ازین دوزخش ابراز نکند که نهاده لقب و رد کش مصطفی ام شاد ستاره خالت برد از گویند ام هر دم از سنگ جفا بر ملک تجربه ام بر همه خلق جهان بخش غم یک شبه ام	
جامی از خشت نیست جز انیم هر سه	که کشد پهلوی آن دانه در چون شبنم

زہی قہر نہال گشتن چشم	مور ویت چرخ روشن چشم
خراب آباد دل دم نشین نیست	خود دای ای پی در مسکن چشم
ز خون دل چنان نرشد در دم	کمیر بر زبون ز روزن چشم
ز کویت هر خس و خاری که پسیم	فتانم چون شره پیرا من چشم
ز گریه تا گردن منسرق خونم	چو میرم خون من در گردن چشم
یک غمزہ کن صد شیر دل را	شکار آہو بے شیر افکن چشم

چو گرد و در فشان لعل تو جامے

ز لعل و در کند پیر دامن چشم

جد از لاله ترخ خود بہار را چه کنم	ہزار دلخ بل لاله زار را چه کنم
دخون دیدہ کنارم بہت بے لہ یار	کنار دشت و لب جو یار را چه کنم
گرفتم آنکہ کنم دیدہ را بگل مشغول	در دین جان دلین غار را چه کنم
بطون باغ غم روز را بر دم بھر دن	بلا و محنت شبہائے تار را چه کنم
غباری از رہ آن مشکبو غزال رسید	بجز صبر کفن آن غبار را چه کنم
شکاف سینہ توانم کہ بندم از مرہم	تراوش مرہء اشکبار را چه کنم

ملولم از دوجان بے جمال او جامے

چو یافیت بہت این دیار را چه کنم

ہر دم ز تو بر سینہ صد داغ جفا خواہم	بازد تو خود ادم حاشا کہ دوا خواہم
-------------------------------------	-----------------------------------

هر کس بهوای دل دارد تو مقصود	ای جلد طفیل تو من از تو ترا خواهم
توان بر تو رفتن از رگدزرت گروے	آن به که من این سر را با دصبا خواهم
نبود چو رقیب با من در حوصله یونذت	لیک از تو رقیبان را چون بخشید خواهم
ومی از تو وفا خستم وادی بجفا و عده	باز آمده ام امروز گان عده وفا خواهم
دستم بپیر سر و دست چون می نرسد خود را	در راه تو چون سایه افتاده ز پا خواهم

گفته که مرا خوا ہے از خیل بیان جامے

چشمیت مرا آخر غیر از تو کرا خواهم

نگو هر یک که شکر میفشانم قند میریزم	نگو که وصف آن بهای شکر خند میریزم
کش از می ترا و د خون دل هر چند میریزم	دل دریای خون آمد بدیش چشم من گشته
زبان مانند تو صد شکل بماند میریزم	نمی آید چو تو هر چند کاندز قالب فکر
که نقد جان دل ریای هر فرد میریزم	همه خوبان در زند و من آن مهربان یرم
ز دل خون بهر محکم گردن پیوند میریزم	بخون پیوند باید هر چه بد چون تو برید
گیاه عشق میرودید چو تخم بند میریزم	مده در سرم اسی بند کو کز آب خاک من

چو نخل خامه حبش ایت دستی بر نشان جامے

که نزل خوان مشتاقان ما بتمند میریزم

عشق کبشور و فاد او توید شایم	نوبت شایم ز دال صبحگاهایم
گر بفرقت از تو ام طعن گند زند کس	چهره بخون گار بن خجست بی گنا، شایم

خوابش من چہ فائدہ چون مجھے غواہیم	جز تو خوابم از جهان آرزوی دیگر دے
دل جو بصدق این سخن بے غدہ گوایم	دعویٰ ہر اگر کنے روشنم از کجا شود
من کہ برقعہ و غائبند ہر سپاہیم	تو شمع و تباہ سپہ سر پہ کشم ز بندہ شد
از سر خامہ خون چکدہ سرخ شود سیاہیم	مرنے اگر ز در قہم حال ردن خون شدہ

لاہ کئے کہ جامی از آب غم چگونہ
آب غم تو نے المثل تباہ دمن جو ماہیم

بیج و ذم چسان نوک خامہ فرسایم	من آن نسیم کہ زبان را بہر زہ آلایم
ز بے شبہ کہ من این ابدان بیا راہیم	حدیث سفلہ غزن عقد گوہرست سخن
کنون ز حسرت آن پشت دست میخایم	بیراث خانیم از دست رفت مایہ عمر
جز آب دیدہ و خون جگر بیاہایم	ز شعر شعور کزین پیش یافتہ امروز
ز فکر قافیہ ہر لحظہ تنگ مے آیم	فضاسی ملک سخن گر چہ قاف تا قافست
ذراع کرد و شب و روز با دیہایم	سخن چو یاد من از فاعلات مفعولست
بکار گاہ سخن گشتہ کار و نہر مایم	سحر بنا طلقہ گفتہ کہ اسے بر غم حسود
کہ ہر جیب غموشے کشم بیاہایم	کشم بطبع سخن بیخ ریختہ دہر

جواب داد کہ قہمے تو گنج اسرارے

رد داد ار کزین گنج قفل کشایم

دقت آن شد کہ رہ دیہ معان بر گیرم	سجدہ از کف بنہم رطل گر ان بر گیرم
----------------------------------	-----------------------------------

میرد و عمر گر انما یہ کہوشم کچھ نہ رسم تھی کہ مجاہدست میان من و دوست ہر چہ اطلاق تو ان کرد بران رسم وجود پہنچ ناگفتہ بہر تو شدم شہر و شہر میخورم خون دل از جام غم آن و دہبا نایہ دولت ازین گنج روان برگیرم بد و گارسے ساقے زیبان برگیرم دست از ان باز کشم خاطر از ان برگیرم آہ اگر مہر نموشے ز زبان برگیرم کہ من این ساغر عشرت ز دہان برگیرم

جہا می از جلد جہا ن ل برد شاہد عشق
گر نقابش بسر انگشت بیان برگیرم

نیایم سوی تو ہر چند سوز و شوق دیرام تر اگر در حق یاران فتد اندیشہ قلم ز شوق آن لب شیرین دیدہ ماسحر شب از ان لب نیم جانی عاریت دارم با جانا مکوش اسی عقل در صلاح کار من کہ من میں ہے ہمیں بہستان سرقد تست میگویم کہ با انیار ہم دیدت طاقت نمی دارم حق دوستی یار کہ با آن نیز ہم یارم حقیق تاب میریم رشک لعل ہے بارم بند لب بر لبم کان عاریت را با تو بیارم ز سوداگری روی سر دیوانگی دارم ہے تا بدگر و دوناہ و روی تست پندارم
--

سوی خو خواندم از کوی تو دل الفت و دہا
کہ من انجا بدم عشق بد خوئی گرفتارم

ز فرقت تو جگویم چہ ناتوان شدہ ام زمان فصل تو چون زود و مجبور بق گذشت ز قضا آب حین چون شود خیال شدہ ام ز نوک ہر مژدہ من ابر خون نشان شدہ ام

زنجبک گشته ام از کز آن میان باریک سموم بھر تو ام بی بر بخوان گنڈاشت بر آستان تو کا دسر بر عزت من عطیل خیل سگانم تقصدے میکن	بر چشم مردم باریک بین نمان شبدہ ام بی سگان رت شست استخوان شدہ ام بر آستان کہ کم از خاک تان شدہ ام بکوی تو دوسر روزی کہ میمان شدہ ام
---	--

گو کہ پیر شدی ترک عشق گویا

کہ من نصبت تو پیر اندر سر جوان شدہ ام

خیر مقدم عیسیٰ نفسے داویم آشدہ آن باہ مسافر سر عشرت و ناز یار را با من دلخستہ قدیے عمدت رخ پر شک من خاک رت آرمی ست خجبت چاکنم وصف کہ در خوبی و لطف	کہ توان کرد خاک قدمش جان سلیم ما بعد حسرت درویم درین شہر مقیم آہ اگر یار فراموش کند عہد تدیم بر سر کوی تو با خاک برابر درویم ہست با کوی ز خندان فی سبے برویم
--	--

دست بردم کہ کشم زلف چو شعر سیش

گفت جامی کش افزون قدم از حد کلیم

زارے نالم و کس نیست کہ گوید عالم غنچہ کو تا ز کمن ہر دم و گل نیز کہ من ہست ہر برگ گلی بی تو مراد داغ دلے آن درخ در نظر از موسیٰ میان بیچ گو	پیش آن ماہ کہ از دور می اومی نالم بلبل باغ تو ام از ہمہ فارغ با لم وہ کہ باغ و چمن آتشکدہ شدہ اسلام ز آنکہ این نکتہ دقیق و من مسکین لالم
--	---

متر و وصل ز دم یار ز رخ پرده فکند	لقد الحمد کس خوب بر آرد فکلم
از چشم خوابناک تو بے خواب مانده ایم	لطف او گفت کین بنده مانی حائے رفت بر مرغ برین کو کبر اقباسالم
تا دیده ایم گوشه محراب ابرو دیت بر چون و بد نهال امید اینچنین که ماه هر جا کشیده ایم ز دل ده آتشین گر چشم ما ز گریه چو دریا شود چه عیب پهلوی که مانده ایم در آن کو بنجار و خس	در جعد تاب دار تو قیاب مانده ایم چون عابدان گوشه محراب مانده ایم از جویبار لطف تو بے آب مانده ایم صد داغ از آن لبینه اجاب مانده ایم ز پنهان که دور از آن گل سیراب مانده ایم اگوئی سیار بارش سحاب مانده ایم
ماهری بود درین مے ناب مانده ایم	حائے حدیث خرقه و سجادہ تا بکے
جان داغ تو دار دگر خرقه بخون ہم بس عشق که آن کم شد و بس حسن که آن کم شد گر شکل دلاویز تو نیست با کس انگیت سپه شک و برا فرخت علم آلا عمیست که خواهند بال من بر روز آن جادو جانانه چنان نه دره حائے	آراج غمت شد دل و دین صبر و سکون هم عشق من و حسن تو همان بلکه فرون هم در قید بلافتد در بنجر جنون هم شد ملک غمت ملکت بیرون و درون هم آن ماه بلند اختر و این بخت گون هم کش چاره توان کرد بهوید و نسول هم

کنون میں غصہ چون بوانگن بانویش درخیم	شدم دیوانہ آن طفل پر پکیزہ دستم
کہ بود جا بجز غما سے اور اور دل تنگم	روا شادی خدا را جانبہ باب عشرت شو
کہ از دست دل سخت تو آید پای دہر تنگم	تو اہم ہر قیامت خوشن چون کہن نیاں
دلی من بچان رد عوی عشق تو کیونگم	دورگی میکند رخسار زرد و شک سبب من
اگر بخت افگندہ سر شدہ وصل تو در تنگم	چو چنگ زہر گم صد فتنہ عشرت فراخزد
شد از ہر گوشاے تیز تر سوز تو آہ تنگم	کشیدم بچو د از چنگ غم صد گوشال ما

وہ چند من ای ناصح کہ تجا سے نیکنا سے جو
کہ من بدنام عشق آید از نام نکوننگم

بعل تو زبے لعل نام چون گویم	بعارض تو ز ماہ تمام چون گویم
حدیث طوطے شیرین کلام چون گویم	بت گئے کہ در آید شکر افتا نے
کہ شکر این کرم مستدام چون گویم	جہا سے تو ہمہ وقتے رسد نید انم
چنان شوم کہ نہ انم سلام چون گویم	خوش آن زمان کہ ترا نیم وز حیرا نے
اگر ز دست تو باشد حرام چون گویم	شراب را کہ بہر جا حرام مہد از نہ

چو جہا سے از ہوست می پرست شد باد
بجز حکایت صہبا و جام چون گویم

زین گنہ تازندہ ام شرمندہ ام	ماندہ ام از بار دور و زندہ ام
استخوانے پیش بگ افگندہ ام	بروہ ام لاغرتنے پیش رقیب

بندگان داری سگان ہم نیز من	بندگان را سگان داندہ ام
ما چشیدم لذت غمنا ہے تو	آید از شادے عالم مستندہ ام
پرنیارم کند از ان لب بوبہ	اگر چه عمرے در طلب جان کندہ ام
ترا طلسم شایہ اگر عورم چه عار	خلعت من لبس لباس زندہ ام

گفتہ حامی نے ارزدہیچ

ہرچہ میگوئے بدان ارزدہ ام

اگر کوی تو یک شب سری بخت نہم	سرم مباد اگر پاسے در بہشت نہم
ز فرش سندس جہستہ رقم نیاید یاد	چو تن بیاد تو بر خاک در سرشت نہم
ز وضع زہد نیابتم خیر آن بہ	کہ نقد صومعہ بر آتش کشت نہم
کہا بہ کعبہ مقصود رہ تو انم برد	چو گام سے نہ برو حق سر نوشت نہم
زلوح سادہ توان خواند سر خط خوبان	چرا بصفہ دل حرف خوب زشت نہم
ز کشت زار جہانم بساں کہ مجلس عیش	پایاں سر دولاب جوی و طرف کشت نہم

ز دست رفت سر رشته وفا قیامے

عینان چہ در کف یار جہاں زشت نہم

چند روزی میرد بخت بزاز کوی تو ام	باز قلاب محبت میکشد سوی تو ام
دور ازین دہم منت گویم دعا ہم جان دل	ہر کجا ہستم بجان دل دعا کوی تو ام
سوی خود میخوانیم چون آدم میرانیم	می ندانم چون کنم در اندوختی تو ام

باز اگر افتد نظریه باق ابووی تو ام زین کند تا زده ام شرمند خودی تو ام تا زده روی چون نهال قد و بلندی تو ام	آید ز زین سینه نگار می بر آید ان عیش آید منتقم بهیم بر لبه نون خود ز لستم در چمن گشتم بیه چون آب نام در کنار
--	--

خون جامی اگر بیزی آن بود لطفه عظیم یک می آید در یخ از دست باز روی تو ام	
--	--

تنگدل مانه بفکر دهن تنگ تو ام گر خشم لا اصف غرقه خون عیب کن گاه جنگ آشته داشتیت خون بزیست منم آن لیل شوریده کار گلشن قصص داشتم حسن عنایت ز رخسار چشم و لے ز خط آن چهره دیار می که صد گونه صفا	سنگ بر سینه زنان از دل چو رنگ تو ام که بدین گونه ز شوق رخ گل رنگ تو ام کشته آشته دسوخته جنگ تو ام روی در باغ جهان کرده بانگ تو ام تنگه عیش سید از دهن تنگ تو ام مید روی ز آینه لب زنگ تو ام
--	--

مار چنگی شدم از ضعف چو جامی و هنوز نیست ممکن که خلاصی بود از چنگ تو ام	
---	--

هر دم از تیرت فادی بر دلم چون فروغ آفتاب از هر دره سیر حسنت پاک بودی آئینه دل بفراید آدمی از دست تو	صد در رحمت کشادی بر دلم پر نور ویت فادی بر دلم گر نه خود را جلوه دادی بر دلم گر نه من دستت نهادی بر دلم
--	--

سینہ از غم پاک شد خیرای قریب	تا خورد یک لحظه بادے ہر دم
دیدہ عمارت بستم از خوابان و لے	نہیست چندان اعتمادی ہر دم
تا مراد من چو چایے یاد تست	
شد فراش ہر مرادے ہر دم	
من غائبانہ عاشق آن دی مویشم	بے منت نظر نبیالے از دوشم
شوق تو شد فرون تماشای سر و گل	بالا گرفت ازین خس فاشاکا تشم
عشق میکنم بیا دل بعل دلگشت	کز جام دور میرسد و بادہ بے غشم
وصلت ہمیش نقش معینہ شد مرا	صد بار چہرہ گر چہ بخون شد منقشم
چشم املن بچشم کوثر پیرانہم	از جام نیم خورد تو گر چہ چہ چشم
جامی از در و گوہر اگر جیب من بہیست	حاشاکہ فکر بیدہ دارد مشوشم
این لبس مرا کہ شد صدف در شاہوار	
گوش زمانہ از گہر نظم در کشم	
عزیت کہ دل بہر و دفای تو بہتہ ایم	چونہ با تو کردہ دانتو کہستہ ایم
راہ و خلعتیہ و ادب باش و عیش نقد	ما خود بدلت غمت از ہر دورستہ ایم
اراجہ در حریم وصال تو را نہیست	دل پر امید بر میرا ہے نہشتہ ایم
از خود خیال آرزوے بہتہ ہر کہے	ما دیدہ از دو عالم و دل در تو بہتہ ایم
گفتم شکستہ دل جامی بمشوہ گفت	آخر چہ شدہ جام مرصع شکستہ ایم

شب تاب بحر گرد و میر کوی تو پویم	با آن در و دیوار غم دور دو گویم
چون لاله اگر خاک شوم بی گل رویت	با دغ تو بار دیگر از خاک برویم
حیف است چون دلم آلوده خدنگت	بر چشم ترا نداز کش از گریه بشویم
تا روی تو دیدم منم و اشک دادم	بنگر که جهان میرسد از دید برویم
پایم برست سود و کنون در پی آنم	کز دیده کنم پاسبی و ز سر راه تو برویم
آباد و چین بگفته از پیر هفت یافت	بوسه تو در هر گل و نرسین که برویم

در دلدل حامی شود افزون مداوا

این درد را گویم و در مان ز که جویم

من بنده حقیر و تو سلطان مجتشم	اگر در عینم تو از بهر م ترا چه عشم
بر جانم از تو هر چه رسد جای منت است	اگر نادک جفاست و گر خنجر ستم
سر گشتگان بادی پیای عشق را	بهر توره نمود بس منزل عدم
شد سینه ام شگاف شگاف از خندگاه	وز هر شگاف آتش دل میزند علم
روزه که می نوشت قضا نامه ابل	قتل مرا به تیغ جفا تو زد درستم

عزیت جبره خوار سفال گالیت

حامی که آب خضر نخوردی ز جامم

اگر ز بهر بوی صمیمت تو نسیم	اگر کنم یاد خنده و ذکر نصیم
چون منجم خطا تو دیدم سترد	رستم به ز صفت تو تویم

چند پر سیم نقد گوهر و مسل	کرده از احکام استین پر سیم
گر کشانی بمرق سیم دمان	جوشد آب بقا ز چتر سیم
بپو آب حیات اگر گذری	بر سر خاک کشتگان و تدیم
منکر شر را شود روشن	تر سیم و اعظام دهر سیم

جامه از خانقہ بیکد و رخت
این بود مقننای طبع سلیم

سینه شگافم هر سحر کاید صبا زان سنم	باشد خور و زان رگ ز یک خط بادی بر دم
چشم ز خوابان نقشان دل هدم آه و فغان	جمع جفا جو مچنان باشد بر ایشان نام
هستم ز مرغ بسته پرور دام زلفش بسته تر	بسم الله انیک تیغ اگر خواهر مبین دم سلیم
ز میان که دیدم و بدم زین چشم طوفان بام	مشکل رسد از لوح غم گشته بسوی سالم
نمود زبان گو یا مرا از بهر ناله چون در ا	ای کاش زین محنت سر اگر در نیند و محلم
جانم ز جانان گسلد چون دیوان گسلد	آرشته جان گسلد و شش ز دامن گسلد

جامه صفت رستم خرد و رلای غم بی علاج
دسته بن ده ای سیو تا پای بر آید از کلم

من بے صبر و دل کان شکل یا بهر زمان سیم	بلا می جان شود هر دیدن من مچنان سیم
سوار شوخ من در صورت ناز و من حیران	که آن پا و رکاب گاهی آن دست خزان سیم
من بیدل که با خود حیف دارم هر مشدین	که با تان دارم کش هر زمان یا این من سیم

بلوشتن آن بے عشق کہ دیدم ہر کراہیم پس از عمری ریاضت آنچه سالک شود روشن تہادہ بر کمان تیرانچے صید و من سبکین	بجای ادھین فرسودہ شتی استون بسیم شد اکنون مرا کز عارض عشق عیان بنیم چو مردمان محبت جانب تیرد کمان بنیم
---	--

کسان شبہا بفکرت و حامی درین سودا
کہ چون فردا کنم آن آفت جان را چہ سان بنیم

چشم منے و خانہ تو چشم خانہ ام چون مردمان خانہ چشم میال آب اکنون کہ زیران تو رام ست خوش حسن	حق القدوم تو گسردانہ دانہ ام از بکہ آب دیدہ گرفت ست خانہ ام میکن تو از شے نبر تا زیانہ ام
خواب آور دہسانہ عجب قصہ کہ برد روزے کہ بر امید تو قالب کنم تہ زاد ازیل چشم ترم دل بے طہ	خواب طب ز چشم حریفان فسانہ ام بالین بست خستہ ازین آستانہ ام رقص چنین اثر دہ آری ترانہ ام

حامی منم کہ خسرو قسم ملک عشق
نشور خسروے غزل عاشقستانہ ام

خواہم کہ دے در قدم آن لبر قسم دیگر بنظارہ نردم بر سر آہش ہر خند بھد خواریم افتادہ بر آہش	رخ بر کف پایش نہم نجسہ قسم ترسم کہ شوم بخود و درر بگذر قسم امروز مبادا کہ بجایے دگر قسم
دین گو کہ از دیدہ رود اشک دادم	نبود عجب از غرقہ بنون جگر قسم

شاید ترجم کند آن شوخ نگا ہے | ای غمزدی کن کہ ازین زار ترا مغم

جامی گرا زین گونه رود سیل مر شکست
چون خاند بگل زود ز بسا دبر افست

پیشبدم گرم از دل غمناک آرام
تا کے ز غمت خاک بسر بریم از آن دانه
بے روی تو بالاد گل چون ہم از آه
و گردن از بخت بودم طوق سعادت
آلوده بخون تیر تو حیف ست ندانم
صد جامی بسوزم لبم از بوسه پیکان
وز تف جگر دود ز افلاک بر آرام
اندیشه ہے کن کہ سر از خاک بر آرام
بر شعله چه سان راه ز خاکشاک بر آرام
روزی سر از آن حلقه فتراک بر آرام
تا چون ز دل زخمی خود پاک بر آرام
چون تیر ترا از جگر پاک بر آرام

جامی صفت غرق غم از یار شود بخت
درخت خود ازین موج خطرناک بر آرام

پیشبیا سپان تو جان در میان نهم
گفتی ز غم بزمین و بجان در میان نهم
پاسے مرا بقید وفا استوار کن
ہر غم کہ یابم از تو بدل سازش نہان
شبہ از شوق روی تو با چشم اشکبار
پسند کر تو سپید بود ہر بند و من
و آنکہ رخ نیاز بر آن آستان نهم
و آنکہ رخ نیاز بر آن آستان نهم
زان پیش کز جہای تو سر در جان نهم
و آنکہ بر آن ز دغ تو میر و نشان نهم
بیشتم و نظرم آسمان نهم
مخدوم دار چشم بہ تیر و کمان نهم

جامی از تیغ صوبہ کشود میر عشق
آن بہ کہ رو بخت پیر معان نهم

تو شاه مسند حسن و فن گدای میمنم سوار رفیق و سوم جبین برادر تو چندان اساس ز به شکست ز نام و تنگ برستم بر کجا گذرم دولت وصال تو جویم چو خاک روی آن یونع داشتی ازین	مراسعادت آن از کجا که با تو نشینم که شد نشان نیم پداند نقش جبینم میان مهر تو لبستم که میند بکینم به طوف گدازم جلوه جمال تو بینم گذر از اخس و غار بهت بدید و بینم
--	--

بیخ نیم مغز که خیر جامی ازین در نو
که عمر است درین آستانه بهر مینم

بسجده که حسم ابروی ترا نگویم اگر گوئی تو باشد مرا جمال گذر ترا چو هست جمال شکستگان نظری ز دست خضر چه سود آب زندگی مارا باستخوانی اگر چسند یادمان کنی بهر سیبر انیم چسره کرد و چوزر	نماند اگذا ریم و سجده تو بریم بناک ما بنگر که هست شکسته تریم جمال ما بنگر که همه شکسته تریم اگر ز ساغر لعل تو جوعه نخوریم هزار اشکر که بارے ازین سگان دریم نه بخو ساده دلان در هوای سیم و دریم
---	---

سگ تو دوش به جامی فغان کنان میگفت
خوش باش که از نار است بدر و سرم

گل شمیم گویت از اشک لاله گویم از بار دل تن من باشد چه کوه و دره	باشد بنور تشنه خاک درت بنوم در موج خیز گریه مشکل بود سکونم
--	---

زود از جاب خیمه گرد من آب دیده چاکم چو درد دل فتنه سوزن چو دشته گزارهای سویم بر تن شود سلاسل ناصح چراغ چشم شد کشته از دم تو	من باتن کم از سوز آن خیر استونم کاین سوز و آن گداز از آتش درونم توان کشید بیرون از در طبعونم تا که ترک خوابان بر سر دے فسونم
--	---

بے پییم که جامی باد و عشق چو نئے

من بے خودم چه دانم هم خود بے بین که چونم

چه حسنت اینک که هر دم زنت الحمد نظر بنیم چنین شوقی که من دارم چه تسکین بایم از آگه گودر راه و خورین الله الله چون بود ممکن بتاریکی هجرانم کس اشای غم دے دیگر چو محروم ز دیدارش کوی آرد دم بارک سر بالین ندارم لیک ز نخت اینقدر خوارم	هنوزم آرزو باشد که یکبار در گریه برون آئی چون عمر عزیزت در گذریم که تو پیش نظر باشی و من در راه و خوریم بود که بپوشد رخسارش شب را سحر بنیم زمانه بهر فرسندی در آن دیوار دور بنیم که وقت جان سپردن استانش زیر بنیم
---	--

بجنگ محنت داند ده جامی جان دهنده

چنین که در دهران هر زمان عاشق تبر بنیم

بود آیه من آن شکل همایون بنیم زیستن در زردی تونه از طور و فاست تا گرفت مست محنت ملک دل ز خیل ترک آن رخ فرخ و آن قامت سوزون بنیم شر مسارم که در روی ترا چون بنیم هر شب بر سپه خواب شبیخون بنیم
--

داد از خنجر کین تو بصد پاره دلم	اگر ز هر لفظ دور و مهر تو افزون بسیم
دست وصل کرم کن که ز بهار سے محبت	جای سوخته را حال دیگر گون بسیم
دست گذر و کز محنت خون نگریم ز بسیم بطرف چمن سرو نازے نیارم گمے سوے لب جام باده ز لیکه نر ایچ که یاد ناید نه خون جگر ماندونه آب دیده	از وصلت جدا ماند ام چون نگریم که از شوق آن قد موزون نگریم که بر یاد آن وصل میگون نگریم که بر محنت دور و مجنون نگریم نه از بے غمی دان که اکنون نگریم
ز بسیم گمے گریه بازار جامے که از دیده دل بر و خون نگریم	
بکے بود کے کہ ازین سوز درون باز هم چند طعن خردای عشق خدا را دے مکر زلفش بفتان زود از سر بر من این همه مشوه و دستان که ترامی بسیم	یا ازین درد غم روز افزون باز هم شاید از درد سرا و مجنون باز هم کاین ناراست که از وی بفسون باز هم چکنم یارب از دست تو چون باز هم
جامیا جرعه از جام فانی خواهم تا بدان شربت ازین خورون خون باز هم	
هر شب که ناهمرا فروز خود یاد آورم	از خان و ناله شهری را بغیر یاد آورم

شیره شیرین اگر نیست کان بدخوی است	در جهان من نیز روزی رسم فریاد آورم
من چو نتوانم که اول مرغ دل دارم نگاه	کی توانم گاین زمان زو ام صیاد آورم
خواهم از حسنت بگویم آشکارا کست	ایه عشرت سوی دلمای ناشاد آورم

بارگود غیرت عشقت که جامی لب بند	
در نه بر جانت غم صفتیغ بیداد آورم	

شبهه که دل غم فرقت آن ماه می کشم	تار و زگره می کشم و آه می کشم
زان بر نمی کشم که کین محنت و بلا	از بخت تیره و دل گمراه می کشم
جان می برم تحفه که ایان دوست را	نقد حقیق در نظر شاه می کشم
از عاشق نسیب من این شد که روز شب	جو بر رقیب و طعنه بدخواه می کشم

جامی چو کاه شد تنم از ضعف من نهوز	
کوه غمت بقوت این کاه می کشم	

صبر آن که از خاک سمران کمی برخیزم	ببروی آنکه بشینم سگش را آب در نیم
چنان در مهران خورشید جو کردم تنهایی	که گردستم دبد از سایه خود نیز بگریزم
پوس دارم که ریزد خون من امروز یا فردا	بمان سازم آنرا دوست ردا و انش و نیم
علاج خویش پر سیدم طبیب عشق را روزی	از فکر عجب و سودای دینی داد پر نیم
نیخواهم ز غیرش در جهان بار از ان هر دم	از سیلاب مرده چون لوح طوفانی برانگیزم
چو فرادم از ان در سینه باشد که در دویم	کز ان شیرین بان بود میسر عیش و نیم

گماید ای کو خواہان کزان بد خویر جامے
معاذ الله اگر از دوسے ہیرم باکہ آمیزم

<p>ما برنجوری و مہجوری و دوری ساقیم نقد قلب انشد راج با زار و فدا قامت با چنگ شد اندر سماع اہل درد ہر دم آلا بدخون جاسی خیالت را شک کوس دولت بکوی نیکانان کہ ما تا بشطرح نظر با آن درخ بودیم دست</p>	<p>ہر دم وصل و دست را با دیگران ہر دختیم آچوز در بوٹہ غم صدرش نگہ خستیم جز مضرب غمت این چنگ را نخواستیم گرچہ صدارش بدین جرم از نظر انداختیم بر سر بار از رسوائے علم افراختیم در خستین دست نقد دین دل را خستیم</p>
--	---

جامی از سلک حکمت و زہد نیریزد شرک
کاسے درینا قدر یلان کمین شاختیم

<p>نامہ کہ در آنجا نشان نام تو یابم سلامت برین دختہ در سلام تو باشد ہر رستم کہ کشایم نظر ز صفو حنا طر حجاب نامہ و یک زبیا نہ رخت بر نشان چہ دام بود کہ بر رخ نہادی از خطا سگین شما یلے کہ شنیدم بجز خویش نہ طوبیلا ز شوق جام تو جامی چہ نسیم لقب خود</p>	<p>نہ رقعہ کردان خط مشک فام تو یابم زہے سعادت اگر دولت سلام تو یابم ہمہ سلام تو بنیم مہر پیام تو یابم کہ در سلام تو خاصیت کلام تو یابم کہ آہوان خطار اسیر دام تو یابم ہمہ معائنہ در سر خوش خرام تو یابم برین سیلہ گر جہت ز جام تو یابم</p>
--	--

نفس از درون دیو زیرون زندم	از کمر این دور و زن پُر چلیچون رسم
دارم جهان جهان گنہ ای شرم رسمن	چو روا زین جان بجانے دگر بنم
افتاده ام بچاہ ہوا دہوس کراست	جل ہدایتی کہ بر آرد این چسبم
بامہ ز عنم کہو دکنم چون نیرسد	بجز نیل مصیبت ز خم صبغت اللہم
با خلق لاف تو بہ دول برگنہ بھند	کس پے نیسرد کہ بدین پایہ گم ہم
گر بردلم ز داغ ندامت علاست	مگو گریہ شبانہ و آدو سحر گم ہم
یاران دو آپہ عازم ملک یقین شدند	آکے عنان عقل بدست کمان ہم
از من میرس نکستہ عرفان کہ باہلم	با من گویے قصہ الوان کہ اکہم

جائے مباش غافل از ان ازوان گفت

از جسد راز ہائے نہان تو آگم

ہر زمان گویم کہ از دل مہرادیرون کنم	لیک با خود چون نمی آیم نہ انم چون کنم
بواجب کارے کہ خلفے در پے در مان من	من فکرا آنکہ ہر دم درد خود افزون کنم
جای تکبیر و دعا خواہم ز لیلے قصہ اند	تا کہ از روی گذر بر تربت مجنون کنم
خلق را در عمر عنیم دل سوزانم چو عود	تا کہ در جگ فراق گریہ بین قانون کنم

کشتہ شد جائے ز ہجر افسانہ وصلش چہ سود

مخ بسبل خون زید صدار اگر اخسوں کنم

سین کیم تار و بران رخسارہ زیبا ہم	اکاش تو انم کہ دیدہ بر کف آن پانہم
-----------------------------------	------------------------------------

خواب چون کہ مرا شبها چنین گزید چون سوارہ بگذری از فعل سم رکت دغ برتوسن منہ بگذر از بہر خدا رام شوی آہوی وحشی کہ نزدیک است وصف حسنت باریب کور دل گفتن چو منکہ امروز از من و شاہد بقدم در شبت	زیر پیلو خار باشد زیر سہ خار اسہم ہر کجا بایم نشان از شوق رو آنجا نم تا تنگام سینہ وان ہم بر دل شید انہم کز غمت دیوانہ کردم روی در صحرانہم آئینہ بہر چہ پیش چشم نابینا نم چشم چون ز اہد چو اہد و عدہ فردا نم
--	---

جائی از شوق لب وقت کا ندر میکید

خرقہ و سجادہ رہن ساغر و صہبانہم

ساریت ستر عشق در اعیان علی الدوام کس را چو تاب سلطوت دید از خود ندید ممکن رنگناے عدم ناکشیدہ رخت در حیرتم کہ این ہمہ نقش غریب پیست ہر یک نہفتہ یک زمرت آن دگر بادہ نہان و جام نہان آمدہ بدید توے بگفت و گوے کہ آغاز ما چہ بود	کالبد رنے الدجیۃ والشمس فی الغمام در پردہ سوی اہل نظر میکند خوام ذاجب بجلوہ گادعیان ناناہادہ گام بر لوح صورت آمدہ مشہور حاصل عام برداشتہ ز جلوہ احکام خویش کام در جام عکس بادہ و در بادہ رنگ جام یعنی محبت و جوی کہ انجام ما کدام
---	---

جائے معاد و مہد انا و حدت و بس

باور میاۃ کثرت موہوم و السلام

با غنم و در دو تو لستم و دم بجا	شکر که با شکر تو دم الغنم
صبر کم و محنت و اندوه پر	کم صبر العاشق فی البحر کم
پیش و ہانت عدست آب خضر	بال بلعل تو دہان کا لعدم
میکند از مهر خط مستع	بیخبر از کتہ جفت القلم
تر نشود ز اشک تر حم رخت	دور بود چشمہ خورشید و نم
باد صبا علقہ زلفت کشید	علقہ عشاق بر آمد بم

گفتہ جامے کہ تجسین سزا است
حسنة اللہ لطیب الغنم

ماں بقامت تو بود طبع مستقیم	مجبول بر محبت تو فطرت سلیم
بعد از وجود جو ہر فرد دہان تو	چون نفی جز دلا تجزے کند حکیم
ارابعد تو پہ مجال سفر کشد	ہر با مسافر نیست برین آستان تقسیم
خویشیم گوہر دندان تست و لب	بالای آن جوہر محبت لطف برتسیم
حال تو نقطہ ایت ز لک و دہر صبح	دور بر کشیدہ علقہ زلفت تو اش جوہریم
ہاں دقت آیت خط است اینک آن دہان	ہر از دم دقت لبہ رنے نوشتہ میم

ازیر ہر قدم کشدت سجدۂ اجساد

جامے نشستہ بر سر است دل و دہنیم

خواہم از بخت پس از قتل دشمنان خود قلم	تا کنم شرح غمت بر لوح خاک خود رقم
---------------------------------------	-----------------------------------

برسم ران روزی اندازم خوش بجا گر خم محراب ابروی تو بیدار نشتر از شد غمنازی ز دل خون نابا ید مرا رین خون ما بگرد کعبه کویست که نیست روی اگر نپسندیم سودن بپای خوش	آکیم دارے ز مخزومی لکد کویست پشت طاعت کم کند و بکریسوی قبله عرقه خواهم شد درین سلیح ادم و بد هر بخون بر دمنده ان تشنه ریکان حرم فرش کن چشم مرا بهر خدا زیر قدم
---	--

تنگ مشد بر حامی از بخت شهر وجود
وقت آن آمد که آورد بصحرای عدم

در دور لب لب می و پیا نه باشیم در خیل تبان چون تو پری چهره نگاری هر جا چو تو شمع شود افروخته خاشا گردا منم امید قدم تو گبید تشریف نیاری سوی من جز پس عمری گنجی تو د عالم همه ویرانه این گنج	در شوق تو بے غمزه مستانه نباشیم خود گوی که چون عاشق و دیوانه نباشیم کاشا من دل سوخته پروانه نباشیم یک لحظه درین گوشه کاشانه نباشیم وان هم بود آن روز که در خانه نباشیم جز در طلب گنج بویران نباشیم
--	---

حامی اگر آن دانه عالم نزنند راه
دست تری از سبزه صد دانه نباشیم

در هر گذر که بے گداسی نشسته ام گویند یک نگاه دور از تو ام سبست	بهر رسیدن چو تو مایه نشسته ام من هم در آرزوی نگاه نشسته ام
---	---

ہرگز چو پیش روی تو رہم نمیدہند	بے راہ دوروی بر سر راہی نشستم
پیش زورت بجاک مذلت بتا دہم	گوئے بعد رسند جاے نشستم
چون نیست محرمی کہ زیم پیش دوجے	و مساز اشک و ہمدم آہے نشستم
دور از تو زیستن گنہ آدم مرا مران	کاینجا بر اے عذر گناہے نشستم

جامی صفت گرفته کفن عرض حال خویش
در شاہ را دموکب شاہے نشستم ام

ہر روز ز شوق ہمہ سوز دہمہ دردم	ناویدہ رخت زین سر کو باز نگردم
بیودہ بود ہر عشم دوروی کہ عشقت	ہرگز من بدل عشم بیودہ مخوردم
ہرگز تیر دم ز ندم چہرہ اگر اشک	ہر لحظہ دگر گوئی کہ چہرہ زردم
روی دل من سوی تیان بود ہمیشہ	چون روی تو دیدم ز ہمہ رو تو گردم
گھنامی چین با خطرا ز باد خزان ست	ای شاع مغل تازہ تبریں از دم سردم
گر تو نشینے بہن این بسکہ نشیند	روزی کہ شوم خاک بدلان تو گردم

جامی بہریت غزلے گفتہ دلا دین
مضمون غزل آنکہ بسوداے تو فروم

آز روی دل خونین بگراخت خوانم	مردم دیدہ صاحب نظرات خوانم
چون تباہیت کنے طرف کدیر شکنے	پادشاہ ہمہ شیرین سپرانت خوانم
نیست حد چو سنے ہر دن نام چو توئے	ہر روپوش بنام دگرانت خوانم

تا نمودی بتر پرین اندام چو سیم	ازین تر زهمه سیمبر انت خوانم
تا بنی زخشی می شیخ خیابان گرچه پیک	پای تا سر خبر از بے خبر انت خوانم
بجو عمر از من و لدا دور وان میگذری	جلای آن هست که هر گذر انت خوانم

جامی از هر چه نه دیدار بتان دیده پوش	تا درین انجمن از دیده در انت خوانم
--------------------------------------	------------------------------------

ز آرزوی تو سرگشته در بنیا بانیم	بجست و جوی تو دور که دور شایبانیم
تا نذر اعلا سے ما خوش آن ساحت	که در حریم وصال شتر سوزبانیم
چو ذره گرچه حقیریم رخ متایلذنا	که بر سپرد وفا آفتاب تابانیم
حواله دیگر آن سازر طلبهای گران	که ماز ساغر نعلت تنگ شتر بانیم
میرج ما چو مهر چاره و ده شدی طالع	نقد و منزلت مشب فلک جنانیم
شراب و نقل بار یاب بزم عشرت ده	که ماه آتش حرمان جگر کبانیم

حدیث و صنف کن جامی این بیس مارا	که در سواد هر سه ساکن خیابانیم
---------------------------------	--------------------------------

بیکه در دهر ز فریاد و فغان خود شدم	از دمان چون نامخواهم زبان خود شدم
جان بر آمد ایک ز دل بر نه آید را	کزول جان نوا کلبه و کمان خود شدم
میهان شد ماه من رو که جز جان تحفه	نیست در دستم که پیش میمان خود شدم
تا در آمد از درم آن سر و هر دم دیده را	کسل بنیای ز خاک آستان خود شدم

میکشم از سینه پیکان خد گش را چونیت	قوت آنم که پیکان را استخوان خود شدم
سر که بارش میکشم عمری بدوش ز بهریت	اگر نه روزی در ره سرور روان خود شدم

دفتر جامی است این از گفتنای عشق پر
میبرم تا پیش شوخ نکته دان خود شدم

ماند آن تو میم که ز بار کس گردن کشیم	در کس در راه ما خار کس نهد دامن کشیم
میکشم از تیره خویان روی در داغچنان	کز کف روشن جبینان باد و روشن کشیم
توسن کین هر که آگیزد بقصد جان با	ما ز مهرش نقد جان زیر سم توسن کشیم
هر که خوابد بهر باد و روز و محنت حلقه	ریسمان از رشته جانهاش در سوزن کشیم
نیستم ارباب عشرت تا چو سبزه هر صبح	مفرش دیبای زنگاری سوی گلشن کشیم
چون شب سنجاب گون آمد به پهلوی خوش	بستر سنجاب از خاکستر گلشن کشیم

دوستان از سر کشته ما اگر دشمن شوند
جای آن بهتر که ما سر در ره دشمن کشیم

خیز از خت بسر منزل انصاف کشیم	با دل صاف بهم جام می صاف کشیم
هر که از ما طلبد تو به بخیل و رزم	در دهر جام می صاف با سراف کشیم
مشکل عشق چو از درد کشان گرد کشف	چند در مدرسه دور و سر کشف کشیم
پیر میخاد آب طاهر کم انداخته است	رقم زرق چه بر حاصل و قاف کشیم
نقد مارا میسر ای خواجه بصراف که	این همه فین ز قلاب صراف کشیم

دوب نیست گد خاصه بهر تاجسته | کرچه انواع جفا از همه اصناف کشیم

حاجے از خرقه پشمینہ فقر آسودیم
ماش شد کہ دگر از قصب بان کشیم

ہستم زبان غلامت آاگر تیر پایم | صد بارم از فردشے بگریزم و بیایم
گاہم قریب خوانی گاہے سگ در خور | آن نام را نخواہم دین لطف را نشانم
دل را صیوسی از تو یک لحظہ نیست ممکن | صد بارش از موزوم دیگر چہ آزمایم
بست از تن دلم زنگ غنیمہ و اگر دون | اکنون بصیقل آہ آن زنگ میزدایم
ہر گہ بقصد قتل تیر جفاکشائے | بہر لقاے عمرت دست دعا کشایم
ہر چند با سگانت خوش تیت خود نمائی | خود را ز خیل ایشان ہر لحظہ می نمایم

ہر دم گنو کہ خبامی تاکے سخن گزاری
از شوق تست جاناکا بن نعمہ میسرایم

ما بیادت نشستہ خاموشیم | کردہ از خویش تن فراموشیم
بر سہ بہتر نعمت شبہا | محنت و در در اہم آغوشیم
در قیح دیدہ ایم عکس لب | بادہ ناخوردہ رفتہ از ہوشیم
گر بہ ہزار غصہ ہجر اشے | رگ رگ ما چو جگ بخروشیم
تا تو در گوشش کردہ حلفت | ما علما ان حلفتہ در گوشیم
دوش بودیم با تو دوش میروش | زندہ امشب ز لوت و دوشیم

دور و دردت صلا ز دم دل را

گفت جاے نبوش تا نوشیم

نوید ہمیت مید ہند ہسر روزم	تو فارغی و من از انتظار می سوزم
چراغ عیش من از تہ باد ہجر تو مرد	بیایا کہ ز شمع رخت بر افروزم
بسوزن مژہ زان رشتہ میکشم از شک	کہ دیدہ روز ملاقات در رخت دوزم
شہم ز وصل تو چون وز اگر نخواہد شد	ز ہجر تو نوشم کاشکے چو شب روزم
چو بر سعادت وصلت نیشود سیدوز	چہ سود طالع مسود و بخت فیروزم
ہجوم عشق تو مجنون صفت خلاصی داد	ز عقل مصلحت آموز دانش اندوزم

گو کہ نظم تو جاے لطافتے دارد

کہ من ادای سخن از لب تو آموزم

بنامی ساعد ز آستین اندم کہ خواہی بسلم	خونم چو خواہی بخن باری بست آوردلم
فایز دلان آوہ فروغ ای شمع مجلسین	کاین شعلہای آہ بس شہا چراغ محفلم
چون مرغ ظرف بام تو من می طیم بر خاک رہ	عیسے دے کو تا کند مرغ و گرز اب و گلم
تو بارہ بستے و دل خود را ز طرف محلت	نالہ کنان آوختہ یعنی در آئے محلم
عمریت بیمار تو ام در کشتہ تمجیل کن	زیرا کہ غیر از تیغ تو بود شقائے عالم
چشمیت بانیازی لب نقد دل از من سپرد	وان در کین نشستہ خوش دین کردہ نہون
گفتی کہ جامی بگسل از فکر کن دست ہوس	گر رشتہ جان بگسلد من دست از انجا گسلم

ز عشقت سینہ بے غم نہ بینم غم روی تو دارم جای آن هست گوار غیر من بجس که من خود ز تو هر بید لے بنید جاسے طیبه را نمودم چاک دل گفت پسوش آن رخ مباد از غم بھیرم	ز شوق دیدہ بے غم نہ بینم اگر من بعد روی غم نہ بینم کسے غیر از تو در عالم نہ بینم من بے صبر و دل آن ہم نہ بینم بر دو کاین ریش امر ہم نہ بینم اگر دے ترا یکدم نہ بینم
--	--

بہر کس راز دل کشای جاے

کہ در عالم کسے محرم نہ بینم

عاشقتم بیچارہ ام ماندہ ام عاشقے با خواب و خوراید درست روز و شب در انتظارِ قدمت چون زدی تنہی کن پس زانکہ من تا چو جامے ز دستم رفتہ رفتہ ام در باغ و ز شوق قدرت	بے دل بے دین دلبر ماندہ ام لاجرم بے خواب بے خور ماندہ ام چشم بر رہ گوش بر در ماندہ ام زندہ بہر تیغ دیگر ماندہ ام بادل پر خون چو ساغر ماندہ ام روی بر پامی صنوبر ماندہ ام
--	---

جاے از من سجدہ طاعت مجوسے

چون من اکنون پیش بت سر ماندہ ام

خاک آن در کہ چو کل بھرش میدارم	ہر شب آغشته بخون جگرش میدارم
--------------------------------	------------------------------

آب روراکہ دوران کو شرم بخت بھاک	آرزوی بدل ز خاک و ریش میدارم
سوئے او میگذرم چہرہ بخواب نگار	صورت حال خود اندر نظرش میدارم
گرچہ دشمن تر از ان شوخ نزارم و گری	یعلم اللہ کہ ز جان و دسترش میدارم
مخ وحشی ست دلم زان سیلاب زشتہ صبر	تا ز غم نکند بسترش میدارم

تا چو جامی کشم از گردش کحل صبر
چشم سپید بہر گنذرش میدارم

شکر خدا کہ شیخ نیم شیخ زاده ہم	وز سکران گول و مریدان سادہ ہم
متغینم تربیت پیرے فروش	زین مرشدان رزق زارہ فادہ ہم
زان مرشدم چہ کار کشاید کہ تو برام	از روی خوب میدہد و جام بادہ ہم
گشتم بے بدرسہ با کس نیافتم	کو در س عشق افادہ کند ہتفاوہ ہم
ز انبامی خاندان ہر دت نشان پیرس	چو مخموش دے نامہ از ان خانہ دادہ ہم
منشین ز پامی اگر بود خجک باد پامی	عزم حرم سوارہ توان و پیادہ ہم

جامے بعیش کوش کہ کس را ز جام دور
کم ز انجہ قیمت استیاد ز بادہ ہم

چون تو انم کہ بر خوان صالت میمان باشم	سر خدمت نہادہ چون سکان بر آستان باشم
ز خمی نازکت ترسم و گر نہ تاسخ ہر شب	بگرد و کوی تو نعرہ زان ہخان کنان باشم
بہر گونہ کہ باشم از من بدروز نہ پسندی	نمیدانم چہ بیان سخنو ہمیم تا آہنچان باشم

من از تو شاد گردم تو ز من گلین خوشاوبه	که تو باشی عیان رویه من من نهان باشم
کشادی پرده از عارض کن منع من از قحان	رها کن تازانے ببل این گلستان باشم
ز ناموس خودم مقصود نام و ننگ ستاره	مرا غم نیست که عشق تو رسوائی جهان باشم

طفیل من ہے دیدن رویت دیگران اکنون
شدم راضی که چون جامی طفیل دیگران باشم

آبا تو من دل شده یکجا نه نشینم	گر سر بروی مثل از پای نشینم
بے رخ کسے چون بزور لبه گنج	آن به که گوشم به تست نه نشینم
آبا تو قیسان تو تنه نه نشیند	کیدم زرقیسان تو تنه نه نشینم
وادی بزبان و گران و عدو قلم	در کوی تو جز بهر تقاضا نه نشینم
روی تو ام امروز بهشت عجب نیست	گر منظر و عدو و سر و اند نه نشینم
عشاق ترا قدر چو از عشق بلند است	چون در صف شان از پر بالا نه نشینم
چون صبر ندارم کنم از پیر کناره	کشته چو شکست بدریاد نه نشینم

گفته که براهم نشین جامی ازین بیش
از پای من این خار کیش تا نه نشینم

اینچنین کردید و دل غرق آب آتش	رخت هستی را ز موج غم بیاصل چون کشم
صوت جان فزای مطرب گر باشد گوشت	خاکه من با ناله های دل خراش خود نوشم
شهواریا بے کسان را کس بخود خوبها	زاد کش چون موزیر لعل سم برشم

تو گزشتہ بند ہی دمن در غم کہ چون | بر دل افکار آید ناد کے زان تر شوم

تا قیامت ہر چو جامی مست و مہوش اوقتم |
گر ز جام نسیم خوردت جرعه دیگر کشم

گر ہے با شوم بکج خانہ شیدائے شوم	در ہے آیم میان خلق رسوائے شوم
ای خوش آن دم کہ چو طفلان میر زندگیا	تا کہ از جای من دیوانہ شیدائے شوم
باغبان بہر گل چیدن مجوز از من	چون دین بستان من از بہر تاشائے شوم
لطف پنهانے و ناز آشکارمے کشد	تا بدین حد نے خراب شکل زیبائے شوم
روز با باین و آن ہر گونہ باشد گذرد	و ای بر جان من آن شبہا کہ تنہائے شوم
گفت روزی خواہست کشتن بہر خود کون	ملت از حد شد برش بہر تقاضای شوم

جامیاری وی خلاصے کی بود چون درد عشق
میرود پیش از من بچارہ ہر جائے شوم

ای کہ دیدی رخ آن دلبر تان شکستم	یا رسید بکس کوے بت سیم شکستم
چہ شود گر بگذارے کہ بعد گوئے نیاز	پای تو بوسہ زخم در قدمت سر شکستم
گر مرا ز ہرہ آن نیست کہ سیم رخ او	باری آن چشم کہ بند رخ او بوسہ زخم
در بکوشش تو انہم کہ بر م رہ بارے	سر بران پای کہ آنجا رسد اختیار شکستم
روزم از شب تیر و شب تیر از روز بود	میج دشمن چنیں با و زمبا و اگر شکستم
ای اجل زد و زرم شربت کے بچشان	تا بکے خون جگر نوشم و جان چند شکستم

<p>جامیایسکه کنم در دل خونین شرح جامے آن وارد اگر خون بچکد از مخم</p>	
<p>من بیدل و می ز آمد شد کویت نیاسایم مرازان و مران چون با سگانت بستہ ام ہمک بگو میرزا و گوید جان ازین شکل توان بردن اگر بوسیدن پای تو نتوان کاشن بگذرے نیاید جز خیال عارضت پیش نظر چیزے</p>	<p>دلے ہرگز نے بسیم ترا چند اکے ایم کہ تاجان در تم باشد بود خاک دلت جامی جو احتماے پیکان ترا با ہر کہ نہایم کہ رخسار خبار آلودہ بر خاک رست سلیم چو از خواب بیدارم روزیاست چشم کشایم</p>
<p>زردے مردے گیرد بگو جامی سگانی اگر چه آنچنان ہم نیستیم کین نام راشایم</p>	
<p>خیالی بود یارب و دش با در خواب میدیم با کسیر سعادت یافتہ آخند بجدائند چہ حاجت بود شمع افز و ختن و بزم او یارب بدائع امرادی جان دل سیوخت دشمن را بسے بر خاک سودم پیش پای سا ازستی باب زندگے بے برد از اقبال و ضلال و</p>	<p>کہ روش در نظر بکشت شراب ناب میدیم وصالش را کہ همچون کمیا ناب میدیم چو از عکس رخسار عالم بپا زمتاب میدیم چو خود را بر مراد خاطر اجاب میدیم سری کش سجدہ کہ در گوشہ محراب میدیم دلے کز آتش مجبوریش در تاب میدیم</p>
<p>جہانے جان ہمیدادند ہر جرعه اما ز جہاش جامے لب نشہ زایر اب میدیم</p>	

چو آنم دست رس نبود که در دوشش گریم	روم با کز بجزرت زیر پای تو نشستم
من از بار سفرم جدم از خاک ریش ببار	تو باشی جان خوئی از گناشت غزنی قصم
پس از مردن بنامم گز زیارت ای میم	مخوان جز نام آن بستان نه نام کیم
چو عشق آن سوار آرد جنون ای مدمشوق	خدا را از آهمن فعل سمندش ساز بنم
نتاب بجز یار ای وصل و چه حاست این	برای زار مانده جان ز تن کانیست تیرم
چو من اینجا جان مانده از سودا بگریشم	چه سودا قصه خوان افسانه خوبان کشیم

گو جاناکر هستی جامیا سلطان وقت خود
 سگ کوئے تو ام آخر کن زین پیش تحقیرم

بیا ای شک تا بر روزگار خوشیتم گریم	چو شمع از محنت شبهای تار خوشیتم گریم
ندارم مهربانی تا کند بر حال من گریه	همان بهتر که خود بر حال زار خوشیتم گریم
مرا هم در غریبه شوخ شیشه آفت جان شد	مکوه کز غم یار و دیار خوشیتم گریم
بد و فرما بخون ای دل چو در خیم مانده آبی	که خواهم مشب از بهر آن یار خوشیتم گریم

گو جاناکر ای گریه از بیداد و دیوان
 که من خدین ز بخت خاکسار خوشیتم گریم

چون خاک شوم گر گدازم سوئے مزارم	بوی بجز سوخته با بوی زهارم
چون رفتنی ست از تنم این بان بکاش	آن به که خاک میر کوئے تو سپارم
در گلشن جان مشکفد صد گل راحت	ز ان غنچه که در سینه زپیکان تو دارم

ہر دم کنیم از خون جگر خاک بہت گل نہ در خورشید لرغیم و نہ در خورشید بیدار	تار و زنگولہ بیخ غیسر بر آرم یارب من بیدل بجان ہر چہ کارم دیگر نشود بر محک عشق عیارم
---	--

مطمئن تو فرمود کہ جامی سنگ مائے

دورنہ من بیدل چہ شکم در پیہ شمارم

چہ منتو انم کہ با آن رشینم گئے کہ خاک کوشش دور نام کنم ہچون مرہ ہچیم خود بابے آبائش خنودن چون تو انم	بہ چشم حسرتش از دور بینم مبادا بابے جز زیر زلیسنم خس و خاری کہ از کوی تو چنیم بلائے ہچو عیسر ان در کینم
---	--

گو جائے بروزین ورنہ آخر

سگانت را عسلاہم کمتر نیم

بے سوز نذران شمع دل افروزی کہ من دارم گمور و ز ترا شبانہم از بی ہری ای گردن چہ رنجاہ طیبیم چون بود صبر زخم را مرہم من غمہای روز افروزن نہی تو شایہ دوست	دلے تاثیر دیگر دارد این زمی کہ من دارم کہ بی آن ز شب کم نیست این روزی کہ من دارم نہ تو در سینہ ہر یکان دل و دوزی کہ من دارم نہی کسیاہ زین جان غم افروزی کہ من دارم
--	---

شد شب خواب و خستہ دامن من خان کن حاکم

مبادا درم کند مرغ نو آموزی کہ من دارم

ہر چہ تو شاہ ماگردائیم	دامن منشان کہ مبتلائییم
تا داغ غلامی تو داریم	ہر جا کہ رویم پادشائییم
ہر جا الم تو مردور دہم	ہر جا قدم تو خاک پائییم
در بہتہ بروے این و آئیم	نشتہ بگوشہ بلائییم
مگر نکتہ عشق می نویسم	مگر نغمہ درد می سرائییم
بودن نثار گے بے لیک	آنکس کہ ترا شناخت مائییم
از طوق سگان مدارم	مگر خلعت خاص را نشائییم
مگر لطف کنی بآن درغیم	در جو کئی بآن سزائییم
بے ماگفتی کہ در چو کارے	کس بے تو میان درد مائییم

جامی بخت و جور خوگیر
دانی کہ نہ در خور و نائییم

ز پی رسیدہ ترا ہر دم از خدا می پیا	علیک الف صلوٰۃ و الف الف سلام
خزودہ پر تو روے تو نور مہر سپہر	شکستہ معجز حسن تو قدر بدر تمام
لقاب اگر کشتائے زنج نداد کس	کہ طلعت تو کہ است و آفتاب کہ ام
بمشر اگر کشتائے زلف نوشین مہر	ہشتیان چہ کشند از رقیق مشک خام
از خون عام تو ہر کس گفہ بہرہ غام	بقدر مرتبہ خوشیتن چہ خاص و چہ عام
کہ ام دل کہ زار باب لطف و اہل بیان	بست نبرد و لطف مقام و حسن کلام

ز فیض جام تو جامی مدام بر کس است
بلے نصیب بود خاک راز کاس کرام

چو تو انم که هر دم برکت پایش جبین الم
من بوسیدن آن ساعده بین محالست این
دوای درد دل خواهم از آن خاک ستم پیش
پیچ از من عنایتی عمر و چندان مانده
بصد شمت سلیمان امیرانی نیگوئے
از دوشن نیم در وی نظم بر زمین الم
گذارد کاشکے تاروی خود بر آستین الم
بریده گل کنم بر سینۀ اندوگین الم
که رواند در کاب آن سوار نازنین الم
که مورخه را ناچند زیر پای کین الم

سرین پس و خاک و پیرمغان جام
چرخ پر آستان ز ابر غلوت نشین الم

ز لعلش کام حتم داد و شناسم
بروای ماه گردون گوشه گیر
چو بر باد لب نوشم به تعل
برخ ماهی دلی افروز
همای سدره باشد کمترین صید
گو عشقت ز کس بود ست تا کس
بمقدار قد که بارے یافتم کام
که آمد ماه من بر گوشه بام
بالب گرد و از خون جگر جام
بقدر سر دے و لے سر و گل ندام
خطت روزی که گردم نمیدوم
نزار و عشق ما آغاز و انجام

سگت را کاش جامی نام بودے
که رفتی بر زبانت که به این نام

کے بود یارب کرد و تیرب و بطنی کنم	کہ یک منزل و گہ در مدینہ جا کنم
بر کنار زمزم از دل کشم یک زمزمہ	کز دو چشم خون نشان آن چشمہ راور کنم
صد ہزار مانوی درین سودا ہر امر و شدہ	نیست صبرم بعد ازین کار و زرافراور کنم
یا رسول اللہ بسوی خود مرا لے نہای	تا ز فرق سر قدم سازم ز دیدہ پاک کنم
آرزوی جنت الماد ابرون کردم دل	جنتم این سکہ بر خاک دت ماور کنم
خواہم از سودای پا بویست فہم سر در جان	پا بپایست نہ نہسم یا سرورین سودا کنم

ہر دم از شوق تو معذورم اگر ہر لحظہ
تجارتی آسا نہ شوئے دگر انشا کنم

ننگہ بیاور خیت آن آستان مسکن کنم	کے غیر خوشن یا دگل و گلشن کنم
دیدہ روشن میشود از صورت زیبای تو	گر کسے اہکار این معنی کند روشن کنم
غیرہ شوخت ہمزیم کشد تیغ جفا	با خیالت نیم شب گروست در گردن کنم
بسکہ لاف زندگے ز پیش سر دکاشت	راتے ہر جا رسم آزادی سوسن کنم
انچہ زاہد میکند در خانقہ شام و صبح	دانش از سنانہ ام را نہد اگر آن من کنم
صحبت یار و دوام میشت و نام بہا	از خرد و بود کہ اکون ترکے خوردن کنم
جان چہ آرام پیش کھنکے کہ از با مشن برد	مع شایخ سدر و را چون دانش از آن کنم

کے ہر وہم ساید آجائے شبان تیر و خواب
بسکہ از دغ جدائے نالہ و شیون کنم

ای بے تو چو غنیمت خون روزم زارم مکش اپچنین خدا را انست ترا جنوب روئے ہر بار بپہر سیم کہ چوئے یالب بکشا پسر عالم	بگر بسر شک لاله گوئم ہر چند کہ یاسفے ز بوئم آن کشت بعشق ز سمنوئم ہم خود نگر بسین کہ چوئم یاتین بکشس بریز خوئم
---	---

ہر شب من و آہ و ناله جاسے
انست نواسے ار غنوت نم

براہ تو پیش صد نازنینِ اخاک می سیم بتیغ غمرہ خواہد رخت خونِ صد سلمان مے کردم بزرگان تا گرد و پایش آزدہ ز شوق کمت پیر امنش ہر صبح در گلشن مرا حال دل آوارہ خود یاد مے آید	سہر خدین عزیزش لبہ بر فراق می سیم چنین کان ترک کافر کیش را بیاک می سیم جناک پاسی او بر باخس و غاشاک می سیم لباس غنچہ پارہ جامہ گل چاک می سیم زور و عاشقے ہر جادوی غناک مے سیم
--	---

چہ شدید پارہ جاسے را درین شبہای غم آید
کہ نام او ز لوح زنگانے پاک مے سیم

زبے خسار و خط آیت لطف دسم باہم چہ گویم وصف خسار و دہانت کان گل غنچہ برو سطر کہ در خنک غم او من جو خود شب	امید ویم عشقت باہ شادی و غم باہم زبتان و خود افتادہ و باغ عدم باہم دل و جان ساز آہ و ناله کردم زیر دہم باہم
--	---

ہمی را ند سوار آن تنوخ و از ہر جانبش جاننا	روان گشتہ کہ دیدت ایچنین بنا و دہشتم باہم
قلم بر لوح اگر حرفے نوشتے حسب حال من	ز سوز من ہما دم سوختی لوح و سلم باہم
پیرن ز شمع مجلس عالم اسی خورشید مد و پا	کہ میسوزیم ہر شب در غمت اصبہم باہم

چو جامی جان بغم باید سپرد آخر اسیری را
کہ افتد در دیش از پیش و صبر کم ز کم باہم

چون بود روی جانان دیدہ روشن من خواہم	چہ جانی دیدہ روشن کہ جان تن من خواہم
میفرود اسی قیب اشب چراغ این کلہ غم	کہ بے روی ولی ویرانہ دل روشن من خواہم
ز تار و پود ہر جنبے تنش آزار میگیرد	بجز برگ گل سورش پیراہن من خواہم
عش آتش من زور مید از دل قرار د	کہ من شہباز قدسم گوشہ گلشن کے خواہم
نشان ای باغبان شش خس و غارم کہ بی پایا	غمے دارم تماشای گل و سوسن من خواہم
شہم چون خاک گرد و در زشتی بی زلف دیدہ	کہ من بے گرد و غمت برابران من خواہم

بہد زارے وصال تو اتم گفتے برد جا

چہ سود از خواہش بسیار تو چون من من خواہم

ایچنین وادہ شد کہ ز عشق تو منم	حاش شد کہ بود بے تو سہر ز ستم
دارم از پھر تو کو بخت کہ مراد صبا	خویش را چون خس و خاشاک کویت فگنم
جان ندانم کہ دگر ہامی کجا خواہد خست	ایچنین کہ ز غم و اندوہ تو گدانت منم
تا رسیدے بمن آواز سپاہ تو گے	وہ چہ بودے بہر راہ تو بودے وطنم

یادگاری سخن چن در سان زان دهم آبدوز زندان از پس مردن کفتم چون میرم که کند یا دران انجمن	روی در کوی عدم کرده ام ای باد صبا آرمی از پیرنش بهر خداسکون آر منکه در زندگه از خیل فراموشانم
---	---

فایدا آنچه من از جام غمش کردم نوش
چه عجب ز آنکه نباشد خبر از خویشتم

آرد ز جراب غم منم روی تو بینم گاه به تخیل ز رخ غالب حسینم چنان توانا کرده ز هر گوشه کینم از شادی آن پای نیاید بر زمینم ترسم که برو خاک درت راز جبینم هر دم چه کشته غم بیداد کبینم	خوش آنکه تو شب خواب کنی من نشینم گاه به خجسته ز لب بوسه ز بایم باشد کجا خانه ابروی تو ام چشم پویندن را تو بسر گرد هم دست بابا و صبا بعد سجودت کنم روی خواهم من که اده خود از مهر تو جان داد
--	--

آجای موز اندوه که جز پنهان نیست
دین تو که من در دو جهان شاد بینم

تو با اغیار مخوروی می من خونم من از غم خون صراحی گریه خونم من بیدل ز غمهای چنین بوانم زبان غصه فرسود دل اندوده پردم	معاذ الله از آن شهاب که بود از حد بر دلم بروی این آن هر دم چو ساقی میزدی بری را چون روا باشد که گردد یوم برانو نسوزی اینین در حیرت که غم دل نه
--	---

چو جان دل عزیز می با گر فغان کن شود
چو شاخ گل لطیف بر چادر باش از دم سر دم
گه گشت آید از هر ذره من ناله و آه
پس از مردن برت گر آورد بداد و بجا کرد

بزم عیش تا از بام شوقم جبهه دادی
بقلاش میخواری چو جامی سر بر آوردی

تند میر اندمی و میسخت سراپای وجودم
که زیر بسم اسپ تو چو پرنماک بودم
بجفا دور کن روی من از خاک ره خود
کاین همان روست که صدر و بکت آلودم
زیر لب می سخن گفت بمن از پس عمری
بخت بدین که ز بس غم روی آن هم نشووم
خاستم از سر جان بر سر کوی توشستم
کاستم از دل دور غم عشق تو فرودم
تو بگو که در دلم همه خون گشت چو غنچه
بشکایت ز تو با هیچ کس ب نکشودم
روے خوبت فلند عکس بر سو که گم زد
آز آینه دل صورت اغیار زد و دوم

دوش حاشی چو شد از جام غمت ساقی از دل
من باو سحرے نغمه اشوق تو سرودم

باز بر مشکین چون نیاز مست تویم
ترجمی که اسیر خم گشت تویم
سوار مردی گشته دامنوز از شوق
نهاد روی بنماک سم سمند تویم
بسوز جان و دل لبرای دید و بد
که بے نظیر جانے و اسبند تویم
چه حاصل است بزنجیر پاسبان بستن
اگر ابله عشق پاسبان بند تویم
غرض زدنی و عجب قبول خاطر است
از تو غیر چه پاکست اگر پسند تویم

نہال عمرزاد اجل فدا دیا کے | ہنود ماہوارے قد بلند تو نیم

ہیام نیم تنگیم التفات چمن جانے
چنین کست می صل خوش چند تو نیم

گرچہ بدول ز غم عشق تو بارے دارم | نقد الحمد کہ بارے چو تو بارے دارم
گر وہم ز رخ میرا ہی شک کہ این عطر وفا | یادگارے ز سہم سپ سوارے دارم
باغ من بآن سر کوست دہار آن گل و | عیش من بین کہ چہ خوش باغ دہار دارم
ماندہ ام دیدہ برہر بگذر دبا و صبا | چکنم زان سر کو چشم غبارے دارم
سر زانو می غمسم ماندہ و خلقے بکمان | کہ چو ایشان مگر اندیشہ کارے دارم

جامی از بزم وصالش چو نے را چہ نصیب
ایقدر بکہ دوران کوی گذاری دارم

چونرا دولت آن نیست کہ دیدار تو نیم | بسر کوی تو آیم درد دیوار تو ہم نیم
آشادی شہرہ خورشید مہماہ و شازا | وزہ سان بے سرو پاکشہ ہوا دار تو نیم
تہی آن یوسف ثانی کہ غریبان جہازا | جان نہادہ بکشت دست خریدار تو ہم نیم
چون بزد تو شود دناک تنم با دلاست | چشم غمبار کہ باری قد و رفتار تو ہم نیم
مگر باشم کہ تو انم گلی از باغ تو حیدین | ایقدر بکہ کے خار ز گلزار تو ہم نیم
دیوان در ہوس طوبی و اندیشہ جنت | من دیوان غم کہ حیاں قامت رخسار تو ہم نیم
از غم بکسری جان گرفتاری تہا کی | زمین ہمہ عاشق بدلی کہ رخسار تو ہم نیم

بریدہ کہ زرافہ تو غار و خس حسینم اگر کنند بن عرصہ دینے و حقینے من دو غای تو پیوستہ این بود کارم گو بظرف چمن شو نظارہ کن در گل مر از باغ چه آید ز گل چه بکشايد چو شوق روی تو آشفته ساخت چنیم	در عینم آید اگر در گل و من مبینم من آستان تو بر هر دو جای بگزینم من و هوای تو هموارہ این بود دینم چو مرغ باغ نہ من عاشق ریاسینم چو شوق روی تو آشفته ساخت چنیم
--	---

چو پریم چه کسے این بہ تغافل حلیت
گگ تو عامے آشفته حال سکینم

از عشق تیرا چه کنم چون توانم از درد تو داغے ست کن بر دل رشیم از ناز کے خوے تو خواہم کہ ز رویت ہر چند کہ بگذشت زحد و عہد و صلہ ز دشتلہ میان شوق وصال تو ام بروز خاریم شکست بیا بر سر کویت	با عقل تو لا چه کنم چون توانم تبریر مداوا چه کنم چون توانم پوشم نظرا تا چه کنم چون توانم آہنگ تغاضا چه کنم چون توانم تاخیر بفرودا چه کنم چون توانم عزم گل صحرا چه کنم چون توانم
---	--

من عامے مشہور بہوداے بتانم
ترک زنجیر یکسہم چون توانم

چنین کا فادہ دور از جان خوشم بوصلم گزندادی زندہ این جس	چگونه زندہ دام حیران خوشم کہ بنیے کشتہ ہجران خوشم
---	--

نذار دتاب ہجران سینہ ریش	کرم کن زخمی از پیکان خویشم
ربودی دل ز من جان خود نیز	وزین پس در غم ایان خویشم
زیلیاب شہد خانہ ام بست	ترا بیدہ گریان خویشم
سگم خواب دستخوانی دہ کیم من	کہ خوانی میمان بر خوان خویشم

بران در نالہ کردم گفت جائے

مردہ در دسر از افغان خویشم

ز بے بوعده وصل تو تازہ جان دہانم	بیاکہ بے تو ز درد عشم فراق بیجانم
غم فراق ندانم چہ گوز پیش تو گویم	کہ چون رخ تو ببینم روز کار ز بانم
بنجش منصب فراشیم کآن سر کور	بدیدہ خاک برویم ز گریہ آب فشانم
اگر بوی تو خاری غلبہ پای سگانت	بسوزن مژہ بیرون کنم بدیدہ فشانم
بجرم عشق اگرے کشد کو کشیدم	اگر من بختن این از پیش ازین توانم

من آن نیم کہ شمارے مرا ز سلک سگانت

ہمین بست کہ داری گمے ز خیل سگانم

میرسد عید و کشتہ آنم	اگر کند غمزدہ تو تر بانم
تیغ از کشتنم در تیغ مدار	کہ بر آمد درین ہوس جانم
قتل عشاق را چہ ہما بست تیغ	ردے ہما کہ جان بر افشانم
ہیچ باز ندگے نئے ماند	بے تو روزے کہ زندہ مے نامم

<p>همه خندان من از تو گریانم همه بے تو و عید میدانم</p>	<p>عید خود خوانست و لے از عید شر و عید و دو عید عید</p>
<p>جامی آن رخ مزید و عید گذشت عید اور انجسته چون دانم</p>	
<p>اینک رسید دو روزن زبانه هم مرغ آب یافت در قفس تنگ دوانه هم سیلاب خون بردن رود از آستانه هم ترسم که از میان برو داین فسانه هم واسے من آن زمان که نماند بهانه هم دردا که بردا و صبا این نشانه هم</p>	<p>تو آمدتیم ز آتش دل سوخت خانه هم در سینه عکس عارض حال تو دید دل زمینان گشت خانه ام از خون دید پر در کوکے تو نماند ز ما حسرت فسانه سوئے تو ره نماند مرا بیله بهانه گره سے نشانه بود بران آستان زمانه</p>
<p>جایچه پیش زلف و خشت یافت ان لب ذوق بهسوح لذت شرب شبانه هم</p>	
<p>تو خود بگو بے بجایے تو ما چه بد کردیم که ما ز خاک درت دفع آن رمد کردیم نماند آب بخون دلش مدو کردیم پئے نزول تو و نقش بجایه کردیم چو ذکر قامت خوبان سر و قد کردیم</p>	<p>جز آنکه مهر ترا جان بجان خود کردیم مرا ز چشم رمد دیده کو خیال رخت چو دیده رایے فرشته حرم درت حد و منزل دل شوق و عشق مهر و فداست بند گشت سخن چون بقامت تو رسید</p>

نزدیم بر محک همتان هر آن نقدی که بے عیار قبول تو بود و کردیم

کینج صومعه جامے دم از خرد میزد

بکیه و جام میس قارغ از خرد کردیم

رویت تو غایب از نظر گلر آتشا چون کنم
چون لاله داغم بر جاگر گلگشت صحرایم کنم
مثل تو جویم هر زمان تا باشم آرام جان
بیشل بودی در جان مثل تو پیدا چون کنم
گیرم لب مهری نهم کر ناله و فغان هم
دل افسردی چون هم باز نشکبا چون کنم
نئی تو برگ زیتن بے مرگ من دست من
اکنون بکار خوشیتن حیرانم آیا چون کنم
حاشا که من غیر ترا سازم درون سینه جا
خود گویم جای آشتا بیگانه را جا چون کنم
تن را دوا کردم طلب سوده گشت از آب تب
دارم بدل و آغی عجیب ترا دوا چون کنم

گویند جامے دم بدم بیرون مرده از دیده غم

زین گونه کز طوفان غم شد دیده دریا چون کنم

بیا که وصل ترا از خدا میجو اہم
بیا که گوشش بر آواز چشم بر آہم
زمهر روی تو بادیدہ تارہ فشان
نشسته شب همه شب در نظارہ ماہم
خوش آنکه من بفرقت نهادہ باشم دل
نویہ دولت و صلت دہند ناگاہم
گذشت عمر دنیا مدح یک تن سر زلف
بین درازے عمر و امید کوتاہم
غلام پر مغام کہ فیض عاشق ساخت
بکید و جام ز انجام کار آگاہم
بگو بچشود کزین خاک روبرو جای
سگان کوی ترا کمترین بخواہم

نیاساید کس ز افغان من جا که من بستم و هم تسکین خود به شب که فردا نمیشود مراد بود و ذوق گفتگوی آن پری ز نیسان چو هم در دیلمی یا هم که گیرم در خود با رقیبان تلخ گفتن با کچند آن زبان دگرش چنان بر بود خواب من که ناید چشم من بر هم	همان بهتر که هم خود منیشین خوشین با هم و لے آن سنگدلان بد بدان ای که من بستم که چون دیوانگان بوسته با خود در سخن بستم گئے با یاد مجنون که بگر کوه کن بستم که کیدم گوش برگفتار آن شیرین من بستم اگر دتے که زیر خاک مرده در کفن بستم
--	---

چو شد در کار پیان تقوی باری آن دل

که میان بکفت با ساقی پیان شکن بستم

ای دلم از تو غرق خون دیده شکبار هم در من ناز بر زوی در سر کو بر آمدے غصه بھر بس مراد عده آمدن ده آب نیاوردنت ورنه پئے لباب تو گر بود از گرانیم بار دے سگ ترا چند بنجا که رفت سایه سر و کشت	بے تو ز شک لاله کون چهره پردکن هم آفت روز من شکفته روزگار هم بر سر آن فردن کن محنت انتظار هم رشته جان بیدلان بود کشت و تار هم بار بندم از دوت بلکه ازین دیار هم سایه زحمته فلکن بر من خاکسار هم
---	--

اربع و بهار بلبلان حلقه سوخت و گل

جائے دل رسیده را باغ توئی بهار هم

زلف تو عمر است میگویم

این سخن عمر است میگویم

بہر جان دول آن دور خارہ خط تو گفتہ اند مشک خطاست منع تاکے ز نامر اسے رقیب در دفای تو راست چون الفیم مے برسی نام نیم لحظہ فراق	گو نہ گو نہ بلاست میگویم این حکایت خطاست میگویم ہرچہ اور امنراست میگویم یونایت کہ راست میگویم طاقت آن کجاست میگویم
---	--

با حدیث لب تو حاسے را
مرغ شیرین نواست میگویم

کنایہ یون ذاکت فی وعدۃ لبطون یک جلوہ کرد حسن تو بیرون نگذد عکس مارا ز ذات و فعل و صفت پیچ بہر نیست ساتے بیاد باد پیچہ چند و چون بسیار بازم رہاں ز خویش کہ در کار گاہ عشق مطرب باز دیر وہ کہ عشق آشکار کرد	ہر ناسواک حیت تقبلیت فی اشیون ہر نفس دلکشاکہ نہاں بود در درون جز آنکہ تو بصورت ما مدے بر و ن در بزم گاہ عشق بہتر از چند و چون کارے نکر و مصلحت عقل و ذہن و نون رازے کہ زیر پردہ نہاں بود اکنون
--	---

جائے نشان ز منزل مقصود میدہ
اسی سالکان راہ طلب این تدہیون

ای برخت ہر نفس مہرول مافزون اہر دی و قد خوش صورت نون و لعلم	و جبکہ شمس لعلی سخن لہ عابدون نقش خط دلکشت معنی مایطرون
--	--

خاندان ابداع را چون الف قاست	ماند یک حرف خوش بر ورق کاف و نون
کس حرکت با سکون جمع نزدیک است از ان	با حرکات خوش رفت ز جانم سکون
کو کمن را بے سکون ساخت بصفت بشک	من شدم ای شگل کوه بار استون
ماہل بیجا صلا ان چست قید از دورت	جانے دھد کونہ در دیشمی صد قطرہ خون

در ز صدف دور ماند شد گہ از کان بخدا
حسرت لعلت ز رفت از دل چاک برونا

بیا ای اہل دل را قرۃ العین	کمان ابر و انت قاصد توسین
میان موسی تا موسی میانست	نہ بند خرد یک موسے ماہین
بت را گفتم ای جان این تبلی	دہانت گفت پنہان جیش لا این
ہوام از میکہ ہر دم سہوے	اربابا اگر دن دایم این دین

ز چہاے گر تو سر خواہے و دیدہ
بر دفرمان تو بالراس والعیین

ہر دم آن روز درین میکہ از دور و کشان	گر نہ از تاک نشان بود و نہ از تاک نشان
از خرابات نشینان چہ نشان مطیلے	بے نشان باشد و زایشان نتوان یافت نشان
ہر یک از اہل و شان منظر شان در گزند	شان آن شاہد جان جلوہ گری در ہر شان
جان فدایش کہ بد بجوی آن گم شدگان	سیر و کوی کہ بود امن اجلال کشان
دورہ میکہ آن بہ کہ شویم ای دل خاک	شاید آن مست بد نیسو گذر و جرہ ہفتان

نکت عشق تقلید گوارے و اعط
پیش ازین باد و پیش چاشنی پس بختیان

چای این خرقه زویر بنید از کویار
همدم بے سرو پایان شود درندوشان

<p>هر کس که بنید آن لعل خندان باسر و قدت لاف بلند سے راه غمت را با آن دراز سے بعد نبشته در بارغ بے تو هرگز نباشد مے نیمه تو در دول من دانے ولیکن</p>	<p>۱. نکت حیرت گیر و بنید آن از سر نهادن بالابلند آن نبوده صدره مشکین کند آن صاحب دلان را بند دست زندان اگر بخود و بخوبی گردد و چندان رحم نزارے بر در و مندان</p>
--	---

قهای پسند و صدرنج بر خود
جز زنج صحبت با خود پسندان

<p>آن گمان حسن بود و نبود از جهان نشان اعداد و کون و کثریت صورت نداشت نوریت محض کرد و باوصاف خود ظهور هر چند در نهان و عیان نیست غیر او فائز بود و مجود و بعیان انس و جن و اما بسره علیم و بیماهر لبیه</p>	<p>و الآن ما عرف علی ما علیہ کان فالکل و اجدت علی بکل شان تمام تو تعات ظهورش بود جهان نعمه ذاتی نهانست و نه عیان سارے بود و ز لطف در اطوار جسم و جان گویا بهر زبان و تو را ناسره توان</p>
--	---

و اما بسره علیم و بیماهر لبیه

جای کشیده دار زبان را که سر عشق
رمزیت کس گوی و حدیثیست کس آن

نزد آید سرامنغ زبزم عشرت اندیشان بجای کاظم شایان نشاید فرشت هاشا بهاش آن شوخ کوثر منده ز این جفا کو شے میندیشم دماغی غیر ازین کان شاه خواہزا مرا پیوند خویشے بود با صبر و خرد لیکن ز راه دل رسد شک جگر گون دید و ارا	نعم خود دور میدارم زبزم شادی ایشان که راه قرب باید دلی گردد آلود و ایشان که بود شیوہ آزار و دین وفا کی نشان مباد این مع که آید از کید بد اندیشان دلہ ما آشنا به عشق شد گسستم از خویشا بلے این خانه رازی آید آب تیرہ از ایشان
---	---

چو آید دور جامی گلگون و گران اوده
بود خواند دل بس لعل جگر ایشان

موسم عید و بهاران و شاه جوان مطرب خوش لہجہ را برب نوای ارغنون ای کمی لانی ز لطف طبع خود انصاف باد تو شین روان در جام زر زای زبزم مطربا بست گوش آن مست را بشنوزمین شد خراب از نیکوان ہم دین ہم دینی مرا	سایہ ابرود کنار سبز و آب روان ساتے گلچہرہ را بکف شراب را غوان در چنین جالی ز می پرہیز کردن چون توان قصہ ہم تا بکے و افسانہ نوشی روان چند حرفے در بیان عشق داد و بشنوان دیگران رنج از بدان بنید و من از نیکوان
بہر زبزم شاه جامی را از شہرستان صیب	میرسد نقل معانی کاروان کاروان

فراہ خط حسن نازک نڈاران	علیکم بحسن الخط ای دوستداران
شود تازہ از خط بہار کونے	بدان گونه کز سبزہ عمدہ باران
شد از تنع نہرت دلم یارہ یارہ	چو ابرو از دہر مژدہ شکباران
میا خون نشان میچکان از رخ و لب	بہم بر مزن وقت پر ہمیز گاران

قدح گیر جامے کہ جزے نہ بخشد
فراغت زد و سر ہوشیاران

یا فتن پیش تو رہے نتوان	سویت از دوز نگاہے نتوان
آہ کز آتش تو سوخت دلم	وز دل سوختہ آہے نتوان
غم دل را کن از چہرہ قیاس	کوہ را وزن بکاہے نتوان
باتوا سر و چین چون گویم	نسبت گل بگاہے نتوان
دیدن روی تو کہ گرچہ خوش است	ما خوش آنست کہ گاہے نتوان
نالہ ام جز بسہ کوے تو نیست	داد جز در شاہے نتوان

دوش جامے بخیاں رخ تو
گفت شعرے کہ باہے نتوان

بیادر لعل لب جامم بگردان	دل ز بادہ لعل جامم بگردان
رکبوی خودم خوان روی ارادت	ز اجرام بیت الحرامم بگردان
سکرم نام کردے درم فخر بنود	بدین نام فرختہ نامم بگردان

<p>زبان در جواب سلامم گبروان درون از طعنا خامم گبروان خروشان کزین وزامم گبروان</p>	<p>علیک اگر گوئے بدشنائے آفر نہان ساز و راسشین سیم ساعد کشد محکم خبت از ان کوی و جانم</p>
<p>چو با لطف عام خودم خاص کرے چو جامے رخ از خاص و عامم گبروان</p>	
<p>گردی عنان ز پنجہ سیمین بران بدون برماکن عبور تغافل کسان کنون جز گوهر نیا ز نیابے و ران درون بر رویم از دو دیدہ پر خون عیان مجنون زان موی طلب طباب زان قدستان ستون بیکان نموده میل بجائے بدان بدون</p>	<p>ای باب تو طوطی شیرین زبان بون با حسن التفات تو معاد گشتہ ایم کز شکستہ بنگ ستم حبتہ و لم لب تشنه میر و دم ز غمت گر چه میر و د خواہی و لایاپایے کنے خیمہ مراد در ملک عشق منصب عالی و دون بسیت</p>
<p>جامے عالم بجالم دیوانگے فراخت چون ساخت رایت فرزانگان نگون</p>	
<p>از کف برون فتنہ عنان پسند مارا پیش ازین بستان کہ بود دست پیشی گدرا پیش ازین جاناگرہ محکم مزین زلف و تارا پیش ازین بہ سرو ہم بالا کن شاخ گیارا پیش ازین</p>	<p>بہر نور و جولان کنان چاکب سوارا پیش ازین بہر نارت بہر نفس جانی بہت آرم و پس خون دل صدمہ و وزن آمدرون بہر کن بر طرف بستان جاکن در پای گل و دکن</p>

از جنبش پیرا منت آرزو میگردد منت
 جان میدهم بهر خدا گردی ده از منت مرا
 رخصت مدو میرشت باد صبارا پیش ازین
 هر چند میدانی بهان تیارا پیش ازین

حاشیہ بر سیمین برے بانگ تو دار و مرے
 ضائع کن بادگیرے سنگ جہار ایش ازین

جلوہ آن شمع و جولان سمند او بہین
 فتنہ ما خواہے بے تاراج عقل و دین سوار
 ہر طرف آزادہ سرور کند او بہین
 کردہ جا بر پشت زمین سرور بلند او بہین
 بیکہ خون گریم برایش چون بہر شوق
 لب زمرے کردہ طاووسان باغ سدرہ را
 نے کہ کوئی گریخ تو چندین بہر حسیت
 چشمہ برافالش افشا دست بر آتش شہید
 غرق در خون و دم نعل سمند او بہین
 چون گیس پیراہن جلاب قند او بہین
 خندہ شیرین نعل نوش خند او بہین
 خط مشکین گرد رخ دو د سپند او بہین

گفتہ حاشیہ سبکبارست در جانش درای
 کوہ محنت بر دل اندوہ مند او بہین

مردین چشم ترا می شک خونین بہد مہر و
 بر ذر و نعل خواہم چاک دل و ذرم نہکانت
 شدم رسوائندہ دیگر ز فرامہم قدم بیرون
 کہ انداد می و عشرت درون دہم بیرون
 ز خاک داغ داران فراقت ز علم بیرون
 نیاید خوشنویسان الجبین حرف از قلم بیرون
 بلے نہد زخم در و خور دہ بادہ ہم بیرون
 زدی بر اوج سیم از مشک حرف زہم بیرون
 بگویم رازان لب کرچہ خورم خون دہم بیرون

نست از دل فتنیت جان تن نبودست	کم میگشتم غمت از دل با جان هم برون
گرفت از تنگنا سه شهرستی خاطر جاسے	چه بودی که قدم نهادی در ملک عدم برون
صوفی چه فغانست که سن این الی الاین ما الی اهل فی البحر چه گوئی سفر کین در دست ما دین بود پر تو هستی در مشرب تو حید بود و هم دوش کفر این و حدیث محضست که از کثرت تکرار عین ست یگانہ که چو از قید تعیین	این نکته عیانست من العلم الی العین چون تضرع جو این گهر از جمع بحرین کو جذب فغانی که بودی شود این دین در زرب تقلید بود نقل و دلی شین که رابع و گاه ثلاثه است و گاه اثنتین افزود بر دو نقطه پدید آمد از و عین
جاسے مکن اندیش ز زوکی و دوشے	لا قرب و لا بعد و لا وصل و لا بین
القدرت کیست ست باوہ از یچنین چند بار می کشم خواهم بگشاید و برش قالب فرسوده را خواهم نکستن در قفس راز عشقت را چو جان میجویم و دم نهان زارے بیند مراد از که تغافل میکند من ندانم چشم پر بود از کجا دارم که دست	کرده با خونین دلان بستی آغاز یچنین گر رسد بار و گرسست سر انداز یچنین مغ جان را اگر بود سوی تو پر و از یچنین اوہ چه بودی که بودی گریه غماز یچنین از چه شد نامهربان آن از زمین یچنین عشق بد خو دیار ظالم حیرت بد ساز یچنین

گر سر قیامے گشتے پست زیر پاسے او
کے میان عاشقان بودے سرافراز پنجین

لے ہمہ سیمبران سنگ تو بر سینہ زنان با گل و بلبل اگر باد نہ ہوے تو رسا نہ	تلخ کام از لب میگون شیرین و بہان آن حیراجامہ و روان مدوین نعرہ زنان
دلوق سالوس مراد پروہ ناموس وید چون زنجیم کہ درین بزم طرب پسندید	جلو و تنگ قبا یان و تنک پیر بہان یک ترجم کف از غنچ سیمین فغان
پسر سپیر خرابات کہ میخانہ او میزوم حلقہ برآمد زردان آوازے	ہست محروس نہ سنگ ستم خم شکمان کانے ترا خاتم دولت کردا ہر بہان
ساکن مدرسہ و خانقہ میباش کہ نیست لاف قوت مزنا می پلٹے عاجز کہ شکست	کنج میخانہ ماجسد وطن بے وطنان دیر این بارگران پشت ہمہ پیل تھان

حامے این نظم حسن گزینہ شد سو فارس
حافظش نام نہد خسرو شیرین سخنان

لے شہ تنک قبا یان مہ زین کمران مرہم سینہ بے کینہ آشفہ دلاں	سر در کج کلہان خسرو شیرین پیران مردم دیدہ و غم دیدہ صاحب نظران
سہاکے اقم بہت آو کشان شک فشان گدڑ سی کن لبر عاشق مہم کہ مست	تا کے آیم بہت نعرہ زنان جامہ دران محنت عاشقے و دولت خوبے گذران
با خیال تو سحر معذرتے مے گفتہ	کامی شدہ ہونس تھائی خوین جگران

خویش را شہرہ بعشق و گران میازم | آنگوینہ حدیث من تو بے خبران

گفت جاسے چو دولت شیفہ ماست چہ پاک
اگر تبلییس شوے شہرہ بعشق و گران

<p>بیای ساقی مہوش بن و جام می رخشان تسند شاہ فلک مسند کہ ز دواز دولت سرمد رخش آئینہ دلہا لبش حلال مشکلم ز باغ جاہ او بگیت این نگارگون گلشن چو دار و خلوت در ویشانیہ با آیین سلطانے تناسے کمال محتش کردم خرد و گفتا</p>	<p>بروی شاہ ابوالقاسم مغرالدولہ بابر خان قدم بر تبارک فرقہ علم بر طارم کیوان گفتش در یاد ساحلما ز مہوش قلزم حسان ز قصر قدر آدشتے ست این فیروزہ رنگ یوان گدای حضرت اویند اگر در ویش اگر سلطان منہ پای ال زین مشین بیرون از حد مکان</p>
--	---

ز نظم و گلش جاسے سر و درم او با دا
نواے عشرت باقی نوید عیش جاویدان

<p>زور و ماشدہ چشمت چو شک ما گلگون بدر و چشم ز گردون رسید چشم ترا مرا تو چشم ز گردون در و چشم من بست زور و اہل نظر پیش از نیت انجہ گوش اگر تو خون نکھنی کم بدر و چشم ای کاش ہزار چشم بیرون در تو فرس رہست</p>	<p>نشستہ اندازین در و مردمان خون مرا رسید زور و توانا بر گردون گرفت چشم مرا در و چون نالم چون رسیدہ بود بدیدی چشم چویش کنون کہ دبدم نکند غمزه تو خون افزون بدان امید کہ یکدم منے قدم بیرون</p>
---	--

سواد گفته حاتمے فسون پر دست
دے عیش تو مشکل در آمد این فسون

<p>ترک شهر آشوبین نیسان شد صحرانشین هر کجا منزل کند شب گرتواند از آسمان توسن عتلم که انهر بتان سر میکشد آن سپاه را نه بنیم جز به لشکر گاه شتر زارم از دوری خدای که سوش میرود کحل دولت خواهم از سیل سعادت دید</p>	<p>خواهم از شوقش بصرار و نهادن بعد ازین مزد و بهز و دلش خمید در روی زمین جلوه آن شهسوار آخر کشیدش نه بر زمین گر چنین آرد سپاه مجرب جانم به کین چشم خود می بچشت بتان از دورش بین خاک از پایش بچو غاشاکی از کوشش بچین</p>
--	---

کمترین بندگان حاتمے بیاوش داد جان
ایچکس یاوش نداد از بندگان کمترین

<p>همی از راه پر آمدند که افزون است این هر حسن است ملامت هر لطف است بسیار شد به سر راهش ایسے جمع ز خوبان نه را بستر تعلیست شب اندر پهلوی چو شب از بستر محنت اگر روزیہ شد من دیوانه محنت که بشهائے جدائی بر بستر قناعت سر جای بیدل</p>	<p>سر من خاک رود اگر آن کج کلام است این نیت چارده ساله که چه چار و دست این مشکن کوسه شده که شده صد سپه است این که ز خون خروسته جگر به به است این نه کنم ناله از آن مه که ز بخت میست این دل جو که ده غم را شده آرام گه است این قدحی رنج کن آخره کم از خاک است این</p>
---	--

بنامی که رخ مطلع صبح نفاست این	آئینه جمال تما سے خد است این
کر دم بے طفیل سگان بر در تو کو سے	هرگز نه گفتیم چه کس است از کجاست این
بر سینه میز دم ز غمت سنگ هر که دید	گفتا عشق سنگد لے تبتکاست این
هرگز نه کردی از لب خود کام من و او	ای یوفا بشرح وفا کی رویت این
زلف دو است پیش زخم گفته نقاب	زلف دو تا گم کو سے که دام بلباست این
بیگانه دار میگذرے برگد اے خویش	آفرین با سگان درت آشناست این

میز در قیاب طعنه بجایے سگ تو گفت
 همیشه گم کو که هدم ویرین ماست این

چند از و گران وصف جمال تو شنیدن	خوش آنکه میسر شود شن و می تو دیدن
ترسم روم از دست اگر ردی تو بینم	ز میان که شوم ست ز نام تو شنیدن
از شک خود آموختم اے مردم دید	آغشته بخون پیش تو هر لحظه دیدن
گنگ از چو رفتار بے تیر نه پایے	دستش ندر با تو ویرین شیوه رسیدن
مار ابو دحمت بجز ناله و آهے	وان هم توان پیش تو گسل کشیدن
از خون و لم بکرو و دلف سوے بالا	خونای دل خواهدم از بام چکیدن

خامے که بود تا گلے از باغ تو چسبند
 شے کاش تو اند خسه از راه تو چسبند

پرو ده ز رخ بر فکن جامه جان پاک کن	طرف کله بر تن کن تاج سران خاک کن
------------------------------------	----------------------------------

خار و خس کو می دوست بگست ای رفیق	نخل سر خاک من از خس و خاشاک کن
در خور نصید تو نیست این تن چون کوه من	لیک اگر نگسلد رشته فتر اک کن
تار و فریاد من هست ز سوز جگر	یاد مہنم را بدوز یا جگر م یا ک کن
بر سر بالینم آہمچور فیتان دے	عال دلم باز پرس اشک خم یا ک کن

مردم بے در و را ذوق جہای تو نیست
ہر چہ کنے بعد ازین بادل غمناک کن

مگر وز یسی ز سر و سیمبر من	کہ باز شعلہ بر آور و آتش جگر من
نجستہ باد طلوع تو ای سہیل شاہ	کہ روز گشت باقبال طلعت سخن
بہم ز سوز نفس سوختیدہ از لطف	بسوخت آتش عشق تو جملہ خشک من
بگریہ گفتم ازین در ملامر ان بسر خود	سجندہ گفت برین در و در میا بسر من

ز دیدن تو کہ محروم ماندہ ام نہ ز دوریت
کہ چون برے ز لطافت نہانی از نظر من

عاشقان اوت جان از حل شکر خند کن	سرکش از پای دل در زلف مشکین بند کن
سوخت جانم در تناسی لب شیرین تو	تلخ کامے را بد شنای ز خرد و خیر سندان
گر گست از دست مطلوبان عیان نسبت	رشتہ جان از تم بر کشن بد ان ہوند کن
تا کی فارغ گدشتن از گرفتاران دل	گوشت چشمے بحال نا توانے چند تگن
عکس بر جام می نہای واکہ خوش ہوش	شربت تلخست آنرا چاشنہ از قند کن

دعده وصل روی خوش کن بسوگندی لم | نقد جان تبان زمن کفارت سوگندی کن

مرد و حاجتمند یک دیدار جامی بر درت

رختی بر حال درویشان حاجتمند کن

ز فعل مرکب بر زمین نشان دیدن
شبیه و بر در آفتاب چهره پیش
ز بسکه سینه بناخن می گم ز غمت
بجست و جوی میانش کمر بندای دل
شدم ز دست چو آن رخسار کشیده رسید
خوشت دل بلاقات ره روان است

خجسته ترک که نو بر پشمان دیدن
که جز بروی تو مشکل بود جهان دیدن
توان ز پاک گریبانم استخوان دیدن
که جز خیال محالست از آن بیان دیدن
که است طاقت آن دوان خندان دیدن
چه چیز گم شده را به زکار روان دیدن

چنان ز شوق تو جامی گدخت کردل او

چو می ز جام خیال بست توان دیدن

بیار غمت را نفس باز پست این
بے واسطه گوش ز زبان پرشال و کن
ای بوالهوس ز معرکه عشق و ملامت
از ناله ما فارغی امی صاحب محمل
از گلشن فیروزه چرخم چه شاید
کجا به کز خراش سر من ببرد قدم کن

پاس نفسش دار که آخر نفست این
کش واسطه رمت جادید بست این
بگذر سلامت که نه جای هوست این
در گوش تو گوئی نغمات برست این
برخ دل محنت زوگان افسست این
انکار فاد و برین خار و خست این

عسکری بدرت جاسے درماذہ بسیر
یکبار نگفتے کہ برین درخیز کس ستاین

شدم بہر تو خاک راہ خوبان ز غور شید رخت جزیر توئی نیست گرانے کو بہر جان ز آنکہ کردم مرا از ہر چہ در عالم سکر بود	یکے زنیو خواہم ای شاہ خوبان فروغ عارض چون راہ خوبان حریم سینہ منزل گاہ خوبان نہا دم آن ہمہ در راہ خوبان
--	--

ز دولت خواہے ست اینکہ جاسے
بود پیوستہ دولتخواہ خوبان

چند را شویب سے فتنہ بر اینکھن خون مرا ریتے دست من و دانت قاعدہ عشق چیت شرط محبت کدام از تو بر اینکھن رخس در باد صبا	مست برون تافتن خون کسان بخت گرہ بفراک خویش خواہیم آونختن از ہمہ بگر بختن با غمت آہ بختن بر سر اہل دنیا گرد بلا بختن
--	--

جامی ازان قید زلف حست راہی دے
توت مجنون نبود سلسلہ بختن

کشیدہ بودم از حسن سیر بخت برین ز دیدہ بسکہ گینہای لعل بخت گرفت کمین چشم ترا بندہ ایم بہر خدا	چو دید روی تو آمد ز آسمان برین گداے تو ہمہ روی زمین بزرگین پوش چشم عنایت ز بندگان کمین
--	--

<p>تمیسم زلف تو شد هدم نسیم شمال زخود روم چو تو آئی و حال من بنی منم بمیکده عشق گشته مفلس و غور</p>	<p>ز رشک نافه بصحر افکنده اموی سپین وگر ز من نشود باورت بیاد بسین نه جان بجای نه جانان دل پست نه دین</p>
<p>ببین حنارت جامی که از هوای قدت همای همت او طائر است سدره نشین</p>	
<p>ای ز خورشید رخت تا ما بعد از شرفین روی تو چون میان بر دانت برینان سجده در گردن عصا و رکعت مصلی بر کف آتخو انم شد ز غم صد پار و مهر پار و</p>	<p>اهل بنفش را تماشای جمالت فرض عین در میان این و آن موی میانت بین بین پای تا سر شیخ شهرت جوی با شیت دین زان مقام پیشه دارد و داعها بر کعبین</p>
<p>غنم مسجد کردم از میخانه پیگر فروش گفت یار اینجاست جامی این تیشی این این</p>	
<p>زان خط کرام الکاتبین تا خواند محال من زینسان که با من میکنند دی زلفش هر کشته هر کجا تنهاروم تا بنیم آن خورشید را در گلشن عیش از دلم گم شد نشان سکه خاموشی عشقم را باز نشود بهشت و جلد پیش سگان گوی او مالک برای آب و</p>	<p>نوشته خبر سودای او در نامه اعمال من خواهد شد از کف عاقبت سرشته اقبال من آید رقب رویه چون سایه در دنبال من کافا دور دام با آن مرغ فلج بال من رفت آنکه فوق بر فلک فراید قیل و قال من بر خاک ره رو چو زانست جاوه و مال من</p>

	<p>قاصد کہ گفت آن سنگدل بقتل سجا قرعہ زد زین قرعہ قبال شد یک مبارک فال من</p>	
<p>تو جان پاک سرسبزی آبی خاک ای نازنین پاکان نذیرہ روی تو جان دہ اندر بوی تو رفیق بگلگشت چمن گل بدی لطف آن بدن گر شد چو لاله پیکرم غرقہ بخونک غم خورم دارم ز غم بیاریے بیار غم را بارے با آنکہ در دم شد قوی خواہم قہانم نشو</p>	<p>واقد ز جان ہم پاک تر دمی فداک ای نازنین اینگ گبر و کوی تو صد جان پاک ای نازنین از شوق آن بر خوشی تو جامہ پاک ای نازنین این بسکہ بر دل سیرم دخت بجاک ای نازنین گر تو کنی غمخواری از غم چه پاک ای نازنین ترسم کہ بہر من شوی اندیشہ ناک ای نازنین</p>	
	<p>جامے کہ دارد با تو تو ہرگز نشاید از تو رو گر خود نہی بر فرق او شمع ہلاک ای نازنین</p>	
<p>ای دیدہ شبو گفت من نظارہ آن دو کمن ای کرپے نظارہ رو بر کوی آن میسکینی روشن مہینہ ای باغبان شمی بد از رو خمی ای بستہ دل در نیوان باطن دشمن شاد رو ہم یاد او میسوزم ہم گفتن غیری از او ایں نے بنیم دے از چشم سحر انگیز تو</p>	<p>من خود بہ ہجران کردہ ام دیگر مراد خو کمن یا ترک دین و دل بگو یا خود گذر زہن کمن بیش چنان رو پیش ازین نصف گل خود رو کمن روی نکومی بایت اندیشہ از بد گو کمن رحمی نامی منشین چندین حدیث او کمن چندین فسون لبر ہی تعلیم آن بد خو کمن</p>	
<p>جامی بجان ادسکش از نالہ و فراد تو</p>	<p>شہاسی تنہائی و گر جابر سر آن کو کمن</p>	

دل چشمہ شیر شد ز خدنگ تو و کتون خواہم کہ لب بہ آہ کشایم گمے دے میگویم از دصال تو با خود فسانہا ہر لحظہ دل بفسن و گر میری ز خلق دل را بجرم عشق ملامت چہ فائدہ ہر دم مکن منوس کہ روزی بوصول	آہد براہ دیدہ زہر چشمہ جوئے خون ترسم کشد زبانہ برون آتش درون درد و فراق را ہمین میکنم فسون درد لبری نبود کسی چون تو و فنون چون بخت تیرہ گشت بدین قصہ رہمون کاین آرزو ز حوصلہ ما بود برون
--	---

در حق جانی آنچه توان میکن از جفا
مشکل کہ عاشقے دگر افتد چنین بون

چہ کمر بستہ بکین با من چہ خطا دیدہ ز من کہ ترا کہ بکام تو ز ہر باد گران منکہ باشم کہ گویت ہمہ عمر قرنہا داغ انتظار کشم	کہ خوشے با ہمہ ہمین با من شد چہ طبع نازنین با من خوشتہ آید کہ انکبین با من باش ہراز و ہنشین با من آشوی ساتے قرین با من
--	--

کفے از کوی ما برد جاے

رفتہ انک نہ دل نہ دین با من

صوفے متاع صومعہ من شراب کن مستم ز نشوے عشق پر پی و پی	پیرانہ سر تلاخے عمدہ شایب کن برایو العیش از دوسہ جامم خراب کن
--	--

موسی سفید از مے گلگون خضاب کن ای پارسا ز صحبت ما اجتناب کن از عاشقان فضیلت عشق اجتناب کن این نکتہ را قیاس ز بحر و جناب کن	عیب ست لاف عشق جو زان بعد شب بدنام شہر ماندہ و رسوا می عالمیسم کسب کماں فضل قصولیت ای سپر معنی یکیت گر چه صور مختلف فتاد
--	---

چامی جناب پیر معان قبلہ دعاست
ہر چیز کا لہاس کئے زان جناب کن

بہرہ و سمن آن پامی را نگار کن کہ پابرہنہ و گرگشت چو نب ار کن بنجاک بات کہ آزار گل بنجار کن چو لالہ دغ نہان من آشکار کن مرا بشتو شیرین امیدوار کن مران بخواریم از پیش شرمسار کن	پیادہ سوی چین ہر دمن گذار کن بخون نشت گل ز رشک بہرہ ہر خدا گلست آن کف پاگل پیشا و خارے بنجنہر ستم و جور سینہ ام مشکاف چو خوئے تلخ تو ام نا امید خواہ گشت بہر دم از تو بے لاف برز وہ ام
---	---

ناند دل کہ زور و تو خون نشد جائے
خدا ایراکہ چنیں نالہا کے زار کن

در فراق چنیں نکاست کہ من چہرہ ز رہ من گواست کہ من اندیدہ نیکونہ مبتلاست کہ من	کس و صالت چنیں نخوشت کہ من گفتہ بر ز خصم کہ عاشق تر ہمہ کس مبتلائے نسبت لے
---	--

<p>زچنان از دلت جدت کہ من سر و بالاکشید راست کہ من کز دل و دودہ عمر راست کہ من</p>	<p>دل کہ در اندہ جدائی تست اکیت گفتہ بر استے چو قدرت بے تو ہستم میان آتش و آب</p>
<p>گفت چامے کہ میبرد سوے دوست با دمیج از میانہ قاست کہ من</p>	
<p>میخست ز آتش تو دل در و خاک من چو ند یافتے جگر چاکن خپاک من وانم سراپتے بکند عشق پاک من شد نامزد تیغ جنایت ہلاک من</p>	<p>روزیکہ میشت فلک آب و خاک من سر رشتہ وصال تو گرامے بکفت ہر چند دل زیاری خود پاک مینست روزے کہ مے نوشت قضا آئند اجل</p>
<p>چامے مجوے خوشدلی از مشک در ازل آینختند با غم و آب و خاک من</p>	
<p>بین صد حرف غم ہر خط از لوح مراد من سگت را و اعنہ ماندست بر جان یادگار من قتہ پر روی روز این سیل شہابی تار من کہ طوفان میکند در گریہ چشم شکبار من برت صد داستان غم زور ز عجزار من کہ شکبار گے از کف ز نام خنیا ر من</p>	<p>پس از مردن بخاک من گذر کن غلگسار من بکویت بکہ آہ آتشین از دل بر آوردم نہ بیند کس فروغ مہر اتا مشر اگر ناگہ فرد آید شبے این کلیہ غم بر سرم زخسان بخاک من چو باد از گذری ای پس از عمر خدا شمسو از پیش ازین جولان بدہوس</p>

<p>ز عشقت مرد مسکین حجامے و نامد ترا در دل که بود افتاده روزے بیدے بر برگذار من</p>	<p>چندین جفاکاری کن باد و مند خوشتن یفت ست کالائے بخون فعل سمند خوشتن تن ہمیه باد آجا که تو سوزی سیند خوشتن بگذر بلخ و جلوہ ده مسر و بلند خوشتن</p>	<p>هر چند بینے حاتمے صید کند خوشتن چون کشته افتم بر دست چندین آن سپ جفا گر نیست آن نچتم که جان سازم سپند خوشت تا که بخوبے سر کشد سر دسے در دستا</p>
<p>حاجی که گفتے که گئے چندین شوخیران او مسکین جو رویت دید شد غافل نپند خوشتن</p>	<p>زیر لب افتاد بالاسے ذوقن مے نیم داغے بجان خوشتن رشته کمر باش کو از پیر مهن جا که اورنگ کردے کو کهن شوق خال دهنوز از جان من آرد و تر آبه بین آتش نزن</p>	<p>همچو نقطه خال آن شیرین مهن میکنم زان خال لب هر لحظه یاد کم شد اندر پیر مهن لاغر تخم آه عاشق گر نبودے خاد سوز حرص و اندر رفت از مور و زفت سوخت جانم ز آتش آه سر شک</p>
<p>حاجے آن خال سیه خوش دانه ایت تخم مهرش در زمین دل سنگن</p>	<p>خوشا پیش تو جان تسلیم کردن</p>	<p>مرا تا که ز کشتن بیم کردن</p>

معلم چون تو شوخے را ندانست دوانت ستر غیب آمیدان نیز گرفت از شش صبت عشق تو خوا سعادتمندے باد رخت را بہار وصل اگر خواہے زودیدہ	بجز درس جفا تعلیم کردن خرد را کے توان تفہیم کردن مرا سواے ہفت تعلیم کردن جد اباید کے تقویم کردن توان وی زمین پیہم کردن
<p>گو چاہے کم ست از خس درین کو خسے را کے این تقسیم کردن</p>	
ہم نگار کین مجو باد و ستار ان شین آہنگ ناز و کین مکن تاراج عقل و کین چند از تو خون دل خورم آخر خدا را بدین باز اے سوار کج کجہ بر اچہ میرانی سپہ	کافر سوار سرکش زمین خاکستان شین بہر خدا آئین مکن آزار باران شین پیشہ بیداد و ستم بردہ نگار ان شین گنہگار کہ بود مور را تا بے اران شین
<p>لعل سمندش چامیا افسوس کا لایہ بگل برہ گنہگار و عزیز از دیدہ باران شین</p>	
ای زلفت کام جو روح الاین گل لطافت دارد و سرو عہد ال در رہم گر گویا در کن قدم گرد سبز و کم نشیند باغبان	خط سیرت زحمت اللعالمین توسے قامت ہماں لاری بہین پایم از شاوے نیاید بر زمین نا نشانے سبزہ گرد یا بہین

گنبد رواہم زچرخ مفتین آہوے چشم ترا صید کیس	گرہ بینم ہفتہ ماہ رخت تا کیس کردی تو شیران کشتہ اند
	رنجہ در پائے تو حامی ز چشم ہمچو نظم خویش در ہامی بین
ترا سد کہ بازی بحسن روز افزون کیست فرقت لیلے و مردن مجنون چو از تو دور فادم چہ جامی صبر و سکون ترا چو گردشکر بست خط غالیہ گون اگر تیر تو بودے در ان خرابستون چہ سود شمت جمشد و گنج افریدون	تبارک لہ ازین شکل و شیوہ موزون چو زنگانی عاشق بوصل عشوقست گمان صبر و سکون دہتم بنو و لیکن زبان سونمکان غمت برآمد و دود بے فاد از بار عجم تو حنائی دل ز نقد عشق چو باشد تے خزائے دل
	بتیغ ہر چو آن ماہ کشت حائے را چہ جرم پرورش چرخ و گردش گردون
درد را در فراق آفتابے سوختن خواہد از آہے و دم ہر دم حجابے سوختن چند آخر در تمناے جوابے سوختن کہ بازے مردن و گاہ از عتابے سوختن ہمچو پروانہ ز شمع خانہ تابے سوختن	ای فلک کی دل و جان اہل سوختن گر شود خورشید رویش را ہمہ عالم حجاب صد سلا پیش گفتہ کردہ آن لب رنجہ کن عشر تے باشد بزم شمع رخسارے چو تو دل بخورشید جہان تابے گرد کن تابکے

از جنون عشقت آمد شیوہ ارباب علم	دخترے پر باد وادون پاکا بے سوختن
سوخت حاتمے راول ورمے نکر و آن آفتاب	مست را آخر چہ پاک ست از کیا بے سوختن
من و فکر تو چہ بینم بجال و گران غیر تم بہ تو چنانست کہ گردست و بد ہر چہ جز و دست بردن بسکینم از غلوت دل میسر و نامہ او بد و مادر و ورین نجیلات رقیبان چہ ننہ سماع قبول روز و شب تہنہ جگر خاک ورت بونہ نم	ہم خیال تو مرا بہ زردصال و گران نگذارم کہ در آئی بخیال و گران کہ بود در حرم شاہ مجال و گران کہ پردین تو انیسم ببال و گران حال را گوش کنے بہ کہ محال و گران من کہ لب ترکنم ز آب زلال و گران
حال چاہے ز غمت زار و تو از شکدے	میکشائے نظر لطف بجال و گران
اہم در ول اساس عشق محکم مہچان از سیاہ ہجر تو معمورہ عسمر خراب ز غم تیغ غمزہ را صمدہ یہ پیکان نختے سوخت جان بیدلان داغ حرمان و رب	با غمت جان با فرسودہ ہدم مہچان ملک دل سلطان عشقت را سلم مہچان وان جراحت سر نمی آرد فراہم مہچان در حرم غلوت جاہل تو محرم مہچان
عشق از ان یک بیک رسم صلاح آوردہ پیش	چاہے بے صبر و دل رسوای عالم مہچان

برون آن اسوار شوخ و قلعه پشکن گرفته کشور جاها سلطان علم برکش کشاد کار را خواهی لبشکر نشان بکشا بجشن خویش ناز و مهر از بهر خدای به مر آن شکل قلاشانه گشت دمن بید نم سرم خود را بر ابر دشت باکوی توان دانی	برنگین برقع از رخسار و قدر مهر و شبن ترا شد لشکر و لها سپاه پادشاه شبن شکست حال را جوی سر زلف شبن پوشان عارض بازار او هر جا شبن که فرمودش که دامن برکش طرف کله شبن بزن چو گان چون کیش جزای این گله شبن
---	---

ز جامه لعل و جامی ازین پس باز کور مر
اساس ز بهر شیخ و عهد پیر خالقه لشکن

مشو شکیب دلان مشغول چو گان بختن چیدن نظر بر کوی داری اینقدر گوی نمیدانی مزن چو گان بباد افکار گرد آن گفت ناز ساز خنک فلک خواب و بپای مرکب افتد چه تازی هر طرف تو سن خدا را بر آسایش دل جانم فدای آن رخ پر خوی که پندار	یکی چو گان حالت کن بین جان بازی من بین که سرگردان ترا ز کویم درین میدان بسکین مر آن تو سن بباد آزار گیر دآن تن سمن چو با این عشوه و دستان کنج جولان شیت زمین فرو دالخط بر دیده گریان من نشین قران گردست خورشید جهان فرو ز بار وین
---	--

مید از آن نظر جاها چنین کیبار و حاس را

که هم دل در سر و کار تو کرد آن متلاهم دین

کجا باشد خیانت شوخ که اندازد کند گن
شکر گفتار و شیرین لب سخن خسار و سیمین

خزان ہر گجاشی رخ ماو کف آن پا سپاہے کشتہ شد ہر گوشہ تپنیر بکشا بصد خود ای سرم افتاد در میدان غزنش کن دہان پر شعلہ شوقست لب ز آہ می بندم جہاز اای فلک شہا بنور سہ چہ افزوی قدایت باد جان ز غچون میرم درین صحر چو گشتم کشتہ در رہت زمین من کشان کین	سوار ہر گجاری سر ماو سم تو سن جہانے فتنہ شد ہر جانبے طرف کھ شکن زکوۃ حسن را چون گوی یکبارش بچوگان کہ سیر سم سیر کرد دہان دو داین وزن چو وارد شعلہ آہ من این دیر اندر روشن خدا را استخوان من بر پیش گان شکن مباد از خون ناپاک من آلاید ترا دامن
---	--

ز بامش گر رسد مرغی ز جان طبع بدہ جامی
کہ قوت طائر قد سے نشاید و انا از زن

گر چہ نگ آمد دل ز فکر محال نگین حق نیست ایگان باغبان گلشن فردوس دوست دشمن بخت نافرمان فلک مہربان صورت جان بہت رائینہ رویت عیان بلبل بے صبر و دل شد خاک در راہ نیاز	ہم بوصف آن بان خواہم خیال نگین حق از قدر ناز تو ناز کستہ نہ سال نگین حق چون تو انم یارب سبب محال نگین حق ہست چندین نقشہا از خط و محال نگین حق ہچمان گل بر سر غنچہ و دلال نگین حق
--	--

آجائے از جزوئے گیر و طریق سوز و درد
طو را و نہ بود خیالات کمال آئینہ حق

دی خاک پای محبت افزوہ آبروی من	در عشقت از روز ازل درو محنت خوبی من
--------------------------------	-------------------------------------

هر روز پیشک دل خود را بر اہت انگشم	باشد ندانی کان منم مہنی بر حمت سوسہ من
زمین گونہ گز سر تا قدم گرفت و رت موبو	شاید کہ خیزد دم بدم صد نالہ از ہر موکمن
وانم کہ گرد عاقبت آلودہ خاک اجل	این سر کہ دارد در دوش بالین سر ز افوی من

خوش آنکہ شب با پاسبان گشتی کہ جامی را باز
 با چند باشد تنگ از وجاہ بر سگان کوی من

ای ز تو کہ کوہ غم بر دل مبلای من	نیست مراد خاطر جبر غم و جز بلای من
ہر شہ کردہ جوی خون بر رخ من روان	کیست کہ با تو دم زند از من با جرای من
مرد و فای من بہین ترک جفای خود کن	زانکہ جفای چون فی نیست کم از وفای من
گرچہ سگان و ہندوہ در پے محل تو ام	چرخ بفرق سر کشد بوج کبر یا سہ من
نامہ صفت سیاہ روانم اگر فضل تو	خامہ مغفرت کشد بر ورق خطای من
باد ہمیشہ تابو دام و نشان ز بودا	مسند ناز جامی تو خاک نیاز جاسے من

تا بکہ شتمہ گفتہ مردم چشم مجاہم
 چشم سپر سپر و سرہ ز خاک پای من

این منم یارب برد و عاشقے زار و بختین	کس نہاد او در جہان ہرگز گرفتار این چنین
ای کہ می بینم ترا اکنون عنان دل کف	حال تن بین دل مدہ از دست کبار و بختین
نہ ز بخت چشم باری نے ز یاد امید لطف	آہ من چون منیر نم بخت اینچنان یار بختین
در خور مہر و وفا گر نیستم بہر حسدا	از جہا ہای خودم محروم گذار این چنین

دل نہ ادم تا ندیدم از تو صد لطف و کرم	من چه دانستم که خواهم شد تمگاری چنین
تو چشم من چه واقع شد گناہ من چه بود	کز نظر انداخته مارا بیکبار این چنین
هرگز مروتی پرسیدی که احوال چیست	کی روا باشد که باشد یار با یار این چنین

گر تیغ عشق جامے کشته شد تیر چیست
عشق اگر نیست خواهد کشت بسیار این چنین

زہے ابرویت قبل پاک و نیان	بناز تو خوش خاطر ناز نینسان
چہ پنهان فتاوت راز میانست	که گم شد درد و سکر یار یک میان
فسونہاے آن چشم جادو چه گویم	کز دہتہ شد نطق سحر آفرینان
ترا دل خوش از خشمت خوبرونے	چه دانی غنم دور داند و گنجان

شد از عشق رسوای هر کوی جامے
از ان رفت در سک عزت نشینان

قبائی ناز و در پوش و نیاز بادشاہان من	کلاه و لبری کج شکست کج کلایان من
شب غمهای را خواہی که چون دشت شود در من	بیاد آلا شبگیر و آہ صبحگان من
زود و دل سیه شد روی ما بشهای ہجرات	ز کوہ حسن یار و زوی سوی من و سیاهان من
شبست باد یہ ہمراہ ناپید ادم ہم رہبر	بیاد ای کعبہ جان محنت کم کردہ زہان من
چو کس را بار نبود در حریم حرمت بارے	سمند نیاز بیرون جان و حال و خواہان من
قدم در کوی عشقش نمی اول بیا جاگی	تیغ بے نیاز می کشته ہر سو بگنایان من

ای ز عشقت صد بلبل جان غم پرور من من نه ارم تا بجو در می خدا لای طلب خاک گشتم و در بهت بگذر من لے سرو باز ره بگزارم در به او مباد ای باغبان	کرد و آشوب غمت تاراج خواب خور من مرے فرما کہ ہر دم پیش گرد و در من پیش زان دزدی کہ آئی دنیا بی گرد من ماز گلہار از خان آید ز آہ سرور من
---	--

گفتہ جانی نداری رنگی از سوداے ما
شرم دار آخر ز اشک سرخ در می زور من

بازم اندیشہ یار است کہ گفتن نتوان دل وحشے کہ نشد رام کسے وہ کہ کنون گر بخوناہ بردن نقش و نگار است چہ پاک صید چہمت بدیرے ز مدکان آہو	بمرد دل زدی غم و بار است کہ گفتن نتوان صید فتراک سوار است کہ گفتن نتوان کر و درون نالہ زار است کہ گفتن نتوان آنجہان شیر شکار است کہ گفتن نتوان
--	---

چند پرسید ز جامی کہ بگوید تو کیست
گلشنی لالہ عذار است کہ گفتن نتوان

ای بر خنار چو می چشم و چراغ و گران یار و مساز کسان وصل چہ داریم طبع دل چہ بندم بہ دہر کہ این ویرانہ باتو اے باد صبا بوسے کسے مے یابم چند در تفسر قد خاطر اسے کنے	سو ختم چند شوی منہم داغ و گران نتوان خورد بہ از میوہ داغ و گران روشنائی نہ پذیرد چراغ و گران مشواز بہر خدا عطر داغ و گران ای مہیاز تو اسباب داغ و گران
--	--

خط سبزه نگرم نئے رخ موبان کہ بہست	سبزہ باغ تو از لاله راغ دگران
وہ کہ افانہ بجائے نشیدی ہرگز	و اپنہ داختے از لاله و لاغ دگران
ہر باداد کا دید آن مسوارہ بیرون شکم بخون بدل شد خون ہم ماند دین ہم پیش رخت بتان را بنود مجال جلوہ دزد دل حنین را با کوہ اگر بگویم ناچار باشد ای دل بچار گے کشیدن شد آتش دل من صد پارہ و آید اکنون	آید ز شہر خلقے بہر نظارہ بیرون می افتد ز دیدہ دل پارہ پارہ بیرون تا آفتاب باشد بنود ستارہ بیرون آید صدائے ناله از کوہ خارہ بیرون زمینان کہ رفت مارا از دست چارہ بیرون باد و آدہ ہر یک ہمچون شرارہ بیرون
میکردی شمارہ خیل سگان خود را	و احسرتا کہ جامی بود از شمارہ بیرون
نوبہاران کہ و دشاخ گلے از گل من بے تو زمینان کہ بجا آئی دم از نیستے خویش نبود ہمسرہ جانم سبب از دلشہ تو لطف فرا و کیش تیغ و کیش زار مرا این چہ سودست و چہ سودا کہ باز از غمت ز انچہ سلطان خیال تو مرا تعیین کرد	غنیہا شیش بود از غشتہ بخون دل من زود باشد کہ شود کوی عدم منزل من چون بیند ازین ویر فامحل من گر چہ حیفست کہ باشد چو تونی قاتل من سیم شک و زرز خارہ بود حاصل من و م نقد شک روان پیش واصل من

جامیایا تا توان جامه از دست مدد
که ازین یافت کشایش بگفت شکل من

باز تر کش لبه آن ترک سوار آمد برون تقدیر آن دارد که سازد عالمی را صید خوش با که می نوشید یارب و دوش کار و زنجیرین هر که شد و زری بکوی او ز نو عا شفقان در و لش نگر فکرت گر چه میکند در سنگ کار دوش من گفتم بر آن در شد با چار می سالها بروم بسر بر خاک آن در منظر	ای فدایش جان که بر غم شکار آمد برون در نه بایر و کمان بهر چه کار آمد برون چشم خواب آلوده و سر پر خمار آمد برون با دل پر خون و چشم شکبار آمد برون نال و آه کزین جان فگار آمد برون دید می سودم بر آن چند آنکه خوار آمد برون او برون ماند دل جان انتظار آمد برون
---	---

این تن فرسوده جامی خاک بودی کاشک
بر سر راهی که آن چاک سوار آمد برون

نگار شوخ چشم تیز چشم تند خو سه من برویم از مژده خواب ز دل خون با آمد دم قلم حویج او ز سوز سینه بگذارد تا شامی ز رخس راهر سر موگر شود دیده در آن کو عمر با گشتم گفت آن مو فاهر گر بنویان عشق و زردین مرغ خویش دیرینه	نفسه بیند به چشم محبت کبار سو سه من چه گویم از فراق او چها آمد بروی من ز آب زندگانی خوشتر آید در گوی من سر مومی نگر دم بر دیش آرزوی من که این نسکین سر گردان چه بجوید ز کوی من بزدوی کی توان سپید گو صلاح خوی من
--	---

گو جامی کزان شکنیں سلاسل پا دل کبسل اکیونڈیت با او محکم از ہزار موبے من	
سبزہ شبنم و حیدر مشکبار خوش بین رب بیاہم آتشے ہر سوچین افتاد بر نشان پای تو رخ سودہ ام شب اسحر زار زوی یک نظر می میرم ای سلطان حسن بر گل دیدن جیب غنچہ کرداری ہوں چند سپہی کزین گونہ چرا بیدل شدے	دو خم ہر سوی صد دل تباہی خوش بین سر نہاد و زیر دیوار سرای خوش بین از زخم ایک نشان بر خاک پا خوش بین سرکشے از سر نہ ہو گدایے خوش بین دھن پر بہن چاک تباہی خوش بین آئینہ بردار و شکل در بای خوش بین
میر دے تندر چو جامے صد گرفتار از قضا آخر ای بے رحم کیرہ از قفای خویش بین	
بیا جان اول پرورد من بین غم مجھوری و درد صبوح چو جان اگر دتن دامن فشانہ تیر راسیل شک آور دوست	سر شک گرم و آہ سر و من بین ہمہ بر جان غم پرورد من بین یدامانت نشستہ گرد من بین خس و خاشاک آہ اور و من بین
گورنگی ندارد دجامے از عشق شر شک سرخ و روی زرد من بین	
بیار کو حق کردہ کہ گوید پیام من	داسجا بجز صبا کہ رساند سلام من

<p>من گفتم که نامه فستیم بسوی او جانم شد که از لب شیرین عوض دهم عمری از شک و اندیشه اندم و چه سود ای صید پیشه چاره چه سازم خدایا تا کسی بر صل سیم غدا را نکنم طمع</p>	<p>در نامه سگافش نویسنده نام من رفت آخر و گردن خود بر دوش من چون نامد آن کبوتر رحمت بر آسم کان آهوی رسید و شود صید و ام من صد ره مرا بسوخت طعمهای خام من</p>
<p>چای گوی کاین بهشتی و شوریت دل بجان مانده و آن جان بجان با دیگران آنکه از خود دیدن جولان در شک و دم ای اجل بستان من این جان بجان آرام جان بابا زنی نشاید وین عجب گان سنگدل با من از نامهربان نیست غم غم زان بود</p>	<p>کز خم عشق میر ترک افتاد و جام من من پا افتاده و آن سرور و آن با دیگران چون تو انم و دیدنش جولان بجان با دیگران تا بکس باشد مرا آرام جان با دیگران یک زمان با ما نشیند کز زمان با دیگران کش بر غم خویش منیم مهربان با دیگران</p>
<p>جان چای با خیالش و در دشت و گفت و گوست جان آن در در که نکشاید زبان با دیگران</p>	
<p>با سیرانی رقیب آغاز بدخونی کمن در حق ما گرداندش رقیب از خوے بد ای خوش آن شها که پاست را کنم در دیده جا کس نمی بینم که سحر چشم تو خواش نیست</p>	<p>آلغ کردی عیش و چندین ترش و بی کمن تو رخ نیکوی خود بین غیبه نیکوئی کمن تو کشته از زانین پارا سوس خود گوئی کمن پیش ازین آن شوخ را تعلیم جا و بی کمن</p>

<p>رم تو دہجونی آمدین زمان کا ذر بہت نقد دل کم کرد جامی ترک دہجونی کن</p>	
<p>ای خاک نعل تو سن تو بلج سر کشان خواہند سر و دگل کہ برایت شوند خاک وی میشد ہی سوارہ و من بوسہ میردام ہر دم ز شوق آن مے گلگون خدایرا</p>	<p>دیوانہ جمال تو خیل پری و شان روز گشت باغ کنی مست سر خوشان ہر جا ز نعل سپ تو سے یافتہ نشان کز جام نیم خور و خودم جرعدہ نشان</p>
<p>جامی کہ مرد تشنہ لب ز شوق نعل تو مے نوش و جرعدہ و سر بر خاک اود نشان</p>	
<p>یشہد اللہ انما بتدو ہست ہر ذرہ بویبت خویش نیت با ہیچ یک ز اشیا ضد نہو تاج کما ہو المنجی گر تو کے جملہ درخصائے وجود در ہمہ اوست پیش چشم شہود</p>	<p>ان لا الہ الا ہو پیش عارف گواہ وحدت او مینماید بصورت ہمہ او و ہو راج کما ہو المرجو ہم خود انصاف وہ بگو حق کو حسیت پندار ہستے من و تو</p>
<p>پاک شد جامی از بخار دوسے نوح خاطر کہ حق کیست ندو</p>	
<p>من کیستم کہ چشم کشایم بردے تو</p>	<p>این بکہ میکنم زبان گفت دگوی تو</p>

ای آرزوی جان نظری کن جال من عالی نیم ز فکر میانست و لے مرست بر صبح میگویم چو صبارہ سوی حسن پایم چو سوده شد بریت بعد ازین چونک من اہل خوان و صلح نیم کا شرجی ننگ	از ان پیشتر کہ جان ہم از آرزوے تو پیوند دیگرست جبر پارہ موے تو باشد کہ یاجم از گل نورستہ بوی تو عظیم بخون و خاک لے چست و جوی تو انگے خورم لب ز میمان کوے تو
---	---

این نقش نوکشید و غزل نیست این غزال
طو مار محنتت ز جاسے بسوے تو

روی بر تابی ز من ہر کہ کہ بنیم سوے تو گفتیم خواہم ازین پس ترک خوے بدرگشت دل چو طو مار است بر صبح او صد حق تیغ زیر پا افتادہ و لہامی تیان سنگدل جان چو آرم در مقابل چون تو بکشتائی میان بچو ماہ نو کند از شرم تو پہلو تھے	حیف میداری کہ افتد چشم من بر روی تو این گویا من کہ من نیکو شناسم خوے تو خواہش از رشتہ جان بست بر بازی تو باشد از ریگ بیابان بشیر در کوے تو نیست نقد ہر دو عالم قیمت کمیوی تو اگر نقد خورشید تابان فی لہل پہلوی تو
---	--

قد جاسے گفتہ خم چون ہلال زہر حسیست
گر گویم راست از میل خم ابروے تو

نیم چشم جان بین و شن از تو مکن گو خانہ ام روشن بہر نو	بچشم با جان چون گلشن از تو کہ پر ماہست بام و روزن از تو
--	--

زبیر دہلوی استاد گشتے	تبان گیر نہ تعلیم این فن از تو
بست گرجانستان دی جو غمزد	نبرد می جان سلامت یک تن از تو
زند گل لاف با پیراهنت لیک	نزار و بوسے آن تر دهن از تو
بدر و حبیب تا دامن گرفته	جدا همچون قبا پیرهن از تو

گوهر دم چو خواہی جامے از من
کہ غیر از تو نے خواہم من از تو

زنیان کہ خو گرفت و لم باوصال تو	اسی دای آرنان کہ نیم جمال تو
مردم ز رفقت تو کجارت آنکہ من	ہر لحظہ دیدمے رخ و خند و فال تو
تارفتہ چو خواب خوش از چشم شکبار	حقا کہ نیست در نظم جز خیال تو
دارم سحر نداد و برہت کہ بہتار	ناگاہ در سے و شود پایمال تو

جامے چہ حاجت ست گفتن کہ ز دستم
بر نوع چہرہ ہر مژدہ جمال تو

جند اپریغان کہ غیض جام پاک او	خاک را باشد نصیبے جان پاکان خاک او
گرچہ ز رخسار ممقش جان زین عرصہ دشت	خویش را بستم بعد سالوسن فتراک او
باغبان روضہ قدربادہ گر شبانختہ	بر کنارے حشمہ کوثر نشاندی تاک او
رفتم آن خاک در از مرگان بے تسکین شوق	آتش من نیز تر گشت از خس و خاشاک او
باخورد از دہانش گرچہ آرام در میان	قاصر ست از ستر این غم نہان دراک او

چند لاف چستی و چالاک کی سرچمن | ایست چست این جامه جز بر قامت چالاک

دامن جامے ز دست عشق صد جاماک شد
مے نثار و عشق و ست از قامت صد جاماک

ای زبردانت متصل عشاق را محراب و
مقصود از ان بردان باشد بخود تو
بکشیای برقع زان درخ تا چشم نجم بزین
تنهایی دل چون کشم از تو عنان چنیز
در گلستان حسن از ان بالا و خسار حسین
جانم فدای ساقی کاظم که نوشم جام و
باغزه و چشم تو دل قربان کی قصاب و
قبله نباشد جز یکے گرچه بود محراب و
بنید بعکس آسمان خوشید عالمتاب و
کز زلف مشکین سواد افکنده قلاب و
یک مثل و نازک بن کز در سگل سیراب و
نقل از دمان لب و دہشتہ کی عناب و

شد ہوش جامی زان لٹ مستی بے زو و آورد
بزمے کہ شد گردان در و جام شراب ناب و

گر پامی سر و بجز آمد قدر عنائے او
بر سر باز اگل بے وجہ کو مفروش حسن
سایہ آن سر و بالا ہر کرا در سر فنا و
آن پری روم و چشم مست این روشت
وی خرابان برگشت آن نعل ترسوی جمن
ریخت شیرین خون با دو ازین شیرین ان
سر و خود را چو سایہ افکند در پاسے او
چون نثار دکنج و رخا خوشیج و ای و
سر و طلبے بے کے در آرد مہت و الای و
جامی آن ارد کہ سازد چشم روشن جاک
سر و بر جانفشک نند از حسرت بالای و
کوئی خون بخنق ہم خورد و بد علو ای و

شد میسر دایه جامی که دسل دست بود باز اگر از دایه او باز ماند دایه او	
چون مسجد بنیست ای قبله من روی تو در نماز من دل بسوی تست دور و در قبله گاه روی تو پیش نظر بجای دیگر در سجود بر مسلمانان بختشائی و بسین هر سو که شد گشته خلق از هر طرف مشغول بسجود دعا پست شد آهنگ قد قامت موزن چو دین	پشت از محراب هم رسد در ابروی تو و ده چه خوش بودی اگر دین تو دسوی تو سکریارم بر آوردن شرم روی تو صد صفت طاعت خراب ز غمزه جادوی تو من نهانی میکنم با خویش گفت و گوی تو شیوه قد بلند و قامت دبحوس تو
هر که اینی بجای روی طاعت بر زمین جامی در خساره زردی و خاک کوی تو	
داری بجان من کین ای من کین مبدوی تو گه بر در میخانه ام گه در حسیم خالقه باد از زخم نادکت در سینه صدر روزن مرا روز و جهای چاوشان شهبادیم پاسبان کیا رده دل برداشتم از قال و قیل مدرسه تا کی جز یاد بے حبت آریم سوی قبله رو	خوی تو هست یخچین ای من غلام خوی تو القصه گردم در بدر دانهیم بخت جوی تو باشد که افتد بر توی از آفتاب روی تو یارب من از ده جان کج راه یا بیم سوی تو زین پس بکنج میکده ما بیم و گفت و گوی تو محرورم طاعت بسوی دمارا حم ابروی تو
چاک کی از خاک رت محروم ماند یخچین اگر ابروی دشتی پیش سگان کوی تو	

	ای پیر گشتہ بھر جوانان زرد مرد
موی سفید در پے زلف سیہ مرد	
	بنگر بہ شباب خود اندر محاق شیب
زین پیش منظر دہر دے چو بہ مرد	
	دنیال متد فراختہ طفلان بے گناہ
باقامت خمیدہ ز بار گنہ مرد	
	فکر حساب ہر کجے در استے بکن
پیش بتان راست متد کج کلام مرد	
	دل پر ہوس مزاحمت اہل دل کن
تجھنا نہ زیر حسرت سوے خالق مرد	
	خواہے بصوب کعبہ تحقیق رہ برے
پے بر پے معتقد گم کردہ مرد	
	وام حیات جز پے صید کمال نیست
	صیدے نکر وہ حاسے واکہ مرد
صد پارہ سوختیم ز ناز و عتاب د	آن ترک نیم مست کہ جان شمع خراب د
شہر مندہ گرد و از رخ چون آفتاب د	بر طرف بام اگر نہ شب گرد بندیش
یا ہم ہمین محال کہ ہوسم رکاب د	معن کہیتیم کہ ہوسہ ز ہم پای دست کاش

بودن بکوی او نتوان شب سراق	ترسم خنان من بر دازدیده خواب او
گاد سوال بوسه بجایمے گفت سچ یعنی کہ نیست غیر خموشے جواب او	
من بر نحو اہم دشت دل ز مہر اری ہجو تو زنیان کہ تو ای نازنین جان کنی از پشتین گفتے برو در کنج غم نشین مہوری پیشہ کن صدر کشم خاک ریش دیدہ ای باد مہر	آہر چرا گوید کسے ترک نگارے ہجو تو ناید بیدان بعد ازین چاک سوار ہجو تو آہر مہورے چون توان از غمگاری ہجو تو روزی بکوش کہ مرا افتد گذارے ہجو تو
آوازہ آن خوب رو چون رفت جانی ہر خط آوارہ خواہد شد بسے از ہر دیاری ہجو تو	
تو آن مہمے کہ برو نجلت آفتاب از تو دلہ کہ عشق برو صد و ربلا کشتاد ہمیشہ عادت شایان بود عمارت ملک عنان صبر شد از کف درین مہر کہ گئے مکن شتاب برفتن کہ میرود جانم بہر سلام مکن رنج در جوابان لب	توان گلے کہ شود غنچہ در نقاب از تو رخ امید تا بد بیسج باب از تو چہ حکمت ست کہ شد ملک ذل خراب از تو رسم بدولت پابوس چون کباب از تو اگر چہ عمرے و نبود عجب شتاب از تو کہ صد سلام مرا بس کیے جواب از تو
چو قتل بجایمے مہکین صواب میدانے چنان مکن کہ شود فوت این صواب از تو	

نامہ سر بسته آمد غنیمت و مضمون او	حسب حال اہل و شجر دل پر خون او
تصدیلی باشد از جعد سلسل عرض حسن	زبان چه غم دارد کہ گردد بیدی مجنون او
چون بمنیران لطافت نیست زنی سرور	چند خود را بر کشد پیش قدم موزون او
خطر را خواہے کہ بنیے بر لب ب حیات	خط بنو رنگ بین گرد لب میگون او
آن میخا دم شفائی بخ ماہند و لے	نیست تدبیر علاج اہل لب میگون او
گرچه درستی دہانش از سر موی کست	کیسہ موکم مباد از حسن روز افزون او

گوکش جامی در نہون سخن بیودہ رنج
کان پری رخ را فراغت بنیم از انسون او

بیریز ای بھر غم چند زری خون بے او	مرصعہ بار مردن یہ کہ یکدم رستین بے او
نیما سوی او کن رو بر ہر اد جانم را	کہ جان آنجا رسد باری اگر ماند بدن بے او
ذائق جان شیرین چاشنی ذوق نادید	چہ داند تلخی عیشے کہ دارد کو کہن بے او
زہر گل میخلد خاری بسینہ بی رخ خویش	چہ میخوانی مرا ای باغبان سوچین بے او
ہمہ فاق او انم کہ سوز منج درون	ز بس چون شمع گریم زار و زہر اکھن بے او
پیرن می نمیشین بہر بان شرح غم حیران	زبان من ز کار افتاد تو انم سخن بے او

از ان مہ ماند جامی ای اہل تاراج جاننش کن
کہ آن مسکین بجان ست از حیات خویش تن بے او

باین جمال ہمدستان عشق شو | یکبار است گوی و ہزاران بلے شنو

در جامِ معنی ز لعل تو یک شمعِ نسیم	سببِ علم و فضل و مینا نہ شد گداز
جز تخمِ آذر وے تو در دلِ کشته ایم	فرخنده ساعتی کہ رسد کشته را درو
گفتم تمامِ خرمن ز بدم بسپاوشد	لعلت بجند و گفت کہ بر مایہ نسیم جو
با این فسر و گے نتوان او عشقِ نیت	دستے بزن بدامن مردانِ گرم رو
خواہے کہ نقد مال تو گردد حدیثِ عشق	این حکمتے شنو ز حریرِ بیانِ معی کرد

جامے فسانہای کهنِ فوقِ وہ نماند
مہرِ ارعشوقِ تازہ کن از گفتمایے تو

لے بدلم گرفته جا دم بدم از نظرِ دما	مریم سینہ چون تویی دیدہ ہم تو شو
خرمن صبرِ شبها و ارغمِ عمر کاہ تو	لیک بود ہزار ازین بوجو تویی بنیم جو
منکہ و فکرِ عافیتِ خاصۃ عشقِ چون تو	دل یکبندِ غم زبون جان بکف بلا کر
چند ہرزہ صوفیا گوشن ہانگ نی نہ	حالتِ وجدِ بایتِ نالہ زار من شنو

جامے خستہ را کہ شد کشتہ تیغِ غمزہ ات
لعلِ حیاتِ بخش تو داد بخند و جان تو

ای دل من صیدِ دامِ زلف تو	دامِ دلماکشتہ نامِ زلف تو
بندہ شد در دام تو دلماکام	دامِ و بند آمد نامِ زلف تو
دامِ تشریفِ غلامے بندہ را	زلف تو ای من غلامِ زلف تو
رم کنند از دامِ مرفانِ من عجب	جان بے آرامِ رامِ زلف تو

زلف تو بالاسے مہوار و مقام	بس لبند آمد مقام زلف تو
لائق رخسار گلزنگ تو نیست	جز نقاب مشک فام زلف تو
صبح اقبال طالع ہر نفس بندہ تجامے راز شام زلف تو	
غمرہ ات کر سے حشمت این مہمہ بیداد	درفن عاشق کشتی شاکر دست استاداد
طرہ شیزنگ تو لیلے و دل محسنون	لعل شکر بار تو شیرین و دل فریاداد
عشق در ہر دل سازد بہر درد غنا	اول از سنگ ملامت انگند بنیاداد
بندگے نوشد دلم را از خط و در ہر طرف	فتنہ دیگر رسد بہر مبارک باداد
بارق شبگل خمسم زبان کن چہ سود	چون ازین سخن بان نفیثہ رخسہ بر پولاداد
رہبر و پیر و مغان شد پیر یا محمد و داد	بر سر اہل رادت سایہ ار دشا داد
بسکہ شبہا تجامی از سر و قدرت مال دل بند میکند رم مرغ شاخ سدرہ از فریاداد	
ای دل و دیدہ ہر دو خانہ تو	سہر من خاک آستانہ تو
کاش بر من فتد نہ بر تو سن	دم بدم ز خم تازیانہ تو
ہمہ تن گوش میشود از شوق	ہر کجا میسر و دفسانہ تو
ہر کسے خوش بگوشہ خطی	من و غمہاے بے کراہہ تو
ہر طرف نادک از چہ می فنگنہ	دل ما بس بود نشانہ تو

	جایا میا بوسے درو سے آید از غزل ساسے عاشقانه تو	
<p>وہ کہ جز محنت از دہ نشد حاصل از دہ چون شود دوری مابیش بہ منزل از دہ چند چون لالہ نشینیم بداع دل از دہ کہ زیر و خلل این صورت آب گل از دہ</p>	<p>میرود عسکر گرانمایہ و مانعاً فل از دہ دل خوشے چند کہ ماہم سفر آن ماہم خیر تا دامن آن تازہ گل آریم کبف شد برون سیل مترشک زعد و زردیک سید</p>	
	<p>جایا از دہ دوری شکل غشقت نہ کشود جامے گیر دگر محل شود این شکل از دہ</p>	
<p>بہر جاے بودم خرقہ بھینا نہ گرد بس بود تا ابد از شمع رخت یک پر تو شرح آن دفتر نوشہ ز لہلہ شنو کو بد اش نہ نو خوشہ پروین بدرد در کشم تاج کیا نے ز سہر کچھد چند روزی تو ہم ہی شک بدان کوی بد</p>	<p>تا خم چرخ کہن باشد و کاس نہ نو صرصر تھرازل گو نشان مشعل مصر ہر کس از جلوہ گل فہم معانی نکند دومہ روی تو خرمین فلک از مرغ خویش ترک چشم تو اگر بند روی خویش خواند دل بسے در پے مقصود و دید و رسید</p>	
	<p>جایا این مامن اقبال نہ جای من دست ختم شد رقعہ اخلاص زمین بوس بدرد</p>	
<p>شیشہ سبزست و اسکم بادہ گلگون درو</p>	<p>بیخ خضر کزد چشم خواست موح خون درو</p>	

شد جهان از شک من ریاد میترسم شود	غرق از بار دل من ز درق گردون رود
جاد رون ل گرفتگی پاکش از پیکان بدو	آینا بدره خیال غیر از بیرون رود
نشسته جان گرز زلفت نگسلد چندین پیچ	جان من کو باش کیتائی دگر افزون رود
عشق تو مو شرم ز دل بر بود ترک عشوه ده	با دست فدا دمر انگن بکن افیون رود
روی مجنون بود در لیلے دل ز در عشق	عاقبت موجی که گم شد لیلے و مجنون رود

مخزن سلطان عشق آمد دل جامی نیست	
جز خیال اصل جانان گوهر معزودن رود	

گر سرم خاک گشت بر در تو	با دجانا سعادت سر تو
پست شد همچو سایه سر و بلند	پیش شمشاد سایه پرور تو
تن چون موے من بود جانا	یا دگار از میان لاغر تو
سر زلفت بشهر طافوس	مے پر اندگس ز شکر تو
سادگے بین که آینه خود را	دارد اندر صفایا بر تو
لے بسا شب که خامه بر دروز	با خیال خط معنبر تو

جای از جام جم نیارد یاد	
گر خورده بر ز ساعه تو	

چون نیست بخت آنکه من یکدم شوم بهر از تو	با دیگران میگو سخن تا شنوم آواز تو
چشم چو خشم جان شود لب لعل گو خندان شود	بازک جان آسان شود بر عاشق جانان تو

خو اہم ز تو گویم غے لیکن نہ اہم مجھ سے	کو بخت قبل تا دے ساز و مرا ہر از تو
تازی کین بے غم ز نگر چہ رود بجا ز تن	جان من صد مجھ من باد افدای تار تو
تو طائر قد سے و کس بج تو ندارد دست رس	گترده ام موس کا نیسو فتنہ پر داز تو
صد دل شکار خود کند صد خند و در جان	از غم ز چون نادکن نہ پیشم شکار انداز تو

چون پردہ بکشی از رو حیا سے فتنہ گرفت و گو
تو گلشن حسنہ داد مع مسخین پردہ از تو

دو ز گس تو کہ مستند و ناتوان ہر دو	شدند آفت عقل و بلا سے جان ہر دو
میان باد تو خیز جان و تن مجاب نمود	بیا کہ ہجر تو داشت از میان ہر دو
چنان دو دید و غم خورد بر رخسار کہ کند	نظر بر دے تو از یک و گر نہ ان ہر دو
قرآن قوس قزح بالال بس عجبت	خدا را بنما طاق ابرو ان ہر دو
شکار پیشہ و در کند خفتہ چشمانت	نہاد و بر سر پالین خود کمان ہر دو
از ان میان و دہان قاصر نہ نعم و خرمند	اگر چہ خردہ شناسند و راز دان ہر دو

ز کار دینے و عجبے سپرس حیا سے را
کہ کرد و رسد و کار تو این و آن ہر دو

ان سرور کہ تراوند جہان سے بغم او	ہر سو کہ شہر آمد سر ما و قدم او
باشہ ستم از یار کرم شکر کہ بگذشت	در حق من خستہ دل از صد کرم او
بر لوج وطم صورت خطا تو رستم زد	آنکس کہ رو نیست خطا بر تلم او

آہ از کھنم سوز و رون بہت کہ آتش	آہ نہ نشود گر چہ شہید علم او
ہر دم رسد زخمی از ان غمزدہ بی رحم	مشرمندہ ام از رحمت دم بدم او
بیت الحرم ہست در شہ چند شہینم	محروم از احرام حسرتیم اُ

جائی ز غم عشق تو گر مرد عجیب نیست
پیدا ہست چہ عین روز وجود عدم

زہر سو بد اندر ویت نکو	حاکم تدای دوست من کل سو
بخون جگر میکنم چہرہ تر	ہمین ست پیش تو ام آب او
رسان تیز تر آبی از تیغ خویش	کہ شد خشک از آتش دل گلو
مگو عاشقتم بر من لان گفتہ	ز من خود چہ لائق بود این گلو
منم آن گد ابرو میکہد	کہ سازم پراز شے نقد کہد
اگر کوزہ امی شکستم چہ شد	بجز ماند گیرم بگردن سہو

بہر جا می چون تو منزل ساخت
دل جاے آنجا نباید فرو

لے شک مرغ دم بدم از چشم تر مرد	ہرگز لعل یار منی از لطف مرد
نزدیک مرد نم نہ تو دور از خدا برس	نزدیک اگر نیابے ازین دور تر مرد
آن عشوہ جوی فتنہ بازار و کوسی شد	لے پارساز کنج سلامت بدر مرد
تا کہ روی بقول رقیب از نظر مرا	بہر خدا کہ بر سخن او دگر مرد

جامی درش ز منتر لالو دکان بود انجام چو اشک عنبر و بخون جگر بود	
بشبه چون بر نمودی روئی نیکو رمد آه و ز مردم باگ تیز برت است آیت از لطافت و رخ نیز شکر خواهد از زانو گدشتن و دیشم تو عجب آب جادو داند همه صاحبان را از ذوق کعبه	بر آمد نعره از انجم که آه درین شیوه تو بگذشتی ز آه که از خوانم این آیت که از د از شوق چند گریه سر بر افرو ندیدم همچو آن دو مسیح جادو من بچ دین و دل را از ذوق آن کو
تنت و ز منبر و گم گشت جامی چه شد کم گیر ازین شیمینه نیکو	
خوسی که ترا تا بجای رنجیه از جبین فرد عارض تست در عرق یا ز لطافت هوا سبزه خط عنبرین گرد لبست بر آمده گرد ز زلف کرده پاک بطرف استین جلوه که جمال خود منظر دیده سازاگر دشت دران چه ذوق لال از جهان فرات	یل باست آمد بر سر عقل و دین فرد قطره شنیم آمده بر رخ یاسمین فرد یا صف مور را شده پاک در آب گبین فرد دست فشان که ریزت مشک استین فرد در دل تنگ ناپدید خاطر نازنین فرد کاش میگذاشته گیسوی عنبرین فرد
جای خسته دل ز غم خاک سپان برین	کز مژده اش گرفت خول می هم برین

شاه خوبانی و ترکان خطا بند وی تو	سرکشان اخلوق گردن حلقه گیسوی تو
آتورفتی آفتاب ز زر می تا به طناب	تا ز ندین خمیه فیروزه درار و دی تو
بر می گیرم که چون آینه روین تن شود	که تو اندک لب یک لحظه در و دی تو
سه که بر شکل کمان زبر آید گاه گاه	سیل آن دارو که خود را جاکند بهار می تو
پرو ناد از دم دلی تو نید و از آن دست کو	کزرگ جان بندم این تعویذ بر باز دی تو
قتل عاشق را چه برساند نه رخ کمان	ایک کرشمه بس بود از گوشه ابروی تو

بند و جامی پاست تا مشوق شد باد ابله
نامه شوقی که آرد باد ناگه سوے تو

گر خجایا کنم نگه یکسر بودی تو	باد امرابین گنزدی سیه چو سوے تو
بود و لم از غصه خون تیغ تو بر داز بکون	هر دم شک لاله گون رو کنایه سوے تو
گویند گدا خوشی گاه زمین خدا خوشی	من خوشی و ناخوشی ساخته ام بنوی تو
ریشک دروان من بر تن ناتوان من	گر شود اتخوان من قوت سگان کمی تو
شب چو در آید ای صنم کشته شوم تیغ غم	باز لیم صبحدم جانم بدم بوے تو
باده گسار و غمزه زن راه بخت بگلن	تا کشد آن سبوشکن بر سر خود سوے تو

تازه خط تو بر دستم ز در نمی زمشک تر

جامی ازان نهاده سر بر خط آزدی تو

یارب از جانم بر مهره رخسار او	یا بهر یکچند روزی کن مراد پاد او
-------------------------------	----------------------------------

سوخست جانم از سبوم مجبور آن دولت	آبایا سیم دمی در سایه دیوار او
روح پیا سیم کوی زید چون خواهد زد	بار دیگر راه من لطف قد در خسار او
شد سیم در ره شگاف از خم نعل سبزش	مرهم آن چسبیت سیم مرکب ارموار او
عاشق مجبور را بر رخ روان آن شکست	میرد و خونابه از سینه افکار او
کو کهن را صورت جانان فرای مطرب سباز	کار غنچون سازست کوه از ناله کار او

کار جامی در هم از انکار اهل درو شد

ما صواب خویش رهم کن کن انکار او

ولا کام از نیش با چشم ترجو	والا لم تجد ما كنت ترجو
پرست این چشم ترزان غرض لب	کس کم دیده زین بر آب ترجو
کشید یکبار گسسته توام دل	اگر نباشیم یکبار گیسو
ترا سوی از درازی تا میان بست	خدا را این میان نیست یا مو
ترا بس نیست در زلف آن چین	که چین دیگر انگشتی برابر او
خطستان بافتندی جگر کین	نشست از شک گردی گردان او

گو جامی بر دهر بتان در ز

من این دامن مرا چیز سے دگر گو

مخ جان کردی بچو آوازه های خال و	گر غبته رشته لاعترن من بال و
گر بصد جان فرستد قاصدان مقصود و	دل کند فرنگها جان برکت استقبال و

بکسر بر دل خامه بار غم نهاد از شرح مجرب خون کهنم دل را و مالم بر کای ز چشم رویش را بر بند فشته گر کشد صد بیگانه صوفی دل عالم اگر دستش از ذکر دست	شد خمد و همچو نون ز نامه لام و وال و تا چو با اندر رکاب آرد شود بال او یک گنه نویسد اندر نامه اعمال و سینه ام چون قه چاک نیک گواه حال
---	--

وصل جریان جامی و طعن قیاس از قفا
در بدر درویش و غوغای سگان و بال و

ای جادو ان بصورت اعیان برآمده از روی ذات ظاهر و مظهر کیست یک بے صورت است عشق ولی عشق صورتش معنی عارفان است بهر صورتی که هست در موعن ظهور و بطون نیست غیر او کامش کشیده جاذبه عاشقانه کامش گرفته جلوه مشوق استین یک نشسته بر سر صدر جلال و جاه بر آنگه و خرقه فقر و تناید و ش بر پای لظاره سست منتظر نموده می بهر تاشای عاشقان	گما به نموده ظاهر و مظهر آمده در حکم عقل این دیگر آن دیگر آمده غالب شده کسوت صورت آمده در چشم سکران چه غم انکر آمده هر چند که ظهور و بطون برتر آمده با داغ عاشقان بلا پرور آمده بر شکل دلبران پر سے پیکر آمده در جلوه سروران جهان بر سر آمده محتاج دار حلقه زنان بر در آمده منظور هم خود است که بر منظر آمده و آنکه کشاوه چشم و تماشاگر آمده
---	--

پیغام خود رسانده و پیغمبر آمده باران قطره و صدف و گوهر آمده این هر دو اسم مشتق از ان مصدر آمده کاندر صفات ظاہر خود مضمر آمده ہر چند گاہ صفر و گاہ جمادہ	ہمراہ و محبت و روح القدس شدہ بحریت متفق کہ از اوصاف مختلف بیرون عشق و عاشق و مشوق و معنیست مشتق چونیک ذکر گری عین مصدر است تشکلفہ است جز گل و حدت باغ عشق
---	---

تجاے نہیہ رنگے ازان گل عجب مدال
کز عنبر کبود خروستہ چونیلو فرآمده

بیچارہ پے سبر و سیر نفختہ فیہ پر دایے ریش محبت بسلت نفیہ یار توئے پناہ من از شر آن سفیہ یارے بکن ز حال جگر تشنگان تہ با او بیسج وجہ نے بمنیت شبیہ چون شمع میکند دل من زین نشاط پیر	مع سماع و نغمہ نے میکند نفیہ مے وہ بیانگ نے کہ نہ ارم بفر عشق و غط بطعن بادہ پرستان زبان کشاد مایم و تہ عشق تو اے چشمہ حیات تشبیہ میکند رخت را البہ و سلے گفتہ ترا برشتہ جان آتش فگنم
---	--

تجاے حریم کوئے نغان کہیہ صفاست
طلوے بیاکنیہ و بشرے لزار یہ

برخ از ان تو ام شک نیازت انیمہ گرچہ در چشم حقیقت بین مجازت انیمہ	چشم کشائے زنا ز آخر چہ نیازت انیمہ در خط و خال تو امیرا حقیقت و دیدہ ام
---	--

بلبلانِ رامایہ سوز و گدازست انہیں بانگِ چنگ و نی کہ دروآنِ نازست انہیں چشمِ بندہاے چرخِ محققہ بازست انہیں در کفِ سر رشتهٔ عمر درازست انہیں	خوی تو بس گرم و لعلت آتشینِ دمی آفتاب پیش ساغر و سجودِ آمدِ صراحی گوش کن حقۂ ذکرِ شہِ چشمِ حوین لعلت لبہ شد کردہ ام باہر سرِ موی تو پوندے جدا
---	---

گفتہ رنگینِ جامی بینِ دوغِ دل درد
لالہ اے چیدہ از صحرایِ رازست انہیں

خوش آن سر کہ با جام گوید قرابہ کہ رود و خرابے نہاد این حسرابہ اگر نہ بود طشت و مہر آفتابہ کہ حرف بقا داشتے برکتاہ	حدیثِ جم و جامِ نراغِ ست و لا بہ بآبِ مے آباد کن کاخِ عیشم نخواہم زور و فتح دستِ شستن بود قصرِ عشرت بے خوشِ حیرِ بودی
--	--

کفِ جامے از جامِ خالے مبادا
اجب دعوتے یاد لے آلا جا بہ

زہے حسن و جمالِ جاودانہ تو نے مقصودِ ما دیگر سب نہ بخوید مرغِ قد سے آبِ دوا نخوانے عشقِ مجنونِ جزبانہ چہ داند نطقِ طوطی مرغِ خانہ	تعالے اللہ زہے شاہِ یگانہ ورین تبخانہ بہر نقشے کہ بینم نہ بنید چشمِ عارفِ عارضِ وصال اگر خوانے ز عشقِ دستانے مجوہرِ عشقِ از شیخِ خلوت
---	---

میان را چنان بهم در آغوش	۱۰ کہ موئے ہنم گنجد در میان
گدز کن بر سرِ حجامے کہ دارد	سر خدمت بن خاک آستانہ
منعے باو از چنگ و چپانہ کہ امی خواہد بر فیر کا نفاس عمرت درین بزرگہ چند غافل نشینی بہا ش از مئے لعل غافل زمانہ غینمت شمر روز عشرت کہ داند بہر خانہ کرد دست یا ہم نشانہ	چہ خوش گفت وقت صبح این تنہ بود مایہ دولت جادوانہ ز صوت آغانے و جام معانہ کہ پیدا است پایان کار زمانہ کہ روز دیگر زندہ باشیم یا نہ تا ہم سر خدمت از آستانہ
کعبہ مرو سجائے از خانہ خود	کہ خالے باشد از در پیچ خانہ
قبول خاص طلب چند بہر خاطر عمامہ نبوش جام مردق بسوز جامہ ازرق ہماے طائر قد سے زہمت تو نشاید بچشم نقص بین نقش کار خانہ ہستے ز عرض قصہ ما طول یافت نامہ قاصد فرغ روی تو تابان بوز جعد سلسل	بر زق و حیلہ کشتے با طلیسان عمامہ کہ خاص طالب جام ست نام عاشق جآ کہ سیل افسر ہر کہنے و طوق حمامہ نظر گردش پر کار دار و جنبش خامہ خوش آنکھ طے شود این طول و عرض قاصد نامہ کھنوا مع برق یلوح خلف عمامہ

ز آتش دل بجای علم بچ کشیدی
نقد نصبت لہوئے علیہ سلامہ

کشاو گنج جو اہر بوستان ژالہ کست سحر روحانیان کہ سوی زمین میان شاخ و شکوفہ خوش اجتماعے بود گرفت بچہ طوطے ہمہ باب طرچسپن دراز کرد در اوصاف گل زبان سوسن گہر ز بھر شود زاده عکس آن بنشگر چو عاشقی کہ زند شگ ریزہ بر عشوق دکان پیشہ گریست از جاپاب بشر پتہ بوتہ ایست شدہ مسخ لالہ کش ہر دم کلام مدعی و ہجائے آن زمان کہ شود	بفرق سحر و سحر شد گہر فشان ژالہ نقد چو مہرہ تبسیم از آسمان ژالہ کہ شگ تفرقہ انداخت در میان ژالہ چو طوطے فلک نہاخت بیضہ سان ژالہ ترغیر تش گرہ انگشت بزبان ژالہ چو سیلما کند از ہر طرف روان ژالہ بباغ شاہد گلرا کند نشان ژالہ کہ شگ میفکند سوی آن کان ژالہ پچہ کہ از نہد سیم در وہان ژالہ در آئین گہر رشتہ بیان ژالہ
--	---

بود و قطرہ نازل شدہ ز فیض سحاب

کہ گرد این بسمل دوزاب و آن ژالہ

گویند نگار من چو ز مجسمہ ان کنم گلہ دانم کہ رو نہم بر وجہت و جوسا و در سبب صبر کشم گویدم بنانہ	ان تات ماشیانہ آیتک ہر دلہ بر پائے سحرے نہد از زلف سلسلہ چون میدہ دولت کہ مرا میکنے یلہ
--	---

یار بچہ موجب است کہ آن شاد و دلنواز	بابی کہ چو من کند آفرینان معالہ
طے کن بساط کون کہ آن کعبہ مراد	باشد در اسے کون و مکان چند محلہ
حق را بحق شناس از تحت دقیاس	خورشید را چہ حاجت شمع است و شعلہ

نفسی کہ جامی از دو سپیانہ در یافت
 شکل کہ شیخ شہر بیابانہ بدید

منم امروز و اشک دانه دانه	کہ رفت از چشم آن دریگانہ
نجوید دل بجز آن عارض و خال	نذار و چارہ رخ از آب دوانہ
زبس کافرانہ عشق تو خواندم	میان عاشقان گشتم فسانہ
سرد و عشق ہم با عاشقان گمی	چہ داند ز اہم عشق این ترانہ
اگر چہ سرور بالالبت است	نمایہ پیش قد و میانہ
مگو آن طفل را شوخت نادان	کہ داند ہر بوسہ صد بہانہ

حدیث بوسہ تاکہ جامی دین بس
 کہ بوسے بخدمت آستانہ

ای بر سر یحسن جمہ آئین کے شکوہ	از سنگ جور و بار غمت پشت باجو کہوہ
پیش درت بنحاک مذلت فنادہ است	گر تاج دولت ست و گرافہ شکوہ
ہتری کہ تانوشہ ہمی خواندم از رخت	خطا تو شرح داد علی حسن الوجہ
ای حبیبہ جل شکل ما ز اہل صومعہ	باز آکہ این گروہ نکشاید از ان کردہ

جامی بسے خویش از جان خیر یافت
یا معشر الاجمہ با قدر خبر دہ

حلقہ ز نقش کشاد و باد سحر گاہ وصف سہی سرو بلند تقاضیت چند گریبان رزم ز شوق جالش راز دل خم پیش جام دہن باز درد دل تنگ نشین اگر چه ندارد آہ دلم بے تو بہت شعلہ جانسو	بشرق شمس الفیض بنور مجاہد کے رسد آنجا کسے بہت کوتاہ بزرگن ای باد صبا دامن خمر گاہ گفت صراحی از ان فغان و در آواہ کلبہ درویش تاب کو کبہ شاہ آہ کہ صد بار سوخت جان من از آہ
---	--

جامی بے صبر و دل سگان ورت را
ہدم دیرینہ است دیار ہوا خواہ

رہید آن آہوی مشکین ز من آہ خدا را می صبا آگاہ ہیم وہ ز ما بگرفت چون مشکین غزالے نیارم شرح کردن انجہ دیدم ز خونین اشک من باند مردم منم در انتظار ادشب و روز ز طیب لبت ادعطر کفن برد	نامی غنی غزالت گنت آہو آہ کہ آن آہو کجا دارد چہرہ آگاہ الایالیت شرے این مرعہ من از نادیدن آن نازنین ماہ دان لم شک مما گنت القاء نشستہ گوش برد چشم بر راہ چو شد با خاک جامی طاب ثواہ
--	---

<p>ای من سگ تو گر چہ بنا کام برود بے موجبہ چہ دست بدشتام برود از تنگ چرخ و توسن ایام برود کار و خرس فرو کہ تو بر بام برود دست از سمنبران گل اندام برود از جعد خویش و جان من کی رام برود</p>	<p>بازم طیفیل نیکل سنگان نام برود نکشاد و دست برد عاسی توسن برود میران منداناز کہ در سر کشے گرد خود ساز نیست تدبیر قیاس کی نیست کس در ملت تن کہ هست و در ایران رود او و سبیل غایت نسیم را</p>
--	--

جائے سپاس لعل پیش کو کہ مراد
 نیش کرم در شمع آن جام برود

<p>با خویش تن آسیت و خلق بریدہ چون کرم بوشم ہمہ بر خویش تنیدہ از خلق کسے چون رہ از خود نہ سیدہ ز ہمار گالش نبری مرد رسیدہ زان قافلہ بانگ ہر سے ہم نشیندہ در ہائے شین دادہ و خر مہرہ خریدہ</p>	<p>آن شمع پہ ویرست کہ در خانہ خرم بڑا تعلق کہ از عیار بریدہ خود خلق و تما کند از خلق رہائے یکبار بگر و سے رسید از رہ مردے از کعبہ و از قبیلہ روان دم زندا از کسب معارف شدہ مشغوف زخارف</p>
--	---

جائے صفت جام مے عشق پیرش
 گان جام ندیدست و از ان مے نکشیدہ

<p>مسن خویش از روی خوبان آشکارا کردہ پس چشم عاشقان آزار تا شا کردہ</p>

ز آب و گل کس جال خویشین نبود	شمع گل رخسار و ماه سر و بالا کرده
جرعه از جام عشق خود بجاک نشاند	و دفتون عقل را مجنون شیدا کرده
گرچه معشوقے لباس عاشقے پوشیده	آنکه از خود جلوہ از خود تست کرده
بر رخ از زلف بیشکین سلاسل بسته	عالمے را بسته رنجبیر سودا کرده
مرکب حسنت گنج در زمین و آسمان	در حریم سینه حیدر انم که چون جا کرده

نیکنے جامے کم اند عشق سیم درم خویش
آفرین باد ابرین رسمے که پیدا کرده

رسید ترک من از آب غرق کرده	شکسته ظرف کله جیب جامه شوق کرده
مضامی سینه اش از چاک پیرین صبح	هزار دل شده را اشک چون شوق کرده
باتفاق جهانے گذشته از دل و دین	بهر کجا گذرے کیفت ما اتفوق کرده
براسے باد و نقلش صبا صبحن چمن	زلالہ کاسه نهاد و ز گل طبع کرده
نثار او مہ جاننا کم ست و اور کرم	قناعت از من بیدل بیک متق کرده
ز شرح دل رتے پیش نیست چہرہ زرد	کہ خامہ بر تہ تحریر آن ورق کرده

گرچه منکرے بود سالتا جامے
کنون تلافی انکار ما سبق کرده

نمہ پو صبح ز شوق تو جامه شوق کرده	ز مہر عارض تو شک چون شوق کرده
ز لطف خویش بہر جا کشادہ گل درتے	بخط سبز خست نسخ آن ورق کرده

بصمن باغ گذر کا پتہ دشت غنچہ گروہ نشستہ بر رخ گل شبنست یا ز نسیم گل ارچہ خلعت خوبی تبار گے پوشید زمہ نسیم رنقے ماندہ است کے باشد	گل از بر اسے نثار تو بر طبق کردہ شبنہ نگشت تو دوز حیا عرق کردہ بچشم خلق جمال تو اش خلق کردہ ہجوم عشق تو تاراج آن رنق کردہ
---	--

حدیث عشق ز جامے شنو کہ شام و سحر
بکنج مدرسہ تحقیق آن سبقت کردہ

رخت کہ ہمو گل از تاب می عرق کردہ زلطف تو در تے خواند عند لب بباغ حق ست بر تو مرا بوسہ بود ہرگز بدرس عشق دلم زان گرفت برہمہ سبق ترا چہ بہرہ رساند ز حق چو د اعطاشہ ز عکس مہر رخت مسح رو نسیم این بس	ہزار حبا مہ جان با چو غنچہ شوق کردہ نسیم دفتر گل اوراق ورق کردہ کہ نہایت ز لب خود ادا می حق کردہ کہ عمر در سہ تکرار این سبق کردہ دقیقہ کہ بیان کردہ بہر دق کردہ کہ آب چشم مرا مسخ چون شفق کردہ
---	---

بنزدل خامہ جامے کہ کاغذ شطربست
وہان کشاے کہ بہر تو بر طبق کردہ

آئینہ باش و عکس رخسار بیند آئینہ گفتہ تو ان جمال تو دیدن بعشوہ گفت ذرات کون آئینہ ہاے جمال تست	مشو خبر کہ نیست خبر چون معائنہ گر صاف دل چو آئینہ باشی ہر آئینہ نقشے دگر نمود در رخت در ہر آئینہ
--	--

نہروئے تو خیر تپو شے و از در جبر و نوش	ابن سنا و بنیک الاسباب
تجاسے چور و زل طریم جرم فستاد فنا رخ شد از ملاح احمد اٹ کالست	
ساقے پاک و از کون کہن پال از جام لاله میگردن گشت غنچه الب ہر دم ز دفتر گل خواند بیاع تبیل با دختر زازب رستیم تازہ عقدے نئے من بخود فدا دم در کوی عشق و تھی مہ میکند نزل بعد از چہار و دلیک	بر طرب باغ رنگین بر روی دشت پال یا خود و بزم وندان در خون گرفت زلال حرفے کہ شمع وادن توان بعد سال محصول عقل و دانش کردیم در پال از نعمت ازل شد این و لہتم حوالہ ہر در لحظہ در تر قے ست آن ہا ہر وہ را
عالیت قصر عشرت آن شاہ عاشقان را تجاسے بلند تر کن آہنگ آہ و نالہ	
ولم شہما کشد ز ان ام زلف آہ بہذا قال زلفی دام زلف آہ یفلک زلف تو عزم سر آمد زہے فکر دراز و عزم کو آہ توئے دلخواہ من تا رخ نمودی روا شد کام من بردہ دلخواہ گلہ کج نہ کہ ترکے چون تو رعنا نئے بنیم درین فیروز خرگاہ سمند تازہ جولان دہ کہ امروز سیاہ خوب دیان توئے شاہ	بہذا قال زلفی دام زلف آہ زہے فکر دراز و عزم کو آہ روا شد کام من بردہ دلخواہ نئے بنیم درین فیروز خرگاہ سیاہ خوب دیان توئے شاہ
سر جامی و خاک رہ گزارت	چو خواہد خاک شد پاک درین راہ

سنگین بروزِ دگر قتلِ سبیدہ	کہ روزِ دگر را کہ مردہ کہ زندہ
بنو دم پسندیدہ صحبت تو	بیدار سے از دور کر دی پسندہ
ز چاکِ گریبانِ تنِ نازک تو	مرا جانِ مردانِ جانِ نکلندہ
دلِ سخت چون سنگِ شیریں آگ	ز جاتے کہ فریادِ در کوہِ کمندہ
من ابر بہارم تو گلبرگِ خندان	مرا کارِ گریہ ترا خوشے خندم

چہ دوزِ بے ہم دلقِ صید پارو چاہے

نیابے دلِ زندہ از دلقِ وژندہ

کے بود جانم ز بندِ غم رہائے یافتہ	ویدہ از دیدارِ جانِ روشنائی یافتہ
کے بود جانِ فگار دسینہ مجروحِ من	مرہم وصلے برین داغِ جدائی یافتہ
کے بود زان لعلِ جانِ افزائی لعلِ دلکش	سخت من فیروزِ می و کامِ روانی یافتہ
کے بود دستِ من آن طرہِ عنبرِ فشان	کز نیشِ جعدِ نبیلِ مشکِ سالی یافتہ
دقتِ ازین لبانِ نوایِ عیش و برگِ خرے	خرم آن حرمِ کوہِ برگِ ازبے نوائے یافتہ
بیلِ بے صبر و دلِ باخار ازانِ خست	کز گلِ این باغِ بوے بیوفائے یافتہ

با سرِ ریشائے و تاجِ کیانے جم نیافتہ

جامے آن گنجے کہ در کجِ گدائے یافتہ

ای غمت ہر لحظہ جانِ ناتوانی سوختہ	برقِ عشقت خانہ بے خانِ بانی سوختہ
زینچینِ کز ہر درونے سوزِ عشقت شعلہ در	عاقبتِ بنیم ازین آتشِ جہانے سوختہ

تیریت مارا علم تم ز آتش دل پر چو ما	با درون آتشین فتریم و جانی سوختہ
قصہ نوز دل پر دانه را از شمع پرس	شرح آن آتش نذر از خبر زبانی سوختہ

سوختہ بجائے ز آتش عشق آنچنان کردی نہا
بزرگھے خاکستر و چند آتھوانے سوختہ

آنکہ بالائے ترا افراختہ	بہر جان من بلالے ساختہ
سیل جانہا میر و در کوئے تو	لکہ جان عاشقان بگدختہ
دست قدرت جملہ سباب کمال	جمع کردہ شکل تو پر داختہ
ہر کہ دیدہ لطف چوگان بازیت	جائے گوئے آنجا میر خود باختہ
میگر نرم من دو اسپہ در عقب	میر سد خیل خیالت آختہ
گوہر دریائے رازست شک من	موج عشقتش در کنار آختہ

کم شناسے قدر جائے راز و سیح
کس بہ از تو قدر او نشناختہ

اے زہمہ صورت خوب تو بہ	صورتک اللہ علی صورتہ
روی تو آئینہ حق بنیے است	در نظر مردم خود بین منہ
بلکہ حق آئینہ تو صورتے	وہم دولے را بیدان ہر دہ
صورت از آئینہ نباشد جدا	انت بہ متحد فانتبہ
رشتہ کیے دان و گرہ صد ہزار	کیست کزین رشتہ کشاید گرہ

ہر کہ سر رشته و مدت نیافت	پیش رخ سے این نکتہ بود مشتبه
ہر کہ چو جامے گزید بند شد گر بستر رشته رود باز بہ	
خوش آن دیاز کہ دل کردہ صبا چون شیشہ ز رشک لعل تو ہر خون خوردہ بود کہنوں بسجود و درت اندویدہ بخت خون لم دلہم خیال ترا جامے شد ز عشوہ عشق دل مرا بکلاست میا ز ما کہ کسے بیجای باوہ پیر آب حیات شد ہر گم	بہم خوندمے لعل ز آگہوں شیشہ بہمدمے قلع میدد برون شیشہ بلے شراب بریزد چون شد گہوں شیشہ چنانکہ جامے پری گرد و از فسون شیشہ بنگ خار دگر دست آزمون شیشہ خیال لعل تو آورد و درون شیشہ
تمام شد سے ازان لب فناء کو جامے کہ موج دیدہ ما بر کند ز خون شیشہ	
انکے کہ ترا بر گل رخسار دیدہ شک رسیدت برومی تو چکویم شکست برومی تو نہ نکستے ست ز شکم از چشم درخت شک بہر جا کہ فناوہ شک تو میان مشو در ہاست کہ مردم در وقت بوجہ گھر شک تو جامے	باران بہارست کہ بر لالہ چکیدہ کز شک بروے من مسکین چہ رسیدہ کش دیدہ در آئینہ رخسار تو دیدہ گلرگ تر و لالہ سیراب دیدہ از بہر بنا گوش تو در رشته کشیدہ ز نیان سخن پاک در وان کس نشیدہ

عشاق را فدا دہ بر گہای جان گرہ	تیا بستہ بظہر غم بر نشان گرہ
تا کہ فگند زلف تو اش بر زبان گرہ	میکرد شانه شرح جمال تو بر بوی
در حلق شیشہ شد عین چون از خوابان گرہ	ساقی ز جام بعل تو یک نکتہ گفت و بیا
بعد نبشتہ بر طواف بوستان گرہ	خواب فریب مرغ چین باغبان کہ زد
واد خوش بر غم مازدہ بر اروان گرہ	ما خون کشا دہ بر شکر خندہ اش نہ چشم
ننگین خدا را ز کمر بر میان گرہ	تا سپا گرہ نیاد و از لطف آن میان

تا دید و جاسے آن گرہ زلف بر عذار
صد آرزوست بر دل مسکین از آن گرہ

وز جہد پیچ و چ تو ہر سو گرہ	ای شستہ تو خم خم و گیسو گرہ
بند قرب کشا سے پسند گرہ	خواہد ز ہفتوسے تو کشاید گرہ ز بند
و چین با و مسدود ہو گرہ	آن زلف را بشک پیوستہ کزین تباہ
در دل ز شوق آن قد و لچو گرہ	شد غم سرا کہ ہنجو صنوبر بود مرا
بندہ برد شستہ مردم جا و گرہ	چشمیت بعثتہ ز برگ جان کیے
بعد نبشتہ بر گل خود و گرہ	زلف تو بر عذار تو گوئی فدا دہ است

اگر یثبات جامی نشانی است
خونہا کہ بستہ بر مژدہ او گرہ گرہ

ہر چہ جز عشق تو ز آلائش آن پاک شدہ	منہم اکنون بسر کوی وفا خاک شدہ
------------------------------------	--------------------------------

مریم ریش کسائی و ازین در دھرا	بینہ مجروح و دلفگار جگر چاک شدہ
تند حزام و بین ہر طرف سے رختہ	خندہ پریشیوہ آن قامت جالاک شدہ
منکر عشق مشو خواجہ کہ بدنامی عشق	ہمہ زمین ہرزہ دہی چند ہوسناک شدہ
شعلہ و رختہ پیر دین زودہ و خرمن باد	شرری کز دل گریم سی افلاک شدہ
چشم مست تو کہ میدشت بدم نظم	و در با آمدہ خو خوار و بیایک شدہ

ہم عنان باد گرانی تو و سبکین حیا سے
ماندہ از دور و لے بستہ فراق شدہ

منم ز مہر تو شبہا بکراہ فادہ	نشتہ شک فشان چشم بر ستارہ نہادہ
زہر چغیر تو در گنج غریبم نشتہ	ہر چہ حکم تو بر پاسے خد شبیم ستادہ
لگ تو ام کہنہ جفا نوازش من	ک نیست بخت کہ سازی مشرقم تھاو
ولا سجدہ بر منہ شگافا سے خد گش	کہ بر تو آن ہمہ دریا کرمیت کشادہ
تو خواہ رسم جفا گیر و خواہ راہ و خار و	منم عنان اراوت بست حکم تو دادہ

خوش آن زمان کہ تورانی عنان فکندہ دھامے
بعد نیاز و و پیش تو سن تو فتادہ

زان تازہ خط سیر کہ برب فرودہ	ہوش و خرو تبار کے ازار بودہ
خضرست آن ز خط کہ ز لعل حیات بخش	دیگر آب زندگیش رہنمودہ
گفتند نامہ اسے تو میگفت دی تے	امروز خوشدلم بگمان کان تو بودہ

بر دوسه ادریکه رحمت کشود	هرگز بلطف جانب اکر دونه نظر
زینسان که خوش مسند راحت عنوده	شبهام غم ز محنت بے خوابی منت

گفت: به گوئی قصه جامی چه حاجت
روزه اگر فسانه مجنون شنوده

رسید از ده آن شاه خوابان پاوه	تجارت کرد که کج نهاد
پایه قتل عشاق زابرد و غمزه	کمان کشیده خدنگی کشاده
ز روی زمین چون قدم برگرفته	جهان بخت زمین برونده
سهر شکم که هرگز ستان ندانند	چو خاک پایش رسیده ستاده
پری و آدمی قاصد از جهانش	مانا که از ماه و خورشید زاده
سگ رستان نیازم که دارم	بگردن ز طوق و فالیش قلاوه

من بهر بیگانگان فال عشقش
که این قرعه بر نام جامی فاده

گفتش بالجان بخش از میسحا کم نه	گفت دم در کش که تو شایسته این دم نه
گفتم از دست ربانی باید آخر مرغ دل	گفت گویا واقعت این عهد ختم در ختم نه
چند نالم گفتم از دست تو در عالم چونه	گفت روی من مال نپدارم که در عالم نه
گفتمش به بار در بر غمت باران شوق	گفت چون بنبره ازان باران جزا ختم نه
گفتمش دل پاک شد بیکان از روی یغ	گفت باز خیم حیان در خور داین مهم نه

گفتم از شادوم نساز می بار از غم کم کن | گفت اگر انصاف باشد لائق غم هم نه

گفت آن راز نهان با محرمان در میان

گفت رو جامی که تو این اندام هم نه

ای سر دشتین که کلنج نهاده
از جنس آب و خاک نه از گوهر پرست
ناز کرتی بر بزرگ من در نه گفتم
وصف ترا چنانکه توئی چون کنم خیال
رفت آن سوار و صبر و خرد و در کاب
خود را میان راه فگندم بچشم گفت
بر خاتم که دست نام در عنائش گفت

دی تا هگل که پرده ز عارض کشاده
در نوع جن و انس از که زاده
بر شکل سرور خسته از سیم ساده
کز هر چه در خیال من آید زیاده
ای تنگ خون گرفته تو چون ایستاده
کیسوشین چه در در مردم فاده
زینان چراغمان ل از دست داده

سر بر نشان پاش نهادم بعشوه گفت

جامی بر وجه در پی من سر نهاده

ای کز آن آرام جانها مانده تنها زنده
یا قتل عاشقان امر در باغ و آفکند
گر نه ای زاهد از عشق جو آنست زنده دل
اتن خاک کی تو روح پاکی ای جان جهان
وصل و هجر آمد حیات و مرگ می ل شکر کن

زندگی باشد وبال جان تو تا زنده
شاد زی اے آنکه بر امید فردا زنده
در حقیقت مرده اگر آشکارا زنده
گر چه با مریم دور از تو تو بی مازنده
گر من اینجا مرده ام باری تو آنجا زنده

یار گوید ہر زمان خواہم ہمیں کشتن غم مخواری دل تو خود ہم ہر اینہا زندہ

نہم مرده بر دوت عمریت در جان کندم
کس نے پرسد کہ حاسے زندہ یا مرده

مراد لیت بصد گونہ در و پرورده
که رفت جان جهان و داغ ناکرده
زمن گزشت تغافل کنان نیدانم
که طبع از کش از من چرست آزرده
بدون فنا و دل از پرده شکیب و مہوز
زمانہ تا چہ برون آرد از پس پرده
تقلدان چہ شانسد داغ ہجران را
خیز شعله آتش ندارد دفسرودہ

در مرغ دور کہ تجامی نبشک سال فراق
زیافت او بر از گشت وصل ناخورده

نشدید اسے خورشید رخ ترار دزدہ
کہ نیست بر منہ و خورشید پیچ جار دزدہ
تن تو کامہ و جان ہزار سوختہ دل
لکن کن کہ نباشد ترار دوار دزدہ
بسے ہاند کہ سازد چو باد نوبار یک
را فراق جمال تو و ترار دزدہ
ہزار رختہ بود در نماز و زہر تو
کہا تو کا فشرخو نموزارہ و کجار دزدہ
زرد زہر خوردن ہے مرا بریم گنہ
کہ ابراسے تو داریم سالہار دزدہ
زہر چہ غیر تو بستیم را دیدہ دل
کہ نیست بہتر ازین و طسریق مار دزدہ

چو نیست بر شکرش دست رس جامے
باب دیدہ و خون جگر کشار دزدہ

زہر طرت کو دور آمد کشاد و دُخ آن داد	مرا شاہد و شد شتر خم و جسر اللہ
کمال حسن از ان رجال دیدم	چوبست بند تبا و سکت طرف کلام
غلام عطف خرام و بیم کہ سالک را	گمے برد بسر راہ و گہ برد از راہ
سر نیاز برامش چہ سود چون کند	از ناز و حشمت و خوبے زیر پاسے نگاہ
کمن بعشق بیان عیب ان لای شیخ	ز سر عارف عاشق خدا بود آگاہ
حدیث عشق کہ منشور دولت آمد ہست	بگفت و گوے متکرر کجاست و کوتاہ

شہود یار و راغبار شرب قیامت
کدام غمیر کہ لاشے نے الوجود سواہ

ای ترا چون من بہر دیرانہ دیوانہ	پیش ماہ عارضت شمع فاک پر دانہ
محنت یعقوب زور و دل من شمشیر	تھہ یوسف بد در خوبیت افسانہ
نقد جان دل ز بہر خویش میخوایم بس	صرف راہ تست اگر داریم درویشانہ
گر خجالت دست بردم پیش پا مالم کمن	مورسکین را نشاید کشت بہر دانہ
خانہ ان گزشتہ یران تگرگز تھاں عشق	برسد کوی بلا داریم محنت خانہ
بید لائز نیست اندر عشرت آباد وصال	بعد ازین باد قراق و گوشہ ویرانہ

جامی از یک جرہ جام غمت بیدل قفا
دائے گرسائے ہجران پر و پیمانہ

خوشامے از کف آن ماہ چارہ سالہ	کہ بہر نقل و ہر بوسہ جنبانہ
-------------------------------	-----------------------------

رسید غم و شوالِ ماہ روزہ گذشت پیالہ گیسو ز آلالیش گناہ ترس مراست آتش نب و ریکر نمیدانم بهوش باش که راه بسے مجرزد بلاف اطفالان زمانه غم بهاش	بیارے کہ مین بود تو بهر حال که بر وطاعت یکماه حسرتیم یکسال تراگر دل از بهر حسیت تبخال عروس دهر که مکاره ایست محتال مرد چو ساعی از راهبانگ گوسال
---	---

چو دل به جلوه شایسته ترا جایست
بکش لال ز غنچ و دلال دلال

او میرسد و خلق زهر سو نظاره هر کس لب را زرد و دهنه تماش خواهم که دو دم پیش عنائش چون غلامان چون باتیان چند کنم نوحه در آن کوئی خواهم که بیک زخم باز داشته نگردم بے خوابی بار اگر آن شوخ نداند	چون نیست مرا طاق تظاره چه چاره سیکین من حیران کنم از راه کناره هر که رسد پیش من آن ماه سواره رخسار خراشیده و سیرا من پاره باشد که چشم لذت تیغش دوسه باره لے کاش برسد شبی از راه دستاره
--	---

نگرفت در آن شگدل افسانه خجاست
هر چند که چون میشود از دس دل خار

شبهاسن و خیال تو دکنج خانه کردند عاشقان بملت خوشنشان برین	باخود زلفت و گوشت تو هر دم فساد هر دم چه حاجت گولے بهانه
--	---

سوز و زبان خامه که شرح اشتیاق	گر آتش عزم تو بر آرد زبانه
خواهم عنان گرفتنت ای شمسوارین	باشد بدین بهانه خورم تا زیاده
ایک دل نگار من بکے ترک تند خو	هر خدنگ غمزه چو خواستے نشانه
آجا گرفت خیل خیالت میان جان	غم رود نهاد سوی من از هر کرانه

جامی ز اعتبار برانستان ز تو
همچون تو صد گداست بهر آستانه

کیست می آید بپا پوشیده دامن برزده	شکل شهر آشوب و آتش بجایم درزده
کرده در دین سلطان هزاران خنیش	هر خدنگ فتنه کرد غمزه آن کافر زده
در دهر کم ده طیبیا چون زمر هم خوشتر	زخم آن شکسته که در مانش مرا بر سر زده
و مبدم خون میرود از چشم پر خیم تا مرا	بر رگب جان غمزه خونریز او نشتر زده

هر کجا نوشید جامی با دوا یاران نخست
پوسه از شوق لعلش بر لب ساغر زده

برفت آن به دیار اور دل زدی خندش زنده	غمم سحران اوجا جان شیرین بمفلس مانده
مزان تندای عمار می دار لیلای جسته اند	که با صد بار دل حماره مجنون باز پس مانده
بامیدی که آید آفتاب محفل شیرین زدی	جهانی چشم برده گوشت بر باگ جرس مانده
چو زدا کنون گل رعنا بعشرت نعره و سحر	و نه غم گر بیل کشید اگر قمار قفس مانده
اکبریش چون ناله پیمبران چمن جاکی	کران گلشن گنج شمشاد ز فیه خار خوش مانده

از نوای فتح زلفت وچ ماو مارسته	ای بقصد ملک دل حشمت سیاه آریسته
مردم چشم زور و فعل راه آریسته	تا بغیر وزی عنان تابی بجز لان گاه از
جز بتقل و سینه گردد بزرگ آریسته	مجلسستان بیا و آن زبان لب شست
درسته گل را بشاخی از گیاه آریسته	و کز طوبی که کرده دل رویت نخل تفت
آفتاب ز کوی زیرین کلاه آریسته	هست بر فرق گردیانت کلاه سبز خرخ
شهر ویران شد نصبت عدل شاه آریسته	بر خراب آباد و آن و از لطف گذشت

بهر سلطان خیالت تجامی از فعل شرک

در سواد چشم تر حشمت سیاه آریسته

بجمال تو که هستم بجان نیکو خواه	آن در رخ را که بنیم گر ماه بپناه
بر کشد آهوسه بسکین ز دل سوخته آه	گر کشی از پیله پیچیده که عید کسان
هست آن خال سینه تیرین حلقه گواه	بله خوبان برخت خفا غلامی دادند
چکنه که از این گوشت شدم روی براه	برندارم ز دست رویه اگر سر برود
تا که از جان تیغ تو کنم تیر نگاه	خوابد از غصه رقیب که ریز و خونم
حال خرم من نیست جز این نه و گاه	در شک و رخ زردم بگرگز کردن

حاشی از بهر رخ که تب و گاه کشید

نیست کس را بجهان حال بد نیگونه تپاه

ایک سواره میرسد آن ترک کج گاه	خلفه نهاده رویه تفتلم نبال آه
-------------------------------	-------------------------------

آوینتہ ز طرف کمر جان صد اسیر	برہم زدہ بتیغ مرثہ قلب صبر
در تاب ماد عارضش از بادہ صبح	معمور چشم جادویش از خواب چاشتگاه
ہر سوز شوق طلعش افغان لعل	ہر جاز ظلم عمرہ اش از داد خواہ
زارم کشید و بر سر رہش بنیگیند	باشد کہ سوے من تبرحم کند نگاہ
گر لاف عشق نیز نم ای خود طبع صحت	ایک سر شکسرخ و رخ زرد من گواہ

حائے ز جام غصہ چو خون جگر خورد
نہود سرود مجلس و جز فغان و آہ

زہے رویت زہر دے نمودہ	بجز زوے تو خود روئے نمودہ
نمودہ روی خویش از حسن خج بان	دل از عشاق بے سامان بودہ
فروغ روی تو عالم بگیسود	ز زلفت گشت دوارے کشودہ
ندانم تر عشقت کس بہ از تو	کہ ہم خود گفت ہم خود شنودہ
اگر اندہمہ اعیان عالم	بقی بخلوت خانہ و مدت نمودہ
و گر نقش ہمہ ذرات امکان	شود ز آئینہ ہستے نمودہ
نگر و قدس ذات لایزال	از ان یک کاستہ زمین یک فرودہ

ثناے ذات تو حائے چہ داند
چکوبید ناستودہ از ستودہ

سبب ز تمدان ترا بہ زہ
یافت و لم متعہ اشد بہ

<p>دانه خال ز وقت چون نمود گشت به از دانه خال ن فتن گفت ز می هر که بدید ابرویت غم جو دے قسمت و محنت گان نیست بچا الا کے دستے ز تو</p>	<p>دانه چو سر گز نہایه ز به گرچه بود میوه بے دانه به نیست بے چاره کمان راز زده قسمت من پیش ده و پیش ده نے که میان بست بچندین گره</p>
<p>بین لب او حائے و بخود بخت باد و خور و مست شود سر بنه</p>	
<p>الله الله چه نازنین شده من چنانم ز بید لے که میس کرده رخ ز چین طره عیان ز تیشین لعل آبدار بست من بجان بنده کین تو ام گشته گم دلا بکنر لبش</p>	<p>آفت عقل و هوش و دین شده آ تو در و لیس چنین شده غیرت لعل بان چین شده خاتم حسن را گبین شده بهر قلم چه در کین شده چون گس غرق انگبین شده</p>
<p>حائے از فکر آن دمان دیان خرده دان و دقیق بین شده</p>	
<p>فل کان میان نازک بانو و خیال بسته چون خواسته منصور تصویر ابرو می تو</p>	<p>یش تو مرغ جان از ان شته بال بسته بر آفتاب تابان مشکین لال بسته</p>

پے چون نبرجم وصلت آرم کہ غیرت تو آنکس کنج آب حیوان ہر جا سوال کردی تا در رکابت از تو ز گین رکاب بندم صورت چگونہ بندم در خاطر چو این	رو بر صبا گرفتہ در بر شمال بستہ نوشین لب تو دیدہ لب از سوال بستہ آدہ منم زویدہ ز گین و ال بستہ آینہ دل تو زنگ لال بستہ
--	---

این نظم بستہ جامے با آوازہ دستہ گل
کز بوستان سعدے طبع کمال بستہ

میوہ باغ بہشت بلکہ از ان نیست خرقہ پوشین چو بہ عاشق غمدیدہ را شد دل خلقیہ سیر چند نے گرد رخ زلف چو در پاکشان بگذری از بوشی شاہ و خوابان سپاہ شکر چین قدر و جا باقدم یافتہ رشہ شکم بگر	سیب از خندان تست متناقد کردہ ام از غم بر جامہ پوشین چو بہ زلف شکن پر شکن جگرہ بر گره سوی تو عشاق را رہ نشود شبہ یاد اسیران کین داد فیتہ ان بدہ تاو کاد مرست آن چو کمان این چو زہ
--	---

در بر جامے دلش پید از دست تو
تا دلش آید بست بر ذال و دست نہ

ای بے تو زویدہ خواب رفتہ باز آکر ز رفتن تو مارا ہر جا تو سمند ناز را ندہ	وز ہر مرثہ خون ناب رفتہ از دیدہ در خوشاب رفتہ خوبان ہمہ در رکاب رفتہ
--	--

ور و ولبت معاشران را با آن همه نور ماه تابان در یوزہ کنان حسن پشت	از سر هوش شراب رفته پیش تیغ تو ز تاب رفته ماه آمد و آفتاب رفته
---	--

خوابه دل که ریخت جامے
خونست که از کباب رفته

گر نالم ز دل خارہ بر آید ناله گشته و بنال غم کرده سوار استوان انچه در وصله نشیند بستم عشق مرا جان سزدنیہ کہ یک سہ بہا خواہم داد خور و دم از خال لب و تجلیل بوسے گر ز ندب لبان غنچہ دہن لاف ز لطف	در بکریم ز گل تیسرہ بردید لاله اتک سر خم کہ بدین گونه کشد و تبالہ نست غیر از دل و آن نیز بصد پر کالہ کے بود کے کہ رسد نیہ مارا حالہ روز شیرینی آن بوسہ مرا بتحالہ دہن غنچہ کند پارہ بندان ز حالہ
---	---

چارہ سالہ محبتہ پنجہ جامے بترافت
کرد بیرون ز کنش حاصل پنجہ سالہ

سلام اللہ ماتحت جامہ علی اکناف و اوفیہ حلت اگر و ز نامہ در و دل نویسم وگر با خامہ سوز سینه گویم	تفقد الالف او حادث عامہ سعاد بالسعادۃ والسلامہ شود گلگون ز آب دیدہ نامہ علم بیرون زند آتش ز خامہ
--	---

<p>زبان کشتا وہ بر من خاص و عامہ دلو قلنا اے یوم القیامہ</p>	<p>ہم عالم لطیف عشق بازے نیاید تھہ دوزے بپایان</p>
<p>پشیمان شد زلف عشق جاے ولکن لم یسجد یہ السنہ امہ</p>	
<p>خود مردہ پیش زندہ دامن از فرود بہ از تخیل آرزو برد دولت نمود بہ کیا رگے ز نام ارادت سپردہ بہ دست ہوس بخوان نوالش خبر دہ بہ کان رشتہ از قبیل علایق شمر دہ بہ در تنگناے توبہ و تقویٰ فشر دہ بہ</p>	<p>ہر کس کی نیست زندہ بعشق تو مردہ بہ ہر کس نہال شوق تو در باغ جان گشت خوش فانیست عشق کفایتش چون چرخ سفلہ میدہ اندر نوالہ زہر اے شیخ سحر دشمن شر طارہ فقر زادہ کہ عیب بادہ فشار ان مہ کند</p>
<p>جامی خیال خال و خطا نیکوان بسند کاین نقشباز صفو خاطر ستروہ بہ</p>	
<p>ارائے فیہ وجہ اللہ مبرہ شنیدم مژدہ اسے انا اللہ ز امر حقیقت گشتم آگہ نباشد دعویٰ خوبے موجب مبادا دست کس نہین گوئی کوتاہ</p>	<p>کشاو از چہرہ شکیں برقع آن مہ ز قدش چون درخت آدمی طور لبش کشتا بہر از حلقہ رعل برویش ماہ را از بیج و بجمہ بدان لعل درازم دشمن نیست</p>

دردن غنچہ چون لبست تہ	تراپیش عبا آفرش گل ساخت
	بلطف قدرد حای زود رفت زہے لطف قد اعلا اللہ قدرد
برگردادہ دایہ برمشک چین منہ دام فریب دروہ مردان بین منہ چشم مرا گدہ شہ یابریں منہ بر عاشقان سوختہ دغ جبین منہ من زندہ ام ہنوز ز کشت تیغ کین منہ جز بندہ کینہ و گک کترین منہ	برگ گل رستم ز غطر عنبرین منہ چون بسکینے خرام کش زلف زیر پا حیف ست بر زمین کف پایت خدایا گفتمہ سبحان کس نہم داغ بعد ازین بر من بکد وز خم جفا مرست بکن ارباب عشق را چو ستالی مرلقب
	حای گہ سجود ریش آوب مباحش ہر جان نشان پائے دے آنجا جبین منہ
مشک تر پیرا من گل رعیت آب چشم مابخون آیمخت ہر یک از موے دگر آد بخیت ہر کدام از گوشہ بگر بحیت خاک کویت را بترکان بحیت رشتہ جان از تنم بگیت	لے خط نقشے زنو انگینخت با خیال لعل رنگ آمیز تو دارم از زلف تو صد پارہ دلے آہوان دیدہ فریب چشم تو چشم من ہر شب بخت جوی تو تا سر زلف تو از کف دادہ ام

جامی از وصف امانت قاصد است
گر چه هر دم صد خیال انگیز است

<p>بلطف قدردان دلها ز دامن بهر وجه سخن زبان روی گویم مرا با آن دبان تهرست پنهان سجده نشسته ام تیغ تو بگذشت نمیشم بجز راه سلامت غم عشقت در آمد از در و بام</p>	<p>به لطافت تداعی الله قدردان از خوش باشد سخنهای موهب کسی از تیر درویشان چه اگر دم سبیل چو آب الحمد لله ترا دیدم برافروخت ادم از رده بله دیوار مارا یافت کوه</p>
---	--

چو طنبور از تونالان بود جامی
فراق زادن الطنبور نغمه

<p>آب چشم تابا به رفت و آمد تابا به شد معلم پرور تعلیم خلق آما چه سود بعد آیا من که می بینم رخت پیش نظر خاک پایت را نگه میدارد از رویم قریب فتم از شوق من گریان بای هر دگل جان شیرین گفتم آن راز من تلخ آمدش آبست جامی را جرابا این همه دعوی مهر</p>	<p>است بر در دل بنایه اما به گواه چون ندارد عجز عشقت رستان طفل راه نگاه آب وید مانع میشود که دود آه آن سیر رویج روی من بیدار دگرگاه غرق گشتم منیر نم دست بر شاخ گیاه گر پذیرد غم اکنون بستم از جان غم خواه زان رخ نیکو خرابی حسن الله جزاه</p>
--	--

رسید یا طریق جہار با کردہ	گرد زابر دوسے دو بقیع زردی واکرودہ
نمودہ همچو گل از غنچہ پیرہن ز قبا	تیرا پیرہن صبر اقبال کردہ
فتانہ رشتہ خوی از رخ و عباد زلف	تیمم نبیل و گل ہمسرہ صبا کردہ
کشید خط خطا بر من دنیا روم برد	گمان کہ راے صواش درین خطا کردہ
ولے ز لطف عیش امید میدارم	کہ خط عفو کشتہ بر خطاے نا کردہ
صفای شرب آن چشمہ ز لال نگر	کہ صد کہورت مادیدہ وصف اکردہ

نکرده توبہ ز عشق تو جامی نیم سر

چہ جامے توبہ ز غم کہ کار با کردہ

جانا چہ شد کہ جنگ جفا ساز کردہ	آسا ز بے چوخت من آفت از کردہ
دل را بدام طردہ طرار بستہ	جان را شکار غمزدہ غماز کردہ
ہرگز نکردہ بہ نیاز من التفات	در زانکہ کردہ ز سر ناز کردہ
مہوش دار در قدمت سرنگندہ ایم	مارا بعثوہ مست و سر آواز کردہ
صدردہ پیش زندہ شدت از لب عیب	گر چون میح و عوے اعجاز کردہ
خون خوردہ ام بے چوہر امی کہ کید دم	در بزم وصل خویش سر آواز کردہ

جامے روح نفست دادہ بوی گل

ہر جا چو غنچہ دست خود باز کردہ

سیخ بر افشہ وختہ ماہ ستور شدہ	قد بر ہنر خستہ ز شک صنوبر شدہ
-------------------------------	-------------------------------

دے نکو بودے و امروز کو ترشده	دے نکوئے رخ تو روز بروز افزون است
روح قدسے کہ بدین شکل مصور شده	نیست حد بشیرین لطف و راحت کہ تربت
در حق باچه جفا جوے و شکر شده	خوی تو با همه عشاق و فدا و کرم است
جای آن دارد اگر بیهوده سرور شده	میش بالامی توسینہ ہمہ سرور قدان
کہ پس از محنت بسیار میسر شده	اندکے سایہ فکین بہرہ امی و دواصل

جامے از حرف ریایک بشو لوح ضمیر
دوسہ روزے کہ حرف می و ساغر شده

تا مرہم پیشینہ بود و رخ پسینہ	بار و گرم کش ز جفا داغ پسینہ
تا دل نشود پاک ز غل سینہ زکینہ	ہیہات کہ نہایت غمہاے تو گردد
کاین درد و سرایت کند از سینہ پسینہ	پیش آن کہ برگیرست از طالب عشقہ
صد گوہر سیراب بہر کنج و فینہ	گنجبست دل من کہ ز بیکان تو دارد
شرطت ز شاہان جہان پاس خزینہ	دل جایی غم تست نگہ دارش ز اغیار
چون منع کہ آید بزین از پے پسینہ	جانم سوی تنج از دوی خال تو آمد

ایار کند میل غمہاے تو جامے
از خون جگر رنگ کن و راق سفینہ

با تو کیست عہد من کہ تو ہزار کرد و	لے کہ مرا بعد جفا سینہ نگا کرد و
جان لبیم رسید کو آنچہ هزار کرد و	بوسہ قرار کردیم از لب و چو جان دہم

چشمہ آفتاب را زیر غبار کرده	نقطہ اندازست این یازد که مشک سو دہ
بالش خارہ دادہ بستر خار کرده	نواب گم جہ از خود ساختہ حریر و گل
غارت عقل و ہوش را فتنہ سوار کرده	جلوہ کنان ہمیر و مرکب ناز زیران
کلیہ محنت مرا باغ و بہار کرده	روے چو گل نمودہ سبزہ بران فرو دہ

جامے اگر نہ عاشقے در رہ نیکوان چہرا
دل بد و نیم اندہ چشم چہار کردہ

چشمے بدین نمودیدہ در خون شستہ نہ	بازے و مرغے بدل ریش خستہ نہ
بارے بقدر طاقت پشت و شکستہ نہ	پشتم شکست ہجر تو گریار شستہ نہ
آن ہم بیار و بردن ز غم زستہ نہ	چون دل نمیدہ ز غمت گرد گزشتہ نہ
از زلف خویش یکدوستہ ماری گشتہ نہ	گنجست دل ز مام صبور بپائے او
بندی برین شکاری از دام حبستہ نہ	جان کز غمت گزشتہ بدان طہ اش سار
پیش سگانت طعمہ جگر ہائے خستہ نہ	خون لبست بر زخم جگر ارمیہان شوے

جامے ز دوست داد دل دین تمہ اگر گفت
بر طرف گل ز سنبیل سیراب دستہ نہ

سر نیاز من و آستان میخانہ	شدم ز در نہ و خانقاہ بیگانہ
خوشا نواے نے و نعرہ اے ستانہ	صدائے ذکر ریائے نمیدہ ذوقے
کہ شرح آن نتوان بقدر زبان شاد	ترشیخ شہر چہ پیوستہ و محاسن او

کجاست ساقے پیمان تنگین کہ بفر دیشم	تلع تو بید و تھوے بیکد و پیمان
ز عشق کوے کہ فسانہ ازین خوشتر	گفتہ اندورین گنبد پر افسانہ
بسوز بال و پر سے تابیا سائے	بپایے شمع دل فروز خود چو پروانه

ز تن پرست محبوب ستر اہل دل جامے
کہ نیت ہر صنگہ جامے در رنگ داند

یارب این منشور اقبال ز کجا حاصل شدہ	کز وصولش کا رشتا قان بکام دل شدہ
یارب این دیباچہ اعمال نقش کلک کسیت	کہا نچہ محصول مرادست از ان حاصل شدہ
پایدار است از مسلسل خطش ایا م حیات	گوئے آن ز بنجیر پائے عمر مستعمل شدہ
نامرغی است نے نے ایت معجز نشان	ز آسمان بہر نجات خاکیان حاصل شدہ
حاصل فحوا می آیت آنکہ از دیوان فضل	نصرت کامل نصیب خسرو عا دل شدہ
شاہ ابوالغازی کہ ہر جاقان تاقان جانا	قتلہ راوردہ تیغش پیش آن حاصل شدہ
نوک برنج اوروان بکشا دہر جا کستہ	در دل دشمن ز ہر ارجل مشکل شدہ
ظلم کو چون سایہ بنشیند ترک چاہ عدم	کا قاتل عدل و آفاق را شامل شدہ

جامے از بہر برنج اور بان بکشا دہ است
بارہا و آخر بجز خوشیتن قائل شدہ

اے ترا جقتند و بالا بلا	دیدہ از تو ققتند بیند یا بلا
زلفی از سرتا بپا آویختے	ہستے القصہ ز سرتا یا بلا

<p>خطت آنما زو میدان میکنند توبلائے وز تورستن عافیت</p>	<p>یکسر موفاند از ماما بلا عافیت خواہند مردم مابلا</p>
<p>آبان بالابلا شد نام تو وردعا حجابی خست الالبلا</p>	
<p>عشق جانان نہاد خوان بلا گر نگوید جواب بوسہ بے خط بر آئینہ رخسار نجاست بایمالش من از میان فرستم حیرت عشق راہ محترم زد چارہ کار ما کہ داند ساخت</p>	<p>اے جگر خوارگان صلاست صلا زان بلا شیوہ قانعیم بلا کہ دل و دیدہ را ز دست حبلا صارمنے خیالہ بدلا از شد دلے معاشرہ العقلا جسند خدا غشبانہ و علا</p>
<p>فضل حجابی بس این قدر کہ کند خوشہ چینی ز حشر من فضلا</p>	
<p>اے صورت زیباے تو مجموعہ معنی در کتب عشق تو خرد باہمہ دانش از فکر جهان فرد شوی دل تو انشد در کوے تو گر پر توے الوجودی تو بینم خوبان قبائل ہمہ بالطف شمسائل</p>	<p>ویران شدہ عشق تو معمورہ تقوے چون طفل نو آموز نداند الف و بے ہمسایہ خورشید بدین شیوہ چو عیسے آن دادی امین جو داین نور تجلے مجنون طلب دعا طر مجنون سوی لیلے</p>

طوبیست قدماز تو وان لطف دلاؤ	کافا وہ زبالا بنیں سایہ طوبیست
تجائے زمرے لعل بست چاشنی یافت	در یافت ہیمنہ ہمہ دینے و عقبے
نشان جام جسم و آب خضرے طبلے چہ شد ز کوی تو گر کید و روز نامزم دور اگر چہ پایہ قدرت فراز کیوان است شب فراق ز خون خوردن منت چہ خبر گذشت صبح وصال رسید شام فراق	ز شیشہ جلے جوے و بادہ عنبے لہ یک روئے و طبلے ایک منتبلے تبرس ماہ من از آلهامی نیم شبے بدین صفت کہ تو سرست بادہ طبلے فدا دہے دھڑکے وز ادنے تعبے
شیخ شہر گویا میا حکایت عشق مجھ سے از عجبے نہسم نکتہ عربے	
ز شہر تن مکنے دل بلک جان نرے مضیف نفس ز میں آسمانست فروہ عشق دور روزہ حبس نفس سہل باشد ای بلبل زبان عشق چہ داند فقیہ شہر این حرف صدای باگ جرس میرسد کجا از دور نشان عشق چہ پرے زہر نشان گسل	بدین جہان نئے پادان جہان نرے تو بای بست زمینے آسمان نرے از ان تبرس کہ دیگر بوستان نرے گھوٹے تاجریان ہم زبان نرے بر دھنپ مبادا بکاروان نرے کوتا سیر نشانے بے نشان نرے
گمان بہر کہ ازین گزری بان نرے	حجاب ہر حقیقت ہیں توئی جامے

شور و گرا گیزے شوق و گرافزائے در عقل نے گنجے در وصف نے آئی ہم از ہمہ پنہانے ہم بر ہمہ پیداے دارند ہمہ خوبان سرمایہ زیباے خورشید در خشان آتاکے بگل انداے اگر دوز غمت شید اصد عاشق ہر جاے	ہر لحظہ جمال خود نوے و گرا آرائے عقل از چہ دریا بڑا وصف تو اندیشد پنہانے تو پیدا پیدا الی تو پنہان زان سایہ کہ افگندے بر خاک کہ جلوہ بے پردہ آب و گل بارانمائے رو اے گشتہ عیان ہر جا ہر جا کہ شوی پیدا
--	---

جامے زدوئے مجلس کیر دی شود کیدل
باشد کہ کئے منزل در عالم کیا آئے

ناید از خرقہ مجنون روان کیند سیلے ز نام خاطر مجنون مجلس سیلے کعبہ بردیدر با صد آہ و دوا و یلے کہ ہر دم سو سے لیلے زیادہ وہیلے چہ سود از ان چو نثار و عطار تیلے بغرض ارض و سموات یا دیم کیلے	بہر زمین کہ نشانے ز خیرہ لیلے سکون صبر چہ مکان چو بست قاید عشق پنے دعائے فرغت ز عشق مجنون را گرفت حلقہ کہ یارب بحق این خانہ آب زمزم اگر شست خرقہ ز اہد شہر گئے کہ بار دل خویش بر تو یما یم
--	---

عنان دل کف تست بندہ جامے را
اگر چہ صفت زدہ خوبان ز ہر طرف جیلے

ہر نازنین کہ نیم جلوہ کنان برا ہے | آہے ز دل بر آرم بر یاد کج کلا ہے

چون بی ہفتہ سر را بچون سر دو ہفتہ	ہر تہتہ دیدہ ان قانع شدہم بسا ہے
لکین چگونہ یاد شوتم کہ در گذر یا	از دور بینم اور آن نیر گاہ گاہے
از خاک سر بر آرم گر بگذرد بخاکم	از انسان کی روید از گلن رہای گل کیا ہے
زین در گذشت گوئی آن غمزدن کہ ہو	در خون خاک غلطان افتادہ بے گنا ہے
صد حرف غم نوشتہم در دل جو نامہ نرا	خواہم نگند سوش ہمراہ تیرا ہے

جائے گلن بخوار می خود را بجا کولیش
باشد بچشم رحمت سویت کند گاہے

میند صغیر شوق خزان دیدہ لبے	میرفت در حقیقت حالش تاتے
گفتار سترالہ من آگے نیافت	جز لبے کہ دا در کف دامن گلے
بالطن قد و گشت زلفت نیافتیم	بر طوق جوے سر دے دور باغ سنبلے
گشتم چو ناک پست فکرمی چو آفتاب	ہرگز زاوج طارم عورت تنزلے
آمد غلام عالت دل بوسہ ز تو	اے دای اگر کند لب لعلت تعللے
چیزے بجز خیال ز من در میان ناند	آدارم از میان تو با خود تھیلے

خمش گشت پشت طاقت جہا می ز بار دل
بچارہ عاشقے کہ نہ از نہ تھیلے

ای شریک من لعلت ہامی گلگون کیے	شد ہی گلگون اور از لب باخون کیے
مید خطت نسون بہر فرب عقل و ہوش	ہست با خط لعل میگونت دین نسون کیے

جہاں کن پر چشمِ دل کز لعلِ نورِ آہستم نیشِ لعلِ خور و خونِ دستِ مجنونِ بکسیر مردمانِ زاب و چشمِ خربکشتے بگذرند نامِ مجنونِ سن ز آبی و دیدِ شدِ سفید	ور درون از بہر تو یک خانہ و بیرون کی گرنہ لعلِ در محبت بود مجنونِ سیکے شاہدینِ حالِ بسے و جلالتِ مجنونِ سیکے وینہ بودی روزِ محشر ہر دورِ مضمونِ سیکے
--	---

کے کند و گوشِ نظمِ جامے آن سلطانِ سن
گرچہ آمد در لطافت یا در مکنونِ سیکے

سینہ ام را چاک کن ز انجادِ آہی دل و شاق تست جانِ بیہ نیز خانہ ز نگینِ تاشا را خوش است گو بہر از در دہنالی رقیب	خلوتِ خاصست ز بکشا در آہی گردت ز انجا گرفت اینجادِ آہی کیدم اندر چشمِ خونِ پالا در آہی پیشِ تنہا ماندگانِ تنہا در آہی
---	--

سہر و ناز سے معرکتے از سرِ مست
جہاں سے غمِ دیدہ کو آریا در آہ سے

عجب مطبوع و موزونی عجبِ بیادِ عنالی بنمزدِ آفتِ جانی بقا است سر و بستانی وہلے دارم ز غمِ پر خونِ چرخ دارم ز جدِ بڑا اجلِ نزدیک شد و دراز تو امِ غمِ گم کرد	عجب شوخے و لارا مے عجبِ دولا رانی بخشِ شمعِ شبستانے لبِ لعلِ شکر خانے در یغا گرتو بر حالِ سنِ بیدانِ بخشانے اگر روزے قدمِ در پیشش میں بنجہ فرانی لبِ شیرین چہ باشد گر شکر خندہ بکشانے
---	---

قدت یارب چه موز و نست کز رفا و شیرینش	قیامت نیز داند رشر اگر ناگه برون آئے
اساس عشق محکم گشت بنیاد خرد و یران	انعیثو نے اغلائے انعیثو نے جہائے
دلہ بس خلوت تار یک تنگ آید بیا جانا	درون منظر چشم شین مکیم چو بیائے

روای ہمد تم تو در زم طرب باد وستان حج شنی
رہا کن تا بمیر و جاے اندر کنج تنہائے

خوش آنکہ وار ہندار از مازمانے	روشن ضمیر سپر یا خوب رو جوانے
این در جمال صورت آرایش میارے	وان در کمال مغنی آسایش جہانے
جز در حضور اینان از خود امان نیابم	یارب بخش مارا یکدم ز ما امانے
ہزار عاشقان را باید زبان دیگر	دردا کہ نیست پیدا در شہر ہم زبانے
جز عشق ہر چہ گوید واعظ فراز منہر	آزافسانہ دان و اورافسانہ خوانے
مجنون نامزد لیلاے لیکن باز از ایشان	از بہر عشق بازان فرخندہ داستانے

گویند کیست جاے آشوب عقل و دینیت
ماہیت کج کلایے شوخے ست بکتہ دانے

اے منظر حسن لایزالے	مرآت جمال ذوالجلالے
انوار تجلی قدم را	رخسار تو احسن الحالے
در شان کمال تست نازل	آیات مکارم و معالے
رویت طرف من المنہارست	زلفت زلف من الیالے

<p>باد از غبار غیر خالے جز در دستان لا آباے مشغول بود علی التوالے</p>	<p>میںخانہ کہ سلامت جلالت احرام حریم آن نیستند جایے بوظائف تصنیع</p>
	<p>باشد بحوالہ عنایت روزیے برسدان حوالے</p>
<p>فارغ از زہد منا جاتے کل شے ارادہ مرآتے لیس الا عند اوقاتے لیس الا اجسل حالاتے من و آن دلبر خراباتے نے طریق الہوے کما یاتے</p>	<p>عاشق و زندہ و منہر اباتے در شہود کمال حسن ازل کل وقت ارے محیاہ کل حال اذوق بلو اہ و خرابات عاشقان شب روز جرعے کشیم و میکوشیم</p>
	<p>باخرا باتیان نشین جایے بگذر از صوفیان طاماتے</p>
<p>لا طیب لہا ولا راستے انہ رقیے و تریاتے حیث اجری الدموع آیاتے فاضل اقداحسم کا حدائقے</p>	<p>خستہ زخم عشق سے ساتے بادہ عنفم ز دافنگن درجام ور و نوشان چور دمن دیدن بسکہ راندن خون دل ز مرثوے</p>

<p>ایک بابروی خمیدہ خویش بے توبیش از حدیثِ حجامے را</p>	<p>زیر این سقف نیلگون طاسے مخت بجز دور و درشتاے</p>
<p>نیمہ باتو گفتم و فرستم قسط طے ماسمت الباقے</p>	
<p>کیم من جیکے بے اعتبارے چو برق از آہ گرم آتش فروے بدل تخم غم عشق تو کارم پریشان شد ز عشقت روزگارم ز زلفت کار من آشفست گشته ز من گر خروہ آمد مکن عیب شیفیع آوردہ ام پیش تو انیک کم از خاک رہم حینست کز من</p>	<p>عجب بے نصیبے خاکسارے چو شمع از سوز دل شبنم زہ دارے ندارم غیر ازین کارے و بارے بختا بر پریشان روزگارے چو گیرے بر دل آشفستہ کارے ز خردوان خروہ بنود عیب و غبارے رخ زردی و چشم اشکبارے نشیند بر دل پاکت غبارے</p>
<p>آہ سہ و خود خوش باش حجامے کرین دے برود آمدنہ ہمارے</p>	
<p>ہا کیم خاطر آسودہ بنم رنجہ کنے گفتہ کم کنمت رنجہ چو رنجے بسیار کرم و دست بے رنج ز چشم قدمت</p>	<p>جان فرسودہ ام از تیغ ہستم رنجہ کنے رنجش من ز تو آنست کہ کم رنجہ کنے چشم براہ تو دارم کہ قدم رنجہ کنے</p>

از غم نامہ و نام تو ہر ائمہ چہ شود	کہ بجز دوسہ کیا رتلم رنجہ کنے
تنگ شد شہر وجود از تو قریباً برین	قدم آن بہ کہ بصحرای عدم رنجہ کنے
ستم از دست تو باشد کرم ان دولت کو	کہ تو دستے بے قلم ز کرم رنجہ کنے

جامے از دیدہ قدم کن چو روے بردارم
حیف باشد کہ بایناک حرم رنجہ کنے

از سبز و بر گل خط میفرزائے	دل میفریے جان میر بائے
ہر دم چہ آہے از دیدہ در دل	خود را بدوم تا کے نائے
شد عمرم آخر در جست و جویت	لے عمر رفتہ آخر کجائے
دور از تو جانم از تن جدا شد	ہنجان ز دوری آہ از جدائے
صد شعلہ ازل بر زوزبانہ	تا با عنسم تو کرد آشنائے
شد روشن این بر من کہ باشد	در آشنائے صدر و شنائے

جامے مکن پس از مہر خوبان
چون بادل خود بس مے نیائے

آکے از خلق اسیر غم بیہودہ شوے	از ہمدرد و نجد آرا کہ آسودہ شوے
روز و شب در نظرت موج زمان بھر قدم	حیف باشد کہ بکوش حدث آلودہ شوے
خواب بگذار کہ در انجمن زندہ دلان	گر شوی دیدہ و راز دیدہ نغزودہ شوے
مس قلیچہ چہ تکاسل کنے اکسیر طلب	زان چہ حاصل کہ تبلیس ز راندودہ شوے

کُن ای خواجہ درشتی کہ درین تیرہ مناک	آز نے چشم بہم زیر قدم سودہ شوے
سے در کاستن ہستی خود کن کہ چو ماہ	چون شوی کاستہ شک نیست کہ افزو دہوے

جاے از ہفتہ یسے ہشتامت رسید
تا خوش از بود و دغناک ز نابودہ شوے

ای صبا گر باد مہجوران نا شادش دے ہے	از من بیدل طفیل دیگران یادش دے ہے
جو می شک من دانان قانت ہے با عیان	کاش کیدم رہو با پی سر و آزارش دے ہے
عز و تیر و دل سختش بے قلم بست	تا بکے در کف رقیبای تع فولادش دے ہے
داد میخواید و دم از ظلم ہجر اے شاہ حسن	شوکت شاہے قزون بادت اگر دوش دے ہے
آستان قصر شیرین ایار اسی فلک	جز بدان سنگی کہ رنگ ز خون فداش دے ہے
گر کند در سینہ من صبر جا محکم چو کوہ	یک فسون بروی دی چون گاہر بادش دے ہے

از فراموش کاریت جاے بفرایدست کاش
اگر گئے یادش کنے تنگیں فرادش دے ہے

وقت گلے و مطرب و لیت تادانی	دوستے چین دریا ہی بہت از زانی
کیش کا فرمان دارد نرگس تو کوہ مرگان	کردہ صد مسلمان را ز خنہ در مسلمان
در جہا کرے عہد مہر شبکستی	نیک نیک بد عہدی سخت سست پمانے
جاد و حشمت خوبے جادوان نے ماند	داد بے نوبان دہ پیشانکہ نوتوانے
مے نشانم اندر دل مہر قامت لیکن	دائم این نہال خبر بردہ شیمانے

سیکنم نہ ہجرات سینہ پاک چون لاد | ود کہ فاش خواہ شد داغماے پنهانے

عرضہ جان چامے غصہ سے ارزد
بہر بود و نابودش خویش را چہ رنخانی

بازم ز دیدہ ای گل خندان چہ میردے | چاکم چو گل فگندہ بد امان چہ میردے
سردی و جامی سردیچہ خوبار نیست | از خوبیار دیدہ گریان چہ میردے
از اشک سنج دیدہ باکان لعل شد | اسی سنگدل تو سوی بدخشان چہ میردے
شہرے خراب میشود اے مشکبو غزال | تور و نہادہ سوی بیابان چہ میردے

جامے فنا چون تن بے جان نہ ہجر تو
تن را چنین گذشتہ اسی جان چہ میردے

درد ل چاکم درون از چشم روشن آمدی | جان باز تو ہماچون سہ زدن آمدے
عارض از آب لطافت تازہ می بینم ترا | گوئے اسی گلبرگ تر حالے ز گلشن آمدے
ز استخوان مابہاد آسیب پیکان ترا | لے کہ بار لاغوشکاران و کافکن آمدے
چون لب خود جانفزا چون چشم خود درم | در ہمہ فہماچہ ستادان یک فن آمدے
قصہ ناکشتن من گفتی قاصد زد دست | قاصد اگوئے لقبہ کشتن من آمدے
اسی بکونی خوب دیان رفتہ باد امان پاک | پاک اسن رفتی اما چاک دامن آمدے

جامے از آزادی آن سہر و گلرخ لب بند
چون درین بستان زبان در چو سون آمدی

نواز برہم خوبان کہ ازین جہاںے ولے چہ سود کہ قدر جمال خویش نہاںے بشود شور جہاںے بختہ آفت جہاںے ملطف قاسم بالابلای پیرو جہاںے گمے پر کل بے ماچکوہ سگد زانے کہ خوانیم بگ خود گر چہ سو خویش نخوانے	نوشع مجلس نئے و شاد عالم جانے عجب صبیح و لمحے عجب لیلی و حبیبے پہرہ صورت چینیہ بفرزہ آفت دیے بسحر ز گس مستانہ آفت زن و مردی خندگ آذرخ از غمت همگد زانم نگویت سوے خود خوان بدین خوشم از تو
---	--

صفات حسن گفتن چہ حد جائے بیدل
بہر کجا کہ رسد فکر او تو برتر از آنے

چارہ وصلتیہ پانگیز خدا یا سبب عاقبت خواہش آن موج رساندش بلے دم بدم میرسد از شمعہ ہاجیم ادبے ہرگز از بلبل این باغ نواسے طرے ہمکنہ از تن رنجور من احساس ہے کہ نہ روزے شود دم وصل میر نہ شے	زارم از فرقت شیرین دہنی نوش لبے جان کہ در موج غم افتاد جد از ان لبعل چون نیابد ادب بزم وصال از منست سخت بانغمہ غم مرغ و لم زانکہ خواہست سخت از تاب غمش جان و لم گر چہ طلب طلب و زود عامی شیم این کرد اثر
---	---

جامے از راہ طلب مانند ہے حسرت و درد
گرہ مطلوب در آید ز درش بلے

ہر مہر مو بر تن من گزبانے داشتے
از غم عشق تو فریاد فغانے داشتے

بردرت بالین بن خاک ستانی داشته گر چه من دل در کف نامهربانی داشته گر ز گل رخسار و از غنچه دانی داشته طالب وصل تو بودی ہر کہ جانی داشته گوشہ خستہ بجاں تا توانی داشته	بستر حبت نخواہم کہ خوش آن شبہا کہ من داشته معذور نامح مجبور بہا ہے مرا سرور با قدر عنای تو بودی بستی گر نقد جان توانستی خریدن وصل دست من بیماری خود خوش بودی گر زانکہ تو
---	--

با دور روزہ زندگے جائے نشد سیر غمت
دو چہ خوش بودے کہ عمرے جاودا دشتی

خراسان غیرت چین شد ز ترکان سرفراز کہ آمد در بر و مندی نہال رز و مندے چرا این اطللس فریوزہ در پائش نشکندے کہ پیش جادو شان جلیش از جورا کر بندے مسلمانان نیاید راست باہم عشق و خرسندے متراد از ادا مان حشر از ہر چہ پسندے	بیمین سایہ چتر فلک سائے خداوندے ز باران ہمت شکستہ رز و مندان بجد اللہ ہمایون ہو کہ جانان رسید کچرخ زنگارے کلمہ چون کج نہد ماہ من لے خورشید مثنیاید گویند کہ شو خرسند چون یدار اودیدے چو پاکانش پسندیدہ یارب امن پائش
--	---

پدر وارانیمہ مہر و محبت تا کہ ای جائے
چو با مادر نے آرنہ خوبان سہر بفرزندے

عجب زندان کمینے خواجہ زبی نصانی اے کہ از شیوہ مردان خدا مے لافنے	باشد از شر بربا مشرب زندان صافی لاف کم زن کنہ از شیوہ مردان خدست
---	---

تازا و صاف من و ناشو و صفائی صاف	اہل سفوت کنندش بسفا و صافے
ہتیاز سہرہ و قلب جہان شوارست	خاصہ و قسے کہ بقلب رسد و رنے
لب فرو بند کہ جز رزق تو نازل نشود	گر بفریاد و فغان سفت سماں شکافے
چلے افشا چکنے در غزل امیر ازل	کہ بود نظم و قوسے بختایون و انے

برتن مجلہ شینان محتالوق تنگست

ہر شمارے کہ تو از شعر عمارت بانے

چند کردم بہر لیلے گردے	نے ز لیلے پائے می بینم ز پے
گر بہریم در غم لیلے انوش	یا کرام احمے لاتا سوا سلا
برز باشم نام لیلے تا بچند	در خیمہ مہر لیلے آجکے
لے کہ از لیلے ہیگرنے نشان	اینا صا و تمنا و رساں لے
دیگران از زخمے مستند و من	مست لیلے ام نہ غم و بیم نہ
ہر چہ جز لیلے برون کردم زول	لیسنے قیلے سوے لیلای شے

وایہ خاے مین لیلے بود

گر نیاید وایہ خود وایہ ہی

ریشخ پلنشین و در باش و جلا و سک	کہ بہت چلا و سکے بہر و تر چلا و سکے
سلوک وادے نوخو از فقر تاید است	زلا شے کہ نو و پیش اہل دل لاشے
نشان چہ میدہد از شاہ بارگاہ قدیم	کردہ یک قدم از شاہ راہ امکان طے

نہ رو ان طریقت نہ پاسے دید نہ پے	خیال میں تو کہ سودا سے سرور سے دارد
کہ مرغِ انس ہو امیکند از ان ہے ہے	مجوی حالتِ مستان نہ باگ ہے ہے او
سوارش کیے از روم و دیگرے اندے	ز خود کردہ سفر کیہ و گام اما هست

بشیخ شہزاد ارادے تھے جامی
مزید عشوہ ساقیست او دشوہ سے

نہ شتم من مبدل جز این تمنائے	شہید ام کہ نہ من یاد کردہ جائے
ہے پریم پے لکین خوش سودائے	کہا کند چو توئے یاد چون منے ہیہات
چو بر در توشان یابم از کف پائے	ہزار بوسہ زخم ز آرزو سے پا بوس
کہ در زمانہ اندازے بحسن ہمائے	دلہ ز ہر دو جہان غمت از ان یکا است
از فکر قامت در خسار سر و بالائے	ہزار سر و گل از باغِ خاطر مست
بدیدہ دل و جان میکنم تماشائے	ز بیخ خار و نہ تشویش باغبان شب روز

رہ بمشوہ صورتِ عجمان دلِ جامی
کہ بہت در پس این پردہ صورتِ آرائے

نہ چشمِ چشمِ آن دارم کہ گاہے	نہ چشمِ چشمِ آن دارم کہ گاہے
فروغِ روئے تو از یاد من مبد	فروغِ روئے تو از یاد من مبد
فروماند از قدرتِ در بوستانِ سرور	فروماند از قدرتِ در بوستانِ سرور
بجز روئے تو گر دیدست چشم	بجز روئے تو گر دیدست چشم

<p>اگر بندیری اینک میفرستم گواہ آه مردم صبحدم پس ز آب دید و سوت عذر خواہے کہ دید از صبح صادق تر گواہے</p>	
	<p>ندامت در دل چاہے چه سوزست کہ آہے مے کشد باز و چه آہے</p>
<p>ایک استاد ی علیک اعتمادے کہ صد خان دمان را در آتش نهادے کہ جان دادم از عشق و دادم ندادی کہ سلطان دادے و شاه دادے ز طے بیابان و قطع بوا دے</p>	<p>مرید تو ام ز انکہ جان را مرادے عجب و لغو دے عجب خانه سوزے عجب کیسه جوئے عجب تند خوئے براد تو نازم و داد تو در زم چو در کعبه رویت نہ بینم چه حاصل</p>
	<p>جمال تو نادیدہ جان داد چاہے ز مے تا امیدے ز مے تا مرادے</p>
<p>بران آزاد میکرد آفستے بیایے خم بر آور دار بے بلک نس و جن سند نشینے بود در چشم ما ز انسان بگینے بر افشان صوفیانه آستینے نزدید این گیارہ از ہر زمینے</p>	<p>بکوی می فروشان خردہ بینے کہ از چل سالہ طاعت دست نشودست بگینگے دشت جہم کر میں آن بود بیاساقے کہ ہر قطرہ مے لعل اگر دامن مقصودت بدست ست غمش را سینہ بے کیسہ باید</p>

کہ نام نہ ہے داریم دینے	بہار خود خوان اسے شیخ مارا
ز سجدہ سودہ گرد و ہر جینے	کران بر دوش و محراب طاعت

از خاص و عام حجامے میکشد ناز	و لے خاص از بر اسے نازینے
------------------------------	---------------------------

دردہ شراب لعل ز جام زبردے	ساتے بیا کہ بر خودی عشق و بخودی
سرایہ سعادت و اقبال سرمدے	مے در دے شاہد مہوش کہ این بود
ساز دہمے ز دسوسہ نیکی دے	می حسیت ہذب عشق کہ بد راونیک را
مقصود منستے و تمنایے مبتدے	شاہد کلام آنکہ شہود جمال دوست
خوش آنکہ شد بشارع مینمانہ مہمدے	در شرح عشق ہر چہ خبر مے ضلالت
بو جھل را از شراب عذب محمڈے	این نکتہ با فقیہ چکویم کہ بہر نیست
لشاختہ قبول زود وجید آرزوے	بیچارہ مے کند اظہار علم و فضل
کلباگ کلعذاری و لاف سہمے قدے	باروے چین گرفتہ دلست و دمازند

حجامے بسوز و لعل تعلق کہ دوختند	برق نہنت تو قبائے مجرورے
---------------------------------	--------------------------

دلم را خون کنے در دیدہ باشے	گمے در دل گمے در دیدہ باشے
تراشیدی خوشایں بت تراشے	زلوح خاطر نقش تباں را
کہ چون یوسف بنو بے گشتہ فاشے	خریدار تو زان رو شد جہانے

چو جنگ از دست تو زان سحر و شرم | اکو چون حکیم رگ جان میخست

چو میپرے کہ قیامے عاشق کیت
چو گویم من تو ہم دانستہ باشے

<p>ہر کہ پیدا میشود از دور بند ارم توئے دائک خون میریزد و سر برے ارم توئے وز زلفت شد دل چہ غم این سبک دلد ارم توئے من چہ غم دارم عزیز من کہ غم دارم توئے آب آن روی چو شمع شب تارم توئے اگر از صبر کم داند و بسیارم توئے خود فروشنے بین کہ میگویم خرید ارم توئی</p>	<p>بسکہ در جان نگار و چشم بید ارم توئی آنکہ جان میبازد و سر درنے آرمی گر تلف شد جان چہ باک این بسکہ جان منے گر چہ صد خوارے رسد ہر دم ز دشت غم روز را در یوزہ روز از شب تا رنست با کہ گویم ذر و خود یارب رین شہای غم گر چہ نستانے ہیچ بر سر بازار وصل</p>
--	--

گفتہ یار تو ام جہاے مجو یار دگر
من بے بے بار خواہم بود اگر یارم تو

<p>ز شوق لالہ رخے داغ بر جگر دارے نہر از عاشق دیوانہ بشیر دارے چرا نظر جمال کسے دگر دارے کہ بار غم ز دل اہل درد برداری خوش آن زمین کہ تو گاہے بران نظر دارے</p>	<p>سینہ ام کہ بگلچہ نطفہ دارے مکن مکن کہ زخیل پرے و شان ہر سو چو روی خویش در آئینہ میتوانے دید منہ ز عشق بدل بار غم ترا آن بہ نشان پایی تو باشد نشان رحمت</p>
---	---

آگیر بے خبر از حال عاشقان خود را | از داغ شوق و غم عشق چون خبر داری

چو نیست زہرہ خریدار او شدن جامے

از شک و چہرہ چہ حاصل کہ سیم دزد دارے

دل زہر دیگران برداشته	در دل با مهر دیگر کاشته
در چہ آگندی و لم رازان فتن	از جفا سو سے بران نگذاشته
شمع رخ کردی نہان از آہ من	آہ من باد ہوا انکاشته
طعن خود رائے زدی بر عاشقان	عاشقان را بچو خود پنداشته
خوش شد از جنگ تو وقت من گز	گیر مت در بر وقت آشته
نوبت شاہے زدی در ملک حسن	از آتش دہما علم افراشته

جامے آخر کشتہ تینش شدی

سروران کرے کہ در سر داشتے

باہر کہ غیر ماست چو شیر و شکر خوشے	با ما چو موجبست کہ چون آب و آتشے
ما چو آب در قدمت سر نہادہ ایم	لے سر و سر افراز سر از ما چو میکشے
حال ترا زایہ جمیعت این لبت	کا سودہ در حمایت آن رومی مہوشے
میگفت شانہ با سر زلفت کہ از چہ رو	پیوستہ در کشاکش دوران شوشے
گفتا بے دے چاکنم کز فریب دہر	بس عیش خوش کہ گشت مبدل بنا خوشے
چون صاحب عامہ و فنش فاش شد برق	خوشوقت بے عامکے ما بے غشے

آگہ زلمح کا مے چامے کے شوے
کز جام ہجر ہجو خودے جز عیشے

آخرا می سر و خرامان ز کد امین مینے	کز سر تا قدم آشوب دل و جان مینے
بنام آن تن نازک ز قبا آ بچسمن	غنیچہ دیگر نکند و حوے نازک بدنے
لب بہ بستم ز سخن لیک بملوت گہ جان	گاہ دل با تو دو گاہے تو بدل در سخنے
خون ما خورد و چہ آزار دلم مے طبلے	نوش کردے می ماشیشہ چرانے تنگے
میکہ یاد م از ان لالہ رخ امی باد بہکا	چند آتش بھن سوختہ دل مے فنگے
یار ہمارے من دید و بے فاتحہ خواند	لیک شکرانہ آرزو کہ نیم زیستے

چامے آن شوخ جو زینہ تو گر تیغ کشد
ادب آنست کہ گردن نئے و دم زنے

ہر قطرہ مے لعل کہ ریزد بر مینے	از جام تو بر فاقم عیش ست بگینے
با طلعت شب سر و دانت نتوان فیت	از نور رخت گردنہ صبح یقینے
گفتم شدم امین ز بلا ہائے زمانہ	با گاہ خیال تو دور آمد ز کسینے
ہر دین کہ نہ عشقت ہمہ کفر و ضلالت	با گاہ خیال تو شدہ ام از ہمہ اینے
صد جاک ز ہجران بدلم بہ کہ چو آیم	گر در ملاست خم ابروے تو مینے
از خاک درت گر چہ شوم گر غنیہ زم	در کوے وفا نیست چو من خاک نشینے
درب گہر آمد لب تابا بامانت	بیار بہ چامے کہ چو اذیت مینے

کہ بفراد بیچکس ز سے	اللہ اندر چو شوخ دیدہ کسے
کز دو عالم مرا نہیں توجہ ہے	من ترا خواہم از دو عالم و بس
انت سولے دانت ملتے	از تو ام جز تو آرزوے نیست
باتو دایم ہوا سے ہم نفی	چون بے از خوشیتیں تھے شدہ ام
روز ہا سخننگے دشب سے	کردہ عشق تو دور ولایت دل

قلم از عشق نیکوان باز آئے
عمر گزشت چند بو الہوسے

دربیا بان تناسے تو سر گردانیے	لے مراد عشق تو از کار خود میرانیے
باشد آریکے بعد ہر دشواریے آسانیے	قصہ دشوار بحیران مردن آسان شدہ
گر دہے فرمان سگانت راکنم مہمانیے	ماذبخوان غم از من استخوانے چند و بس
زان لب شیرین کرم کن خندہ پہنائے	کام عیش تم تلخ شد زین گریہ ہی آتشک
دست رحمت بر کشا آزاد کن زندانیے	بے تو تن ندان جان اسی بقصد است
مے نہم از دور بر خاک کرت پیشانیے	ہرگز مچون نیستہ در پیشکا و بزم وصل

پیر شد قلم سے ز جام نیم غرورت جرعت
بروی نشان آکند زان جرعت پیر افتانیے

کہ شور و غلبے عشاق شد ز پر مے	صدای آن غزل گشتہ و شکل آن عود
رسد گوشش من آواز سبھ سگے	ز پردہ لبش مینر نہ فرایسکن

دوید صبح یقین از فروغ جام اسی شیخ	از دہ خشک چرا مانده در حجاب سے
ز بعد و خمس فلک مے زند بنجم شهر	ز بزم عشرت ما دور باد آن منکے
عروس عشق ترا دایہ شد میسہ بانم	کہ شیر ذوق ز پستان او چرا نمکے
سحاب بکرت و آب رحمتے حبانان	دلے چہ سود کہ برگشتہ ز ارا نچکے

نہرا لبیل خوشگوست جامی آن گلرا
یکے بنال نہ آخر از ان حسن اریکے

ایہ حبیب عربے مدنے قشیرے	کہ بود در دوغوش مایہ شادی دغوشی
فہم رازش نکتم او عربے من عجبے	لاں مہر ش چہ زہم او دغوشی من جوشی
ذره دارم ہو او اری او قہ کنان	آشد او شہرہ آفاق بخور شیر دوشی
گر چہ مرحلہ دورست ز پیش نظر م	جسم نے نظر کے کل عذاۃ دغوشی
صفت بادۂ عشقش ز من مست پیر	ذوق این مجنناسی بخند ناخوشی
صلحت نیست مرا سیر از ان آب حیات	ضاعت اللہ بہ کل زبان عطشے

جامے ارباب و فاجرہ عشقش نر و نہ
سربادت گرا زین راہ قدم باز کشے

ایہ فہون چشم مست مایہ دیوانگے	آشنایان ترا از خویش ہم بگا رنگے
شیع رخسار ترا ہر جا فروز و بزم حسن	از خدا خواہندہ خوبان دلت بردا نگے
شیوہ عاشق چہ داند زاد غلوت نشین	جلوہ طاؤس کی آید ز مرغ حنا رنگے

گنہگار از غم و خرد کا ذکر طریق عشق مست عاتقے دیوانگے دیوانگے فزائنگے

ایک گونے شیوہ مردنست صبر از روی خوب
خیر کر جائے خواہ آمد اپن و دانگے

ہو امی نیکو ان عشق مست و شادے	مراد عشقا زان نامرادے
فداک یا غائب البسین روے	فان سعادقت بدہویت بعاوی
بوسل دست لطفش رہنمون گشت	ولیکن عافنے کیدالامادے
یوسے با چشم لطف دیدے	بروے مادر رحمت کشادے
خیا لک مونے نے کل داد	دو صلیک مقصد ہی کل نادے
دلہ صدارہ و ہر پارہ صد داغ	نوادمی و انوادمی و انوادمی

ایمین شہر یاد دار و سجائے از تو
کہ جان داد از غم و دادش تیرا

نے کیست ہمدے شدہ از خوشیتن تہے	چون سالکان ز سیر مقاماتش آگے
آز وہ کہ نالہ جانسوزے کند	ہر جا ز پائے تا سرش انگشت مے نے
سوراخا بیز نے بہر آن کنسند	آوم بدم ز نالہ دل خود کند تہے
خفتہ ز بانگ مے جہد از جا تو مروہ	گر در سماع بانگ تے از جانے جہے
دسیاز نے شدم کہ بعالم چو شد بلند	آہنگ نالہ ام دم نے کرد کو تہے
خود رستہ نے کہ رستہ ز خود زان ہمیر ند	این راہ بیخودی کہ تو یکدم ز خود رہے

حائے زنا دل افکار خود مگر
اگر نہ کمال خود شرحِ سینہ

<p>از آتشِ بے بر لب ہر چشم چہ مالے بر ساغرِ خاسلے لب خود بہر چہ مالے وہ سوی حقیقتِ ہر سے در چہ خیا مالے بر صد رکن جا کہ تو از صفتِ نفا مالے واعظ بنود لائقِ این پایہ مالے جائے ز غمت پر دے از غیر تو خا مالے</p>	<p>سرا بقدم غرقہ دریا سے ز لالے بیش لب تو صد قوج بادہ لبالب از عالمِ صورت کہ ہم نقش و خیال ست ہی خواہی عالی محل بن ویر معانی ست از عشق سخن مرتبہ نیک بند ست گفتے بجهان عاشق دلخستہ چہ وارد</p>
--	--

حائے سخنِ عشق بہر تخلص چہ گوئے
در کینہِ لوستے چہ نئے عقد لالے

<p>سجد ابا ہمہ بے رحمے خود رحم نہانے کاش صد درد و گرہ پر درد و فزائے کہ بیک عشوہ اگر خواہے زین صد برآ شکار بارے کہ تو جا کردہ درونِ دل لائے کہ تو ان داشت بتدیر خرو چشم رہائے</p>	<p>گر بانی کہ چہا چہ کشم از دردِ وجد لائے ور و پر درد تو اعم من کج و اندیشہ دریاں دل بے حاصل مار بربت اسی شوخِ قہریت گر چہ مار بنود حائے بنجاک سر کویت دل ز انسان کہند تو گرفتار شد اسی جان</p>
---	---

باید ان ہمہ کس دل پے مقصود و حائے
مشکِ بیژان بے کوی تو آ کے بد آئے

<p>کہ روز می پیش چو گانت کنم چون گوی سر باز ہمہ تن سر شوم چون گوی ز شوق سر اندازی بیک چو گان چہ باشد گر جال کوی پر دازے بشکل گوے زر باشد چو گانتیں نوازے چو رخس تیز گام اندر فغانی گوی مجھ بازی وزین میدان خواہم دیگری را با تو ہم باز چو چشم انجم از گرد سپاہ شاہ ابوالغازی کند با آفتاب معدت چون صبح دمسازے</p>	<p>مرادین سر میدان عشقت این سر افزای چو سر بار سر میدانت اندازد جا نیازان بود گوی سر را با خم چو گان تو حالے درین میدان فیروزہ بر آید مہرہ ہر روز فلک میگوید اللہم سلم از قفائے تو بتہمائے فلک گونے سر را در خم چو گان کحل گشت چشم جامے از خاک سم است سہر کلمت سلطان حسین آن کر دل روشن</p>
--	--

بقائیں با چند ان گندین کلخ پر آوازہ
کند با صور محشر نوبت ملکش ہم آوازے

<p>لے قند چشم تو حبانے پیوستہ بقصد ماز ابرو ہر کس برت آور و نتاعے ہستم نیلے پر آستانے سر رشته عشق کے تو ان یافت گرا شک چو در قبولیت افت شد چاک اذان دہان مارض</p>	<p>میکن نطنہے بنا تو انے آگوش کشیدہ کھانے مایم وہمین قحیر جانے خوسندز تو باستموانے نایافتہ زان میان نشانے در پائے تو ریزش دانے صاحب نظرے و نکتہ دانی</p>
---	--

<p>آنچنین خوب و نازنین کہ توئے گر گلستانِ حبسِ غمشند صفت جان و تن نیار و تاب بیج مرغ دل از تو جان نبرد</p>	<p>بنو دیچکسِ خنپسین کہ توئے نردم زان گل زمین کہ توئے نوس ہر دل حزن کہ توئے باز ازین گونه نازنین کہ توئے</p>
--	--

حامی از بداع دل سوزے
باچنین آد آتشین کہ توئے

<p>سینہ روزن و زنت از نادک صید فگنی دارم از اشک شفق گونہ از ان خورشید نیست آن اندام نازک را مناسب باک کیست گل تا چہرہ افروز و بنو بے پیش تو سہم ترگان تو از دیدار ارباب از دست جو رگم کن با من مسکین کہ روز باز خواست</p>	<p>خانہ دل را فروغ دیگر از ہر روزن ہمچو گردون ہر نماز شام در خوان دین بایدش از گل قبائے وز سمن ہر امان ز آتش رخسار تو یک شعلہ وز گل خرمن ہمچو روح اللہ حجاب را داشت سوزن حیف باشد دامن پاکت بست چون کے</p>
---	--

حامی بے خان از اہر دم کہ بد خوران
ز آنکہ این مسکین بجز کویت ندارد مسکن

<p>لے ز خورشید جمالِ ماہ را شتر مند گے بروہ از عارض بر افگندی کہ من باہ تو ام شوکت شاہے متاع نیست در بازار عشق</p>	<p>باگدایان تو شاہان در مقام بند گے دو کہ وار د کوکب طالع بدین خند گے نیتے مے باید و میکنے و افگند گے</p>
--	---

شد خراب ز گریہ بسیار چشم من بلے | اتحاد را آفت رسد چون پر شود باز زندگے

جامے آرد در فراق و داغ ہجران مدہ بود
باز دیگر نکست وصل تو دادش زندگے

آسودہ دلا حال دل ارچہ دانے | خوشنوازی عشاق جگر خوارچہ دانے
ہرگز نخلیدہ کبف پائے تو خارے | آزر دگے سینہ افکارچہ دانے
شب تابہ سحر حقہ بخلوت کہ تانیے | بیخوابے این دیدارچہ دانے
لے فاختہ پرواز کنان بر سر سرکے | در دول مرغان گرفتارچہ دانے

جامے تو دیہوشے و جامے دستی
راہ دورش مردم ہشیارچہ دانے

کاش من بیدار ز سگان تو بودے | نازم قیام کیستان تو بودے
آن ہمہ دشناما کہ داد قسیم | آہ چہ بودے کہ از زبان تو بودے
زاہد اگر قبلہ جمال تو دیدے | در دزبانش و عامی جان تو بودے
غنچہ اقبال با کجا بگفتی | گرنہ نیسے ز گلستان تو بودے

جامے اگر یافتے قبول غلامیت
غاشیہ بردوش در عنان تو بودے

من آوارہ راگردل بجائی خوشین بودے | کجا ز گیسو رسوا گشتہ ہزار خنم بودے
کر بردل نبودی داغما از لالہ رخسارے | مرا چون دیگران ہم ذوق گلگشت چمن بودے

<p>ہے میرم چہ بودی گر بجای صید من بود بلک عشق با یستے کا مہم کو کہن بودے چہ بودی گر مرا پشتِ مجال یک سخن بودے ز شوق آن چو لالہ چاکہا شان بر کفن بودے</p>	<p>نہادی بر گوی صید تیغ و من بعدِ حسرت مرشد کوہِ غم جانِ نغمت جانِ سکیم اکنون ز خاموشی بر آمد جانِ دردِ دل صد سخن نہان اگر بوی تو گزشتے بگورستانِ مشتاقان</p>
<p>ز صبر و ہوش و عقل و دین پیادہ بگنجتے جامے اگر نہ عشقِ خورزیز تو شاہِ صفت شکن بودے</p>	
<p>کیست سر و چین آنجا کہ توئے عیسے امروز ہمانا کہ توئے بخدا اے بتِ رعنا کہ توئے باچنین صورتِ زیبا کہ توئے</p>	<p>باچنین قامت و بالا کہ توئے بدے زندہ کنے صد مردہ چند گوئے کہ بگو جان تو کیست چون تو نسیم کہ عاشقِ نشویم</p>
<p>جامیا شہرہ شوی ز دہشت اینچنین والہ دشتید کہ توئے</p>	
<p>اے بادشاہِ حسنِ خدرا ترحمے نازمی کہن کی غیت ازین بہ تنغمے صد سر قادیہ بشن نوذیر ہر بے کہ شوق گلِ خوشست ز بلبل ترسمے ہرگز ندید از ان لب شیرین ترسمے</p>	<p>دارند جانِ دل تو ہر یک تظلمے عشاق را از ناز و نغم فراغت اہستہ ران سمند خدرا کہ در بہت گر کئے کنیم نالہ ز شوقِ رخت مرنج جامی بجانِ سید زبس کیہا تلخ</p>

<p>که جز خون خور و نش نبود نصیب که عاجز شد ز در مان هر طبعی نیایم چون تو در عالم میب بکف تیغ جفا هر سوری</p>	<p>بشهر نیکوان مسکین غیبی عجب بیماری دارم ز عفت چون عاشق بے بابے دلکین ز لوت رخ نمایم گرمی</p>	
	<p>نیفتد نو بهار خوبست را خوش لعلان تر ز جامے عنبر</p>	
<p>بکوی دوست کدر شکبیر دغایه سای پس از اجازت دربان من بوس دوم اساک بمرض حال من بجز زبان بان بکشای بان میان چو موبه بوس باز نای تضرع رخ زردم بجا آن کف پای چو سطر بان خوش لعلان شونہ نعمه سرک نوشته نامه از آب چشم خون پالای در دن نامه میان حروف خود را جای</p>	<p>ایسم صمد امی روح بخش روح افزائی زگرده چو بران خاک در زنه نفسی ببند دست بخدمت دگر مجال شود نمودست تن چون مو خولش ضعف مرا چو در خرام نهد پای بر زمین برسان ز مالهای منش یا بهر دم طرب ز مال جامے اگر پرست بگو اینک ز بسکه کاست اگر غایتش تواند ساخت</p>	
	<p>پے دعاے تو هر دم کند برشته نظم جو اهر سخن از بحر طبع گوهر زارے</p>	
<p>از مهر ما هتاب رخ ای ترک ما و دی بنماز دے مهر چو مه گاه کار دے</p>		

از مہر و ماہ باز چپ گویم کہ بنیت ہر جا سوارہ اسے نہ بے مہر گزرتے	ہم ماہ مہر عارض ہم مہر ماہ روئے مالذادہ و مہر باران خاک راہ روئے
گر بے نقاب رخ بنائے چو ماہ و مہر رویت رواج حسن بہ و مہر دیگرست	کردند ماہ و مہر ز خجلت سیاہ روئے خواہے بنام مہر و منش خوان خواہ روئے
از مہر و ماہ روئے تو بس آوے کشیم	شد ماہ و مہر راسیہ از دود آہ روئے

جامے کہ شذر مہر تو چون ماہ نوتاب
اسے ماہ مہر طلعت از بے گناہ روئے

ایکے از شاخ گل لطیف ترے خاک پایت شدن چہ سود کند	روی خود بین بگل چہ می نگریے چون تو از سر کشتی نیگزرتے
گر ز این پادشہت چہ عجب + یار با ما و ما بگردہ جان	کہ مرا چشم روشن و گریے آہ ازین غافلے و عینہ برے
رہ کہوے وصال سانست تیر گردون نشاید ہم سگ کوی	گر کند نور عشق را ہمیرے اگر مرا از سگان خود شمرے

جامے از نندگان خاصہ تست
نیست زمین عاشقان در بدرے

در لباس نیلگون چون جلوہ کردی کی پری بالباس آسمانے ہر کہ دید اسے مہ ترا	مہ در نمود رخ زمین پردہ نیلوفرے شد پردن چون دزد دشمن کاغذ گری
---	--

سرو آزاوی کہ وار درخ ز گلبرگ طرسے	شاخ شمشادی کہ پچیدست نیلو فردبان
عکس این کرد آن تن نازک ہے صنعت گرے	بیم دور است نیلو فر نیز آب لیک
ای گل خندان قیاس از ان نازک ترے	برگ گل در غنیم نازک باشد اما در بقا
گر بجشم رحمت سوے غریبان بگرے	چند ستغنا چہ کم گردوز جاہ و حشمت

قدر صفت حق جاے صاحب فکر دست و پا
قیمت گوهر کسے نشناسد الا جوہرے

تو گلے ماہمان کہ میدا نے	اے بالاہمان کہ میدا نے
رو داز جاہمان کہ میدا نے	گردی در چین ز رشک قدرت
زلف و پاہمان کہ میدا نے	آہوے دام حبہ و ترا
مشک ساراہمان کہ میدا نے	گل سوری کنایت از رخ تست
مخ زیاہمان کہ میدا نے	سر زلف شب سیاہ منست
شک خاراہمان کہ میدا نے	بر تو سیم تاب و اندر سیم

با تو حقے نیست زندہ بجان
وز تو تنہا ہمان کہ میدا نے

کہ نیست در سر با جز ہواے ساغرے	قسم لصفوت بام و صفای جوہرے
در آب خشک قح ویز آتش ترے	بیا کہ خشکے وترے طفیل ہے است
کہ کرد از افق حسم طلوع اخترے	بہین بلندی بخت و سعادت طالع

غرض نہ طاعتِ عارف بہشت کو نہ نیست	بہشت میکدہ ادبست و گو ترے
اگر ز در و سرِ خویش رنجہ می نوش	اکنیت بیخ ترا شربتے برابرے
گزار پرورش تن بہ تن پرستای دل	تدای روح کن از جام روح پرورے

بکنج میکدہ سازید جاے جاے را
کہ رفت خانہ او چون جاب در سرے

ای دوست در ستیزد کین کیے	دل کیے تاراج گرد و دین کیے
خال و زلفت را نمودہ جان دل	آن کیے بر بود از من این کیے
سوی ہر غمخوارہ داری صد نظر	مردم از غم جانب من ہیں کیے
خواب خوش باشد شب وصل اردو	عاشق و ممشوق را بالین کیے
زان ہمہ بوسہ کہ دادی عدہ ام	کن خوات برب شیرین کیے
نافہ گرد و خوشہ چین خرمنست	گر کشاید زلف از صد چین کیے

عاشق مسکین بے داری نیست
بچو جاے زان ہمہ مسکین کیے

ای ز خاکِ قدم چشم مرا بنائے	چشم بد و زردی تو کہ بس زیبائے
اسی خوش آن دیدہ کہ اول بہشت می افتد	باداد آن کہ بعد جلوہ بروں مجھے آئے
لطف و انعام تو عامست ندانم کہ چرا	ہیچکے بر من درویش نے بختائے
روز من و شنت آگہ شود اسی شمع چل	کہ چون سوختہ باشے بغم تنہائے

چشم دارم کہ بشام زبان کشتائی تا کیے طعن کشتان آہ ازین سوائی بیش ازین در طلبش عمر چه میفرسائی بس بود لذت و در طلب جو بای	گر نزنم بجو ابے چو سلاست گویم چند سودای تبان و آرزین خون عقل گفت از سد وصل سلاطین گدا عشق فراو بر آورده که امی عقل خموش
--	--

حامی از خیل گان یاز غلامان باشد بند و حلقه گروش است چه میفرمائی	
--	--

بہم شگد لان ساغر گلنگ زنی ماہمہ بر سر صلیم سبب چیست کہ ز رخ نائے شکستہ قدر ہمہ مشک خطان گر نو سازد غزلخوان کنے آہنگ سماع دل چو شاد شود از رشک بعد شام مرا چاک ز باد صبا جب سسج مطرب	جزم با چیست کہ بر ساغر مانگ زنی شگ بیداد کھفت کردہ در خجگ زنی لشکر و دم کشتہ بر سپہ رنگ زنی راہ بر نعمہ سہرایان خوشن رنگ زنی شاد چون در تنگین طرہ شیرنگ زنی وقت آنست کہ در دامن گل خجگ زنی
--	---

نست قدس بود جامی اقامت حاکم تا کیے نیمہ ورین مرعلہ رنگ زنی	
---	--

امی غمت آرزوی جان کسے گر تو فرمان نبری در مان چیست دو چہ شمعے تو کہ روشن نکنے	در دو تومایہ در مان کسے نشود بخت بفرمان کسے ہیچکے کلبہ احزان کسے
---	--

<p>نکٹے گوش افغان کسے کے فرود آئے ور شان کسے اے زسرتا بقدم جان کسے جان کشم پیش تو جانان کسے</p>	<p>از تو داریم فغانسہ کہ چرا آیتِ رحمتے اے او دلے جان دوسر و قدمت خواہم بہت گر تو این سرکشے از سر نہی</p>
<p>حامی حسنت کہ این طرز غزل نتوان یافت بدیوان کسے</p>	
<p>یازنم از رخ خورشید مٹاش مثلے ز آفت و ہرور ارکان معیشتِ نعلے باشدش قوتِ بجے و مجالِ بدلے کہ مئے لعلِ بودا نیچہ نثارِ بدلے ثبت در دفترِ اعمال تو بہ زمینِ غلے نیست این دیشمین در بغلِ ہر دغلے</p>	<p>نہ غزالے کہ سہرا یم بنیالش غزلے بہ کریمے کہ کسم فکرہ بحیش چو قند نہ فیضی کہ بہرمان سخناے لطیف طے شد سباب سخن ساقی گلچہرہ کجاست مے خورد و دے نکوبین کہ ملایک نکند جیب خاصست کہ کنج گہرا خلاصست</p>
<p>حامی از عشق گو نکتہ بنواہ کہ بود ہر محفل را سخن ہر سخن را محلے</p>	
<p>مران زین درم بر در دیگرے کہ با آستان تو دارم سرے از من پیچ جانیت مسکین ترے</p>	<p>بروی من از لطف بکشا درے سرم را کن ز آستانت جدا ز مسکینم نیت جا پیش تو</p>

شدا فزون ز افسوس تو سوز دل	ویدی دے شعلہ ز دا فگرے
مزار دفرغ رخت آفتاب	چونہ نیست تانبہ ہر اخترے
بریدی بآن غمزہ پیوند وصل	زدی برگ جان من نشترے

زیگون لب و در حائے دم
ز خون جگرے کر شد سازے

گاہے ز ہجر چشم مرا خون نشان کنے	گاہے بوصل خاطر من شادمان کنے
چون نیست خوی تو کہ روی بر مراد کنے	راضے شدم کہ ہر چہ دلت خواہد آن کنے
گفتے کہ خاک پاے خودت میدہم بہا	جانا ورین معالہ ترسم زبان کنے
باشد پے حساب کہ بہاے تو خطے	ہر رخہ ام ز تیغ کہ در استخوان کنے
جان میفر و شمت کہ دہے وعدہ بوسے	لیکن بشیر ط آئکہ لب رضمان کنے
لطف لب تو مہم ریش دلم شود	کز ہر دمش نہ تازہ ز زخم زبان کنے

جہاے سگیت بردیت از کشتش جہ بود
جز آنکہ تیغ غولیش برد استخوان کنے

امی مرغ سحر حید کنے نالہ وزاری	از درد کہے مے نالے و اندوہ کہ داری
مگر بہت ترا شوق گلے غیر جو بلبل	بگذر بہا شاگہ گلہاے بہارے
چون فاختہ گر شیفہ سرور آنے	ایجا چہ کنے طرف چمن با چہ گزارے
نہے غلظم بہت ترا ہم غم دور کہ	زان مہ کہ چو گل بہر سرفست عمارے

<p>غم نامہ ہجران ہر پر وبال تو بہم من نیز چو تو سوختہ داغ فرام گر قصہ جامی از تو پوسد خبر شد کافا دوز ہجر تو بعد محنت و خوارے</p>	<p>زنا کہ آزار بگانش بسیارے خواہم کہ تو آنجا برے یا دمن آری کافا دوز ہجر تو بعد محنت و خوارے</p>
<p>دار و بر بہت دیدہ امید کہ روزے باز آئے و بروے نظر لطف نگاری</p>	
<p>خرد در بہت قصوبے و نہ دین راخلے دتر علم و بہتر ز آب قلع میثویم دعوے نقص مرا حاجتد بر بان نبود نقد عمرے کہ نوارے بدش صرف کن چہ نشان گویت اسی بار کہ آن مادر را طے کن طرز غزل حائے و اندیشہ دلا</p>	<p>گر دہم دل بغزائے و سہرا یم غنیلے مرشد عشق نفرو د جزا نیم عملے ہر گز نم نیست درین مسئلہ با کس جدلے جز نبود کجا رسے کہ نثار و بدلے توان گفت مثالے توان زد مثلے کہ زند طعنہ و غنائے و کند رود عملے</p>
<p>چشم شاید توان بستن و موکب بستن کہ ازان رشک بر د کوری و زین غصہ بگلے</p>	
<p>ز رشک تر خطے و اسے و غائلے رخت خورشید و از ہر جان بش خط خیال آن میانچہ بندم آری از ان گل در نقاب غنچہ ماندست</p>	<p>ندیم از تو مشکین تر غزائے کشیدہ از سواد شب ہلاے بود با خلیش ہر کس را یمانے کہ از روے تو دار و انقاسے</p>

<p>تراہر روز و گل را بعد سالے وے بے تو نیم در مسیح حالے</p>	<p>بود شوق تو افزون گرچہ بیم شود عالم و گرگون ہر دم از تو</p>
	<p>بکوسے عشق جامی لب فرو بند کہ باشد ہر مقامے را مقالے</p>
<p>رہست شد جا کرم نای و در آئی زابر وے خود مر نوے بنامے میر و دم در رہت پر آلبہ پائے یتیم بردار دین گرو بکشائے صبر و ہوشے کہ ماندہ ہم بر باک زنگ نرا بقتل من نہ دوائے ریشن قاضی کنیدے بالائے</p>	<p>ساختم چشم بہت بہر تو جائے کہنہ شد دور ماہ نوبت تست کردہ ام از دودیدہ پا ذر شک گزیہ ام در گلو گردشہ است زق من تا قدم ر بود دست تبع از خون ہر کہ گیر دزنگ محتسب ماندہ سم بر دوت</p>
	<p>راہ تقوے چہ سان رود جائے ماند از جام درد و گل پائے</p>
<p>ز ناوک ترہ چندیش در کمین دارے لطافتے کہ تو در فعل آتشین دارے از ان نفیشتہ کہ ہر طرف یاسمین دارے کہ ز بر پرشکن ہو نہر چین دارے</p>	<p>اگرچہ در لب جان بخش انجمن دارے بناک بات کہ نتوان ر آب حیوان پائے بہشت گلشن حبت نید ہم یک شاخ ابروان نیگلن چین خدایر ازین پس</p>

زسعد و خمس چہ پرے حکیم را چون تو	فروغ کو کب تبال در حسین دارے
بنخش بون مجلس کہ از دور سعد خوش	دو گنج سیم نہان اندر آستین دارے

بآسمان کہ برد طاعت تر آجائے

چنین کہ پیش تبار روی بر زمین دارے

ہر دم پدید دگر سے خاندہ میکنے	ہمنا گئے ہر دم بگمانہ مے کنے
دل را نشان بزاویہ ہجر میکنے	دیوانہ را مقام بوبراندہ مے کنے
دستم گرفته غوطہ دے در خم اپی	چون خان قالم گل سپاہ مے کنے
لے شمع بزم حسن تر اگر مے میکنے	دل سوزیے کہ بر سر پروانہ مے کنے
مے پرورے زگرید دلاہتر حال	از فیض ابر تربیت دانہ مے کنے
بکتا گرہ زطرہ مشکینش لے صبا	تا چند بعد بنبل تر شامہ مے کنے

حامی دگر بدستہ رفتن طریق نیست

وقت ست اگر عزیت میں خانہ مے کنے

بر سر آن کو سر من خاک بود کاشکے	با بال آن بت چالاک بود کاشکے
تا مرا بودے بکوے او گھر روزے صبا	قالب خاکے خس و خاشاک بود کاشکے
چند بر چاک گریبان طعنے اسے اصم مرا	سینہ ام صد جارتیغش چاک بود کاشکے
حیف باشد سوختن ان سمنہ شہر داغ	داغ او ہم بر دل غمناک بود کاشکے
دے سوارہ آمدہ صد صید بر فتراک	بندہ چامے ہم بران فتراک بود کاشکے

<p>مربوط است از تو چون کوه بارے وزان چشمه سارست هر دم دید چه باشد که روزی بغرم تماشا نزد هم رهت را بترکان که رسم خوشا آنکه تو جان من بنخواهم ز راه کرم پاس بر دیده ام نه</p>	<p>وزان کوه چشم بود چشمه سارے زخون جگر گردن لاله زارے نقد سوسے این لاله زارست گذارے نشیند بد امان پاکت بخارے توئے گویم و اجواب من آرے اگر درم بره دیده شکبارے</p>
<p>بر هم براد او کن ز جسم جانی که باشد ز تیغ تو اش یا دنگارے</p>	
<p>خیل تبان بدون شمارت نشه کیے گردن عرض حسن سپا و تبان دے از ما چه اعتبار که صد تاج خسرو دے خوش خوابستی تو که من با فرغ دل عشق گرفته کشور دل عقل کو برد</p>	<p>آرے بود ستاره هزاران دمه کیے چون شمسوار من نبود زان سپه کیے باشد بر آستان تو با خاک ره کیے بوسم که آن دو وصل می آلوده گه کیے کمان ملک را بسند بود باد شه کیے</p>
<p>جانی مروزمیکه با خانقہ که هست در کوے عشق میکده و خانقہ میکیے</p>	
<p>هر چند ز چشم مانده بے روی تو زیستن نه خواهم</p>	<p>غم نیست چو در میان جانی کمان مرگ بوده زندگانے</p>

خواہم بود تو خاک گردم	چون جلوہ کنان سمندرانی
اگر تیغ کہ پیش رویت امروز	داریم ہوائے جانفشانی

جامے ز عہد تو بس خرابست
گفتیم ترا دگر تو دانی

غبارِ رادم سے از جام زدے	چون وقت مارسد ہم خون جگر دے
جانم ز شوق سوخت میاشد اگر کے	بوسے پیرین بنسیم سحر دے
لے باد اگر کنے سوی آن سان	از من ہزار بوسہ بران خاک دے
دور حریم حرمت او بار باشد	از حال تنگان فراقش خبر دے
بیا پیہ مرا تو اندکے علاج	خیر اے طبیب چند مراد و دم دے
ساتے نتاب کن کہ بود محنت فراق	اگر دفرایش از دوسہ جام دگر دے

جامے بجان سید ز غم کاشاے اجل
از جام مرگ شربت اوز و تو دے

لے باغ حسن را ز جمال تو خرمے	چشم بزد تو دور کہ محبوب عالمے
مورے بگوے بہر خدا یا فرشتہ	کاین لطف و ناز کے ہو و حد آدمے
ز عہد ترا چہ حاجت مرہم بود کہ آن	شاید جراحت دل مارا برہمے
دل آن تست دم بدم از بہر بردش	عشوہ چہ میناہے و ہنوں چہ میدے
اگر چہ رخ را نماند د فانی چہ باک از آن	ہرگز بہا و جور و جفاے ترا کے

گم گشتگان بادیہ محنت و غیم | مشکل برہم رہ لبر کوے بے غے

جامے گک ترا بعلامے نے سزد
اور اچھ حد آکھ کند با تو ہمدے

دل بروز من فتنہ گرے عشوہ مانے | زرین کمرے کج کلے تنگ قبائے
در حش و ملاحت پیر پری چہرہ نگارے | در سرکشے و ناز چہ شوخے چہ بلالے
من کجہ بوصالش رسم اسن بسکہ برائش | روزے کہ شوم خاک بوسم کف پائے
سوزے کہ مرا بر جگر از آتش عشقت | جز مشربت مرگش نبود مسیح و دوائے
روزے کہ شوم خاک و برد باد بہر سو | یابند بہر ذرہ من بوسے و فائے
داری سیر خیز من اینک کفن و تیغ | با حکم تو کس رماند چون و چرائے
باشد غم عجب تو بخونابہ بران نفس | گراز سہ خاکم بد بد برگ گپائے
توخندہ زانان میگدرے بے خبر از من | من گریہ کنان میکنم از دور دعائے

یار بچہ خوسند شود جامے بیدل
روزے کہ نباشد ز تو تشہیف بلالے

گفتے بہ کوے عاشق و بہار کیستے | من عاشق تو ام تو بگو یا کیستے
بتے میان بکینہ کشیدی ز غمہ تیغ | جانم فدات در پے آزار کیستے
دلہم دے زہر تو ہر دم فگار تر | تا خود تو مرہم دل فگار کیستے
ہر شب من و خیال تو و کج محنتے | تو باکہ و مونس و غمخوار کیستے

تا چند گرد گرد تو گردم گئے پیرس کجا بجا چہ سیکنے و طلبگار کیستے	
جہاں سے مدار چشم خلاصے ز قید عشق اندیشہ کن مبین کہ گرفتار کیستے	
وران و در سینہ گاران نے کئے ہیچون گل حشر از زبان نے کئے کین باکیے و گرد ہزاران نے کئے جز قصد صید شیر شکاران نے کئے ہر گریہ ہاے ابر بہاران نے کئے زان جام یا دباہ گساران نے کئے	جانا چہ کہ شد کہ پریش باریان نیکنے دامن ز قطر ہاے سر شکم نے کئے بر من ہزار تیج جفا راندے و خوشم شیران ہمہ شکار غزالان شوخ تو اے گل مجید خرم و خوش گرمی رحمتے جام مہیت لعل تو لبیکن بھر عدا
جہاں سے براے لالہ صفت خوشن مدافع دل چون ترک عشق لالہ عذاران نے کئے	
واقف آہ و دم سر و سحر گاہ تو نے گر نہ نمودہ رخ از آئینہ آماہ تو نے نقشے ایچخت بر موجب دلخواہ تو نے آفتاب فلک و منیرات جاہ تو نے خوش بر ان خوش کہ ہر کہر و شاہ تو نے چہ غم از محنت اہست جو ہر اد تو نے	ناز نیاز ناز شہم آگاہ تو نے ماہ را انہما آئین شب از وزے غیبت بود و لخواہ مصور کہ کشد نقش ملک بر شکن انجمن و مہر اکامرد ز باتو در ملک ملامت نسہ و شاہ و گر دورہ عشق تو جز محنت و غم غیبت نے

حاجت قبلہ صورت بنو دجائی را
قبلہ حاجتش المنة قد توئے

زہر عقدہ عقل را مشکلے	زہر درد و زلفت بہر چین و سہ
چراغ رخت شمع ہر محفلے	حدیث لبست نفستل ہر محفلے
بقول تو اقبال ہر قبلے	وصال تو مطلوب ہر طالعے
کہ باشد حرم در رہش منزلی	حرم درت دار دآن منزلی
روان کردہ ہر گوشہ سائلے	بدریوزہ وصل چشم زائکے
کہ وار در بحر غمت ساحلے	از ان خشک باز دست زام چین

جہلم نظر کوش حائے کفیت
ز تحصیل علم و فکر حاصلے

وگر قصدہ مقصدہ توئے	اگر وصفہ میکنم نہ توئے
مراد و لم قصتہ کوئے توئے	وگر قصہ سر و گویم لبند
بان رخ و لیل موجہ توئے	مراد عے عشق تست و بدان
کہ باللہ توئے شم باللہ توئے	نگو غیسر من کسیت مقصود تو
کہ گاہے منم زنگ آن کہ توئے	نیخواہم این کار گاہ و وزنگ
کہ ہم بذیق آنجا و ہم شہ توئے	بیک لب ز ختم بدان عرصہ کش
کزان سر سر بستہ آگہ توئے	حدیث دانت ز جامی پیرس

ہرگز نہ طالع شدی در دید و منزل سختی برگزشتے فارغ از من کے سلام دے علیک در بر زمین ل چون سنگ بیرون آئے عمر باد و راز بر تو بے نوا بودم چون چنگ رہست بازی بودا آن قد ہمیشہ پیش رفت چون رسید از دہان بخش ای شکر کام	خانہ دل راز مہر دیگران پر دانتے مے ندانم کرویم یا نشناختے ننگ دو ہنگامہ سین بران انداختے ہرگز م روزے بزرگ رفتے و نتواختے دادا آمد چرا چون زلف خود کج بختے گر نہ زان بہا بخل گشتے چرا بگداختے
---	---

جہاں سے از دل شعلہ آہست گردن کرشید
بر سر بازار سوائے عمل افراختے

اے بر سر آن ز سنبل پر بستہ نقابے تو تاب نظر نارسے دمن طاقت دیدار ذوقے ندید عشق گراں جانب عاشق خواہم لبہ کوی تو زاب مژدہ خون خورد گیہم نہ کفائے نظر مہر برویم جہاں سے کہ تحصیل فنون عمر بسر برد	در گردن جان ہر خم زلف تو طابے اے کاش بندہ ی بر رخ خویش نقابے بنو دگلہ از طرقت دوست محتابے انہست دیرین شہر نصیبم دم آہے کم زانکہ نگاہے بکنے بہر ثوابے بے حاشیہ شوق تو گزشتہ کتابے
---	---

اے از پس عمرے سوئے آمد و تاسکے
خاموش نشینے نہ سوائے نہ جو اسبے

ز بے از خط سبزت تازہ رسم فتنہ انگیزے	ز تیغ غمزدات نور دم بدم آئین عزیزے
--------------------------------------	------------------------------------

وزید از کوی تو بادی مشام جان معطر شد بود پیوند جان آمیز یاران تو این نکته تسکیر لاغر دارم بکش پیش سگان گنگن بود مجموعہ ہر فنہ شکل قد و بحویت گر ز اتم زہر زدیکہ دور آ جان بر آ تو	ز زلفت میفشانے گردیاخو دشک صبری چراہر گزیا موزی دیبا ان نیامیزے نہ نیم قدر آن خود را کہ از فقر اک آویزے ہزاران فتنہ بر خیزد و تو از جاے برخیزے چہ حال ستا گنہ چون بیسے مرا ز دور گریزی
---	--

زنج برگشتہ جامے در خراسان دآرو آ
ریش زرد در میانہ عشوہ خوابان تبریزے

بکشاے سایا بستر طلب سکوے مہرم لب نہ از قرح مے کہ ہمچس از ناگسان فاد مروت طبع مدار دور راہ عشق زہد و سلامت نمیخزند عاشق کہ نقب دہنا خانہ وصال بجہ نگیت دیے صفتہ وصف عاشقان	وز خاطر م کہورت بغدادیان بسوے ز انباے این دیار نیز و گفت گوی از طبع دیو خالصت آدے مجوے خوش آنکہ با جفا دلاست گرفت خوے دارد فراغت ز غیر سگان کوی این شیوہ کم طلب اسیران نگ بوے
--	--

جامے مقام بہشت و ان نیست این زمین
بر خیز تا نہیں بجاک مجاز روے

دائے من دے من عشق تو دے شد شب تار روز مستظران	من حوی المحب من سخن ہواے بمحوہ یک شے بیام بر آے
--	--

<p>چون در آمد ز دور بانگ در آگے میر و دیدہ رشکم از کف پائے خانہ من ز چشم خون پالائے لب شیرین بخندہ بکشاے</p>	<p>جان در آزند بہ محلِ توروان تابِ پاچیم خلیسہ خار بہت مشہد پر از خون دل چو خانہ چشم جانم از گریہ پائے تلخ بسوخت</p>
<p>جامے جامے جویم کوئے وفاست بخالے تو کہ رود از جامے</p>	
<p>کہ میر سید بگوشِ دلم ز عشق ندے ہزار جان گرامے قد اش بادندے بر اہل ذوق کند داستان عشق لبے صدائے آن ز ثریا گرفت تا بترے پلاس میکدہ ساعت طیلانِ دروے کنے کہ آئینہ خویش را اندوچے</p>	<p>نشانِ نبوذ ز عہد است و قولِ بے از ان نہ است کہ جانم نہ است در عشق از ان نہ است کہ از شاخِ سرو مرغ چین از ان نہ است کہ یک نغمہ چون بردنِ افاد منفاسی در دکشانِ تافتِ بردلِ صوفی بر عکسِ جلوہ معشوق بہرہ مند نشد</p>
<p>رموزِ عشق تو ان گفت یک با محرم پرستِ خاطرِ جامے از ان رموز کو</p>	
<p>عشق میگویم و جان سید ہم از لذت و کردہ ام عہد کہ دیگر نکشم تو بہ زے جز بآن بد رفتہ شکل شود این سہایت</p>	<p>لذتِ عشقِ فرد رفت مرادِ درگ و پیے ذکرِ توبہ کن ای شیخ کہ بآباد و فروش ہمتِ پیرمغان خواہ کہ از خود برے</p>

یار در جان و دلم و رطبت سرگردان	سیر مجنون سوی ہر دادمی لیلے درے
شعلہ زد آتش باز دم نے اے مطرب	این چہ دم بود کہ امروز و میدے درنے
نکنے رقص کہ من کوہ وقارم اے شیخ	پیش رندان بیک روح گرانے تاکے

جائے اوصاف سے صاف تیار و گفتن
گر نہ فیضش رسد از باطن خم پے در پے

اے کہ جز قتل مجبان بہر می نشانتے	نہم سہر یعاد خذ السیف و ہزار سے
بکہ باد حشت عشق تو دلم خوی گرفت	کھا او حشنے زاد بہ ستینا سے
قصہ حلقہ زلفت کہ عجیر افشان ست	قد تنفست بہا قد عطرت انھاسے
لان جمیعت دل میر نے اسی شیخ پے	پاسے تا فرق ہمہ تفرقہ و دوسوا سے
چند دعوے کہ چو خاصان شدہ ام شہرہ	شہرہ شہرہ سخرہ عام الناسے
این مہد باہک از عجب ترا در رگ و پے	میر و در عجبم گرچہ نے آاسے
جمع کر دے نجسے چند بجا روبرو ب	بخدا بہتر ازین کار بود کتا سے
تازہ سر خمیہ عرفان خورے آب حیات	مردہ گر مہل خضرے و گرا یا سے

معتب رو بہ وقت گراز حیلہ و کر
حملہ اشیر کند جائے از و نہر اسے

لے کہ در پردہ بازار جان سے آئے	ما تو بودیم ازین پیش تو اکنون مانے
سایہ تست جان بر عدم افتادہ و ما	چشم آن سایہ و در چشم توئے بنیائے

از کرم ساختن چشم جهان بین مارا	تا باین چشم جهان را نظر سے فرمائے
گر نگہبان نشود گنج جان این چشم	حاصل گنج و بینما بسر دینمائے
شخص تو ساری تو چشم تو بینائے تو	رشتہ صد دوست دلی بر دست بیکمائے
ہمد اعیان جان وی ترا آئینہ است	تا ہر آئینہ باین و گرا آر اسے
بنام تر ہم تو افزون ز ہر	چون رخ خویش در آئینہ بانجائے

دل شد از عشق تو جامے کہ جابش نکست

بادہ بر جامے ازین جام می پمائے

نفرت خواستم کز سر وحدت یا ہم آگاہی	خطاب کز پیر معان خواہ انجی سمجھا ہے
کشم رخت از دیارت بر دیر معان و رجا	اگر دولت کند و مسازی و توفیق ہم آہی
ہمگویم با علو منتش زین اطلس والا	کہ دائم بر قدرش کند این جام کوتاہی
شد از دیوان قسمت ہر کسے را نامزد غیر	من و جام صبورے زابد و دور و سحر گاہی
چہ سود آں شیخ ہر ساعت فرو زدن طاعت	چونوائے کہ یک جواز و خود خوشتن گاہی
برقص آذرہ سان جامے جو آتشا ہوتا	فروغ آفتاب حشمت و جاہ شہنشاہی

باقبال قبول طبع شاہ آوازہ نطمت

چو صیت عدل او خواہد گرفت از ماہ ناما

ارید بطغرامے ایک بعد سلا مے	ولیس کل کلامے یے بعض غرامے
بشرح شوق تو طے شد تمام نامہ عمر مے	ہنوز نامہ شوق نیرسد بہا مے

من از دیار ک قدمانے تفرق بالے	ات صحیفہ شوقے تقوم فی مقامے
بروز وصل ندانم چه تحفہ پیش تو آم	کہ صحن شد بفراق تو نقد عمر گرامے
تردم فرش جھونے اذ اقدمت مناما	و کیف افرشہا دہک بالدروع و دواسے
نہ جامی چون تو لطیف ست تنگنامی دل من	چہ خوش بود کہ بفسحت سر اسے دیدہ خرامے

ز جامی این نہ جواب ست احاکرمت را
بقاصدان درت میدہد بجل خلاصے

تمت الغلیات

<p> الا اے ماہِ اوج درِ بابائے مکن تائید توانے بے وفائے زہے در درِ بابائے شوخ و جالاک براہِ تو سنت خلقے شود خاک غیبے خواہم نہان از پاسبانت بگویم ہستم از خیل سگانت مکن عزمِ رحیل امی ترکِ مسرت مرا چون رشتہ جان با تو پیوست چو گلِ شکور ابرو باد بہارے </p>	<p> کہ خیل نیکوان را باد تنائے کہ دور است از طریقِ آشنائے ہزاران جانِ پاکت حید فتراک سوارہ ہر کہ از را ہے بر اسے بالہم رخِ بنجاکِ آستان کہ چندین خوش نباشد خود تائے کہ خواہد شد عیانِ حقلم از دست باشد طاقتِ روزِ حیدائے بصدِ تعجیل میرانے عمارے </p>
---	---

<p>من از پی چون جبرسن لایان بزاری سجیان آمد زور و دوریت دل بصورت گر چو رفتی از مقابل نور دم را دو اید از مرهم من و کنج فراق و گوشه غم گر از دل ناله برگردون سام بودی آشکارا و نه سام برو جاے بسوز و دور و یاز کسے کو ماند از دلدار خود باز</p>	<p>بلور حسے کنے لطفے نما غم سحران عجب کاریت شکل هنوز اندر میان جاے ماے سزد گر بخودم برداے عالم تو با صد عشرت اکنون تا کجاے گمے از دیدہ سیل خوفشا غم ز حال من چنین غافل چراے مکن چون عود ہر دم گریہ آغاز ز دور و غم کجایا بدر باے</p>
--	--

فی السراج

<p>ای بروی تو چشم جان روشن نیخ براہ تو سودہ کہ چنین ہر شب از شعلہ می آتش دل دیدہ بخت مقبلان نشو سوخت جان از غم دهنوز نشد زخم تیر تو روز نیست کہ هست</p>	<p>وز فروغ رخبت جهان روشن آبد از اوج آسمان روشن ہمچو شمع شود زبان روشن جز بران خاک آستان روشن بر تو این آتش نہان روشن خانہ جان و دل زان روشن</p>
--	---

پروہ از پیش چہرہ یکسو	آتش و پیش ہنگام روشن
گز دو عالم ہمیں وصال تو بس	بلکہ یک پر تو از جمال تو بس
<p>لاح برق شیش الا شواق شربت مرگ اگر چه جانسوزست منکہ و خندہ انشا طاعے صبح تو لب جان ناز نیستے دن سہر عشق از کتاب نتوان بہت چو متاع و دکن عرضہ و ہند گر تو باین جمال جلوہ کئے</p>	<p>نازہ شد و عشق دواغ فراق نیست چون فرت تو تلخ مذاق خل عینے و دمعے المہراق کترین بندہ بجان مشتاق لمیں ملک الرموز فی الادراق اے بھوبے میان خوبان طاق شور و فغان بر آید از عشاق</p>
گز دو عالم ہمیں وصال تو بس	بلکہ یک پر تو از جمال تو بس
<p>میکشد غم نہ تو خنجر کین روے بنا چو گل از مجلد ناز بے تو ہر جا سہر شک چون رزم نتوان غرہ شد بدولت وصل برو خواب عدم مرا اسی کاش</p>	<p>میکند ز گس تو غارت دین چند باشی چو غنچہ پر دہشتین لالہ خون چکان دیدن زمین چون عشم ہجر دشتی ز کین خاک کوے تو بودیم بالین</p>

<p>من کہ دآرزوی خلد برین ز آنکہ من دیدہ ام بچشم یقین</p>	<p>منکہ وجبت بجوی عیشِ جهان از من این شیوہا نے آید</p>
<p>کز دو عالم ہمیں وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>بنما آن رخِ جهانِ ارے سوخت جانم بدخِ حیرانِ ارے لیس فی ربقۃ الخلوصِ ارے روی اخلاصِ ماو آن کفِ پائے روے اخلاصِ ماو آن کفِ پاک گو مرا و دولتِ زمانہ پیائے تو ہمیں کن کہ روے خود بنائے</p>	<p>عال شوقے ایک یا مولائے رفتِ عمرم بدرد و حیرانِ آہ لافِ عشقت بے زند و لے دستِ امید ماو آن سر زلف دستِ امید ماو آن سر زلف گو مرا عمر جاودانہ مباحش جلہ اینہا طفیلِ تسلیمِ دوست</p>
<p>کز دو عالم ہمیں وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>روی بنما کہ جانِ برافشانند کہ در و کائنات حیرانند پیش تو یکدور و زیہانند کز بے خون صد مسلمانند</p>	<p>عاشقانِ بے صبر نتوانند این چہ حستِ این چیزِ یابائے جان و دلِ ردی در عدمِ دانند چشمِ چون گویم آن دُخونخوارند</p>

<p>در دستان عشق بالمت زاهدان با خیال حور و تصور با چنین بُخ گد ز بھومہ کن</p>	<p>فایع از جہت و جوی در ماند از وصال تو دور میسانند باشد آن بے بصیران دانش</p>
<p>کز دو عالم ہمین وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>جان فسودہ شد براہ تو خاک توان دخت جز برشتہ وصل برندارم ز خاک پاے تو سر من سودای جز توئے ہیات و امن وصلت ابدست آید مانخواہیم جز وصال تو بس</p>	<p>و من القلب بایزول ہواک جگرے کز فراق گرد و چاک گرچہ آید ہزار تیغ ہلاک تو پر داسے چون منے خاشاک و دھان گرد و ذر دست چوب ہم تو خود دانی ای بت چالاک</p>
<p>کز دو عالم ہمین وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>صید آن طسره ولا ویزم چشم تو سے فروش و لعل تو سے خلق ریزند اشک خون ہر جا من غلام تو ام و لے نہ چنان</p>	<p>مست آن چشم فتنہ نگیزم خود بگو چون زیادہ پرہیزم کز غمت قصہ و سروریزم کہ بہ بیداد و کر بگزیزم</p>

<p>کہ بجزن جگر نیا سبزم مست و بخود ز خاک بر خیزم دست در دامن تو آویزم</p>	<p>مخوڑم بے تو شربت آبے گر پس از مرگ بر سرم گذرے آستین ہر دو عالم افشانم</p>
<p>کز دو عالم ہمین وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>راستے در حکاند و گو ہر سفت از رخت باد تر گلے نشگفت کہ شبے سر بر آستان تو جفت وے از صبر طاق و باغم جفت ہر کجا بسیم آشکار زہفت بعد ازین آشکار خواہم گفت</p>	<p>چشم گریان حدیث شوق تو گفست باغ حسن و جمال را ہرگز بخت بیدار با سان این بس دور از ان طاق ابروان ام جلو احسن تست در نظر م پیش ازین گر نفی مے گفتم</p>
<p>کز دو عالم ہمین وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>رونق ماہ عارض تو شکست کے گذاریم دامن تو ز دست عشق آمد بجای آن بہشت اکیت کامروز از کند تو رست</p>	<p>اے ز قد تو قدر طوبے پست گر تو بعد بار دامن افشانے رفت عقل از حریم خلوت دل من بختنا سیر زلفت تو ام</p>

<p>ہست دل لوح سادہ کہ برو چند گوئے بس ز نش کہ فلان سر ز عمد تو چون توانم تافت</p>	<p>جز خیال تو هیچ نقش نیست رفت و باد لرزا و گر پیوست منکہ دانستہ ام ز عمد است</p>
<p>کز د عالم ہمین وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>ہر قدح کز مے تو کردم نوش شد بدور مے لب آلودت با خیال تو روز و شب دارم وہ چہ اقبال بود آنکہ چرا مشک ریزان و دزلت غبر پای گفت از وصل من چہ بر خیزد برزبان بود این حدیث ہنوز</p>	<p>آفت عقل بود و غارت ہوش پیر شد مریدہ بادہ فروش دل پر از گفت و گوی لب خاموش رخ نمودی بخواب نوشین دوش در نشان آن وصال گوہر ہوش خیز جامی بکمر دیگر کوشش اکبر آمد زمین فغان و خروش</p>
<p>کز د عالم ہمین وصال تو بس بلکہ یک پر تو از جمال تو بس</p>	
<p>فی البقیہ</p>	
<p>لے روے تو ماہ عالم آراے</p>	<p>چون ماہ ز پرده روے بنماے</p>

چون طرہ تو شکستہ حایم	بر حال شکستگان مجتہاے
گفتے سننے لب گردہ سے	طرے بود چشبین شکر خاے
خال تو بلاے جان بدست	بر لب خطا غیرین میفرزے
از گریہ تلخ سوخت حیا نم	شیرین لب خود نمند و کشتاے
تو جاسے درون جان گرفت	من سجویم ترا ہر جاے
آپاسے بود رہ تو پویم	در درہ تو در آیم از پاسے

بیشنم و با عنسم تو سازم
پنهان ز تو با عشق سازم

مولے شدم از غم میانت	مردم زد و چشم نا توان
با غم لب آمد و ندیدم	کاسے ز لب شکر فشان
گشتم ز تو بے نشان جو ذرہ	یک ذرہ بیا فتم نشان
گفتم بسمن میا ز من تنگ	تنگ آمد ازین سخن توان
دور از تو ز زندگے حیا نم	سو گندھے خورم بجا نت
از خاک دور تو گر چہ امروز	دورم ز جفاے پاسانت
فردا کہ رود بیا دستا کم	چون گرد آیم بر آستان

بیشنم و با عنسم تو سازم
پنهان ز تو با تو عشق بازم

<p>ای ماندہ ز وصل تو جدا من رازہ ز بردن در مرا تو خلقے چو صبا بوسے تو خوش من ذرہ تو آفتاب تابان بالامی خورشید بلا بے جانہا گفتے بنشین و با غم ساز بنشین نفسے و آتش را</p>	<p>ہجر تو بہین چکر دھب من جا کردہ درون جان تر من بوسے نشیدہ از صبا من ہیما ت کجا تو و کجا من جان دادہ بر اے آن بلان درے گشت بعد جفا من نشان زلال وصل تا من</p>
---	--

بنشینم و با غم تو سازم
 پنهان ز تو با تو عشقا زم

<p>از ناز بوسے ماندہ بینی از ہمتا تو ہمین بود شوق خورشید ز خرمن جمالت ایام بخون من کمر بست تیرہ مرہ و در کان ابروے از غمہ بلا کے صیر و ہوشے چون نیست امید آگہ ہرگز</p>	<p>سبحان اللہ چو ناز بینی کو بر فلک و تو بر ز بینی خرسند شود بخوشہ پیچنے بسم اللہ اگر تو ہمہ سینے پیوستہ نشستہ در کینے و ز عشوہ فریب عقل و دینے با بیج کے چو من نشینے</p>
<p>بنشینم و با غم تو سازم</p>	<p>پنهان ز تو با تو عشقا زم</p>

<p>دل جستم از ان دو چشم جاود ابر دسوی خال کرد اشارت من هیچ نشان خجسته زان خال گر خال تو نقد دل ز من بود بنام رخ خوب خویش و در حال زمینان که ره امید بست آن به که به کینج نام امید سے</p>	<p>داود نشان مرا با بر و چنینکه نشان دل از دجو میگفت کدام دل کسب کو وزومی چه عجب بود ز منند و دل را بستان بومہ نیکو بر من عنسم عشق تو زهر سو پا در دامن و سر بر افرو</p>
<p>بنشینم و باغم تو سازم پنهان ز تو با تو عشق بازم</p>	
<p>ای قد تو سر و ناز پرور گیرم که بدره سر کشد نر و عمرے بغت نشسته بودم مے بود بسینہ راز عشقت صبر از دل من رسید و آن راز نگرفته بهر نه سال قدرت اگر صید رسیدہ رام گردد بنشینم و باغم تو سازم</p>	<p>دل داده قامت صنوبر بامت تو کے شود بر ابر باشک چو سیم در می چون زرد از هر چه گمان بر من نهان تر از پرده بدون فنا و کبر از نخل امید چون خورم بر دارم سر آنکه بار دیگر پنهان ز تو با تو عشق بازم</p>

<p>ہر صبح سر و عنق کھنکھن ساز آہنہ نہفتہ ہائے گل خوان پیشین خودم درون پر آتش دل مرا سرے است گفتے کہ بکنج صبر یک چند بکشاے نقاب تا کستم من و اگر شب و روز با خیالت با رخ سحر شوم ہم آواز چون غنچه درون پر در و ناز یا پرده زردے خود بر انداز چون شمع مرا بسوز و بگذار بنشین جاے و با غم ساز ویدہ بنظارہ رخت باز در خلوت انس و پرده راز</p>	<p>ہر صبح سر و عنق کھنکھن ساز آہنہ نہفتہ ہائے گل خوان پیشین خودم درون پر آتش دل مرا سرے است گفتے کہ بکنج صبر یک چند بکشاے نقاب تا کستم من و اگر شب و روز با خیالت</p>
--	---

بنشینم و با عنق تو سازم
 پنهان ز تو تا تو عشق از م

ترجمہ احسن

<p>ساغر عیش جاودانہ زدیم تیرا قبال بر نشانہ زدیم خاک و دریدہ زمانہ زدیم غوطہ در بحر بے کراہہ زدیم نقب سوئے شرابخانہ زدیم بر سر کوئے آن گمانہ زدیم</p>	<p>مبہم بادہ نشانہ زدیم گرچہ غم گشت قدما چون کمان جانب از ننگ بنگریست کشتہ دہم و عقل بشکستیم مست و میوہ ز کنج کاشانہ و ز حریم سحرانخانہ عیلم</p>
--	---

<p>بہر یک جرم سے زساغراو کرو عزم بہانہ ز آتش شوق ساغراو دور عارضہ شمع کر دیم مہر خدمت بر آستانہ زدیم شعلہ و زخمن بہانہ زدیم بادہ خور و دیم و این ترانہ زدیم</p>	<p>کہ مجھے عشق راتوئے ساقی کلنا شمس و جہک لباتے</p>
<p>بہر کجا دانہ ایست باد سے عارفان راز لعل نوشینش منکران ز جعد مشکینش قوت جانم باد جوئے عشق سے بفتوئے شرح گشتہ حوام گرم پیش لب شکر بارش نئے غیر ازین نے گوہم +</p>	<p>بر تو آن جمال سے بسیم نغمہ آن کمال سے بسیم نقش آن خط و حال سے بسیم غرق آب زلال سے بسیم در کند و بال سے بسیم تو بہ زین سے محال سے بسیم وز کف او حلال سے بسیم طوطے نطق لال سے بسیم آسمن را مجال سے بسیم</p>
<p>کہ مجھے عشق راتوئے ساقی کلنا شمس و جہک لباتے</p>	<p>کہ پس پر وہ خیال نشست جند او ستاد چابک دست</p>

<p>در حنم حلقه اربوت بست وان دگر در تیر شربوت تیر حکمش نیاید اندر شست وانچه ما ناختیم او شکست تیت آن گرچه مینمایست کز تماشای نقش پرده راپست پیش ازین نقش پرده راپست پیش رویش نال عاشق دست</p>	<p>رشته یمنش و سکون هم آن یک در سکون جا و بدان کنه ذاتش نگنجد اندر عقل هر چه بود و تقسیم او بدرید غیر او هر چه در جهان بنی کس پرده درون پرده کس پرده اندر دس کار او بر دار در کش از جام حسن او می عشق</p>
--	--

کس عشق را تو سلی ساست

کاسنا شمس و جملک ناست

<p>ز فوسه پرده در فضا بود حلقه از جعد تاب و ار کشود بر گل از خط سیر فالیه سود غزه را قتل عاشقان فرمود از و کاست ذره نه فرود کرد این را بوسه خوشد هوشم از بجزعه بر بود</p>	<p>تراپ عشق از شیمس بود سرمه در چشم خوابناک کشید برمه از عقد زلف سلسله بست طره را صید بیدان آموخت هر کرا هر چه بود در بایست ساخت آزا پرست خرسند ساتی بزم گشت و می و داد</p>
---	---

<p>کہند ارم مجال گفت و شنود کہو کہو مطرب این خجستہ سرود</p>	<p>آن چنان بے خودم ازان خبر از زبان منش نغمہ خنگ</p>
	<p>کہ مے عشق را تو نے ساتے کاشا شمس و جہک لبساتے</p>
<p>طوائف گشت آشکار و خط شد نام یافت از دمی وجود سطح نظام استادات جسم گشت تمام وصف کثرت گرفت و شد حساب آچو اول نمایند انجام چند بر خط و سطح و جسم آرام کہ جناب دلیست ساغر و جام در حجاب ظلام و ظل غلام آبہ بنید عیان چہ خاص چہ عام</p>	<p>نقطہ را از تصرف ادا مام حرکت کرد خط بجانب عرض سطح بر سمت سکہ خیش یافت جسم ہم از تنوع اشکال اعتبارات و جسم را بگذار نقطہ بین در تعلبات شیون ساقیا در وہ آن شراب کہن آفتاب برخت و ریغ بود پرودہ بردار و بے خودم گردان</p>
	<p>کہ مے عشق را تو نے ساتے کاشا شمس و جہک لبساتے</p>
<p>بود در ظلمت عدم پنهان ہمہ اوراق شاخ او کیسان</p>	<p>آن کجا شد کہ عرصہ ایکان جمہ گھماے باغ او کیزنگ</p>

سبزہ او موافق سنبیل نہ درواعتدال باد بہار ناگمان آفتاب صبح وجود ہر کس از بود خویش یافت خبر آن کیے در کمال او والہ مے پرستان بزم وحدت را ہمہ را خوش بدین لطیفہ ضمیر	لالہ او معانی ریحان نہ درو الخمرات طبع خزان گشت از مشرق ازل تابان ہر یک از جام خویش یافت نشان وان دگر در جمال او حیران روسے جان در نظارہ جانان ہمہ را تر بدین ترانہ زبان
--	--

کہ بنے عشق را تو کے سامنے

کا شناختمس دھک الہا تے

لے سبیر بود عمر دیک دور ہر کہ تخم دولہ دور می کاشت خوشہ گندست نیار و بار گر مقامات عشق نیست ترا جامہ نہ بد کن بجام بدل آن مے باب جو کہ جرعه اوست در قد بر تو بر تو ساقے پیش رویش بفت سجدہ گران	یار نزدیک تست دور مرو برہمان برگرفت وقت دور چون نشانہ سے بجاک دہن جو بقامات عاشقان بگرد خود زرق نہ ببادہ گرد جام حبشیہ و کاس کینہ و خویش را محو کن در ان پر تو کہ کما نزار ابروت بہ تو
---	---

خود گویا این حدیث و خود شنو	زخت بست از میان محابا دئے	
کہے عشق راتوئے ساتے کا سنا شمس و جبک الیائے		
یا چون غنچہ روی خود نہفت حال من بھو موسیٰ خود آشفت در کیم نال نیست جاے شگفت بعد ازین چشم من نخواہد خفت دامن او ز دست دادن نہفت غرقہ خون بجاک پاش نہفت از دل من غبار ہستے رفت دے از صبر طاق و با غم نہفت پیش از پوست کردہ خواہم گفت	وہ کہ بازم ز نو گلے بشگفت پردہ زلف پیش روی کشید گر کنم گریہ نیست جاے عتاب سیل شکم چین کہ ز درہ خواب بدو کونش خریدہ ام تو ان برو امی تنک و عذر خواہ مرا مستے جام و شوق دیدارش میروم مست بر سر کولیش اگر کشد پوست غیرش نہ سرم	
کہے عشق راتوئے ساتے کا سنا شمس و جبک الیائے		
طبع پس سرکشست و عمر عجزول متر مقصود و از ان قرین حصول عقل اینجا عقیدہ فضل حصول	فہم پس قاصرست و نقش جہول آوازین گفت و گواگر نشود بکند از لاف عقل و فضل بہت	

<p>کبود علم ازین عمل مغز دل دل ز نذر تیر غریب و دخول کز رنگ نوا بود مصقول خاسلے از دهم اتقاد و حلول شاد و نشین بر زم گاه و حلول چون نند جانب تو سمع قبول</p>	<p>راه وحدت با سئے عشق سپر و بحریم و فالتین و بشوی روشن آئینه بدست آور و اندران آئینه بچشم شهود خلعت دوست بین دم و کش سہ این راز گویند عشق</p>
<p>کاسنا شمس و جہک الباقے</p>	<p>کرمے عشق را توئے ساقی</p>
<p>زہد و امست و خود نمائے بند دل بران نہ کہ بر نیاید کند دل بران نہ کہ بر نیاید کند گردن سر کشان مجسم کند تشنہ را جان ز لعل شکر کند ہر خیائے کہ او کند بینہ تو بویے چہ گشتہ خرم کند بازہ پایا بروے او یک چند بسر این تو ایوانگ بلند</p>	<p>حائے این ہر خود نمائے چہ وام گیس بدست گیر از دم رو چنان رو کہ بر نیاید گشت صید آن شو کہ میکشد زلفش جانفشان ہر آنکہ مے بخشد ہر بلائے کرد رسد بندیر ہر ذرات مست باوہ دوست چند بہود باوہ پایائے چون شوی مست باوہ و حلش</p>
<p>کاسنا شمس و جہک الباقے</p>	<p>کرمے عشق را توئے ساقی</p>

فی الشیر

صاحب دلان کہ پیشتر از مرگ مرده اند اول کشیده رخت بسر منزل فنا پایند بومی فیض بهار از نسیم شان جاسنس خدای شان که برام طلب منور بر معرفت شان چنان نهد گشت هر فنون موج بلا که کوه بود پیش او چو کاه بر خاکیان عطیہ محض اند از خدا	آب حیات از قلع مرگ خورده اند آنکه بدار ملک بقاراه برده اند انان که در خستہ ان طبیعت فسرده اند فسپرده یک دو گام دل و جان سپرده اند چون حرف خود زخمی استی سترده اند چون کوه پیش صدمت او پاشترده اند اہل دل این عطیہ غنیمت شمرده اند
--	---

ہر نعمت و نوال کہ حد کمال یافت
و اند زمانہ قیمت آن چون زوال یافت

روح تو مرغ سدرہ نشین است دین نفس آن نوع زمی کہ چون قنصت بشکند اہل سردست ہر نفس کہ از بہر دوست غایت منتشین ز پاسے جہد درین مہد پر فریب نما فل مشور راہ درین تنگ مرحلہ کس را درین خرابہ امید غلو نیست	مرغ از نفس ہمیشہ پر دین کند ہوس آر و ضہ جنان نکند رمے باز پس ہر صبح کیست شاہ صادق ترین نفس تا یافتہ ترا نیچہ مرادست دست رس کافلاک محل آمد و انجم بران جرس ایک وفات مرشد کامل گواہ پس
--	---

مخدوم سعدات و دین پر را و فقر
بکافراست جز فلک ز تو انفع کاه و فقر

<p>پاک آنچنان که آمده بود آنچنان برفت آواز طبل شاه شنید در وان برفت کان مرکز محیطا کرم از میان برفت جانها زن مان که امان مان برفت در پے نشان نشان خود و بے نشان رفت از بسکه آیم از مرثه خوفشان برفت غم زور کرد و قوت نطق از زبان برفت</p>	<p>در داکه پاکیا ز جهان از جهان برفت جانش که شاه باز سوار فثکار بود غم شد محیط مرکز عالم زهر کران و لها بر غمین که این زمین نمساند از وی و هم چگونگی نشان کس که ساخت چون مردمان دیده شد م غرق سیل شک گفتم بر من بشن غمش زندگے بسر</p>
---	---

هر سوے بر غم شود اے کاش صد زبان
تا من بهر زبان غنم دیگر کنم بیان

<p>از چشم اختران همه شب خون گریسته تا من درین غم از همه افزون گریسته چشم سحاب شک جگر گون گریسته بر عالم از صوامع گردون گریسته تا در دمن بدیدے و اکنون گریسته اگر خون دل مدو شدے چون گریسته</p>	<p>زین ماتم از سپهر بقانون گریسته چون ابر کاشکے همه تن چشم بودے گرد و آتش جگر م بر فلک شدی آهیم ز ضعف اگر نشدے پست قدسیان کو آنکه چشم خود همه عمر تر ندید چشم مرا ز گریه بسیار غم نمساند</p>
--	--

بازان حسرت اندمی دلیل غم نه شک
برجای دیدہ گردل مخزون گریسته

چون از میان رفت سبب ساکان اراد
گو خرمها بگوید گنبد ازل خافت

کو آن سخن ز شیوه توحید راندش
کو آن پئے نزول بخلوت سر آتش
کو آن رموز شوق چو یعقوب گفتش
کو بر دلش لبست سغفے مرید را
گاهے طریق صدق ارادت نمودش
از مرکب مجاہدہ آوردنش مشرود
سوے کفایت سوی بداند کوشیدش
بر طالبان جو اہر عرفان نشاندش
رخش از مضیق عرصہ امکان جہاندش
کو آن زبور شوق چو داؤد خواندش
دزد گناہے عالم صورت رہاندش
گاہے حقیق مہر و محبت چشاندش
بر باد پاسے بندب حقیقت نشاندش
جہانے کفایت جاہد اسرار دانش

ہر سالکے کو رخت طلب سوی او کشید

اول قدم بغایت مقصود خود رسید

ہر باد او برد بہ خلوت سراے او
ہر یک بجایے خود تمکین نشسته اند
ادنیست زان قبیل کہ دست جفا چرخ
شد در پناہے ذات مقدس نامی نفس
شکر خدا کہ بردل اصحاب گر چه هست
اصحاب صفت زنده بہر پناہے او
یار بچہ مال شد کہ تھے اند جامی او
چاک افگند بحیب قباہے بقاے او
باد ابقاے جملہ خداے فناے او
صد گونہ عنہم ذائقہ صد فزاے او

بگذشت یادگار و دو فرزند ارجمند باوش عروج روح سجدے کہ بگذرد	ہر یک گرفتہ شیوہ صدق و صفائی از حد لامکان درج ارتقائی او
	خاک از نفست بر صفت کنج در برش جاوید باد عس و پاکیزہ گوهرش
الیناً	
تاکے زمانہ داغ غم بر جگر نہند ہر داغ کا ور دہر سے کہ بہتری زیر ہزار کوہ عس و سست و گردہ بر خوان میمانی او حاضر ارشوم صدر ہر تاب تعبیه باشد در ان میمان چون در نیاید از در جان لطیف و کا دانی کہ چیت بالش راحت از دما	یک داغ نیک ناشدہ داغ و گزند ان داغ را گندہ از داغ تر نہند دشت ہزار کوہ و گردہ بر زبند پیش من از کباب جگر حاضر نہند در کام عیش و شکر گشت نہند رخم ازین سراجہ حرمان نہند خستہ تگر روز واقعہ ام زیر نہند
از بیم مرگ اگر چه دل و جان جرات ست دروے امید واری صد گونه راحت ست	
مرغے جنگلی نفس بود پایست بکشتا دبال صدق و صفا در قضای قدس	دست قضا لطیف نفس را بہم بست جولان کنان بکنگر قصر بقا نشست

تاوان کج بزمضیق نفس جانیدہ بود	در آتش بناخن اندوہ چہرہ خست
دانا کہ داشت آگے از فصاحت جبین	شکر خداے گفت کہ مرغ از نفس پرست
غریب جان پاک نفس این طلسم خاک	آن مرغ پس بلند و نفس نیک پست
مرغ تو گرد بست پرست این نفس حیرا	پر خوشی تن نئے شکنے اے نفس پرست
جامی شکستن نفس آسان بود	گر جلوہ گاہ مرغ ببینی چنانکہ هست

بیرون این نفس مہم با خست و نو بہار
مرغان صغیر زن کہ گذشت از حد انتظار

خیم ولی کہ روضہ قدسش نشین است	فارع زربخ و محنت این تیرہ کلچن است
نشین درین سہر آمدن کہ عاقبت	جائے اقامت تو سہر اے شمن است
روشن دلے کجا کہ بود در شناس گل	و ازادہ کجا کہ زبان ان سوسن است
آنگرد کہ هست گل سپردہ ز گل	گلچہ کہ در تہ گل کردہ مسکن است
تالشند کہ سوسن ازادہ و دوزبان	پروغن سخن در بست کش از خاک مدفن است
جامی نظر سومی چہن انگن یہیں کہ گل	زینسان چرا بخون دل آلودہ دامن است
گل را برفت دامن ہمصفتے ز دست	گویا غلط ہے کہم آن دامن صفت

گلہا شگفت و گلرخ بازیر خاک خفت
مارا درین ہار گلے بس عجب شگفت

خیز اے سیم درد بحریم جبین بر سر	دزہر گل و گیادہ جبین یک سخن بر سر
---------------------------------	-----------------------------------

زان گل که میرسد کفن سبز کرده چاک	حال حریف خفته در دن کفن پیرس
نگر بازه روی نورستان گان باغ	پیر مردگی عایش از سترن پیرس
چون شمع لاله بزم فسر و زدمین شود	زان شمع نور بخش بهر انجمن پیرس
سر دی بجوے بر لب آب روان دزد	احوال ناروانی آن نارون پیرس
فرش حریم سبز چو آس بریز پاسے	چون ست زیر خار و خار آن یکن پیرس
سوسن چو زبان بناتے کند حدیث	از خاشے آن لب شکر شکن پیرس

آید پس از بهار چین را خزان بدید
فصل بهار باغ مرا چون خزان رسید

من بودم از جهان دگر امی برادرے	در ملک نظم جمع گرانمایه گوهرے
ز انسان برادری که در اطوار فضل و علم	چون او ترا د مادر ایام دیگرے
در بوستان قنصل سرانیده بلبلے	بر آسمان علم درخشندہ اخترے
خورشید اوج فضل محمد که بر دودام	پیش قدم ز نور قدم داشت رہبرے
یک شمع از شمائل او گریبان کنم	جمع آید از مکارم اخلاق رہبرے
وروا و حیرتا که ز باغ جهان برنت	آخورده از نهال کمالات خود برے
چون او ندید دیدہ ایام فترتها	روشن دے دقیقه شناسی سخن درے

این نکته گوش دار که دگر اینهاست
نظم بدیع دوست دے محال است

رہتے دور و داغ تو ام یادگار ماند	صد حسرت از تو و ردل امید وار ماند
بلبل کشید پنج گلستان و عاقبت	گل را صبار بود از و بسره خار ماند
دریاشد از مهر شک کنارم و لے چود	کان گوهر گمانه من برکت ار ماند
لے یار مہسربان کبرم و شکیر لے	کز دست رفت کارم و دستم ز کار ماند
در میر خرم کہ از دل رشیم اثر نماند	دین سوز و بے قراری من برقرار ماند
انگس کہ بود از دے جان زدست شد	دین جان زار ماند ام چه کار ماند
خارے مے خلید مراد دل از گلے	آن گل تانده و در دلم این خار ماند

چہ کہ یاجم از قلم مشکباراد	سازم حامل دل و جان یادگاراد
----------------------------	-----------------------------

یارب بروح پاک ایمنے کہ درشش	روح الامین ہمزگدایان کترشش
یارب بنفس زاکیہ او کہ کرد و د	زالود گے ہر چه باید مطہر شش
یارب بصفوت دل پاکش کہ ساخت	عکس فروغ ذات تو شکات نورش
کان مفلس غریب غریق گنہ کہ کرد	دوران زخشت بالش و ز خاک تبرش
عاری ز طاعت آمدہ پیش تو خلقے	پوستان ز جامہ غامہ قہال در برش
وز آسمان جو و دسحاب کرم برہنہ	باران فیض رحمت جاوید برہنہ
گستاخے کہ کرد ز غفلت دین زمان	کا درودہ رو بسوے تو بارود میادش

چون نام شد محمدش از فضل ہر یک	سازش مقام زیر لواے محمدے
-------------------------------	--------------------------

نعت المہرثیہ	
--------------	--

عندل در مرثیہ

آن لادریخ کو باشد از داغ ما در غش سر و تازگے بود از باغ لطف رسته خرم گلے بر لبان بشکفت بعد غم آز که این شامہ دوران ز بایز کف زان گم شدہ دامن باس نشان کہ گوید دل رادہ برون شد کہ باشد از شب غم ز میان کشغل بجران شد بچ غش چاک	از دید درخت لیکن پسینہ ماند غش ز وسیل قهر موجے کند از جویم غش ناویدہ سیر بلبل تا راج کرد از غش مشکل کہ بیج عطری شکین کند غش جائے زلفت کز کس کم دن توان سر غش کز باد بے نیازی بے نور شد بر غش کے خواب راحت آید بر بستر در غش
---	---

ترکیب بند در مرثیہ

این کہن بلوغ گل پہلوے خارست درو برگ راحت مطلب میوہ مقصود مجوے ماؤ مشک کہ با این ہمہ عطر افشا نیست بزرگ خود کہ در دامن مطرب خفتست بغیر غنچہ کش اوراق چنین ز گینست بہر عبرت بکشافان زمین چون نامہ	نیست یکدل کہ نزان خار نکارست درو برگ بے برگی دیوہ غم بارت درو خون افسردہ آہوے تارست درو منہ انگشت کہ صدالہ زارست درو نقش کم عمرے گل کہ دنگارست درو خط مشکین تیان بین کہ بمارست درو
--	---

چون جهان ز غم جوگان فضاگوی صفت	بے قرار است چه امکان فراست و درو
بقیاری جهان صبر و قرارم بر بود	کام دل و آرزوی جان کنایم بر بود
<p>نگرگر دشمن این خرج جفا آیین را رغبت صد گوهرم از چشمم چو در بلبک وجود از حریم حنیم شاخ گل تازه شکست سیم در خاک شود سیم نه اتم زهر بود بے رخش دیدن عالم چو نخواهد دل من مایه شادیم آن بودند انم بچه چسبند حرفت فرقت او میرند از سینه علم</p>	<p>که چنان زیر و زبر کرد من مسکین را برد چون در صدف لطف صفی الدین را تا بیا آید از ان روضه حور العین را ساخت در خاک نهان آن بدن سین را بستم از خون جگر دیده عالم بین را شاد سازم ز غم این خاطر اندر گهین را من کشم دم بدم آه ز پیکر سکین را</p>
<p>همدم آه و لارا به لیلین جو</p> <p>شبنو این نکته و در گوش صفی الدین گوی</p>	
<p>رفته و سیر ندیده رخ تو دیده نمود چند دست اجل اسے غمچه نورسته ترا بر تن عاجز تو هر چه بود این همه رخ هر سر سویی بفرقت ز بلا شد تیغ انیم ز هر چو در بخت فلک در کامت</p>	<p>گوش یک نکته ز لبهای تو شنیده نمود یک گل از شاخ امل دست تو با چیده نمود زیر پا مورچه از تو زنجیر دیده نمود فرقت از سوسه ولادت ترا شنیده نمود شریت شهیدی ازین کامه تو شنیده نمود</p>

<p>آز آفریننده خاک کثافت و بان بر سر دست خزان سوی خاکت بروند</p>	<p>و من تنگ تو یک لقمه بخائید و هنوز نازنین پای تو گامی نخرامیده هنوز</p>
	<p>عمر نزدیک شد از نصرت بهشت و مرا هرگز این واقعه صعب نیست و مرا</p>
<p>ریختی خون دل از دیده گریان پدر صدره از دست تفاسیده باختر کند نوبهار آمد دگلمها همه رستند ز خاک جان خود بدید و جان نوعوض لبستاند شد مرا دیده چو یعقوب خدا را بفرست همچو گل گریزند چاک گریان حیات خواب دیدت که دل جمع بر پیشان کرد</p>	<p>رحم بر جان پدر آمدت ای جان پدر گر بقاء می از ان رفته در ایام پدر تو هم از خاک بر آ ای گل خندان پدر گر بود تا بعضی روح بعضی مان پدر یوی پیراهنت ای یوسف کتفان پدر دست خا بر سر خاک تو و دامان پدر راست شد عاقبت این خواب پریشان پدر</p>
	<p>چون کس نیست که ز صورت حالت پرسم بهر تسکین دل خود ز خیالت پرسم</p>
<p>زیر گل تنزل ای غنچه رعنا چو نه سلک جمعیت ما بے تو گشت ست زهم بر سر خاک تو ام ای که ازین پیش ترا بے تو در در زمین تنگ شده بر من جا</p>	<p>بے تو ما غرقه بخونیم تو بے ما چو نه ما که جمیع چنینیم تو بے ما چو نه بوده تلخ سبب امروز تو را چو نه تو که در زیر زمین ساخته جا چو نه</p>

میشود ویدہ بے ناز عبا رے تیرہ	زیر خاک آمدہ اے ویدہ بنیا چونے
خور و غماے تو ام ده که خیال تو گئے	سے پرسد کہ درین خوردن غماے چو
رو بصر اے عدم تافتے از شهر وجود	من ازین شهر ملولم تو بصر اچو

گر چه جان و دلم از نادک بجران خستے
بیک روئے ازین ورطه بجران رستے

حیف بودی چو تو درمی کف بد گهران	یا چو تو آئینہ در نظر کج نظران
حیف بودی چو تو شمع ز سر اپردہ قدس	خج بر افروخته در انجمن بے بصران
حیف بودی چو تو ماے همگی در خور مهر	تبع کین خوردہ درین معرکہ کینہ دران
آمدی پاک و شدی پاک پس بر غیب	دست نایافته بر تهمت تو پردہ دران
ای خوش آن دلبر گلچهره خوش لبچه کز دست	زود بر بست زہنگامہ کوران و کران
نیست در کار ذاک نمکیے کاش تصنا	افکنده سنگ درین کار گزشتہ گران
چو کند پیر جهان ویدہ تناسے بقا	بار رفتن جو بستند از و خرد تران

جائے آن بکہ درین مرحله آن پیشہ کنے
کہ زمرگ و گران مرگ خود اندیشہ کنے

شربت تلخ ز سدا خور ازین جام ترا	کام ناخوش کنده این جرعه بنا کام ترا
وام تلہیس بود هر چه درین صید گشت	جز قنا و از ماند کس ازین وام ترا
خاک شو خاک کز آفانہ درین دوسپهر	خاک سازد بتہ پایسے مرا انعام ترا

رقم نام خود از تخته هسته برایش	کافر از لوح بخت محو شود نام ترا
بفراموشی خود نام بر آرزین پیش	که فراموش کند گردش ایلیم ترا
مے کئے آرزوی نیشکے از ہر خامے	چند دل رنجہ بود زین طمع خام ترا
باہ فائے مطلب و دولت فائے بگذار	باہ دین بس بود و دولت ہلام ترا
رو بہ یوار کن و سہر گر بیان رکش	ہر چه جز ہستے حق دامن خود زان رکش

فی المقطعات

رخ زرد دارم ز دوری آن در	ز دہ داغ و در دم درون آن در
چو من گاست گوی غم فرقت تو	مہ نو کہ باشد بدین گونه لاغر
خطت خضر و بعد کتب مشک بست	تنت سیم و لعل لب تنگ شکر
بجنت نعیم شہید محبت	سہبت غم نہ نصیب محبت

بلہا یلے بگفتن نصی
بطاعت صنیے گمبو معسر

ولا منشیں درین دیر اند چون خند	سوی مرغان قد سے تشیان پر
بود گیتے درختے سہر شاخ	دلے جملہ سوے یک مہل سہر
زہر شاخے سوے آن مہل دجوع	جو آہ ایاختے از شاخ گندہ
بناشد شیوہ مرغان زیر ک	نشتن ہر زمان بر شاخ دیگر

تقطیع

جامی مبنیہ توسن بہت بیج آرز	ہمچون خزان بر آخر آخزمانیان
از خان خاکان مطلب لقمہ تارہ	تزل بقارامدہ آسمانیان *
آزاد گئے گزین کہ نیز زدنبرد عقل	ملک جهان بدین روس جہانیان

ایضاً

ہر سپہ کو از پدر لافندہ از فضل و ہنر	فی اہل گرویدہ و رامدم بود ابرو دست
شاخ بہ برگ بچہ باشد از درخت میوہ	چو ان نیار دیوہ بار اند شمار ہنرمست

ایضاً

پہ لقمہ و خرقة ہر بھٹہ	نشاہ کشید ان ز حلقہ گزند
برو بسے بود خشک نانی کفایت	بعمرت بود کمنہ و لقمہ پسند

ایضاً

ہر برق درخشان کہ بر آید ز بد نشان	صد شعلہ از ان در دل انگار من افندہ
بر گوہر آشکم چو فند گوہر آن برق	لعل شود از چشم گہر بار من افندہ

ایضاً

شاعری میگفت وز دوان معافی برودہ	ہر کجا در شعر من یک معنی خوش دیدہ
ویدم اکثر شرایش را یکے معنی داشت	ہرست میگفت آگنہ حنیماش برادر دیدہ

ایضاً

زیادہ ان شہرت میں بلکہ جاے	کشیدت فانی برسم گریبان
زیادہ ان محسنے دروہرچ خواہے	بایں گرمی و ذم لیسان
ایضاً	
بساتخ کراخوت چون زند دم	دشمن باشد چراغ بخش راقبت
تفت افکن بر رخ آن آخ کہ ہرگز	نیفتد زین مناسبت رخ تفت
ایضاً	
بعد و شام کہ گیرند وقت را تمام	تقصا اگرچہ نباشند مستحق آزا
بغیر و محل خوانند قاریان قرآن	زماں وقت دوقفے باشد ایشانرا
گرفتہ اند ہا تقصا از ایشان باز	بسم و عاودہ خود وقفہاے قرآن را
ایضاً	
برائے نعمت دینے کہ ناک بر سر آن	منہ ز منت ہر سفلہ بار بر گردن
لیے کہ در دوزخ و دوزخ نشزد دست و کھ	بماند ابد الدیسہ عار بر گردن
ایضاً	
باقصا جانی رضا دہ گرچ حکم اوترا	از کو سوے بد از بد سوے بد سو بد زبیر
از برائے حکمتے روح القدس از طشت	دست موئے را بسوے طشت از زبیر
ایضاً	
ہر کہ دل بر عشوہ گیسے نہاد	بر حسد رہا بش از غرور و جہل و

دامن او گیسو کز محبت نشانند	استین بر دینے و بر اہل ا و
ایضاً	ایضاً
سبز و خرم نشود از خرم باران ہرگز	گرچہ بر ترنمے از خلق جهان مقدس خار شکے کہ نشان بسردیوارش
ایضاً	ایضاً
کز اینہا گیر دت دل سال دیگر	بزلت دلکش و رونے نگارے چنین کا سال از خوبان یارے
ایضاً	ایضاً
ہر چند زندان کرم مرد درم دوست	در یوزہ آسان ز در او نتوان کرد نارنج توان ساخت دے پوتوان کرد
ایضاً	ایضاً
دل درین وحشت گہ بیگانگان دور وفا کو مشید عمرے لیک ازان کیمیا اگر سالما ہر عنای حاصل خود کرد صرف کیمیا	یک حرف ہشما حاصل نکرد غیر حرمان و جفا حاصل نکرد کند جان و جز عنای حاصل نکرد ہیچ چیز از کیمیا حاصل نکرد
ایضاً	ایضاً
مشو با کم از خود صاحب کہ عاقل	ہمہ صحبت بہتر از خود گزمیند

نخواہم کہ باکشتہ از خود نشیند	گرانے کن باکم از خود کہ او ہم
ایضاً	ایضاً
ہمہ مصروف نمودن تعریف است کردن تعریف جائے تشریف است کہ الف لام بہر تعریف است	اے سہی قد کہ عمر تو آگشتہ قد و زلف ترا اگر مبدہ نہو داین جنس نکتہ بر تو نہان
ایضاً	ایضاً
رسیدہ سنگ جہایت بر آگینہ من کہ پاک بہ دل همچون توست ز کینہ من گمان میر کہ رسد در صفا لبینہ من	بجنگ جو صنم خویش گفتہ ام صد بار رسان لبینہ من سینہ را بر رسم صفا بمشو گفت ترا اگر چہ سینہ صاف آمد
ایضاً	ایضاً
ترک تشبیہ ناموجہ بہ ہست صد بار از و شبہ بہ	بد آن رخ چہرہ اکسم تشبیہ گر چہ آمد مشبہ بہ خوب
ایضاً	ایضاً
بر خوشن خضامی جان تنگے کند ہر یک بصد مجلسش آہنگ میکند آتش زبان کشیدہ ہم جنگ میکند	ای خواجہ عقل بین کہ بزرگان شہرا گرفتہ آتش مجلس صدر آورند روئے بہر گزے زمین کہ بود ملک دیگرے
ایضاً	ایضاً

پنهان ز خلق ملولم که آج چشم منبایه
مرا خیال کسے روز و شب خواب گریزم
بسیای چون روم از آب قناب لیتین دان
که من ز سایه خود نه ز آفتاب گریزم

ایضا

بود مشایعیت آن حزنینه
که در و کس گنبد اسے زرد فینه
عوان چون بایشان زوید و گیرد
بهر دستش کم در زبان خرنینه است

ایضا

تجاری از باب کرم ایامین غفا شد
ایل بیت را بود قاف قناعت فخرین
را در راحت نیست در جام عم انجامه
کاس یاس از کن نه کایاس حد الر حنین

ایضا

هر که ناکس بود در اصل و شربت
بقایب و هر کس نشود
سگ گس را اگر کنه مقلوب
قلب آن غیر گس گس نشود

ایضا

درین تسکین حسد آن کین کین پیوند
که هر کسے کسے دل بر آتش آبی او
اگر مخالف طبع تو باشد او فدا عشق
مذاب روح شود صحبت ریائی او
و اگر موافق طبع تو باشد او خلاش
مذاق مرگ و هر شربت جد اسے او

ایضا

مطرب خوش لبی را حسن او بایدهخت
آدش از رشته جان عقد و عمر گلبه

نہ چنان کہ کثرت تحریر و ذکر انہم	در بیان ہر دو لفظش از غزل مہم گیلد
ہر چہ بر بند دہم تاظم بعد خون جگر	اور زانہنجار سے الہامش زہم گیلد

ایضا

نظام قائم آن کاہم کہ شمس ہر	چنانچہ بود ہم زدہ ہر چہ خواست نوشت
اگر چہ شمس فروغ از دروغ سے گیرد	دروغ در بہت دور و ہر چہ بود بہت نوشت

ایضا

چرا کی از قیاس چون رہی بعد ازین	ایسا باش در ملک تو دہم شمس
شم خود گر خانہ ویران شد ز وقت الہی	خانہ بیت شعر و اہل بیت فکر کہ بس

ایضا

ابا شایہ کہ ہر جا سہ عدل	نہاوی ظلم از آنجا رشت برداشت
بر اندیش تو رستہ بود کہ محنت	دل تیج تو دہش یکہ محنت برداشت

ایضا

باز رست از پیہ پنجہ گریبان حیات	جامی امانت دامن بود ہی بہت
سال عزت شہت شدہ در لچہ ہستہ کوش	تا ازین وریا بر آری امید مقصود ہی نوشت

ایضا

بوستان سخن مرغ طبع من اکثر	بہفت بیت شود نغمہ ساز و قافیہ سبع
میہفت پیکر گنور گنج بہر غنہ سے	نمودہ است دہن در و نہاں صد گنج

چوبیت بیت زہر ہفت ازان دو مہر است	گرش بسج شانے لقب نند مرغ
زہنت عضو کیے یاد و با و کم آن را	کہ ہفت ہست مرا ششش رقم زندیا پنج

ایضاً

منہ جمعیت از خواب دلا لازم شمار	سک صحبت را کہ جمعیت بجمع اوسے بود
نظم پرستنے چو در تقطیع گرد و مفرق	جو اجزائش زہم ہر جملے سے بود

ایضاً

حرص چو در زے کہ ز سودا و سود	پنج توشش کرد و ہشت تو نہ
رنج طلب را ہمہ بر خود گیسر	یطایک الرزق کم تطالب

ایضاً

بدندان رختہ در نو لاد کردن	بناخن را در خار را بریدن
ز درختن باشد ان نگولار	بر پاک دیدہ خار آتش بار چیدن
الفرق سے نہادون حد شتر بار	از شرق جانب مغرب و ویدن
بے بر جاسے آسان تر ناند	ز بار منت و زمان کشیدن

ایضاً

ہشتے پیکرے کہ نایت حسن	سیاہ نیکو ان را بود سر خیل
سر آمد حسن او و دورے شد	ناغشی و جدہ قطعاً سن الیل

ایضاً

عشوہ شاہ دینے طمع انگیز بود	جامی آن بہ کہ ازین می نشو می طمع
لقمہ تلخ قناعت ز جهان قوت تو بس	بہر خلوا سے کسان کفچہ مکن دست طمع

ایضا

منکہ از دولت قناعت رست	کردن ہستم ز غسل طمع
طمع از مال و جاہ ببردیم	مخت فاقہ بہ کہ ذل طمع

ایضا

جامی انہای زمان ز قول حق صند و کیم	نام ایشان نیست عند التبریز شر الدوب
گردن بہت کیش از ربکہ تقلید شان	ورنہ افتے عاقبت از منبع صدق و صواب
و بریا بان سہدیم و ہر سر گشتہ جان	ہر کر ابا شد دلیل رہ اذ اکان الغراب
و ریاس دوستے سازند کار دشمنے	حسب امکان العیبت از کید انیان اجتناب
شکل ایشان شکل ان فعل شان فعل ساع	ہم ذیاب فی ثباب و وثیاب فی ذیاب

ایضا

بیشہ فقر جاے شیران ست	شیر این بیشہ باش تا باشے
بیشہ مرد و صیت نفے وجود	مرد این بیشہ باش تا باشے
باد و اندیشہ جمع نتوان بود	بریک اندیشہ باش تا باشے

ایضا

جامی اگر یافت درین کشتہ زار	منکر تو بر کار زراعت مسترار
-----------------------------	-----------------------------

در دل خود تخم تمناعت نشان	بہتر ازین هیچ زراعت مردان
تخم پر اگندہ کہ در گل بود	تخم پر اگندگے دل بود
<p>خوشوقت مردمان کہ تہ خاک خفتہ اند آن ہم کنون ز راحت ایام رفتہ اند ہرگز درے بشتب فکر ت نسبت اند چون سبزہ گشت خرم و چون گل شکفتہ اند ہر جانودہ باز و مہر بانہفتہ اند بر راست چست سطلعنے اگر راست گفتہ اند</p>	<p>جامی بروی خاک چو یک زندہ یافتہ است کردی زردہ روان رہ صدق ماندہ بود قوے رسیدہ اند کہ در کار گاہ فضل نمارے بجان اہل دلے گر خلیدہ است خاطر مدار رنجہ اگر عیبہ از تو از گنج چہ اعتبار اگر کج نمودہ اند</p>
رایعات	
<p>طوبے لمن ارتضاک فخر العذہ تو خواہ بدہ کام دلم خواہ بدہ</p>	<p>ایمن ملکوت کل شے بید این لیکہ دلم جز تو نہ ارد کامے</p>
ایضاً	
<p>خاص تو در اسے کبر یا وجیروت انت الہاتے وکل مے سیموت</p>	<p>لے رحمت تو شامل ملک و ملکوت جائز اتوقوت ست و در اتوقوت</p>
ایضاً	
سہ من از امیر انعت جای سرور	لے چشم من از نور زنت چشم نور

ظاہر تو گشت جملہ ذرات جہان	خورشید صفت در ہمہ ذرات نمود
ایضا	
یک ذرہ ز ذرات جہان پیدا نیست	کز نور تو لعلہ دران پیدا نیست
از غیر نشان تو ہے جستم وے	و امر و ز غیر تو نشان پیدا نیست
ایضا	
در دیدہ عیان تو بودہ من غافل	در سینہ نہان تو بودہ من غافل
از جملہ جہان ترا نشان ہے جستم	خود جملہ جہان تو بودہ من غافل
ایضا	
در صورت آب و گل عیان غیر تو نیست	در خلوت جان دل نہان غیر تو نیست
گفتے کہ ز غیر من پیر دازد لت	اے جان جان جان در دو جہان غیر تو نیست
ایضا	
بہر شکل بتان رہ زن عشاق حق است	لا الہ الا عیان در ہمہ آفاق حق است
خبر سے کہ بود ز رو سے تقلید جہان	واللہ کہ ہاں ز وجہ اطلاق حق است
ایضا	
جگر جہان سہرا لکے پنہان	چون آب حیات دریا ہے پنہان
پیدا آمد ز عسرا ہے ابنوہ	شد بحر در انہو ہے مانے پنہان
ایضا	

آن شاہد غیبی زنہان حسانہ بود	ز جلوہ کنان خمیہ بصیر اسے وجود
از زلف تعینات بر عارض ذات	ہر حلقہ کہ بست دل ز صد حلقہ ربود

ایضا

امی صفت روح عظیم آئینہ تو	وی ظلمت خاک دم آئینہ تو
روی دگرست در ہر آئینہ تو	اسے ہر وہ ہزار عالم آئینہ تو

ایضا

یارب زدو کون بے نیازم گردان	وز افسر فقر سہم غرازم گردان
دور راہ طلب محرم رازم گردان	زان رہ کہ نہ سوی تست یازم گردان

ایضا

یارب ہمہ خلق را بمن بد خو کن	وز جملہ جہانیاں مرا کیسو کن
روے دل من صرف کن از ہر جہت	در عشق خودم بکجیت و بگرد کن

ایضا

یارب بر ہانیم ز حسد مان چه شود	راہے دہیم بکوی عرفان چه شود
بس کبر کہ از کرم مسلمان کردی	یک کبر دگر کئے مسلمان چه شود

ایضا

الحسن بتان ماہ سپاہ از تو	وے جانب شان میل دل ما از تو
خون شد دل از دست ایشان یارب	ز ایشان نالیم باز خود یا از تو

ایضا

وز خط خوش و عارض مہوش بر بان
بنامی و مرا ازین کفاکش بر بان

یارب و لم از بان سرکش بر بان
یعنی کہ جمال خویش برون ز تہ

ایضا

سیر آمد و اسم ز خوشی تن دستم گیر
اے توبہ دہ و توبہ شکن دستم گیر

اسی فضل تو دست گیر من دستم گیر
تا چند کنم توبہ و تا کہ شکنم

ایضا

چون بشکستم توبہ ام خواندی چیت
یک دم نہ شکستہ اش گذاری نہ دست

کردم توبہ شکستش روز سخت
القصہ ز نام توبہ ام در کف تست

ایضا

وز عشق تبان سیم غمغیب توبہ
زین توبہ نادرست یارب توبہ

از مشرب مدام دلافت مشرب توبہ
دل پر ہوس گناہ بر لب توبہ

ایضا

وز لعل مہا ہے بہ تبا ہے توبہ
زین توبہ کہ میکنم اسے توبہ

ازیل ملائے و منا ہے توبہ
در توبہ چو بہت اضافہ فعل خویش

ایضا

کہ دادہ و گاہ دام خوانیم ترا
آیا کہ ام نام خوانیم ترا

کہ دادہ و گاہ بام خوانیم ترا
جز نام توبہ لوح جان حرفے نیست

ایضاً	
بے سابقہ فضل ازل نتوان یافت توبہ بدے ترا بدل نتوان یافت	قرب تو با سبب و علل نتوان یافت برہرچہ بود توان اگر مستحق بدے
ایضاً	
آبان گشتہ بمسال وجہ مطلق جان و رغبات شوق او مستغرق	کے باشد و کئے لباس سہتی شد عشق دل در سطوت عشق او مستغرق
ایضاً	
تاثیر ز آلت از محالات بود بائے ہمہ او ہام و خیالات بود	حق فاعل و ہرچہ جز حق آلات بود ہستے کہ مؤثر حقیقیست کیفیت
ایضاً	
گوید عالم خیالے اندر کرد رست جاوید و روح حقیقی جلوہ گریست	سو قسطاے کہ از خرد و بخیبرست آرے ہمہ عالم خیالست و لے
ایضاً	
راہیت از خلق سوی حق پر کم و کاست و انکس کہ درین آہش نکلند ز نجات	بہایت ز حق بخلق بس و شن و راست ہر کس کہ در ان ریش رساند ز رسید
ایضاً	
فیکل شود آسودہ ترا دل زہمہ	لے در دل تو نیز از شکل زہمہ

چون تفرقہ دل ست مائل زہم دل را بہ کیے سپارہ گسل زہمہ

ایضاً

بہ صورت دلکش کہ ترار دے نمود
خواہ فلککش زووز چشم تو رہ بود
رؤ دل کیسے وہ کہ در اطوار وجود
بود ست ہمیشہ با تو و خواہ بود

ایضاً

آچند پے نفس دغا باز روم
تا کے رہ عقل حیلہ پرداز روم
از تنگ وجود خود بہ تنگ آمدہ ام
یار ب کرے تا بعد م باز روم

ایضاً

ماہیم ہوج خیز مرمان شدہ غرق
چیزے نہ بجز عونت و حیلہ و رزق
لے کا ش نے یافت زہ از لہو جمع
کشتے وجود اسوے ساحل فرق

ایضاً

خوش آنکہ ز قید خود پرستے بہیم
از تنگ دے و تنگ دستے برہیم
بنیم فضاے راحت آباد ہم
وز محنت تنگنا سے ہستے برہیم

ایضاً

نئے غنیمت باغ من طراوت گیرد
لے شربت عیش من ملاوت گیرد
از حنم سعادتم اگر بادہ دہند
در ساغر من رنگ شفا دست گیرد

ایضاً

یک چشم زدن حیاں تو پیش نظر	و صل تو سجده و جبهه جو یان ہمہ عمر
بہتر ز جمال خوب رویان ہمہ عمر	

ایضاً

خواہم بہ بہار گید و خواہم بہ بخزان	کس نیست بجز چار صباغ رزان
آرے دستش بعبادت رنگ رزان	کہ سبز و گمے زرد از ان ست از ان

ایضاً

زمین پیش رہے بود ز بغداد نیاز	موصل بحبریم وصل آن کعبہ ناز
داریم ز شاہ ہمدان چشم کہ باز	ایں شود از حرامے آن راہ و راز

ایضاً

بہریت کھن جو دشبہ کوہ و تار	ہرگز نہ رفت بغیر گوہر بکبار
موجش بعراق چون گہر کردہ نثار	جامے بہرات از ان گہر چیدہ ہزار

ایضاً

شبہ چون مہ چار وہ شب آمد ز سفر	بر فتح ہرے یافت دم صبح ظفر
دین طہر کہ سال و ماہ این فتح شود	روشن چو تامل کنے از شہر صفر

ایضاً

جاناز تو آچند من اندوہ کشم	دین بار غم گران تر از کوہ کشم
دلدار اگر توئے و دلدادہ منم	اندوہ کشم از تو داند و دہ کشم

	ایضاً	
و انکہ گدہ میکنی کہ رستی ز برم کز عہد وفاے تو پیا یان نبرم		صد تیغ جفا ز دی و راندی زورم با انیمہ خاک باد بر فرق و سرم
	ایضاً	
از خاک و رش در دسر خود برم صد بار گرفتار ترا ز پشترم		گفتم کہ ہواے او برون شد سرم لیکن جو بحال خویش درمے نگرم
	ایضاً	
صد گوہر از سفتہ باد گران در گوش من اسچہ گفتہ باد گران		بر سندان ز خفتہ باد گران با من سخن از کوائے این بس کہ رسد
	ایضاً	
زان شیوہ نیامدش بجز باد بست وز دوستی و دشمنی خلق بست		جامی عمر بخلق عالم پیوست فارغ ز ہب کنون بکچہ نبشت
	ایضاً	
دارم مہ اسباب جہان آمادہ دفتر و فکاک نے سیاہی داوہ		بستم ز علایق جہان آزادہ اسباب ندیم و کتب و انہن معشوق
	ایضاً	
و افقاس ترا بود بران حرف لاس		با غیب بہ بیت آمد ہر حرف شناس

باشی آگہ از آن حرف در امید و سر	حرفی گفتیم شکر اگر داری پاس
ایضا	ایضا
در دعوے لاف معنی از من بگرفت	خوش آنکه ز مدعی رهن بگرفت
هر جای در خانه و رآمد و عوے	معنی بشتاب از ره روزن بگرفت
ایضا	ایضا
در سید و خافقه بے گردیدیم	بس شیخ و مرید را که پا بوسیدیم *
نیکساعت زبستی خود درستم	نمی آنکه ز خویش رسته باشد دیدم
ایضا	ایضا
صیران شده ام که میل جان با من چیست	واندر گل تیره این دل روشن چیست
عمر نیست که با هزار من هستی من	من سگ ویم و لے ندانم من چیست
ایضا	ایضا
ای یافته مرهم خود از داغ میسر	نظاره طاوس کن از زاغ میسر
گفتار نکوش و بقال منگر	انگور خوراس سادہ دل از باغ میسر
ایضا	ایضا
از دعوے یا رنامه گرفت دلم	وز گفت و شنید عامه گرفت دلم
ای شاه قلندر ان خدا را نظری	اگر زیش و منقش و عمامه گرفت دلم
ایضا	ایضا

دو فی چو کسم ز تاکان تا کس تر	وز جملہ خندان ز خسیہ حسن تر
دور راہ طلب کہ واپسان بسیارند	ہستم ز ہمہ مرعلہا واپس تر

ایضا

سرخ ز لب لعل لبنگ آوردن	وز گل بگیاہ بوے وز نگ آوردن
مقصود دل از کام ننگ آوردن	توان توان ترا بہ چنگ آوردن

ایضا

بنازہ و رسم دلبری را در یاب	آمین تنگستہ پرورے را در یاب
شد مشتری نام تو خورشید بدہر	اکوہر بیا د مشتریے را در یاب

ایضا

این کاسہ کامن بے تو لب بے آرم	نے از پئے شادی و طرب بے آرم
چشم سہ تو روزن کرد سیاہ	روز سہ خویش شب بے آرم

ایضا

دردا دہر بار بار دردا دور و ا	کام روزندارم خبرے از فردا
خبردا کہ شوم فروز بگاہ و خویش	رب ارحم بے دلاتہ ز نے فردا

ایضا

جامی دم گفت دگو نہ دہند دگر	دل شفقہ لغیاں پسند دگر
در شغہ مدہ عمہ گرانسایہ بباد	اگر سہ شد دورتے پسند دگر

ایضا

ماشا کہ ہم من از سعادے
تا صید کنم ز نامجوئے کاسے
چشم ہو سے بود چون من
بر صفیہ ایام بسا ندانے

معادیر ام عبد اللطیف

لے کردہ نہان رسالت خوان عطا
در یوزہ احسان و تنائے عطا
چون هست دلت بکرز عدل محیط
زان صورت حیف را خطے خواند خطا

شاہ بابر

در شہر دو جا گرفت اجاب مقرر
یک جاے یکے دو گیران جاے دگر
ماسد زمیان نشان چو گیر دسر خویش
با یک دگر از نام تو گویند خبر

علی

آد برون آن نگار برقع بست
د ز نام خودم سوال کرد آہستہ
گفتم کہ سہ حرف ست ز تسبیح سجود
زا غیار جہد ایک دگر پوئے

حسن

ہر چہ کہ در دل غم ہجران افگند
جان پر تو حسن بجانب آن افگند
حسن را چون نود یک لفظ دگر
از خون جگر قطرہ بد امان افگند

بابر

آن آہام کہ دل در طلبش مے پوید
کاسے ز عجب گز عجب میجوید

دور از لب یا قوت تو بیا ز سہراق | مار از زبان و نارسے میگوید

اسحق

آہنا کہ در آفاق ہبم پیوستند | آخر ز میانہ پائے رفتن بستند
مفسوس کہ حاسدان نادان پئے نام | بروضع دگر بجائے شان نشستند

صفی

ای بوالہوس از عشق خبر گیری | دے تلخ سخن نام شکر عینہ خبر
بر ساحل دریا صدف دیدہ تھتے | لاف از تک دریا دگر عینہ خبر

عبد اللطیف

زربا چنان دست چوکان چون فلک لاگشت از آن | در وی رخ از مد از طع پیوستہ شاہان جان

عبد اللطیف

چہ جوئے چارہ در عالم ز دانش کیے بچس | در دل گہر دیس کا بنیابے چارہ غیر از دل

سلطان عبد اللطیف

کیے در سلطنت تابندہ بین خورشید فراتے | کہ مٹی دیدہ در روی چو ہر شمس ہر شاہ

میرزا ملک محمد

میر من باز کہ تابرو دے گل گیریمے | ہچو خم در خون ل زنگو تہ بودن تلبکے

ملک محمد

اگر چہ بر رخ گل ابدہ نیکو ست | بیا محم نیست جز نبوغا فیض دست

ملک محمد

در ملاحظہ کیے گئے چودہ دوست | تانہاں دی ما بجانب اوست

ملک محمد

انیم سہیل بہر ان کوی دارم مقفل | گوشہای چشم گوہر بار عرق خون دل

ملک محمد

چو محفل شد تہ کم جو بہانہ | ز در دے دارم بکرانہ

ملک محمد

باد آمد و مژدہ گل در میان داد | بر من درد شادمانے و عیش و کثاد
چون بہت مراد در گل اکنون براہ | راحم لب و روح پرور ساقے باد

خلیل

دردا کہ روز خستہ آخر شب رسید | وز تخیل فراق مرا جان لب رسید

عبد القادر

در عشق تو آہ سر دم از حد گذشت | خواب پر دے زردم از حد گذشت
لے آمد بے تو چشم بیدار بدرد | بنائے لقا کہ در دم از حد گذشت

عبد القادر

غزالہ خال لب نبفت ان لید زوی ما | اگر باشد بقادر یا بش آفرین شیدا

نوح

ماہ لیلے صفت مابین فریاد و نشد سوخت از دل غم مجروح من مجنون شد

صفحہ صدر

بہر بوی ز صحبت جباب میر و دجان من صبا و ریاب

شمس

سوختم ز آتش حبران و ز شوق بر سر سوخت کے بیہوش

حمزہ

از رحمت از لے تازہ شد بحمد اللہ نہاں عیش کہ بود از سموم ہجران خشک

کمال

وانغے کہ ز دہرست مرا بدول بہار باد بوصال قدوز لست تو مد ادا

میر مظہر

مے بر مہر طرہ آشفات شیک امی پرے گرچہ او ہمسایہ شد با آفتاب دلیری

ایاز

از من یہ یکے و دو گانہ یاد آرد در پارے گوش یاد و آزار

میر علی

ہر کرابنیم مہر واد رویت ازل بلکہ ماہ و مہر ہم بیرون نیلے نیستند

کابوس یا لوس

آن کمان بروچ دشمن شد کہ میا ز تو بر دوست را مارک و نیم آگہ ز پائے نگند

بابوس

چون در لباس حسن کند جلوہ شکل تو | ماہ از خجالت تو در افتد زاموج خویش

خواجہ جان

ولا صافی مبسم در خواہ و انگہ | بکش ناز جانان کہ نامے بر آرسے

روح اللہ

گرچہ روح القدس از شکل قدس مسیح نزدیک | گفت موی بے لدنی الحال ز موی بے برید

فتح اللہ

در صورت قبلہ اجالتش | حالیت کہ سجدہ میسر بندش

شکر اللہ

چو یافت از شکرت دل سکون پیوسته | لطفے کن و ضم کن کنار ہر خدا

ملک

ماخیمہ از مالک ہستی بدون زودیم | در عالم وجود ہمین دوست ماند و بس

ملک

مکن فراز ملک جلوہ دم بر دم ایامہ | کہ از رخس تو کہرے تمام یا بدراہ

ملک

مساعدا عارض منہ زلف مشکین | کہ شد سالک زان ناز بے دین

ملک

نام یارم بود سحر و ازان	مہر لائق بدو ز سابق کم
احمد اول ستاد وسط آن	قدش شرناک با سمن نامم

شجاع

چون شجاعی شد آتش کل لایش چشم	بختیم صد گوهر سیراب در پایش چشم
------------------------------	---------------------------------

سردار

جان زیاده برون آید از سر در	کما ہے کہ ہر دوزخ تو درامی دل زند
-----------------------------	-----------------------------------

سلطان حسین

چون در غنای لب عمل تو غلاست	بر حسن ترا شرمی آمد خور و کاست
گفتن ز شکر	دین رشک قر

در جمع مخموران بر آورد کنون	چون طبع دی از گوہر ناست آریست
نچامے نامی	این عقد گہر

عسے

سے آنکہ ہمیشہ بر سر آزارے	کیدم ستم و جور و جفا نگزارے
بر ہیدے سنت اگر افتد چشم	خاک خلاف از میان بردارے

سیح نسیمی

امی بہر تو گویا سہ و جو یاسے	سحر و جادو تو تو انا سے
گویند خوشیت باہے خوش لب کن	بر تر ز غموشیت گویا سے

یا فخر

گر چہ دل مابود بعد حیرانے | ادا دیم باہے کہ نزار و ناسے

زبیر

ہر لحظہ دمسد جلوہ زیبائے را | کز رہ بر بند بے سر و پائے را

ہا

انجہ دار و در شکوفہ نو بہا | نام یار راست گفتیم آشکار

شیخ احمد

بکوسے میکدہ گفتند کجرف از لبش گویا | کہ سے دغیم ز سیر و ن شد دغیم در قنادازا

ہا

اے یافت دریا با اطلبیم | ایک قطرہ بر افشان کہ قوی تشنہ لبیم

عمر امین

مے کپ پرش نامش نے تو ہستم | ہمیں کہ زلف زرخ برگرفت داستم

حسن

رستہ دندان چو از لبہامی خندش تباقت | از ان لب گیم ہر نشان چا در مقصود یافت

حضرت

مباگو خیر عند لب گم شدہ را | کہ جت گم شدہ خوش را گل از ہمہ جا

خواجہ کا

یار بچہ دار و در دل آن خود کام گزینار
کمر بست ساز و زلف لگا ہے وہاں نہان

منیث

گر بامہ خود کہ رونق از گل مسبر و
گویم عنم دل حدیث از حد گذرد

و حید

قدح گیر بدست و فارغ نشین
بجائے قدش پائے سرو می گزین

مطہر

کے رو و نام آن بت از خاطر
کز یکے نقطہ سے شود طنا ہر

لقمان

بنائے لب لعل کہ در قالب
جا کر و چو جان نے یا بدجا

محمد

نم چو نگون گشت و یکے قطرہ رغبت
ہوش زدہ ہوش محبت گریخت

عماد

بت من راہ عقل و صبر و جان زد
چو عہد ادا من خود در میان زد

جہند

خروہ زرجو کہ ہر دولت کہ ہست +
خروہ داران جہان را داد دست

جامے

جامے کہ مہر کردہ بو ذی خوشین
بردار دل ز جفا دے بین سوشین

طاهر

شمع کرمودای اویسیخت شبنما آتھر | چون بشبید آن رخ خواب خجالت پیش

ایست

ملاق بچفت در پردنهای بت هموش | که دل ز بحر جان شد کشتود موم در آتش

نعت الله

ای قامت زلف تو دلا و زیر همه | وے خال و خط تو فتنه آگستر همه
شدر و ز تنم آخرای دوست تمام | از لیلہ صاف سے مسرور زیر همه

نعت الله

بالای خور آن بلال برو چه خوش است | بر طرف آن خال بند و چه خوش است
آن سر و نگر که همچو گل بر سنبل | زلفین خمید و بر رخ او چه خوش است

کریم

بنشین نفسے خاطر جامے در یاب | بکشا گره از کمر گردان سے تاب

تاج

ایک ہر سا چو جامی نام آن شیرین لقیب | جوی از محتاج جان نرا از محتاج طلب

الغریب

ز گلن اس کشم در باغ بے دوست | کہ بے برگے دل از دور سے دوست

باب

نشانک میکند بر طرف جود من و دویم	زین هوس کائن سرور و دانا گزیده
	بابر
تشنه جامی بسوی بحر شتافت	انچه در بحر حسیست در بر یافت
	بابر
نامی که او را قسم خود با خبر بود	جاسی بچو که نام شه بحر و بر بود
	بابر
بهر اسب قد در خسار تور قسم در باغ	سرور ایست سرور پادشاه و کل بی سر و پا
	سلطان بابر
مهر و مایه طلب نیست که جا کرده درین در	ماه رخسار تو بنیند ز بے مادی و بے خوار
	بابر بهادر
ماور بهار روز ابدی سر و پا	از روز و نسراق در بدر میگرد
	سلطان بابر
میل بے حد که نشد یافت ز سلی طلبان	وزنگر بارے و از جانب سلی طلبان
	خواجہ کلان
میر و که ز سبیل خطیش ریحان شد	دردا که ز عاشقان بے سامان شد
صد بار مجمل	پیوند گل

دل خواست بچہ آمد اور اکبتار	افق از پاسے آخر ذالان شد
چون دست نیافت	ای نسکین دل

شاد جمشید

چون از محسّر ماه من لب کبشود	دور جمع تبار بجایے خورشید نمود
------------------------------	--------------------------------

بہا

چون نوشتم در شکوفہ نام مار	ماہل آمد از شکوفہ نو بہار
----------------------------	---------------------------

بہا

از بوسہ آن طلب کہ لب زوی لب بید	اینہا خوشست جامی اگر بطلبید
---------------------------------	-----------------------------

ملک شاہ حسین

عکسے ز شکل خوبے گرد دل راہ افند	باہر در گاہ تو مہ چون سایہ راہ افند
---------------------------------	-------------------------------------

لطیف

بے گفتم لطافت بہر ہاش	ولیکن لیس ما قد قات یخفہ
-----------------------	--------------------------

حسام

آن زربادہ نوشتم کز نیم ساغوم شد خرم فلک چنان پیکر لب چکیدہ قطرہ

مقصود

نیت از ضعف ز اہد کم خوار نصیحت صوفی شہر در محنت دار

ولہ

خواہد نیز با صورتی بردن لال از خلق جان آسود و خورشید فہرہم ز دہ طرف دامن میان

نویان

دو در داریہ دلم از دیدہ دوست زہر جانب عیان مغز نیست بی پوست

نویان

لے دل دریائے باز دریاب ای دل تاسہ من کہ مشکل آ مد مشکل -

بہادر

در بد جہنم زہر سویا ز دامن چاک را با نتم صد چاک ز دامن از د صد چاک را

حاشیه الطبع

بسم الله الرحمن الرحيم که درین آوان فرخی توان کلیات نادر الوجود و حاوی مفهومات شهو و مبریزه خوش طعمی
 یعنی کلیات جامی که نظر آبدارش ندر و نظیر خود ندارد و نتیجه فکر اگر می خاتم شعرا نامی خیر المندین
 شرف المتأخرین عارف حقانی ساکن سالک خدا دانی علامه فحاشی ملا علی آل کرمین
 ابن احمد الحجامی قدس سرها الشامی است و سابق ازین دوبار در مطبع او و در حباب
 واقع لکن مملو که مفتخر روزگار علی بن ابی طالب نشی نوال لشور صاحبی - آئی - امی -
 زینت انداز بزم الطبع گردیده بود اکنون باز حسب امر شائقین در شاخ مطبع موصوف الصدور
 واقع کانپور ایستادم مضموم کامل نشی بگو اندیال عاقل الحیث مطبع بار اول بهاء نوید
 بحلیه طبع محلی گردید +

تاریخ طبع از مویخ کامل نشی بگو اندیال صاحب عاقل

این همان دیوان شد مطبوع عاقل کاندان	چند اظا هر کلام حضرت جامی بود
کتاب من نوشت بهر اعی سبب تاریخ طبع	اینجا نادر کلام حضرت جامی بود

تاریخ طبع از ابوناظم مولانا محمد علی خان مرشاه آبادی ریح مطبع هنر

کلامش نباشد چرا خاص خاص	که جامی بخاصان حق خاص بود
بمنقوحتا مدوم طبع او	دلم فکر تاریخ طبعش نمود
نوا سنج شد بلبل طبع من	گل بهر آمد سبب باغ شهو

